

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ
ESERLERİ ÜZERİNDE AD BİLİMSEL BİR
İNCELEME**

HAKAN KORKMAZ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ NURSEL DİNLER

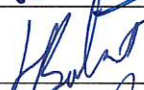
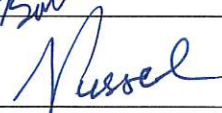
EDİRNE 2020

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAKAN KORKMAZ tarafından hazırlanan **ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ ESERLERİ ÜZERİNDE AD BİLİMSEL BİR İNCELEME** konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 20.01.2020 günü saat 10.00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin * Kabul Edilmesine ~~OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
PROF. DR. AHMET GÜNŞEN	Kabul Edilmesine	
DOÇ. DR. BÜLENT HÜNERLİ	Kabul Edilmesine	
DR. ÖĞR. ÜYESİ NURSEL DİNLER	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

20 / 01 / 2020

Hakan KORKMAZ

Tezin Adı: Eski Anadolu Türkçesi Dönemi Eserleri Üzerinde Ad Bilimsel Bir İnceleme

Hazırlayan: Hakan KORMAZ

ÖZET

Kişi, yaşadığı toplumdan bağımsız değildir ve bağımsız düşünemez. Bundan dolayı insanlar bir yere, bir kişiye veya herhangi bir unsura ad verirken yaşadığı toplumun düşünüş biçimine uygun olarak davranır. Kişi adları (antroponim), yer adları (toponim), mit adları (mitonim), kök adları (etnonim) gibi alanlardan oluşan özel adlar ataların psikolojisini, yaşam biçimlerini ve gelenek/göreneklerini anlayış noktasında da bize rehberlik eder.

Ad verme, sıradan bir olay olmadığı için belirli temayüllerin etkisiyle bir gelenek dairesi içinde yapılır. İster Türkçe kökenli olsun, isterse başka dillerden alınsın özel adlar, dili zenginleştiren önemli bir ifade unsurudur.

Dil biliminin önemli bir kolu olan ad bilimi ise özel adları çeşitli açılardan inceler. Özel adların kökenlerini, zaman içindeki değişimlerini, anlamlarını inceleyerek ait olduğu dönemin dili ile kültür varlığı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalışır.

Bu çalışmanın amacı, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış telif eserlerdeki özel adları (onimleri) tespit etmek ve elde edilen verilerden yola çıkarak ad verme geleneği üzerinde etkili olan faktörleri ortaya çıkarmaktır. Bununla birlikte ad verme geleneğinin esaslarının tespit edilmesi, dönemin dili ile zihniyeti arasındaki ilişkinin daha iyi kavranması noktasında yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ad Bilimi, Dil Bilimi, Eski Anadolu Türkçesi, Özel Ad

Name of Thesis: An Onomastic Analysis on Old Anatolian Turkish Texts

Prepared by: Hakan KORKMAZ

ABSTRACT

One is not independent of society in which she/he lives and can not think independently. Therefore, people behave in accordance with the way of thinking of society the live in, while naming a place, a person or any element. Proper nouns, such as anthroponym, toponym, mythonym and ethnonym, also guide us in understanding the psychology, life forms, traditions and customs of the ancestors.

Since naming is not an ordinary event, it is done in a tradition circle under the influence of certain tendencies. Proper nouns, whether of Turkish origin or taken from other languages, are an important element of expression that enriches the language.

Onomastic, which is an important branch of linguistics, examines proper nouns from various angles. It tries to reveal the relationship between the language of the period and culture by examining the origins, changes over time and meanings of proper nouns.

The aim of this study is to determine the royalties in the copyrighted Works written in the Old Anatolian Turkish period and to reveal the factors affecting the naming tradition based on the obtained data. However, identifying the principles of the naming tradition will help to understand the relationship between language and mentality of the period.

Key words: Onomastic, Linguistic, Old Anatolian Turkish, Proper Noun

ÖN SÖZ

Ad bilimi (onomastik), dil biliminin önemli kollarından birisidir. Tarihî Türklük bilimcimiz Kaşgarlı Mahmud'un *Dîvânu Lüğâti't-Türk (DLT)*'ünde geçen özel adları bir yana bırakırsak Türkiye'de ad bilimi çalışmalarının kesin olarak ne zaman başladığını söylemek zordur. Bununla birlikte modern Türkoloji araştırmaları çerçevesinde pek çok çalışmadaki indeks, sözlük, bibliyografya vb. kısımlarda ele alınan kişi, yer, kavim, eser, mit vb. adlara dair bölümler ilk onomastik denemeleri sayılabilir. Ancak bunlar, dil bilimi esasları dikkate alınarak değil sözlükçülük anlayışı ile yapılmış çalışmalardır.

Türkiye Türkolojisinde, dil bilimini bütüncül bakışla ilk kez ele alan Doğan AKSAN'dır. Aksan, ilk baskısı 1977'de yapılan *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)* adlı eserinde ad bilimine geniş yer ayırmış ve konu üzerinde tasarruflarını dile getirerek alana dikkat çekmiştir. Ardından Saim SAKAOĞLU (2001) tarafından kaleme alınan *Türk Ad Bilimi I (Giriş)* isimli eser, Türk ad bilimi hakkında yazılan ilk müstakil kitaptır. Ad bilimini kapsamlı olarak ele alan ise *Adbilim* (2016) adlı kitabı ile Halil İbrahim ŞAHİN'dir.

Bizim çalışmamızın kapsamı, genel olarak 13.-15. yy arasında tarihlendirilen Eski Anadolu Türkçesi dönemi telif eserleridir. Bu eserler tarama yöntemiyle incelenerek özel adlar tespit edilmiş ve ad bilimsel sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Eski Anadolu Türkçesi (EAT) üzerinde böyle bir çalışmanın yapılmış olması, -öncelikle- ad bilimi kapsamındaki diğer çalışmalarla EAT dönemini karşılaştırma ihtimalini ortaya çıkaracaktır. Bununla birlikte gerek tarihî sahalar arasında gerekse EAT içerisindeki dil katmanlarının belirlenmesine, dönem içindeki özel adların ilk hallerinin ortaya çıkarılmasına ve ad verme geleneğinin kaynaklarının tespitine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Tez çalışması sürecinde yol göstericim ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nursel DİNLER'e şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ.....	iii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM.....	4
1.1. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNİN OLUŞUMU	4
1.2. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ ESERLERİ	7
1.2.1. AHMED-İ DÂ‘Î’NİN TÜRKÇE DÎVÂNI	7
1.2.2. AHMEDÎ DÎVÂNI	7
1.2.3. AHVÂL-İ KİYÂMET	8
1.2.4. AKSARAYLI İSA’NIN MÎ’RÂC-NÂME’Sİ	9
1.2.5. ANÂSİR-I ERBA‘Â	9
1.2.6. ÂŞIK PAŞA’NIN ŞİİRLERİ	10
1.2.7. BATTAL-NÂME	10
1.2.8. BEHÇETÜ’L-HADÂ’İK Fİ MEV’İZETÜ’L-HALÂ’İK.....	11
1.2.9. BEŞÂRET-NÂME	11
1.2.10. CİNÂNÜ’L-CENÂN	13
1.2.11. ÇARH-NÂME	13
1.2.12. DÂNİŞMEND-NÂME	14
1.2.13. DÂSTÂN-I AHMET HARÂMÎ	15
1.2.14. DÂSİTÂN-I SULTÂN MAHMÛD	16
1.2.15. DÂSİTÂN-I TEVÂRİH-İ MÛLÛK-İ ÂL-İ OSMAN	16
1.2.16. DEHHÂNÎ DÎVÂNI	17
1.2.17. EDVİYE-İ MÜFREDE	17
1.2.18. EŞREFOĞLU RÛMÎ DÎVÂNI	18
1.2.19. FAKR-NÂME	18
1.2.20. GARİB-NÂME	18
1.2.21. GAZAVÂT-I SULTÂN MURÂD B. MEHEMMED HÂN.....	19

1.2.22. HAR-NÂME	19
1.2.23. HİKÂYE	20
1.2.24. HURŞİD-NÂME	20
1.2.25. KADI BURHÂNEDDİN DÎVÂNİ	20
1.2.26. KENZÜ'L-KÜBERÂ VE MEHEKKÜ'L-ULEMÂ	21
1.2.27. KERÂMÂT-I AHİ EVRAN	21
1.2.28. KİTÂB-I DEDE KORKUT	21
1.2.29. KİTÂBU EVSÂF-I MESÂCİDİ'Ş-ŞERÎFE	22
1.2.30. HİKÂYET-i KIZ U CÜHÛD (KIZ DESTÂNI)	22
1.2.31. MECMÛ'ATÜ'N-NEZÂ'İR	23
1.2.32. MENÂKİBÜ'L- KUDSİYYE	23
1.2.33. MEVLÂNÂ'DA TÜRKÇE BEYİTLER VE İBARELER	24
1.2.34. MİRÂC-NÂME	24
1.2.35. MÜNEBBİHÜ'R-RÂKÎDİN	24
1.2.36. MÜNTEHÂB-I ŞİFÂ	24
1.2.37. MÜRŞİD	25
1.2.38. NESÎMÎ DÎVÂNİ	25
1.2.39. RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE	25
1.2.40. SULTAN VELED'İN TÜRKÇE MANZUMELERİ	26
1.2.41. SULTÂNİYE	26
1.2.42. ŞEMSİYYE	26
1.2.43. ŞEYHÎ DÎVÂNİ	27
1.2.44. ŞEYYAD HAMZA'NIN ŞİİRLERİ	27
1.2.45. TÂC-I EDEB	27
1.2.46. TERVÎHÜ'L-ERVÂH	28
1.2.47. TUHFE-İ MURÂDÎ	28
1.2.48. VASF-I HÂL	28
1.2.49. VEFÂT-I HAZRET-i MUHAMMED	28
1.2.50. YADİGÂR-I İBN-İ ŞERÎF	29
1.2.51. YEMEK KİTABI	29
1.2.52. YUNUS EMRE DÎVÂNİ	29

2. BÖLÜM.....	31
2.1. AD BİLİMİ (ONOMASTİK) NEDİR?	31
2.2. AD BİLİMİ (ONOMASTİK)'NİN ALT DALLARI	34
2.2.1. RÜZGÂR ADI (ANEMONİM) VE RÜZGÂR ADI BİLİMİ (ANEMONİMİ)	35
2.2.2. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) VE KİŞİ ADI BİLİMİ (ANTROPONİMİ)	36
2.2.3. YILDIZ ADI (ASTRONİM) VE YILDIZ ADI BİLİMİ (ASTRONİMİ)	36
2.2.4. BELGE ADI (DOKÜMANTONİM) VE BELGE ADI BİLİMİ (DOKÜMANTONİMİ)	36
2.2.5. ÖRGÜT ADI (ERGONİM) VE ÖRGÜT ADI BİLİMİ (ERGONİMİ)....	37
2.2.6. KÖK ADI (ETNONİM) VE KÖK ADI BİLİMİ (ETNONİMİ)	37
2.2.7. BİTKİ ADI (FİTONİM) VE BİTKİ ADI BİLİMİ (FİTONİMİ).....	37
2.2.8. ESER ADI (HREMATONİM) VE ESER ADI BİLİMİ (HREMATONİMİ).....	37
2.2.9. ZAMAN ADI (HRONONİM) VE ZAMAN ADI BİLİMİ (HRONONİMİ)	38
2.2.10. UZAY ADI (KOZMONİM) VE UZAY ADI BİLİMİ (KOZMONİMİ)	38
2.2.11. MİT ADI (MİTONİM) VE MİT ADI BİLİMİ (MİTONİMİ).....	38
2.2.12. ARAÇ ADI (POREYONİM) VE ARAÇ ADI BİLİMİ (POREYONİMİ).....	39
2.2.13. ÜRÜN ADI (PRAGMATONİM) VE ÜRÜN ADI BİLİMİ (PRAGMATONİMİ)	39
2.2.14. GÖK ADI (PLANETONİM) VE GÖK ADI BİLİMİ (PLANETONİMİ)	39
2.2.15. YER ADI (TOPONİM) VE YER ADI BİLİMİ (TOPONİMİ)	39
2.2.16. KENTLİK ADI (URBONİM) VE KENTLİK ADI BİLİMİ (URBONİMİ)	40
2.2.17. HAYVAN ADI (ZOONİM) VE HAYVAN ADI BİLİMİ (ZOONİMİ)	40
 3. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNE AİT TELİF ESERLERDEKİ ÖZEL ADLARIN SÖZLÜĞÜ	 41
3.1. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) SÖZLÜĞÜ	41
3.2. YER ADI (TOPONİM) SÖZLÜĞÜ	207

3.2.1. ADA ADLARI.....	207
3.2.2. BÖLGE ADLARI.....	207
3.2.3. ÇÖL ADLARI	218
3.2.4. DAĞ ADLARI.....	218
3.2.5. DERBEND ADLARI	221
3.2.6. İL, İLÇE, ŞEHİR, KENT, KÖY, KASABA, BELDE, MAHALLE ADLARI	222
3.2.7. KALE ADLARI.....	240
3.2.8. KENTLİK ADLARI.....	242
3.2.9. OVA ADLARI.....	246
3.2.10. SU ADLARI	246
3.2.11. ÜLKE ADLARI.....	251
3.2.12. VADİ ADLARI	255
3.3. KÖK ADI (ETNONİM) SÖZLÜĞÜ.....	255
3.4. MİT ADI (MİTONİM) SÖZLÜĞÜ	275
3.5. ESER ADI (HREMATONİM) SÖZLÜĞÜ	299
3.6. GÖK ADI (PLANETONİM) SÖZLÜĞÜ	308
3.7. HAYVAN ADI (ZOONİM) SÖZLÜĞÜ	311

4. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDEKİ ÖZEL ADLARIN (ONİMLERİN) İNCELENMESİ..... 314

4.1. KİŞİ ADLARININ (ANTROPONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ	314
4.1.1. DÖNEMİN ZİHNİYETİNDE DİNİN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI	314
4.1.2. DÖNENİM ZİHNİYETİNDE TARİHİ KİŞİLERİN, LİDERLERİN, KOMUTANLARIN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI.....	344
4.1.3. MAHLASLAR İLE KURULAN YAZAR/ŞAİR ADLARI.....	360
4.1.4. UNVAN SIFATLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI.....	367
4.1.5. ATAERKİLLİK ANLAMI TAŞIYAN KELİMELELERLE KURULAN KİŞİ ADLARI	390
4.1.6. TANRI (ALLAH)'IN İSİMLERİ İLE KURULAN KİŞİ ADLARI	417
4.1.7. PEYGAMBER, HALİFE VE YAKINLARININ ADLARIYLA KURULAN KİŞİ ADLARI	422

4.1.8. YER ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI.....	442
4.1.9. HAYVAN ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI	446
4.1.10. RENK ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI.....	448
4.1.11. MESLEK ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI.....	450
4.1.12. ARAÇ ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI	450
4.2. YER ADLARININ ÖZELLİKLERİ	451
4.2.1. RENK ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI	451
4.2.2. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI.....	453
4.2.3. BÖLGENİN YAPISINA GÖRE VERİLEN YER ADLARI	456
4.2.4. ÇEVREDEKİ YAPILARDAN YARARLANILARAK VERİLEN YER ADLARI	460
4.2.5. DİNİ TEMAYÜLLERİN ETKİSİYLE VERİLEN YER ADLARI.....	461
4.2.6. KÖKEN ADLARINDAN OLUŞAN YER ADLARI	463
4.3. KÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ	465
4.3.1. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI.....	465
4.3.2. YER ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI.....	469
4.3.3. NİSPET İ (İ)'Sİ İLE KURULAN KÖK ADLARI	473
4.3.4. KÖK ADLARINDAN OLUŞAN DİL ADLARI	479
4.4. MİT ADLARININ (MİTONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ	481
4.4.1. ALLAH (TANRI)'IN İSİMLERİ	481
4.4.2. MELEK ADLARI	493
4.4.3. TASAVVUFUN DÖNEM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ GÖSTEREN MİT ADLARI	497
4.4.4. AHİRET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI	498
4.4.5. KIYAMET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI	502
4.4.6. DİNİ MUCİZELERLE İLGİLİ MİT ADLARI	502
4.5. ESER ADLARININ ÖZELLİKLERİ	503
4.5.1. OKURA MESAJ İLETME EĞİLİMİYLE VERİLEN ESER ADLARI	503
4.5.2. BENZETME YOLUYLA VERİLEN ESER ADLARI.....	506
4.5.3. ANLATILAN KONUNUN İÇERİĞİNE GÖRE VERİLEN ESER ADLARI	507

4.5.4. ANLATILAN KAHRAMANIN ADININ AYNEN VERİLDİĞİ ESER ADLARI	508
4.5.5. DİNİ TEMAYÜLLERİN DÖNEMİN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ GÖSTEREN ESER ADLARI.....	509
4.5.6. SAHİBİNİN ADIYLA ANILAN ESER ADLARI	509
4.6. GÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ	510
4.6.1. YABANCI KÜLTÜRÜN TESİRİYLE VERİLEN GÖK ADLARI	510
SONUÇ.....	514
KAYNAKÇA	532
DİZİN/İNDEKS.....	538

KISALTMALAR

AD: Ahmedî Dîvânı

ADD: Ahmed-i Dâ'î Dîvânı

AE: Anâsır-ı Erba'â

AİM: Aksaraylı İsa'nın Mi'râc-nâme'si

AK: Ahvâl-ı Kıyâmet

APŞ: Âşık Paşa'nın Şiirleri

BH: Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik

bk. Bakınız

BN: Battal-nâme

BŞN: Beşâret-nâme

CC: Cinânü'l-cenân

ÇN: Çarh-nâme

DAH: Dâstân-ı Ahmet Harâmî

DD: Dehhânî Dîvânı

DLT: Dîvânu Lügâti't-Türk

DN: Dânişmend-nâme

DSM: Dâsitân-ı Sultân Mahmûd

DTAO: Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman

EAT: Eski Anadolu Türkçesi

EM: Edviye-i Müfrede

ERD: Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı

FN: Fakr-nâme

GN: Garib-nâme

GSMH: Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Hân

HK: Hikâye

HN: Hurşid-nâme

HRN: Har-nâme

KAE: Kerâmât-ı Ahî Evran

KBD: Kadı Burhâneddin Dîvânı

KD: Kız Destanı (Hikâyet-i Kız u Cühûd)

KDK: Kitâb-ı Dede Korkut

KEMŞ: Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi’ş-Şerîfe

KK: Kenzü’l-Küberâ ve Mehekkü’l-Ulemâ

MK: Menâkıbü’l-Kudsiyye

MN: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir

MR: Münebbihü’r-Râkîdin

MRN: Mi’râc-nâme

MŞ: Müntehâb-ı Şifâ

MTB: Mevlana’da Türkçe Beyitler

MÜR: Mürşid

ND: Nesîmî Dîvânı

RN: Risâletü’n-Nushiyye

SUL: Sultâniyye

SVTM: Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri

ŞD: Şeyhi Dîvânı

ŞEM: Şemsiyye

ŞHŞ: Şeyyad Hamza’nın Şiirleri

TCE: Tâc-ı Edeb

TE: Tervîhü’l-Ervâh

TM: Tuhfe-i Murâdî

TTS: Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü

VH: Vâsf-ı Hâl

VHM: Vefât-ı Hazret-i Muhammed

YED: Yunus Emre Dîvânı

YİŞ: Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf

YK: Yemek Kitabı

GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu günden beri gördükleri ve görmediklerini, diğer varlıklardan ayırt edebilmek için onlara bir işaret vermeyi yani onları adlandırmayı tercih etmiştir. Adlar, iletişimi daha sağlıklı hâle getirmekle birlikte toplumun zihniyeti hakkında tespitlerde bulunmamıza imkân tanır. Çünkü adlar; bir ayna gibi toplumun hayat tarzını, düşünce sistemini, gelenek ve göreneklerini yansıtır.

Adın tarifi hakkında çeşitli kaynaklarda şöyle açıklamalar yapılmaktadır:

“Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.” (TDK Türkçe Sözlük, 2019, s. 23)

“Bir kimseyi veya nesneyi anlatmaya, açıklamaya veya çağırmaya yarayan söz, isim.” (Parlatır, 2009, s. 40)

“Gerçekler dünyasındaki varlıkların ve eylemlerin ve eylemlerin dildeki ifadesi olan canlı ve cansız varlıklara, çeşitli somut ve soyut kavramlara ad olan kelime türü.” (Korkmaz, 2017, s. 64)

“İsimler canlı, cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir.” (Ergin, 2013, s. 218)

“... ad terimi, her türlü canlı ve cansız varlığı, düşünceyi, duyguyu, olayı ya da olguyu ifade eden dil ögesi olarak tanımlanmaktadır.” (Şahin, 2016, s. 11)

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere insanoğlu varlıkları; tanımlama, açıklama, sınıflandırma veya ayırt etme ihtiyacından dolayı adlandırmaktadır. Bu yolla hem pragmatik¹ (faydacı) bir çözüm yolu bulmuş hem de adların işaret ettiği varlıkların zihindeki muhafazasını kolaylaştırmıştır.

Adlar ifade ettiği alanlara göre tür adı (cins adı, apelyatif) ya da özel ad (onim) olmak üzere ikiye ayrılır. Aynı türden varlıkları ifade eden adlara tür adı denir. Özel ad için ise çeşitli çalışmalarda şu tariflere rastlamaktayız:

“ Bir kişiye, benzerlerinden farklı özellik taşıyan varlığa veya topluluğa verilen ad, özel isim.” (TDK Türkçe Sözlük, 2019, s. 1866)

“Tek olan, diğer varlıklar içinde tam bir benzeri olmayan varlıkların hususi adlarıdır. Bu isimlerin manaları ancak karşıladıkları varlıklara kaimdir.” (Ergin, 2013, s. 218)

¹ “Pratik başarıyı hakikatin tek ölçütü olarak kabul eden öğretisi.” (Tokatlı, 1973)

“Tek bir kişiyi, belli bir varlığı veya topluluğu gösteren ad. Kişi, yer, kuruluş, din vb. adları özel adlardır.” (Korkmaz, 2017, s. 195)

“Varlıklara, özelliğine göre verilen isim çeşitlerindendir. Yeryüzünde eşi ve benzeri olmayan, özellikleri itibarıyla tek olan varlıklara verilen isimdir.” (Uslu, 2007, s. 270)

“Onim², objeyi, onun içinde bulunduğu diğer nesnelerden ayıran ve adın (onimin) antroponim, toponim, zoonim, fitonim, hromonim, astronim, kozmonim, teonim, hrematonim gibi farklı türlerini ifade eden sözcük ya da sözcük birleşimleri olarak tanımlanmaktadır.” (Şahin, 2016, s. 12)

Bu açıklamalardan hareketle özel adlar; tekildir, tanımlayıcısız (artikel) kullanılır, kesindir, tek bir simgeyi belirtir. (Şahin, 2016) Özel adlar sadece somut varlıkları değil soyut varlıkları da kapsamaktadır. Dolayısıyla insanoğlu, zihninde tasavvur ettiği varlık ister somut ister soyut olsun onu, diğer varlıklardan ayırmak, tanımlamak ya da açıklamak için adlandırmıştır.

Beş bölümden oluşan bu çalışmanın konusunu EAT dönemindeki özel adlar oluşturmaktadır.

Tezimizin amacı; özel adları tespit etmek ve bu özel adların anlamlarını, zaman içindeki gelişim/değişimlerini, verilme geleneklerinin temellerini ortaya çıkarmaya çalışmaktır.

Türklerin atalar kültü inancında önemli bir tesiri bulunan ad verme geleneğinin temellerini tespit etmek, EAT sahasının psikolojik ve sosyolojik haritasını da ortaya koyacaktır.

Birinci bölümde EAT'nin oluşumuna dair malumat verilmiş, EAT sahasında yazılmış ve çalışmamıza kaynaklık eden eserler hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Çalışmamıza dâhil edilen eserler seçilirken aşağıdaki üç ölçüt esas alınmıştır:

1. Eserler, *Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü*'nün (TTS) I. cildinde “Bu Kitaptaki Tanıkların Kaynakları” başlığı altında verilen bilgilerde “telif” ibaresi bulunan eserlerin arasından seçilmiştir.
2. Eserlerin telif ya da tamamlanma tarihinin 15. yy.ın ilk yarısını, kabaca İstanbul'un fetih tarihi olan 1453 yılını aşmamasına özen gösterilmiştir. Eserin yazılış tarihi bulunmuyor ise yazarın yaşadığı dönem dikkate alınmıştır.

² Özel ad

3. EAT telif eserlerinden üzerinde dizin çalışması yapılmış olanlar seçilmiştir.

TTS'nin giriş bölümünde yer almasa da veya dizin çalışması bulunmasa da içerdiği dil malzemesi özel adlar bakımından zengin olması sebebiyle araştırmaya kaynaklık edeceği düşünülen bazı telif eserler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunlar: Kadı Burhaneddin Dîvânı, Nesîmî Dîvânı, Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı, Hurşid-nâme, Dâsitân-ı Sultân Mahmûd, Vâsf-ı Hâl, Anâsır-ı Erba'â, Hikâye, Ahvâl-i Kıyâmet, Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri, Har-nâme, Kerâmât-ı Ahî Evran, Mevlana'da Türkçe Beyitler, Âşık Paşa'nın Şiirleri, Şeyyad Hamza'nın Şiirleri, Dâstân-ı Ahmet Harâmî, Fakr-nâme, Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemed Hân, Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman'dır.

İkinci bölümde, önce ad bilimi hakkında açıklamalar yapılmış ve ad biliminin alt dalları sıralanmıştır. Sonrasında çeşitli araştırmacıların ad bilimi üzerindeki görüşlerinden yararlanılarak ad biliminin kapsadığı genel çerçeve üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde, yukarıdaki ölçütlere göre sınırlandırılan eserler üzerinden tarama metoduyla tespit edilen özel adların sözlüğü hazırlanmıştır. Bu sözlük, Halil İbrahim ŞAHİN'in³ eserindeki metod temel alınarak kişi adı (antroponim), yer adı (toponim), kök adı (etnonim), mit adı (mitonim), eser adı (hrematonim), gök adı (planetonim) ve hayvan adı (zoonim) olmak üzere yedi bölüme ayrılmıştır. Tespit edilen özel adların sözlüğü alfabetik sıraya göre verilip dizinlerdeki kaynak yazım ve imlaya sadık kalınmıştır. Ayrıca bu özel adların kullanım sıklıkları her maddenin sonunda parantez içinde belirtilmiştir.

Taramalarda elde ettiğimiz özel adların kökenleri noktasında kaynaklarda ulaşabildiğimiz kadarını kullandık. Herkesçe malumdur ki tezimizde geçen her kelimenin kökenini tespit etmek başlı başına geniş bir çalışmayı gerektirmektedir.

Dördüncü bölümde özel adlar, verilmesinde ve tercihinde etkili olan toplumsal dil mantığına, yerli ya da yabancı kültürel etkenlere bağlı olarak tematik bir sınıflandırma dairesi içinde incelenmiştir.

İnceleme bölümünü takiben “sonuç” bölümünde, elde ettiğimiz verilerden yola çıkarak ulaşılan sonuçlar sıralanmıştır.

Son olarak, kaynakça ve dizin (indeks) bölümleri yer almaktadır.

³ Halil İbrahim Şahin, *Ad bilimi*, Pegem Yayınları, Ankara 2016.

1. BÖLÜM

1.1. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNİN OLUŞUMU

Türk yazı dili, 8.-13. yüzyıl arasında Köktürk-Uygur-Karahanlı yazı dilleri olmak üzere tek kol halinde ilerlemiştir. Ancak bu dönemden sonra yani Eski Türkçe döneminin ardından kuzeyde Kıpçak Türkçesi, doğuda Çağatay Türkçesi ve batıda Oğuz Türkçesi (Batı Türkçesi) ile temsil olunmuştur.

Oğuz Türkçesinin 9. ve 10. yüzyıldaki gelişimi hakkında fazla bilgi bulunmasa da 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud'un DLT adlı eserinde Oğuz Türkçesi hakkında bilgiler mevcuttur. Oğuzlar, 13. yüzyıldan itibaren ise kendi şivelerine dayalı bir edebi dil oluşturmaya başlamışlardır.

Oğuz Türkçesi yazı dilinin ilk dönemini 13. ve 15. yüzyıl arasında varlığını gösteren Eski Anadolu Türkçesi dönemi teşkil eder. Bu dönemin adlandırılması noktasında farklı görüşler⁴ mevcuttur. Fakat Eski Anadolu Türkçesi terimi en yaygın olan tercihtir.

EAT, coğrafi olarak Türkmenistan, Azerbaycan, Horasan (İran), Anadolu, Balkanlar sahasına yayılan Oğuz dilinin Hazar batısındaki temsilcisidir. Siyasi ve sosyal gelişmelere bağlı olarak ise üç döneme ayrılır:

1. *“Selçuklu Dönemi Türkçesi (XII. yüzyıl sonu-XIII. yüzyıl)*
2. *Beylikler Dönemi Türkçesi (XIII.-XV. yüzyıl)*
3. *Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi Türkçesi (XV. yüzyılın ikinci yarısı)” (Akar, 2017, s. 241)*

EAT döneminden sonra ise Batı Türkçesinin gelişimi, Klasik Osmanlı Türkçesi (XVI-XIX. yüzyıllar), Türkiye Türkçesi (1911'den günümüze) şeklinde devam etmiştir.

Sonraları kendilerine özgü bir edebi dil geliştiren Oğuzlar, uzun bir süre Orta Asya'daki ortak edebî dili kullanmışlardır. Fakat geniş kitleler halinde batıya göçtükten sonra geride bıraktıkları bölgeden hem kültürel hem de siyasi açıdan uzaklaştılar.

Büyük Selçuklu döneminde resmî ve edebî dilde Farsça, bilim dilinde ise Arapça olmak üzere farklı tercihler söz konusudur. Ancak Orta Asya'dan Anadolu'ya gelerek burayı Türkleştirmeye başlayan Oğuzlar, yerleştikleri yeni yurtlarında kendi yazı dilini oluştururken birtakım basamaklardan geçmişlerdir.

⁴ Bu dönem Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Osmanlıca, Eski Oğuz Türkçesi gibi adlarla anılır.

Bunlardan ilki genellikle “karışık dilli eserler” ve “olga-bolga meselesi” olarak adlandırılan metinlerde görülen ikili kullanımlardır.⁵ *Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik*, *Ali'nin Kıssa-i Yûsuf'u*, *Kudûri Tercümesi*, *Kitâb-ı Ferâ'iz*, *Kitâb-ı Gunyâ* gibi eserlerde görülen Eski Türkçe ile benzer birtakım özellikler bulunmaktadır:

1. Orta Asya Türk yazı dilinde olduğu gibi kelime başında /m-/ ünsüzlü örneklerle rastlanmıştır: men < ben, menüm < benüm, munça < bunça
2. Kelime başında bulunan Oğuz Türkçesi /v-/sesi, kelime başında Orta Asya yazı diline ait /b-/ sesi olarak da mevcuttur: bar-, bar, barlık, bir-
3. Kelime başındaki /b-/ sesini yitirmiş olan “ol-” fiilinin, Orta Asya yazı dilinde olduğu gibi “bol-” biçimindeki kullanımlarına rastlanılmıştır: bolmasın, bolmaya kim, boldı
4. Ek başı /g-/ sesinin bazı örneklerde kendini muhafaza ettiği görülür: biz+ge “bize”, kör-ge-men “göreceğim”, tut-ma-ğan “tutmayan”
5. İki veya daha fazla heceli kelimelerin sonundaki /-g/ ve /-ğ/ seslerinin korunduğu örnekler tespit edilmiştir: kapuğ, tapuğ, sarığ
6. Bazı örneklerde yükleme (belirtme) hali eki /+nI/ şeklinde de bulunmaktadır: söz+ni, kitâb+nı
7. Sonu ünlü ile biten isimlere gelmesi gereken ilgi hali ekinin (+nIñ, +nUñ), ünsüzle hiten isimlere de getirildiği örnekleri vardır: Yûsuf+nıñ, kitâb+nıñ

Karışık dilli eserler ile Eski Türkçe arasında benzerlik gösteren özellikler, sadece ses ve şekil bilgisi ile sınırlı kalmamıştır. Bunun dışında yazım yönünden de birtakım benzer özellikler bulunmaktadır.

13. yüzyılın sonlarında Moğol baskısı zayıflamıştı. Moğollara karşı uç kuvvetleri olarak koyulan Oğuz-Türkmen grupları, bu zayıflama sonucu merkezî otorite ile ilişkilerini giderek azaltmıştı. Daha sonra ise Oğuz ve Türkmen grupları kendi bağımsız beyliklerini kurmuşlardır. Anadolu Selçuklu Devleti'nden sonra başlayan Beylikler Dönemi'nde ortaya çıkan eserler ise sadece EAT'yi temsil etmektedir. Ancak her ne kadar sadece Oğuz Türkçesi özellikler taşısa da tek bir yazı dili çatısı altında birleşemiyordu. Bu durum o dönemdeki Oğuzların, siyasi olarak birlik sağlayamamaları ve farklı beyliklerin yönetimi altında bulunmalarından kaynaklanabilir. Bundan dolayı da farklı ağızlara dayalı metinler oluşturulmuştur.

Anadolu Selçukluları döneminde kaleme alınan eserler sayıca az olmakla birlikte basit içerikli de sayılabilir. Ancak Beylikler Dönemi başladığında

⁵ Detaylı bilgi için bk. Zeynep Korkmaz, *Türk dili Üzerine Araştırmalar IV*, TDK, Ankara 2015, S. 223-231.

yöneticilerin Türkçeye olan duyarlı tutumlarından dolayı yazılan eserler noktasında yepyeni bir döneme girilmiş oldu. Bu beyliklerin her biri kendi bölgelerini bir kültür ve sanat merkezi haline getirmeye çalıştılar. Bunun doğal sonucu olarak da din, tarih, tıp, edebiyat gibi birçok alanda eser kaleme alınmıştır. Bu dönemden sonra Oğuz Türkçesi yazı dili olarak varlığını kesintisiz olarak günümüze kadar sürdürmüştür.

1.2. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ ESERLERİ

1.2.1. AHMED-İ DÂ'Î'NİN TÜRKÇE DÎVÂNİ

Şiirlerinde adını kendi mahlası olarak da kullanan Ahmed-i Dâ'î 14. yüzyılın son çeyreği ile 15. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır.

Şairin Türkçe Dîvânı'nın iki nüshası vardır. Ahmet Ateş, bunlardan birini 1948 yılında Bursa Vakıf ve Halkevi Kitaplığı'ndaki 735 numaralı Dâ'î külliyyâtının içinde tespit etmiştir. Bu nüsha eksik olmakla beraber Dîvân, Çeng-nâme ve Vasiyyet-i Nuşirvan'ın yaprakları birbiriyle karışık vaziyettedir. Ancak İsmail Hikmet ERTAYLAN, Dîvân'ın sayfalarını düzenleyerek tıpkıbasımını⁶ yaptırmıştır.

Dîvân'ın diğer ve tam bir nüshası Tunca KORTANTAMER tarafından Mısır/Kahire'de Dârü'l-Kütübi'l-Kavmiyye Kütüphanesi 8658/23 numaralı bölümde bulunmuştur. Yine İsmail Hikmet Ertaylan'ın "Mutâyebât" adıyla ayrı bir eser olarak düşündüğü şiirlerin⁷ ayrı bir eser olmadığı, Mısır'da bulunan Dîvân'dan alınmış şiirler ve şiir parçaları olduğu Tunca KORTANTAMER⁸ tarafından yapılan karşılaştırmalar sonucunda anlaşılmıştır. Eserin her iki nüshası da mürettep değildir.

Dîvân'ın yüksek lisans çalışmasını Ekrem BEKTAŞ⁹ yapmıştır.

Ahmed-i Dâ'î'nin Türkçe Dîvânı'nın üzerinde doktora çalışmasını Mehmet ÖZMEN¹⁰ yapmıştır. Dîvân'nda 27'si kaside olmak üzere toplam 331 şiir bulunmaktadır.(Özmen, 1984)

1.2.2. AHMEDÎ DÎVÂNİ

14. yüzyılın önemli şairlerinden olan Ahmedî yaklaşık olarak 1334-1410 yılları arasında yaşamıştır. Ahmedî'nin lakabı, Tâceddin ve asıl adı da İbrahim'dir.

Tunca KORTANTAMER¹¹ ve Yaşar AKDOĞAN¹² hazırlamış oldukları araştırmalarında yaklaşık olarak 9000 beyit içeren Ahmedî'nin Dîvânı'nın altı nüshasını açıklamıştır. Nüshalar, araştırmacılar tarafından "Süleymaniye

⁶İsmail Hikmet ERTAYLAN, *Ahmed-i Dâ'î*, Tıpkıbasım, s. 13-144.

⁷İsmail Hikmet Ertaylan, *Ahmed-i Dâ'î*, Tıpkıbasım, s. 291-296.

⁸Tunca Kortantamer, 'Ahmed-i Dâ'î'nin 'Mutayebâ't Adıyla Tanınan Eseri Üzerine'', *Türkoloji Dergisi*, c. VII, Ankara 1977, s. 139-147.

⁹Ekrem Bektaş, *Ahmed-i Dâ'î Dîvânı ve Bugünkü Türkçesi*, (Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Şanlıurfa 1996.

¹⁰Mehmet Özmen, *Ahmed-i Dâ'î Dîvânı*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya 1984.

¹¹Tunca Kortantamer, *Leben und Weltbild des altosmanischen Dichters Ahmedî unter besonderer Berücksichtigung seines Diwans*, Freiburg im Breisgau, Klaus Schwarz Verlag 1973.

¹²Yaşar Akdoğan, *Ahmedî Dîvânı ve Dil Hususiyetleri (Gramer-Sentaks-Sözlük)*, (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2 C, İstanbul 1979.

Kütüphanesi Hamidiye 1082, İslam Eserleri 2010, Biritish Museum Or. 4127, Vaticana Turco 196, Süleymaniye Dügümlü Baba 401, Topkapı Sarayı 2261” numaralı bölümlerde tescillenmiştir.

Yaşar AKDOĞAN, Dîvân’ın tenkitli metnini oluşturmuş ve dil incelemesini yaparak sözlüğünü hazırlamıştır. Yaşar AKDOĞAN’ın İstanbul Üniversitesinde hazırlamış olduğu doktora tezinde 74 kaside, 2 terciibent, 7 terkebîbent, 1 muhammes ve 750 gazel bulunmaktadır.(Akdoğan, 1979)

Melike Erdem GÜNYÜZ¹³ de hazırladığı doktora tezinde Dîvân’ın tahlil çalışmasını yapmıştır.

Ahmedî’nin sanat açısından en değerli eseri Dîvânı’dır ve içinde yer alan kasideler de gazeller alfabe sırasına göre dizilmiştir.

1.2.3. AHVÂL-İ KIYÂMET

Eski Anadolu Türkçesinin önemli eserleri arasında sayılan bu eserin Şeyyad Hamza’ya mı yoksa Şeyyad İsa’ya mı ait olduğu konusunda farklı görüşler vardır ve eserin telif tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınan bu eser 289 beyittir ve aruzun “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Eserde ölmüşlerin nasıl dirileceği, kıyametin nasıl meydana geleceği, Hz. Muhammed’in nasıl şefaat edeceği ve kimlerin cennete/cehenneme gideceği gibi mevzular yalın bir dille anlatılmıştır.

İlk olarak Cem DİLÇİN¹⁴ bir makale ile eserin transkripsiyonlu metnini ve bir de sözlüğünü hazırlamıştır. Bununla birlikte eserin 13. yüzyıl şairlerinden Şeyyad İsa adında bir şaire ait olabileceğini beyan etmiştir.

Sonrasında ise Esra DURMAZ¹⁵ hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde eserin Şeyyad Hamza’ya ait olduğunu ifade etmektedir ve eserin şu ana kadar tespit edilen dört nüshasını şöyle sıralamaktadır:

“1)Türk Dil Kurumu kitaplığında A-142 numarada kayıtlı olan mecmuada bulunan nüsha,

2)Türk Dil Kurumu kitaplığında A-346 numarada Dehri Dilçin’in el yazısı ile olan nüsha. Bu nüsha A-142’den istinsah edilmiştir.

¹³ Melike Erdem Günyüz, *Ahmedî Dîvânı’nın Tahlili*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), 2 C, İstanbul 2001.

¹⁴ Cem Dilçin, ‘XIII. Yüzyıl Metinlerinden Yeni Bir Yapıt: Ahvâl-i Kiyâmet’, Ömer Asım Aksoy Armağanı, Ankara 1978.

¹⁵ Esra Durmaz, *Şeyyad Hamza’nın Ahvâl-i Kiyâmet’i*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1994.

3) Milli Kütüphane’de A-3772 numarada bulunan mecmuanın içindedir ki bu nüsha Şeyyad Hamza adına kayıtlıdır. Bizim de üzerinde çalıştığımız nüshadır.

4) Bahsedeceğimiz son nüshanın Hikmet İlaydın’ın şahsi kitaplığında olduğu bildirilmektedir.” (Durmaz, 1994)

Orhan Kemal TAVUKÇU¹⁶ ise eserin esasen Şeyyad Hamza’ya ait olduğunu ve Şeyyad İsa’nın metni sonradan değiştirip 55 beyit eklediğini ifade etmektedir.

1.2.4. AKSARAYLI İSA’NIN Mİ’RÂC-NÂME’Sİ

14. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen Mi’râc-nâme, Aksaraylı İsa tarafından kaleme alınmıştır. Sema ÖZDEMİR eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Araştırmacı, bu çalışmada eserin tek nüshasının tespit edildiğini ve eserin Türk dilinin tarihî gelişimini gözler önüne seren bir şahit olduğunu vurgulamaktadır. (Özdemir, 1996)

1.2.5. ANÂSİR-I ERBA‘ Â

Mesnevi nazım şekliyle yazılan bu eserin Boyacıoğlu mahlaslı bir şair tarafından yazıldığı aşağıda verilen beyitlerden anlaşılmaktadır. (Deniz, 2000)

bağışla Boyacıoğlu suçunu
sana îman ile gönder göçünü (89)

Boyacıoğlu’nun akıd kalbine
‘ilm ü hikmet çeşmesin yâ Rabenâ (219)

Boyacıoğlu’nun bu mesnevisinde herhangi bir telif veya istinsah tarihi mevcut değildir. Ancak Amil Çelebioğlu¹⁷ bu mesneviyi, eserin bulunduğu mecmuada aynı hatla yazılan başka bir risaleden yola çıkarak 15. yüzyılın ilk yarısında yazılan eserler arasında saymaktadır.

Eserin, müellif tarafından belirtilen herhangi bir adının olmaması yanında tek nüshası bilinmektedir. Ancak konu açısından bakılarak eserin isminin “Anâsır-ı Erba‘ â” olmasının gerekliliği Amil Çelebioğlu tarafından beyan edilmiştir. (Çelebioğlu, 1999)

¹⁶ Orhan Kemal Tavukçu, “Şeyyad Hamza”, İslam Ansiklopedisi, C. 39, İstanbul, s. 104-105.

¹⁷ Amil Çelebioğlu, *Türk Mesnevi Edebiyatı (16. yy. kadar) (Sultan II. Murad Devri)*, İstanbul 1999.

Eserin tevhid ve münacaat kısımlarında “mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün” ve asıl konunun işlendiği kısımda “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” olmak üzere iki vezin bulunmaktadır. İlk 62 beyitlik kısmı tevhid, 63-104. beyitleri münacaat, 105-221. beyitleri asıl konunun işlendiği kısım, 222-224. beyitleri dua olmak üzere klasik tarza düzenlenen bu mesnevinin konusu su, ateş, toprak ve hava ile ilgilidir. Eserde bu dört unsurun özellikleriyle birlikte bunların insandaki karşılıkları anlatılmaktadır.(Deniz, 2000)

1.2.6. ÂŞIK PAŞA’NIN ŞİİRLERİ

Asıl adı Ali olan Âşık Paşa 1272’de Kırşehir’de doğmuştur. Şairin Garibnâme, Fakrnâme, Vasef-ı Hâl, Hikâye, Kimyâ Risâlesi gibi eserlerinden hariç gazel nazım biçimiyle aruz ve hece ölçüleriyle yazılan başka şiirleri de bulunmaktadır. Âşık Paşa’nın Abdülbaki GÖLPINARLI¹⁸ tarafından nazire mecmualarında tespit edilen şiirleri, şairin sanatını göstermesi bakımından önemlidir.

1.2.7. BATTAL-NÂME

Türkiye Türkçesinin önemli eserlerinden olan Battal-nâme 8. yüzyılda, Emeviler’in Bizans’a karşı yaptıkları savaşlarda “Battal” lakabıyla ünlenmiş bir Müslüman-Arap komutanının Türkler arasında yaygınlaşan kahramanlıklarının destanlaştırıldığı bir halk hikâyesidir. Battal-nâme konu bakımından yerli değildir ancak Türk coğrafyasında şekillendiğinden dolayı ulusal destanlarımız arasında yer almaktadır.

Necati DEMİR ve Mehmet Dursun ERDEM¹⁹, Battal-nâme üzerine yaptıkları çalışmada Battal-nâme’nin Türkiye’de yazılmış ilk Türkçe eserlerden biri olduğunu hatta ilk Türkçe eser olabileceğini belirtmektedirler. Bununla birlikte olayların tahminen 8. yüzyılda gerçekleştiğini, eserin de 11-13. yüzyıllar arasında şekillendiğini ve 13. yüzyılda kaleme alındığını ifade etmektedirler.(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006)

Battal-nâme üzerine doktora tezini Burhan PAÇACIOĞLU²⁰ hazırlamıştır ve çalışmasında Battal-nâme’nin bir tercüme ya da adaptasyon olmadığını belirtmiştir.(Paçacıoğlu, 1993)

Yorgos DEDES’in²¹ Battal-nâme üzerine Amerika’daki Harvard Üniversitesinde yayımlanmış bir çalışması bulunmaktadır.

¹⁸ Abdülbaki Gölpınarlı, ‘‘Âşık Paşa’nın Şiirleri’’, Türkiyat Mecmuası, c. 5, 1935, s. 87-100.

¹⁹ Necati Demir&Mehmet Dursun Erdem, *Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi)*, Hece Yayınları, Ankara 2006.

²⁰ Burhan Paçacıoğlu, *Battal-nâme: İnceleme-Metin-İndeks (Erciyes Üniversitesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Kayseri 1993.

1.2.8. BEHÇETÜ'L-HADÂ'İK Fİ MEV'İZETÜ'L-HALÂ'İK

Eski Anadolu Türkçesi'nin ilk dönem verilerinden olan Behçetü'l-Hadâik dini ve ahlaki konuları içeren bir nasihat kitabıdır. Eserin müellifi, yazıldığı yeri ve tarihi kesin olarak bilinmemektedir.

Behçetü'l-Hadâik'in Bursa Nüshası, Sadettin BULUÇ tarafından bulunmuş, ilim âlemine tanıtılmıştır. Yine Sadettin BULUÇ bu eserin 13. yüzyılda vücuda getirildiğini ve bir Eski Anadolu Türkçesi metni olarak belirtmektedir.²²

Mustafa CANPOLAT²³, Behçetü'l-Hadâik üzerine bir doktora çalışması yapmış ve eserin telif olarak kaleme alındığını ifade etmiştir. Eseri, eski Türkçe yazı dilinin etkisi altında gelişerek bir yazı dili haline gelmeye başlayan Oğuz lehçesinin ilk ürünlerinden saymaktadır. Bununla birlikte eserin 12. yüzyıl sonları ile 13. yüzyıl başlarında yazmış olabileceğini belirtmektedir.(Canpolat, Behçetü'l-Hadâik Fi Mev'izetü'l-Halâik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965)

Eserin, “Bursa-Orhan Kütüphanesi-Tasavvuf Kısmı No. 5'te, İstanbul-Süleymaniye Kütüphanesi-İbrahim Efendi Kitaplığı No. 354'te, Ankara-İlahiyat Fakültesinde Esat Coşan tarafından tespit edilen nüsha” olmak üzere üç nüshası vardır.

1.2.9. BEŞÂRET-NÂME

Hurûfiliğin önemli eserleri arasında sayılan Beşâret-nâme, 1409 yılında tamamlanmıştır. Refî'i tarafından mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan eser, aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılmıştır.

1500 civarında beyitten oluşan Beşâret-nâme'de Hurûfiliğin esasları ile birlikte isimlerin erdemleri, kelâmın aslında otuz iki harften oluştuğu, Hz. Âdem'in bunu Allah'tan öğrenmesi, insanın yüzündeki yirmi sekiz çizginin Kur'an'ın harflerine karşılık olduğu anlatılmaktadır.

²¹ Yorgos Dedes, *Battalnâme (Giriş-İngilizce Tercüme-Transkripsiyon) I-II*, Harvard University, Cambridge 1996.

²² Sadettin Buluç, “Eski Bir Türk Dili Yadıgârı, Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik”, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul 1955, s. 119-131.

²³ Mustafa Canpolat, *Behçetü'l-Hadâik Fi Mev'izetü'l-Halâik: Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin (Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi)*, Ankara 1965.

Eser üzerine doktora çalışmasını Mehmet YİĞİT²⁴ yapmıştır. Beşâret-nâme'nin bilinen nüshaları şunlardır:

- “1. Milli Kütüphane Nüshası I
2. İstanbul Üniversitesi Kütüphaesi Nüshası I
3. Millet Kütüphanesi Nüshası III
4. Süleymaniye Kütüphanesi, Prof. Ali Nihat Tarlan Nüshası
5. Viyana Nüshası II
6. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası II
7. Milli Kütüphane Nüshası II
8. Milli Kütüphane Nüshası III
9. Milli Kütüphane Nüshası IV
10. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası III
11. Millet Kütüphanesi Nüshası I
12. Millet Kütüphanesi Nüshası II
13. Millet Kütüphanesi Nüshası IV
14. Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi İlavesi Nüshası
15. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Nüshası
16. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası I
17. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası II
18. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası III
19. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası IV
20. Topkapı Sarayı Müzesi Nüshası
21. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Nüshası I
22. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Nüshası II

²⁴ Mehmet Yiğit, *Refi'i'nin Beşâretnâmesi (Dil bilgisin-Karşılaştırmalı Metin-Sözlük) (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Doktora Tezi)*, Van 1986.

23. *Viyana Nüshası I*

24. *British Museum Nüshası*” (Yiğit, 1986)

1.2.10. CİNÂNÜ’L-CENÂN

Cinânü’l-Cenân, Muhammed bin Hacı İvaz tarafından 15. yüzyılda - II. Murat devrinde - kaleme alınmış bir vaaz ve nasihat kitabıdır.

Mensur bir şekilde yazılan eserde genellikle İslam’ın esaslarından, ibadetlerden, imanın öneminden, kaçınılması gereken günahlardan, zikir ve dualardan bahsedilmektedir. Bundan dolayı dini edebiyatımızın didaktik özellikler taşıyan bir örneğidir.

Eser üzerinde doktora çalışmasını Süleyman EFENDİOĞLU²⁵ yapmıştır ve çalışmasında Cinânü’l-Cenân’ın Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini çok güzel yansıttığını belirtmiştir.(Efendioğlu, 2007)

Cinânü’l-Cenân’ın bilinen nüshaları şunlardır:

“1.Süleymaniye Kütüphanesi-Ragıp Paşa Kitaplığı - Yahya Tevfik Bölümü - No. 189/1

2.İstanbul Büyükşehir Belediyesi - Atatürk Kitaplığı - Muallim Cevdet Kitaplığı - No.371-372

3.Süleymaniye Kütüphanesi - Pertevniyal Sultan Kısım - No.437-438

4.Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmut Efendi Bölümü - No. 1692

5.Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmut Efendi Bölümü - No. 1744

6.Ankara - Milli Kütüphane - No. 06

7.Prof. C. S. Mundy Nüshası” (Efendioğlu, 2007)

1.2.11. ÇARH-NÂME

Ahmed Fakih tarafından kaleme alınan Çarh-nâme, 83 beyitlik bir kasidedir. Aruzun “Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fa’îlün “ kalıbıyla yazılan eser, Beyazıt Devlet Kütüphanesi’nde Eğridirli Hacı Kemal’in Câmi’ü’n-Nezâ’ir adlı mecmuasında yer almaktadır.

²⁵ Süleyman Efendioğlu, *Muhammed Bin Hacı İvaz Cinânü'l-Cenân (İnceleme-Metin-Dizin) (Atatürk Üniversitesi Doktora Tezi)*, Erzurum 2007.

Çarh-nâme’de konu olarak dünyanın geçiciliği, dünya zevklerine yönelmenin yanlışlığı, kabir azabı ve mahşer, öbür dünyaya hazırlanmanın zorunluluğu, kanaat ve alçakgönüllülük işlenmektedir.

Çarh-nâme ilk olarak Mehmet Fuat Köprülü tarafından bulunmuştur ve ilim âlemine tanıtılmıştır. Yine eser üzerine Mecdut MANSUROĞLU²⁶ bir çalışma yayımlamıştır.

1.2.12. DÂNİŞMEND-NÂME

Konu olarak Anadolu’nun bir kısmının Türkler tarafından fethini ele alan Dânişmend-nâme, Türkler tarafından Türkiye’de yazılan ilk eserlerdendir. Eser Tokat’ta yazılmış ve Tokat’ın bazı yerel söyleyişlerini de içermektedir. Tokat kalesi komutanı Arif Ali, eserin ilk müellifi olan Mevlânâ İbn-i Alâ’dan yararlanarak Dânişmend-nâme’yi ikinci defa yeniden kaleme almıştır. İkinci kez yazılış tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur ancak birçok araştırmacı I. Murat devrine denk gelen 1360-1361 tarihinde birleşir.

Necati Demir’in²⁷ Amerika’da bulunan Harvard Üniversitesi’nde Dânişmend-nâme üzerine yayımlanmış bir çalışması bulunmaktadır. Muallim Cevdet nüshasını esas alarak hazırladığı bu çalışmasında eserin Eski Anadolu Türkçesi’nin önemli bir dil hatırası olduğunu belirtmektedir.(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002)

Dânişmend-nâme’nin nüshaları şunlardır:

“1. *Paris Bibliotheque Nationale - Ancien Fonds Turc 317*

2. *İstanbul – 100. Yıl Atatürk Kitaplığı – Muallim Cevdet Kitaplığı - K. 441*

3. *Milli Kütüphane – Yazma Eserler Bölümü – Yz. A. 431*

4. *Milli Kütüphane – Mikrofilm Arşivi – A. 4869*

5. *Niksar – Ahmet Ünal şahsi kitaplığında bulunan nüsha*

6. *Ankara Üniversitesi – Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi – Üniversite Kataloğu – A. 431*

²⁶ Mecdut Mansuroğlu, *Ahmed Fakih: Çarhnâme*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1956.

²⁷Necati Demir, *Dânişmend-nâme (Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım) I-IV*, Harvard University, Cambridge 2002.

7. *Millet Kütüphanesi – Ali Emirî Efendi – 571*
8. *Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi – Y.1/24*
9. *Petersburg Halk Kütüphanesi – Dorn Ktaloğu – Turc 578*
10. *Karaca köylü İsmail Koşma'nın şahsi kitaplığındaki nüsha*
11. *Çorum Kütüphanesi memuru Eşref Ertekin'e ait nüsha*
12. *Muzaffer OZAK Nüshası*
13. *M. Fahri BİLGE nüshası*
14. *Alaeddin ALPAY nüshası*
15. *Müjgan Cumbur'un Kazan Milli Kütüphanesi'nde bulunduğunu haber verdiği nüsha*
16. *M. Fuad Köprülü'nün makalelerinde dipnot olarak Dânişmend-nâme'nin kendi kütüphanesinde olduğunu bildirdiği nüsha,*
17. *Osman Turan'ın tespit ettiği nüsha*
18. *Zeynep KORKMAZ'ın A.S. Levend'in bir fişinden naklen, İzzeddin KOYUNOĞLU'nun Şarkikaraağaç ilçesi Halkevi Kitaplığı'nda eserin bir nüshasını gördüğünü iddia ettiği nüsha.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006)*

Yine Necati DEMİR'in²⁸ eser üzerinde bir doktora tezi de bulunmaktadır.

Meral AKKAYA,²⁹ Dânişmend'nâme'nin dil hususiyetlerini incelediği bir doktora çalışması yapmıştır.

1.2.13. DÂSTÂN-I AHMET HARÂMÎ

Müellifi bilinmeyen Dâstân-ı Ahmet Harâmî dil tarihimiz açısından oldukça kıymetli bir eserdir. 14. yüzyılda mesnevi nazım biçimiyle yazılmış olan eser, 816 beyitlik manzum hikâyedir. Aruzun “Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fa’ûlün” kalıbıyla yazılmıştır ve eserin aslî nüshası, eski Çankırı milletvekili Ahmet Talat ONAY tarafından tesadüfen bulunmuştur.

²⁸ Necati Demir, *Dânişmendname'nin Dil Özellikleri*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi), C. 2, Konya 1996.

²⁹ Meral Akkaya, *Dânişmendnâme'nin Dil Hususiyetleri Üzerinde Bir Çalışma* (Metin-Gramer-İndeks),(Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi, doktora Tezi), İstanbul 1957.

Eser, ilk olarak 1946 yılında Ahmet Talat ONAY³⁰ tarafından Latin harfleriyle neşredilmiştir.

Daha sonra eser üzerinde Halis AKAYDIN³¹ bir çalışma yayımlamıştır. Bu çalışmasında eserin, Eski Anadolu Türkçesi'nin bütün fonetik ve morfolojik özelliklerini taşıdığını belirtmektedir. (Akaydın, 1981)

Yine Halis AKAYDIN'a ait çalışmanın önsözünde Faruk Kadri TİMURTAŞ' ait bir yazı vardır. Bu yazıda Dâstân-ı Ahmet Harâmî'nin 16. yüzyılın sonunda istinsah edilmiş olmakla beraber 14. asrın başında telif edildiğini belirtmektedir. (Akaydın, 1981)

1.2.14. DÂSİTÂN-I SULTÂN MAHMÛD

Klasik mesnevi düzenine uygun olan 79 beyitlik bu mesnevi aruzun “ fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün “ kalıbıyla Şeyyad Hamza tarafından kaleme alınmıştır. Şeyyad Hamza eserinde dönemin zalim yöneticilerine eleştirilerde bulunarak tasavvuf felsefesini, madde ve mana kavramları üzerinden anlatmıştır. Gazneli Mahmud'un bir dervişle arasında geçen konuşmalarından yola çıkarak tasavvuf felsefesine dair mukayeselerde bulunulmuştur. Eserin bilinen tek nüshası Sadettin BULUÇ³² tarafından yayımlanmıştır.

1.2.15. DÂSİTÂN-I TEVÂRİH-İ MÛLÛK-İ ÂL-İ OSMAN

Ahmedi tarafından kaleme alınan ve Osmanlının kuruluş dönemlerine ait bilgiler içeren bu eser, yine Ahmedi tarafından yazılan İskendernâme adlı mesnevinin içinde bulunan bir bölümden meydana gelmektedir. 14. asır şairlerinden olan Ahmedi'nin manzum tarihi, dönemin Türkçesi bakımından önemli dil malzemeleri içermektedir. 334 beyitlik bu mesnevinin, ilk Osmanlı kroniği olması açısından da ayrı bir önemi bulunmaktadır. Nihad Sami Banarlı³³, yayımlamış olduğu makalesinde eserin metnini ayrı bir bölüm halinde neşretmiştir.

³⁰ Ahmet Talat Onay, *Dastan-ı Ahmet Harami*, TDK, İstanbul 1946.

³¹ Halis Akaydın, *Ahmet Harami Destanı*, Tercüman Yayınları, İstanbul.

³² Sadettin BULUÇ, ‘Şeyyad Hamza’nın Bilinmeyen Bir Mesnevisi’, *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul, 1969.

³³ Nihad Sami Banarlı, *Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman ve Cemşid ve Hurşid Mesnevisi*, Burhaneddin Matbaası, İstanbul 1939.

1.2.16. DEHHÂNÎ DÎVÂNÎ

Hoca Dehhânî, ilim dünyasına ilk kez Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ³⁴ tarafından tanıtılmıştır. KÖPRÜLÜ, Dehhânî'nin Ömer bin Mezid'in Mecnûatü'n-nezâir, Eğridirli Hacı Kemal'in Câmiu'n-nezair ve şahsi kitaplığındaki bir mecmuadan yararlanarak onun I Alâeddin döneminden değil, III. Alâeddin (saltanatı 1298-1302) yaşaması gerektiğinden ve Dehhânî mahlasının "nakkaş" anlamına geldiğinden bahseder. Dehhânî'nin 1 kaside ve altı gazeli olmak üzere toplamda 7 şiirinden ilim dünyasını haberdar eder.(Köprülü, 1926)

Mecdut MANSUROĞLU³⁵, yayımladığı çalışmasında Köprülü'nün 7 şiirine 3 gazel daha ilave ederek şiir sayısını 10'a çıkarmıştır.

Hikmet İLAYDIN³⁶, Ömer Asım Aksoy Armağanı'nda yayımladığı makalesinde Dehhânî'nin III. Alâeddin Keykubad değil, I. Alâeddin Keykubat (saltanatı 1220-1237) yaşadığını iddia ederek onun hayatını 13. yüzyılın ilk yarısına kadar çeker. Fuat Köprülü'nün tanıttığı 1 kaside ve 6 gazeline yer vermiştir ancak Mecdut MANSUROĞLU'nun ilave ettiği 3 gazelden birinin Resmî'ye, diğer iki gazelin şiirlerinde mahlas kullanmayan Kemalpaşazâde'ye ait olduğunu belirlemiştir.(İlaydın, 1978)

Ersen Ersoy ve Ümran Ay³⁷, Dehhânî'nin Dîvânî'nı yayımlamışlardır ve Dîvân'ın mürettep olmadığını belirtmektedirler.

1.2.17. EDVİYE-İ MÜFREDE

Edviye-i Müfrede, İshak bin Murad tarafından 1390 yılında Türkçe olarak yazılan bir tıp kitabıdır. Eserin bilinen nüshaları şunlardır:

“1.Paris Nüshası – Bibliotheque Nationale A. F. 170

2.Malatya Genel Kütüphanesi 1196-1

3.Haraççıoğlu Kitaplığı No. 1134

4.Topkapı Kitaplığı – Revan Kısım – No. 1693

5.Millet Kütüphanesi – Tıp Yazmaları – No. 109

6.Gotha Nüshası – Pertsch kataloğu” (Canpolat & Önler, 2007)

³⁴ Mehmet Fuat Köprülü, *“Selçukîler Devrinde Anadolu Şairleri: Hoca Dehhânî”*, Hayat, C 1, Ankara 1926, s. 4-5.

³⁵ Mecdut Mansuroğlu, *Dehhânî ve Manzumeleri (XIII. Asır)*, İstanbul Üniversitesi edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1947.

³⁶ Hikmet İlaydın, *“Dehhânî'nin Şiirleri”*, Ömer Asım Aksoy Armağanı, TDK, Ankara 1978, s. 138.

³⁷ Ersen Ersoy; Ümran Ay, *Hoca Dehhânî Dîvânı*, TÜBA, Ankara 2017.

Edviye-i Müfrede üzerine Mustafa CANPOLAT ve Zafer ÖNLER³⁸ bir çalışma yayımlamışlardır ve eserin Eski Anadolu Türkçesi eserlerinin dilinden farklı özelliklere sahip olmadığını belirtmişlerdir.(Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007)

1.2.18. EŞREFOĞLU RÛMÎ DÎVÂNÎ

Eşrefoğlu Rumi'nin Dîvân'ı, manzum halindeki tek eseridir. Eserde toplam iki yüz yirmi şiir bulunmaktadır. Gazel, mesnevi, koşma ve kıt'a nazım biçimlerinden meydana gelen şiirler, hece ve aruz vezniyle yazılmıştır. Mustafa GÜNEŞ³⁹, Dîvân üzerine bir doktora çalışması hazırlamıştır.

1.2.19. FAKR-NÂME

Fakr-nâme, Âşık Paşa tarafında kaleme alınmış 161 beyitlik kısa bir mesnevidir. Aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılmış tasavvufî bir eserdir. Eserde “alçakgönüllülük” Allah tarafında türlü renklerle süslenmiş Fakr adında bir kuş olarak temsil edilmiştir. Eserin telif tarihi bilinmemektedir. Yazarın 1333'te öldüğü bilindiğine göre bu mesnevi Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserleri arasındadır.

Eserin bilinen nüshaları şunlardır:

“1.Roma - Biblioteca Casanatense Turca – Nu. 2054

2.Manisa – Muradiye Kütüphanesi – Nu. 1153” (Levent, 1953)

Fakr-nâme üzerine Agâh Sırrı LEVENT⁴⁰ bir makale yayımlamıştır ve bu makalede eserin dil incelemesini yaparak Fakr-nâme ile birlikte Vâsf-ı Hal adlı eseri de yayımlamıştır.

1.2.20. GARİB-NÂME

Âşık Paşa tarafından kaleme alınan eser, yaklaşık olarak 10500 beyitlik mesnevidir. 10 bölüm halinde yazılmıştır ve beyit sayısı her nüshada farklılık

³⁸ Mustafa Canpolat; Zafer Önler, *İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede (Metin-Sözlük)*, TDK, Ankara 2007.

³⁹ Mustafa Güneş, “*Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı (Doktora Tezi)*”, İnönü Üniversitesi, Malatya 1994.

⁴⁰ Agâh Sırrı Levent, “*Âşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevisi: Fakr-nâme ve Vâsf-ı Hal*”, TDAY-Belleten, Ankara 1953, s. 205-253.

gösterir. “Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün” aruz vezniyle oluşturulan eser tamamen telif ve orijinaldir. 1330 yılında tamamlanmış ve konu olarak Allah’a ulaşmanın yolları işlendiğinden dolayı tasavvufi bir kaynaktır.

Garib-nâme’nin tespit edilen en eski nüshası Samsun İl Halk Kütüphanesi’ndeki 829 numaralı bölümde bulunmaktadır ancak bu nüsha oldukça eksiktir. En eski ve tam olan nüsha ise Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi 320 numaralı katalogdadır.

Garib-nâme tam olarak ilk önce Bedri NOYAN⁴¹ tarafından yayımlanmıştır ve bu çalışmasında Ankara nüshasını esas almıştır.

Kemal YAVUZ,⁴² eserin bir nüshasını esas alarak tenkitli metin çalışmasını hazırlamıştır.

Eser üzerine Zeki KAYMAZ’ın⁴³ bir doktora çalışması bulunmaktadır.

1.2.21. GAZAVÂT-I SULTÂN MURÂD B. MEHEMMED HÂN

1443 – 1444 yılları arasındaki İzladi ve Varna savaşlarını anlatan bu anonim gazavat-name, birbirine bağlanmış iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Eser bu dönem arasındaki olayları sade bir Türkçe ile anlattığından dolayı zengin bir dil malzemesine sahiptir. Bu eser üzerine Halil İNALCIK ve Mevlud OĞUZ⁴⁴ eserin neşrini yapmışlardır.

1.2.22. HAR-NÂME

Şeyhî tarafından kaleme alınan Har-nâme, 126 beyitlik küçük bir mesnevidir. Eserde, mesnevi nazım şeklinin yapısına uygun olarak tevhit, naat, padişah methiyesi, sebep-i telif, asıl hikâye ve dua bölümleri bulunmaktadır. Konu olarak yük taşımaktan usanmış bir eşiğin besili öküzlere özenmesi sonucunda kuyruğuyla birlikte kulağını kaybetmesi anlatılır. Nüktedan bir üslup kullanılan eserde aruzun “Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün” kalıbı kullanılmıştır.

Faruk Kadri TİMURTAŞ⁴⁵ eser üzerine bir makale yayımlamıştır ve bu makalesinde eserin metniyle birlikte dil özelliklerini de vermiştir.

⁴¹ Bedri Noyan, *Aşık Paşa-yı Veli: Garibnâme*, Ardi. Yayınları, Ankara 1998.

⁴² Kemal Yavuz, *Aşık Paşa: Garib-nâme*, 4 C, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

⁴³ Zeki Kaymaz, *Aşık Paşa ve Garib-nâme (İnceleme-Metin-Sözlük) (İnönü Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Malatya 1989.

⁴⁴ Halil İnalçık&Mevlud Oğuz, *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemed Han: İzladi ve Varna Savaşları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989.

⁴⁵ Faruk Kadri Timurtaş, *Harnâme*, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c. 3, İstanbul 1949, s. 369-387.

1.2.23. HİKÂYE

Âşık Paşa'nın "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" aruz kalıbıyla yazılan kısa mesnevilerindendir. 59 beyit tutarındaki eserde zeki olmayan şahısların kendilerini zekiymiş gibi göstermeleri alaylı bir üslupla anlatılmıştır.

Hikâye, Agâh Sırrı LEVENT⁴⁶ tarafından yayımlanmıştır.

1.2.24. HURŞİD-NÂME

Şeyhoğlu Mustafa tarafından 1387'de yazılan Hurşid-nâme 7903 beyitlik telif bir mesnevidir. Konu olarak birbirini görmeden âşık olan Mağrip padişahının oğlu Ferahşâd ile Acem Şahı Siyavuş'un kızı Hurşîd'in geçirdikleri maceralar ve sonunda kavuşmaları anlatılmaktadır. Eserdeki kişiler İslami bir kimliğe sahiptir ve eserde ara ara kişilerinden ağzından söylenen gazellere yer verilmiştir.

Eser Hüseyin AYAN⁴⁷ tarafından yayımlanmıştır.

1.2.25. KADI BURHÂNEDDİN DÎVÂNİ

14. yüzyılın ikinci yarısında yaşayan Kadı Burhâneddin'in asıl adı Ahmet'tir. 1345 tarihinde doğmuş ve kadılık, vezirlik, şairlik ile birlikte hükümdarlık yapmıştır. Ailesi Oğuz asıllıdır ve annesi öldükten sonra babası Kayseri kadısı Şemsettin Muhammet tarafından büyütülmüştür.

Kadı Burhaneddin Dîvânı'nın 1393-1394 yıllarında istinsah edilen tek nüshası "British Library'de Or. 4126" numaralı katalogda bulunmaktadır. Klâsik divan tertibine uygun olmayan eserde 1268 tam gazel, 45 yarım bırakılmış gazel, 3 beyit, 20 rubaî, 116 tuyuğ mevcuttur. Kadı Burhâneddin, şiirlerinde mahlasını kullanmamıştır.

Muharrem ERGİN,⁴⁸ eserin çeviri yazısını yapmıştır.

Hanefi YONTAR,⁴⁹ hazırladığı doktora tezinde Dîvân'ın tahlil çalışmasını yapmıştır.

⁴⁶ Agâh Sırrı Levent, "Âşık Paşa'nın Bilinmeye İki Risalesi Daha: Hikâye ve Kimyâ Risâlesi", TDAY-Belleten, Ankara 1953, s. 265-276.

⁴⁷ Hüseyin Ayan, Şeyhoğlu Mustafa: Hurşid-nâme (Hurşid ü Ferahşad) (İnceleme-Metin-Sözlük-Konu Dizini), Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1979.

⁴⁸ Muharrem Ergin, Kadı Burhaneddin Divanı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980.

1.2.26. KENZÜ'L-KÜBERÂ VE MEHEKKÜ'L-ULEMÂ

Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ, Şeyhoğlu Mustafa tarafından 1400-1401 yıllarında yazılmıştır. Paşa Ağa bin Hoca Paşa adına kaleme alınan eser, siyaset ahlakına dair konuları barındırmaktadır. Yazar Osmanlı ve Germiyan saraylarındaki deneyimlerini aktarmış ve bu alanda yazılan başka eserlerden de yararlanmıştır.

Eserin tek nüshası Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndedir.

Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ'nın neşrini Kemal YAVUZ⁵⁰ yapmıştır.

1.2.27. KERÂMÂT-I AHİ EVRAN

Kerâmât-ı Ahi Evran, Gülşehri tarafından kaleme alınmış Türkçe küçük bir mesnevidir. Aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilât” kalıbıyla yazılmıştır ve 167 beyit tutarındadır. Ahi Evran'ın ölümü üzere kaleme alınan eserde onun hayatına ait bazı bilgiler, kerametleri, karakter özellikleri ve ahiliğin kuralları bulunmaktadır. Klasik mesnevi düzenine uygun olarak yazılmıştır.

Ahmet KARTAL⁵¹ hazırlamış olduğu makalesinde eserin metnini düzeltmelerle birlikte yayımlamıştır.

1.2.28. KİTÂB-I DEDE KORKUT

“Kitâb-ı Dedem Korkut âlâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân” başlığını taşıyan Dede Korkut hikâyelerinin telif tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Nazım ve nesir iç içe olan eser, destandan halk hikâyeciliğine geçişin önemli bir ürünüdür. Türk kavimlerinin Anadolu, Azerbaycan ve Kafkasya bölgelerindeki yerleşme, yurt kurma çabalarını ve akınlarını konu alır.

Oğuzların hikâyelerinin destanî bir üslupla anlatıldığı kitapta on iki hikâye ve bir mukaddime bulunmaktadır. Kitabın iki nüshası vardır. “Kitâb-ı Dedem Korkut âlâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân” adını taşıyan Dresden nüshası, 1815'te F. von Diez tarafından “Dresden Kraliyet Kütüphanesi'nde, Fleischer Külliyyatı'nda, 86 numaralı

⁴⁹ Hanefi Yontar, *Kadı Burhâneddin Dîvânı'nın Tahlili (Trakya Üniversitesi, Doktora Tezi)*, Edirne 1995.

⁵⁰ Kemal Yavuz, *Şeyhoğlu:Kenzü'l-Küberâ Ve Mehekkü'l-Ulemâ*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1991.

⁵¹ Ahmet Kartal, “*Kerâmât-ı Ahi Evran Mesnevisi Üzerine Notlar*”, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, İstanbul 2009.

katalog”da tespit edilmiştir. Vatikan nüshası ise İtalyan Türkologu Ettore Rossi tarafından “Vatikan Kütüphanesi”nde, 102 numaralı katalog”da tespit edilmiştir.

Eser, Türkçeye ilk olarak Kilisli Muallim Rifat BİLGE⁵² tarafından kazandırılmıştır.

Orhan Şaik GÖKYAY,⁵³ eser üzerine hazırladığı çalışmasında Dede Korkut hikâyelerinin 14. yüzyılın sonu ya da 15. yüzyılda yazıya geçirilmiş olabileceğini belirtmektedir. Yazıldığı coğrafya olarak ise Akkoyunlular sahasını işaret etmektedir.(Gökyay, 2000)

Muharrem ERGİN,⁵⁴ ise çalışmasında Dede Korkut hikâyelerinin Oğuz destanları olduğunu ve Dede Korkut’un da Oğuz boyuna mensup bir kişi olduğunu ifade etmektedir. (Ergin, 2009)

1.2.29. KİTÂBU EVSÂF-I MESÂCİDİ’Ş-ŞERİFE

Ahmed Fakih tarafından aruzun “Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ülün” kalıbıyla yazılan Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi’ş-Şerîfe, 339 beyitlik bir mesnevidir. İçinde hece ölçüsüyle yazılmış dörtlükler de bulunmaktadır. Gezi yazısı niteliğindeki eserin dili açık ve sadedir. Şair, bu mesneviyi hac ziyareti esnasında gördüğü Şam, Kudüs, Mekke, Medine gibi mübarek yerleri anlatmak gayesiyle yazmıştır.

Eserin bilinen tek nüshası Biritish Museum’da bulunmaktadır. Bu nüsha, Hasibe MAZIOĞLU⁵⁵ tarafından, 1974 yılında yayımlanmıştır.

1.2.30. HİKÂYET-i KIZ U CÜHÛD (KIZ DESTÂNI)

Kız Destânı (Hikâyet-i Kız u Cühûd), Yusuf-ı Meddah tarafından mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınmıştır. Yaklaşık olarak 200 beyit tutarında olan eserde Hz. Muhammed’in mucizesi üzerine kurulmuş bir hikâye aktarılmaktadır.

Metnin yazma nüshaları şunlardır:

“1. Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Y. 520

2. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, 4339”
(Ersoylu, 1996)

⁵² Kilisli Muallim Rifat, *Kitâb-ı Dede Korkud âlâ Lisan-ı Taiife-i Oğuzan*, Âsâr-ı İslamiyye ve Milliye Tedkik Encümeni Neşriyatı, İstanbul 1916.

⁵³ Orhan Şaik Gökyay, *Dedem Korkudun Kitabı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000.

⁵⁴ Muharrem Ergin, *Dede Korkut Kitabı I (Giriş-Metin-Tıpkıbasım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

⁵⁵ Hasibe Mazioğlu, *Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi’ş-Şerîfe*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1974.

Eser, Halil ERSOYLU⁵⁶ tarafından neşredilmiştir.

1.2.31. MECMÛ'ATÜ'N-NEZÂ'İR

Derleyeni belli ilk Türkçe nazire mecmuası olan Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, Ömer bin Mezîd tarafından kaleme alınmıştır. Telif tarihi yaklaşık olarak 1437'dir. Eserde bulunan şiirler kafiyesine göre düzenlenmiştir.

Eserin bilinen üç nüshası şunlardır:

“1. Londra, Oxford, School of Oriental and African Studies Library, 27, 689

2. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Yz A 101 (752)

3. Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y 722” (Canpolat, 1982)

Mecmuayı ilk tanıtan Sadettin Nüzhet ERGUN⁵⁷ olmuştur. Mustafa CANPOLAT⁵⁸, eserin neşrini yapmıştır.

1.2.32. MENÂKİBÜ'L- KUDSİYYE

Elvan Çelebi tarafından aruzun “Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün” kalıbıyla yazılan Menâkibü'l-Kudsiyye 2081 beyitlik mesnevidir. Yaklaşık olarak 1358/1359 yıllarında telif edilmiştir. Konu olarak Dede Garkın ve Baba İlyas'ın menkıbeleri, bunların halifelerinin Anadolu'da hakikati gösterme çabaları anlatılmaktadır. Tasavvufi nitelikte olan eserin tek nüshası “Konya, Mevlana Müzesi Kütüphanesi, 437 numaralı katalog”da Necati ELGİN tarafından 1957'de bulunmuştur.

Eser üzerine Ümit TOKATLI⁵⁹ bir doktora çalışması hazırlamıştır.

İsmail ERÜNSAL ve Ahmet Yaşar OCAK'ın⁶⁰ Menâkibü'l-Kudsiyye üzerine hazırladıkları çalışması yayımlanmıştır.

⁵⁶ Halil Ersoylu, *Kız Destanı (Hikâyet-i Kız u Cühûd)*, TDK Yayınları, Ankara 1996.

⁵⁷ Sadettin Nüzhet Ergun, “Hasan Oğlu ve Yeni Bir Gazeli”, Milli Mecmua, C. IX, 1928.

⁵⁸ Mustafa Canpolat, *Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1982.

⁵⁹ Ümit Tokatlı, *Elvan Çelebi'nin Menâkib-nâme'si (Metin-İndeks-Gramer)*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi), İstanbul 1984.

⁶⁰ İsmail Erünsal&Ahmet Yaşar Ocak, *Menâkibu'l-Kudsiyye fî Menâsibi'l-Ünsiyye*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

1.2.33. MEVLÂNÂ'DA TÜRKÇE BEYİTLER VE İBARELER

Mutasavvıf bir şair olan Mevlana 13. yüzyılda Konya'da yaşamıştır. Onun Türkçe ve Türkçe-Farsça karışık beyitleri 1934 yılında M. Şerafeddin YALTKAYA⁶¹ tarafından bir makale olarak yayımlanmıştır. Mecdut MANSUROĞLU⁶², yayımlamış olduğu makalesinde ise Mevlana'nın Dîvânı'nda ve diğer eserlerinde bulunan Türkçe beyit ve ibareleri düzeltmelerle birlikte tespit etmiştir.

1.2.34. MİRÂC-NÂME

545 beyit uzunluğundaki bu mesnevi Şeyyad Hamza tarafından kaleme alınmıştır. Konu olarak Mirac hadisesi sade ve yalın bir üslupla anlatılmıştır. Aruzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" vezniyle kaleme alınan metnin bilinen tek nüshası Ankara, Milli Kütüphanesi, Yz A 3772 numaralı mecmuada bulunmaktadır.

Eser üzerinde Gülten Fezel GÜZELİŞİK⁶³ yüksek lisans tezi hazırlamıştır ve çalışmasında 14. yüzyılın halk Türkçesiyle yazılmış olabileceğini ifade etmektedir. (Fezel-Güzelişik, 1996)

1.2.35. MÜNEBBİHÜ'R-RÂKÎDİN

Musa bin Hacı Hüseyin El-İzniki tarafından kaleme alınan Münebbihü'r-Râkidin, tasavvuf ve ahlaka dair konuları içermektedir. Sade bir Türkçe ile yazılmıştır.

Eser, Paşa YAVUZARSLAN⁶⁴ tarafından neşredilmiştir.

1.2.36. MÜNTEHÂB-I ŞİFÂ

Müntehâb-ı Şifâ, Celalüddin Hızır Hacı Paşa tarafından yazılmış ve Anadolu'daki ilk Türkçe tıp kitaplarından. Müellifin, Şifâ'ü'l-eskâm adlı eserinin aynı plandaki Türkçe bir özeti niteliğindedir.

Zafer ÖNLER⁶⁵ iki cilt halinde eserin neşrini ve sözlük çalışmasını yayımlamıştır.

⁶¹ M. Şerafeddin Yaltkaya, *Mevlana'da Türkçe Beyitler ve Türkçe Şiirler*, Remzi Kitaphanesi, İstanbul 1934.

⁶² Mecdut Mansuroğlu, "*Mevlana Celaleddin Rumi'de Türkçe Beyit ve İbareler*", TDAY-Belleten, Ankara 1954.

⁶³ Gülten Fezel Güzelişik, *Şeyyad Hamza: Mi'râc-nâme*, (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996.

⁶⁴ Paşa Yavuzarslan, *Münebbihü'r-Râkidin (Uyurları Uyandırucu)*, TDK Yayınları, Ankara 2002.

1.2.37. MÜRŞİD

Muhammed bin Mahmud-ı Şirvani'nin 1438 yılında tamamladığı göz hastalıklarından bahseden kitabıdır. Konu olarak gözün anatomisi ve fizyolojisi, göz hastalıkları, bunların belirti ve tedavileri, göz hastalıklarında kullanılan ilaçlar ele alınmıştır.

İki nüshası tespit edilen Mürşid üzerine Necdet OKUMUŞ⁶⁶ doktora çalışması hazırlamış, daha sonra bu çalışmayı Ali Haydar BAYAT⁶⁷ ile birlikte neşretmiştir.

1.2.38. NESÎMÎ DÎVÂNİ

Seyyid (İmameddin) Nesimi'nin 14. yüzyılda kaleme aldığı eserlerinden birisi de Türkçe Dîvânı'dır. Şairin dillerden dillere dolaşan en meşhur şiirleri bu Dîvân'ın içerisinde bulunmaktadır.

Hüseyin Ayan⁶⁸ eser üzerine tenkitli ve karşılaştırmalı bir çalışma yayımlamıştır. Bu çalışmada Nesîmî'ye ait 3 mesnevi, 457 gazel, 4 müstezad, 1 murabba, 3 terci-bend, 315 tuyug ve 4 beyit bulunmaktadır.

1.2.39. RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE

Risâletü'n-Nushiyye, Yunus Emre tarafından mesnevi kaleme alınmış tasavvufî nasihatname niteliğinde bir mesnevidir. Aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılan 13 beyitlik girişinden sonra mensur bir bölüm gelmektedir. Daha sonrasında ise aruzun “ Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün” kalıbıyla yazılan ve 563 beyitten oluşan asıl bölüm bulunmaktadır.

Eser, Abdülbaki GÖLPINARLI⁶⁹ tarafından Latin harfleriyle yayımlamıştır.

Vasfi BABACAN⁷⁰, eserin yüksek lisans çalışmasını hazırlamıştır.

⁶⁵ Zafer Önler, *Müntehâb-ı Şifâ II (Sözlük)*, Simurg Yayınevi, İstanbul 1999.

⁶⁶ Necdet Okumuş, *Muhammed b. Mahmud Şirvani'nin Göz Hastalıklarına Ait Mürşid Adlı Eseri*, (Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi), İzmir 1998.

⁶⁷ Necdet Okumuş&Ali Haydar Bayat, *Muhammed bin Mahmud Şirvani: Mürşid*, AKM Yayınları, Ankara 2004.

⁶⁸ Hüseyin Ayan, *Nesîmî: Hayatı-Edebi Kişiliği-Eserleri ve Türkçe Divanı'nın Tenkitli Metni*, TDK Yayınları, 2014.

⁶⁹ Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Derin Yayınları, İstanbul 2010.

⁷⁰ Vasfi Babacan, *Yunus Emre'nin Risâletün Nushiyye'si ve Dîvânı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)* (Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Antalya 2013.

Mustafa TATÇI⁷¹, ise Yunus Emre'nin Ris'aletü'n-Nushiyye'sini ve Dîvânı'nı tek bir çalışma etrafında yayımlamıştır.

1.2.40. SULTAN VELED'İN TÜRKÇE MANZUMELERİ

Mevlâna'nın oğlu Sultan Veled, 13. yüzyılda Anadolu'da yaşamış, meşhur bir mutasavvıf ve şairdir. Şairin İbtidâ-nâme, Rebab-nâme ve Dîvânı'nda bulunan 367 beyitlik Türkçe manzumeleri Mecdut MANSUROĞLU⁷² tarafından yayımlanmıştır.

1.2.41. SULTÂNİYE

Korucuyu hekimliğe dair bilgiler içeren Sultaniye, Muhammed b. Mahmud Şîrvânî tarafından kaleme alınmıştır. Bunun yanında yeme, içme, giyim kuşam gibi çeşitli konulara yer vermesi bakımından dönemin zihniyetine ışık tutmaktadır. On dört bab ve çeşitli bölümlerden meydana gelen Türkçe bir eserdir. Dönemin Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmet'e sunulmuştur.

Sultaniye üzerine Ferhat KURBAN⁷³ yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Çalışmasında eserin 1421-1451 yılları arasında yazılmış olması gerektiğini belirtmektedir.(Kurban, 1990)

1.2.42. ŞEMSİYYE

Astronomi ilmi üzerine yazılan ilk Türkçe mesnevi olan Şemsiyye, 1408-1409 yıllarında İskender bin Hacı Paşa'ya sunulmuştur. Aruzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır ve on iki bölümden oluşmaktadır. Mesnevi'nin 3980 beyit tutarındaki nüshası Kütahya'da, Vahit Paşa Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Sibel SEVİNÇ,⁷⁴ eser üzerine yüksek lisans tezi hazırlamıştır ve eserin Eski Anadolu Türkçesi'nin karakteristik özelliklerini taşıdığını ifa etmektedir.(Sevinç, 1999)

⁷¹ Mustafa Tatçı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005.

⁷² Mecdut Mansuroğlu, *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri*, İstanbul Üniversitesi-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1958.

⁷³ Ferhat Kurban, *Şîrvânî Mahmud: Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük)* (Marmara Üniversitesi, Yüksek lisans Tezi), İstanbul 1990.

⁷⁴ Sibel Sevinç, *Yazıcı Salih'in Melhame'si (Kitâbü's-Şemsiyye)*, (Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Sivas 1999.

1.2.43. ŞEYHÎ DÎVÂNÎ

Şeyhî'nin Dîvânî'nda 15 kaside, 2 terkeb-bend, 4 terci-bend, 2 müstezad, 1 mesnevi, 202 gazel bulunmaktadır.

Ali Nihat TARLAN⁷⁵, eseri çeşitli yönlerden ele alarak incelemiştir.

Halil BİLTEKİN⁷⁶, eserin tenkitli metnini de kapsayan doktora çalışmasını yapmıştır. Şeyhi'nin 14. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılın başında yaşadığını ve eserin dil özelliklerinin Eski Anadolu Türkçesi doğrultusunda olduğunu savunmaktadır.(Biltekin, 2003)

1.2.44. ŞEYYAD HAMZA'NIN ŞİİRLERİ

Şeyyad Hamza'nın farklı mecmualarda olmak üzere 15 müstakil şiiri mevcuttur.

Bu şiirlerden altı tanesini Saadettin BULUÇ⁷⁷, dört tanesini Mecdut MANSUROĞLU⁷⁸, iki tanesini Necmettin Halil ONAN⁷⁹ ve bir tanesini Milan ADAMOVİC⁸⁰ yayımlamıştır.

1.2.45. TÂC-I EDEB

Ali bin Hüseyin tarafından Türkçe olarak yazılan mensur bir eserdir. Eserde eğitim, çocuk eğitimi, âdâb-ı muaşeret, dini bilgiler, dönemin zihniyeti ve sosyal değerleri üzerinde durulmuştur.

Ahmet AKPINAR⁸¹, Tâc-ı Edeb üzerine yüksek lisans tezi hazırlamıştır ve bu çalışmasında eserin yazılış tarihi olarak İstanbul'un fethi de olan 1453 yılını işaret etmektedir.(Akpınar, 2010)

⁷⁵ Ali Nihat Tarlan, *Şeyhi Divanı'nı Tetkik*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

⁷⁶ Halil Biltekin, *Şeyhî Dîvânî (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin) (Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi)*, Ankara 2003.

⁷⁷ Saadettin Buluç, “Şeyyad Hamza'nın Beş Manzumesi”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, İstanbul 1956.

⁷⁸ Mecdut Mansuroğlu, *Şeyyad Hamza'ya Ait Üç Manzume (XIII. Asır)*, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, İstanbul 1946.

⁷⁹ Necmettin Halil Onan, “Şeyyad Hamza'nın İki Yeni Gazeli Dolayisiyle”, *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi*, Ankara 1949.

⁸⁰ Milan Adamovic, “Şeyyad Hamza'nın Yeni Bir Şiiri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Kütahya 2006.

⁸¹ Ahmet Akpınar, *Ali b. Hüseyin Amasi: Kitâb-ı Tâcu'l-Edeb (Giriş-Metin-İnceleme-Gramatikal Dizin) (Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi)*, Tokat 2010.

1.2.46. TERVÎHÜ'L-ERVÂH

Tervihü'l-Ervâh, Ahmedî tarafından mesnevi nazım biçimiyle ve aruzun “Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün” kalıbıyla yazılmıştır. Tıpla ilgili bilgiler içeren eserde sade bir dil kullanılmıştır. 1403-1410 yılları arasında Emir Süleyman'a sunulmuştur.

Tervihü'l-Ervâh üzerinde Şehsüvaroğlu⁸² ayrıntılı bir araştırma ve inceleme yapmıştır.

Osman ÖZER⁸³ ise eser üzerine doktora çalışması hazırlamıştır.

1.2.47. TUHFE-İ MURÂDÎ

II. Murat devri hekimlerinden Muhammed Şirvânî'nin tıpla ilgili eseridir. Şirvânî'nin 1430'da II Murat'a sunduğu “Cevhernâme” isimli eserinin genişletilmiş biçimidir. Değerli taşlar, kuvvetlendirici ilaçlar ve itriyata dair bilgiler bulunmaktadır.

Mustafa ARGUNŞAH⁸⁴ eser üzerine doktora tezi hazırlamıştır.

1.2.48. VASF-I HÂL

Âşık Paşa'nın aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılmış küçük bir mesnevisidir. Tasavvufî konuları ele alan VASF-ı Hâl, Fakr-nâme ile aynı yazma nüshalarda bulunmaktadır. Dünyanın geçmiş, şimdiki durum ve gelecek olmak üzere üç evresi olduğunu ve insanın “şimdiki durum”a çok değer verip ‘Hakk’a şükretmesi gerektiğinden bahseder.

VASF-ı Hâl, Agâh Sırrı LEVENT⁸⁵ tarafından Fakr-nâme ile birlikte yayımlanmıştır.

1.2.49. VEFÂT-I HAZRET-i MUHAMMED

H. Muhammed'in vefatını konu alan bu mesnevi Şeyyad Hamza tarafından yazılmıştır. Aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılan bu manzume, 483

⁸² Bedii N. Şehsüvaroğlu, *Şair ve Hekim Ahmedî*, Akün Matbaası, İstanbul 1954.

⁸³ Osman Özer, Ahmedî: *Tervihü'l-Ervah (Giriş-İnceleme-Metin)*, (Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), Elazığ 1995.

⁸⁴ Mustafa Argunşah, *Muhammed bin Mahmud Şirvani (İnceleme-Metin-Dizin)*, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), İstanbul 1989.

⁸⁵ Agâh Sırrı Levent, ‘‘Âşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevisi: Fakr-nâme ve VASF-ı Hal'', TDAY-Belleten, Ankara 1953, s. 205-253.

beyit tutarındadır. Eserin bilinen tek nüshası “Milli Kütüphane, Yz A 3772” numaralı bölümde bulunmaktadır.

Vefât-ı Hazret-i Muhammed üzerine Fatma Turhal GÜLER⁸⁶ bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Eserin, 14. yüzyıl halk Türkçesi ile yazılmış olduğunu belirtmektedir. (Turhal Güner, 1996)

1.2.50. YADİGÂR-I İBN-İ ŞERİF

Tıp metinlerine ait en meşhur eserlerden biri Yedigâr-ı İbn-i Şerîf'tir. İbni Şerîf'e ait olan eserin yazılış amacı halkın faydalanmasıdır. Eserde iki ana konu üzerine ehemmiyetle durulmaktadır. Bunlardan birincisi ‘sağlı korumak’ için yerine getirilmesi gerekenler iken ikincisi de ‘hastalık ve tedavi yöntemleri’dir. Paki Küçük⁸⁷, hazırlamış olduğu doktora tezinde bu eserin dizinini yayımlamıştır.

1.2.51. YEMEK KİTABI

Muhammed Şîrvânî tarafından kaleme alınan eserin adı ve telif tarihi belli değildir. Bilinen tek nüshası “Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Yazmaları, Müteferrik 143” numaralı katalogda bulunmaktadır. Bu nüshada birtakım eksiklikler mevcuttur.

Eser, Mustafa ARGUNŞAH ve Müjgan ÇAKIR⁸⁸ tarafından yayımlanmıştır.

1.2.52. YUNUS EMRE DÎVÂNİ

Yunus Emre Anadolu’da gelişen Türk dilinin en güçlü temsilcilerinden biridir. Şairin edebiyat dünyasında dikkatleri üzerine çekmesini ve halkın arasında meşhur olmasını sağlayan en önemli eseri ise Dîvânı’dır. Bu eser hem yazma metinlerden hem de sözlü kültürden aktarılacak bugüne ulaşan şiirlerin toplanması münasebetiyle vücuda getirilmiştir. Araştırmacılara göre kendi tarafından tertip edilmiş ya da o hayattayken istinsah edilmiş bir divanı yoktur. Bununla birlikte en eski yazmalar da Yunus Emre’nin ölümünden sonra düzenlenmiştir.

Mustafa TATÇI⁸⁹, Yunus Emre’nin Ris’aletü’n-Nushiyye’sini ve Dîvânı’nı tek bir çalışma etrafında yayımlamıştır. Mustafa Tatçı’ya göre ise Dîvân daha Yunus

⁸⁶ Fatma Turhal Güler, *Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-selâm (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul 1996.

⁸⁷ Paki Küçük, *Yedigâr-ı İbn-i Şerîf: Dizin (Doktora Tezi)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1994.

⁸⁸ Mustafa Argunşah&Müjgan Çakır, *15. Yüzyıl Osmanlı Mutfağı: Muhammed b. Mahmud Şîrvani*, Gökkuşbu Yayinevi, İstanbul 2018.

Emre hayattayken tanınmıştır. Dîvân'ın, Risâletü'n-Nushiyye ile birlikte aynı tarihte, 1307'de, bitmiş kabul edilebileceğini belirtmektedir. (Tatçı, 2005)

Eser, Abdülbaki GÖLPINARLI⁹⁰ tarafından Latin harfleriyle yayımlanmıştır.

Vasfî BABACAN⁹¹, eserin yüksek lisans çalışmasını hazırlamıştır.

Mustafa TATÇI⁹², ise Yunus Emre'nin Ris'âletü'n-Nushiyye'sini ve Dîvânı'nı tek bir çalışma olarak yayımlamıştır.

⁸⁹ Mustafa Tatçı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005.

⁹⁰ Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Derin Yayınları, İstanbul 2010.

⁹¹ Vasfî Babacan, *Yunus Emre'nin Risaletün Nushiyye'si ve Dîvânı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)* (Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Antalya 2013.

⁹² Mustafa Tatçı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005.

2. BÖLÜM

2.1. AD BİLİMİ (ONOMASTİK) NEDİR?

Ad bilimi (onomastik), dil biliminin önemli bir koludur ve özel adları fonetik, morfoloji, etimoloji ve semantik gibi alanlardan yararlanarak çeşitli açılardan inceler. Bununla birlikte özel adların kökenlerini, anlamlarını, tarihî süreç içindeki değişimlerini araştırarak ait olduğu dilin kültür hazinesini ortaya çıkarmayı hedefler.

Ad bilimi ile ilgili çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan tanımlamalar ve açıklamalar şöyledir:

“Göstergenin, gösterilen ya da kavramdan yola çıkarak anlatımı, gösterilenin bağlandığı göstereni inceleyen dil bilim alanıdır. Ad bilimi dilbilgisinde ad denilen sözcük türünü, özellikle de özel adları inceleme alanına alır. Bu çerçevede, yer adlarını, kişi adlarını ve bu adların verilişindeki etken ve eğilimleri, coğrafya adlarını inceler. Bu nedenle, anlambilim ve kökenbilimle ortak çalışmalar yürütür. İnceleme sonuçlarının kültür tarihine önemli katkıları vardır.” (Toklu, 2003, s. 113)

“Adbilgisi, has isimleri, göbekadlarını, soyadlarını, unvanları ve nihayet yeradlarını tetkik eder ve etimolojinin bir kolu sayılır.” (Üçok, 2004, s. 186)

“Gösterilen ya da kavramdan yola çıkarak anlatımı, gösterilenin bağlandığı gösterenleri inceleyen anlambilimsel araştırma. Ad bilimi, kavrambilimin yaklaşımına karşıt bir yoldan anlam olgularını ele alır.” (Vardar, 2007, s. 12)

“1.Özel adların kökenini ve tarihsel gelişimini inceleyen dal. 2.Dilbilgisinde adsıl sayılan öğeleri inceleyen dal; kavramdan hareket edilerek o kavramın dilde nasıl anlatım bulduğu ve anlatımda hangi etkenlerin rol oynadığını araştıran dal. Sözcükbilim ve anlambilim ile yakından ilgilidir.” (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 12)

“Onomastik, ad bilimi demektir. Her türlü özel ismi inceleyen ad bilimi, isimlerin orijinini de inceler. Ad bilimin en önemli alt başlığını toponomi yani yer adları bilimi oluşturur. Akarsu, göl, deniz adlarını inceleyen şubesine hidronomi ismi verilirken dağ adlarını inceleyen birimine oronomi denir.” (Demirci, 2013, s. 53)

“1.Ad bilimi: Eski devirlerde varlık ve adı ilişkisini; dilin söz ve deyim yapma yollarını, varlıkları adlandırma ilkelerini araştıran anlam bilgisi. 2.Özel ad bilimi: Dil birimlerinin özel ad kullanımları ile özel adların verilme geleneklerini araştırma çalışmalarının adı.” (Karaağaç, 2013, s. 42)

Ünlü dil bilimci Doğan AKSAN⁹³ dil biliminin alt kollarını açıkladığı eserinde ad bilimi ile ilgili daha geniş bilgilere yer vermiştir.

“1. Anlambilimle yakınlığı olan ancak yöntem bakımından ondan ayrılan ve sözcük-kavram ilişkisine önem veren bilim dalı. Bu daldaki çalışmalarda herhangi bir kavramdan (örneğin güzellik, balık, zaman) hareket edilerek bu kavramın herhangi bir dilde nasıl anlatım bulduğu ve anlatımda hangi etkenlerin rol oynadığı incelenir. Bu alana geniş ad bilimi adını verebiliriz. Çünkü ele alınan sözcükler genellikle dilbilgisinde ad sayılan öğelerdir ve bu bilimin bu türü doğrudan doğruya adlara yönelir.

2. Genellikle her dilde özel ad sayılan öğeler üzerinde duran ve özel adları köken bilgisi, tarihsel gelişme yönünden ve çeşitli dil ve kültür sorunları açısından inceleyen bilimdir. Yer adları üzerinde duran dalı (yeradibilim, toponymie ya da toponomastique) olduğu gibi; kişi adları, coğrafya adları üzerinde çalışan dalları da vardır. Örnek olarak nehir, ırmak, göl gibi su adları üzerinde duran hydronymie, dağ adlarını inceleyen horonymie dallarını gösterebiliriz. Bu alanın çeşitli sorunları lehçebilim ile geçişme halindedir.” (Aksan, 1977, s. 32)

Ad bilimi noktasında ilk müstakil eser Saim SAKAOĞLU⁹⁴ tarafından yayımlanmıştır ancak bu eser, ad biliminin terorisinden çok ad bilimi çerçevesinde yapılan çalışmaları kapsayan bibliyografyayı içermektedir. Kitabında Doğan AKSAN’ın tanım ve açıklamalarından da yararlanan SAKAOĞLU’nun ad bilimi konusundaki tanımı şu şekildedir:

“Ad bilimi; canlıların, nesnelerin ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilimin adıdır. Bu bilim dalını; dil bilimciler, sosyologlar, halk bilimciler, hukukçular, vb. kendi alanlarıyla ilgili yönlerini ele alarak inceler ve sonuçlandırırlar.” (Sakaoğlu, 2001, s. 9)

Buraya kadar yapılan açıklamalar ya dar planda ele alınmıştır ya da yeterli değildir. Ad bilimi konusunda oldukça kapsamlı bir eser yayımlayan İbrahim ŞAHİN⁹⁵ ise ad bilimini şöyle tanımlamaktadır:

“Her türlü özel adın ortaya çıkışı, tarih içindeki gelişimi, onun yapısı gibi konuları araştıran ve bunun sonucunda özel adların ortaya çıkış geleneğini tespit etmeyi hedefleyen bu dil bilim alanı; bir dilin linguistik birimlerini yapı ve anlam bakımından inceleyen leksikoloji ile gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkiyi ele alan ve bu çerçevede sözcüklerin tarihçesini ve onların anlamalarında meydana

⁹³ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dil bilim) I-II-III*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1977.

⁹⁴ Saim Sakaoğlu, *Türk Ad Bilimi I (Giriş)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001.

⁹⁵ İbrahim Şahin, *Ad bilimi (Çerçeve, Terim, Yöntem ve Sınıflandırmalarıyla)*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2016.

gelen değişimleri inceleyen semasiyoloji alanlarının birleşerek özel adlar üzerine odaklanmasından doğmuştur. Özel adların derlenmesi, türlerinin, yapılarının belirlenmesi, onomastik çalışmalarının leksikoloji ile ilgili boyutunu teşkil ederken özel adlardaki gösteren-gösterilen ilişkisi, onların özel ad haline gelmeleri, özel ad haline gelmeden önceki anlamları, sözcükte yaşanan anlam değişiklikleri boyutu semasiyoloji ile ilgilidir.” (Şahin, 2016, s. 17)

Halil İbrahim ŞAHİN’in açıklamaları ad bilimi noktasında daha doyurucu olmakla birlikte araştırmacı *Adbilim*⁹⁶ adlı eserinde terminolojik sorunlara çözüm önerilerinde de bulunmuştur.

⁹⁶ Halil İbrahim ŞAHİN, *Ad bilimi*, Pegem Yayınları, Ankara 2016.

2.2. AD BİLİMİ (ONOMASTİK)'NİN ALT DALLARI

Ad bilimini geniş bir çerçevede ele alan Doğan AKSAN⁹⁷, ad biliminin alt dallarını şöyle sıralamıştır:

“a) *Yer adları bilimi ya da yeradibilim (toponymie, toponymy, Toponymie)*

b) *Coğrafya adları bilimi: Akarsu adları bilimi (hydronymie, hydronymy, Hydronymie), dağ adları bilimi (oronymie, oronymy, Oronymie) gibi altalanları vardır.*

c) *Kişi adları bilimi (anthroponymie, anthroponymy, Anthroponymie)”* (Aksan, 1977, s. 102)

Ad bilimi üzerine ilk müstakil eseri yayımlayan Saim SAKAOĞLU⁹⁸ ise ad biliminin alt dallarını dört alt başlık altında açıklamıştır:

“1. *Kişi adlarıyla uğraşan dal: anthroponymie–anthroponymy–Antroponymie.*

2. *Yer adları ile uğraşan dal: toponymie–toponymy–Toponymie.*

3. *Dağ adları ile uğraşan dal: h/oronymie–h/oronymy–Oronymie.*

4. *Göl, nehir, ırmak vb. su adları ile uğraşan dal: hydronymie–hidronymy–Hydronymie.*

Bütün bu terimlerin Türkçelerini şöyle sıralayabiliriz: Ad bilimi, kişi adları bilimi, yer adları bilimi, dağ adları bilimi, su adları bilimi.” (Sakaoğlu, 2001, s. 11)

AKSAN'ın ve SAKAOĞLU'nun bu tasnifleri, kişi adları ve yer adları üzerine yoğunlaşmıştır. Hayvan adları, eser adları, bitki adları, yıldız adları, kök adları, gök adları, mit adları gibi diğer özel ad alanlarını kapsamamaktadır. Dolayısıyla buraya kadar yapılan açıklamalardan hareketle AKSAN'ın ve SAKAOĞLU'nun yaptığı tasnif çalışmalarının bugün daha ileri bir noktaya taşındığı görülmektedir.

İbrahim ŞAHİN⁹⁹, adı geçen eserinde ad biliminin alt dallarını oldukça kapsamlı olarak şu şekilde tasnif etmiştir:

“1. *Anemonim (rüzgaradı) ve Anemonimi (rüzgarad bilimi)*

⁹⁷ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dil bilim) I-II-III*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1977.

⁹⁸ Saim Sakaoğlu, *Türk Ad Bilimi I (Giriş)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001.

⁹⁹ İbrahim Şahin, *Ad bilimi (Çerçeve, Terim, Yöntem ve Sınıflandırmalarıyla)*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2016.

2. *Antroponim (kişiadı) ve Antroponimi (kişiad bilimi)*
3. *Astronim (yıldızadı) ve Astronimi (yıldızad bilimi)*
4. *Dokümantonim (belgeadı) ve Dokümantonimi (belgead bilimi)*
5. *Ergonim (örgütadı) ve Ergonimi (örgütad bilimi)*
6. *Etnonim (kökadı) ve Etnonimi (kökad bilimi)*
7. *Fitonim (bitkiadı) ve Fitonimi (bitkiad bilimi)*
8. *Hrematonim (eseradı) ve Hrematonimi (eserad bilimi)*
9. *Hrononim (zamanadı) ve Hrononimi (zamanad bilimi)*
10. *Kozmonim (uzayadı) ve Kozmonimi (uzayad bilimi)*
11. *Mitonim (mitadı) ve Mitonimi (mitad bilimi)*
12. *Poreyonim (araçadı) ve Poreyonimi (araçad bilimi)*
13. *Pragmatonim (ürünadı) ve Pragmatonimi (ürünad bilimi)*
14. *Planetonim (gökadı) ve Planetonimi (gökad bilimi)*
15. *Toponim (yeradı) ve Toponimi (yerad bilimi)*
16. *Urbonim (kentlikadı) ve Urbonimi (kentlikad bilimi)*
17. *Zoonim (hayvanadı) ve Zoonimi (hayvanad bilimi)” (Şahin, 2016)*

ŞAHİN’in yaptığı bu tasnif, özel ad alanlarının detaylı bir yaklaşımla ve tematik sayılabilecek bir bakışla ele aldığını göstermektedir. Aynı zamanda yabancı dil bilimi terimlerine Türkçe karşılıklar da içermektedir.

Şimdi yukarıdaki tasnifleri temel alarak ad biliminin alt dallarını açıklamaya çalışacağız.

2.2.1. RÜZGÂR ADI (ANEMONİM) VE RÜZGÂR ADI BİLİMİ (ANEMONİMİ)

2.2.1.1. Anemonim (rüzgâr adı): “Onimin bir türünü ifade eder. Rüzgâr, fırtına, tayfun, siklon gibi doğal afetlere verilen özel adlar anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 29)

2.2.1.2. Anemonimi (rüzgâr adı bilimi): “Rüzgâr, fırtına, tayfun gibi rüzgârlar için verilen özel adların ortaya çıkışlarını, bu adlandırmaların kanunlarını ve adların gelişimlerini inceleyen adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 29)

2.2.2. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) VE KİŞİ ADI BİLİMİ (ANTROPONİMİ)

2.2.2.1. Antroponim (kişi adı): “Onimin bir sınıfı olup kişilere ya da insan gruplarına ait adları, kişilerin isimlerindeki baba adlarını, soyadları, takma isimleri (mahlasları), lakapları, rumuzları vb. ifade eder. Kişiadı terimi, kişiye ait her türlü ismi (ön ad, soyad, lakap, mahlas, kod adı, baba adı vb.) adlandırmaları ifade edecek biçimde kullanıldığından birlikte yazılmıştır.” (Şahin, 2016, s. 32)

2.2.2.2. Antroponimi (kişi adı bilimi): “Araştırma sahası olan kişiadlarının ortaya çıkışlarını, kuruluş kanunlarını, üstlendikleri görevleri ve dilbilgisel gelişimlerini araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 32)

2.2.3. YILDIZ ADI (ASTRONİM) VE YILDIZ ADI BİLİMİ (ASTRONİMİ)

2.2.3.1. Anstronim (yıldız adı): “Onimin bir türüdür. Yıldız, gezegen, kuyruklu yıldız, asteroid (göktaşı) gibi uzay cisimlerinin özel adlarıdır.” (Şahin, 2016, s. 40)

2.2.3.2. Astronimi (yıldız adı bilimi): “Yıldızadlarının ortaya çıkışını, ortaya çıkışlarındaki geleneği, dilbilgisel yapılarını ve gelişimlerini araştıran adbilim dalıdır.” (Şahin, 2016, s. 40)

2.2.4. BELGE ADI (DOKÜMANTONİM) VE BELGE ADI BİLİMİ (DOKÜMANTONİMİ)

2.2.4.1. Dokümantonim (belge adı): “Halk için önemli olan münferit belgelerin (halk için önemli olan) özel adı anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 42)

2.2.4.2. Dokümantonimi (belge adı bilimi): “Belgelerin adlarını, onların orta çıkışları, yapıları, yazılışları, farklı dillerdeki karşılıkları yönüyle inceleyen adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 43)

2.2.5. ÖRGÜT ADI (ERGONİM) VE ÖRGÜT ADI BİLİMİ (ERGONİMİ)

2.2.5.1. Ergonim (örgüt adı): “İnsanların belirli bir amaca yönelik olarak bir araya gelerek oluşturduğu iş örgütleri, birlikler, topluluklar, kurumlar ve dernekler gibi kuruluşların özel adı anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 44)

2.2.5.2. Ergonimi (örgüt adı bilimi): “Ergonimlerin adbilimcil bir anlayışla araştırıldığı adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 45)

2.2.6. KÖK ADI (ETNONİM) VE KÖK ADI BİLİMİ (ETNONİMİ)

2.2.6.1. Etnonim (kök adı): “Onimin bir türüdür. Her türlü etnosu (etnik grup, boy, halk, millet vb.) ifade etmek için kullanılan adlandırmaya etnonim denir.” (Şahin, 2016, s. 46)

2.2.6.2. Etnonimi (kök adı bilimi): “Kökadlarının orta çıkışlarını, ortaya çıkışlarındaki gelenek ve kuralları, kökadlarının anlamlarını, yapılarını, tarihi süreç içerisindeki gelişimlerini araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 46)

2.2.7. BİTKİ ADI (FİTONİM) VE BİTKİ ADI BİLİMİ (FİTONİMİ)

2.2.7.1. Fitonim (bitki adı): “Her türlü bitki için kullanılan özel ad anlamına gelir. Onimin bir türüdür.” (Şahin, 2016, s. 49)

2.2.7.2. Fitonimi (bitki adı bilimi): “Her türlü bitkinin özel adı olan fitonimlerin ortaya çıkışlarını, kuruluş kanunlarını, dil özelliklerini araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 49)

2.2.8. ESER ADI (HREMATONİM) VE ESER ADI BİLİMİ (HREMATONİMİ)

2.2.8.1. Hrematonim (eser adı): “Müzik aletleri, mücevherler, değerli taşlar, silahlar gibi maddi medeniyet unsurlarına verilen özel adları ifade eden onim türüdür. Hrematonim terimi yerine Ktematonim terimi de kullanılır.” (Şahin, 2016, s. 58)

2.2.8.2. Hrematonimi (eser adı bilimi): “Bu alan ktematonimi terimiyle de bilinir. Şairler, yazarlar tarafından yazılan roman, hikâye, şiir kitabı gibi edebi eserlere; mesnevi, kaside gibi edebi ürünlere; tablolara; sanatçıların kullanmış oldukları eşyalara (söz gelimi, müzik aletlerine) verilen adları ve bu adlandırmalara benzeyen daha pek çok adlandırmayı araştırıp inceleyen, onların anlamlarını,

adlandırmalardaki benzerlikleri ve farklılıkları araştırıp inceleyen adbilim alanına hrematonimi denir.” (Şahin, 2016, s. 58)

2.2.9. ZAMAN ADI (HRONONİM) VE ZAMAN ADI BİLİMİ (HRONONİMİ)

2.2.9.1. Hrononim (zaman adı): *“Zamanın belirli bir bölümünü ifade eden sözcük türleridir.” (Şahin, 2016, s. 60)*

2.2.9.2. Hrononimi (zaman adı bilimi): *“Çağ, devir, dönem, belirli yıllar ve günler gibi zamanın belirli bölümlerini anlatan onimleri (hrononimleri) araştıran, bu çerçevede onların yapılarını, ortaya çıkışlarını, adlandırma geleneklerini vb. inceleyen adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 61)*

2.2.10. UZAY ADI (KOZMONİM) VE UZAY ADI BİLİMİ (KOZMONİMİ)

2.2.10.1. Kozmonim (uzay adı): *“Galaksiler (gökadalar), takımyıldızları, nebular (bulutsular) gibi uzay boşluğunda yer alan gök cisimlerinin özel isimleri anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 62)*

2.2.10.2. Kozmonimi (uzay adı bilimi): *“Kozmonimlerin ortaya çıkışlarını, kuruluş kanunlarını, değişim ve gelişim esaslarını araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 62)*

2.2.11. MİT ADI (MİTONİM) VE MİT ADI BİLİMİ (MİTONİMİ)

2.2.11.1. Mitonim (mit adı): *“Mitlerde, masallarda geçen ve özel adlandırmalara sahip olan varlıkların adını ifade etmektedir.” (Şahin, 2016, s. 64)*

2.2.11.2. Mitonimi (mit adı bilimi): *“Masal, destan, efsane, bilmece vb. edebi ürünlerde anılan adbilimcil her türlü inanç ve hayal mahsülü varlığın özel adını (mitoantroponim, mitotoponim, mitozoonim, mitofitonim, teonim, demonim vb.), onların dildeki görevlerini, sözcük olarak anlamlarını ve yapılarını, ortaya çıkış kanunlarını araştıran ve bu yolla dilcilik çalışmalarına katkı sunan adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 64)*

2.2.12. ARAÇ ADI (POREYONİM) VE ARAÇ ADI BİLİMİ (POREYONİMİ)

2.2.12.1. Poreyonim (araç adı): *“Her türlü ulaşım aracının belirli bir örneğine verilen özel ad anlamına gelir.”* (Şahin, 2016, s. 69)

2.2.12.2. Poreyonimi (araç adı bilimi): Her türlü ulaşım aracına verilen özel adların adbilim çerçevesinde araştırıldığı alana poreyonimi denir. (Şahin, 2016, s. 69)

2.2.13. ÜRÜN ADI (PRAGMATONİM) VE ÜRÜN ADI BİLİMİ (PRAGMATONİMİ)

2.2.13.1. Pragmatonim (ürün adı): *“Ürünün markasını, sınıfını bildiren isim anlamına gelir.”* (Şahin, 2016, s. 70)

2.2.13.2. Pragmatonimi (ürün adı bilimi): *“Girişimcilerin ürettikleri ürünlere verdikleri adlar, tüketicinin hayalinde bir imge oluşturmaya yönelik adlandırmalar olduğundan, bir milletin kültürünü, kültür öğelerini ve değer yargılarını yansıtan sözcüklerdir. Bu adlandırmalardaki kültür öğelerinin ve adlandırmanın oluşumları sırasında etkili olan geleneklerin belirlenmesi, dilbilgisel yapılarının ortaya çıkartılması pragmatonimi çerçevesinde yapılması gereken araştırmalardır.”* (Şahin, 2016, s. 71)

2.2.14. GÖK ADI (PLANETONİM) VE GÖK ADI BİLİMİ (PLANETONİMİ)

2.2.14.1. Planetonim (gök adı): *“Onimin bir türüdür. Her türlü gök cisminin yüzeyinde bulunan doğal fiziki objelerin özel adını ifade eder.”* (Şahin, 2016, s. 73)

2.2.14.2. Planetonimi (gök adı bilimi): Gök cisimlerinin yüzeyinde bulunan doğal fiziki özel adların araştırıldığı adbilim alanına planetonimi denir. (Şahin, 2016, s. 73)

2.2.15. YER ADI (TOPONİM) VE YER ADI BİLİMİ (TOPONİMİ)

2.2.15.1. Toponim (yer adı): *“Onimin bir türü olup oykonim (orunadı), oronim (dağadı), hidronim (suadı), urbonim (kentlikadı), agroonim (bağadı), dromonim (yoladı), drimonim (ormanadı), horonim (eladı) gibi özel isim nitelikli her türlü coğrafi adlandırmaları anamına gelir.”* (Şahin, 2016, s. 76)

2.2.15.2. Toponimi (yer adı bilimi): *“Yeradlarının ortaya çıkışlarını, yapılarını, anlamlarını, gelişimlerini, ortaya çıkışlarındaki geleneği ve prensipleri araştıran adbilim alanıdır.”* (Şahin, 2016, s. 77)

2.2.16. KENTLİK ADI (URBONİM) VE KENTLİK ADI BİLİMİ (URBONİMİ)

2.2.16.1. Urbonim (kentlik adı): *“Toponimin bir türü olup agoronim (şehir, meydan ve pazar adları) ve hodonimlerin (cadde, sokak, hat, kıyı vb. adları) de içinde bulunduğu şehir içindeki tüm topografik unsurların, müstakil bina adlarının, kentlikeladlarının özel adı olduğunu ifade etmektedir.”* (Şahin, 2016, s. 86)

2.2.16.2. Urbonimi (kentlik adı bilimi)

2.2.17. HAYVAN ADI (ZOONİM) VE HAYVAN ADI BİLİMİ (ZOONİMİ)

2.2.17.1. Zoonim (hayvan adı): *“Onimin bir türü olup kedi, köpek, inek, koyun, keçi gibi evcil hayvanlar dışında hayvanat bahçesindeki, sirkteki hayvanların ya da edebiyatta (romanlarda, hikâyelerde, sinemalarda, vb.) geçen özel ad nitelikli hayvan adlarını ifade eder.”* (Şahin, 2016, s. 89)

2.2.17.2. Zoonimi (hayvan adı bilimi): Hayvan adlarının adbilimcil açıdan incelendiği alana zoonimi denir. (Şahin, 2016, s. 89)

Ad biliminin alt dalları, bugüne kadar yapılan çalışmalarda yedi alt başlık halinde ayrılmıştır. Ancak bizim yaptığımız çalışmada özel adlar; kişi adları (antroponim), yer adları (toponim), kök adları (etnonim), mit adları (mitonim), eser adları (hrematonim), gök adları (planetonim), hayvan adları (zoonim) olmak üzere sadece yedi bölüm halinde tespit edilebilmiştir.

3. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNE AİT TELİF ESERLERDEKİ ÖZEL ADLARIN SÖZLÜĞÜ

3.1. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) SÖZLÜĞÜ

‘Abbas: “*Hz. Peygamber’in amcalarından, Mekke’nin fethinde Müslüman olan zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abbās: “*Abbasilerin bir veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

‘Abbās: Kişi adı (AK 1) (BH 2)

‘Abbas: “*Hz. Muhammed’in amcası*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Abdallāh: Kişi adı (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh bin ‘Āmir) (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abda’l-vāḥid: (bk. ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd) (MR 5)

‘Abdān: “*Zekerriyya peygamberin babasının adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abda’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abda’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 3)

‘Abdi’r-raḥmān ibni ‘Avf: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)

‘Abdu’l-kerīm: Kişi adı (MR 1)

‘Abdullāh: Kişi adı (MR 1)

‘Abdu’l-lāh: Kişi adı (BH 3)

‘Abdullāh: (bk. ‘Āş) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 1)

‘Abdullah: “*Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdullah ismi verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

‘Abdullah bin ‘Abbas: “*Hz. Muhammed’in en küçük amcası olan Abbas’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Abdullāh bin ‘Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affān’ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir’in kızı, Esma’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdullāh ibni ‘Abbās: “*Hz Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

‘Abdullāh ibni Ca‘fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Hüseyn: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘l-Mekki: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘l-mübârek: “*Tâbiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 6)

‘Abdullāh ibni Mübārek: “*İkinci derecede tabi‘inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh ibni ‘Ömer: “*H. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnū ‘Ömer: “*H. Ömerin oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh ibnū Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Abdu’l-lah Ziyād: “*Battal Gazi Destanı’na göre Küfe’lîfir. Abdullah Ziya’nın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdu’l-melik: “*Abdülmelik b. Ebû Süleyman, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdu’l-muṭṭalib: Kişi adı (BH 1)

‘Abdu’l-vāḥid: (bk. ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd) (MR 6)

‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)

‘Abdu’r-raḥmān: “*Herhangi bir şahıs adı, ad vermede uğurlu sayılan adlardandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Abdu’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)

‘Abdu’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdurrahman: “*Dânişmend-nâme’ye göre Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdurrahman adı verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 38)

‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf: “*Hz Muhammed’in cennete gideceğini müjdelediği on kişiden biri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdurrahman-ı Dükiyye: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 2)

‘Abdurrahman-ı Harzemî: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatyalı bir Türk. Artuhı’nın, annesinden dolayı dedesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdu’r-raḥman-ı Temîmî: “*Hekim Temimi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Abdurrahman-ı Tokadî: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 17)

‘Abdu’r-raḥmān ibni Yezîd: “*Medineli Tâbiûn, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdü’l-hâşim: “*Battal Gazi Destanı’na göre Habeş padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-kâdir: Abdülkadir Geylani (ERD 29)

‘Abdü’l-kâdir Çelebi: “*Battal Gazi Destanı’na göre Müslüman komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-kâdir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)

‘Abdü’l-kâdir Geylânî: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

‘Abdü’l-loḳmın: “*Battal Gazi Destanı’na göre Ebu Bekir’in torunlarından. Battal Gazi’nin arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-mesih: “*Battal Gazi’nin takma adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-mü’min: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mağrip padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Abdülmü’minîn: “Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdülvehhâb: (bk. ‘Abdülvehhâb Gazi) (DN 5)

‘Abdü’l-vehhâb: “*Hız. Peygamber’in bayraktarı. Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 180)

‘Abdülvehhâb Gazi: “*Hız. Peygamber’in bayraktarı, Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

‘Abdü’r-raḥman: “*Battal Gazi Destanı’na göre İstanbul’da yaşayan bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Abdü’r-raḥman: “*Hız. Ömer’in soyundan. Ukbe’nin zehirlediği Malatyalı şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Abdü’r-rezzâk: “*San’an şeyhi*” (Tatçı, 2005) (YED 4)

‘Abdü’ş-şalb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Babek’e bağlı bey.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’ş-şalib: “*Sahte peygamber Babek’in askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdüsselâm: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdü’s-selām: “*Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin ve Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 68)

Abrāyim: Kişi adı (BH 1)

Abū Derd: Kişi adı (GSMH 1)

Abūzer: “*Battal Gazi Destanı’na göre Kelb’in Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 16)

‘Acem Mevlevî: Şair adı (MN 1)

Adem: Hz. Adem (DN 5)

Ādem: Hz. Adem (AE 2) (AK 2) (SVTM 3) (VHM 1) (APŞ 1) (RN 3) (KK 3) (ŞHŞ 2) (MRN 3) (CC 5) (FN 18) (GN 81) (TM 2) (MN 2) (MR 18) (BH 62) (AD 3) (YED 52) (ŞD 3) (KDK 2) (MK 2) (HN 8) (ND 84) (AİM 2) (KBD 14) (ERD 4)

Ādem Peyğamber: Hz. Adem (BN 3)

‘Aden: (bk. ‘Adn-ı Bānū) (BN ?)

‘Ādil: Hz. Ömer (VHM 1)

‘Ādil: Şair adı (MN 1)

Ādil Nuşirvân: Kişi adı (YED 1)

‘Adin: (bk. ‘Adn-ı Bānū) (BN ?)

‘Adn: (bk. ‘Adn-ı Bānū) (BN ?)

‘Adn-ı Bānū/‘Aden Bānū: “*Hamiran adlı bir Hristiyan beyinin kızı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 67)

‘Afāfe: “*Zekeriyya’nın kızı, Yunus peygamberin eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Affān: Kişi adı (KEMŞ 1)

‘Affān: Kişi adı (BH 2) (YED 1) (KDK 1)

Ağ Melik Çeşme: “*Tekfur adı*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Aḡi: Şair adı (MN 1)

Aḡi: (bk. Ahi Evran) “... *Kırşehir’in ünlü Âhi Evren’i, yöreyi inim inim inletem bir yöresel Evren’i¹⁰⁰ zararsız hâle getirdiği için Âhi Evren adını almıştır.*” (Umar, 1993) (KAE 21)

Aḡi Evran: Ahi Evran (KAE 5)

Aḡmed: Ahmed-i Dai (ADD 2)

Aḡmed: Kişi adı (ADD 8) (MN ?)

Aḡmed: Şair adı (MN 2)

Ahmed: Hz. Muhammed (DN 5) (HRN 1) (KEMŞ 3) (ND 1)

Aḡmed: Hz. Muhammed (BŞN 20) (BN 5) (AK 1) (VHM 9) (KK 1) (MRN 1) (KD 1) (ŞEM 1) (FN 11) (GN 1) (TM 1) (MN 3) (MR 1) (DD 1) (ADD 1) (BH 1) (AD 1) (YED 5) (ŞD 4) (MK 2) (HN 5) (ND 19) (AİM 2) (ERD 2)

Ahmed: (bk. Ahmed Serkis) (DN 39)

Ahmed: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Aḡmed: (bk. Aḡmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḡmed: (bk. Aḡmed bin ebi’l-ḥavāri) (MR 1)

Aḡmed b. Ebi Ḥalid: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Aḡmed bin ebi’l-ḥavāri: “*Sûfî zahitlerden olup Şamlıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Aḡmed bin Ḥanbel: “*İbni Hanbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hanbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1) (CC 1)

Aḡmed Birâder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

¹⁰⁰ “Sözcük Türkçe’de ‘Ejderha, canavar, dev yılan’ demektir.” (Umar, 1993)

Aḥmed b. Yūsuf: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf Cevherî: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf b. Aḥmed Tiğāşi: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Aḥmed Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmedî: Şair adı (MN 36)

Aḥmedî: “*Türk edebiyatında ilk manzum İskender-name sahibi ola ünlü şair.*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Aḥmedî: Hz. Muhammed (ADD 2)

Ahmedî: On dördüncü yüzyıl Türk şairlerinden birisidir. (DTAO 1)

Aḥmedî: Kişi adı (DD 1)

Aḥmed ibni Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed ibni Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed-i Dā‘î: Şair adı (MN 9)

Aḥmed-i dā‘î: Şair adı (ADD 5)

Ahmed-i Muhtar: Hz. Muhammed (DN 2)

Aḥmed-i Muhtâr: Hz. Muhammed (BŞN 4) (ŞD 1) (MK 1) (ND 2)

Aḥmed-i Muhtar: Kişi adı (AD 1)

Aḥmed-i Mürsel: Hz. Muhammed (BŞN 7) (AD 1) (ND 1)

Aḥmed-i Ṭarrân-ı Gazi: (bk. Ahmed Tarran) (BN ?)

Ahmed-i Turran: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Aḥmed-i Ümmî: Hz. Muhammed (BŞN 3)

Aḥmed Ṭarrân: “*Seyyid Battal Gazi’nin en yakın gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 70)

Ahmed Selim: “*Battal Gazi zamanından sonraki devirlerde Sivas Kalesi komutan vekili.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ahmed Serkis: “*Dânişmend-nâme’ye göre Ankara Beyi Kaytal’ın kardeşinin oğludur. Müslüman olduktan sonra adı Ahmet olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 27)

Ahmer: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin başkomutanı, daha sonra Müslüman olur ve Ahmed Taran ismini alır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 70)

Ahmet: (bk. Ahmet Harami) (DAH 1)

Ahmet Harami: Kişi adı (DAH 24)

Ahnef bin Kays: “*Fetihleri, cesareti ve zekâsı ile tanınan bir kişi olup, muhaddis ve ravidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Aşkânüş: “*Battal Gazi’nin takma ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ahrûn: Yunan Hekimi (MÜR 2)

‘Aşkârib: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Akbıyık: Şair adı (MN 1)

Akkuş: “*Battal Gazi’nin kullandığı bir lakap.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Aklâtis: “*Kurad Beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Aqlîmâ: “*Kabil’in, Habil’i öldürmesine sebep olan kızın adı.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Akrânūs: “*Bizans kayseri Esatur’un veziri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Akrātīs: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 26)

Ak Şemsed’din: Ak Şemseddin (YİŞ 3)

Āḳṭāy Zengî: “*Rum ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

‘Alâaddin (Sultan): Kişi adı (DTAO 1)

‘Aladīn Sulṭān: Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykūbat (MK 2)

‘Alâidīn: Kişi adı (DD 1)

Alaeddin: “*Sultan Alaeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alā’î: Şair adı (MN 3)

‘Alāyî: “*Itirname yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

‘Alî: “*Battal Gazi’nin oğlu.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 17)

‘Alî: “*Battal Gazi zamanında Malatya’da yaşayan ve Battal Gazi’nin arkadaşı olan şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ali: Hz. Ali (GSMH 1)

‘Ālî: Hz. Ali (KK 3) (CC 5)

‘Ali: Hz. Ali (DN 7) (GN 1)

‘Alî: Hz. Ali (ÇN 1) (BŞN 2) (BN 19) (AK 7) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 3) (KD 1) (MN 5) (MR 31) (DD 3) (ADD 4) (BH 12) (AD 2) (YED 6) (ŞD 3) (KDK 3) (MK 1) (HN 4) (KBD 7) (ERD 3)

Ali: Hz. Ali (DAH 1)

‘Alî: Hz. Ali (TCE 8) (VHM 9)

‘Alî: Kişi adı (ND 98)

‘Ali: Kişi adı (ND 2)

Alī: Kişi adı (ND 1)

‘Ālī: Kişi adı (ND 1)

‘Alī: “Ömer’in torunu Rebi’nin oğlu.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī: İbni Sina (YİŞ 3)

‘Alī: “Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr veya Zeyd gibi herhangi bir isim.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (BŞN 1)

‘Ali: “Arif Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī Bekke: “Medine mezarlığında yatan bir kişi” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Ali b. Aḥmed: “Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Muḥammed: “Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Mūsā: “Abbasi halifesi Muktedir’in veziri” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Alī bin Erdişir: “Battal Gazi’nin ordusunda asker.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī bin Hāşim: “Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

‘Ali bin ‘İmran: “Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin rıkabdarıdır.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali bin Mızrab: “Melik Dânişmend Gazi’nin babası.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī bin Mızrāb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mızrab-ı Harezmî’nin oğlu, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 33)

‘Alī bin Sa‘īd: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ali Bu Siyne: İbni Sina (DAH 1)

‘Alī Bū Ṭālīb oğlu: Kişi adı (HN 1)

Ali Efendi: Kadıasker adı (GSMH 5)

‘Alī-i ‘Askerī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alī ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

‘Ālī-i Mūrtaẓā: Hz. Ali (ND 1)

‘Alī-i Naḳī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alīḳān: “*Kāfir komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī Murtaẓā: (bk. Hz. ‘Alī) (MR 1)

‘Alī Mūsā Rıẓā: Kişi adı (ND 1)

‘Alī Mūsā Rıẓā: Kişi adı (ND 2)

‘Alī Mūsā’r-Rıẓā: Kişi adı (ND 1)

Ali oğlu ‘İsā: Kişi adı (MÜR 2)

‘Alī oğlu Ḥasan: “*Hasan b. Ali, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Alī Pāṣā: Kişi adı (ADD 2)

‘Alī Sinā: İbni Sina (YİŞ 1)

‘Alī Şīr: “*Alī ibn Ebūtālīb*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Alīşīr: “*Muzafereddin Alīşir*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Aliyün: “*Kayser’e bağlı eyalet padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Aliyün Rūmî: “*Ankara Beyi Mihran’ın oğlu. Sonradan Müslüman olmuş ve Battal Gazi tarafından adı İlyas Rumi olarak değiştirilmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

‘Aliyy: Hz. Ali (ŞD 1)

‘Aliyye’l-Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 1)

‘Aliyy-i Ekber: “*Hz. Ali’nin torunlarından*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘Aliyy-i Murtaz(đ)ā: Hz. Ali (AE 1)

‘Aliyy-i Murṭazā: Hz. Ali (BH 5)

Aliyy-i Murtaza: Hz. Ali (YED 1)

Aliyyi Mürtaza: Hz. Ali (APŞ 1)

‘Aliyy-i Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 2)

‘Aliyyü’l-medenî: “*Malatya’nın Ziyad dönemindeki hatibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Aliyyü’l-murtaza: Hz. Ali (DN 1)

‘Aliyyü’l-Murtaẓā: Hz. Ali (FN 1)

‘Aliyyü’l-Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 4)

‘Aliyyü’l-Mürṭazā: Hz. Ali (ND 1)

‘Alî Zeynü’l-‘abā: Kişi adı (ND 1)

‘Alkame: “*Alkame b. Kays, Abdullah b. Mesud’un öğrencisidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Alp Arslan: Alp Arslan (MTB 1)

Alp Eren: (bk. Eylik Koca oğlu Alp Eren) (KDK 1)

Alp Rüstem: “*Düzen oğlu Alp Rüstem, Dış Oğuz beylerindendir.*” (Gökyay, 2000) (KDK 7)

‘Amālîk: Kişi adı (BH 1)

Amānūs: “*Antakyalı bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Amed-i Kūfî: “*Babek’in askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

A‘meş: “*Ebû Muhammed b. Mihran, hadis âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Āmil: Kişi adı (BH 1)

‘Amir: “*Hilede ve düşmanlıkta o dönem namı olan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Āmir ibni ‘Ābd-i Qays: “*Bir âbid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Amiran: “*Çankırı Kalesi Beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

‘Ammāre: Kişi adı (MR 1)

‘Amr: “İslâm fıkında kullanılan bir örnekleme ad.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1) (ADD 1)

‘Amr: “*Fıkıh kitaplarında genellikle Zeyd ile birlikte kullanılan herhangi bir isim*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

‘Amr: Kişi adı (HN 2) (KBD 1)

‘Amr: (bk. ‘Amr bin Mürre) (MR 1)

‘Amr bin Dīnār: “*Sahabîlerin elinde yetişmiş Mekkeli tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

‘Amr bin Mürre: “*Kûfe’nin meşhur hadis hafızı ve zahidi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Anbese: “*Ad vermede uğurlu sayılan bir ad.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Ancāf Zengī: “*Battal Gazi’nin oğullarını kurtarmak üzere yolda karşılaştığı ve Müslüman olmasını sağladığı kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

‘Ankār: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Ankây: “*Kayserin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Anter: “*Hayber’de yaşayan ve halifeye kasteden Harici.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Anter: “*Hız. Ali tarafından öldürüldüğü rivayet edilen bir silahşor.*” (Timurtaş, 1949) (YED 1)

Anṭilūs-ı Āmidī: “*Hekim Antilus*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Anūş: “*Hız. Ādem’in torunu ve Hız. Şit’in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Anūşirvân: “*Sasani Hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Anūşirvân-ı ‘Ādil: “*Sasani hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Arākīl: “*Bizans kayseri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Arastaṭālīs ḥakīm: “*İskender’in veziri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Arastaṭālīs: Aristoteles (MŞ 2)

Arastaṭālīs: Aristoteles (MÜR 2)

Arestaṭālīs: Aristo (AD 1)

Arestaṭālīs: “*Yunanlı hekim ve filozof, Aristo*” (Argunşah, 1999) (TM 25)

Aresto: Aristo (HN 1)

Āreş: “*İranlı bir kemankeşin adıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Argumiyye: “*Turhal yakınlarında savaşa katılan gayri Müslim askerlerdendir. Medaris’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Aristalis: Kişi adı (ND 1)

Armağan Şâh: “*Hacı Mübârizeddin Armağanşah*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Arşun: Tekfur olan Direk Tekür’ün babası. (KDK 2)

Arşun oğlu Direk Tekür: “*Bir tekfur adı.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Artuhî: “*Tarihi kaynaklarda Selçuklu komutanlarından, Artuklu Beyliğini kuran Eksükoğlu Artuk olduğu tahmin edilmektedir. Dânişmend-nâme’ye göre sonradan Müslüman olmuştur. Amasya beyinin kızı Efrumiyye ile evlenmiştir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 521)

Aruz: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 62)

Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Aruz oğlu Basat: “*Aruz Koca’nın oğlu ve Tepegöz’ü öldüren Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

‘Āş: Kişi adı (MR 1)

Asaf: Kişi adı (DTAO 1)

Āşaf: Süleyman Peygamber’in veziri (ADD 3) (ŞD 1) (KBD 2) (ND ?)

Āşaf: Hz. Süleyman’ın veziri (AD 1) (KBD 1)

‘Asced: “*Battal Gazi Destanı’na göre Seylan padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 40)

‘Āşım: “*Battal Gazi Destanı’na göre Firdevs’in elinde yetmiş yıl kuyuda mahpus kalmış Hz. Muhammed soyundan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

‘Âşım: “*Pehlivan*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Âsiye: “*Fıravun’un eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Asker: On iki imandan biri (ND 1)

‘Askerî: Şair adı (MN 1)

‘Askerî: On iki imandan biri (ND 7)

‘Askerî ibnü ‘Alî: On iki imandan biri (ND 1)

‘Âşık: Âşık Paşa (HK 2) (MK 21)

Âşık: Aşık Paşa (APŞ 13)

Âşık Paşa: Aşık Paşa (APŞ 1)

‘Atâ: (bk. Atâ’-i Horâşânî (MR 2)

‘Atâ: (bk. ‘Atâ’-i Süllemi) (CC 1)

‘Atâ’ bin Yesâr: “*Tabîin devrinin en önemli fıkıh âlimlerinden ve muhaddislerinden*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

At Ağızlı Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Salur Kazan’ın Dayısı.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

‘Atâ’î: Şair adı (MN 3)

‘Atâ’-i Süllemi: “*Bir şeyh*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Atâ ibni Ebî Rebâh: (bk. ‘Atâ ibni Rebâh) (MR 1)

‘Atâ ibni Rebâh: “*Tâbiûndan Mekkeli fakih, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Atâ’-i Horâşânî: (bk. ‘Atâ’-i Horâşânî) (MR 1)

‘Atâ’-i Horâşânî: “*Atâ b. Müslim-i Horasanî, Belhli olup Şam’a göç etmiştir. Hicrî 135’te vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Aṭā’u Sülemî: “*Abdurrahman Sülemi, Tabakât müellifi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Atîk: Hz. Ebubekir (ŞD 2)

‘Aṭṭār: “*Ünlü İran şairi Feridüddin Attar*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

‘Aṭṭār: “*Ünlü iran şairi Şeyh Attar*”(Akdoğan, 1979) (AD 3)

‘Atuş: “*Şavaşlardaki başarılarıyla meşhur Firenk komutan ve pehlivanı. Firenk komutanı Kibriyanos’un kardeşi.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 48)

‘Atuş Firenk: (bk. ‘Atuş) (DN 4)

Avız: “*Nastor’un ordusunda asker. Turhal’da savaşa katılmıştır.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

‘Avk: “*Battal Gazi Destanı’na göre Firdevs’in hapsettiği Hz. Ebu Bekir soyundan bir kişi.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Avkas: “*Turhal yakınlarında savaşa katılan Gürcü askeri.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Avkas: “*Turhal’da savaşa katılan gayri Müslim askerlerden.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

‘Avn ibni ‘Abdullāh: “*Kûfeli zahitlerden olup Ömer b. Abdülaziz devrinde yaşamıştır.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Avuc Fireng: “*Bizans beyi*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ay: Siyavuş’un cariyesi, Hıta sultanının kızı (HN 1)

Ayās: Gazneli Mahmud’un adamlarındandır. (DSM 2)

Ayas Beg: Kişi adı (AD 1)

Ayās ibni Mu‘āviye: Kişi adı (MR 1)

Āyāz: “*Gazneli Mahmut’un kölesidir. Zekâsı ve aklı sayesinde dikkatini çekti ve Gazneli Mahmud kendisini nedîm, musahib yaptı.*” (Yavuz, 1991) (KK 3) (KBD 1)

Ayāz: Gazneli Mahmud’un adamlarındandır. (ADD 2) (KBD 5)

Ayaz: Gazneli Mahmud’un adamlarındandır. (ND 2)

Ayhas: “*Ermenistan Sultanı Mihran’ın komutasında Turhal yakınlarında savaşa katılan Ermeni ordusunda asker.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

‘Āyīşe: Hz. Ayşe (BH 4)

‘Ayīşe: Hz. Ebubekir’in kızı (KEMŞ 1)

‘Ayīşe: Kişi adı (AK 1)

‘Āyīşe: Hz. Ayşe (VHM 6) (CC 5) (MR 21) (KDK 2)

‘Āyīşe-i Şiddīka: Hz. Ayşe (BH 3)

‘Āyīšetü’ş-Şiddīka: Hz. Ayşe (BH 1)

Ayna Dola: Baba İlyas helifelerinden biridir. (Aynüddeve) (MK 5)

Ayna Melek: Kişi adı (KDK 1)

‘Ayndīn: (bk. Ayna Dola) (MK 2)

Āzād: Kişi adı (HN 106)

Āzer: Nemrud’un veziri (ND 2)

Āzer: Kişi adı (KBD 3)

‘Azīz-i Mıṣr: Hz. Yusuf (AD 1)

‘Azrā: “*Vamık ile Azra öyküsünün kahramanı*” (Argunşah, 1999) (TM 2) (ND 1)

‘Azrā: Kişi adı (KBD 1)

‘Azrâf Zengi: “*Battal Gazi’nin oğullarını kurtarmak üzere yolda karşılaştığı ve Müslüman olmasını sağladığı Ancaf’ın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Baba: Baba, Baba İlyas (MK 5)

Baba İlyas: “*Babailik tarikatının şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bâbek: “*Kendisini peygamber ilan eden şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 178)

Bâbî: Kişi adı (MK 1)

Bagdın Hacı: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Bahâ: Şair adı (MN 2)

Bahşâyiş: Şair adı (MN 2)

Bahtiyâr: “*Battal Gazi Destanı’na göre Malatya yolu üzerinde bir kalenin kâfir padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Bahtiyâr: “*Halife Mutasım’ın oğlu, halife.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Bahtu’n-naşr: Kişi adı (BH 2)

Bâkıl: “*Araplardan ahmak bir şahsın ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Bakır: İmam Muhammed Bakır (ND 1)

Bâkır Muhammed: Kişi adı (ND 1)

Bâlağ: “*Musa peygamber zamanında Cebbarîler kavminin hükümdarı, Bel’âm bin Bâ’ûra hikâyesinde geçer.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Baltaoğlu: Baltaoğlu Süleyman (GSMH 15)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Bamsa: (bk. Bamsı) (KDK 1)

Bamsı: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 20)

Bamsı Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Banı Çiçek: “*Bay Bican Bey’in kızı ve Bamsı Beyrek’in eşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 19)

Banu Çiçek: (bk. Banı) (KDK 1)

Banu-yı Cihan: “*Efrumiyye*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Barak (Baba): “*Moğollar tarafından öldürülen Babaî şeyhlerinden olup Sarı Saltuk’un halifesidir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Barıtas: “*Tokat Haç Kilisesi’ndeki Papas isimli isimli din adamının babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Basat: “*Aruz oğlu Basat, Tepegöz’ü öldüren Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 56)

Başı Açuk: “*Karadeniz kıyısında Faş ile İnger çayları arasında bulunan bölgenin hakimine verilen ad.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Baṭṭal: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Battal Gazi: “*Müslümanların, Hıristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Baṭṭal-ı Ğazi: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Baṭīnūs: “*Ashab-ı Kehf adlarından*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Ba‘üre: (bk. Bel‘ām ibni Bā‘üre) (MR 1)

Baya Ban: Askeri bölge valisi Baya Ban (Efendi) (GSMH 1)

Bayat: “*Oğuz Han’ın oğlu Gün Han’ın ikinci oğlunun adıdır.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Bay Bîcân Beg: “*Banî Çiçek’in babası olan Oğuz Beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Bay Bîcân Beg kızı Banî Çiçek: “*Bay Bican Bey’in kızı ve Bamsı Beyrek’in eşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Bay Böre: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Bay Böre Beg: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 27)

Bay Böre Beg oğlu Bamsı Beyrek: (bk. Bamsı, Bamsı Beyrek) (KDK 1)

Bay Böre Hân: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Bay Böre Hân oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre’nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Baycu: Kişi adı (MK 1)

Bâyezid: Kişi adı (MK 1)

Bâyezîd: Yıldırım Bayezit (ŞD 1)

Bayezid: “*Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Bâyezîd: “*Evliyânın büyüklerindendir. Silsile-i âliyye’nin beşincisidir. Adı Tayfur idi.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Bâyezîd: Kişi adı (AE 1) (ND 1) (KBD 1)

Bâyezîd: Bayezid el-Bistami (YED 1) (ŞD 1)

Bâyezîd bin Orhan Beg: Kişi adı (HN 1)

Bâyezîd Bisţâmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bāyezîd Hân: “*Dördüncü Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Bāyezîd-i Bestâmî: “*Ebu Yezîd Tayfur, tanınmış sufilerdendir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Bāyezîd ibni Murâd Hân: Kişi adı (HN 1)

Bāyezîd Lala: Kişi adı (GSMH 1)

Bayındır: “*İç oğuz ve Dış Oğuz veya Üç Ok ve Boz Ok diye gösterilen iki büyük Oğuz topluluğunun meydana getirdiği birliğin başıdır. Hanlar Hanı unvanını taşıyan menkıbevi Oğuz Hanıdır.*” (Gökyay, 2000) (KDK 66)

Bayındır Hân: “*Oğuz hanlarının hanı, Bayındır*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 53)

Baymacan: Kişi adı (MK 3)

Bayram: Şair adı (MN 4)

Bedî'î: Şair adı (MN 1)

Bedr-i Toḡatî: Şair adı (MN 1)

Bedros/Beduros: “*Ahlat Beyi. Niksar'da Artuhi'ya karşı savaşmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Bedrûn Şâh: “*Battal Gazi Destanı'na göre Hamiran adlı padişahın yeğeni ve And-ı Banu'nun kocası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Beduros: (bk. Beduros Firenk) (DN 4)

Beduros Firenk: “*Amasya'da Müslümanlara karşı savaşa katılan ve burada ölen Firenk ordusu komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Beduros Firenk: “*Amasya'da yapılan savaşta ismi geçen gayri Müslim komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Bedürgene Firenk: “*Amasya savaşı sırasında Dânişmendlilere karşı savaşılan orduya yardım getiren Firenk komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Beg Begil: “*Oğuzların uç beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Begil: “*Oğuzların uç beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 48)

Begil oğlu Emren: (bk. Emren Bahadur) (KDK 2)

Beg Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Beglerbaşı Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Beg Yegenek, Yegenek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Beg Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Yegenek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Begürüm: Akşemsettin (YİŞ 1)

Behlül: (bk. Behlül dīvāne) (MR 3)

Behlül dīvāne: “*Behlül-i Dānā Ebû Vüheyb b. Amr b. el-Muğîre el-Kûfî, Harunurreşid zamanında yaşamış bir zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Behmen: “*İsfendiyar’ın oğlu Erdişir’in lakabı*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 3)

Behmen: “*Vezirin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Behmen: (bk. Behmen Gürci) (DN 4)

Behmen Gürci: “*Amasya’da Danişmentlilere karşı savaşılan orduya yardım etmek için gelen Gürcistan ordusu komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Behnam: “*Artuhı’nın hizmetçisi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Behnām: “*Mihraseb’in veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Behrām: Behram-ı Gur (MN 1) (AD 1) (ŞD 1)

Behrām: Tus’un oğlu (HN 275)

Behrām: “*İran hükümdarlarının dördüncü sülalesinden olan Sasanilerin padişahıdır.*” (Özmen, 1984)(ŞHŞ 1) (AD 3) (ND 1)

Behrām: Kişi adı (KBD 3)

Behrām-ı çübīn: Kişi adı (KBD 1)

Behrām-ı gūr: “*Sâsâni padişahlarından bir padişah olup yaban eşeğini çok avladığından gūr ismiyle anılmıştır. Yezdecerd’in oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Behrām-ı Gūr: Behram-ı Gur (AD 1) (HN 2)

Behrām-ı gūr: Behram-ı Gur (KBD 1)

Behrāmī: “*İranlı büyük bir pehlivan*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Behrām Oğlu: Şair adı (MN 4)

Bekir: “*Hazreti Ebûbekir*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II : İndeks-Gramer, 1997) (KDK 1)

Bekr bin ‘Abdullāh: “*Zahit ve âlimlerdendir. Basralı olup Hicrî 108’de vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Bekr ibni Hubeys: Kişi adı (MR 1)

Bel‘ām: (bk. Bel‘ām ibni Bā‘ûre) (MR 18)

Bel‘am: (bk. Bel‘ām ibni Bā‘ûre) (MR 2)

Bel‘am-ı Bā‘ûre: (bk. Bel‘ām ibni Bā‘ûre) (MR 2)

Bel‘am-ı Bā‘ûr: “*İsrail kabilesinden bir kişinin adı*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Bel‘ām ibni Bā‘ūre: “*Tevrat ve İslâmî kaynaklarda, önceleri iyi bir mümin iken daha sonra Hz. Musa ve kavmi aleyhine hile tertiplediği cezalandırıldığı rivayet edilen kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Belhî: “*Hekim Belhi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Belînās: “*Yunanlı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 16)

Belkīs: Kişi adı (HN 3) (ND 2)

Belkīs: “*Saba’ melikesi, Süleyman Peygamber zamanında yaşadığı ve onun tarafında imana davet edildiği rivayet edilir.*” (Tatçı, 2005) (YED 4)

Belkis: Kişi adı (DAH 1)

Belkis: Kişi adı (HN 1)

Benūs: Yunan hekimi (MÜR 1)

Bereket Hacı: “*Kendek’e yerleşmiş Baba İlyas halifelerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Bersām: “*Yunus hikâyesinde bir hükümdarın adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)0

Berşîşā: “*Kıssası daima Kur’an’ın 59. suresinin 16. ayetine bağlanan bir abid.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Berşîşā: “*Beni İsrail kavminde dindar bir kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 41)

Berşîşa: (bk. Berşîşā) (MR 3)

Beşîr: Hz. Muhammed (AD 2)

Beşir: (bk. Beşir ibni ‘Abdullāh) (MR 1)

Beşîr: “*Battal Gazi’nin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Beşir ibni ‘Abdullāh: “*Bişr b. ?sım b. Abdillāh, zahit ve âlim bir kişidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Beşri: (bk Bîşr-i Hâfî) (MR 1)

Betûl: Hz. Fatıma (ŞD 1)

Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 197)

Beyrek Hân: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Beyzâ: “*Akratis’in kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Bıyığı Kanlı Bügdüz Emen: “*Bir Oğuz Beyi, Emen*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Birtas: (bk. Barıtas) (DN 1)

Bidarîs: “*Dânişmendli şehirlerinden olan Tokat’ı yağmalayan ve yağmalama sırasında ölen komutanlardan biri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Bîjen: “*Bijen, Bicen; Rüstem’in kızkardeşinin oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (AD 2) (HN 1) (ND 1)

Bilâl: Bilal-i Habeşî (BŞN 1) (ŞHŞ 1) (DD 1)

Bilâl: Kişi adı (AK 4) (MR 4) (BH 1) (ND 1) (KBD 2)

Bilâl bin Sa’d: “*Tâbiûn neslinden âbid ve muahaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Bilâl-i Habeşî: Kişi adı (MN 1)

Bilâl oğlu Ebî Bürde: “*Bilâl b. Ebî Bürde, Basra kadısı ve valisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Bilalük: (bk. Bilalük-i Rumî) (DN 1)

Bilalük-i Rumî: “*Dânişmendlilere karşı Turhal’da savaşa katılan Rum ordu komutanı. Giregi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Bilkās: “*Kayserin Emir Ömer’e gönderdiği elçi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Bimgaz: “*Şattat’ın ordusunda asker.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Binevâ-yı Hindî: “*Müslüman padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Birāhîm: Hz. İbrahim (MK 1) (KBD 1)

Birahîm: Kişi adı (APŞ 1)

Birahim Edhem: İbrahim Edhem (AD 1)

Bireşkeve Firenk: “*Dânişmendlilere karşı Amasya’da yapılan savaşa ordusuyla yardıma gelen komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Bişr-i Hâfî: “*Bişr b. el- Hâris el- Hâfî, ilk devir sûfîlerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Bişr-i Hâriş: (bk. Bişr-i Hâfî) (MR ?)

Biytaş: “*Ankara Beyi Kaytal’ın oğlu. Gülnuş Banu ve Mıtralos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Biytir Aguş: “*Dânişmend Gazi’ye Zile Kalesi’nin gizli yolunu göstermek için Hz. Peygamber tarafından gönderildiği rivayet edilen zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Boğa: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 190)

Boğaç Beg: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Boğa Hân: Hıtaş ülkesinin hükümdarı (HN 78)

Boğa Hân: Hıtaş ülkesinin hükümdarı (HN 4)

Boğa Han: Hıtaş ülkesinin hükümdarı (HN 2)

Boğa Hân: Hıtaş ülkesinin hükümdarı (HN 3)

Boga Hân: Hıtaş ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boğa Hân: Hıtaş ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boğazça Fağma: Kişi adı (KDK 3)

Boyacıoğlu: Şair adı (AE 2)

Boz Atlu Beyrek Beg: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Boz atlu: Baba İlyas (MK 5)

Boz Aygırlu (Bamsı) Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016)

Boz Buraklı: Baba İlyas (MK 2)

Bu-Alî: İbni Sina (KK 1)

Bū ‘Alî: İbni Sina (AD 1)

Bū-Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 1) (MK 1)

Bū-Bekr: Hz. Ebubekir (KEMŞ 1)

‘Bū Bekr (-i Şiddîk): Hz. Ebubekir (ŞHŞ 4)

Bū Bekr-i Şiddîk: Hz. Ebubekir (HN ?)

Bū Cehil: Ebu Cehil (MK 2)

Bū Cehl: Ebu Cehil (MN 1)

Bū Cehl: Ebu Cehil (AD 2)

Budağ: (bk. Budağ) (KDK 5)

Budağ: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 10)

Buğaç: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Buğaçuk Melik: Kişi adı (KDK 2)

Bū-Ḥanīfe-i Kūfi: Kişi adı (MK 1)

Bu Hanifeii Kūfi: Kişi adı (APŞ 1)

Buḥārī: Kişi adı (ND 1)

Buḫrāt: Hipokrates (ÇN 1) (EM 1) (MŞ 6) (TE 1) (YED 1)

Buḫrāt: Hipokrat (AD 1)

Buḫrat: Hipokrat (YİŞ 1)

Buḫrat: “*Eski Yunan hekimi, meşhur Hipokratis*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Buḫrat: Hipokrat (MÜR 1)

Bu’l-beşer: “*Hz. Âdem*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Bū-Leheb: Hz. Muhammed’in amcası (BŞN 1)

Bū-Leheb: Ebū Leheb (MN 1)

Būles: Yunan hekimi (MÜR 4)

Bu Reyhan: (bk. Ebu Reyhan) (AD 1)

Burla Hatun: “*Salur Kazan’ın karısı.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Bū-sa’id: Kişi adı (ADD 1)

Bū Sīnā: Kişi adı (ND 1)

Buşuğur: Kişi adı (MK 1)

Bū Tūrāb: Hz. Ali (ŞD 1)

Buzurcumihir: Nuşirevan'ın veziri (HN 1)

Bügdüz Emen: “*Bir Oğuz beyi*” (KDK 2) (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016)

Bülbül-i bâğ-ı vişāl: Hz. Muhammed (BH 1)

Bü'l-Ḥakem: Ebu Cehil (ŞD 1)

Bü'l-Ḥasen: Hz. Ali (ŞD 1)

Büreyde: (bk. Büreydetü'l-Eslemî) (MR 2)

Büreydetü'l-Eslemî: “*Horasan bilgilerinden ve en son vefat eden sahabîdir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Cābir: “*Bedr, Uhud ve Hendek gazalarında Hz. Muhammed ile birlikte savaşmıştır. Sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Cābir: (bk. Cābir ibni 'Abdullāh) (MR 6)

Cābir bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Cābir ibni 'Abdullāh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ca'fer: Cafer bin Yahya Bermeki (AD 2)

Ca'fer: (bk. Ca'fer-i şādık) (MR 4) (BH 1) (ŞD 1) (ND 2)

Ca'fer: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN 185)

Ca'fer: “*Hz. Muhammed'in amcazadesi ve Hz. Ali'nin kardeşidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3) (KBD 3)

Ca'fer(-i Tayyar): “*Hz. Peygamber'in amcası oğlu, Hz. Ali'nin kardeşi.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Ca'fer-i şādık: “*Caferî mezhebinin kurucusu ve on iki imamın altıncısıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3) (BH 1)

Ca'fer-i Şādık: On iki imamdan biri (ND 4)

Ca'fer-i Sādık: On iki imamdan biri (ND 1)

Ca'fer-i şādık: “*Şiilerin on iki imamından altıncısı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Ca'fer-i tayyâr: Hz. Ali'nin kardeşi (KBD 1)

Ca'fer-i tayyâr: Kişi adı (KBD 4)

Ca'fer-i Tayyâr: Kişi adı (ERD 1)

Câhinûsu Eflâtûn: Calinus ve Eflatun (APŞ 1)

Cālīnōs: “*Yunanlı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Cālīnūs: Galenos (EM 5) (MŞ 7)

Cālīnūs: Galien (TE 2) (YİŞ 5)

Cālīnūs: “*İlk çağların Grek hekimi Galen*” (Kurban, 1990) (SUL 1) (MÜR 42) (AD 1) (YED 2) (ERD 1)

Cālūt: “*Hz. Davut peygamber zamanının Filistin kahramanlarından.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Cālūt: “*Battal Gazi Destanı'na göre kâfir beyi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Cālūt Freng: “*Kâfir beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Câyil: “*Battal Gazi'nin kullandığı takma isimlerden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Celaleddīn: Mevlana (MK 1)

Celâleddīn-i Kâratâyi: “*Vezir Celaleddin Karatayî*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Celâluddīn: “*Celâleddin Muhammed Rûmî*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Cem: “*İran’ın mitolojik kahramanıdır. Pişdadiyan sülalesinin dördüncü hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cem: Büyük İskender (TE 1)

Cem’: “*Büyük ve şanlı padişah olan, Cem*” (Yavuz, 1991) (KK 5)

Cem: İran hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 18) (ADD3) (AD 6) (ŞD 18) (HN 4) (ND 10) (KBD 3)

Cemâlî: “*Ferahname isimli eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Cemâle’-d-dîn: Kişi adı (MR 1)

Cemşid: “*İran’ın mitolojik kahramanı Cem’in diğer adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cemşid: “*İran’ın efsanevi dördüncü şahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 3)

Cemşid: Cem, şarap mucidi İran hükümdarı (ŞHŞ 1) (ADD 2) (ŞD 2) (HN 8) (ND 5) (KBD 1)

Cemşid: “*Hız. Süleyman’ın lakabı*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Cerci: “*Öldükten sonra dirilen peygamber*” (Kurban, 1990) (ŞEM 1)

Cercîs: “*Kur’an’da ismi geçmeyen bir peygamber*” (Akdoğan, 1979) (AD 2) (YED 5)

Cevher Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Cevne: “*Cömertliğin timsali olan bir şahsiyet*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Cevrî: Şair adı (MN 1)

Cevzer: “*İran mitolojisinde bir kahraman ismi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Cimşid: “*İran’ın mitolojik kahramanı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 13)

Cingiz Han: Cengiz Han (DTAO 1)

Cu' de Ġāzī: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Süleyman, Evhad, Muhammed, Musa'nın babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 34)

Cumhūr: “*Rebi bin Kayser'in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Cünd ibni Züheyr 'Āmirī: Kişi adı (MR 1)

Cüneyd: Kişi adı (AE 1)

Cüneyd: Kişi adı (KBD 1)

Cüneyd-i Bağdādī: “*İlk devir Sûfîlerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Cüneyd (-i Bağdādī): Bağdatlı Cüneyd diye bilinen Cüneyd (822-9911) Süfyân-ı sevrî'den ders aldı. Binlerce veli yetiştirdi. Asrının kutb'ı idi. (YED 3)

Çahşādān: Germiyan padişahı Mehmed Bey (HN 1)

Çaka: (bk. Çavuldur Çaka) (DN 1)

Çan Kız: Kişi adı (KDK 1)

Çan Paşa: Kişi adı (KDK 1)

Çavuldur: (bk. Çavuldur Çaka) (DN 1)

Çavuldur Çaka: “*İzmir ve çevresinde Türk beyliği kurmuş olan Çaka Bey. Destan'da, Malatya'dan fetihler yapmak için sefere çıkan İslam ordusunda komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Çavuş Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Çelebî 'Ābid: Kişi adı (AK 1)

Çelebî 'Ārif: Kişi adı (AK 1)

Çender: (bk. Halil-i Çenderî) (DTAO 1)

Çimşid: Cemşid (AD 3)

Çingiz: Cengiz Han (AD 1)

Çingiz Han: Cengiz Han (MK 1)

Çirne Mihal: Çirin Mihal (GSMH 5)

Çirin Mihal: Çirne Mihal (GSMH 3)

Dahhak: “İran’ın mitolojik kahramanlarındanır.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Daḥḥāk: Kişi adı (AD 4) (ŞD 1)

Daḥḥāk: Kişi adı (HN 1)

Daḥḥāk: İran hükümdarlarından birinin adıdır. (KBD 1)

Dā‘ī: Ahmed-i Dai (ADD 307)

Daqyānūs: Kişi adı (BH 1)

Danişman oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Danişmend Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Danyāl: Danyal (ŞEM 3)

Dārā: Dara (ŞHŞ 1) (MN 2) (ADD 6) (AD 4) (ŞD 20) (HN 2) (ND 1)

Darab: “*Dârâ. Eski İran hükümdarlarından, Dârâ’nın oğlu olup M.Ö. 342’de tahta çıkmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Darūs: “*Pers Hükümdarı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Davud: Hz. Davut (DN 2) (ŞEM 1)

Dāvud: Hz Davut (ÇN 2) (AK 2) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 6) (ŞHŞ 2) (MRN 1) (CC 2) (FN 4) (BH 9) (YED 3) (ND 2) (KBD 1)

Dāvūd: Hz Davut (AE 1) (BŞN 1) (KEMŞ 1) (MN 4) (MR 19) (DD 1) (ADD 1) (MÜR 1) (AD 2) (ŞD 3) (MK 1) (HN 2)

Dāvūd Beğ: Priştina sancak beyi (GSMH 9)

Dāvūt: Hz: Davud (AD 4)

Dede: (bk. Dede Garkın) (MK 9)

Dede: Dede Korkut (KDK 70)

Dede Ğarkın: “*Baba İlyas’ın şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Dede(m) Ğorğud: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede(m) Ğorğut: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede Sulţan: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Dehāni: Dehhani (DD3)

Dehānī: Dehhani (DD 8)

Dehhānī: Dehhani (DD 60)

Dehhāni: Dehhani (DD 35)

Dehhānī: Şair adı (MN 4) (AD 1)

Dehyān: “*Rum beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Dehrī: “*Tanrı tanımaz bir kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Delü Big: (bk. Delü Ğarçar) (KDK 1)

Delü Budak: (bk. Budak, Ğara Budak)(KDK 2)

Delü Dumrul: “*Duha Koca’nın oğlu Deli Dumrul*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 32)

Delü Dundar: (bk. Delü Tundar) (KDK 2)

Delü Evren: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Delü Karçar: “*Bay Bican Bey’in oğlu, Banı Çiçek’in kardeşi, Deli Karçar*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 25)

Delü Tundar: “*Bir Oğuz beyi, Kıyan Selçük’ün oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 11)

Demür (E)güçi: “*Kişi adı, Karaçuk Çoban’ın kardeşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Demür Tonlu Mamağ: Kişi adı (KDK 1)

Deprâb-ı Sokrânî: “*Battal Gazi Destanı’na göre kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Deryanos: “*Tokat Deryanos Kilisesi’nde bulunan üç papazın ortak adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Despot: Sırp despotu Georg Brankovic (GSMH 35)

Despotoğlu: (bk. Despot) (GSMH 1)

Despot Jupan: (bk. Despot) (GSMH 3)

Destân: “*Efsanevi İran hükümdarlarından Rüstem’in babası*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 1) (ADD 3) (AD 2) (ND 2) (KBD 7)

Dihyetü'l-Kelbî: “*Dihye b. Halîfe, Hz. Muhammed’in Herakleios’a elçi olarak gönderdiği sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Dil-süz Muhammed: Şair adı (MN 1)

Dil-şâd: “*Bir rakkase adı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Dimitri: Kişi adı (ADD 1)

Dimitri: “*Ankara beyi Kaytal’ın gözde komutanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Dimitri bin Gelyan: (bk. Dimitri) (DN 1)

Dimitri bin Kılasyon: (bk. Dimitri) (DN 1)

Direk: (bk. Arşun oğlu Direk Tekür) (KDK 2)

Dirse Hân: “*Boğaç Han’ın babası olan Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 48)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Diyoskorizūs: “*Materia Medica yazarı*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 1)

Döger: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Drakulda: (bk. Drakul Jupan) (GSMH 1)

Drakul Jupan: Vlad, Kont Drakula olabilir. (GSMH 1)

Drakuloğlu: (bk. Drakul Jupan) (GSMH 1)

Duğa Koca: “*Deli Dumrul’un babası*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Duğa Koca oğlu Deli Dumrul: “*Kişi adı, Duha Koca’nın oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Dundar: (bk. Delü Tundar) (KDK 2)

Dumrul: (bk. Delü Dumrul) (KDK 33)

Düden: Baba İlyas’ın miritlerinden biridir. (MK 9)

(Dönebilmez) Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi, Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 7)

Dür-cihân: “*Bir Arap rakkase*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Dürr-i yetim: Hz. Muhammed (TCE 1) (YED 1)

Dür-revân: “*Bir rakkase adı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Düzen: “*Alp Rüstem'in babası*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Düzen oğlu Alp Rüstem: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Düzme: Kişi adı (GSMH 31)

Ebā 'Alī: (bk. Ebā 'Alī Cürcānī) (MR 1)

Ebā 'Alī Cürcānī: “*Sûfî ve zahîd.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebâbekr: Hz. Ebubekir (APŞ 1)

Ebā Bekir: (bk. Ebū Bekir) (MR 3)

Ebā Bekri: (bk. Ebū Bekir) (MR 2)

Ebā Ca'fer: (bk. Ebū Ca'fer) (MR 1)

Eba'd-derdā: (bk. Ebu'd-derdā) (MR 2)

Ebā Hafs: “*Ebû Hafs el- Haddâd, Melâmet ve fütüvvete dair fikirleriyle tanınan Nişaburlu sûfî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebā Hanîfe: (bk. Ebū Hanîfe) (MR 1)

Ebā Haysem: “*Ebû Hayseme el- Ensârî, sahabî, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ebā Hureyre: (bk. Ebū Hureyre) (MR 3)

Eba'l-Haysem: (bk. Ebā Haysem) (MR 1)

Ebā'l-ķāsım: Hz. Peygamber (BH 1)

Eba'l-ķāsım: Kişi adı (MR 1)

Ebā Mes'ūd: (bk. Ebū Mes'ūd-ı Ensârî) (MR 2)

Ebā Müslim Ġāzī: “*Ebū Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ebā Müslim Teberdâr: (bk. *Ebā Müslim*) (BN 2)

Ebân: “*Muhaddis ve ravi. Ebân b. Yezîd.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebân ibni 'Osmân: “*Ebân b. Osmân b. Affân, Medine valisi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebā Umāme-i Bāhilī: (bk. *Ebū Umāme-i Bāhilī*) (MR 1)

Ebā Yezîd: (bk. *Ebū Yezîd-i Beştāmī*) (MR 1)

Ebā Yezîd han: “*Sultan 1. Bâyezid, Yıldırım lakabı ile meşhurdur.*” (Yavuz, 1991) (KK ?)

Ebā Yezîd-i Beştāmī: (bk. *Ebū Yezîd-i Beştāmī*) (MR 1)

Ebāzer: (bk. *Ebuzerr-i Ġaffārī*) (MR 1)

Ebāzerr-i Ġaffārī: (bk. *Ebūzerr-i Ġaffārī*) (MR 1)

Ebī 'Abdullāh: (bk. *Ebī 'Abdullāh ibni Ebī ḥaḥş-i kebīr*) (MR 1)

Ebī 'Abdullāh ibni Ebī ḥaḥş-i kebīr: Kişi adı (MR 1)

Ebī Aḥvāş: Kişi adı (MR 1)

Ebī Ca'fer: (bk. *Ebū Ca'fer*) (MR 4)

Ebī'd-derdā: (bk. *Ebu'd-derdā*) (MR 5)

Ebī Derdā'i: (bk. *Ebu'd-derdā*) (MR 1)

Ebī'l-ḥakem: “*Ebucehil. Ebu Hakem'den başka İbni Hanzala adı ile de anılır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebī Rāfi': “*Hız. Muhammed'in azatlı kölesi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebî Sa'îd-i Hudrî: “Çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ebî Yūsūf: Kişi adı (EM 1)

Ebū 'Āli: Arap hekimi (MÜR 2)

Ebū 'Alī Sīnā: İbni Sina (EM 1)

Ebū Ālī Sīnā: İbni Sina (MŞ 1)

Ebū 'Alī Sīnā: İbni Sina (YİŞ 1)

Ebū 'Aliyyü'r-ruzbārî: “Mutasavvıf” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebū Bekir: Hz Ebubekir (BN 4) (KD 1) (CC 3) (MR 4) (BH 2) (KDK 1)

Ebū Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 2)

Ebubekir: Hz. Ebubekir (DAH 1)

Ebūbekir: Hz. Ebubekir (VHM 3) (ERD 1)

Ebū Bekir Şiddîk: Hz. Ebubekir (BH 1)

Ebū Bekir Tirmidî: “Bir şeyh” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr: Hz. Ebubekir (DN 1) (YED 3)

Ebū Bekr: Hz. Ebū Bekir (MR 16) (MK 1) (HN 2)

Ebūbekr: Hz Ebubekir (ÇN 1) (AE 1) (KEMŞ 7) (GN 1) (KBD 1)

Ebū-bekr: Hz. Ebubekir (AK 5) (MRN 1)

Ebū Bekri: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekr-i Cevzî: “Bir âbid” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr-i Şiddîk: Hz. Ebubekir (KK ?)

Ebū Bekr-i şiddîk: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekri'ş-şiddîk: (bk. Ebū Bekr) (MR 1)

Ebū Bekri'ş-şiddīk: Hz. Ebubekir (BH 2)

Ebū Bekr-i Verrāk: “*Sûfî zahitlerden Ebû Bekr Muhammed b. Ömer Verrāk Tirmizî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ebū Ca'fer: “*Ebû Cafer el- Kârî, on kıraat imamından biri.*” (MR 2)

Ebū Cehil: Ebû Cehil (MR 1)

Ebū Cehl: Ebu Cehil (KK 1) (GN 2) (MK 1)

Ebū-Cehl: Kişi adı (MRN 2)

Ebū Cürac: “*Hekim Ebu Cürac*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ebū Cüreyyh: Kişi adı (MŞ 2)

Ebū'd-Derdā: “*Sahabe ve ensardan bir zat*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'd-derdā: “*Dimaşk kadılığı ve Kur'an muallimliği yapan sahabe.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Ebū Derdā: (bk. Ebū'd-Derdā) (CC 1)

Ebū-Derdā: “*İveymir ibni Mâlik, Ashab-ı Kiram'ın sayılı âlimlerindendir.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ebū Ḥanîfe: “*Hanifî mezhebinin kurucusu, Numan bin Sabit*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 1)

Ebū Ḥanîfe: İmam-ı Azam Ebu Hanife (CC 6) (MR 3) (BH 1)

Ebū Ḥâzim: “*Ebû Hâzim el- Kâdî, Hanefî fakihi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebū Hind: Kişi adı (BH 1)

Ebū Hureyre: “*Muhaddis ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 25)

Ebū Hüreyre: Kişi adı (BH ?)

Ebû İshak: “Ebû *İshak Kâzerûnî. İranlı mutasavvıf.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ebû İshak-i İsferânî: “*Eşarî kelamcısı ve Şafîî fakihî*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebuḳrat: Hipokrates (MÜR 2)

Ebu'l-‘Abbās-ı Mervezî: “*Farsça şiir yazan bir şair.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebu'l-ervāh: “*Hız. Muhammed*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebu'l-Faḫl: Kişi adı (ND 1)

Ebu'l-fetiḫ Āhenger: “*Malatya’da bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ebû Leheb: “*Hız. Muhammed’in amcası ve azılı düşmanlarından.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebu'l-esved: “*Ebu’l-esved ed-Düelî, Kur’an’a hareke sistemini getiren ve Arap nahvinin ilk esaslarını tespit eden âlim.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebu'l-Faḫl Nesîmî: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebu'l-Ḳāsım: Hız. Muhammed (ND 1)

Ebû'l-ḳāsım: Hız. Muhammed (BH 1)

Ebu'l-ḳāsım: Kişi adı (ERD 1)

Ebu'l-leyṣ: (bk. İmām Ebu'l-leyṣ) (MR 1)

Ebû'l-Leyṣ-i Semerkandî: “*X. asrın ikinci yarısında yaşamış Hanefî fıkıhçısı ve kelamcısıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-Müslim Necefî: Kişi adı (YED 1)

Ebû'l Müslüm: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğin Emevilerden alınarak Abbasîlere geçmesinde büyük rol sahibi.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Ebû'l Müslüm Mervî: (bk. Ebû'l Müslüm) (DN 2)

Ebû Mâlik-i Eş'arî: "*Sahabedendir.*" (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebû Manşûr-ı Mâturîdî: "*Maturidî mezhebinin kurucusu.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebû Mes'ûd-ı Enşârî: "*Muhaddis ve sahabelerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebû Meysere: "*Amr b. Şurahbil*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebû Meysere: "*Ünlü bir muhaddis ve tâbiî.*" (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebû Meysere'-i 'Âbid: (bk. Ebû Meysere) (CC 1)

Ebû Mûsâ Eş'arî: "*Hakem vakasında Hz. Ali'yi temsil eden fakih ve sahabe.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ebû 'Ömer: Kişi adı (BN 1)

Ebû Reyhân: "*Birunlu hekim Ebu Reyhan*" (Argunşah, 1999) (TM 5)

Ebû Sa'îd: (bk. Ebû Sa'îd Nûrî) (MR 1)

Ebû Sa'îd: (bk. Ebû Sa'îd-i Hudrî) (MR 1)

Ebû Sa'îd-i Hudrî: "*Çok hadis rivayet eden sahabelerden biridir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ebû Sa'îd Hudrî: Kişi adı (BH 1)

Ebû Sa'îd Nûrî: "*Zahit ve âbidlerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebûsıtaz: Göz ekimi (MHÜR 1)

Ebû Süleymân: (bk. Ebû Süleymân-ı Dârânî) (MR 1)

Ebû Süleymân-ı Dârânî: "*İlk dönem zahit ve sûfilerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 6)

Ebû Tâhir: "*Battal Gazi Destanı'na göre Firdevs'in hapsettiği Hz. Ömer soyundan bir kişi.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ebū Ṭālib: Kişi adı (BH 3)

Ebū tālib-i mekkî: “*Muhammed b. Ali, Sofiyye-i aliyye’nin meşhurlarındandır. Kûtu’l-Kulûb adlı kitabı meşhurdur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebū Ṭālib-i Mekki: “*Kûtu’l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebū Umāme: (bk. Ebū Umāme-i Bāhilî) (MR 3)

Ebū Umāme-i Bāhilî: “*Muhaddis ve sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ebū Yahyā-yı Şemāsî: Bir hekim (YİŞ 1)

Ebū Ya'qûb: “*Ebû Yakub en- Nehrecûrî, ilk devir sûfilerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Ebū Yezîd-i Beştāmî: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1) (CC 1)

Ebū Yūsuf: “*İmam-ı Azam Ebu Hanife’nin en gözde öğrencilerinden, müçtehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2) (CC 7)

Ebū Yūsuf: Kişi adı (BH 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārî) (MR 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārî) (MR 2)

Ebū Z̤er: “*Takvası ile meşhur bir sahabe*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebūzer: “*Mıstıran padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ebūzer-i Ğaffārî: “*Ebūzerr-i Ğıfārî, servet toplama konusundaki görüş ve mücadelesiyle tanınan sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebū'l-Kāsım Muhammed: Hz. Muhammed (AD 1)

Ede Balı: “*Osman Gazi’nin kayınpederi, Baba İlyas’ın halifelerinden*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Edhem: Kişi adı (RN 1) (ND 2) (KBD 1) (HN 1)

Efarsiyap/Afrasiyap: “*İran destanlarında adı geçen efsanevî Türk hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Eflâhûn: “*Mamuriyye (Ankara) Beyi Mihriyayil’in beylerindendir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Eflakoğlu: Vlad (bk. Drakul) (GSMH 1)

Eflâtun: Yunan Filozofu (ADD 1)

Eflâtûn: (AD 1) (HN 1) (ERD 1)

Eflâtun: Yunan Filozofu (YİŞ 1)

Eflihûn: (bk. Eflâhûn) (BN ?)

Efrâsiyâb: “*Alp Er Tunga*”(Argunşah, 1999) (TM 1) (HN 1)

Efrumiyye: “*Malatya beyi Gabriel’in kızı Morpia olduğu tahmin edilmektedir. Dânişmend-nâme’de Amasya beyi Şattat’ın kızı. Sonradan Müslüman olur ve Artuhı ile evlenir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 348)

Efrumiyye Banu: (bk. Efrumiyye) (DN 7)

Egirdic: “*Turhal’da yapılan savaşta Bizans ordusuna yardıma gelen Ankara beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Egrek: “*Uşun Koca’nın büyük oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 16)

Eğürden: Baba İlyas’ın müritlerinden biridir. (MK 1)

Ehron: (bk. Ehron Gürci) (DN 4)

Ehron Gürci: “*Gürcistan beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Ekmel: Şair adı (MN 2)

Ekşüm ibni Zayf: Kişi adı (MR 1)

Ekşüm ibni Zayfî: (bk. Ekşüm ibni Zayf) (MR 1)

Elmās: “*Şemun’un pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

El Tigin: “*Battal Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun Köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, Çankırı fatihlerinden Kara Tigin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Elvân: Şirazlı Elvan (AD 2)

Elvân: (bk. Elvan Çelebi) (KK 1) (MK 9)

Elvân Çelebi: “*Âşıkpaşazâde ile aynı sülaleye mensup olup 14. asrın ilk üççeyreğinde yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Emen: “*Bir Oğuz beyi, Bügdüz Emen*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 12)

Emîn: Hz. Muhammed (VHM 1)

Emanos: “*Zile beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Emiran: “*Zile Kalesi beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Emircem: “*Ahmed Yesevi’nin yedinci halifesi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Emîre’l-mü’minîn: Kişi adı (AK 1)

Emîre’l-müslimîn: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Emîr ‘Ömer: “*Malatya emiri Numan’ın oğlu. Battal Gazi’nin kayın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 151)

Emir ‘Ömer: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Emîr Sultân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Emîr Sülemân: Kişi adı (TCE1)

Emîr Süleymân (Mîr Sûlmân) : “*I. Beyazıd’ın en büyük oğlu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Emîr Sûlmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 2)

Emîr Sûlmân Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Emîrû’l-mî’min(în): Kişi adı (FN 2)

Emîrû’l-mü’minîn: Kişi adı (KAE 1)

Emîrû’l-mü’minîn: Hz. Ali (BH 2)

Emre: Yunus Emre (MK 1)

Emren: (bk. Begil oğlu Emren) (KDK 3)

Emren Bahadır: (bk. Emren) (KDK 1)

Enes: (bk. Enes bin Mâlik) (CC 1) (MR 21)

Enes bin Mâlik: “*Büyük sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (CC 2) (MR 1)

Enes ibni Mâlik: (bk. Enes bin Mâlik) (CC 1) (MR 4)

Ens İbnü Mâlik: Enis ibni Malik (BH 3)

Eñse Koca: Kişi adı (KDK 1)

Eñse Koca oğlu Oğçı: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Enü Şirvân: Kişi adı (SUL 1)

Enverî: Kişi adı (DD 1)

Enverî: “*Sultan Sencer devrinin en büyük şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Erdeşîr: “*Behmen b. İsfendiyârdır ki Darabşah’ın pederidir.*” (Yavuz, 1991) (KK ?)

Erdeşîr: Turan ülkesinin padişahıdır. (AD 1) (HN 1)

Erdişir/Ardeşir: “*İran’ın mitolojik kahramanlarından. Keydaniyan sülalesinden İsfendiyar’ın oğlu. Lakabı “Behmen”dir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Erdeşîr-i Bâbegân: “*Sasani hanedanının kurucusu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Erdevân: “*Güştasb neslinden bir padişahın adıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Erdivan Şah: “*Erdevan. Güştasb soyundan olan meşhur İran şahı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Erekletâtis: Kişi adı (EM 1)

Er Tuğrul: Osman Gazi’nin babasının adıdır. (DTAO 5)

Es’ad: “*Battal Gazi Destanı’na göre Müslüman komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Es’ad bin Sa’îd: “*Battal Gazi Destanı’na göre Zengan’ın padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Esâîtur: “*Battal Gazi Destanı’na göre Bizans kayseri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 112)

Esed-i Kūfî: “*Halifenin elçisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Esedu’llah: Hz. Ali (AD 1)

Esedu’llâh: Kişi adı (ND 1)

Esmâ: “*Esmâ bint Ebû Bekir es- Sıddîk*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Esriyanos: “*Gümenekli bir bey. Natron’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Eşrefoğlu Rûmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rumi: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Eşrefoğlu: Eşrefoğlu Rumi (ERD 13)

Eşrefzâde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Evhad: “*Yemliha’nın Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Evhad: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Cu’de Gazi’nin dört oğlundan biri. Süleyman, Musa’nın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Evren: (bk. Dülek Evren) (KDK 7)

Evren: (bk. Delü Evren) (KDK 1)

Evrenus Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenus Beg oğlu Ali Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenuz Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evzâ’î: “*Evzâiyye mezhebinin kurucusu, fıkıh ve hadis âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) ’(MR 2)

Eyâz: “*Gazneli Mahmud’un kölesinin adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Eyem: Kişi adı (MK 1)

Eylık Koca oğlu Alp Eren: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Eylık Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi*”(Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Eylik Koca oğlu Dülek Evren: (bk. Dülek Evren, Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Saru Kılmaş: Kişi adı (KDK 1)

Eyriyos: Bilinmiyor (DN 1)

Eyüb: Kişi adı (AE 1)

Eyyüb: hz. Eyüp (AK 1) (MN 1) (MR 2) (ADD 1) (BH 3) (YED 8) (ŞD 1) (MK 1) (ND 2) (KBD 3)

Eyyub: Kişi adı (APŞ 1)

Eyyub: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 34)

Eyyub bin Yunus: “*Dânişmend-nâme’ye göre, Abdülvehhâp Gazi öldükten sonra Malatya halkının lider seçtiği komutanlardan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Eyyub ibn-i Yunus: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 1)

Eyyüb: Eyüp Peygamber (AD 2) (ERD 2)

Eyyüb: Eyyüp Peygamber (ŞEM 1)

Ezherî: Şair adı (MN 5)

Fagfur: “*Nuh Peygamber’in torunu olan Eşkan’ın soyundan gelen padişah. Eskiden Çin hükümdarlarına verilen ad.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Fağfūr-ı Çîn: “*Battal Gazi Destanı’na göre Çin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Fağreddin: Kişi adı (MK 1)

Fağr-ı âlem: Hz. Muhammed (MRN 2) (YED 2) (MK 1) (ND 1)

Fağr-ı cihân: Kişi adı (VHM 1) (YED 2)

Fağr-i Râzî: Kişi adı (HN 1)

Faḥrū'l-beşer: Kişi adı (VHM 1)

Fākîh: “*Ahmed Fakih*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 2)

Fakîh Ahmed Kutbü'd-din: “*Türk şairlerinden Ahmed Fakih*”(Tatçı, 2005) (YED 1)

Falıkrât: “*Kayser'in komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 28)

Fānḥaş bin 'Ayzār: “*Musa peygamber zamanında bir kumandanın adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Fārābî: “*Türk asıllı hekim ve filozof*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Fārūḫ: Hz. Ömer (AD 1) (ŞD 1)

Fasıl: “*Halkümbet Kalesi beyi Mihayıl'in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Fâtıma: Hz. Fatma (AK 1)

Fâtıma: Hz. Fatma (VHM 12) (MRN 1) (MR 12) (BH 1) (KDK 2) (ND 5)

Fâtıma: “*Emir Ömer'in kızı, Battal Gazi'nin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Fâtımatü'z-zehrâ: “*Hz. Muhammed'in kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Fâtumatü'z-Zehrâ: “*Hz. Peygamber'in kızı, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in annesidir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Fâtımatü'z-Zehrâ: Hz. Fatıma (BH 4)

Fâtma: Hz. Fatma (VHM 1)

Fatma: (bk. Boğazça Fatma) (KDK 3)

Faytol-ı Rumî: “*Turhal yakınlarındaki Turas kasrı çevresinde Dânişmend Gazi'ye karşı savaştan Hristiyan ordusuna yardıma gelen Rum komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Fazl: Şihabü'd-din Fazlullah (BŞN 15) (ND 26)

Fazl-ı 'azîm: “*Hz. Muhammed*”(Yavuz, 1991) (KK 2)

Fazlu'llâh: (bk. Fazl) (BŞN 1)

Fazlu'llâh: Kişi adı (ND 3)

Fazlullâh Efendi: Gebze kadısı (GSMH 2)

Felâṭūn: Platon (MN 1) (ŞD 1)

Felhemānî: “*Güzel kokularla ilgili kitap sahibi bir hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Fenḥās bin Ġār: “*Fenhas bin Gar*”(Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Ferahşād: “*Hurşid ile Ferahşad hikâyesinin kadın kahramanı*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Ferahşād/Ferahşād/Ferahşād/Ferahşad: Hurşid ile Ferahşad hikâyesinin kadın kahramanı (HN 349)

Ferhād: “*Ferhad ü Şirin hikâyesinin erkek kahramanı*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 13) (DD 2) (AD 1) (YED 7) (ŞD 3) (HN 3) (ND 5) (KBD 2)

Ferḥād: Kişi adı (ERD 1)

Ferḥād: “*Ferhad ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı*”(Özmen, 1984) (ADD 2)

Ferāḥullāh: Doktor adı (YİŞ 2)

Ferīdūn: “*İran'da Pişdadi sülalesinin altıncı hükümdarı*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Feridūn: Kişi adı (HN 1)

Ferīdūn: Kişi adı (ŞHŞ 1) (ADD 9) (AD 2) (YED 1) (ŞD 17) (KBD 1)

Ferīdūn: “*Piştâdîlerin altıncı padişahı olup Cemşîd sülalesinden demirci Gâve'nin yardımıyla Zehhâki Mârî'yi öldürmüştür.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Ferîdûn-ı ‘Acemî: “*Battal Gazi Destanı’na göre Rum ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Feriz Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Feriz Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 6)

Feriz Beğoğlu: Kişi adı (GSMH 12)

Feriz Beğoğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Ferruh Hümayun: Kişi adı (DN 1)

Fethe’-d-dîn: Şair adı (MN 1)

Fethî’l-Müşilî: (bk. Feth-i Müşilî) (MR 1)

Feth-i Müşilî: “*İlk dönem zahit ve sûfilerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) ’ (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Fir‘avn: Firavun (BŞN 1) (AK 1) (SVTM 1) (MRN 1) (FN 2) (TM 1) (MR 9) (D 1) (BH 6) (YED 2) (ŞD 1) (KDK 1) (MK 2) (HN 2) (ND 2) (KBD 1) (ERD 2)

Fir‘avn: Firavun (APŞ 2) (KK 4) (GN 1)

Firdevs: “*Battal Gazi Destanı’na göre Yahudi padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Firdevsî: “*Şehname yazarı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Firidun: “*İranlı meşhur padişah. Cemşid sülalesinden olup Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firidun: “*Feridun. Efsanevî İran hükümdarıdır. Cemşid’in torunu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firîdun: Kişi adı (TE 1)

Fuḍayl bin ‘İyâz: “*Horasan’ın ilk büyük sûfilerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Fuḍayl ibni ‘İyāz: (bk. Fuḍayl bin ‘İyāz) (MR 3)

Fūlis: “7. yüzyıl hekimlerinden Paul d’Egine” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 2)

Furḳand-i Sencî: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Fürḳatî: Şair adı (MN 2)

Ġafikî: Kişi adı (MÜR 6)

Ġāfīkî: “*İspanyalı Hekim Gafikî*” (Argunşah, 1999) (TM 7)

Ġaflet Koca: Kişi adı (KDK 3)

Ġaflet Koca oğlu Şer Şemse’ddin: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Ġan: (bk. Kām Ġan) (KDK 4)

Ġarḳın: Dede Garkın (MK 2)

Gavarıs: “*Niksar beyi. Mihayil’in kardeşi. Nikola ve Yorgi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 30)

Ġavnî Fireng: “*Frenk komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Gavras: “*Canik beyi. Matrıd’ın oğlu. Küste, Nikola ve Mihayil’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gavras: (bk. Gavarıs) (DN 13)

Ġāzî Bahādur: “*Musul Atabeyi Seyfeddin*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi’nin oğlu. Dânişmend Gazi’den sonra Danişmentli Devleti’nin sultanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Ġazān: “*Battal Gazi’ye silahşorluk öğreten kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ġazbān: “*Şemun’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Gāzī Han: Kişi adı (DTAO 2)

Ġāzī Hān Murād: Emir Süleyman’ın dedesi Murad Hüdavendigâr (AD 1)

Gazī Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 3)

Gāzī Murad: (bk. Gazī Murad) (DTAO 1)

Genc-i Bānū: “*Kamer şah’ın kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Gercesb: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Gerşasub: Neriman’ın babası ve Feridun’un çağdaşı olan efsanevi İran hükümdarı Gerşasb (MN 2)

Geyiklü Baba (Hasan): “*Bursa kurbinde Keşiş Dağı eteğinde, Orhan Gazi zamanında yaşayan bir erdir.*” (Timurtaş, Yunus Emre Divanı, 1972) (YED 2)

Ġıyās: Ġıyaseddin Sultan (MK 5)

Ġıyāsdīn: Ġıyasdin Sultan (MK 1)

Ġıyaseddin: “*II. Ġıyaseddin Keyhusrev*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ġıyāsdīn Sultān: “*Selçuklu sultanı II. Ġıyaseddin Keyhusrev*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Ġıyās sultān: (bk. Ġıyasdin Sultan) (MK 1)

Giregi: “*Dânişmendlilere karşı Turhal’da savaşa katılan Bilalük-i Rumî’nin oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Girekos: “*Nastor’un veziri*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Girpas: “*Ermenistan sultanı Mihran’ın oğlu, Mihras’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Giryan: “*Ankara beyi Kaytal’ın ordusunda gücüyle meşhur asker.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gök Alp: Kişi adı (DTAO 1)

Göne: (bk. Kara Göne) (KDK 26)

Gürkîn: “*Kayserin ulu beylerinden bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Gürkûn: “*Kıravan padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Güzende Cāzû: “*Battal Gazi Destanı’na göre zamanın en kudretli büyücüsü.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Gülefruh: Şiraz sultanının oğlu (DAH 21)

Gülendām: “*Harcın kalesinin komutanı Tariyun’un kızı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 48)

Gülendam: Bağdad sultanı Şahinşah’ın kızı (DAH 76)

Güllü Bībī: “*Baba İlyas’ın yakın çevresinde bulunan bir yaşlı kadın.*” (Tulum, 2017) (MK 2)

Gülnuş: (bk. Gülnuş Banu) (DN 10)

Gülnuş Banu: “*Dânişmend-nâme’de, Ankara beyi Kaytal’ın kızı, Biytaloş ve Mıtralos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 26)

Gülşehrī: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Gülşehrī: Kişi adı (KAE 2)

Gündüz Alp: Kişi adı (DTAO 1)

Gürgün: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Gürşasb: “*Güştasb, İran’ın dördüncü hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Habeb: Kişi adı (MK 2)

Habeş b. Hüseyin: Kişi adı (MÜR 1)

Habîbu’llah: Kişi adı (FN 1)

Hâbil: “*Âdem Peygamber’in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Hâbil: Şair adı (MN 1)

Hâbîl: “*Zülkarneyn zamanından kalan pirlere.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Hacc: “*Hacı Bektaş*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Haccâc: “*Haccâc b. İlât, zorbalığıyla meşhurdur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

H̱âce: “*Hacu Kırmanî*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

H̱âce ‘Attâr: Kişi adı (HN 2)

H̱âce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

H̱âce Mes’ûd: “*Asıl adı Mes’ûd ibni Ahmed’dir. 14. asırda yaşamış önde gelen bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 9)

H̱âce Muhammed bin Alî Hâkîm: Kişi adı (BH 1)

Hâcer: Kişi adı (BH 2)

Hacı: “*Baba İlyas’ın halifelerinden Hacı Miḥmân*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

H̱âc-i kâyinât: Hz. Muhammed (BH 1)

Hacı Bektaş: Hacı Bektaş Veli (MK 3)

Hacı İsâ: Kişi adı (GSMH 3)

Hacı İsâ: Kişi adı (GSMH 2)

Hacı Mihmân: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Hâcî Muṭî'î: Şair adı (MN 1)

H̱āco: "*Hacu Kırmanî*" (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Haçatur: "*Nastor'un amcazadesi.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Hadım: (bk. Hadım Balaban) (GSMH 1)

Hadım Balaban: Kişi adı (GSMH 5)

Hādî: "*Abbasi halifelerinden Mehdi'nin oğlu*" (TM 6)

Hādî: İbni Hadi (ND 2)

Ḥadîce: Hatice (MRN 1)

Ḥadîce: Hatice (ND 3)

Hākānî: "*İran Şairi Fazluddîn İbrahim Bedilbin Ali Şirvani*" (Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Hakan Timur: (bk. Timur) (DN 1)

Ḥakem: "*Yezid'in torunlarından.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Hākîm Belînās: "*Yunanlı hekim*" (Argunşah, 1999) (TM 2)

Hākîm Oğlu: Şair adı (MN 3)

Hākîm Rûsiṭîn: "*Hekim rusitin*" (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hākîm Salmōya: "*Hekim Ebi Halid ğlu Ahmed Salmoya*" (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hākîm Ya'kûb: "*Cevhername yazarı Hekim Yakup*" (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hākîm Ya'kûb b. İşhak: "*Cevhername yazarı Hekim Yakup*" (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥalef: (bk. Halef ibni Eyyûb) (MR 1)

Ḥalef ibni Eyyûb: “*Âmirî kabilesindendir. Belh müftülüğü yapmış olup zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥalid: “*Müslüman pehlivan*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḥalid: (bk. Ḥalid ibni Velîd) (MR 1)

Ḥalid bin Sa'îd: “*İlk Müslümanlardan olup Hz. Muhammed'in kâtibidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥalid ibni Velîd: “*Hz. Muhammed'in seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ḥalid Rab'î: Kişi adı (MR 1)

Ḥalîl: Hz. İbrahim (AE 3) (BŞN 4) (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (BH 2) (YED 6) (ŞD 2) (MK 3) (ND 9)

Halîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (ADD 3)

Halîl: Halil Paşa (GSMH 1)

Ḥalîl/Ḥalîl İbrâhîm: Hz. İbrahim (AD 2)

Ḥalîl: Kişi adı (KAE 1) (ERD 1)

Halil: Hz. İbrahim (DN 1)

Halîl: Hz. Muhammed (DTAO 1)

Halil: “*Gümenek hâkimi Hasan'ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Ḥalil İbrāhim: Hz. İbrahim (BN 1)

Halil-i Çenderî: Kişi adı (DTAO 1)

Halîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Ḥalîl(u'llāh): Hz. İbrahim (MN 2)

Ḥalîlu'llāh: Hz. İbrahim (BŞN 4) (ŞD 1)

Ḥalîlullah: Hz. İbrahim (MRN 1) (YED 1)

Halîlu'llah: Hz. İbrahim (KEMŞ 8)

Ḥalîlullāh: Kişi adı (KBD 1)

Halîlullah: Kişi adı (FN 3)

Ḥālîş: Baba İlyas'ın oğlu (MK 3)

Ḥallâc: Kişi adı (HN 1)

Ḥallâc-ı Manşûr: Mansur (MN ?) (YED 5)

Ḥalvetî: Şair adı (MN 1)

Hâm: “*Hz. Nuh'un oğullarından biri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hâm: “*Vakkas'ın pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Hâmân: “*Hz. Mûsâ zamanındaki Fir'avn'un veziri.*” (Timurtaş, Yunus Emre Dîvanı, 1972) (YED 2)

Hâmân: Kişi adı (ERD 1)

Ḥâmid: Hz. Muhammed (ND 1)

Hamîd: “*Halifenin pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḥamîdü't-tavîl: Kişi adı (BH 1)

Hamiran: “*Çankırılı bir bey. Sunbat ve Leyavin’in babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Hamîrân: “*Kayser’in beylerinden, padişah. Adn-i Banu/Aden Banu’nun babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 16)

Ḥammād: (bk. Ḥammād ibni Seleme) (MR 7)

Ḥammād: “*Yunus kıssasında bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ḥammād ibni Seleme: “*Muhaddis, nahiv ve fıkıh âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥāmūş: Mevlana (MTB 1)

Ḥamza: Kişi adı (MR 1)

Hamza: Hz. Hamza (DN 1)

Hamza: Hz. Hamza (GSMH 1)

Hamza: Kişi adı (KBD 2)

Ḥamza: Hz. Hamza (BN 4) (KEMŞ 1) (MR 1) (ADD ?) (YED 5) (ŞD 2) (HN 1)

Ḥamza beg: “*Hamza Bey, muhtemelen 1426’da Anadolu beylerbeyi olan kişi*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Ḥān Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Ḥān Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Ḥān Kāzan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 9)

Ḥān Oruz: “*Kazan Bey’in oğlu, Oruz Beg.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Hanbelî: “*İmam Ahmed bin Hanbel*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḥanîfî: “*İmam-ı a’zam Ebû Hanîfe*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḥanîfî: Kişi adı (AD 1)

Ḥanîlâ: “*Yusuf bin Haccac-ı Zalim’in torunlarından, Kayser’in veziri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Haramî/Haramî: Ahmet Haramî (DAH 37)

Ḥarâmzâde: “*Babek’in yanındaki önemli kişilerden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hâriḳ bin Sedûm: “*Lût peygamber zamanında bir hükümdar.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥarîmî: Şair adı (MN 2)

Ḥarḳıya: (bk. Ḥarḳıyâ) (MR 1)

Ḥarḳıyâ: “*Şaya peygamber zamanında bir âbidin ismi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 6)

Harkil Zahid: “*Dânişmend-nâme’ye göre Hz. Peygamber’in mucizatiyle Müslüman olan rahip, Turhal’da Şattat’ın askerleri tarafından öldürülmüştür.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Ḥarsân: “*Seksarlar’ın padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Hârûn: Hz. Harun (KK 1) (AİM 1) (KBD 1)

Hârûn: “*Musa peygamberin kardeşi ve veziri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hârûnu’r-reşîd: “*Abbasî halifelerinin beşincisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Hârûnu’r-Reşîd: Harun Reşit (BH 1)

Hârûs-ı Câzû: “*Şengel Cazu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Hārūt: “*Firdevs’in damadı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 17)

Hārūt: “*Esatur’un veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Harünü’r-Reşîd: “*Abbasi halifelerinin beşincisidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Hasan: (bk. Hasan ibni Sinā) (MR 1)

Hasan: (bk. Hasan-ı Başrî) (MR 11)

Hasan: (bk. ‘Alî oğlu Hasan) (MR 1)

Hasan: Hz. Hasan (AE 1) (AK 2) (BN 4) (VHM 5) (MR 3) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 3) (MK 2) (HN 1) (ND 12)

Hasan: Kişi adı (KBD 3)

Hasan: Hz. Hasan (DN 2) (DAH 1)

Hasan: “*Battal Gazi’nin amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Hasan: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 7)

Hasan: (bk. Hasan bin Meşîyye) (DN 3)

Hasan: “*Kapadokya emiri. Dânişmend-nâme’ye göre Turasan’ın akrabası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Hasan Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğzâde İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan bin Eyyub: “*Destan’a göre Halil’in kardeşi, Gümenek hâkimi, Dânişmendli ordusunda ‘alemdarları beyi, Dânişmend Gazi’nin silahtarı ve gaza arkadaşı.*”

(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Hasan bin Meşîyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre, Malatya’dan çıkan Müslüman ordusunda olup, Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Hasan-ı Başri: Kişi adı (AE 1)

Hasan-ı Başrî: “*Tâbiûn muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 16)

Hasan-i Başrî: “*Basralı meşhur tabî, âlim ve zahit.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 6)

Hasan ibn-i Eyyub: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 3)

Hasan ibni Sinâ: “*Mutasavvîf.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Hasan Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Hasen: “*Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr ve Zeyd gibi herhangi bir isim.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Hasen: Kişi adı (KBD 3)

Hasen: Kişi adı (KBD 1)

Hassân: (bk. Hasan ibni Sinâ) (MR 1)

Hassân: “*İkinci Murad döneminin ünlü şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Hassân: Şair adı (MN 16)

Hassân: Kişi adı (AD 2) (ŞD 1)

Hassân ibni Ebî Sinân: “*Mutasavvîf ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥāş: “İsmine ilk olarak *Kenzü’l-Küberâ*’da rastladığımız on dördüncü asırda yaşamış bir Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hâşım: Kişi adı (ND 1)

Hâşım: “*Halifenin pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Hâşım: Haşimiler kabilesine adını veren kişi (ND 1)

Ḥâtem: Kişi adı (KAE 1)

Ḥâtem: Kişi adı (ŞD 2) (ND 3)

Ḥâtem: Kişi adı (HN 1)

Hâtem: HJatem-i tayi (KBD 1)

Hâtem: Kişi adı (DTAO 2)

Hatem-i Tay: “*Hatem-i Tayyî. Arap kabileleri arasında cömertliği ile tanınmış İbn Abdullah bin Sa’d’ın lakabı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥatem-i Tay (Ḥâtım-i Tayî): (AD 2)

Ḥâtem-i Tay: Kişi adı (HN 1)

Ḥâtem-i Tayî: Kişi adı (KAE 1)

Ḥatem-i Tayî: “*Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa’d’ın lakabı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Hâtem-i tayı: Kişi adı (KBD S2)

Ḥatemü’n-nebiyyî: Hz. Muhammed (BH 2)

Ḥâtîl: “*Zülkarneyn zamanından kalan kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥâtım: “İbni Abdullah bin Sa’d olup cömertliği ile meşhurdur.” (Yavuz, 1991) (1)

Ḥâtım: Hatem-i Tayy (ADD 9)

Ḥātim: Kişi adı (MK 1)

Ḥātime'n-nebiyyīn: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Ḥātim-i Aşam: “*Şakîk-i Belhî'nin sohbetlerinde bulunmuş olan ünlü âlim ve takva sahibi kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ḥātim-i tay: Hatem-i Tayy (ADD 1)

Ḥātim-i t̄ayī: Hatem-i Tayy (ADD 3)

Ḥavvā: Havva (ŞEM 1)

Havvâ: Havva (APŞ 1) (YED 2)

Ḥavvā: Hz. Âdem'in eşi. (MR 1) (BH 7) (MK 1) (ND 2) (KBD 1)

Havva: Hz. Âdem'in eşi (DN 1)

Ḥavva: Hz. Âdem'in eşi (BŞN 7)

Ḥaydar: Kişi adı (ŞHŞ 1) (MN 1) (ŞD 3)

Ḥaydar: Kişi adı (ND 1)

Ḥaydar-ı Kerrār: Hz. Ali (BH 1)

Ḥaydār-ı Kerrār: Hz. Ali (ND 2)

Hayder: Kişi adı (KBD 1)

Ḥayder: Kişi adı (HN 1)

Hayder-ı kerrār: Hz. Ali (KBD 1)

Hayder-i kerrār: Hz. Ali (KBD 3)

Ḥayr-ı beşer: Hz. Muhammed (YK 1)

Ḥayrū'l-beşer: Hz. Muhammed (VHM 2)

Ḥayrū'l-beşer: Kişi adı (ERD 1)

Ḥayz rāhib: “*Battal Gazi Destanı’na göre İsevîlerin meşhur din adamı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥazır: Hz. Hızır (CC 3)

Hazret-i Ali: Hz. Ali (DN 2)

Ḥazret-i izzet: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hazret-i Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Hazret-i Muhammed: Hz. Muhammed (DN 2)

Ḥazret-i risâlet: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Ḥazret-i Şeyh: (bk. Dede Ğarkın) (MK 6)

Ḥekîm İshâk: “*14. yüzyıl hekimlerinden Musullu İshak.*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 2)

Herem ibni Ḥayyân: “*Tâbiûn devri kumandanlarından bir zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Heylân: “*Heylan padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 15)

Heyyâle: “*Babek’in askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hırsto: Hz. İsa (DN 1)

Hırkayâ: (bk. Harkıyâ) (MR 5)

Ḥıṭâ ḥatun: Kişi adı (HN 2)

Ḥıṭay ḥatun: Kişi adı (HN 1)

Ḥıtâyî: Kişi adı (HN 1)

Ḥızır: Hz. Hızır (DD 1) (YED 9)

Ḥızır: Hz. Hızır (ŞHŞ 1) (ADD 1) (KDK 2) (MK 3)

Hızır: “*Hızır Musa döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi.*”
(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Hızır: (bk. Hızır Peygamber) (DN 1)

Hızır: Hz. Hızır (KBD 1)

Hızır: Hızır Peygamber (BŞN 1) (SVTM 1) (KAE 1) (ADD 31) (BH 1) (AD 1) (ŞD 26) (MK 6) (ND 55)

Hızır: Hz. Hızır (ND 3)

Hızır: Hz. Hızır (ND 4)

Hızır: Hz. Hızır (ND 1)

Hızır: Hz. Hızır (HN 30)

Hızır: Hz. Hızır (HN 3)

Hızır: Hz. Hızır (HN 2)

Hızır: Hz. Hızır (HN 1)

Hızır: Hz. Hızır (HN 2)

Hızır: Hz. Hızır (HN 1)

Hızır, Hızır: Abıhayatı içtiği için ölümsüzlüğe kavuşan peygamber ya da veli (MN 15)

Hızır: Hızır Peygamber (KBD 4)

Hızır: Hz. Hızır (ERD 1)

Hızır: Hz. Hızır (ERD 5)

Hızır: Hz. Hızır (ERD 1)

Hızır: Kişi Adı (ADD 17)

Hızır Ağa: Yeniçeri ağası (GSMH 1)

Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH21)

Hızır Beg: “*Saruhanlı Beyliğinin hükümdarı Hızırşah Bey*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Hızır İlyâs: Hızır ve İlyas (MK 1)

Hızır Nebî: Hz. Hızır (KEMŞ 1)

Hızır Peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir. Ab u hayat içip ölmezliğe kavuşmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Hızır peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Hilâl Câzû: “*Zülkarneyn makamında bulunan meşhur büyücü.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Hilfat: “*Dânişmend-nâme’ye göre Artuhî ile Efrumiyye’nin oğlu. Halîfet ismiyle de bilinir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Hisarbad: “*Kastamou beyi. Küşerbad’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 30)

Hişâm: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Höca: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 66)

Höca: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Höca Dehhânî: “*13. yüzyılda yaşamış, divan şiirinin ilk temsilcilerinden olan bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Höcâ Ebû Reyhân: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

Höca Naşîr: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Höca Naşîr-i Tûsî: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Höca Naşîrû’d-dîn-i Tûsî: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Hoca Rüstem: Hoca Rüstem (DAH 5)

Ḥocend: Kişi adı (AD 1)

Ḥocendî: Kişi adı (KBD 2)

Horezmî Ahmed: Kişi adı (DN 1)

Horasan-ı Rumî: “*Turhal yakınlarında yapılan savaşta Şattat’ın ordusuna yardıma gelen Rum komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ḥubeyş: Kişi adı (MÜR 2)

Ḥücû: “*İranlı şair Kemaleddin Ebu Atai Mahmud ibn Ali. Kirmanlı olduğu için Hacu-yı Kirmani diye anılır.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Hûd: Hz. Hud (SVTM 2) (BH 1)

Hudâvendgâr: Mevlana (YED 1)

Ḥudî: “*Hekim Hudi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥulâşa-i Şakaleyn: Hz. Muhammed (AD 1)

Ḥuneyn: “*Huneyn bin İshak, Johannitus*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 4)

Ḥürmenk: “*Esatur’un kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥurre: Kişi adı (BH 2)

Ḥurşîd: “*Cemşid ü Hurşid mesnevisinin Hurşid adlı kahramanı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥurşîd: “*Hurşid ü Ferahsad öyküsünün erkek kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Ḥurşîd /Ḥurşîd/Hurşîd/ Ḥurşîd/Ḥurşîd Bânû/Ḥurşîd Bânu: Siyavuş’un kızı (HN 305)

Ḥurşîd Bânû: Siyavuş’un kızı (HN 1)

Hürs-ı Cāzū: “*Büyücü bir kâfir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Husrev: “*Geylan padişahlarının adıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Husrev: Husrev ile Şirin hikâyesinin kahramanı (HN 2)

Husrev: Kişi adı (ND 14) (KBD 4)

Hüzeyfe: “*H. Muhammed’in sırdaşı.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Hüzeyfe: “*Tanınmış sahabelerden olup hadis rivayetinde bulunmuştur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Hümâ: “*İsfendiyar'ın kız kardeşinin ismidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hümâmî: Şair adı (MN 1)

Hümâyün: “*Battal Gazi'nin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 28)

Hümâyû Dil-Efrûz: (bk. Hümayun)

Hüreyre: Ebu Hüreyre (YİŞ 1)

Hürmüz: “*Sasani hükümdarı Nuşirevan'ın oğlu ve halefi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Hürmüz Şah: (bk. Hürmüz) (DN 1)

Hüsâm: Şair adı (MN 2)

Hüseyin: “*Dânişmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Yakup'un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Hüseyin: “*Battal Gazi'nin arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hüseyin: Hz. Hüseyin (DN 2)

Hüseyin: Hz. Hüseyin (BN 6) (VHM 5) (KEMŞ 1) (MR 2) (YED 2) (KDK 3) (HN 1)

Hüseyin Gâzî: “*Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hüseyin ibni ‘Alî: “*Tarsus emiri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Hüseyin ibni ‘Alî ibni Hüccâc ibni ‘Aliyyi’s-sefnâkî: “*Dāmiğatü’l-mübted’in ve nāşiretü’l-mühted’in adlı eserin yazarı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hüseyin: Hz. Hüseyin (AE 1) (AK 2) (BH 6) (ŞD 3) (MK 1) (ND 10) (ERD 1)

Hüseyin: Hz. Muhammed’in torunu Hz. Hüseyin (DAH 1)

Hüseyin: Kişi adı (KBD 2)

Hüseyin: Kişi adı (KBD 1)

Hüseyin: Şair adı (MN 4)

Hüseyin: “*Rebi’nin torunu, Ali’nin oğlu, Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 41)

Hüseyinî: Şair adı (MN 1)

Hüseyin-i Hüyî: Şair adı (MN 1)

Hüseyin oğlu ‘Alî: “*Ali b. Hüseyin, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hüseynü’l-ekber: “*Yahya el-Eldişir’in babası. Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Hüsrev: “*İranlı hükümdar. Nuşirevan’ın torunu. Sasanî sülalesinden olup Perviz lakabıyla anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Hüsrev: “*Fagfur’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Hüsrev: “*Hüsrev ü Şirin hikâyesinin erkek kahramanı olan hükümdar*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 9) (ADD 6) (ŞD 1)

Hüsrev: Kişi adı (DD 1) (YED 1) (ŞD 1) (KBD 1)

Hüsrev: Kişi adı (KBD 3)

Ibn Fenārī: Kişi adı (GSMH 2)

Idyavalas: Kişi adı (DN 1)

İklıma: “*Turhal yakınlarında Danişmentlilere karşı savaşmış bir er. Mihran’ın akrabalarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

‘İrākī: “*Iraklı bir tabip.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ishak: Şahin Paşa’nın adamlarından biri (GSMH 1)

Ishakoğlu ‘İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

‘İşkī: Şair adı (MN 11)

‘İbāde bin eṣ-şāmit: (bk. ‘İbādet ibni Şāmit) (MR 1)

‘İbādet ibni Şāmit: “*Sahabeden olup Hz. Muhammed zamanında Kur’an’ı cemedendendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

İbikrat: Kişi adı (MÜR 2)

İbn ‘Abbās: “*Ünlü bir hadisçi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 6)

İbn ‘Ammi Muṣṭafā: “*Peygamber’in amcasının oğlu, Hz. Ali*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

İbn ‘Aṭā: Kişi adı (BH 1)

İbn Bayṭar: Kişi adı (MÜR 7)

İbn Cezle: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Cezzār: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Esüyâ: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Huneyn: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Mâsu: Kişi adı (MÜR 3)

İbn Mes'ûd: Kişi adı (BH 4)

İbni 'Abbās: “Hz. Peygamber’in amcasının oğludur.”(Efendioğlu, 2007) (CC 7)

İbni 'Abbās: Kişi adı (VHM 1) (MRN 7) (MR 23)

İbni 'Abbas: (bk. Abdullah bin Abbas) (KK 1)

İbn-i 'Ala: “*Dânişmend-nâme'nin ilk müellifi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İbni 'Aṭā'-i Ḥorasānī: (bk. 'Aṭā'-i Ḥorāṣānī) (MR 1)

İbni 'Avn: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

İbni Bayṭār: “*Arap hekim, Müfredat isimli eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Cemī': “*İrşad adlı eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Ebi Eş'at: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Edhem: İbrahim Edhem (ŞD 1)

İbni Ğalenbese: Kişi adı (MR 1)

İbn-i Hādī: Kişi adı (ND 1)

İbni Ḥassān: “*Hekim ibni Hassan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni 'İmrān: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

İbni İshak b. 'İmrān: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Kuteybe: “*Tarihçi, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

İbni'l-mübârek: (bk. İbnü'l-mübârek) (MR 5)

İbni Mâse: “*Bağdatlı Nesturi hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Māsūye: “*Bağdatlı Nesturi hekim*”(TM 1)

İbni Mes‘ūd: “*Ashabın en güzel Kur’an okuyanlarından ve fıkıh ilminde ileri gidenlerindendir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Mes‘ūd: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 14)

İbni ‘Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 13)

İbni Rızvân: “*Hekim İbni Rıdvân*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Rüşd: “*Kurtubeli Arap hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Sâlim: “*Sehl-i Tusterî’nin sohbetlerinde bulunan bir zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

İbni Şâmit: “*Ünlü sahabelerden Sâmit el-Ensârî’nin oğludur.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Sînâ: (bk. Ebû Âlî Sînâ) (MŞ 2) (AD 1)

İbn-i Sinâ: İbni Sina (YİŞ 1)

İbni Sirîn: “*Muhammed b. Sîrîn, tâbiûndan hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR2)

İbn-i Şerîf: Kişi adı (YİŞ 2)

İbn-i şîrîn: Kişi adı (KBD 1)

İbn-i yâmin: Kişi adı (KBD 1)

İbn-i yemîn: Kişi adı (KBD 2)

İbni Zübeyr: “*İslâm halifelerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbni Zühr: “*Endülüslü müdekkik ve hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

İbnü 'Abbās: (bk. İbni 'Abbās) (CC 2)

İbnü'l-mübârek: “*Mutasavvıf ve zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

'İbnü 'Ömer: “*Hiz. Ömer'in oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbnü Selâm: Kişi adı (HN 1)

İbrâhîm: (bk. İbrâhîm Edhem) (MR 12)

İbrâhîm (bk. İbrâhîm Neḥa'î) (MR 1)

İbrâhîm: “*Hiz. Muhammed'in oğlu*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

İbrahim: Kişi adı (APŞ 1)

İbrâhîm: Hiz. İbrahim (BŞN 5) (AK 2) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 2) (CC 5) (FN 4) (MN 1) (MR 37) (BH 26) (YED 6) (KDK 1) (MK 5) (ND 3) (AİM 1)

İbrâhîm: İbrahim Edhem (ND 1)

İbrâhîm: Kişi adı (KBD 1)

İbrâhîm: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

İbrâhîm: “*Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

İbrâhîm: (bk. İbrâhîm Teymî) (CC 1)

İbrâhîm bin Edhem: (bk. İbrâhîm Edhem) (MR 2)

İbrâhîm bin Mes'ūd: “*Malatya'nın kale kapıcısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İbrâhîm bin Meysere: “*Mekkeli tâbiûnlardan olup meşhur muhaddis ve âlim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrâhîm Edhem: “*Zahit sûfilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4) (YED 6)

İbrâhîm Edhem bin Edhem: (bk. İbrâhîm Edhem) (MR 1)

İbrāhīm Mekki: “*İbrahim Nâfi el-Mekkî*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Neḥa'î: “*İbni Mesud'un öğrencilerinden olup tâbiûn muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Teymî: “*Hicri birinci asrın ünlü evliyelerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3)

İbrāhīm Teymî: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbriyânūs: “*Rebi bin Kayser'in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İdrîs: Hz. İdris (ŞHŞ 1) (AD 2) (AİM 2)

İdris: Hz. İdris (MRN 1) (ŞEM 9)

İdrîs-i derzi: “*Kur'ân-ı Kerîm'de ismen zikredilen peygamberlerdendir. Hz. Şîr'in oğlu. Terzilerin piri.*” (Timurtaş, Yunus Emre Divanı, 1972) (YED 1)

İfâf: (bk. 'Afâfe) (MR 1)

İki cihân begi: “*Dünyanın ve ahretin efendisi olan Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

İklis: “*Ermenistan beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

İkrime: “*İkrime b. Ebî Cehil, sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İlâd: “*Kayserin büyük komutanlarından biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İlalmış: Kişi adı (KDK 1)

İlyās: “*Hızır ile birlikte ölümsüzlüğe erişen kimse*” (Özmen, 1984) (ADD 3) (AD 1) (YED 4)

İlyās: Kişi adı (ERD 2)

İlyās: Kişi adı (HN 4)

İlyās Peygamber: Hz. İlyas (BN 12)

İliyās: Hz. İlyas (ND 1)

İlyās bin Sinbāt: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İlyās-ı Rūmī: “*Mihran’ın oğlu Aliyun’un Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘İmād: Şair adı (MN 1)

‘İmādü’-d-dīn: Nesimi (BŞN 1)

İmām: “*İmam Gazâlî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

İmām: Hz. Muhammed (FN 3)

İmām Aḥmed bin Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

İmām A‘zam: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām A‘zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfī: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 3)

İmām Ebū Ḥanīfe: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām Ebū Ḥanīfe-i Kūfī: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 1)

İmām Ebū Leyş: (bk. İmām Ebu’l-leyş) (MR 1)

İmām Ebu’l-leyş: “*Hanefî fakihi ve kelamcısı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 9)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (MR 2)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (CC1)

İmām-ı a'zam: “*Hanīfī mezhebinin kurucusu*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İmām-ı A'zam: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe: “*Hanefî mezhebinin kurucusudur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 2)

İmām-ı Bâkır: Kişi adı (ND 1)

İmām-ı Ebū Ḥanīfe: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı enbiyâ: Hz. Muhammed (AD 1)

İmām-ı Muḥammed: (bk. İmām Muḥammed) (CC 2)

İmām-ı Neseî: “*Hanefî mezhebi fıkıh ve kelam âlimlerinin büyüklerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām-ı Zeyn-i dîn: Kişi adı (ND 1)

İmāmî: Kişi adı (AD 1)

İmâmi'r-râşidîn: Kişi adı (ŞŞŞ 1)

İmām Maḥbûb: “*Hanefî fakihlerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Maḥbûbî: “*13. yüzyılın büyük fıkıh ve hadis âlimlerinden.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām Mâlik: “*Malikî mezhebinin kurucusu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (CC 2) (MR 2)

İmām Muḥammed: Kişi adı (TCE 1)

İmām Muḥammed: “*Ebū Ḥanīfe'nin en gözde öğrencilerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

İmām Muḥammed: “*Fıkıh âlimi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 5)

İmām Nāfi': "*Tâbiûn devrinde Mekke'de yetişmiş fakihlerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Neḥa'î: "*İbrahim Nehaî, tâbiûn devrinde Kûfe'de yetişmiş fakihlerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Nevevî: "*Şafiî imamlarından olup asıl adı Ebû Zekerîyya Muhyiddîn b. Şeref en- Nevevî*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Şa'bi: "*Irak fıkıh mektebinde yetişmiş ve asıl adı ?mir b. Şurâhil eş-Şa'bî'dir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Şâfi'î: (bk. Şâfi'î) (CC 2) (MR 9)

İmāmu'l-Neḥa'î: (bk. İmām Neḥa'î) (MR 1)

İmām Zāfirî: "*İmam Şafiî'nin ikinci devir talebelerinden olup asıl adı Hasan b. Muhammed ez-Za'ferânî'dir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmran: "*Ankara beyi*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

İmrân: "*Musa'nın babası*" (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AK 1) (MN 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 2) (ND 12) (KBD 2)

İmrân ibni Hüşeyn: "*Ashab-ı Kiram'dan ve Huzaa kabilesinin Kazb kolundandır.*" (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İnâyet: Kişi adı (HN 14)

İrâc: "*Feridun'un küçük oğlu*" (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İrec: "*Feridun Şah'ın küçük oğludur.*" (Yavuz, 1991) (KK 1)

İreç: Kişi adı (HN 1)

İsâ: Hz. İsa (AE 1) (AK 1) (EM 1) (KEMŞ 4) (KK 3) (ŞHŞ 2) (CC 22) (GN 1) (MR 25) (DD 1) (BH 32) (AD 1) (YED 13) (ŞD 1) (ND 16) (KBD 1) (ERD 1)

İsâ: Hz. İsa (DTAO 2)

‘Īsā, ‘Īsī: Hz. İsa (BŞN 9)

‘Īsā/‘Īsā: (HN 6)

‘Īsā: Hz. İsa (AİM 2)

İsā, ‘Īsā: Kişi adı (HK 2)

‘Īsā: Kişi adı (MÜR 9) (ND 17)

‘Īsā: Kişi adı (MÜR 12)

‘İsa: Hz. İsa (DN 9)

‘Īsā: Kişi adı (GSMH 1)

İsā: Kişi adı (GSMH 2)

İsā: Kişi adı (GSMH 7)

İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

‘İsa bin Meryem: Hz. İsa (DN 1)

‘Īsā peygamber: Hz. İsa (BN 16)

İsfendiyār: Kişi adı (KAE 1) (ADD 4) (AD 2) (ŞD 2) (ND 1)

İsfendiyar: İsfendiyar (KK 1)

İşhak: Baba İshak (MK 20)

İşhāk: İshak Peygamber (KEMŞ 1)

İşhāk: Kişi adı (AK 2) (MR 2)

İşhāk: “*İshak b. İmran olabilir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 3)

İşhak b. ‘İmrān: “*Hekim İshak oğlu İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

İşhak b. İmrān: Kişi adı (MÜR 1)

İshak Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İşhak bin Murād: “*Edviye-i Müfrede adlı eserin yazarı*” (Canpolat & Önler, İshāk bin Murād: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İshāk Hekīm: (bk. Hekim İshak) (MŞ 1)

İshāk-ı Kūfī: “*Kâfir askerlerinden bir pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İshāk-ı Kündî: “*Arap hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İshāk oğlu Hākīm: “*Hekim İshak oğlu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İshāk Peygamber: Hz. İshak (BN 3)

‘İsî: Hz. İsa (AE 2) (SVTM 4) (FN 7) (GN 6) (DD 1) (ADD 5) (AD 3) (YED 1) (ŞD 12) (MK 2) (ND 11) (KBD 17)

‘İsî: Kişi adı (ND 3)

‘İsî/‘İsî: Kişi adı (HN4)

‘İsî, ‘İsâ: Hz. İsa (MN 21)

‘İsî: Kişi adı (MRN 1)

İsî: Kişi adı (APŞ 1)

İsî: “*Eski İslam hekimlerinden*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 1)

İskender: “*Dânişmend-nâme’de Bizans kayseri olduğu ve Türkler tarafından öldürüldüğü rivayet edilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İskender: “*Battal Gazi Destanı’na göre Büyük İskender.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İskender: İskender (VHM 1) (KK 1) (TM 3) (MN 3) (DD 1) (ADD 6) (AD 3) (ŞD 9) (ND 1) (KBD 1)

İskender Şah: “*Dânişmend-nâme’de Zile’yi kurduğu rivayet edilen İskender Şah (İskender-i Yunanî).*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

İsmâ’il: Hz. İbrahim’in oğlu (MN 1)

İsmā'îl: Kişi adı (HN 1)

İsma'îl: Hz. İsmail (DN 1)

İsmā'îl: Hz İsmail (ÇN 1) (AK 2) (KEMŞ 1) (MR 8) (BH 6) (AD 1) (YED 6)

İsmail: Kişi adı (APŞ 1)

İsma'îl: “*Kelb'in oğluna Battal Gazi tarafından verilen ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İsma'îl-i Semerkandî: “*Padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İsrâ'îl: “*Hekim İsrail*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İştifâ-i Zâhid: “*Rabia'nın babası*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İstifanos: “*Samsun beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

İzzeddin: “*Şah İzzeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İzzeddin Keykavus: “*I. İzzeddin Keykavus*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ka'b: (bk. Ka'bu'l-aḥbār) (MR 2)

Ka'b bin Esed: Kişi adı (BH 1)

Ka'b bin Eşref: Kişi adı (BH 1)

Kâbil: “*Hz. Âdemin büyük oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kâbil: “*Hz. Âdem'in oğlu, kardeşi Habil'i öldürerek ilk cinayeti işleyen insanoğlu.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Ka‘bu‘l-aḥbār: “*Hız. Muhammed devrinde yaşamış rivayetleri ile meşhur hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ka‘bu‘l-aḥbār: Kişi adı (BH 1)

Kābūs: “*Kavus, büyük hükümdarlardan birinin adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳādı kūr: “*Kure Kadı*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Ḳāḍī fāzıl: “*Mısır hükümdarı olan Melik Sâlih'in veziri.*”(Yavuz, 1991) (KK 2)

Ḳāḍī İmām fahre'd-dîn ḥan: “*Fıkıh âlimi ve Fetâvâ adlı eserin sahibi.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kāfur: Siyahi köle (HN 18)

Kāfur: Siyahi köle (HN 1)

Kāhū-yı Hindî: “*Kâfir askeri*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kalatis: “*Ankara beyi Kaytal'ın komutanı.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kalıyorıs: Kişi adı (DN 1)

Kalidon: (bk. Kalidon-ı Rumî) (DN 1)

Kalidon-ı Rumî: “*Amasya savaşına katılan bir Rum komutan.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳālūn: “*Kayserin kale komutanı.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Ḳālūn-ı Hindî: “*Kâfir askeri*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ḳamer Şâh: “*Sindebar şehrinin padişahı*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 19)

Ḳam Ğan: Kişi adı (KDK 4)

Ḳam Ğan oğlu Hân Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır Han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Kāmīl: “*Zülkarneyn zamanından kalan yaşlı kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳam Püre: Kişi adı (KDK 1)

Ḳan Abḳaza: “*Abaza hükümdarı, Abazalar’ın kralı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ḳanaṭār: “*Arakil Kayserin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳanāṭūr: “*Babek’in askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳanāṭūr: “*Kayserin karakol bekçisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳanātūs ḳayşer: “*Esatur’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Ḳanātūs Nerker: “*Battal Gazi’nin kullandığı lakaplardan biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳanberi: Hz. Ali’nin kölesi (ND 1)

Ḳanberī: Hz. Ali’nin kölesi (ND 1)

Ḳanber Oğlu: Şair adı (MN 1)

Ḳaınlı Ḳoca: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ḳaınlı Ḳoca oğlu Ḳan Ṭuralı: “*Kanlı Koca’nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK2)

Ḳanṭār: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳaṇṭār: “*Kayserin gemicisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ḳanūn Ṭalkāni: “*Kayserin önde gelen beylerinden birisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳan Ṭuralı: “*Kanlı Koca’nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 62)

Ḳapak Ḳan: Kişi adı (KDK 1)

Ḳapçak Melik: “*Tekfur adı.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Kapıcıbaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Kapucıbaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Ḳāpūs: “*Kayser’in önemli beylerinden birisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Ḳapūs Fireng: “*Babek’e bağlı bey*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳāpūs-ı Talkanî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳara: Siyah, Siyeh, Siyahî köle (HN 2)

Ḳara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Ḳara Budak: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 8)

Kara Burc: “*Trabzon beyi Puthil’in kuvveti ile meşhur askeri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16)

Karaca Beğ: Anadolu askeri beğlerbeyi (GSMH 13)

Karaca Beği: Anadolu beylerbeyi (GSMH 1)

ᲞaraᲥa Იoban: “*Salur Kazan’ın Ქobanı.*” (ÖzᲥelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

ᲞaraᲥuk Იoban: “*Salur Kazan’ın Ქobanı.*” (ÖzᲥelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 7)

Პara Იekür: Kişi adı (KDK 1)

Პara Göne: “*Salur Kazan’ın kardeşi.*” (ÖzᲥelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 25)

Პara Göne oğlu Budak: Kişi adı (bk. Budak, Პara Budak) (KDK 4)

Პara Göne oğlu Deli Budak: Kişi adı (bk. Budak, Პara Budak) (KDK 2)

Პara Göne oğlu Პara Budak: Kişi adı (bk. Budak, Პara Budak) (KDK 3)

Karamanoğlu: İbrahim Beğ (GSMH 24)

Karamanoğlu: İbrahim Beğ (GSMH 19)

Პara Tekür: “*Tekfur adı.*” (ÖzᲥelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016)(KDK 3)

Პara Tüken Melik: Kişi adı (KDK 2)

Kara Tigin: “*Battal Gazi zamanından sonra Იankırı yakınlarındaki Tamasun köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, El Tigin’in kardeşi. Იankırı fatihlerindendir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 19)

Kara Togan: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatya’dan fetihler yapmak için çıkan, Sivas yakınlarında ikiye ayrılan ordunun İstanbul tarafına giden kısmında önemli şahsiyet. Tarihî kaynaklarda ismi Kara Tonga olarak geçmektedir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

ᲞarᲥar: “*Bay Bican Bey’in oğlu, Banı ᲘiᲥek’in kardeşi, Delü KarᲥar.*” (ÖzᲥelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 27)

Karioğlu: (bk. Uzun Karioğlu) (GSMH 2)

Ḳartās Cāzū: “*Büyücü*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Karun: “*Musa Peygamber zamanındaki meşhur zengin.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳārūn: Karun (BŞN 1) (VHM 1) (RN 7) (MN 1) (DD 1) (ADD 13) (AD 1) (YED 6) (ŞD 2) (HN 2) (ND 2) (KBD 3)

Karūn: Kişi adı (APŞ 1)

Ḳārūn: “*Mısır sultanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳārūn-ı Şiṣān: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳāşım: “*İskenderun’da oturan Müslüman bir kişi, Mansur’un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Ḳāsım: (bk. Ḳāsım ibni Muḥammed) (MR 1)

Ḳāsım: Kişi adı (ND ?)

Kasım: (bk. Kasım Beğ) (GSMH 1)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 8)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Ḳāsım ibni Muḥammed: “*Hız. Muhammed’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Kassāb: Manastır papazı (GSMH 3)

Kassāb oğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Kassāb oğlu Mahmūd Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Kassāboğlu Mahmūd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Kaşûr: “*Çin beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kaşûra: “*Tariyun’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Katâde: “*Katâde b. Nûmân, sahabeden olup Bedir ve Uhud savaşına katılmıştır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 4)

Kâve: Gâve, Kişi adı (KBD 1)

Kāvûs: “*İran’da Keyaniyan sülalesinin ikinci hükümdarı olan Keykāvûs*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Kāvûs: “*Büyük padişahlardan birinin ismidir. Nemrud ya da Firavun olabilir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Kayirbil Rahib/Zahid: “*Dânişmend-nâme’ye göre Hristiyan din adamı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Kaylanos: “*Amasya’da savaşa katılan bir Hristiyan beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Qays: Kişi adı (ERD 1)

Qays: (bk. Qays ibni ‘Âşım) (MR 2)

Qays: “*Tüccar*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Kaytal: “*Ankara beyi, Biytaloş ve Dânişmend Gazi’nin eşi Gülnuş Banu’nun babası, Ahmed Serkis’in amcası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 32)

Kaytûr: “*Feliycan adlı Hristiyan bir şehrin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Ḳazan: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 340)

Ḳazan Beg: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 43)

Ḳazan (Beg) oğlu Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

Ḳazan Hân: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Ḳazan oğlu Uruz: (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 4)

Ḳazılık Ḳoca: “*Yegenek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ḳazılık Ḳoca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Kâzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Ḳâzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Ḳâzî Ebû’l-Feth Aḥmed b. Muṭarref: “*Rust adlı tıp kitabının yazarı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kebetârengî Keşmirî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kebra-yı Dikiyye: “*Dânişmend-nâme’de, Tokat’ta bulunan Deryanos Kilisesi’ni yaptırdığı rivayet edilir. Kayserin kız kardeşidir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kehmiş: “*Kahmes b. Minhâl, tâbiûn devri muhaddis ve ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kelb bin Şabbâh: “*Kayserin önemli komutanlarından ve beylerinden birisi. Mıstıran kalesi komutanıdır. Daha sonra Müslüman olur ve Abuzer adını alır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 47)

Kelbî: (bk. Dıhyetü’l-Kelbî) (MR 1)

Kelefruf: Gülefruh, Şiraz sultanının oğlu (DAH ?)

Kelīm: Hz. Musa (BŞN 1) (HK 1) (ŞHŞ 1) (MN 2) (BH 4) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 1) (ND 6) (KBD 2)

Kelīmu'llāh: Hz. Musa (BŞN 1) (ŞD 1)

Kelīmu'llāh: Kişi adı (ND 1)

Kelīmu'llah: Hz. Musa (YİŞ 1)

Kemāl: “*Ünlü İran şairi Kemal Hucendi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 2) (AD 3)

Kemāl: “*Kemāl-i İsfahânî*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Kemāloğlu: “*Kemaloğlu, Ahmedî ile çağdaş bir divan şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ken'ân: “*Nuh'un oğullarından Ham'ın oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Kerīm-i Farqālīt: Hz. Muhammed (MK 1)

Kerrema'llāh: Hz. Ali (BŞN 1)

Ketâyün: “*Kayserin kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 86)

Key: “*Rüstem'in babası Zal*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Keyhusrev: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Keyhusrev: “*Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Keyhusrev: “*İranlı efsanevî hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keyhusrev: “*Meşhur İran hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Keyhusrev: İran Hükümdarı (ADD 3)

Key-hüsrev: *İran'da Keyaniyan sülalesinden Siyavuş'un oğlu olan hükümdar*" (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Keykavus: "*İranlı efsanevî hükümdar.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubad: "*İranlı efsanevî komutan.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubâd: "Key sultanlarının evvelidir." (Yavuz, 1991) (1)

Keykubâd: Kişi adı (ND 1)

Keykubâd: Kişi adı (ŞD 2)

Keykubâd: Kişi adı (HN 1)

Keyümeşe Şah: Kişi adı (DN 1)

Keyyūs: Kişi adı (BN 1)

Keyzam: "*Zile beyi*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Kılayon: "*Dânişmendlilere karşı Amasya'da savaşa katılan ordu komutanı.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Kılbaş: "*Kazan Bey'in bir savaşçısı.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 12)

Kılıç Aslan: "*I. Gıyaseddin Keyhusrev.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kıpçak Melik: "*Tekfur adı.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Kırâb: "*Lût Peygamberin eşi.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kırk Kınık: "*Bir Oğuz beyi.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ƙışırça Yinge: Ƙişi adı (KDK 6)

Ƙışsa-ḥān'ı 'Işk: Şair adı (MN 2)

Ƙıssu bin Şā'ide: “*Kûs b. Saîde.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ƙıyan: “*Aruz Bey'in oğlu, Basat'ın kardeşi, Kıyan Selçük.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ƙıyan (E)güçi: “*Kişi adı, Karaçuk Çoban'ın kardeşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ƙıyan Selçük: “*Aruz Bey'in oğlu, Basat'ın kardeşi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ƙıyan Selçük oğlu Delü Dunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Ƙıyan Selçük oğlu Delü Tunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Ƙibr: “*Kayserin ulu vezirlerinden.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ƙibr: “*Kâfir asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ƙibriyanos: “*Gümenek'i Dânişmendliler aldıktan sonra buradaki gayri Müslüm halkı isyan ettiren Amasyalı bir bey.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ƙibriyanos: “*Firenk ordusu komutanlarından. Atuş'un kardeşi.*” (DN 5)

Ƙibriyânūs: “*Rebi bin Kayser'in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ƙifil: “*Beni İsrail'den kâfir bir kişinin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Ƙilbād: “*Kayserin komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 26)

Kilyan: “*Dânişmend Gazi şehit olduktan sonra Dânişmendlilerin fethettikleri yeri geri alan bir Rum beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kîmiyâ: Şair adı (MN 1)

Kindî: “*Arap hekim ve filozof, taşlarla ilgili kitap yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kirakilis: “*Trabzon sultanı. Puthil’in oğlu. Dânişmend Gazi şehit olduktan sonra Dânişmendlilerin fethettikleri yeri geri alan bir Rum beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Kisra: “*Sasani hükümdarı Anuşirevan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kisrâ: Kişi adı (DD 1) (AD 4) (ŞD 5) (KBD 1)

Kisrî (Kisrâ): “*Îrân’da hüküm süren Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kisrî: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Kişmir: (bk. Şah Kişmir) (DN 1)

Kişuît: “*Ashab-ı Kehf’in adlarından*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Koca Despot: (bk. Despot) (GSMH 1)

Koca İbrâhim Paşa: Sadrazam (GSMH 1)

Koca Kıral: Macar Kralı Sigismond (GSMH 1)

Koç Hüseyinoğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Koçi Beğ oğlu Bâyezid Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Koçoğlu: (bk. Koç Hüseyinoğlu) (GSMH 2)

Koñur Koca (oğlu) Saru Çoban: “*Tepegöz’ün babası.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Kor: Kişi adı (DN 1)

Ꞑorꞑut: Korkut, Dede(m) Korkut (KDK 55)

Ꞑorꞑut Ata: Korkut, Dede(m) Korkut (KDK 4)

Ꞑořtanꞑin: “*Kayserin üçüncü oğlu. Raminî ve Battal Gazi’nin eşi Mehpeyruz’un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 30)

Köylüce: şair adı (MN 4)

Kubad: “*Pers kıralı Piruz’un birinci oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ꞑubâd: “*Nuşirvân’ın babasının adıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ꞑubâd: Sasani Hükümdarı (şHş 1) (AD 1)

Ꞑubâd: Kişi adı (HN 2)

kubâd: Kişi adı (KBD 2)

Kühin: “*Minhac adlı eserin yazarı*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Kükül: “*Serhaş’ın Musevi kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ꞑulmař: (bk. Eylik Ꞑoca oğlu Saru Ꞑulmař) (KDK 1)

Kür: (bk. Kure Ꞑâdı) (MK 7)

Küre Ꞑâdı: “*Çat köyü kadı, Kure kadı*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Ꞑuřeyri: “*Abdulkerim Keşeyri, mutasavvıf.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kutbeddin: “*şehinşah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kutb-ı cihân: Mevlana (YED 1)

Ꞑutlu Melek: Kişi adı (KDK 1)

Kümülüoğlu: Sancak beyi (GSMH 3)

Kümülüzâde: (bk. Kümülüoğlu) (GSMH 1)

Küste: “*Canik beyi Matrid’in oğlu, Gavras, Nikola ve Mihayil’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Küşâ: “*Beni İsrail kavminde güzel bir kadının adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Küşarbad: “*Kastamonu beyi Hisarbad’in kardeşi.*” (DN 13)

Lâgûn-ı Kinkûd: “*Babek’in askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Laylî: Leyla ile Mecnun hikâyesinin kahramanıdır. (ND 1)

Laz: “*Çankırı beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Lebîd: “*Arap şairi Lebid bin Rebia*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Lebîbî: Şair adı (MN 1)

Lecâc: “*Satranç icad eden kişi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Lehrâsib: “*Keyhusrev’in oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Lendühâ: “*Battal Gazi destanına göre gürzüyle meşhur bir kahraman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Leyavin: “*Çankırlı bir Hristiyan beyi. Hamiran’ın oğlu, Sunbat’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Leylâ: Kişi adı (DD 1) (YED 4) (MN 12) (ND 1) (ERD 2)

Leyli: Kişi adı (APŞ 2)

Leylî: “*Leyla ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı*” (Kaymaz, 1989) (GN 1) (ADD 5) (DD 3) (YED 9) (ŞD 4) (MK 2) (HN 5) (ND 9) (KBD 20)

Leyş ibni ‘Abdu’r-raḥmân: Kişi adı (MR 1)

Leyūza: “*Hz. Âdem’in kızı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Lîka: “*Hz. Yakup’un karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Loğman: Lokman Hekim (AE 1)

Loğmān: Lokman Hekim (CC 2) (MR 1) (YED 3) (ŞD 1) (HN 1) (ND 1) (ERD 1)

Loğman Hekīm: Lokman Hekim (YK 1)

Loğman Hekim: Lokman Hekim (MŞ 1)

Loğmān Hekīm: Lokman Hekim (VHM 1)

Loğmān hekīm: Lokman Hekim. (MR 1)

Löhrās̄b: İran hükümdarı, Güştasb’ın babas (HN 1)

Luğmān: “*Efsanevi İslam hekimi*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (MN 1)

Lūt: Hz. Lut (CC 9) (MR 60) (BH 2)

Luṭfī: Şair adı (MN 1)

Ma‘an: Kişi adı (MK 1)

Ma‘āz: (bk. Mu‘āz bin Cebel) (MR 4)

Ma‘āz ibni Cebel: (bk. Mu‘āz bin Cebel) (MR 2)

Ma‘āzi Nesefī: “*Meşhur İslam âlimlerindendir.*” (CC 1)

Ma‘cūnī Ḥasan: Şair adı (MN 1)

Māhiyār: “*Kâfir komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Maḥmūd: “*Baba İlyas’ın oğlu Mahmud Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Maḥmūd: Hz. Muhammed (ND 1)

Mahmud: Hz. Muhammed (DN 3)

Mahmūd: Hz. Muhammed (AE 1)

Maḥmūd: Hz. Muhammed (BŞN 2) (AK 1) (MRN 1) (ERD 1)

Maḥmud: Hz. Muhammed (KK 1)

Mahmūd: Hz. Muhammed (BH 3)

Maḥmūd: Kişi adı (ND 8)

Mahmūd: Kişi adı (GSMH 18)

Mahmūd: Kişi adı (KBD 2)

Maḥmud: Gazneli Mahmud (KK 1)

Maḥmūd: Gazneli Mahmud (ADD 3) (AD 3)

Mahmūd: Gazneli Mahmud (KBD 6)

Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 17)

Maḥmūdī: Şair adı (MN 2)

Mahmūd Paşa: Vezir (GSMH 7)

Mahmūd Paşa-i Veli: (bk. Mahmūd Paşa) (GSMH 1)

Maḥmūd seyd-i Muḥayyeddin: Kişi adı (MK 1)

Mā'iz bin Mālīk: *"Hz. Muhammed'in zina suçunda recm eylediği şahıs."*
(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mālīk: *"İmam Malik"* (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 3)

Mālīk: (bk. Mālīk ibni Dīnār) (MR 8)

Mālīk bin Dīnār: *"Hasan-ı Basri'nin öğrencilerindendir."* (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Malik bin Zayf: Kişi adı (BH 1)

Mālīk bin Zayğam: *"Zahit ve âbid bir kişi."* (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mālīkī: *"İranlı hekim Ali bin Abbas"* (Argunşah, 1999) (TM 9)

Mâlik ibni Dînâr: “*Basra’da yaşamış meşhur bir zahit ve âlim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Mâlikü'r-riqâb: “*Maliki mezhebinin imamıdır.*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Malkoç oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Mamağ: Kişi adı (KDK 1)

Mânî: “*M.S. III. yüzyılda yaşayan ve Maniheizm dinini kuran ünlü nakkaş.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 8) (AD 2) (§D 1)

Mani/Mânî: Kişi adı (HN 4)

Mani: Kişi adı (ND 1)

Manol: “*Amasya beyi Şattat'ın komutanlarından biri.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Mâmûn: Halife Me'mun (YİŞ 1)

Manşûr: “*Hammadi hükümdarı Mansur*”(Akdoğan, 1979) (AD 2) (ND 51)

Mansur: “*Efrumiyye'nin hizmetçisi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Manşûr: “*Kasım'ın kardeşi. İskenderun'da oturan Müslüman bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Manşûr: “*Abbasi halifesi*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Manşûr: “*Mansûr b. Selîm, yedinci dönem muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Manşûr: (bk. Manşûr-ı 'Ammâr) (MR 9)

Mansûr: Kişi adı (AE 1)

Mansûr: Kişi adı (KBD 16)

Mansur: Kişi adı (APŞ 2)

Manşûr: Kişi adı (KBD 1)

Manşūr: Hallac-ı Mansur (BŞN 2) (MN 7) (ADD 2) (YED 26) (ŞD 4) (MK 1) (ERD 9)

Manşūr: Şair adı (MN 1)

Manşūr: “*Sofıyye-i aliyyedendir.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Manşūr: (bk. Manşūr bin ‘Ammār) (CC 12)

Manşūr bin ‘Ammār: “*Evliyanın büyüklerindendir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Manşūr-ı ‘Ammar: “*Mansûr b. Ammâr, mutasavvıf ve zahit.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Manşūr-ı Hallâc: Kişi adı (ERD 1)

Manşūr ibni ‘Ammār: (bk. Manşūr bin ‘Ammār) (CC 1)

Manul/Manol: “*Dânişmend Gazi’yi şehid eden Canikli bir asker.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Manyâs Oğlu: Şair adı (MN 2)

Ma‘rûf-ı Kerhî: “*Mutasavvıf ve zahit.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2) (YED 1)

Marzuban: “*Amasya’da Dânişmendlilere karşı savaşıp orada ölen bir Hristiyan Bey.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Mâsercûya: “*Hekim ve filozof Masercuya*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Masiyye Banu: “*Dânişmend-nâme’ye göre Nastor’un kızı.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mâsücüyâ: Hekim adı (MŞ 1)

Matrıd: “*Battal Gazi zamanından sonra Canik Beyi. Gavras, Küste, Mihayıl ve Nikola’nın babası.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Matrobid: (bk. Matrıd) (DN 8)

Mazhar: Kişi adı (MK 1)

Mecnûn: “*Leyla ve Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı*” (Kaymaz, 1989) (GN 1) (MN 14) (DD 4) (ADD 4) (BH 1) (YED 23) (ŞD 5) (MK 2) (ND 10) (KBD 28) (ERD 4)

Mecnûn: Kişi adı (APŞ 3)

Mecnûn: Kişi adı (HN 9)

Mecnûn Geylân: Kişi adı (BH 1)

Medaris: “*Turhal savaşına katılan gayri Müslim askerlerden. Argumiyye’nin kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Medâyîni: Hekim adı (MŞ 2)

Medhor: “*Tarsus’da bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Medros: “*Samsun beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Mefkûd: Şair adı (MN 1)

Meftûl: “*Baş keşiş*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Megerdic: “*Sinop beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mehdî: Kişi adı (AE 1)

Mehdî: “*On iki imamın sonuncusudur.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 9)

Mehdî: Kişi adı (ND 16)

Mehdî: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Mehammed: “*I. Bayezid’in küçük oğlu*” (Özmen, 1984) (AD 1)

Mehammed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Mehpeyrüz: “*Kayserin kızı, Battal Gazi’nin eşidir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Mehriyâyil: “*Kayserin komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mekhûl-i Dımışkî: “*Şam’da yetişen muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Mekhûl-i Şamî: “*Mutasavvıf ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mekselinâ: “*Ashab-ı kehf adlarından biri*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Mekyâyel: Kişi adı (BH 1)

Melik: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1060)

Melik Ahmed: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 21)

Melik Dânişmend: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 371)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti’nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik Han: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1)

Melik Kutbeddin: “*Melik Şah. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Melik Orhân: Orhan Gazi (AD 1)

Melik şâlih: “*İyiliği ile meşhur eski bir Mısır sultanı*” (Yavuz, 1991) (KK 4)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Melik Tugrul: “*Selçuklu devletinin kurucusu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Melik Yagı Basan: “*Dânişmendli Devleti’nin kurucusu Dânişmend Gazi’nin torunu Melik Gazi Bey’in oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Melik Zâhir: “*Melik Zahir Baybars*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Me’ mûn: Halife Memun (MR 1) (ŞD 1)

Me’ mûn: Halife Memun (MÜR 3)

Me’ mûn: Halife Memun (HN 1)

Me’ mûn: Kişi adı (ND ?) (KBD 1)

Me’ mun: Halife Memun (APŞ 1)

Menkûş: “*Sahseb’in komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Menkû-yı Zengî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Menûçîhr: “*İrac’ın oğlu veya torunu olduğu rivayet edilen güzel yüzlü zat.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mercan Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Merdos: “*Samsun beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Merţunıs: “*Ashab-ı kehf adlarından biri.*”(Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Mervân: Emevi Halifesi (DD 1)

Mervân: Kişi adı (ND 1)

Mervan: Kişi adı (ND 1)

Meryem: Hz. İsa'nın annesi (DN 5) (AE 1) (BN 4) (KEMŞ 1) (MRN 3) (ŞEM 3) (MN 2) (BH 3) (AD 3) (YED 3) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (ND 10) (KBD 9)

Meryem: (bk. Meryem Hatun) (DN 1)

Meryem Hatun: “Çankırılıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Mesîh: Hz. İsa (BN 27) (ADD 2) (ŞD 8) (MK 1) (HN 2) (ND 11)

Mesih: Hz. İsa (DN 22)

Mesîh: Hz. İsa (TE 1)

Mesîh, Mesîhâ: Hz. İsa (MN 4)

Mesîh, Mesîhâ: Hz. İsa (BŞN 11)

Mesîh: Kişi adı (HRN 1) (AD 1)

Mesîh: Hekim adı (MŞ 1) (AD 1)

Mesîh: Kişi adı (HN 1)

Mesîhâ: Hz. İsa (ADD 1) (ŞD 1)

Mesîhâ: Hz. İsa (ND 8)

Mesîh b. Hakîm: Kişi adı (MÜR 1)

Mesîhî: “*Hekim Mesihi*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MÜR 2)

Mesîhî: Kişi adı (ND 1)

Mesîhî: Kişi adı (ND 1)

Mes‘udî: “*Hekim Mesudi*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Mes‘ud oğlu ‘Urve: Kişi adı (BH 1)

Metâ: “*Yunus peygamberin babası.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

Metā oğlu Yūnus: (bk. Yūnus) (MR 1)

Mevlānā: Mevlana (AK 1) (SVTM 3) (YED 4)

Mevlānā Celālüddīn: (bk. Celālüddīn) (KK 1)

Mevlānā Cemāle'd-dīn: Kişi adı (MR 1)

Mevlānā Şemse'd-dīni'l-Kerderī: “*Hanefi fakihlerinden olup asıl adı Şemsü'l-eimme el-Kerderi'dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Meymūn: (bk. Meymūn bin Mihrān) (MR 4)

Meymūn bin Mihrān: “*Hicrî 117'de vefat etmiş şikattan bir âlimdir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Meymūn ibni Mihrān: (bk. Meymūn bin Mihrān) (MR 1)

Mıṣruñ 'Azīzi: Kişi adı (HN 1)

Mıtralos: “*Ankara beyi Kaytal'ın oğlu, Gülnuş Banu ve Biytaloş'un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mıtrān: “*Kayserin meşhur komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mıtrān: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mıtrān: “*Kâfir pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mıẓrāb-ı Havārizem: “*Ali bin Mıẓrab'ın babası, Eba Müslim'in kız kardeşi Sakine Banu ile evlenmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mihāl: Kişi adı (ADD 1)

Mihayil: “*Canik beyi Matrid’in oğlu, Gavras, Küste ve Nikola’nın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mihayil: “*Tokat’ta bulunan Migirdic Kalesi beyi. Tokay beyi Serhayil ve Derbendpes Kalesi beyi Nikola’nın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Mihayil: “*Niksar beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 28)

Mihayil: “*Harkümbed Kalesi beyi*” (DN 4)

Mihayil Rumî: “*Halkümbed Kalesi beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (bk. Mihayil) (DN 1)

Mihmân: Baba İlyas’ın halifelerinden Hacı Mihman (MK 1)

Mihran: “*Ermenistan sultanı. Mihras ve Girpas’ın abası. İklima’nın akrabası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16)

Mihrân: “*Hüseyin Gazi zamanında Rum beyi. Mihriyayil ve Şameseb’in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 25)

Mihras: “*Ermenistan sultanı Mihran’ın oğlu, Girpas’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (4)

Mihrāseb: “*Tantaniyye şehrinin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Mihriyanos: Kişi adı (DN 6)

Mihriyanos: Kişi adı (DN 5)

Mihriyānūş: “*Tefanuş’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Mihriyâyil: “*Hüseyin Gazi zamanında Rum beyi. Mihran ve Şameseb’in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 38)

Mihrüz: “*Battal Gazi’nin lakabı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Miknas: “*Bayburt beyi. Tekin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 12)

Mîlād: “*Kayserin meşhur komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mîlāz-ı Rūmî: “*Şemaseb’in pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Minnā: Selmān u Minnā (AD 1)

Mirek: “*Samsun beyi Totor’un oğlu.*” (DN 1)

Mir Jupan: Kişi adı (GSMH 1)

Mire Jupan: Mir Jupan (GSMH 2)

Mîr Hâc: “*Baba İlyas’ın müritlerinden biri*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Mirjupane Ban: Mir Jupan (GSMH 1)

Mîr Mūsî: “*Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Selmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Selmān ibni ‘Osmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Süleymān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mîr Sūlmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32) (MN 2)

Mirzebân: “*Kâfir komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Monla Gürânî: Osmanlı sultanı II. Mehmet’in hocası (GSMH 1)

Mu‘âviye: Kişi adı (BH 1)

Mu‘âviye: “Muaviye *b. Ebû Sufyân*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mu‘âviye ibni Şâlih ‘Alî ibni Talha: Kişi adı (MR 1)

Mu‘âviye oğlu Yezid: Kişi adı (BH 1)

Mu‘âz: “*Behnam’ım oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Mu‘âz: (bk. Mu‘âz bin Cebel) (MR 4)

Mu‘âz bin Cebel: “*Sahabe ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mu‘âz ibni Cebel: (bk. Mu‘âz bin Cebel) (MR 1)

Muğîre ibni Şu‘be: “*Hiz. Muhammed’den hadis rivayet etmiş bir sahabedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mücâyil: “*Kayserin veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Muhammed: Şair adı (MN 3)

Muhammed: “*Yıldırım Beyazıd’ın oğlu Çelebi Sultan Mehmet*” (Özmen, 1984) (ADD 11) (ŞD 12)

Muhammed: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 2) (BŞN 4) (AK 13) (BN 152) (VHM 16) (KEMŞ 4) (KK 4) (ŞHŞ 20) (MRN 25) (KD 2) (CC 14) (FN 3) (GN 3) (TE 1) (MN 5) (MR 33) (ADD 3) (YED 47) (ŞD 9) (KDK 27) (MK 11) (HN 39) (AİM 1) (ERD 11)

Muhammed: Hz. Muhammed (DN 30) (BH 42)

Muhammed: Hz. Muhammed (GSMH 18) (KBD 3) (ERD 1) (DTAO 3)

Muhammed: Kişi adı (ND 47)

Muhammed: Kişi adı (ND 1)

Muhammed: “*Yaşlı bir adamın esir düşen oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Muhammed: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Cu’de Gazi’nin dört oğlundan biri. Süleyman, Evhad, Musa’nın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Muhammed: “*Müslüman olduktan sonra Artuhı’nın Paniç’e verdiği isim.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muhammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 4)

Muhammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 1)

Muhammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 1)

Muhammed b. ‘Abdi’llâh b. ‘Abdi’l-muṭṭalib b. Hâşim b. ‘Abdi’l-menâf: “*H. Muhammed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Muhammed bin ‘Alî: “*İslam ordusunda asker. Musa’nın amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Muhammed bin el-ḥasan: “*H. Hasan*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Muhammed bin el-merḥûm el-Ḥâcî ‘İvâz el-müfessir: “*II. Murat’ın vezirlerinden ünlü Hacı İvaz Paşa’nın oğlu “Müfessir Muhammed”dir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Muhammed bin Fellâh: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı. Tarsus’da oturur.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muhammed b. Mahmūd-ı Şirvânî: “*Tuhfe-i Muradi’nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muhammed bin Mahmūd Şirvânî: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu’da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muḥammed b. Maḥmūd Şirvānî: Kişi adı (MÜR 3)

Muhammed bin Zekeriyâ: “*Muhammed bin Zekeriyâ el Râzî adıyla bilinen ünlü bilgin.*” (Canpolat & Önler, 2007) (EM 1)

Muḥammed bin Zekeriyâ: “*Muhammed b. Zekeriya el-Râzî adıyla bilinen Türk hekimi*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 5)

Muḥammed b. Zekeriyâ: “*Hekim Muhammed b. Zekeriya*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Muḥammed b. Zekeriyâ: Kişi adı (MÜR 2)

Muḥammed Ca‘fer: Kişi adı (ND 1)

Muhammed el Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)

Muḥammed Ḥafî: Kişi adı (BN 1)

Muhammed-i ‘Arabî: Hz. Muhammed (DN 1)

Muḥammed ibni Fellâh: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Muḥammed ibni Ḥassân: “*Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî, Hanefî fakihlerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Tarsus padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Üçüncü asır muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ka‘b Kuraẓî: “*Muhaddis ve selef-i sâlihîndendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Münkedir: “*Medine’de yetişen tâbiûn nesli muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Şâlih: “*Hadîs âlimi ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Seleme: “*Hadisleri yazıya geçiren âlimlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Şirin: “*Tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymân: (bk. Muḥammed ibni Süleymân Ḥammâd) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymân Ḥammâd: “*Hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Vâsi': “*Basralı olup sikattandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Muḥammed-i emîn: Hz. Muhammed (BH 1)

Muhammed-i Fellah: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muḥammed-i Muḥtâr: Hz. Muhammed (TCE 1) (BH 1)

Muḥammed-i Muḥtâr: Kişi adı (AD 1)

Muḥammed-i Muştafâ: Hz. Muhammed (CC 4)

Muḥammed Mehdî: On iki imamdan biri (ND 5)

Muhammed Mustafa: Hz. Muhammed (DN 34)

Muḥammed Muştafâ: Hz. Muhammed (AK 1) (MŞ 1) (KK 1) (CC 3) (KDK 8) (BH ?)

Muḥammed Sinôbî: Şair adı (MN 1)

Muḥammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Muḥammed Taqî: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammedü'l-Erdişîr: “*Yahya el-Erdişîr'in oğlu, Battal Gazi'nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muhammed'ül-Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)

Muḥlis: Baba İlyas'ın oğlu (MK 32)

Muhlis: Kişi adı (APŞ 2)

Muḥsin: Şair adı (MN 1)

Muḥsin Ġāzī: “*Müslüman pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Muḥtâr: Hz. Muhammed (ŞD 4)

Muḥtâr: Hz. Muhammed (ND 1)

Muhtesib oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Muhtesib zâde: Kişi adı (GSMH 4)

Muḥyiddin: Kişi adı (KEMŞ 1)

Mu‘îin: “*Serhaş'ın oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Mu‘ izzü'd-dîn: “*Hekim Müizziddin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥbil: Şair adı (MN 3)

Muḥîmî: Şair adı (MN 19)

Muḥtedir: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Muḥtedir Billâh: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mumlân-ı Havârizemî: “*Harezmlî İslam komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 27)

Munzır: “*Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Mur‘âd: “*Müslüman komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Murâd: “*Osmanlı Devleti'nin 3. Padişahı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 4)

Murād: “*Osmanlı devletinin altıncı padişahı, Fatih Sultan Mehmed’in babası*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 8) (ADD 4) (ŞD 2)

Murād: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 2)

Murād Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Murad Hân: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 1)

Murād Hân: “*Sultan I. Murad*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Murād hân: “*Sultan II. Murat*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (ŞD 3)

Murād ibni Muḥammed: “*Sultan II. Murat*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (ŞD 1)

Murād ibnu Muhammed Hân: Sultan II. Murat (GSMH 1)

Murtaẓā: Hz. Ali (BŞN 4) (KAE 7) (AD 1) (YED 1) (ŞD 2)

Murtaẓā: Kişi adı (ND 5)

Mūsā: Hz. Musa (AE 2) (HK 3) (AK 2) (KEMŞ 1) (KK 4) (MRN 6) (CC 1) (GN 3) (MR 40) (DD 1) (AD 2) (YED 32) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 2) (HN 2) (KBD 1) (YİŞ 4) (ERD 7)

Musa: Hz. Musa (DN 1)

Musā: Kişi adı (HN 1)

Mūsā: Kişi adı (KD 1) (AİM 2)

Mūsā: Kişi adı (ND 41)

Mūsā: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Cu'de Gazi'nin dört oğlundan birisi. Süleyman, Evhad, Muhammed'in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 36)

Mūsā, Mūsī: Hz. Musa (MN 11)

Mūsā, Mūsī: Hz. Musa (BŞN 10)

Mūsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Musa bin Cu'de: "*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Mūsā bin Hācī Hüseyn bin 'İsā: "*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarından.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Musa bin İmran: Hz. Musa (DN 1)

Mūsā Havarizmi: "*Müslüman asker.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Mūsā ibni Hācī Hüseyn ibni 'İsā: (bk. Mūsā bin Hācī Hüseyn bin 'İsā) (MR 1)

Mūsā Peygamber: Hz. Musa (BN 1) (ŞHŞ 3)

Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 2)

Mūsā, Mūsī: Musa Peygamber (BH ?)

Musā-yı Kāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Musā-yı Kāzım: On ik imamdan biri (ND 1)

Mūsī: Hz. Musa (ÇN 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1) (FN 6) (GN 6) (DD 1) (ADD 4) (YED 12) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (KBD 6)

Mūsī: Kişi adı (ND 30)

Mūsi: Kişi adı (ND 1)

Mūsī: Kişi adı (ND 1)

Musî: Kişi adı (APŞ 2)

Musî/Mūsī: Kişi adı (HN 3)

Mūsī: Şair adı (MN 2)

Mūsī Emir Musa: "*I. Bayezid'in küçük oğlu*" (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Mūsī-i Qāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Mustafa: Hz. Muhammed (DN 35) (APŞ 1) (DAH 2)

Muṣṭafā: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 5) (BŞN 15) (HK 1) (AK 27) (BN 39) (SVTM 1) (KAE 7) (VHM 25) (KEMŞ 1) (KK 14) (ŞHŞ 18) (MRN 7) (KD 2) (CC 61) (FN 6) (GN 21) (TE 1) (DD 2) (ADD 4) (BH 12) (YED 24) (ŞD 8) (KDK 8) (MK 9) (HN 13) (ND 82) (AİM 2) (ERD 4)

Muṣṭafā: Kişi adı (ADD 12)

Muṣṭafā: Kişi adı (ERD 1)

Muṣṭafā: Kişi adı (ND 1)

Muṣṭafa: Kişi adı (AK 1)

Muṣṭafā: Kişi adı (HN 1)

Mu‘taşım ḥalife: “*Mümin halifenin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Mu‘taşım ḥalife: “*Mümin halifenin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Mu‘tezile: “*Milâdî sekizinci asırda Basra’da mutezile mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muvaffak: Kişi adı (MR 2)

Muḥzir: Kişi adı (MK 1)

Mübarek: “*Destana göre Dânişmend Gazi’nin rikabdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mücâhid: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Müctebâ-yı ebrâr: Hz. Muhammed (TCE 1)

Müheng-i Hindî: “*İstanbul’da nalbant.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 38)

Müncâyil Mağribî: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Müslîm-i Mervî: “*Abbasi isyanını örgütleyen ve başlatan kişi.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Müslim ü Buḥārî: “*Müslim ve Buharî adındaki iki hadis âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Müşeffa' : Hz. Muhammed (AD 1)

Na Ban: Kişi adı (GSMH 1)

Nadir Jupan: Kişi adı (GSMH 1)

Nâfi' : (bk. İmām Nâfi') (MR 4)

Na'im: “*Battal Gazi'nin yakın silah arkadaşlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Na'im: “*Fazlullah Hurufi*”(Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Na'imî: Şair adı (MN 1)

Na'î: On iki imamın onuncusudur. (ND 7)

Nâ'î: On iki imamın onuncusudur. (ND 2)

Naḳḳāş-ı Çîn: “*Maniheizm dininin kurucusu Maninin lakabı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Nâmûsî: Şair adı (MN 19)

Nârî: “*Tuhfetü'l-mülûk adlı cevhernamenin yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Nâşır: “*Hammadi hükümdarı En-Nasır*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Naşr-ı Hemedânî: “*Kayserin ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Naşr-ı Ḥubbâb: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Naşr ibni Yahyâ: Kişi adı (MR 1)

Nastor: “*Anadolu beylerbeyi ve Bizans kayserinin veziri.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 367)

Natron: “*Gümenek beyi. Esriyanos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16)

Natros: “*Samsun beyi Totor’un damadı, Mirek’in kayın biraderi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Natros: “*Turhal’da savaşa katılan bir şey, Girekos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Nazirülcemal: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin annesi, Battal Gazi’nin torunu, Emir Ömer’in kızı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nebî: Şair adı (MN 13)

Nebîre-i Orhân: “*Emir Süleyman*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nebîre-i Sultan Murad Beg: “*Emir Süleyman*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nebîyyü’l-ḥarameyn: Hz. Muhammed (TCE 1)

Nebîyyü’l-mükerrem: Hz. Muhammed (KEMŞ 1)

Necmeddîn Semerkândî: Kişi adı (MÜR 1)

Nehrâb: “*Hindistan padişahı*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrûd: “*Şemun’un askeri*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrûd: “*Şemun’un komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrud: “*Babil hükümdarı. Puta taptığından Hz. İbrahim’e inanmamıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (APŞ 1)

Nemrūd: Nemrut (AE 1) (AK 1) (SVTM 1) (GN 2) (MN 1) (MR 3) (ADD 1) (AD 3) (YED 6) (KDK 1) (MK 4) (HN 2) (ND 4) (KBD 3)

Nemrūd: “*Babil hükümdarı. Puta taptığından Hz. İbrahim’e inanmamıştır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrūz: Kişi adı (BH 2)

Nerīmān: İran hükümdarı (ŞHŞ 1) (AD 2)

Nerimān: Kişi adı (HN 1)

Nerīman: Kişi adı (DTAO 1)

Nesīmī: “*Seyyid Ömer İmadüddin Nesimi*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3) (ND 486)

Nesīmī: Şair adı (MN 11)

Nevbāhār: Süheyl ile Nevbahar hikâyesinin kahramanı (HN 1)

Nevder: “*Efrasyab ile çok savaşan ve yine onun tarafından öldürülen kişi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nevrūz: “*Serabil’in kızı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nezīr: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nezīr: “*Battal Gazi’nin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Nıştūr: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nıştūr: “*İstanbul’un Naibi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nikola: “*Canik beyi Matrîd’ın oğlu, Gavras, Küste ve Mihayil’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Nikola: “*Tokat Derbendpes Kalesi beyi. Tokat beyi Serhayıl ve Migirdic Kalesi beyi Mihayıl’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Nikola: “*Samsun beyi Totor’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Nikola: (bk. Nikola Rumî) (DN 5)

Nikola: “*Niksar beyi Gavras’ın oğlu, Yorgi’nin kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Nikola Rumî: “*Turhal’da Dânişmendlilere karşı savaşa katılan Hristiyan beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nîrem: (bk. Neriman) (AD 1)

Nisîmî: Nesimi (ND 1)

Nişancı İbrâhîm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Nizâmî: Genceli Nizami (AD 1)

Nizâmî: Genceli Nizami (HN 1)

Nizâmî: Genceli Nizami (HN 1)

Nuh: Hz. Nuh (MRN 1)

Nuh: Hz. Nuh (DN 3)

Nüh: Hz. Nuh (BH 9) (KBD 6) (HRN 1) (APŞ 1)

Nüh: Hz. Nuh (BŞN 4) (AK 2) (SVTM 4) (VHM 1) (KK 1) (CC 3) (FN 9) (MN 4) (ADD 4) (AD 1) (YED 4) (ŞD 3) (KDK 1) (MK 5) (ND 8)

Nuḥ-ı Necî: “Âdem peygamberden sonra üçüncü peygamber.” (Akdoğan, 1979) (AD1)

Nuḥî: “Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen miritlerinden biri.” (Tulum, 2017)(MK 1)

Nuḫtā-yı Fireng: “Kayserin komutanı” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Nu‘mân: Kişi adı (MR 1)

Nu‘mân: “Mumlan-ı Havarezm’in oğlu.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nu‘mân: “Ziyad’ın oğlu, Malatya Emiri Emir-i Ömer’in babası.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Nu‘mân bin Zeyd: “Battal Gazi Destanı’na göre dönemin ünlü İslam komutanlarından birisi.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Nuṣṣinrevân: “Nûṣṣîrvân, adaleti ile meşhur bir acem padişahıdır.” (Yavuz, 1991) (KK 2) (AD 1) (ŞD 6)

Nuṣṣinrevân: İran hükümdarı (ADD 1)

Nuṣṣinrevan: Kişi adı (DTAO 1)

Nuṣṣirevân: (bk. Nuṣṣinrevan) (AD 1) (YED 2) (ŞD 3)

Nuṣṣîrevân: Kişi adı (HN 1)

Nuṣṣirivan Şah: “Sasani Pers kralı. Kubat’ın en küçük oğlu.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nuṣṣirrevân: Kişi adı (KAE ?)

Nuṣṣirevân: Kişi adı (GSMH 1)

Nuṣṣîrevân: Kişi adı (GSMH 1)

Nuṣṣîrvân: “Meşhur Sasani hükümdarı” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 1) (HN 1)

Nücûî: Şair adı (MN 1)

Nûzer: (bk. Nevzer) (AD 1)

Oķçı: (bk. Eñse Koca oēlı Oķçı) (KDK 1)

Orhān: “*Osmanlı Devletinin ikinci padişahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Orhan: Orhan Gazi, Osman Gazi'nin oēlu (DTAO 8)

Orġan: “*Osmanlı sultanlarının ikincisidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 1) (ŞD 1)

‘Osmān: “*Osmanlı Devletinin kurucusu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Osman: Osman Gazi, Ertuērul'un oēlu (DTAO 2)

‘Oşmān: “*Osman Gazi*”(Ergin, Dede Korkut Kitabı II : İndeks-Gramer, 1997) (KDK 1) (ADD 4) (ŞD 12)

‘Oşmān: Hz. Osman (AK 4) (BN 1) (VHM 5) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 4) (KD 1) (TE 1) (MN 1) (MR 7) (ADD 1) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 5) (ERD 1)

‘Osmān: Kişi adı (KBD 1)

Osman: (APŞ 1) (DAH 1)

Oşmān: Hz. Osman (GN 2)

‘Osman: Hz. Osman (DN 1)

‘Osmān: Hz. Osman (BH 4)

Osmān: Hz. Osman (GSMH 1)

‘Oşmān: Hz. Osman (AE 1)

Oşmān: Hz. Osman (ÇN 1)

‘Oşman/‘Oşmān: Kişi adı (HN 3)

‘Oşmān: “*Rum'dan gelen bir yiēit.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Oṣmāñ: “*Osmanlı Devleti’nin kurucusudur.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Osman: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 44)

‘Oṣmāñ ‘Affān oğlu: Hz. Osman (KDK 1)

‘Oṣmāñ bin ‘Affān: (bk. ‘Oṣmāñ) (MR 1)

‘Osman bin Apiyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşı. Kendisi fethettiği için Eflanı’sın adı Osmancık kalmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

‘Osman ibn Apiyye: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 5)

‘Oṣman ibnü ‘Affān: Kişi adı (HN 1)

Oṣmāñ-ı zî’n-nüreyn: Hz. Osman (GN 1)

‘Oṣmāñ-i ‘Ummāñ-i Ḥayā: Hz. Osman (CC 1)

‘Otarıc: “*Kastamonu beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Ozgur oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

‘Ömer: (bk. Ömer Paşa) (MK 1)

‘Ömer: (bk. ‘Ömer bin Dīnār) (MR 2)

‘Ömer: Şair adı (MN 70)

Ömer: Kethüdalardan biri (GSMH 2)

‘Ömer: “*Cuhud taciri.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DN 1) (ÇN 1) (AE 1) (AK 6) (BN 2) (VHM 6) (KEMŞ 3) (KK 2) (ŞHŞ 4) (KD 1) (CC 9) (GN 3) (MN 1) (MR 50) (BH 6) (AD 2) (YED 4) (ŞD 2) (MK 1) (HN 3) (KBD 2) (ERD 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DTAO 4)

Ömer: Kişi adı (APŞ 1) (DAH 1)

‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azîz: “*Emevî halifelerinin sekizincisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Ömer ibni ‘Abdu’l-‘azîz: (bk. ‘Ömer bin ‘Abdu’l-azîz) (MR 2)

‘Ömer ibni’l-ḥaṭṭāb: (bk. ‘Ömer) (MR 5)

‘Ömer bin Ümmiyye: Kişi adı (BN 2)

‘Ömer-i Farūḳ: Hz. Ömer (CC 1)

Ömer-i Hattâb: Hz. Ömer (YED 1)

Ömer Paşa: Baba İlyas’ın oğlu (MK 6)

Özmiş: “*Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen müritlerinden biri.*” (Tulum, 2017) (MK 2)

Pādişāh Mahmūd: Kişi adı (GSMH 1)

Paniç: “*Tokat’ta bulunan Migirdic Kalesi beyi Mihayil’in yeğeni.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 19)

Panos: “*Ankara beyi Kaytal’ın komutanlarından*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Paraşar: Kişi adı (KDK 6)

Papas: “*Tokat Kalesi yakınlarında bulunan Haç Kilisesi’nin en büyük din adamı. Barıtas/Birtas’ın oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 38)

Paşa: Âşık Paşa (APŞ 1)

Paşa Sinan: Sinan Paşa (DTAO 1)

Pay Piçen: Kişi adı (KDK 12)

Pay Püre: Kişi adı (KDK 34)

Penc-yekci oğlu İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Perviz: “*Meşhur İran hükümdarı Hüsrev’in lakabı. Nuşirevan’ın torunu ve Hüzmüz’ün oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Perviz: Kişi adı (HN 1)

Pîr-i Ken‘ân: Hz. Yakup (ND 1)

Pîr-i Ken‘ânî: “*Hz. Yakup*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû‘atü'n-Nezâ‘ir, 1982) (MN 1)

Pîrüz: “*İranlı bir pehlivan*” (Akdoğan, 1979) (AD 4)

Pop Kassâb: (bk Kassâb) (GSMH 1)

Pûr: Eski Hint hükümdarı (ŞHŞ 1)

Puskob: (bk. Pusko ban) (GSMH 2)

Pusko ban: Kişi adı (GSMH 1)

Puthil: “*Trabzon sultanı. Kirakilis’in babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 22)

Rabî‘: “*Abbasi halifesi Mansur’un veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Râbi‘a: “*Rabiatü’l-Adeviyye. Ünlü tasavvuf ehillerinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Rabî‘a: “*İshak peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 2)

Rabî‘atü’l-‘Adeviyye: Hz. Rabia (CC 1)

Radomir: Sofya paşası (GSMH 2)

Radul Jupan: Kişi adı (GSMH 2)

Ratul Jupan: Radul Jupan (GSMH 1)

Râfi‘: “*Ebû Kâsım Abdülkerim b. Muhammed, hicrî VII. asır muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Rāhime: “*Eyup Peygamberin karısı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Raḥīmī: Şair adı (MN 1)

Rahova: Kişi adı (GSMH 1)

Ra'ıd Cāzū: “*Battal Gazi Destanı'na göre ünlü sihirbazlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Rim Papa: Romadaki Papa (GSMH 21)

Ramin: “*Amasya beyi Şattat'ın oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Rāminī: “*Kayser'in oğlu, Konstantin ve Battal Gazi'nin eşi Mehpeyruz'un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Raşid: “*Dânişmendlilerin fethinden sonra Tokat beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Râz keşîş: Kişi adı (BN 1)

Rāzī: “*Kitab-ı havass'ın yazarı Ebu Bekir Zekeriya Razi*”(Argunşah, 1999) (TM 13)

Rāzī: Kişi adı (MÜR 4)

Rebāb: “*Lût Peygamber'in kızı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Rebāhī: “*Rebahi, kafura adını veren hükümdar.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Rebī': “*Rebi bin Kayser. Konstantin'in dördüncü oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Rebī': “*Aliyyü'l-Medeni'nin oğlu, babasından sonra Malatya'nın hatibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Rebī' bin Ḥayşem: “*İbni Mesûd'un öğrencisi.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Refî'î: “*Beşaret-name adlı eserin sahibi*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Resûlu's-sağaleyn: Hz. Muhammed (BH 3)

Reşîd: “*Abbasi halifesi Mehdi'nin oğlu*”(Argunşah, 1999) (TM 9)

Rızâ: Kişi adı (ND 2)

Rîza: Kişi adı (ND 1)

Rindâne: “*Abbasi halifesi Muktedir'in sevgilisi*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Rûfes: “*İlk çağ hekimlerinden Efesli Rofus*”(Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 5)

Rûfes: “*İlk çağ hekimlerinden Efes'li Rofes*”(Akpınar, 2010) (TE 2)

Rûhlî bin Ahîr: Kişi adı (BH 1)

Ruğu'llah: Hz. İsa (AD 2)

Rûğu'llâh: Hz. İsa (BŞN 2) (MN 1)

Ruhu'llâh: Hz. İsa (BH 1) (ŞD 1)

Rûğu'llâh: Hz. İsa (ND 3)

Rûmî: Şair adı (MN 1)

Rûmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 9)

Rûsîn: “*Frenk pehlivanı.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Rustem: “*İranın ünlü pehlivanı*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Ruyizay: “*Turhal Kalesi beyi*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Rûzbin: Kişi adı (MK 4)

Rûkneddin: “*Rûkneddin Kılıç Arslan. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Rüstem: “*İranlı ünlü komutan. Genellikle babasının ismi ‘Zal’ ile anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Rüstem: Rüstem (KAE 1) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 4) (MN 3) (ADD 9) (AD 6) (YED 2) (ŞD 9) (MK 1) (HN 13) (ND 4) (KBD 13)

Rüstem-i bin zāl: Kişi adı (KBD 1)

Rüstem-i Zal: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Dasitan: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Destān: Kişi adı (AD 2)

Rüstem Nerīmān: “*Meşhur Fars kahramanı Zal Oğlu Rüstem*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Rüveym: “*Ebû Muhammed Rüveym b. Ahmed, Sûfî zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şabūh: “*Şemmas'ın veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sa'd: “*Sa'd b. Ubâde, Medineli Müslümanlardandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Sa'd: (bk. Sa'd bin Ebî Vaḳḳāş) (MR 5)

Sa'd Ahteri: “*İslâm halifesinin veziri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Sa'd bin Ebî Vaḳḳāş: “*Sahabeden olup hadis rivayet edenlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şādık: On iki imamdan biri (ND 1)

Sa'di: Sadi-i Şirazi (ADD 1)

Sa'dî: Şeyh Sadi-i Şirazi (MN 1)

Sa'dî: Şeyh Sadi, Sadi Şirazi (AD 1)

Sa' dī: Kişi adı (HN 1)

Sa' dī: Kişi adı (KBD 4)

Sa' dī-i Şīrāz: Kişi adı (ND 1)

Şadri Şerī' a: “14. asırda yaşamış olan büyük Hanefî fıkıh âlimi ve bu âlimin ismiyle anılan kitabı.” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Şafī: Şair adı (MN 7)

Şafīyy: “Ebu'l-beşer Hz. Âdem'in lakabıdır.” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Şafīyye: “Hz. Muhammed'in eşi olup sahabedendir.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Safīyye Bânū: “Halifenin kızı” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şafīyyu'l-lah: “Hz. Âdem” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şāhibe'l-hut: “Yunus Peygamber'in sıfatı” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şāhibī: Şair adı (MN 3)

Şāhib-i ġār: Hz. Ebubekir (BH 1)

Sāhib-zemān: Hz. Mehdi (KBD 1)

Şāhib-i zū'l-fīkār: Hz. Ali (BH 1)

Şāhibü'l-havz: Hz. Muhammed (BH 1)

Şāhibü'l-keşşāf: “Keşşāf adlı meşhur hadis kitabının yazarı olan Zemahşerî.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Sa' īd: “Yaşlı adamın tutsak düşen oğlu” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sa' īd: “Yaşlı adamın tutsak düşen oğlu.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sa'îd: "*Sicar'ın elinde esir olan Müslüman.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Sa'îd: "*Battal Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun köyü'ne yerleşen Müslüman tacir. El Tigin ve Çankırı fatihlerinden Kara Tigin'in babası.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sa'îd: Said Emre (MK 1)

Sa'îd bin Cübeyr: "*Tâbiûndan olup muhaddistir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Sa'îde: "*Battal Gazi'nin annesi.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sa'îde Banu: "*Halifenin karısı.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Sa'îdî: Şair adı (MN 2)

Sa'îd ibni'l-Müseyyeb: (bk. Sa'îd ibni Müseyyeb) (MR 1)

Sa'îd ibni Müseyyeb: "*Hadis ilmiyle uğraşmış tâbiûnlardandır.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Sâkine Bânû: "*Mızrab-ı Harezmî'nin eşi, Eba Müslim'in kız kardeşi, Ali bin Mızrab'ın annesi.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şa'leb bin el-esâr: (bk. Şa'leb bin Se'r) (MR 1)

Şa'leb bin Se'r: "*Bersâm'ın lâkabı.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şâlih: "*İmam Ahmed Hanbel'in oğlu.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şâlih: "*Herhangi bir isim.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şâlih: Hz. Salih (SVTM 1)

Şālîh: Hz. Salih (BH 12)

Sālîm ibni Ebi'l-Ca'd: "*Zahîr ve âbid bir kişi.*" (Yavuzarslan, Mûnebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şallâ'l-kıbleteyn: Hz. Ali (BH 1)

Şalşâl: Sahabeden bir kişidir. (ŞHŞ 1)

Saltug: "*13. yüzyılda yaşamış bir alperen mürşid.*" (Tatçı, 2005) (YED 1)

Salur (Şalur): "*Bayındır Han'ın beylerbeyi Kazan Bey, Salur Kazan.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Salur (Şalur) Kazan: "*Bayındır Han'ın beylerbeyi Kazan Bey.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Sâm: "*İran tarihinin ve Şehname'nin kahramanlarından*" (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 3) (ŞHŞ ?)

Sâm: "*Hz. Nuh'un oğlu*" (Efendioğlu, 2007) (CC 5)

Sâm: Kişi adı (KBD 3)

Sâmât: Kişi adı (BN 1)

Sâm-ı Nerimân: "*Neriman'ın oğlu Sam. Sam'ın oğlu a Rüstem'dir.*" (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Sâm-ı Süvâr: "*Zal'ın babasının diğeri bir unvanı*" (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Samîrî: "*Hz. Musa Tanrı ile konuşurken halkı, yaptığı bir buzağıya taptırmaya kalkışan kişi*" (Özmen, 1984) (ADD 1)

Sâmîrî: Kişi adı (AD 2)

Şâmîrî: Kişi adı (ERD 1)

Sâmîrî: Kişi adı (ND 1)

Sâm Süvâr: Kişi adı (BN 6)

Sâniyûs: "*Ashab-ı kehf adlarından*" (Küçük, 1994) (YİŞ 1)

Sāra: “*Hız. İbrahim’in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

Sāre: “*İbrahim peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Şarı Tınlı Kız: “*Kan Turalı'nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Şarı Tınlı Kız: “*Kan Turalı'nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Şarı Tınlı Selcan Hatun: “*Kan Turalı'nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Şarı Tınlı Selcan Hatun: “*Kan Turalı'nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Sarıca: Topçubaşı (GSMH 1)

Şarimü'd-dīn Şaruca: Kişi adı (MK 1)

Saruca: Topçubaşı (GSMH 1)

Şaru Hacı: “*Baba İlyas'ın müritlerinden biri.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Şaru Kulmaş: (bk. Eylik Koca oğlu Saru Kulmaş) (KDK 1)

Şatıha: “*Ukbe'nin kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Şayrafî: Şair adı (MN 2)

Sebhâ-ı rindâne: “*Abbasi halifesindeki meşhur beş yakuttan birinin adı, Halife Muktedir'in sevgilisi Rindane'ye izafeten verilen ad*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Segrek: “*Uşun Koca'nın küçük oğlu.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 9)

Sehl-i Tüsterî: “*Ebû Muhammed Sehl b. Abdullah Tüsterî, meşhur bir İslâm sūfîsidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Sekillet (Şakilat) Ban Tomaş: Kişi adı (GSMH 1)

Seleme: “*Seleme b. Hişam, sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Selahil: “*Dânişmendlilere karşı Çorum’da savaşa katılan Firengistan ordusu komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Selahil Firenk: (bk. Selahil) (DN 1)

Selcen: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 19)

Selcen Hatun: “*Kan Turalı’nın eşi selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 11)

Selâmî: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Selçuk: “*Selçuklu devletinin kurucusu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selçuk: (bk. Kıyan Selçuk) (KDK 11)

Selim: Feridun oğullarından bir kişinin adı (DN 1)

Selm: “*Feridun’un büyük veya ortanca oğlunun ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selmân: “*İranlı şair Cemaleddin Muhammed*” (Akdoğan, 1979) (AD 4)

Selmân: Şasîh adı (BH ?)

Selmân: Hz. Ali’nin övgüsünü kazanan sahabeden bir kişinin adı. (KBD 5)

Selmân: “*Selman-ı Saveci adıyla tanınan İran şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 4) (ŞD 3)

Selmân: “*İran’ın şairlerinden*” (Özmen, 1984) (ADD 4)

Selmân: (bk. Selmân-ı Fârisî) (MR 9)

Selmân Şâh: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Selmân-ı Fârisî: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Selmân: “*Aslen Fars olup ateşperest ike Hristiyan ve sonradan Müslüman oldu.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Selmān: Kişi adı (ND 1)

Selmān u Minnā: Kişi adı (AD 1)

Senāyī: “*Gaznelidir, İran edebiyatının büyük şairlerinden biridir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Senāyī: Kişi adı (KBD 2)

Senāyī: Kişi adı (HN 1)

Sencer: “*İran’daki Selçukluların altıncı hükümdarı*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 3) (ŞD 1)

Serābīl: “*İstanbul’un baş keşişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Serābīl: “*Kale beyi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Serābīl: “*Meftul’ün Kudüs’teki kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Sercāil: “*Battal Gazi’nin kullandığı lakaplarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercā’il-i Rūmī: “*Tariyun’un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercāyil: “*Fireng padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Sercāyil: “*Kayserin beylerinden.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercāyil: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercāyil: “*Kayserin meşhur komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Serhāş: “*Bir Müslüman padişah.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Serhayil: “*Battal Gazi zamanından sonra Tokat ve Gümenek’in beyi olan Sivasdos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Serhayil: “*Tokay beyi. Migirdic Kalesi beyi Mihayil ve Derbendpes Kalesi beyi Nikola’nın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Serîr-i Saķaṭî: “*Bir İslam sūfisidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Seriyyu Saķaṭî: “*Ebu’l-Hasan Seriyyu b. Mugallas es-Sakatî, meşhur bir İslâm sūfisidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Serkis: (bk. Ahmed Serkis) (DN 11)

Sevādî: “*Harunurreşid zamanında yaşamış bir tabibin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Sevde: Kişi adı (BH 1)

Seydî Balum: “*Geyikli Babanın arkadaşlarından. Germiyan oğullarından olması muhtemeldir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Seyf-üdîn: Baba İlyas’ın müritlerinden birinin adı. (MK 1)

Seyrek: (bk. Segrek) (KDK 1)

Seyyid: Kişi adı (MRN 1)

Seyyid: (bk. Battal Gazi) (DN 1) (BN ?)

Seyyid: Seyyid Nesimi (ND 4)

Seyyid Ahmed Kebîr: “*Kimliği kesin olarak tespit edilemedi. Ahmet Fakih olabilir.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Seyyid Battal: (bk. Battal Gazi) (DN 6)

Seyyid Battal Gazi: (bk. Battal Gazi) (DN 10)

Seyyid Baṭṭal Ġāzî: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Ġāzî. Müslümanların, Hristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede*

destanlaşmış şahsiyet.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2862)

Seyyid Hâzret: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i Baṭṭal: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i evvelin ve āhirin: Hz. Muhammed (KK 1)

Seyyid-i hazret: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i kevneyn: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i veled-i Ādem: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Seyyid Nesīmī: Seyyid Nesimi (ND 1)

Seyyidü'l-mürselin: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyidü'l-mürselin: *”Gönderilenlerin lideri, Hz. Peygamber”* (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şıddık: Hz. Ebubekir (GN 3)

Şıddık: Hz. Ebubekir (VM 1) (KDK 1)

Şıddıka: Hz. Ayşe (VHM 1)

Şıddık: Hz. Ebubekir (ADD 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (MK 3)

Sırtaḡ: (bk. Sirtak) (HN 14)

Sırtaḡ: (bk. Sirtak) (HN 1)

Sikender: İskender (HRN 1) (KK 5) (ŞHŞ 1) (ŞEM 1) (TM 5) (MN 8) (ADD 7) (AD 2) (YED ?) (ŞD 15) (HN 5) (ND 8) (KBD 2)

Simnūn: *“Ebû Kâsım Semnun veya Semnūn Muhib diye de bilinen meşhur sûfî ve zahit.”* (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Sinā: İbni Sina (YİŞ 3)

Sinān: Şair adı (MN 7)

Sinan: (bk. Paşa Sinan) (DTAO 1)

Sinbât: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

Sinbât: “*Battal Gazi Destanı’na göre Tarsus yakınlarında kale komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

Sinbât: “*Kayserin ordu kumandanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sincâr: “*Firdevs’in Battal Gazi’yi öldürmesi için gönderdiği en önemli pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 17)

Sincîn: “*Yunus Peygamber zamanında Bersâm hükümdarının veziri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Sirâc: Hz. Muhammed (AD 3)

Sirhan: Boğa Han’ın askeri, Sirtak’ın kardeşi (HN 22)

Sirtak: Boğa Han’ı askeri, Sirhan’ın kardeşi (HN 8)

Sivasdos: “*Battal Gazi zamanından sonra Dânişmend Gazi zamanından önce Tokat ve Gümenek beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Sivasdos-ı Rumî: (bk. Sivasdos) (DN 1)

Siyâh: Köle adı (HN 46)

Siyâmek: “*Eski İran’ın ikinci hükümdarı ve Keyumers’in oğludur.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Siyâvuş/Siyâvûş/Siyâvüş: Pars ikliminin sultanı (HN 93)

Siyâvuş: Kişi adı (AD 2)

Siyâvûş: Kişi adı (KBD 1)

Şiyâzrîş: “*Eski Yunan krallarından biri*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999; Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa I (Giriş - Metin), 1990) (MŞ 2)

Siyeh: Siyah, köle adı (HN 1)

Şofî Şandal Melik: Kişi adı (KDK 1)

Şoğan Şaru: Kişi adı (KDK 1)

Soqrât: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Sufyânü Şevrî: “*Meşhur kelam âlimi, muhaddis ve sûffidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Suheyb: Suheyb (BH ?)

Suhrâb: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Sultân (Ahmed bin Veys): Şair adı (MN 1)

Sultan Ala’addin: “*I. Alâeddin Keykubat. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultân Alp Arslan: “*Selçuklu sultanı Alparslan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân Bâyezîd: “*Osmanlı padişahı I. Bayezid*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Bayezid: Osmanlı sultanlarından I. Bayezid (DTAO 1)

Sultân bin Sultân Sultân Murâd bin Muḥammed bin Bâyezîd bin Murâd bin Orḡan bin ‘Osmân: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Bū Sa‘îd: “*Sultan Ebu Said. İlhanlı devletinin dokuzuncu hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultân Celâle’-d-dîn: “*Azerbaycan atabeglerinden Sultan Celaleddin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân-ı sa‘îd: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 1)

Sultânı Veled: Sultan Veled (AK 1)

Sultân İbrâhîm: “*Gazneli hükümdarı Mahmud’un torunu Sultan İbrahim*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultan ‘İzzeddin: (bk. ‘İzzeddin Keykavus) (DN 1)

Sultān Maḥmūd: “*Gazneliler devletinin hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM ?)

Sultān Meḥemmed: “*I. Bayezid’in Şehzade Mehmed*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)

Sultān Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed ibn Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Mehemmed ibn Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)

Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)

Sultān Melikşāh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān Muḥammed: “*Osmanlı hükümdarı Sultan Çelebi Mehmed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)

Sultan Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultān Murād b. Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Murād b. Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Murād Han: Kişi adı (HRN 1)

Sultan Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 2)

Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultān Murad Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 1)

Sultān Murād Han ibn Sultan Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Rükneddin: “*I. İzzeddin Mesud. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultan Seyyid Necmü’ d-dîn: Kişi adı (YED 1)

Sultan Turasan: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin dayısı. Tarihi kaynaklarda Kayseri’nin fatihi olarak geçer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 28)

Sultânü’l-‘âşîkîn: “*Hız. Mevlana*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Sunbat: “*Çankırı ordusu komutanlarından. Hamiran’ın oğlu, Leyavin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Şūrā: “*Beni İsrail kavminde bir kişinin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Sübaşı Şecâ’üddîn Süleymân Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Süfyân: (bk. Süfyân bin Hasan) (MR 1)

Süfyân: (bk. Süfyân ibni ‘Uyeyne) (MR 1)

Süfyân: (bk. Süfyân-ı Şevrî) (MR 11)

Süfyân bin Hasan: Kişi adı (MR 1)

Süfyân-ı Şevrî: “*Ebû Abdullâh b. Sa’îd b. Mesnûk es-Sevrî el-Kûffî, hadisleri ilk defa tasnif edip bablara ayıran biridir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 9)

Süheyl: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Süheyl: “*Tacir*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Süheyl bin Sinbât: “*Rum ordusu komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Süheyl Ġāzī: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Süheyl: Süheyl ü Nevbahar hikayesinin kahramanı (HN 2)

Sührâb: “*Rüstem’in oğlunun adıdır.*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Sührâb: “*İranlı efsanevi kahraman*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Sührâb: Kişi adı (ND 2)

Süleymân: “*Germiyan Beyi Yakup Bey’in babası*”(Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 5)

Süleymân: Şair adı (MN 2)

Süleymân: Hz. Süleyman (ND 30)

Süleyman: Hz. Süleyman (DN 6) (DAH 1)

Süleymân: Hz. Süleyman (ÇN 2) (AE 1) (BŞN 5) (VHM 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (KK 14) (ŞHŞ 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (CC 14) (GN 1) (TM 2) (MN 24) (MR 11) (DD 3) (ADD 36) (BH 6) (AD 3) (YED 22) (ŞD 36) (MK 1) (HN 19) (KBD 19) (ERD 7)

Süleyman: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 71)

Süleymân: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Cude Gazi’nin dört oğlundan birisi. Evhad, Muhammed, Musa’nı kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Süleyman Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Süleymân bin Dâvud: Kişi adı (AK 1)

Süleymân b Hassan: Kişi adı (MÜR 1)

Süleymân, Mîr Sülman: “*Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Süleyman bin Nu‘man: “*Destana göre Dânişmend Gazi ile Malatya’dan gazaya çıkmış, onun en yakın arkadaşı olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Süleymân-ı An‘âkî: “*Kayserin önemli beylerinden ve komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Süleyman ibn Nu‘man: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 3)

Süleyman Paşa: Kişi adı (DTAO 1)

Süleymân Peygamber: Hz. Süleyman (BN 4)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Süyâm/ Seyâm: “*Çehresinin kirliliğiyle meşhur Mukanna isminde bir müşriktir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Şa‘bî: “*Aslen Kûfeli olan Şa‘bî, Tâbiûn neslindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Şa‘bî: Kişi adı (BH 1)

Şâbūr: “*Şapur, Dara’nın oğludur.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şaddad: Kişi adı (DN 1)

Şâfi‘î: “*Şafî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (CC 3) (MR 1)

Şâfi‘î: İmam Şafi (KEMŞ 1)

Şâh ‘Alî: Kişi adı (ND 3)

Şâh Bâkır Ca‘ferî: Kişi adı (ND 1)

Şâhım Edhem: Kişi adı (APŞ 1)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Şah: (bk. Şattat) (DN 8)

Şāh Edhem: Kişi adı (ERD 1)

Şah Firidun: (bk. Firidun) (DN 1)

Şāh-ı cihān: Hz. Muhammed (VHM 2)

Şāh-ı Ḥorasan: On iki imamdan biri İmam Rıza (ND 1)

Şāh-ı Merdān: Hz. Ali (ÇN 1) (KDK 2)

Şah İskender: (bk. İskender Şah) (DN 1)

Şah ‘İzzeddin: “*II. İzzeddin Keykavus. Türkiye Selçukluları sultanlarından. Dânişmend-nâme’yi ilk kez Mevlânâ İbn-i ‘Ala’ya yazdıran devlet başkanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şah Keykavus: Kişi adı (DN 1)

Şah Kişmir: Kişi adı (DN 1)

Şah Perviz: (bk. Perviz) (DN 1)

Şahseb: “*Kayserin pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 22)

Şah Şattat: (bk. Şattat) (DN 26)

Şāhin Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Şāhin Lala: Kişi adı (GSMH 2)

Şāhin Paşa: Şahabeddin Şahin Paşa, Rumeli Beylerbeyi (GSMH 21)

Şahin Paşa: (bk. Şāhin Paşa) (GSMH 6)

Şakīḳ Belhī: “*Zahit sūfîlerden olup asıl adı Ebû Şakīk b. İbrahim Belhī’dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Şakilat Ban: Kişi adı (bk. Sekillet Ban) (GSMH 1)

Şāmil: “*Battal Gazi’nin kullandığı lakaplardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şāmil: “*Ukbe’nin postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şamlu Ali: Kişi adı (GSMH 2)

Şāmseb: “*Hüseyin Gazi zamanında Rum beyi. Mihriyayıl ve Mihran’ın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Şāmseb: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şams-i Tabrîz: Kişi adı (MTB 2)

Şamson: Kişi adı (BH 1)

Şapur: Kişi adı (DN 1)

Şartın: “*Kuvveti ile meşhur Canikli asker. Tatis’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Şartın Kuh-ı Nişin: (bk. Şartın) (DN 10)

Şās̄b: (bk. Gürşasb) (AD 1)

Şās̄ıb: (bk. Gürşasb) (AD 1)

Şattat: “*Amasya beyi. Efrumiyye ve Ramin’in babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 211)

Şattat Beg: (bk. Şattat) (DN 1)

Şa‘vâne: “*Ebile kavminden bir dindar kadının adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Şāvūr: “*Hüsrev Perviz’in Bizans sarayına gönderdiği güvenilir adamı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Şa'yâ: "*Şaya Peygamber.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

Şebbîr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şeberr: Hz. Hasan (ND 1)

Şebîr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şebr: Hz. Hasan (ND 1)

Şeddâd: Kişi adı (AK 1) (ŞHŞ 1) (MN 1) (YED 2) (MK 1) (ND 1)

Şeddâd ibni Evs: "*Ebû Ya'lâ künyesiyle de bilinen bu zat sahabedendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şefî': Hz. Muhammed (AD 2)

Şefî'-i Maḥşer: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Şefî-i ümmet: Hz. Muhammed (BH 1)

Şefî'ü'l-müznibîne: Hz. Muhammed (BH 1)

Şeh Ğiyâs: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Şehîdû'd-dâr-ı kerbelâ: Hz. Hüseyin (BH 1)

Şehlâs: "*Kayserin vezirlerinden birisi.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şehrâb: "*Hindistan padişahı.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şehr Bânû Hâtun: Kişi adı (BH 1)

Şehr ibni Hüşib: "*Muhaddis ve ravi.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şehriyâr: Kişi adı (DTAO 3)

Şelûm: "*Beni İsrail kavminde bir kadının adı.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şemmas: “*Battal Gazi zamanında Müslüman olan zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Şemmās/Şemmās Pir: “*Battal Gazi Destanı’na göre gönül rızasıyla sonradan İslamiyet’i kabul etmiştir. Battal Gazi’ye Bizans’a ait bilgileri aktaran şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 95)

Şemseddin: (bk. Şer Şemse’ddin) (KDK 6)

Şemse’ d-dīn-i Belhī: “*Kenzü’l-kübera isimli cevhernamenin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 10)

Şemsi: Şair adı (MN 9)

Şemsurān: “*Battal Gazi’nin takma adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Şem‘ūn: “*Kayserin büyük oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 66)

Şengel Cāzū: “*Battal Gazi Destanı’na göre meşhur büyücülerden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şerīf: Kişi adı (MÜR 12)

Şerīf: İbni Şerif (YİŞ 2)

Şerīf: “*Hekim Şerif Cevheri*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Şerīf Cevherī: “*Hekim Şerif Cevheri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şerefeddin: “*Varlıklı bir tüccarın adıdır.*” (Tulum, 2017) (MK 3)

Şerīf-i İdrisi: “*Hekim Şerif-i İdrisi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şerīfzade: Şerifoğlu (YİŞ 2)

Şer Şemse’ddin: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Şeyād Hamza: Şeyyad Hamza (ŞHŞ 3)

Şeyād u Ḥamza: Şeyyad Hamza (ŞHŞ 2)

Şeybe: “*Mekke müşriklerinden*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şeybe: Kişi adı (MK 1)

Şeyḥ: “*Herhangi bir kişinin adı*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şeyḥ: Şair adı (MN 3)

Şeyḥ: “*Cevhername yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 11)

Şeyḥ: Kişi adı (MÜR 35)

Şeyḥ ‘ Abdü’l-kādir: Abdülkadir Geylani (ERD 6)

Şeyḥ ‘ Affān: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyḥ Aḥmed-i Cām, Cāmī: “*İran şairlerindendir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şeyḥ Alay: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyḥ Alişir: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyḥ Balı: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh ebū ṭālib-i Mekk-ī: “*Muhammed bin Ali, Sofiyye-i āliyye’nin meşhurlarındandır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Şeyḥ Elvān Çelebi: Elvan Çelebi (KK 1)

Şeyḥ Eşref: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Şeyhî: Şair adı (HRN 2)

Şeyḥī: Şair adı (MN 12) (ŞD 221)

Şeyḥ İhsan: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyḥ-i san‘ ān: Kişi adı (KBD 1)

Şeyḥ-i San‘ ān: Kişi adı (ERD 1)

Şeyḥ İlyas: “*Baba İlyas*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Şeyhoğlu: Şair adı, (bk. Şeyhoğlu Mustafa) (AD 5)

Şeyh Oğlu: Şair adı (MN 5)

Şeyhoğlu: Kişi adı (DD 1)

Şeyh Oğlu/Şeyh Oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 3)

Şeyhoğlu: “*Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Şeyh ‘ Osmân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 3)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis’in oğlu Âşık Ali Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şeyh Re’is Ebû ‘ Alî: “*İbni Sina*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 2)

Şeyh Sa’ dî: “*13. yüzyılda yaşamış İran’ın büyük mutasavvıf ve mütefekkir şairi.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Şeyh San’ân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh San’ân: Kişi adı (ND 1)

Şeyyâd Hamza: Şeyyad Hamza (DSM 1) (ŞHŞ 4)

Şeyyad Hamza: Şair adı (MN 1)

Şeyyad ‘ İsâ: Kişi adı (AK 1)

Şezzâd: “*Ad kavminin hükümdarı*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şibir: “*Hız. Hüseyin’i öldüren şahıs*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Şiblî: “*Sûfî zahitlerden Ebû Bekir Dülef b. Cahder Şiblî, aslen Üşrüsne’den olup Bağdat’ta doğmuştur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3) (MK 2)

Şiblî: Kişi adı (ND 2)

Şibli: Kişi adı (ND 2)

Şibli: Kişi adı (YED 1)

Şihâbeddîn-i Sühreverdi: “*Evliyanın büyüklerindendir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Şîrazi: Şair adı (MN 7)

Şirin: Kişi adı (DN 2)

Şîrîn: Hüsrev ü Şirin hikâyesinin kadın kahramanı, Ferhad’ın sevgilisi (MN 17)
(YED 1) (KBD 2) (KBD 7) (ND 13) (HN 2)

Şîş: Hz. Âdem’in oğlu (MK 1)

Şit: Kişi adı (AE 1)

Şît: Kişi adı (AK 1) (YED 1)

Şît: Kişi adı (APŞ 1)

Şökli: (bk. Şökli Melik) (KDK 14)

Şökli Melik: Kişi adı (KDK 5)

Şu‘ ayb: Kişi adı (AK 1)

Şu‘ ayb: Kişi adı (ND 1)

Şudıt: “*Gürcistan ordu komutanı.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 10)

Taberî: “*İslam tarihçisi*”(Argunşah, 1999) (TM 4)

Taberî: Kişi adı (MÜR 2)

Tâc Aḥmed: Şair adı (MN 1)

Tâcî: Şair adı (MN 1)

Tadık: “*Niksar beyi Mihayil’in amcasının oğlu.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ṭahir: “*Müslüman elçi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ṭāhir Anṭākī: “*Kayserin askerlerinden.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ṭahmüres: “*Kiyumersin oğlu Siyâmek’in oğlu Huşeng’in oğlu olan Envecihan’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Taḳı: Muḥammed Taḳī (ND 1)

Tāḳī: Muḥammed Taḳī (ND 3)

Taḳī: Muḥammed Taḳī (ND 5)

Ṭalḥa: Kişi adı (MR 1)

Ṭalḥa: “*Talha b. Ubeydullah.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ṭālḫ: “*Kayserin en önemli beş beyinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN)

Ṭālūt: “*Harut’un küçük kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ṭālūt: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ṭālūt: Kişi adı (BH 1)

Tālūt: Kişi adı (DTAO 2)

Tamāme: “*Memun halife zamanında söz ustası bir kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Tamasun: “*Battal Gazi zamanında Çankırı yakınlarında yaşayan bir rahip.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Ṭāmūs-ı Perī: “*Periler padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 40)

Ṭānūs-ı Rūmī: “*Kayser Arakil’in oğlu Rebi’nin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tañrı arslanı: Hz. Ali (BH 2)

Tapdug/Tapduk (Emre Baba): “*Yûnus Emre’nin şeyhi. Barak Baba veya Hacı Bektaş-ı Veli’nin halifesi.*” (Tatçı, 2005) (YED 22)

Tārec: “*İbrahim Peygamber’in kardeşinin oğlu, Lût Peygamber’in atası.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Tariyûn: “*Bir kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tariyûn: “*Amasya kalesi komutanı. Battal Gazi’nin eşi Gülendâma’nın babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 60)

Ṭārûn: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ṭārûn: “*Kayserin askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ṭārûn: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ṭārûn-ı Fireng: “*Sahte peygamber Babek’e bağlı bey.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Tatıs: “*Gücü ile meşhur Canikli asker. Şart’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Ṭavabîl-i Rūmī: “*Battal Gazi’nin her işte görüşünü aldığı lalası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 45)

Tavāmık bin Ma‘d: “*Bağdat halifesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tāvfuruşumur: “*Bir hekim adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ṭāvus: (bk. ‘Umedü’l-‘İyāz Ṭāvus-i Yemenî) (CC 3)

Ṭāvūs: “*Tâbiûn devri muhaddislerinden olup asıl adı Tāvūs b. Keysân’dır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ṭatyanos: “*İsa Peygamberi öldüren adam*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Tayyâr(Ca'fer-i Tayyâr): “Hz. Ali'nin kardeşi, Peygamber'in amcası oğlu.” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Tefanûş: “*Serabil'in kale kumandanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Tefanûş: “*Rum ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Tehemten: “*Zal oğlu Rüstem*”(Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Tekfûr: “*İstanbul beyi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tekin: “*Bayburd beyi Miknas'ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Temîmî: “*Mürşid adlı eserin yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 6)

Temîmî: Kişi adı (MÜR 13)

Temur: “*Moğol imparatoru Timur*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Temür: Kişi adı (DTAO 2)

Ters Uzamış: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Tevâbık bin Ma'dî: “*Battal Gazi Destanı'na göre dönemin İslam halifelerinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tîfâşî: “*Cevhername yazarı hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 12)

Tîgâşî: “*Cevhername yazarı hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 36)

Tikfūr: “*Kayserin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 28)

Timok: Kral adı (GSMH 2)

Timur: “*Maveraünnehr emiri, Timurlular hanedanının kurucusu ve ilk hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭoğān Şāh: “*Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen müritlerinden biri.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Ṭoğsun oğlu Rüstem: Kişi adı (KDK 1)

Tohtamış: Kişi adı (KBD 1)

Ṭo’ma: Kişi adı (BH 1)

Tomaş Ban: (bk. Tomaş Jupān) (GSMH 1)

Tomaş Jupān: Kişi adı (GSMH 3)

Ṭomayışık: Kişi adı (BH ?)

Torsuvar: “*Çankırı yakınlarında haramilik yapan bir kişi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Topcubaşı Saruca: Topçubaşı (bk. Sarıca) (GSMH 2)

Torsuvar Firenk: (bk. Torsuvar) (DN 2)

Totor: “*Samsun beyi. Nikola’nın kardeşi, Mirek’in babası, Natros’un kayın babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Totori: (bk. Totor) (DN 2)

Totorid: (bk. Totor) (DN 1)

Ṭuğrıl: “*Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ṭundar: (bk. Delü Ṭundar, Delü Dundar) (KDK 4)

Turahan: (bk. Turahan Beğ) (GSMH 16)

Turahan Beğ: Kişi adı (GSMH 21)

Turahanoglu: Kişi adı (GSMH 1)

Turas: “*Battal Gazi zamanından sonra Dânişmend Gazi zamanından önce Sivas’taki sel baskınından kurtulabilen tek din adamı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭurumṭay: Boğa Han’ın veziri (HN 39)

Ṭūs: Mısır sultanı (HN 11)

Ṭus: Mısır sultanı (HN 1)

Ṭuş: Mısır sultanı (HN 1)

Uban: “*Baba İlyas’ın müridlerinden biri*” (Tokatlı, 1984) (MK 19)

‘Ubeyd ibni Cerrāḥ: “*Hız. Muhammed’in en yakınında bulunanlardan ve sahabenin ileri gelenlerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Ubeydullāḥ ibni Ya‘lī: “*Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe, tâbiûn devrinde yetişmiş olan fakihlerdendir*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Uḳbe: “*Aslen Hristiyan olduğu halde kendisini Müslüman olarak tanıtip Bağdat’ın kadısı olmuştur. Velid’in babası, Kayserin casusu, Battal Gazi’nin lalası Tevabil ve gaza arkadaşı Abdurahman’ı zehirleyerek öldüren şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 133)

‘Uḳbe ibni ‘Āmir: “*Sahabeden ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Uḳbet ibni ‘Āmir: (bk. ‘Uḳbe ibni ‘Āmir) (MR 2)

Ulaş: Kişi adı (KDK 7)

Ulaş oğlu Kazan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ulaş oğlu Ş/Salur Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 8)

Ulu Hacı: (bk. Mihman) (MK 1)

‘Ulvî: Şair adı (MN 5)

Umāme: (bk. Ebū Umāme-i Bāhili) (MR 1)

‘Umedü’l-‘Iyāz Ṭāvus-i Yemenî: “*Hureyre ibni Abbas’tan birçok hadis rivayet etmiş Tabiîn’in meşhurlarındandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Umrān: Kişi adı (ŞŞ 1)

Umūr Beg: “*Osmanlı Beylerinden Kara Timurtaş Paşa’nın oğlu.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

‘Unuq: “*Kıl Burakların padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Urmiya: Kişi adı (DTAO 2)

Uruz: “*Kazan Bey’in oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 58)

Uruz Beg: “*Kazan Bey’in oğlu.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

‘Urve: (bk. ‘Urvet ibni Zübeyr) (MR 1)

‘Urvet ibni Zübeyr: “*Tâbiûn devri muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Usāme: (bk. Usāme ibni Zeyd) (MR 4)

Usāme ibni Zeyd: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Uskürinṭūs: “*Eski Yunan hekimlerinden*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Uşun Koca: “*Egrek ve Segrek’in babası olan oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 10)

Uşun Koca oğlu: Kişi adı (KDK 3)

Uşun Koca oğlu Segrek: “*Uşun Koca’nın oğlu Segrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

‘Utbe: “*Yezid’in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Utbe: Kişi adı (MK 1)

‘Utbe: (bk. ‘Utbetü'l-gulām) (MR 1)

‘Utbe: “*Mekke müşriklerinden*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

‘Utbetü'l-gulām: “*Hasan-i Basrî’nin öğrencisidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Uzun Ali oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Uzun Karı oğlu: (bk. Uzun Karioğlu Hızır Beğ) (GSMH 8)

Uzun Karı oğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Ümmi Seleme: Bir sahabe adıdır. (YİŞ 3)

Ümmiyye: “*Hilede ve düşmanlıkta o dönem namı olan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ümmü'd-derdâ: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ümmühânî: “*Hız. Ali’nin ablası*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MRN 1)

Ümmü Hânî: “*Hız. Ali’nin ablasıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ümmü Külşüm: “*Hız. Ömer’in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ümmü Mektüm: “*Hız. Muhammed’in müezzinlerinden biri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ümmü Salama: “*Peygamberimizin zevcelerinden*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Ümmü Seleme: “*Hz. Muhammed'in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ürüveyde: Kişi adı (KDK 1)

Üstâd H̱oca Mes'ûd: “*14. yüzyıl Türk şairi*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Üveys: Veysel Karani (AD 1) (YED 3)

Üveys: “*Celayiroğulları'nın ikinci hükümdarı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Üveys-i karan: Kişi adı (KBD 1)

Üzeyr: Kişi adı (HRN 1)

Vâbısa: “*Vâbisa b. Ma'bed el- Esedî, muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 5)

Vâhid: “*Cude gazinin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Vaḵkâş: “*Dipçin şehrinin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Valad: Veled (SVTM 1)

Vâmık: “*Vamık u Azra öyküsünün erkek kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2) (ŞD 1) (ND 1)

Vâmık: Kişi adı (APŞ 1) (KBD 1)

Vâmîk: Kişi adı (DD 1)

Vaşı: “*İmamiye mezhebine göre Hz. Ali*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Vasilyos: “*Sinop beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Vaya Jupan: Kişi adı (GSMH 2)

Vehb bin Münebbih: “*Tâbiûn muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Veheb bin Münebbih: Kişi adı (BH 1)

Veheb bin Yahūdā: Kişi adı (BH 1)

Veled: Sultan Veled (SVTM 12)

Velīd: “*Ukbe'nin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Velīd: (bk. Velīd bin Muğīre) (MR 1)

Velīd bin Muğīre: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Veys-i Karan: Veysel Karani (MK 1)

Veys-i Karan: Kişi adı (KBD 1)

Vladika: Kişi adı (GSMH 3)

Vladika: (BK. Vladika) (GSMH 1)

Vüheyb ibni'l-Verid: “*Tâbiûndan muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yagı Basan: (bk. Melik Yagı Basan) (DN ?)

Yağrınçı oğlu İlalmış: Kişi adı (KDK 1)

Yahya: Yahya Paşa (MK 2)

Yahyā: “*Abbasi devletine hizmet etmiş devlet adamı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Yahyā: Hz. Yahya (ŞEM 2) (MR 3) (BH 4) (KBD 1)

Yahyā: Hz. Yahya (AİM 1)

Yahyā: (bk. Yahyā bin Sa'īd-i Kaṭṭan) (MR 1)

Yahyā: (bk. Yahyā bin Yahyā) (MR 1)

Yahya: “*Hız. Zekerîya’nın oğlu .*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002)(MRN 1)

Yahya: “*Dânişmend Gazi’nin casusu ve gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Yahyâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin silah arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yahya Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yahyâ bin Hamîd: “*Tarsus’ta önemli Müslümanlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahya bin ‘İsa: (bk. Yahya) (DN 3)

Yahyâ bin Ma‘âz: “*Yahya b. Mu‘âz, etbau’t-tâbiîn neslinin tanınmış sûfî imamlarından.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yahyâ bin Manşur: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin arkadaşı ve Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Yahyâ bin Muṭî: “*Battal Gazi Destanı’na göre casus.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahyâ bin Münzir: “*Müslümanların casusu ve postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahyâ bin Sa‘îd-i Kaṭṭan: “*Tâbiûn nesli muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yahyâ bin Yahyâ: “*Hicrî üçüncü asrın meşhur muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yahyâ el-Erdişir: “*Battal Gazi Destanı’na göre Hız. Hüseyin’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yaḥyā ibni Asbāt: “*Gazâlî’nin İhyâ’u Ulûmi’-d-dîn adlı eserinde bu şahsın adı Yahya b. Bestâm olarak geçmekte olup aynı hikâye rivayet edilmektedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyā ibni Efşân: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Yaḥya Oğlu: Şair adı (MN 4)

Yaḥya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Yahyâ-yı şemâsî: “*Ebu Yahya-yı Şemasi*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Ya‘kub: “*Danişmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Hüseyin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ya‘kûb: Hz. Yakup (ÇN 1) (MN 2) (MR 2) (DD 1) (ADD 3) (BH 6) (AD 1) (YED 8) (ŞD 3) (ND 2)

Ya‘kûb: Kişi adı (KBD 4)

Ya‘kûb: Kişi adı (AE 1) (KEMŞ 2)

Ya‘kub: Kişi adı (APŞ 1)

Ya‘kûb: Kişi adı (MÜR 1)

Ya‘kûb: Kişi adı (HN 1)

Ya‘kûb Beg: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ya‘kûb Han ibni Süleymân: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Yakut Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Yalançı oğlu Yaltaçuk: Kişi adı (KDK 9)

Yalançı oğlu Yartacuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 2)

Yaltaçuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 10)

Yanko: (bk. Yanko Jupan) (GSMH 51)

Yanko Jupan: Hunyadi Janos (GSMH 18)

Yankol-ı Rumi: “*Kayser’in veziri Nastor’un amcası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Yapağulu Koca: Kişi adı (KDK 3)

Yâr-ı ğâr: “*Hz. Muhammed’e mağarada arkadaş olan Hz. Ebubekir*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yartaçuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 2)

Yaşıl alemlü: “*Yeşil bayraklı, Baba İlyas’ın lakabı*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Yayhan: Yayhan Keşiş oğlu, kişi adı (KDK 2)

Yehūdâ: “*Battal Gazi’nin kullandığı lakaplardan biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yemlîhâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yemlîhâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin veziri. Sonradan Müslüman olmuş ve Evhad adını almıştır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Yemlîhâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre Yahudi tüccar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Yezdecerd: “*Behram-ı gûr’un babasıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdecerd: “*Fars hükümdarlarının sonuncusu olan İbn-i şehriyar b. Pervîz b. Hürmüz b. Nuşirvan ismidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdgird: “*Nuşinrevan’ın torunu*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Yezîd: Yezit (BN 3)

Yezîd: Kişi adı (ND 3) (KBD 1)

Yezîd bin Semer: Kişi adı (MR 1)

Yezîd ibni'l-Velîd: Kişi adı (MR 1)

Yezid-i Meyşûm: Yezid (BH ?)

Yezîd oğlu Velîd: Kişi adı (MR 1)

Yigenek: (bk. Kazılık Koca oğlu Yegenek) (KDK 25)

Yorgi: “*Niksar beyi Gavras (Gavaris)’ın oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Yūḥanā b. Māse: “*Bağdatlı Nesturî hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Yuḥannā: Hekim adı (MŞ 5)

Yunıs: Yunus (ŞEM 1)

Yūnus: Hz. Yunus (MR 195) (AE 1) (BH 2) (AD 1) (ND 1)

Yūnuş: Kişi adı (HN 1)

Yūnus: Kişi adı (RN 6)

Yūnus: (bk. Yūnus ibni ‘Ubeyde) (MR 1)

Yūnus (Emre): Yunus Emre (YED 433)

Yunus Ağa: Kişi adı (GSMH 1)

Yūnus bin ‘Abdullāh: “*Fıkıh ve hadis âlimidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Yūnus bin Metā: “*Hz. Yunus Peygamber.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 8)

Yūnus ibni ‘Ubeyd: “*Zahit ve sūffidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yūnus Peygamber: Hz. Yunus (BN 1)

Yusuf: Hz. Yusuf (DN 1)

Yūsuf: Hz. Yusuf (ÇN ?) (AE 2) (BŞN 4) (APŞ 1) (KEMŞ 1) (RN 4) (MRN 1) (ŞHŞ 2) (MN 11) (MR 3) (DD 4) (ADD 23) (BH 15) (AD 2) (YED 14) (ŞD 9) (MK 10) (HN 11) (ND 21) (AİM 2) (KBD 26) (ERD 4)

Yūsuf: Kişi adı (ADD 8)

Yusūf: Kişi adı (ND 1)

Yūsuf bin Haccāc-ı zālīm: Kişi adı (BN 1)

Yūsuf-ı meddāh: “14. asır Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yūsuf-ı Şiddīk: Hz. Yusuf (CC 2)

Yūsuf-ı Şeyhī: Kişi adı (ŞD 4)

Yūsuf Peygamber: Hz. Yusuf (BN 1)

Yuvanıs: “*Ashab-ı kehf adlarından*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Yünlü koca: (bk. Yünlü Koca) (KDK 1)

Yünlü Koca: Kişi adı (KDK 2)

Żahhāk: “*Cemşid’in yerini alan zalimliğiyle ünlü İran hükümdarı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Żahhāk: Kişi adı (BH ?)

Zahhāk: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Zāl: İran Hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 1) (ADD 1) (AD 2) (ŞD 1) (HN 1) (KBD 4)

Zal u Rüstem: (bk. Rüstem) (DN 2)

Zayğam: Siyavuş’un askeri (HN 5)

Żayğam: Siyavuş’un askeri (HN 22)

Zehrā: Hz. Fatma (VHM 4) (ND 2)

Zehravī: Kişi adı (MÜR 5)

Zekeriyā: Zekeriya Peygamber (BH 4)

Zekeriyyā: (bk. Muhammed bin Zekeriya) (MŞ 1)

Zekeriyyā: Hz. Yahya'nın oğlu (MRN 1)

Zekeriyyā: “*Kur'an'da adı geçen peygamberlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 9)

Zekeriyyā: Zekeriyya (ŞEM 2) (YED 3)

Zekeriyyā: Kişi adı (ND 1)

Zekeryā: Kişi adı (AD 1) (KBD 1)

Zelîhā: Kişi adı (KBD 1)

Zelîhā: Kişi adı (KBD 2)

Zelîhā: Kişi adı (KBD 2)

Zelîhā: Kişi adı (BH 1) (YED 1)

Zeliha: Kişi adı (KDK 1)

Zelîhā: Kişi adı (HN 1)

Zelîhā: “*Mısır azizinin karısı.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (KEMŞ 1) (ADD 1) (MK 1)

Zelîhā: “*Hz. Yusuf'un karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Zelîhā, Züleyhā: “*Yusuf u Züleyha öyküsünün kadın kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Zemrā: “*Beni İsrail kavminde bir ulu kişinin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 5)

Zengbār: “*Battal Gazi'nin kullandığı lakaplardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Zē'n-nūn: (bk. Zē'n-nūn-ı Mışrî) (MR 4)

Zē'n-nūn-ı Mışrî: “*Sûfilerden olup asıl adı, Sevbān b. İbrahim'dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Zeyd: “*Genellikle Amr ile birlikte kullanılan herhangi bir isim.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Zeyd: “*İslâm’da dinî bir konuyu anlatmada kullanılan örnekleme ad.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Zeyd: Kişi adı (ADD 1) (HN 2)

Zeyd: “*Battal Gazi Destanı’na göre Muhammedülderdişir’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Zeyd bin Şâbit: Kişi adı (BH 1)

Zeydü'l-Envâr: “*Battal Gazi Destanı’na göre Zeynelabidin’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Zeyneb: “*Battal Gazi’nin ilk eşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Zeyne'l-‘Abâ: Kişi adı (ND 1)

Zeyne'l-‘âbidîn: “*Hız. Hüseyin’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Zeyne'l-‘Âbidîn: On iki imamdan biri (ND 2)

Zeyne'l-‘İbâd: On iki imamdan biri (ND 1)

Zeynî: Şair adı (MN 17)

Zeynü'l-‘Âbidîn: On iki imamdan biri (ND 5)

Zeynü'l-enbiyâ: Hz. Muhammed (BH 1)

Zîkorizos: “*Eski Yunan hekimlerinden*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Zî'n-nürein: Hz. Osman (HN 1)

Zişkoridüs: Hekim adı (MÜR 30)

Zişokörîdös: “*Yunanlı hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 10)

Zişokörîfös: “*Yunanlı hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Ziyād: “*Battal Gazi Destanı’na göre Hz. Ömer soyundan, Malatya emiri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Zu’l-ḳarneyn: “*Kur’an’da adı geçen ve veli mi, nebi mi olduğunda tereddüt edilen bir kimse*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Zu’n-nūn: “*Yunus Peygamber’in lâkabı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Zübeyde: “*Harunurreşid’in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Zübeyde: Kişi adı (KDK 1)

Zühri: “*Tâbiûn devrinde yetişmiş fakih ve muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Züleyhâ: Kişi adı (DD 1) (YED 1)

Züleyhâ/Züleyhâ: Kişi adı (HN 2)

Züleyhâ: Kişi adı (ND 1)

Zu’l-ḳarneyn: “*Kur’an’da adı geçen ve peygamber mi veli mi olduğu tereddüt edilen zat.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Zülḳarneyn: Kişi adı (MŞ 1) (YED 1)

Zülḳarneyn: Kişi adı (TE 1)

Zü’n-nūn: Yunus Peygamber (AD 1)

Zü’n-nūn: Yunus Peygamber (MK 2)

Zü’n-nūn: Kişi adı (ND 1)

Zü’n-nūreyn: Hz. Osman (HN 1)

3.2. YER ADI (TOPONİM) SÖZLÜĞÜ

3.2.1. ADA ADLARI

Hark: “*Hark adası*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Hürmüz: “*Basra körfezinde bulunan sıcak ve çorak bir ada*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Kayd-ı Müniyye: Bir ada adı (BN 1)

Kılân: Bir ada adı (BN 1)

Limni: Limni Adası, “... *Kaya Halkı demek olduğunu, adanın kayalık yapısına işaret ettiğini sezebiliyoruz*”(Umar, 1993) (YİŞ 1)

Limnūs: (bk. Limni) (YİŞ 1)

Seylân şehri: “*Hindistan’ın güneyinde ada.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

3.2.2. BÖLGE ADLARI

‘Aden: “*Yemen’in güneyinde eskiden ülke olan bir bölge*”(Akpınar, 2010) (TE 1) (TM 3) (MN 1) (DD 1) (ADD 3) (BH 2) (AD 2) (ŞD 2) (ND 3) (KBD 2) (GSMH 1)

Afrika: Afrika (TM 1)

Afrikiyya: Afrika (TM 1)

Ak Danışman: Yer adı (GSMH 1)

Ak Sağa: “*Tiflis’in 150 km batısında, Kars’tan 115, Ardahan’dan 60, Türkiye’nin kuzeydoğu sınırından 12 km uzakta bulunan yer adı.*”(Kaçalın, 2017)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Alaşar: Yer adı (DTAO 1)

Almūt: “*İran’da bir bölge*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Anadolu: Anadolu, “*Hellen dilinde Doğu anlamındaki sözcüğün, Bizans çağında söyleniş biçimi Anatoli’den.*”(Umar, 1993) (GSMH 21)

‘Arafāt: “*Mekke’nin yakınında bulunup hacıların Arefe günü vakfe yaptıkları yer.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (BH 3) (YED 1) (ŞD 1) (KDK 1) (ERD 1)

‘Arāfāt: Arafat (ND 1)

‘Arafāt: Arafat (ND 1)

‘Arefāt: Arafat (KBD 1)

Arğuma: “*Samsun’un ilçelerinden merkeze 115 km uzaklıktaki bugünkü Vezirköprü yakınlarında bir yer olmalı.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Arḡu Bil: (bk. Arḡu Bil) (KDK 1)

Arḡu Bil: Arku Bel, Yer adı (KDK 7)

‘Aynü’l-kıtır: Yer adı (BN 2)

‘Aynü’ş-şems: “*Mısır’da balasan ağacı yetişen yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Başḡirān: “*Becādî ve inci çıkarılan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Becāde: “*Yakut madeni olan yerin adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Becādî: “*Becādî cevherinin çıktığı yer*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Bedir: Bedir (BH 2)

Bedr: “*Mekke ile Medine arasında bir yer*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (CC 1) (MR 1)

Belkā: “*Ürdün’de bir bölgenin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

Benî Süleym: “*Arabistan’da bir de?ne madeni*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Berber: “*Afrika’nın kuzeyinde Berberîlerin oturdukları bir bölge, eskiden Avrupalılar Cezayir’e Berber derlerdi.*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 1)

Berde: “*Kafkasya’da bir yer adı*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Boğaz: Boğaziçi (GSMH 4)

Bū’l-‘abbāsî: “*Lal madeni olan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cabusiiyye: “*Sunisa. Niksar’ın batısında, Amasya’nın kuzeybatısında, Ladik’in kuzeydoğusunda, Kelkit Irmağı’na yakın bir mekan.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Canik: “*Kuzey’de Karadeniz, güneyde Karadeniz’e paralel dağlar, batıda Kızılırmak, doğuda Melet Irmağı’nın sınırladığı coğrafi bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24) (MK 4)

Canik ili: “*Selçuklular zamanında Canik bölgesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Canik: “*Anadolunun Karadeniz kıyısında, yaklaşık olarak Kızılırmak ile Yeşilirmak arasında kalan yörenin Selçuklular döneminden beri kullanılan adı. Aynı yörede şimdi Samsun ilimiz vardır.*” (Umar, 1993) (DTAO 1)

Cem-Ābād: Yer adı (HN 13)

Cevne: Yer adı (DTAO 1)

Cezâyir-i Hâlidât: “*Dicle ve Fırat havzaları arasındaki bölge, Mezopotamya*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Çeharbag: “*Dânişmend-nâme’de, Dânişmend Gazi ve Sultan Turasan’ın silahşörlük eğitimi gördükleri, Malatya’ya yakın olduğu rivayet edilen yer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Dağ: Balkanlar (GSMH 3)

Dârü’s-selâm: Yer adı (HN 1)

Dârü’s-selâm: Yer adı (ERD 1)

Dâru’s-selâm: Yer adı (ND 1)

Dâru’s-selâm: Yer adı (ND 3)

Dârü’s-selâm: Yer adı (ND 5)

Deylem: “*İran’ın kuzeybatısı ile Hazar Denizi’nin güneybatı kısmında kalan bölge*” (Biltekin, 2003) (§D 1)

Divno Yakası: Yer adı (GSMH 1)

Ebu İshāki: “*Nisabur’da piruze madeni olan bir yer adı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Efrenc: “*Frenk ülkesi, Avrupa*”(Biltekin, 2003) (§D 1)

Ermenyolu: Yer adı (GSMH 1)

Eski hisar: Yer adı (GSMH 1)

Eymen: “*Tur Dağında bir yer adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ezheri: “*Piruze madeni bulunan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Fireng: “*Avrupa, Fransa*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Firengistān: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Frengistān: Avrupa (GSMH 1)

Firengistan: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Frenk: Avrupa (GSMH 1)

Ġarci: Yer adı (BN 1)

Göksu: Yer adı (GSMH 4)

Gūriyā: “*Sakankurun geldiği yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥadīd Gerān: “*Sarı ve kuhli yakut madeninin bulunduğu yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Halkūmbed: (bk. Harkūmbed)

Ḥalūḳ: Yer adı (BN 1)

Harbagüme: “*Dânişmend-nâme’de Canik’te olduğu olduğu rivayet edilen yerleşim merkezi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥarem: “*Mekke’de Ka’be ve yöresi, Medine’de Hz. Muhammed’in mezarının bulunduğu yer ve yöresi*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 25) (ADD 2)

Harkümbed: “*Niksar’a bağlı Çalca köyünde bir mevki.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Ḥaṭā: (bk. ḥıṭā) (AD 1)

Ḥayber: “*Pakistan tarafında yer adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥayber: “*Medine ile Suriye arasında bir yer adı*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (MK 1) (ND 3) (KBD 1)

Hayber: Yer adı (HN 1)

Ḥayikari: Yer adı (BN 1)

Hayruriyye: “*Boğazkesen. Erbaa ilçesine bağlı bir bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ḥazer: “*Hazar Denizi havalisinde bir vilayet adıdır*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥerek: “*İran’da Şiraz’a yakın bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥıtā: Ḥıṭāy. “*Çin’in kuzey bölgesi, Çin, Çinli.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 7)

Ḥıṭā: “*Çin’in kuzey bölgesi*” (Ersoy & Ay, 2017) (DD 1) (ADD 18) (AD 2) (ŞD 9) (ND10)

Ḥıta: Yer adı (ND 1)

Ḥıṭā: Yer adı (HN 1)

Ḥıṭā: Yer adı (HN 6)

Ḥıtay: Yer adı (MK 1)

Ḥıtāy: Yer adı (ND 1)

Ḥıṭāy: Yer adı (HN 6)

Ḥıṭay: Yer adı (HN 4)

Ḥıtāyī: Yer adı (ND 1)

Ḥicāz: “*Mekke ile Medine’nin bulunduğu çevre.*” (Yiğit, 1986)(BŞN 2) (KAE 1) (KEMŞ 1) (TM 3) (ADD 1) (MÜR 2) (YED 1) (MK 1) (HN 3) (BN 8) (ND 3) (KBD 7)

Hicāz: (ŞEM 1) (MN 4) (AD 1) (KBD 2)

Ḥılān: “*Asya’da bir bölge*”(Argunşah, 1999) (TM 4)

Hiric: “*Kafur ağacının bulunduğu yerlerden biri.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Hisarlık: Yer adı (GSMH 1)

Ḥiṭā: Yer adı (ND 1)

Ḥitān: “*İran’ın Taberistan bölgesinde laciverd madeninin bulunduğu yerin adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥör: “*Yakut madeninin olduğu yerlerden biri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥuten: “*Çin ile Türkistan arasında bir bölge*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2) (DD 1) (ADD 11) (HN 7) (ND 2)

İbni ‘Ömer: “*Arabistan’da madeni pa’zehrînin kaynağı olan yerin adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

İlāk: “*Türkistan’da pîruze madeni olan yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İreyhā: “*Arap yarım adasında bir yer ismi.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İstanimaka: Bulgaristan’da bir şehir (GSMH 1)

İstihrāc: Yer adı (BN 1)

Ḳansūr: “*Kafur madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Karabag: “*Günümüzde Azerbaycan’a bağlı bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳaren: “*Meke diyarı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳar‘-ı Ġāzī: “*Zümrüt madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḳayyūm: “*Sakankur madeni olan yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Kelāhe: “*Çin’de kafur ağacı bulunan yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kerbelā: Kerbela (BH 1) (ŞD 3) (KDK 1) (MK 2) (ND 10)

Kerek: “*Mısır’dan yedi günlük yolda hamahan madeni bulunan bir yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 1) (MK 2)

Keşmīr: Yer adı (KBD 2)

Ḳıbrıs: Kıbrıs, “*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra ögelerinden türetildiğini, ‘Güzel/Kutlu Gürsu’ ya da ‘Kutlu’nun, Ana Tanrıça’nın Gürsuyu’ anlamına geldiğini...*”(Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Ḳıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Kırım: Kırım (DAH 5)

Köprihisar: Yer adı (DTAO 1)

Kös ova: Kosova, Köse ova (GSMH 1)

Ḳubbetü’l-islām: “*Peygamber’in amcası Hamza’nın türbesinin bulunduğu yere verilen ad.*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḳubrus: “*Kıbrıs*”(Akpınar, 2010) (TE 4)

Kūh-ı Sevlān: Yer adı (BN 3)

Lācivert: “*Bedahşan hududunda Ükran ile Tümkan arasında lacivert madeni olan dağın adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Māçīn: “*Çin ülkesinin güney bölgesine verilen ad.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1) (KK 1) (ADD 3) (ŞD 3) (ND 5)

Mağrib: “*Kuzey Afrika ve İspanya-Portekiz*” (Argunşah, 1999) (TM 5) (DD 1) (MÜR 1) (ND 7)

Mağrib: Yer adı (HN 1)

Mağrib: Yer adı (ADD 2) (MÜR 1)

Mağrib/Mağrib/Mağrib: Yer adı (HN 33)

Mālṭūniyye: “*Yunus hikâyesinde Beni İsrail kavminin yaşadığı yer.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Malṭūniyye: (bk. Mālṭūniyye) (MR 1)

Maşrık: Yer adı (HN 2) (ND 2)

Maşrık: Yer adı (KBD 1)

Matara: Yer adı (GSMH 3)

Māverā-yı El-nehr: Orta Asya’da tarihi bir bölge (BN 1)

Māzenderān: “*İran’ın kuzey eyaletlerinden biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Māzenderān: Yer adı (BN 2)

Māverā’u’n-nehr: Maveraünnehir, Orta Asya’da tarihi bir bölge (MR 1)

Mersā’l-cüzür: “*Mercan madeni olan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Merve: “*Mekke yakınında bir yer adı.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2) (ŞD 2) (HN 1) (ND 6) (KBD 1)

Meş‘ar: “*Hacı olmazdan evvel durulması gereken yerlerden biri.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Midye: Trakya bölgesinde yer adı, “*Adının aslı Salm(a)-ud(a)-assa öğelerinden Salmudassa olsa gerek: Salma-hisarı-kenti.*” (Umar, 1993) (GSMH 2)

Mîḳāt: “*Mekke yolu üzerinde hacı adaylarının ihrama girdikleri yer.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Minā: “*Mekke’nin yakınında bulunan bir yerin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Mūrisyārus: “*Sakankur bulunan bir yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Münîf: “*Mısır’da hacrû’l-münfî’nin bulunduğu yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Nablus: Yer adı (DN 1)

Orşova: Yer adı (GSMH 1)

Pasin: Pasin, Erzurum sınırlarında yer adı (KDK 1)

Paşa Tavuslu: Yer adı (GSMH 1)

Râmic: “*Kafir ağacının bulunduğu yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Rûm: Anadolu (BŞN 3) (EM 1) (BN 99) (MŞ 2) (HRN 1) (KAE 1) (MTB 1) (KEMŞ 3) (ŞHŞ 1) (TE 3) (TM 1) (MN 13) (MR 3) (DD 3) (ADD 8) (MÜR 1) (DAH 2) (BH 3) (AD 3) (YED 1) (ŞD 11) (KDK 2) (MK 28) (HN 4) (ND 12) (KBD 17) (YİŞ 3) (ERD 2) (DTAO 3)

Rum: Rum, Anadolu (DN 64) (DSM 1) (ND 1) (MK 1)

Rûm eli: “*Bizans, Doğu Roma toprakları ve buna bağlı olan yerler; İstanbul, Anadolu*”(Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Rum eli: Trakya (GSMH 3)

Rumeli: Trakya (GSMH 42)

Rûm ili: “*Anadolu, Trakya*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rum ili: Yer adı (DTAO 1)

Rûmiyye: “*Anadolu*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Saḥl-ı Şarkî: Mağrip taraflarında bir yer adı (HN 1)

Şahrâ: “*Bugünkü Kubbetü’l-Sahre Camii’nin bulunduğu yer*”(Feşel Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Saḥrat: “*Çeşitli cevherlerin madeni olan bir yer*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Şa‘îd: “*Mısır’ın güney kısmı.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Sakşın: “*Aşya’da denizinden sakankur çıkarılan bir yer adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Şancıda: Yer adı (KDK 1)

Saraceli: Yer adı (GSMH 3)

Savarina: Yer adı (GSMH 2)

Şaydā: “*Sayda balığı çıkarılan Kuzey Suriye’de bir yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (ERD 1)

Sefāle: “*Hindistan’da bir yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 4)

Selān: “*Yakut madeni olan bir yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Semendire: Belgrad yakınlarında tarihsel bir yer adı, “... *Semendria adının aslının Samadra yani Sama-(A)dra ‘Kutsal Ananın –Erkeği’ iken Bizans çağında, adra bölümünün içine, nice başka örnekte olduğu gibi bir n sokuşturularak adın Samadra edildiğini ve buradan Semendria, Semendire adlarının çıktığını sanıyorum.*”(Umar, 1993) (GSMH 6)

Serheng: Yer adı (BN 1)

Sıncar: Yer adı (DN 1)

Şığat: “*Panzehir madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Sicistān: “*İran ile Afganistan arasındaki bölge*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Sikenderiyye: “*İskenderiyye*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Şīn-i suḡrā: “*Çin’de kafur ağacı bulunan bir yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Sind: Yer adı (ND 1)

Söğüd ili: Yer adı (DTAO 1)

Süleymānī: “*Lal madeni olan bir yer adı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Sürmelü: Yer adı (KDK 1)

Şam ili: “*Suriye ve Lübnan’ı içine alan coğrafi bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Şende: “*Zümrüt madeni olan yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Şirögüven: Şirögüven (KDK 1)

Şumlu: Yer adı (GSMH 8)

Taberistân: “*İran’ın Mazenderan eyaletinin eski adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Taguniyye: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Amasya yakınlarındaki bir mekân.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Talkân: Yer adı (BN 1)

Tarıbunarı: Yer adı (GSMH 1)

Taran: “*Mısır’da bir günlük yolda yakut madeni olan bir yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Tarhala: Yer adı (MŞ 1)

Tatyan: “*Batı Gürcistan’da, Kütatis şehrinin batısında ve kuzeyinde bulunan bir ülkedir.*”(Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Tavuslu: Yer adı (GSMH 3)

Tekâbû: “*Zümrüt madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Tenâhüm-i Şîn: “*Çin’in öte ucunda lal madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Turas kasrı: “*Turhal yakınlarında Dânişmend Gazi zamanında Harkil Zahid’in başrahip olduğu dini yer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Tübt: “*Tibet*”(Argunşah, 1999) (TM 5)

Tübüt: “*Tibet*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Tümkân: “*Bedahşan hududunda lacivert madeni olan dağa yakın bir bölge*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Uroma: “*Mercan madeni olan yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Uzun bîñar: Yer adı (KDK 1)

Ükrân: “*Bedahşan hududunda lacivert madeni olan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ümendiri: “*Yakut madeni olan bir yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ürgenc: “*Cürcan vilayeti*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Vâdiü’ş-şât: “*Bir zümrüt madeni.*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Vereng: “*Kızıl yakut madeni bulunan dağa sınır bir yer adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Vidin: Bulgaristan’da bir liman şehri (GSMH 1)

Vize: “*Kırklareli’ne bağlı ilçe merkezi kasaba.*” (Umar, 1993) (DTAO 1)

Ye’cüc: Yer adı (BN 1)

Zagara: Yer adı (GSMH 1)

Ziyâret: “*Bugün de aynı adla anılan, Anasya’ya 5 km uzaklıktaki eski bir yerleşim yeri.*” (Tulum, 2017) (MK 3)

Zengân: Yer adı (BN 4)

Zu’l-hulayfe: “*Medine’de bir yer adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

3.2.3. ÇÖL ADLARI

Tîh: “*Beni İsrail çölü de denilen Sina yarım adasında bir çöl.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Tîh: Tih Çölü (BH 3)

3.2.4. DAĞ ADLARI

Abḥur: “*kūh-ı abḥur*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Akça kızanlık: Dağ adı (GSMH 2)

Ağlağan: “*Bugünkü adlarıyla Akbaba-Loru-Penbek(Kara-Kilise) gibi üç bölgenin sınırını ayıran dağın adıdır.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Ala Tag: “*Ağrı*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ala Tag: “*Ağrı Dağı*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 18)

Arkut Tagı: Dağ adı (EM 1)

Balgan tagı: Balkan dağı (MŞ 1)

Bulgar: “*Trabzon’un güneyindeki dağlar.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Bulgar eteği: : “*Trabzon’un güneyindeki dağlar.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cebel-i şayhūn: Dağ adı (MR 1)

Cebelü’l-berk: “*Vereng sınırında kızıl yakut madeni olan ve güneş dokununca parılayan bir dağ*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Cūdī : “*Şırnak’ın güneydoğusunda bulunan dağ.*”(Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1) (AD 1)

Elburz: Dağ adı (HN 2)

Elvend: “*Hemedan civarında büyük bir dağ.*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Feth-i Cebel: “*Malatya’da bir dağ*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Firenk tagı: “*Tokat-Gümenek karayolunun sol kısmında, bugünkü ismi Gılgı Tepesi.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gökçe Tağ: “ *Cızığlar-Ağlağan’dan sonra gelen Ahıska yolu üzerinde ve Çıldır Gölünün doğusunda, bugün üzerinden devlet hududu geçen ve yerlilerce Gök Dağ denilen dağdır.* ”(Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Hüsbân: Dağ adı (MR 1)

İyās: “*İyas dağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Karaçuk: “*Diyarbakır yakınında Dicle Nehri boyunda Türklerin yaylak edindikleri bir dağın adı.* ”(Kaçalın, 2017)(KDK 3)

Karaman tagı: “*Toros Dağları*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kazılık Tağı: “*Taşkent ile Sayram arasında bir küçük dağ.* ”(Kaçalın, 2017) (KDK 8)

Kubaysar: “*Mekke’de bir dağ*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 2)

Kubeys tagı: “*Mekke’de bir dağ.* ”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Küh-ı abhur: Dağ adı (TE 1)

Lübân: “*Şam’da bir dağ ismidir.* ”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Merve: “*Mekke’de Safâ’nın karşısında yer alan dağ.* ”(MR 1)

Müşeyyed-şurh: “*Uludağ*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Râhûn: “*Yakut, benefşe ve becadî madenleri bulunan dağ*”(Argunşah, 1999) (TM 12)

Şafâ: Dağ adı (MRN 1) (MN 2) (MR 1) (ADD 2) (AD 2) (HN 1) (ND 5)

Şafâ’: Dağ adı (ND 1)

Safâ: Dağ adı (KBD 2)

Şavalân: “*Savalan Dağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sînâ: Sina Dağı (AD 1) (ND 4)

Sīnī: Sina Dağı (ND 1)

Şeknān: “*Hilan vilayetinde eski adı Şugnan olan lal madeni bir dağ*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Tohum: “*Mısır ile Sudan arasında, toğrağı kirece benzer, zümrüt madeni olan büyük ve uzun bir dağ*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ṭūr: (AE 1) (BŞN 3) (KEMŞ 2) (RN 1) (CC 1) (FN ?) (GN 1) (ADD 1) (BH 4) (AD 3) (YED 35) (ŞD 5) (ERD 4)

Ṭūr: Dağ adı (ND 35) (KBD 1) (HN 4)

Tūr: Dağ adı (KBD 2)

Tūr/Ṭūr: Dağ adı (HK 4)

Ṭur: Dağ adı (HN 1)

Tur: Dağ adı (DN 1)

Ṭūr(-ı Sīnā): “*Hız. Musa'nın Allah ile konuştuğu dağ*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 7)

Uhud: “*Medine yakınında bir dağ*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Uhud: Dağ adı (MR 2)

Zun-ı Firengi: “*Firenk tağı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

3.2.5. DERBEND ADLARI

Demür Xapu Dervendi: “*Hazar Denizinin batı kıyısında, uzun surları ile ünlü bir şehir. Bu surlar Ön-Asya'yı Doğu-Avrupa göçebe kavimlerinin istilasına karşı koruyordu.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 6)

Dragoman derbendi: Sofya yakınlarında bir kanyon (GSMH 2)

Kapulıderbend: Yer adı (GSMH 1)

Kapuluderbend: Yer adı (GSMH 1)

Çapulu K̄ara Dervend: “*Kafkas Dağlarının Demir Kapı Derbendinden sonra ikinci ve daha uzun, aşılması güç ve çok taşlı, uçurumlu geçidi olan Tiflis’in kuzeyindeki Dar-Yal (Dar-Boğaz) kapısıdır.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

K̄ara Dervend: “*Yukarı Pasin’de, Evnüg Deresinden gelen suyun sağdan Aras’a (Pasin Suyu) karışmadan önce uğradığı Emre-Kom Köyü yukarısındaki yer.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Şehirköyü derbendi: Derbent adı (GSMH 1)

3.2.6. İL, İLÇE, ŞEHİR, KENT, KÖY, KASABA, BELDE, MAHALLE ADLARI

‘Abdü’l-mü’min şehri: Şehir adı (BN 1)

Ağça K̄ala: “*Kars’ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindendir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Ağça K̄ala Sürmelü: (bk. Ağça K̄ala, Sürmelü) (KDK 2)

Ahlat: “*Günümüzde Bitlis’e bağlı bir ilçe, Ortaçağ’da bölgenin önemli merkezlerinden biridir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Ahuvâz: İran’da bir şehir (ŞEM 1)

Ahvâr: Yer adı (ŞEM 1)

‘Akka: “*Akdeniz kıyısında, günümüzde İsrail sınırlarında içerisinde şehir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Akşehir: Akşehir (YİŞ 1)

Amasiye: Amasya, Ana Tanrıça’nın kenti “... *Ama Kenti*” (Umar, 1993) (KBD 1)

Amâsiye: Amasya (KBD 1)

Amâsiyye: Amasya (AD 1)

Amasiyye: Amasya (DN 24)

Antakiyye: Antakya, “*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*” (Umar, 1993) (DN 1)

Antakiya: Antakya, “*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*” (Umar, 1993) (MÜR 1)

Antakıyya: Antakya (TM 3)

Anṭaliyye: Antalya, “*İlkçağdaki adının Attaleia (Attalos Yurdu) olduğunu biliyoruz.*” (Umar, 1993) (MK 1)

Antâliye: Antalya (DTAO 1)

‘Arapkir: “*Malatya iline bağlı ilçe merkezi kasabamız. Adı Ermenice Aru-Ergir, Akarsu Ülkesi öğelerinden türetilmiş olabilir.*” (Umar, 1993) (MK 1)

‘Aşkalân: “*Filistin’de tarihî bir sahil şehri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Aydın: Aydın (YİŞ 1)

Aydın: Aydın (DTAO 1)

Bağdat: “*Günümüzde Irak’ın başkenti.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9) (KBD 2)

Bağdād: “*Günümüzde Irak’ın başkenti. Battal Gazi zamanında halifelik makamının bulunduğu şehir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 68) (TM 8) (MN 3) (MR 3) (ERD 4)

Bağdād: Bağdat (KBD 12)

Bagdād: Bağdat (KBD 1)

Bağdad: Bağdat (ND 2)

Bağdād: Bağdat (ND 1) (YİŞ 1)

Bağdad: Bağdat (ŞEM 5)

Bağdad/Bağdat: Bağdat (DAH 10)

Bāğdād: Bağdat (AD 2)

Bağdād: Bağdat (CC 2) (ADD 4) (YED 2) (HN 3)

Bağdat: Bağdat (ERD 1)

Bağdāz: Bağdat (BH 2)

Bābil: Babil (TE 1) (MN 2) (ND 4) (KBD 7)

Barda': "*Azərbaycan'da, Bakü'nün 240 km batısında bir şehir.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Başra: "*Irak'ta bir şehir ve yer adı*" (Akpınar, 2010) (TE 1)

Başra: "*Irak'ın güneyinde meşhur bir şehir.*" (TM 3) (MR 4)

Baṭḥā: "*Medine'nin eski adı.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Bayburd: "*Baiberdon, Bayburt'un Iustinianus dönemindeki adının Procopius'da kullanılan biçimi. Buna göre Baiberdon, Hellen dilinde 'Baiberd'lilerin (kenti) anlamındadır.*" (Umar, 1993) (DN 6)

Bayburt: Bayburt (KDK 8)

Bedahşān: "*Afganistan'da madenleriyle ünlü bir şehir*" (Argunşah, 1999) (TM 6) (MN 4) (DD 1) (ADD 13) (ŞD 1) (ND 3) (KBD 2)

Bedahşan: Bedahşan (DAH 3)

Bedahşān/Bedahşān: Bedahşan (HN 2)

Bekke: "*Mekke*" (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Belgrad: Sırbistan'ın başkenti (GSMH 11)

Belḥ: "*Afganistan'ın kuzeyinde bir şehir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (YED 1)

Bergama: "*İzmir iline bağlı ilçe merkezi*" (Özmen, 1984) "*Pergamon: Adın aslı, Luwi dilinde Parga-(u)ma öğelerinden türetilmiştir. 'Yüksek Yerin Halkı'(nın kenti) anlamında Pargama'dır.*" (Umar, 1993) (ADD 1)

Besân: “*Horasan’da Nisabur ile Tus arasındaki firuze madenine yakın bir köy*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Bestâm: Bistam şehri (MR 2)

Beyt-i Mağdes: Kudüs (BŞN 3)

Beytü’l-muğaddes: “*Kudüs*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Biga: “*Çanakkale iline bağlı ilçe merkezi kasaba. Onun Biga adının aslı Pegai idi. Pegai, Hellen dilinde ve Rumcada a. Pınarlar, b. Pınar Halkı anlamlarına gelmektedir.*” (Umar, 1993) (GSMH 1)

Bilecük: Bilecik (YİŞ 1)

Bilecük: Bilecik (DTAO 1)

Bolı: Bolu, “*... Rumcanın Poli (kent) sözcüğünden bozmadır.*” (Umar, 1993) (DN 2)

Buğhara: “*Battal Gazi Destanı’na göre Orta Asya’da Türk ülkesi. Günümüzde Özbekistan’a bağlı şehir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Burışa: Bursa, “*... bu kenti Kroisos’a karşı savaştan (?) bir kral Prousius kurmuş.*” (Umar, 1993) (AD 1)

Bursa: Bursa (TM 2) (ND 1) (YİŞ 2) (GSMH 9) (ADD 1) (DTAO 2)

Bursâ: Bursa (MN 1)

Burusa: Bursa (YİŞ 6)

Cızığlar: Köy adı (KDK 1)

Cimlik: Köy adı (GSMH 1)

Cimşīdiyye: Yer adı (BN 1)

Cincife: “*Çamağzı. Tokat’a bağlı bir köy.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 13)

Çat: “*Amasya yakınlarında bir köy*” (Tokatlı, 1984) (MK 5)

Çorum: Çorum, “*Adın kökeni Ermenice Dzorum (= Akım, akıntı)’dır. Adı oradan geçen Çorum Çayı’ndan gelir.*”(Umar, 1993) (DN 3)

Demişk: Şam bölgesi veya civarında bir yer adı (BN 1)

Dımışk: Şam (KAE 1) (MN 1) (BH 1) (KBD 1)

Dimetoğa: “*Batı Trakya’da, Türkiye sınırına 5 km. uzaklıkta Yunanistan’a ait bir kasaba*” (Özmen, 1984) “*Adın aslı Didymoteikhon’dur.Hellen dilinde ‘İkizhisar’ demektir.*”(Umar, 1993) (ADD 1)

Dimişk: Şam (MK 2)

Dipçin şehri: Yer adı (BN 1)

Diyarbakir: Diyarbakir, “*Diyar-ı Bekr adı, 7. Yüzyıldan gelir; o dönemde Kuzey Dicle yöresine Araplardan Bekr bin Vail boyu yerleştiği için yöreyi, Araplar bu adla anmakta idiler.*”(Umar, 1993) (ŞEM 3)

Dragoman köyü: Bulgaristan’da yer adı (GSMH 1)

Dükiyye: “*Tokat*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 69)

Edirne: Edirne, “*Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, ‘Hadrianus’un Kenti’ anlamında görünür.*”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Edrene: Edirne (GSMH 74)

Edirne kapısı: Yer adı (GSMH 1)

Eflak: Romanyanın coğrafi ve tarihi bölgelerinden biridir. (GSMH 1)

Eflāk: Yer adı (GSMH 1)

Eflanıs: “*Osmancık. Çorum’a bağlı ilçe.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Endrin: Edirne (GSMH 1)

Endrine: Edirne (GSMH 3)

Engûriyye: Ankara (DTAO 1)

Engüri: “*Ankara*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Engüriyye: “*Ankara*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Erciş: “*Ermeni ağzında Arceş. Van iline bağlive Van Gölü’nün kuzey ucunda bulunan ilçe merkezi.Belki Bizanslıların göle verdiği ad, Arsissa, bu adla bağlantılıydı.Arsissa adının, Ars(a)-İssa ‘Akarsu-Kenti’ öğelerinden türetildiğini görmekteyiz.*”(Umar, 1993) (DN 1)

Erdün: “*Ürdün*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Erzincân: Erzincan, “*Arzan Can, adın Arap ağzındaki biçimidir. Sanıldığına göre bu ad, ilkçağ Ermeni dilinde ‘Kayalı, Taşlı’ demek olan Eriz sözcüğünden gelmektedir.*”(Umar, 1993) (TM 2) (ADD 1) (ŞD 1)

Erzincan: Erzincan (KBD 1)

Eski: Babaeski (GSMH 1)

Esneboliyye: “*Kastamonu*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Filibe: Bulgaristan’da bir şehir adı, “*Philippopolis*”(Umar, 1993)(GSMH 6)

Fūr-ı Hindî: “*Hindistan’ın Künuc veya Kunuc isimli şehri*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ġazne: “*Gazne şehri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ġaznî: “*Gazne şehri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ġaznîn: “*Gazne şehri*”(Argunşah, 1999) (TM 4)

Gelibolu: Gelibolu, “*Hellen dilinde ‘Güzel Kent’*”(Umar, 1993) (YİŞ 2)

Gelibolu: Gelibolu (GSMH 3)

Gence: Azerbaycan’ın Gence şehri, “*Eski İran dilinde ‘Hazine’*”(Umar, 1993) (KDK 1)

Gerede: “*Günümüzde Bolu’ya bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gerede: Gerede, “... *aslı kanımca Kra-(a)da, Doruk’lu ögelerinden türetilmiş Krada’dır.*” (Umar, 1993) (EM 1)

Geryas (bağı): “*Günümüzde Tokat’ın Geyraz isimli bir mahallesi olup meyve bahçeleri ile meşhurdur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Geylân: Hazar Denizi’ninin yakınlarında, İran sınırlarında bir şehir merkezi (ERD 1)

Gılân: Hazar Denizi’ninin yakınlarında, İran sınırlarında bir şehir merkezi (HN 2)

Gügercinlik: Golubac, Sırbistan’da bir kasaba (GSMH 2)

Gül-şehir: “*Kırşehir-Nevşehir yolu üzerinde bir ilçe.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Gümenek şehri: Tokat sınırları içinde bir yer, “... *Kuwa-(A)ma-(u),(wa)na ‘Kutlu Ananın Ülkesi’... aslında, Komana’dan bozma Gömene olmalıdır; sondaki -k, köyün küçüklüğünü belirtmek için ad’a eklenmiş takıdır.*” (Umar, 1993) (DN 1)

Gümiş şehri: “*Muhtemelen Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Haleb: Halep (DN 1)

Ḥaleb: Halep (MN 1) (AD 1) (ND 1)

Harami deresi: Yer adı (GSMH 1)

Ḥarāsān: “*Horasan*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Haraşna: “*Amasya*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 68)

Ḥaraşna: “*Amasya*” (Tokatlı, 1984) (MK 3)

Ḥarcın: “*Amasya*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Harsanosiiyye: “*Niksar*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 34)

Hemedân: “*Batı İran’da bir şehir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Hemid: Diyarbakır (KDK 1)

Heylân şehri: Yer adı (BN 1)

Hisâr: Yanbolu (GSMH 2)

Ḥorāsân: “*İran’ın kuzeyindeki Horasan bölgesi.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (ÇN 1) (ŞHŞ 1) (ŞEM 8) (TE 3) (TM 1) (MN 1) (MR 1) (AD 1) (HN 1)

Horāsân: Horasan (HN 1)

Ḥorasan: Horasan (ND 1)

Ḥorāsân: Horasan (ND 1)

Ḥorāsân: Horasan (DD 1)

Horāsân: Horasan (MÜR 1)

Horasan: Horasan (DN 2)

Ḥoten: “*Çin Türkistan’ında bir şehir*” (Biltekin, 2003) (ŞD 10) (KBD 5)

Ḥuneyn: “*Taif’in 50 km. kuzeybatısında bir şehir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Inceğiz: Köy adı, İstanbul’da bir yer adı (GSMH 1)

İsfahân: “*İran’da bir şehrin adı.*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

İşfahân: Isfahan (BN 1) (TM 1) (AD 4)

İsfahan: Isfahan (DAH 1)

İsfāhân: Isfahan (MN 1)

İstanbul: İstanbul, “... ilkçağdaki adı Konstantinoupolis adı Rumca’da Konstantinoupoli’ye döndüğünden, Poli, bu adın kısaltılmışı olarak kullanılır.” (Umar, 1993) (GSMH 11)

İnegöl: İnegöl (DTAO 1)

İpsala: Trakya bölgesinde bir yer adı (DTAO 1)

İsfahan: Isfahan (DAH 1)

İskenderiye: İskenderiye (BN 1)

İskenderiyye: İskenderiye (TM 2)

İskenderūn: İskenderun (BN 5)

İskilib: Çorum'a bağlı ilçe merkezi (MK 1)

İslambol: İstanbul (YİŞ 1)

İştahr: “İran’da meşhur bir şehir” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İstanbul: (bk. Istanbul) (DN 14) (ŞEM 2) (GSMH 11) (BN 46) (KDK 1)

İsvân: “Türkistan’da bir şehir” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ivrace: Kasaba adı, Bulgaristan sınırları içinde yer adı (GSMH 1)

İznik: İznik, “*Türkler, Rumların kullandığı eis Nikaia (Nikaia’ya, Nikaia’da) deyişini kentin adı zannederek bunu kendi ağızlarına İznik biçiminde uydurmuşlardır.*” (Umar, 1993) (DTAO 2)

Izinbol: İznebol, “*İlkçağ kenti Zenonopolis/Zenopolis (Hellen dilinde; Zeno/Zenon’un kenti; sözü geçen kişi Bizans imparatorudur.)*” (Umar, 1993) (GSMH 1)

Izladi: Yer adı, Bulgaristan sınırları içinde bir şehir adı (GSMH 1)

İncügiz: İnceğiz köyü, İstanbul’da bir yer adı (GSMH 1)

Ḳandehār: “Türkistan’da bir yer adı” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳandehār: “Afganistan’da bir şehir” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Karahisar: “*Günümüzde Giresun iline bağlı Şebinkarahisar ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳaraḥiṣār: Yer adı (ŞD 1)

Karakuş: “*Günümüzde Ordu iline bağlı Akkuş ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Karkariyye: “*Zile. Günümüzde Tokat’a bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 10)

Ḳârun ili: “*Erzurum*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Kars: Kars (DN 1)

Kastamoniyye: “*Kastamonu*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 10)

Kastamoniyye: Kastamonu (DTAO 1)

Kaşan: “*Turhal. Günümüzde Tokat’a bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Ḳâşğar: “*Doğu Türkistan’da bir şehir.*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḳaymunā şehri: Yer adı (BN 1)

Kayserî: Kayseri, “... *şimdi Kayseri. Kaisareia, Hellen dilinde Kaisar (=Caesar) Yurdu demektir. Bu adın, hangi Roma imparatorunun anısını yaşatmak için verildiği tartışmalıdır.*”(Umar, 1993) (YED 2)

Kayseri: Kayseri (KBD 1)

Kayseriyye: “*Kayseri*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Kemah: “*Günümüzde Erzincan’a bağlı ilçe.*” (Demir, 2002) “*(Kamakha: Kemah’ın Roma ve Bizans çağlarındaki adları... Kamakh adı, Anadolulu Kama yani K(uwa)-Ama, Kutsal Ana adına, Ermenicenin, -halkı anlamında –ukh takısının kısaltılmışı –kh eklemekle oluşturulmuştur. ‘Kutsal Ananın Halkı’ demektir.*”(Umar, 1993) (DN 9)

Kendek: “*Amasya’nın Merzifon ilçesine bağlı bugünkü Bereket Köyü*” (Tulum, 2017) (MK 2)

Kerman köyü: *Yer adı, “Bolu ilinin Göynük ilçesine bağlı köy. Görünüşe bakılırsa adının aslı Bizans çağında Germanos, Anadolulu kültür çağında Germana yani Germa-(wa)na, Ilıca Ülkesi idi.”* (Umar, 1993) (GSMH 1)

Kıbtîler şehri: Yer adı (BN 2)

Kıravân şehri: Yer adı (BN 2)

Kığı: “*Günümüzde Bingöl iline bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ķirivân: “*İspanya-Portekiz taraflarında bir şehir adı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Kirmân: İran’da bir şehir (TE 8) (TM 3) (ADD 1) (HN 1) (KBD 16)

Kirmân kal’ası: “*İran’da eyalet ve kent*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kîş: “*Hürmüz adasında bir şehir.*” (Özmen, 1984) (ADD 2)

Kişmîr: “*Asya’da bir yer adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ND 1)

Kişmîr şehri: “*Keşmir. Hindistan’da eski eyalet.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Konya: Konya, “*İkonion/Konya adının Kawana’dan geldiği biliniyor.*” (Umar, 1993) (YED 2) (MK 4)

Konya: Konya (DTAO 3)

Ķoştanţin: İstanbul (ŞEM 13)

Kostantiniyye: “*İstanbul*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kuds: “*Kudüs*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳuds: Kudüs (BŞN 2) (KEMŞ 63) (MRN 5) (CC 1) (TE 1) (MR 2) (YED 7) (MK 5) (HN 6) (ND 4)

Ḳudüs: Kudüs (BN 2) (KEMŞ 1) (KBD 1)

Kudüs Kudüs (GSMH 3)

Kûfe: Kûfe (MR 1) (ADD 1) (BH 1)

Kurad: “*Artvin ili Ardanuç ilçesine bağlı köy.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kūs: “*Kus şehri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kütahiyye: Kütahya, “*Kotiaeion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen’lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin ‘-yeri’ anlamındaki takısı –eion vardır. Kök bölüm görünüşündeki Kotia’nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, ‘Kadys/Kotys tapkısının yeri’ anlamındadır.*” (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Lādīḳīyye: “*Ladik şehri, şimdi Samsun’a bağlı Ladik ilçesidir.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Laodikeia: Hellen dilinde ‘Laodike yurdu’. Laodike (Hellen dilinde: Halkın Zaferi; Laos, Dike öğelerinden) Hellenistik çağda özellikle Seleukos’larda ve Pontos devletinin kral ailesinde birçok Kraliçenin, Prensesin taşıdığı addır, Laodike kentlerinden her biri, bunlardan birinin adını yaşatmaktadır.*” (Umar, 1993) (BN 2)

Lārende: Karaman sınırları içinde yer adı, “*Luwi dilinde Lara-wanda, Kum-lu.*” (Umar, 1993) (ND 1)

Lārende: Yer adı (DTAO 1)

Lofca: Bulgaristan sınırları içinde bir şehir adı (GSMH 1)

Mağnissā: Manisa, “*Magnesia:.. dolayısıyla ‘Ma yeri ülkesinin kenti’ anlamında Ma-k(a)-wan(a)-assa öğelerinden türetilme bir adla...*” (Umar, 1993) (MŞ 1)

Mağnisa: Manisa (YİŞ 2)

Maḥaṭṭ-ı ricāl: “*Mısır*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Malatiyye: “*Malatya*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 30)

Malātya: Malatya, “*Melitene: Roma ve Bizans çağlarında, şimdiki Eski Malatya/Battalgazi Kasabası yerinde bulunan kentin, yani çağdaş Malatya’nın atasının, yakın çevresine verilen ad.*” (Umar, 1993) (BN 127)

Ma’muriyye: “*Ankara*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Ma‘ mūriyye: “*Ankara*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Manastır: Makedonya sınırları içinde şehir adı (GSMH 2)

Mankuriyye: “*Çankırı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 22)

Maraş: Maraş, “*Marass: Adın aslı görülüyor ki, Ma-(u)ra-(a)ssa, ‘Yüce Ma Kenti’dir.*” (Umar, 1993) (YED 1)

Mardin: Mardin, “*Ortaçağ başında, Justinianus döneminin ünlü yazarı Procopius kenti, bir kale-kent olarak, Margdis diye anıyor.*” (Umar, 1993) (KDK 2)

Medāyin: “*Eski İranda, Dicle civarında yedi şehrin ismi*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Medīne: Medine (BN 12) (KAE 1) (KEMŞ 9) (TM 1) (MR 13) (BH 5) (ŞD 2) (KDK 1) (GSMH 1)

Medine: Medine (ŞEM 1)

Mekke: Mekke (DN 1) (BŞN 2) (BN 3) (TCE 3) (VHM 1) (KEMŞ 5) (KK 1) (ŞEM 1) (CC 1) (GN 3) (TM 1) (MR 6) (MÜR 1) (BH 8) (YED 1) (KDK 3) (ND 1) (KBD 1) (YİŞ 1) (GSMH 1)

Mekketu’llah: Mekke (DN 1) (TCE 1)

Menemen: “*İzmir’in ilçesi*” (Canpolat, 1982) “*Adın öz biçimi, güçlü olasılıkla, Melamana idi: Mela-(u)ma-(wa)na, ‘Ma Boğazı-Halkının-Ülkesi’.*” (MN 1)

Menteşe Vilâyeti: “*Bugünkü Muğla ili*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Menteşe: Menteşe, Muğla sınırları içindeki yer adı (YİŞ 6) (DTAO 1)

Merdin: (bk. Mardin) (KDK 1)

Mıgalkara: Malkara, Trakya iline bağlı ilçe merkezi “... *Malkara adı Migalgara’dan gelir.*” (Umar, 1993) (DTAO 1)

Mıştārān şehri: Yer adı (BN 8)

Mihālic: “*Bursa yakınlarındaki Karacabey şehrinin eski adı*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mihalic: Bursa sınırları içindeki yer adı, “*Bu ad, (melek) Mikhail’in adına, -itis takısı eklenerek türetilmiştir. ‘Mikhail Yurdu’ demektir.*” (Umar, 1993) (GSMH 3)

Muşal: “*Musul*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Müşil: “*Musul*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Nahcuvan: Yer adı, “*Aslı Ermenice Nakhci-(A)van, Eski-Kasaba. (Umar, 1993)*” (YED 1)

Necef: Irak’ta bir şehir (ND 1)

Nigāristān: Çinde bir şehir adı (HN 1)

Nigāristān-ı Çînî: Şehir adı (HN 1)

Nikebolu: Niğbolu, “*Nikopolis: Hellen dilinde ‘Zafer Kenti’. Bu adı Türkler Niğbolu etmişlerdir.*” (Umar, 1993) (GSMH 4)

Niksar: Tokat sınırlarında bir yer adı, “*Neokaisareia: Hellen dilinde Neo (=Yeni) öntakısıyla, Caesar/Kaisar (Roma imparatoru olan kişi kastediliyor) Yurdu anlamında Kaisareia’dan, ‘Caesar’ın Yeni Kenti*” (Umar, 1993) (DN 19)

Nînev: “*Yunus Peygamber hikâyesinde geçen Ninova şehri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

Nîsābūr: “*Nişabur şehri*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Niş: Sırbistan sınırları içinde bir yer adı (GSMH 4)

‘Osmançuk: “*Çorum’a bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Remle: Şehir adı (MR 2)

Şafrā: “*Medine yakınında cümşüt madeni olan bir köy.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Samiyye: “*Samsun*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 12)

Sāmniyye: “*Battal Gazi Destanı’na göre Batı tarafında bir şehir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Samsun: Samsun, “*Sampson adının öz biçimi Samissos’dan gelir. Samissos adı, yine hiç kuşkusuz, Sam(a)-issos, ‘Kutlu Ananın Kenti’ öğelerinden türetilmiştir.*” (Umar, 1993) (DN 7) (DTAO 1)

Şan‘a: “*Yemen’in baş şehri.*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Saruhan: Manisa sınırları içinde yer adı (DTAO 1) (GSMH 5)

Selānik: Selanik (GSMH 1)

Semerband: Semerkant “*Marakanda: Semerkant’ın ilkçağdaki adı. Aslı Luwi dilinde de bulunan Ma- (u)ra-Kanda, ‘Yüce Ma’nın Kanda’sı öğelerinden türetilmiştir. Kanda, Ana Tanrıça Ma’nın erkeği olan baş tanrının sanı’dır.*” (Umar, 1993) (KBD 2)

Semerband: Semerkant (BN 1) (AD 1)

Serendīb: “*Seylan, Sri Lanka*” (Argunşah, 1999) (TM 7) (BN 1)

Şıfāhan: Isfahan (TE 1)

Şıfāhān: Isfahan (ND 1) (ŞD 1)

Sıfāhān: Isfahan (MN 1)

Sınab: “*Sinop*” (Demir, 2002) “*Sinuwa: Sinop kentinin adının Hitit belgelerinde geçen biçimi. Sinuwa adının S(wa)-İn(a)-uwa, ‘Güzel-balık-lık’ öğelerinden türetildiğini sanıyorum.*” (Umar, 1993) (DN 6)

Sıpāhān: “*İsfahan*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Sindebār şehri: “*Pakistan’ın güneyinde, Hindistan sınırında Sind bölgesi.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Sinobiyye/Sınabiyye: “*Sinop*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Sisiyye: “*Gümenek*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 58)

Sivas: Sivas, “*Sebasteia: İl merkezi Sivas’ın eski adı. Hellen dilinde: ‘Sebastos (yani, Augustus, Roma imparatoru) Yurdu*” (Umar, 1993) (DN 16) (YED 1) (KBD 1) (DTAO 1)

Sivās: Sivas (ŞD 1)

Sivās: Sivas (ND 1)

Sofya: Sofya, Bulgaristan sınırları içinde bir şehir (GSMH 30)

Sufriyye: “*Ordu ili Akkuş ilçesine bağlı Seferli beldesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Şām: “*Şam şehri*”(Feşel Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Şam: “*Günümüzde Suriye’nin başkenti.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3) (DAH 2) (KD 1) (MÜR 2)

Şām: Şam (ÇN 1) (BŞN 1) (EM 2) (BN 17) (MŞ 4) (KEMŞ 7) (ŞHŞ 1) (ŞEM 26) (TE 1) (TM 2) (MN 3) (MR 6) (AD 3) (YED 1) (ŞD 1) (KDK 1) (MK 5) (HN 5) (ND 4) (KBD 15) (YİŞ 3) (ERD 2)

Şām: Yer adı (DTAO 2)

Şam kapısı: Şam kapısı (DN 1)

Şehirköy: (bk. Şehir köyü) (GSMH 1)

Şehir köyü: Sırbistan sınırları içindeki Pirot kasabasının Osmanlı dönemindeki adı. (GSMH 4)

Şehr-i Haraşna: “*Amasya*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şirâz: “*Şiraz şehri*”(Argunşah, 1999) (TM 2) (YED 1)

Şiraz: Şiraz (DAH 4)

Şîrâz: Şiraz (TE 1) (KBD 2)

Ta'îf: Taif (BN 1)

Tâ'îf: (bk. tâyif) (TE 2)

Tayf: “*Tayf memleketi*”(Küçük, 1994) (YİŞ 2)

Tâyif: “*Mekke yakınında bir şehir*”(Akpınar, 2010) (TE 12) (ADD 1)

Tâyif: Tayif (BH 1)

Tamasun: “*Dânişmend-nâme'deki tasvirlerle göre Amasya ile Çankırı arasında, daha çok Çankırı'ya yakın bir köy.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Tamasun köyü: “*Dânişmed-nâme'deki tasvirlerle göre Çankırı yakınlarında, daha çok Çankırı'ya yakın bir köy.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Taṭṭaniyye şehri: Yer adı (BN 1)

Tarabilus: “*Trablusşam. Akdeniz kenarında Lübnan'da liman şehri.*” (Demir, 2002) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde 'Üçlü Kent', 'Üç kentler birliği'*”(Umar, 1993) (DN 1)

Tarabuzan: “*Trabzon*” (Demir, 2002) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde 'Düzlüklü' demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*”(Umar, 1993)(DN 12)

Ṭarsūs: “*Tarsus, günümüzde Mersin’e bağlı ilçe.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Bu ad Luwi dilinde ‘akarsu, ırmak’ anlamına gelen sözcüklerden Arsa ile türetilmiştir.*” (Umar, 1993)(BN 9)

Tebri̇z: “*Günümüzde İran’da kent.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2) (YED 1) (KBD 3)

Ṭırābulūs: “*Trablus*” (Argunşah, 1999) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde ‘Üçlü Kent’, ‘Üç kentler birliği’*”(Umar, 1993) (TM 1)

Ṭırabuzan: “*Trabzon*” (Ergin, 1997) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde ‘Düzlüklü’ demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*”(Umar, 1993) (KDK 3)

Tırnovi: Bulgaristan’da bir yer adı (GSMH 1)

Tiflis: “*Günümüzde Gürcistan’ın başkenti.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭırbāz şehri: Yer adı (BN 2)

Toḡat: Tokat (ŞD 1) (MK 1) (ND 1) (KBD 1)

Tokat: Tokat (KBD 1)

Tokat/Tokad: Tokat (DN 25)

Tukat: Tokat (DTAO 1)

Turhal: “*Turhal, Kaşan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Ṭūs: Tus Şehri (BN 1) (TM 2) (MR 1)

Üsküdar: “*Üsküdar, İstanbul’un Anadolu yakasında yerleşim yeri.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra öğelerinden türetilmiştir. ‘(tanrı) Adra/Odra’nın Adası’, ‘(tanrı) Adra/Odra’nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir.*”(Umar, 1993)(BN 1)

Yanbolu: Yer adı (GSMH 4)

Yankoniyye: “*Çorum*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 17)

Yenişehir: Yer adı (GSMH 2)

Zuğar: “*Tarihî bir şehir adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

3.2.7. KALE ADLARI

Âbâd kalesi: Kale adı (BN 1)

Ak Hişar Kâl’ası: Kale adı (KDK 1)

Ak Sağa Kâl’ası: “*Sovyetler Birliği’nin Gürcistan Cumhuriyeti içinde olup bir Gürcü kalesidir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Alınca Kâl’ası: “*Azerbaycan’da, Nahcevan civarında meşhur bir kalenin adıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 3)

Amasiyye kal’ası: Amasya Kalesi (DN 1)

‘Âmûre: “*Lût hikâyesinde bir kale adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Başı Açuk Tahtyan: Başlı Açuk Tahtyan Kâl’ası (KDK 1)

Bedric: Kale adı (GSMH 5)

Bâybürt Hisârı: Bayburt Kalesi (KDK 4)

Bolı kal’ası: Bolu Kalesi (DN 1)

Derbendpes: “*Tokat’ta bir kale.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Devme: “*Lût Peygamber zamanında bir kale adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Dimetoka kal’ası: Kale adı (GSMH 2)

Dükiyye kal’ası: Tokat Kalesi (DN 14)

Düzmürd Kâl’ası: “*Güneydoğu Karadeniz’deki Komana şehrinden batıya doğru uzanan verimli ovadaki kale.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 3)

Eflanıs kal'ası: “*Çorum/Osmancık'ta bulunan bir kale.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Evnük Kal'ası : “*Eskiden Yukarı Pasın bölgesinin merkezi olup sarplığı ile ün almış bulunan bu kale Aras Nehrine doğudan karışan Emre-Kom suyunun başındadır. Bu kale Türkçe Cevan Kale diye de anılır.*”(Kaçalın, 2017) (KDK 2)

Gevala: “*Konya yakınlarındaki kale*”(Tulum, 2017) (MK 5)

Gümenek kal'ası: Gümenek Kalesi (DN 1)

Harşna kal'ası: Amasya Kalesi (DN 3)

Harkümbed kal'ası: Kale adı (DN 4)

Hışn-ı Pelenk: Kale adı (BN 1)

Kal'a Cebbâr: Cebbar Kalesi (MK 1)

Qandâbâd kal'ası: Kale adı (BN 1)

Karakuş kal'ası: Günümüz'de Ordu iline bağlı Akkuş ilçesinde bulunan kale (DN 1)

Karkariyye kal'ası: Zile Kalesi (DN 1)

Kaşan kal'ası: Turhal Kalesi (DN 6)

Kaytûr Âbâd Kal'ası: Kale adı (BN 1)

Lârîhân kal'ası: Kale adı (BN 2)

Ma'muriyye kal'ası: Ankara Kalesi (DN 2)

Mankuriyye kal'ası: Çankırı Kalesi (DN 2)

Mesîh kal'ası: “*Afyon kalesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Migirdic kal'ası: “*Dânişmend-nâme'de Tokat'ta olduğu rivayet edilen kale.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Poravadi: Poravadiye, Kale adı (GSMH 3)

Poravadiye: (bk. Poravadi) (GSMH 1)

Şamūd: Kale adı (MR 1)

Şā'ūd: Kale adı (MR 1)

Sedūm: Kale adı (MR 5)

Semendire kal'ası: Kale adı (GSMH 1)

Sivas kal'ası: Sivas Kalesi (DN 9)

Şumlu kal'ası: Kale adı (GSMH 2)

Tırnovi: Kale adı (GSMH 3)

Tırnovi kal'ası: Yer adı (GSMH 2)

Tokat/Tokad kal'ası: Tokat Kalesi (DN 5)

Tokat kalesi: Tokat Kalesi (GSMH 2)

Ṭomanın: Tomanın Kalesi (KDK 4)

Turhal kal'ası: Kale adı (DN 1)

Varna: (bk. Varna kal'ası) (GSMH 1)

Varna kal'ası: Kale adı (GSMH 3)

Vidin: (bk. Vidin kal'ası) (GSMH 1)

Vidin kal'ası: Kale adı (GSMH 2)

3.2.8. KENTLİK ADLARI

Akşā: “*Mescid-i Aksa, Kudüs'te bulunan ünlü cami.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 6) (HN 2)

Aksā: Yer adı (KBD 1)

Ayasofıyye: “*Ayasofya*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Ayāsofiya: “*Ayasofya*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ayasofya: Kilise adı (KDK 2)

‘Ayn-ı Selvân: “*Kudüs’te bir çeşme*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Ayn-ı Zerķâ: “*Medine’de bir çeşme*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Baķi’: “*Medine Mezarlığı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Battal Gazi Mescidi: “*Dânişmend-nâme’de Sivas Kalesi içinde olduğu rivayet edilen cami.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Beyt-i ahzân: Yer adı (KBD 1)

Beyt-i ‘İzzet: “*Kâbe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Beytu’llâh: “*Kâbe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (TCE 1)

Beytullah: Kâbe (KK 1)

Beytu’llâh: Yer adı (ND 1)

Beytü’l-ahzân: “*Yusuf’u kaybeden Yakub’un çadırı.*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’İzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Beytü’l-‘atîķ: “*Kâbe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Beytü’l-‘atîķa: Yer adı (ND 1)

Beytü’l-ħarâm: Kâbe (MN 1) (ŞD 2)

Beytü’l-ħarâm: Yer adı (ND 15)

Beytü’l-ħarem: Yer adı (ADD 1)

Beytü’llâh: Yer adı (ND 1)

Beytü’l-lahm: “*Kudüs’ün güneyindeki bir dağ üzerinde, İsa’nın doğduğu yerde yapılmış olan kilise.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Beytü'l-mağdis: Beytü'l-mukaddes (BH 10)

Beytü'l-muğaddes: Yer adı (KAE 1)

Çāh-ı Bābil: Babil Kuyusu (AD 2)

Çāh-ı Erces: “*Battal Gazi’nin hapsedildiği bir kuyu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Çāh-ı Nefel: “*Hız. Yusuf’un kardeşleri tarafından atıldığı kuyu.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Çāh-ı Pîjen: “*.Efrasiyab’ın kızını ceza olsun diye hapsettiği kuyu.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Çāh-ı Pîzen: (bk. Çāh-ı Pîjen) (AD 1)

Dārü'l-Melek: Yer adı (HN 6)

Deryanos diyri: “*Dânişmentlilerin fethi sırasında Tokat’ta bulunan bir kilise.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Erteng: “*Nakkaş Mani’nin nakkaşlık yatığı atölye.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gümenek: “*Tokat-Niksar karayolunun 10. kilometresinde bulunan şehir harabeleri.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 13)

Haç deyri: “*Tokat’ta olduğu rivayet edilen manastır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Harem: Kâbe (MN 2)

Hilfat Medresesi: “*Amasya’dadır. Bugün harabe halindedir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İskender Çeşmesi: “*İskender-i Yunanî’nin Zile’de yaptırdığı rivayet edilen çeşme.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kâbe: Kâbe (APŞ 1)

Ka'be: Kâbe (APŞ 1) (KEMŞ 14) (KK 3) (KD 1) (MN 3)

Ka'be: Kâbe (AE 1) (BŞN 14) (BN 15) (KAE 6) (ŞHŞ 1) (ŞEM 1) (CC 2) (GN 4) (MR 12) (DD 3) (ADD 17) (MÜR 1) (BH 13) (YED 10) (ŞD 4) (MK 1) (HN 7) (ND 70) (AİM 3) (KBD 17) (ERD 2) (GSMH 1)

Ḳâbe: Kâbe (KBD 1) (ND 1) (HN 1)

Ḳa'be: Kâbe (ND 1)

Kā'be-i mu'azzam: Yüce Kâbe (TCE 1)

Ḳubbe-yi şahrâ: “*Mescid-i Aksa*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Matron deyri: Yer adı (DN 1)

Mescid-i Akşâ: “*Kudüs'te Hz. Süleyman tarafından yaptırılan meşhur büyük cami*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (KEMŞ 1) (CC 1)

Mescid-i Akşâ: Yer adı (HN 1)

Mescid-i Akşâ: Yer adı (ND 1)

Restos deyri: “*Zile'de olduğu rivayet edilen kilise.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şalaḥana: “*Tepegözün yaşadığı kayalık*” (Kaçalın, 2017) (KDK 3)

Seyyid Battal Gazi: “*Battal Gazi mescidi*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Siyāvuş Paşa Cami'i: Cami adı (GSMH 1)

Sūmnât: “*Hindistan'daki meşhur puthane*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Sumenât: Yer adı (ND 2)

Sūmenât: Yer adı (ND 1)

3.2.9. OVA ADLARI

Amasiyye yazısı: Amasya Ovası (DN 2)

Birguma yazısı: “*Amasya yakınlarında ova.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Cincife yazısı: Cincife Ovası (DN 2)

Çorum ovası: Çorum Ovası (DN 1)

Dükiyye yazısı: Tokat Ovası (DN 1)

Malya: “*İsyân sırasında büyük ve son savaşın gerçekleştiği, Kırşehir’in kuzeydoğusunda bulunan, bugün ‘Malya Çölü’ adıyla anılan düzlük ve bu civarda bulunan köy/kasaba*”(Tulum, 2017) (MK 1)

Mihalic ovası: Mihaliç Ovası (GSMH 1)

Sıklık Deresi: “*Gümüşhacoköy’e yakın bölgede ova(?)*.” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sivas yazısı: Sivas Ovası (DN 1)

Sofya ovası: Sofya Ovası (GSMH 1)

Şehirköy ovası: Ova adı (GSMH 1)

Vajen ovası: Ova adı (GSMH 1)

3.2.10. SU ADLARI

Ağaç denizi: Su adı (GSMH 3)

Akdeniz: (GSMH 1)

Akkaş: “*Çin’de yeşim çıkarılan bir ırmak*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ahtaran denizi: Bir deniz adı (DN 2)

Ak Saz: “*Arpaçayı’nın Aras Suyu’na karıştığı yerden yarım saat yukarısındaki yatağı boyunda, bugün “Ağ Kamışlık” denilen sazlık olmalıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Albis ırmağı/suyu: “*Kızılırmak*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Amasiyye suyu: “*Yeşilirmak*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Amıt şuyı: “*Dicle Nehri*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 3)

‘Amîk: Amik Gölü, “... *bu ad, ‘Ama (Ana Tanrıça) Halkı’nı belirtir.*”(Umar, 1993) (AD 1)

Aras: Aras Nehri, “*Arsa kök sözcüğü, Aras’ın çeşitlenmesidir ve Luwi dilinde ‘Akmak’ anlamına gelen Arsiya fiilinden türetilmiştir.*”(Umar, 1993) (AD 1) (ŞD 1) (ND 2) (KBD 2)

Aygır Gözler Şuyı: “*Kars’ın kuzeybatısında ya da Van Gölü yakınında bir dere.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Bahreyn: “*Hint denizi ile Basra körfezinin ortak adı*”(Canpolat, 1982) (MN 4) (ADD 3) (ŞD 1) (ND 1)

Bahr-i ‘ummân: “*Arap yarımadasının güneyi ile İran arasında kalan deniz*”(Tokatlı, 1984) (MK 3)

Bağr-ı umman: Su adı (ADD 1)

Büyük Kamçi suyu: Su adı (GSMH 1)

Ceyhûn: “*Amuderya’nın orta çıkışı.*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2) (ADD 2) (ŞD 1)

Ceyhûn: “*Belh şehrinde bir ırmak*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ceyhûn: Ceyhun nehri (KBD 1)

Ceyhûn: Ceyhun (KBD 10)

Ceyhûn: Ceyhun (KBD 1)

Ceyhūn: Ceyhun (HN 4)

Ceyhūn: Ceyhun (HN 2)

Ceyhuñ: Ceyhun (ND 1)

Cūy-ı Ferākıb: Yer adı (BN 1)

Çaşnîgîr Deresi: Su adı (GSMH 1)

Dereşam: Dereşam Suyu (KDK 2)

Dicle: Dicle Nehri (TM 3) (MN 1) (MR 5) (AD 2) (ND 1)

Dükiyye ırmağı: Tokat Irmağı (DN 2)

Fırat: Fırat Nehri (DN 1)

Fırât: Su adı (ND 8)

Furât: Fırat (SVTM 1) (TE 1) (DD 2) (ADD 2) (BH 1) (ŞD 2) (MK 2) (KBD 7)

Furat: Fırat nehri (AİM 1)

Fürât: Fırat (KBD 1)

Geryas/Giryas deresi: “Geyraz Deresi. Tokat-Sivas karayolu kenarlarından doğup, Tokat şehrinin içinden akan dere.” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Giyras: (bk. Geryas Deresi) (DN 2)

Gökçe Deñiz: Gökçe Deniz (KDK 1)

Haraşna suyu: Amasya’da bulunan bir akarsu adı (DN 1)

Harsanosiyye ırmağı: “*Kelkit Irmağı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Harsanosiyye suyu: “*Kelkit Irmağı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Hürmüz: “*Basra körfeziyle Umman Denizini birbirine bağlayan boğaz*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Kamçi suyu: Su adı (GSMH 1)

Ḳara Deñiz: Kara Deniz (KDK 2)

Kara deñiz: Karadeniz (KBD 1)

Karadeniz: Karadeniz (GSMH 3)

Ḳara Dere: “*Gökçe Göl’ün fazla sularını Aras Nehri’ne boşaltan Zengi Su’nun eski adı.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Ḳaraḳaş: “*Çin’de yeşim çıkarılan bir ırmak*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kaz göli: “*Tokat ili Zile ilçesine 25-30 km uzaklıkta olup günümüzde kurumak üzeredir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kızılıрмаğ: Kızılırmak (KBD 1)

Kîş-i baḥreyn: “*Basra Körfezi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kîş-i Baḥreyn: Basra Körfezi (HN 1)

Kîşü’l-baḥreyn: “*Basra Körfezi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kopisa suyu: Su adı (GSMH 1)

Ḳulzem: “*Kızıl Deniz*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḳulzüm: “*Kızıl Deniz*” (Argunşah, 1999) (TM 2) (AD 2)

Ḳulzüm-i ‘Ummân: “*Umman Denizi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Luṭ: “*Lut Denizi*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Mağribî deñiz: “*Atlantik Okyanusu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Maraş suyu: Su adı (GSMH 2)

Misivri deresi: Su adı (GSMH 1)

Morava Suyu: Su adı (GSMH 4)

Muḥîṭ: “*Atlas okyanusu*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Nadir deresi: Su adı (GSMH 1)

Nîl: “*Nil Denizi*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MR 1) (DD 1) (ADD 2) (ŞD 1) (MK 2) (HN 1) (AİM 1) (KBD 14)

Nîl: Nil Nehri (ŞEM 2) (MN 2)

Osıma suyu: Su adı (GSMH 1)

Sisiyye ırmagı: “*Gümenek Irmağı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Sofya suyu: Su adı (GSMH 1)

Şat: “*Dicle ile Fırat’ın birleşmesiyle meydana gelen büyük ırmak*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1) (ND 1) (KBD 2)

Şat: Su adı (KBD 2)

Şât: Su adı (AD 1)

Şatt: Su adı (ND 1)

Şatt: Su adı (ND 1)

Tokat/Tokad ırmagı: Tokat Irmağı (DN 1)

Ṭalı Saz: Talı Saz (KDK 1)

Ṭana Şazı: “*Balıklı Göl’den gelen Doğu Beyazıd’ın ortasından geçerek aşağıda Maku’dan gelen çayla birleşip Aras’a karışan (Bezirgan Suyu) bugünkü Sarı Su boyunda bir sazlık.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Tuna: Tuna Nehri (GSMH 2)

Ṭunca: Su adı, “*Tonsos/Tonzos: Meriç’in en önemli kolu olan ve şimdi tunca denen ırmağın adının ilkçağda Hellen’lerce söylenen biçimi. Adının aslı Danda’dan bozma Donda/Tonda olabilir.*” (Umar, 1993) (HN 1)

‘Ummân: Umman Denizi (TM 3) (AD 3) (HN 10) (KBD 6)

Zemzem: “*Mekke’de bulunan bir kuyunun kutsal sayılan suyu*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (ŞHŞ 4) (MN 2) (ADD 2) (AD 1) (YED ?) (ND 9)

Zemzem: (KBD 8)

3.2.11. ÜLKE ADLARI

Abkaza: (bk. K̇an Abkaza ili) (KDK 1)

‘Acem: Yer adı (BN 1) (TM 1) (MN 2) (MÜR 12) (AD 2) (ŞD 2) (HN 11) (YİŞ 2) (ERD 1)

Āzerbāycān: Azerbaycan (TM 1)

Bulğar: “*Bulgaristan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bulğar: “*Bulgar milleti, Bulgaristan*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Bulğar: Bulgar, Bulgaristan (ND 1)

Cezāyir: Cezayir (ŞEM 1)

Çīn: “*Çin ile Tibet, Mançurya ve Doğu Türkistan’ı içine alan ülke, Şīn*” (Argunşah, 1999) (TM 11)

Çīn: Çin (BN 12) (KEMŞ 1) (KK 1) (MN 14) (MR 1) (DD 6) (ADD 12) (AD 1) (HN 7) (ND 42) (KBD 15)

Çin: Çin (ŞEM 3) (MÜR 2) (HN 4) (ND 2)

Çīn: Çin (HRN 1)

Endelüs: “*Endülüs, İspanya-Portekiz*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Endülüs: Endülüs (MÜR 1)

Ermen: “*Ermenistan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Ermeniyye: “*Ermenistan*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (TM 1)

Felestin: “*Filistin*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Fāris: “*İran*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Fārs: “*İran*” (Argunşah, 1999) (TM 8) (BH 2)

Germiyân: Kütahya ili ve yakın çevresi, “... *Germiyan adı, Farsçada ‘İlica’ anlamına gelen Germâ sözcüğünden, yine Farsçadaki çoğul üretme takısı –yân ile türetilmiştir, İlicalar anlamındadır...*”(Umar, 1993) (ŞEM 2) (ŞD 15) (HN 1)

Germiyan: Yer adı (DTAO 1)

Gürcistan: Gürcistan (DN 11) (DAH 1) (KDK 5)

Gürcistân: Gürcistan (BN 2)

Ḥabeş: Habeşistan (BN 1) (TM 2) (MN 5) (BH 1) (ŞD 1) (HN 6) (ND 5) (KBD 1)

Ḥabeş: “*Habeşistan, bugünkü Etiyopya halkından olan kimse*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Habeş: Habeşistan (KBD 12)

Ḥabeşe: Habeşistan (TM 1)

Ḥıṭay: “*Çin*”(Küçüker, 1994) (YİŞ 2)

Ḥıṭâyistân: “*Bir ülke*”(Kaymaz, 1989)(GN 1)

Hind: Hindistan, Hintli (ŞEM 2) (TE 6) (TM 6) (MN 3) (MÜR 1) (ŞD 1) (ND 1) (KBD 10) (ADD 2)

Hindistân: Hindistan (BN 7) (TE 1) (BH 1) (AD 1) (ND 2)

Hindūsitân: Hindistan (TM 20)

Hindūsitân: Hindistan (AD 1) (ŞD 1)

Hindustan: Hindistan (DN 1) (TM 3)

Hindüstân: Hindistan (YK 2) (MÜR 15) (HN 2) (KBD 2) (DTAO 1)

Hindustân: Hindistan (ŞEM 1) (HN 3) (KBD 3)

Hindüstân: Hindistan (AD 1)

Ḥūn: “*Hun Türklerinin ülkesi*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hunnân: “*Hun Türklerinin ülkesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Irāk: Irak (TM 1) (MN 3) (AD 1) (ŞD 1) (HN 2)

‘Irāk: Irak (KBD 5)

‘Irāk: Irak (BN 1) (KEMŞ 1) (MK 1)

Irak: Ülke adı (DAH 1)

Irak: Irak (BH 1)

Irāk: “*Dicle Nehrinden aşağı Basra’ya kadar Şat, suyunun aşağı kısmı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

‘Irākķ: Yer adı (HN 1)

‘Irākıstān: Yer adı (ND 1)

İrān: İran (HN 8)

İrān: “*İr’in ülkesi, Acemistan*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İrān: İran (ŞD 1) (HN 8) (ND 1)

İsrāyil: “*Ben-i İsrail*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 2)

İsrāyil: (MÜR 2)

Çan Abkaza ili: “*Bugünkü adıyla Abazalar, Batı Kafkasya’da, Karadeniz kıyılarında oturan bir kabilenin adıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Çaraman: Karaman (ŞD 1)

Karaman: Karaman (GSMH 1)

Ken‘ân: Kenan (ÇN 1) (ŞHŞ 2) (MR 1) (DD 3) (BH 2) (AD 1) (YED 7) (ŞD 2) (MK 1) (HN 3) (ND 6) (KBD 4) (ERD 3)

Ken‘an: Filistin (ADD 4)

Kıfçak ili: “*Kıpçak ili. 13. yüzyılda Türkistan’da, Altay Dağları’ndan Avrupa’nın ortalarından geçen Tuna Nehri’ne kadar uzayan geniş coğrafyaya verilen genel ad.*”

(Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Laz eli: Sırbistan (GSMH 3)

Mısr: Mısır (KEMŞ 1) (KK 4) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 33) (MN 6) (MR 1) (DD 2) (ADD 6) (MÜR 3) (AD 2) (YED 2) (ŞD 3) (MK 4) (HN 7) (ND 25) (ERD 1) (KBD 1)

Mısr: Mısır (AE 1) (BN 4) (MR 1) (YED 3) (HN 2) (YİŞ 6) (ND 2)

Mısır: Mısır (MŞ 2) (RN 1) (KBD 2)

Mısır: Mısır (KBD 8) (ERD 1) (ND 1) (DTAO 2)

Pars: “*İran, Acemistan*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 3)

Rūs: “*Rusya*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Saklāb: “*Slovenya*” (TM 2)

Şīn: “*Çin*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Sîstān: Sakaların ülkesi (HN 1)

Şūdān: Sudan (TM 1)

Tatar: Tataristan (ŞD 1)

Tūrān: “*Turan ülkesi, Türkistan*” (Akdoğan, 1979) (AD 4)

Turan: Yer adı (ND 1)

Türkistan: Türkistan (BN 1)

Türkistān: “*Türklerin ana yurdu olan Taşkent, Hive, Kırgız, Fergana, Buhara ve Semerkant’ı içine alan büyük bölge*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 4) (AD 1) (KDK 2)

Üngürüs: “*Macaristan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ürdün: Ürdün (MR 1)

Yemāñ: Yemen (KBD 1)

Yemān: Yemen (KBD 2)

Yemen: Yemen (BN 2) (KEMŞ 1) (ŞEM 5) (CC 1) (TE 2) (TM 10) (MR 2) (DD 1) (ADD 2) (MÛR 1) (ŞD 2) (HN 1) (KBD8) (YİŞ 2)

Yūnān: Yunanistan (TM 1)

3.2.12. VADİ ADLARI

Baṭḥā: “*Medine’nin eski adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Bathā: Yer adı (KBD 1)

Kişmir: “*Keşmir, Himalaya’nın kuzeybatı kısmındaki vadi*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Vādī-i Maḳdes: Tur-ı Sina dağının eteğinde bir vadi, Tuva Vadisi (ND 1)

Vādī’l-Muḳaddes: Tur-ı Sina dağının eteğinde bir vadi, Tuva Vadisi (ND 1)

3.3. KÖK ADI (ETNONİM) SÖZLÜĞÜ

‘Abāsan: Bir soy adı (ND 1)

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Abbāsîler: Abbasîler (TM 1)

‘Acem: “*İranlı*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1) (ŞEM 19) (GN 1) (TE 5) (TM 6) (MR 1)

‘Acemce: “*Farsça, Acemce*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

‘Ad kavmi: “*Kur’an-ı Kerîm’de de geçen eski bir Arap kavmi. Yemen’de, Umman ile Hadramut arasındaki bölgede yaşamışlardır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ād: Kök adı (AK 1) (ŞHŞ 1) (AD 1) (MK 1)

‘Adenî: Kök adı (MÛR 1)

Aḥmedî: Ahmedî (TE 2)

Akça koyunlu: “*Oğuz Türklerinin bir oymağı*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Alaman: Alman (DN 1)

Alaman: Kök adı (HN 1)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

Âl-i Büveyh: “*Büveyhoğulları, bir İran hanedanı*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Âl-i ‘Osmân: “*Osmanlı sülalesi*”(Argunşah, 1999) (TM 4)

‘Âl-i ‘Osmân: Kök adı (GSMH 2)

Âl-i Osman: Kök adı (DTAO 1)

Âl-i Osman: Kök adı (GSMH 1)

Âl-i ‘Osmân: Kök adı (GSMH 11)

Âl-i Osmanoglu: Kök adı (GSMH 1)

Âl-i Dāvūd: Kök adı (AD 1)

Altmış şalâlular: “*Cemaat ismi*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

A‘râb: “*Araplar*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

A‘rab: “*Çöl Arapları*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

‘Arab: Arap (BŞN 2) (TCE 2) (KEMŞ 1) (ŞHŞ 1) (ŞEM 13) (GN 5) (TE 27) (TM 12) (MN 3) (MR 8) (DD 1) (MÜR 11) (BH 12) (ŞD 2) (HN 6)

‘Ârab: Arap (YİŞ 2)

‘Arabca: Arapça (MR 1) (TM 1) (YK 1)

‘Ârabca: Arapça (YİŞ 27)

‘Arabça: Arapça (BH 1)

‘Arab dili: Arapça (DN 1) (DN 93a/4)

‘Arabi/‘arabî: Arapça, Arap’a ait (SUL 3)

‘Arabî: “*Arapça*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Arabî: “*Araba ait*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

‘Arabî: Kök adı (ND 1)

‘Arabî/ A‘râbî: Arabî, Arap (BH 8)

‘Arabî: Kök adı (MÜR 2)

‘Arap: Kök adı (ERD 1)

As: Bir Türk kavmi, Prototürkler olabilir. (HN 2)

Âşhâb-ı kehf: Kök adı (YİŞ 1)

Bâbilî: Babil’e ait (KBD 1)

Bâbekî: “*Babek’e bağlı olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Bağdâdî: Kök adı (HN 1)

Bağdadî: Kök adı (YİŞ 2)

Bars: “*Fars*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2)

Bârsî: “*Farsi*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Bayat: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Bayındır: Bir Oğuz boyu (KDK 66)

Benî ‘Abbās: “*Abbasiler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Benî Curhem: “*Beni Curhem kabilesi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Benî Huzā‘a kabilesi: “*Benî Huzâa kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Benî İsrā‘îl: “*İsrail oğulları, Yahûdiler*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MR 28)

Beni İsrail: “*İsrail oğulları*” (Canpolat, 1965) (BH 4)

Beni İsrail: Kök adı (DTAO 2)

Benî İsrāyîl: “*İsrailoğulları*” (Akpınar, 2010) (TCE 2)

Ben-i isrāyîl: Kök adı (YİŞ 2)

Benî Kelb: “*Arabistan’da bir kabile*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)

Benî’n-naẓîr: “*Benî’n-nazir kabilesi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Benî Sāsān: “*Sasaniler*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Benî Seleme: “*Bir Arap kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Benî şîbe: “*Benî Şibe kavmi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Benî Ümeyye: “*Emeviler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Benî Vāşile: “*Benî Vâsile kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Benî Yetim: “*Benî Yetim kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Berbere: “*Berberi kavmi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Berberî: Kök adı (ND 1)

Berberiyye: “*Berber kavmine mensup olan*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Berehmen: “*Brahmi dininden olan*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Boz Oğ: “*Oğuzların bölündüğü iki ana koldan biri olup on iki boya bölünmüştür.*” (Gökyay, 2000) (KDK3)

Bügdüz: “*Oğuzların Üç-ok kolundan bir boyun adı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ca‘ ferî: Kök adı (ND 2) (KBD 2)

Cebbâri: “*Hız. Musa zamanında yaşamış bir kavmin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cebri: “*Mezhep adı*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cebri: Kök adı (ERD 1)

Cimşîdî: “*Cemşid’e ait*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Cuhūd: Kök adı (HK 2)

Cühūd: “*Yahudi*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 2) (ŞEM 1) (GN 1) (AD 1) (HN 1)

Cühūz: “*Yahudi*” (Canpolat, 1965) (BH 10)

Çāçī: Taşkent'e ait (ND 1)

Çaçı: Kök adı (ND 1)

Çeh: “*Osmanlı Kaynaklarında bugünkü Çekoslovakya'nın Bohemya, Moravya ve özellikle Slovakya kesiminde yaşayan halı ifade eden ad.*” (İslam Ansiklopedisi, 2013) (GSMH 4)

Çerkes: “*Kafkasya'da yaşayan bir boy.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5) (BN 1) (HN 1)

Çerkez: Çerkes (KDK 1)

Çīnī: Çin'e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

Çorumlu: Çorum'a mensup (DN 1)

Dāvūdī: Hz. Davud'a ait (AD 1)

Dehrī: Kök adı (ERD 1)

Dımişkī: Kök adı (HN 1)

Dımişkī: Kök adı (HN 1)

Dimiškī: Kök adı (HN 1)

Ebile: “*Bir kavim adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Efrenc: “*Avrupalı, Frenk*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2)

Efreng: “*Frenk, Avrupalı*” (Tatçı, 2005) (YED 2) (HN 2)

Ekrād: “*Kürtler*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 3)

Engerus: Macar (DTAO 1)

Enşār: (bk. Enşārī) (MR 1)

Enşār: “*Medine ahalisinden olup Peygamber'den yardım isteyen ahali*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Enşārī: “Hz. *Peygamber’e ve muhacirlere yardımcı olan Medineli Müslümanlar*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Enşārī: “*Medine ahalisinden olan kimse*”(Canpolat, 1965) (BH 1)

Ermen: “*Ermeni, Ermenistan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Ermenî: Ermeni (GN 1) (TM 2) (MK 2)

Ermenî: Ermeni (YİŞ 32)

Ermeni: Ermeni (ŞEM 2)

Ermîni: Ermeni (BH 1)

Etrāk: “*Türkler*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 3) (TM 2)

Fāris: Kök adı (KBD 1)

Fārisî: “*İran halkından olan*”(Canpolat, 1965) (BH 1)

Fārîsî: Kök adı (KBD 1)

Fārisî: “*Farsça, İranla ilgili olan*”(Akpınar, 2010) (TE 7)

Farisî: Kök adı (MÜR 3)

Farsiî: Kök adı (MÜR 5)

Fārsî: “*Farsça*”(Argunşah, 1999) (TM 19)

Fārsî: “*Farsa ait*”(Küçüker, 1994)(YİŞ 1)

Feriz Beğoğulları: Kök adı (GSMH1)

Fireng: Kök adı (KBD 3)

Firenk: “*Avrupalı*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16) (ŞEM 3) (ADD 1)

Firenk: Kök adı (DTAO 1)

Freng: Kök adı (KBD 1)

Frenk: “*Avrupalı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2)

Frenk: Kök adı (KBD 1)

Ġarbiyye: “*Batı ile ilgili, Avrupa’ya mensup*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Geylānī: Geylan şehrine ait (ERD 3)

Gürce/Gürçi: “*Gürcü*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ĥabeş: “*Habeşistan kıtasında yaşayan yerli halk*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MR 1)

Ĥabeşī: Kök adı (MÜR 3) (ŞD 1)

Ĥabeşī: Kök adı (ND 1)

Habeşī: Kök adı (KBD 3)

Ĥamīr luġati: “*Dil adıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ĥanīf: “*Hz. İbrahim’in dini*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ĥanīfe: “*Ebû Hanīfe’nin kurduğu mezhebin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ĥārezm: Kök adı (AD 2)

Ĥāricī: “*İslamiyet’te görülen bozuk fırkalardan birisidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ĥāricīler: “*Hz. Ali’ye isyan eden cemaat fertlerinden her biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hāşimī: Kök adı (ND 2)

Hāşimī: Kök adı (ND 1)

Hatayī: Hitayi (DAH 1)

Ĥavāricler: “*Hariciler. Hz. Ali’ye isyan eden cemaat fertlerinden her biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ĥavāric: Kök adı (ND 1)

Ĥavārizmī: “*Harezmlī*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ḥayberī: “*Hayberli*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Ḥayberī: Kök adı (ND 2)

Hayderī: Kök adı (KBD 3)

Hırvat: Hırvat (GSMH 1)

Ḥıṭāyī: “*Çin’in kuzey bölgesine ait olan*”(Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Ḥıṭāyī: Kök adı (HN 4)

Ḥıṭāyī: Kök adı (HN 1)

Ḥıṭāyī: “*Çin’in kuzey bölgesinden olan kimse*”(Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıṭayī: Kök adı (DAH 1)

Hindū: Hintli (MN 15) (MR 2) (ADD 3) (ŞD 10) (HN 2) (ND 5) (KBD 35) (ERD 1) (TE 3)

Hinūd: “*Hintliler*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (KBD 1)

Hindī: Hintli (TE 36) (MR 1) (ADD 1) (MÜR 35) (YİŞ 22)

Hindî: Kök adı (HN 2)

Hindî: Kök adı (DAH 1)

Hindīler: “*Hindistanlılar*”(Argunşah, 1999) (TM 8)

Hindu: Hintli (DN 1)

Hindu: Hintli (DD 2) (ND 1)

Ḥindu: Kök adı (ND 1)

Hindüstānī: Hindistana ait (TE 1)

Horasānī: Kök adı (MÜR 1)

Ḥorasānīler: “*Horasanlılar*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥorasānīler: Horasaniler (KK 1)

Ḥōrezm: Kök adı (KBD 1)

Horezmî: “*Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Horezmîyân: “*Harezmliler, Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥudāyî: Kök adı (ŞD 1)

Ḥutenî: Hutanlı (ADD 1)

Ḥuzā‘at: “*Huzaat kabilesi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Hüseynî: Hüseyin’e ait (ŞD 1) (ND 6) (6)

‘Irakîler: Iraklılar (TM 1)

‘Irakî: Kök adı (MÜR 5)

‘Irākî: Kök adı (ND 1)

‘Irākî: Kök adı (KBD 2)

İsfahānî: Kök adı (MÜR 6)

İsfahānî: Kök adı (MÜR 1)

İsfahānî: “*İsfahan’a ait*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

İslām: İslam (GSMH 12)

İşık: “*Bektaşî ve Hurufîler içinde yaşadıkları sanılan, Ehl-i sünnetden olmayan, bâtinî ve şîâ temayüllü bir grup.*” (Tatçı, 2005) (YED 3)

İbāhî: “*Ehl-i sünnet dışında olan bir mezhep.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbrānîçe: İbranice (BH 1)

İç Oğuz: (KDK ?)

İhvānî’ş-şafā: “*Bir şiir kuruluşu*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

İrmenî: Kök adı (MÜR 22)

‘İsevî: Kök adı (AD 1) (ŞD 2)

‘İsevî: “*Hız. İsa ’ya ait*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

‘İsevî: Kök adı (ND 1)

‘İsevî: Kök adı (ND 2)

İslām: Müslümanlık (TCE 1) (MRN 1) (ŞEM 2) (KAE 1) (KK 13) (ŞHŞ 1) (GN 4) (TE 1) (TM 10) (ADD 5) (BH 7) (YED 4) (ŞD 2) (MK 3) (HN 1) (ND 7) (KBD 10) (DN 65) (GSMH 67)

İslam: İslam (KD 1)

İslām: İslam (DTAO 1)

İzniķi: Kök adı (ERD 2)

Kabili: Kök adı (MÜR 18)

Ḳaderî: “*Kaderiyye mezhebinden olan.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳaderî: Kök adı (ERD 1)

Ḳalenderî: Kök adı (ND 1)

Kalenderî: Kök adı (KBD 2)

Karamanlu: Karamanlı (DTAO 1)

Ḳarāmîṭa: “*Rafizilerden serayii inkâr edip muharrematın istihlaline kail olan Batıniyye taifeleri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḳaşānî: İranda bir şehire ait (MÜR 2)

Ḳayı: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Ḳayyūmîler: Kayyumlular (TM 1)

Ken‘ānî: Kök adı (ND 2)

Ken‘ānî: Kenan şehrine ait, Kenanlı(DD 1)

Keşmirî: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ŞD 1)

Ḳımārī: “*Hindistan’da Kımar şehri ile ilgi*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Kıfçağ: Kök adı (KBD 1)

Ḳıpçaq: Kök adı (ND 1)

Ḳıptī: Kök adı (MÜR 2)

Kırsigān: Hristiyan (GSMH 7)

Kirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (TE 1) (MÜR 10)

Kirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (KBD 2)

Ḳiṣmīrī: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ADD 1)

Krisgān: Hristiyan (GSMH 3)

Ḳureyş: Kureyş Kabilesi (MR 1) (BH 2)

Ḳureyşī: Kök adı (ND 1)

Ḳurīza: Kuriza Kabilesi (BH 1)

Kürd: Kök adı (MK 2)

Lāhūtī: Tanrısıl (ERD1)

Lāz: “*Kafkaslarda yaşayan bir kavim*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Laz: Sırp (GSMH 1)

Laz: Sırp (DTAO 3)

Leh: Leh (GSMH 5)

Liḥyān: “*Allah’a isyan eden bir kavim adı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Macar: Macar (GSMH 2)

Mağribī: “*Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika halkından olan kimse.*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MÜR 1)

Maḥmudīler: “*Gazneli Türk devletinin hükümdarı Sultan Mahmud’un soyundan gelenler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mâlikî: “*İmam Malik mezhebinden olan*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 1)

Mâverâü’n-nehrîler: “*Maveraünnehir bölgesinde yaşayanlar*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mecûsî: “*Ateşe tapan kimse veya Mecûs dinine mensup*”(Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Mecûsî: Ateşe tapanlar (MR 2)

Mecûsi (bk. Mecûsî) (MR 1)

Mekkî: Kök adı (MÜR 3)

Mervânî: “*Bir tarikat.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mervanîler: “*Abbasîlerin Mervan koluna mensup olanlar.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Masih Dini: “*Hıristiyanlık*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Mevlevî: Mevlevi (KBD 2)

Mısrî: Mısır’a ait, mısırlı (TE 2) (ADD 4) (MÜR 11)

Mısrî: Kök adı (ND 1)

Mısrî: Kök adı (HN 1) (YİŞ 1)

Mısrî: Kök adı (KBD 2)

Mısrîler: Mısır’a ait olanlar, Mısırlılar (TM 2)

Mi’mîn: “*Müslüman*”(Kaymaz, 1989) (GN 22)

Mısrılı: Mısırlı (KEMŞ 2)

Mubâhî: “*İbahiye tarikatına mensup*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Moğal: Moğol (ŞHŞ 1)

Moğal: Moğol (KBD 1)

Moğālī: Moğolca (KK 2)

Moğîlî: Moğol (HN 1)

Moğol: Moğol (ND 1)

Moğol: Moğol (AD 1) (MK 6) (HN 1) (ND 7)

Mogol: Moğol (DTAO 1)

Muğāl: Moğol (MN 3)

Muğal: Moğol (ADD 2)

Muğān: “*Mecusiler, ateşperestler*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Mugannî: Kök adı (KBD 1)

Muğannî: Kök adı (HN 1)

Muhammedî: “*Müslüman*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muḥammedî: “*Hız. Muhammed’e ait*”(Argunşah, 1999) (TM 1) (ŞD 4) (YİŞ 1) (ND 1)

Muhammedî: Kök adı (GSMH 1)

Mūsavî: “*Yahudi*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Müsevî: Musevi, Yahudi (ŞD 2)

Musulmānlık: Müslümanlık (KK 2)

Müselmān: Müslüman (HK 4) (ŞEM 2) (TM 1) (DD 1) (ADD 1) (YED 5) (HN 4) (ND 6) (KBD 1) (DN 10)

Müselman: Müslüman (ND 2)

Müselmānlık: Müslüman (DN 1)

Müslim: Müslüman (TCE 2) (ŞD 1) (ND 1) (KBD 2)

Müslimān: Müslüman(YİŞ 1) (DN 17)

Müslimānlık: Müslümanlık (DN 3)

Müslīmīn: Müslümanlar (YİŞ 2)

Müslimīn: Müslümanlar (GSMH 1)

Müslümān: Müslüman (ŞEM 3) (YED 3) (DN 5)

Müslüman: Müslüman (GSMH 3)

Müslümān: Müslüman (GSMH 1)

Müsülman: Müslüman (DAH 1)

Müsülmān: Müslüman (SVTM 3) (TCE 4) (VHM 1) (ÇN 1) (KEMŞ 1) (KK 9) (ŞEM 3) (GN 4) (ADD 2) (BH ?) (YED 14) (KDK 2) (MK 3) (HN 2) (KBD 7) (ERD 3) (DN 78)

Müsülmān: Müslüman (DTAO 1)

Müsülmānlık: Müslümanlık (KK 4)

Müsülmānlık: Müslümanlık (DN 5)

Naşārā: “*Hıristiyanlar*” (Argunşah, 1999) (MR 1)

Naşāra: (bk. Naşrānī) (MR 1)

Naşārī: (bk. Naşrānī) (MR 2)

Naşāri: (bk. Naşrānī) (MR 1)

Naşrānī: “*Hıristiyan*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (BH 2) (MK 2)

Naşrānī: “*Hıristiyan*” (Akpınar, 2010) (TCE 1) (FN 1) (GN 1)

Nasrānī: Kök adı (APŞ 1)

Naşrāni: (bk. Naşrānī) (MR 1)

Oğuz: Oğuz kavmi, Oğuz ülkesi (KDK 183)

Oğuz: Oğuz Kavmi (DTAO 1)

‘Oşmānī: “*Osmanlıya ait*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

Osmānīler: Kök adı (GSMH 1)

Osmāni(ler): Osmanlılar (DTAO 3)

Osmanlar: Kök adı (DTAO 1)

Osmanoğlanları: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 34)

Osmānoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmānoğulları: “*Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazi...*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ömer Fārūḳî: Hz. Ömer’e ait (HN 1)

Pārisī: “*Farsça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pārisī: Kök adı (HN 1)

Pars: Kök adı (HN 1)

Pārs: “*Fars*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pārsī: “*Farsi*”(Akpınar, 2010) (TE 1) (YİŞ 1)

Parsī: “*Farsça*”(Kaymaz, 1989) (GN 1)

Pārsīce: “*Farsça*”(Küçüker, 1994) (YİŞ 9)

Pehlevīyanca: Kök adı (MÜR 1)

Rabbānī: Tanrısal (BH 1)

Raḥmānī: Tanrı’ya ait (GN 2) (ŞD 5)

Raḥmānī: Tanrısal (ND 1)

Rûm: “*Bizans*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Rûm: “*Rum, Romalı*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 41)

Rum: Romalı (GSMH 1)

Rûm: Kavim veya boy adı (DTAO 1)

Rûmca: Rumca (YİŞ 1)

Rum dili: Rumca (DN 11)

Rum hattı: Rumca (DN 1)

Rûm hattı: Rumca (DN 1)

Rûmî: “*Rum ülkesinden, Anadolu*”(Akpınar, 2010) (TE 17) (ADD 4) (HN 1)

Rumî: “*Rum diyarına mensup, Anadolu*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Rûmî: Rum’a ait (DN 30)

Rûmî: Kök adı (DAH 1)

Rûmî: “*Anadolu’ya mensup.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (MÜR 3) (YİŞ 11) (KBD 1)

Rumîler: “*Anadolu’da yaşayan Bizans ve diğer Hristiyan dinine mensup olan insanlar.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 25)

Rûmîler: “*Anadolu halkı*”(Yavuzarslan, 2002) (TM 2)

Rûmu’l-aşl: “*Aslen Anadolu’ya mensup.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Rus: Rus (DN 1)

Rûs: Rus (ADD 1)

Rûs: (KBD 1)

Rüffî: “*Rifailik tarikatından olan kimse*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Rüstemi: Rüstem'e ait (DTAO 1)

Şaklabiler: Kök adı (MÜR 1)

Salur/Şalur: Oğuz boylarından biri (KDK 2)

Sāsānī: “*Sāsān’a ve devletine mensup*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Selçuk: Kök adı (MK 3)

Selçukiler: Selçuklular (DN 2)

Selçukîler: Selçuklular (TM 1)

Şemūd: “*Semud kabilesi*”(Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sıfāhānī: Kök adı (ND 1)

Şīni: “*Çinli*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Şinī: Çin'e ait (SUL 1)

Süleymānī: Kök adı (MÜR 1) (MK 2)

Süleymānī: Kök adı (KBD 1)

Süleymānī: Kök adı (ND 2)

Sünnī: “*Ehl-i sünnet ve cemaat itikadında olan*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Sünnî: Sünni (BH 1)

Süryānī: Süryani (MÜR 1)

Süryānice: “*Süryani dilince*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Süryāniler: “*Eski Suriye halkından olan*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Şāfi': Kök adı (AK 1)

Şam: Boy adı (DTAO 1)

Şāmī: Şam'a ait, Şamlı (TE 2) (MÜR 2) (YİŞ 1)

Şī' a: Şia mezhebi (KBD 1)

Şirāzī: Şiraz’a ait, Şirazlı (KBD 1)

Ṭaş Oğuz: Dış Oğuz (KDK 23)

Tat: “*Tatar, Türk*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭat: Kök adı (HN 1)

Ṭat Dili: Dil adı (HN 2)

Tat: “*İranlı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Tat: Kök adı (MTB 1) (KDK 2)

Tāt: “*Türk olmayanlar*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Tatar Hân: Kök adı (GSMH 1)

Tatar: Tatar (ND 21) (KBD 24) (DTAO 3) (HN ?)

Ṭatar: Tatar (ND 1)

Tātār: Tatar (ADD 7)

Tatār: Tatar (MN 4) (DD 1) (KDK 2) (MK 2)

Tatar: “*Aktav kumandasında Rumeli’ye yerleşen askerler ve aileleri*” (İnalcık & Oğuz, 1989) (GSMH 6)

Tatarī: Kök adı (HN 2) (ND 1)

Tatārī: Kök adı (KBD 1)

Ṭāyfi: Tayf’a ait (YİŞ 2)

Tāzī: “*Arapça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 7)

Tāzī: “*Arap dili, Arapça*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Tāzī: Kök adı (HN 1)

Tāzī: Kök adı (N 1)

Tāzīçe: “*Arapça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Temurî: Kök adı (AD 1)

Tersâ: Kök adı (AE 1) (MK 4)

Tersâ: Kök adı (HK 4) (APŞ 1) (MRN 3) (DD 1) (YED 1) (ŞD 1) (ND 1) (ERD 1)

Turgut: Kök adı (DTAO 1)

Türk: Türk (DN 3) (BŞN 1) (YK 1) (SVTM 1) (KK 1) (ŞEM 1) (GN 1) (TE 2) (MR 1) (ADD 12) (MÜR 5) (BH 3) (AD 10) (ŞD 4) (MK 4) (HN 7) (ND 16) (KBD 14) (YİŞ 4) (ERD 1) (GSMH 78)

Türk/Turk: Türk (MTB 5)

Türk: Türk (DTAO 2)

Türkçe: Türkçe (YİŞ 62) (KBD 1) (MK 1)

Türkçe: Türkçe (HN 1) (SVTM 2) (BH 3)

Türkî: “*Türkçe*” (Yavuz, 1991) (KK 4) (ND 4) (HN 3) (ŞD 1) (BŞN 2) (KBD 15) (MR 1) (TE 1)

Türkî: Kök adı (MTB 2)

Türki: Kök adı (HN 1)

Türkî: Türkçe (DN 1)

Türkîce: Türkçe (DN 1)

Türkân: Kök adı (HN 1)

Türk(-i Hıṭā): Türk (MN 6)

Türk-i Hıṭā: “*Moğol Türkü*” (Akdoğan, 1979) (AD 5)

Türk-i Hıṭāyî: “*Hıttaylı Türk*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Türkistānî: Kök adı (ŞD 1)

Türkler: Türkler (GSMH 5)

Türkmen: Türkmen (GN 1) (MR 1) (ADD 1) (KDK 2) (ND 1)

‘Ummānī: Kök adı (AD 2)

‘Ummānī: Kök adı (DD 1)

Ungurus: Macar (GSMH 22)

Urum: Rum (YED 1)

Üç Ok: Oğuzların Üç Ok kolu, İç Oğuz (KDK 3)

Varsak: Kök adı (DTAO 1)

Yağma: “*Bir Türk boyu*”(Özmen, 1984) (ADD 6)

Yağmāyī: “*Yağma Türklerine mensup*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Yahūdī: Yahudi (KD 1) (TE 1)

Yāhūdīler: Yahudiler (TM 1)

Yahūdu: Yahudi (KD 1)

Yāḳūtī: “*Yakut el-Musta’simī’ye ait*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Yehūd: Yahudi (BŞN 1) (TE 1) (HK 6) (MRN 2) (MR 4) (MÜR 3)

Yehūdī: Yahudi (MR 11)

Yehūdī: Yahudi (TCE 1)

Yehūdiler: “*Musevi*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Yemānī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (SUL 1) (ADD 1) (KBD 2)

Yemenī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (TE 5) (MÜR 3) (KBD 1)

Yezdānī: Yezdani (HN 1)

Yezdānī: Yezdani (ND 2)

Yezīdī: “*Hariciliğin ibadilik ya da ibazilik mezhebinden türeyerek zamanla ayrı bir din sayılan kolundan olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1) (KDK 1)

Yunan: Yunanlı (ŞEM 2) (MÜR 1) (ERD 1)

Yunān: Yunan (TE 1) (YİŞ 4)

Yūnān: Yunan (TM 3) (ADD 1) (AD 3)

Yunanī: Yunanlı (MÜR 15)

Yunanīce: Yunanca (MÜR 2)

Yūnānīler: Yunanlılar (TM 4)

Zenci: Zenci (TE 1)

Zengi: Kök adı, Zengiler (ND 2)

Zerdüş: Kök adı (MK 1)

3.4. MİT ADI (MİTONİM) SÖZLÜĞÜ

Afruz: Mit adı (GSMH 1)

Aḥad: Tanrı (AK 1) (GN 1) (AD 2) (MK 2)

Aḥed: Tanrı (BH 2)

Akṣā: “*Tanrı katındaki meclis*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘Alīm: Tanrı (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (AD 1) (ŞD 1) (HN 1)

‘Alīm: Mit adı (KBD 1)

Alīm: Mit adı (HRN 1)

‘Ālim-i Ġayb: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-Esrār: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-ġayb: Allah (ND 1)

‘Ālimü'l-Ġuyub: Allah (AD 1)

Allah: Tanrı (AE 4) (YK 3) (VHM 1) (RN 1) (KK 77) (ŞHŞ 3) (MRN 9) (DAH 2) (ŞEM 1) (GN 36) (TE 7) (MÜR 1) (AD 3) (YED 75) (KDK 55) (MK 25) (ND 1) (KBD 1) (YİŞ 14) (ERD 3) (GSMH 1)

Allāh: Tanrı (AK 3) (KAE 1) (KEMŞ 11) (KD 2) (FN 5) (TM 11) (DD 1) (BH 6) (ŞD 8) (ND 51) (AİM 2) (KBD 23) (ERD 18) (GSMH 42) (DN 62)

Allah/Allāh: Tanrı (HN 34)

Allah Tanrı (DSM 1)

A‘ rāf: “*Cennet ile cehennem arasında bir yer*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

‘ Araşāt: “*Kıyamette insanların haşrolacağı meydan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 9) (YED 3)

‘ Arş: “*9. kat gök*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AE 1) (AK 8) (VHM ?) (KEMŞ 2) (RN 3) (ŞEM 1) (FN 5) (GN 14) (ŞD 12) (MK 6) (ND 46) (KBD 4) (ERD 10)

Arş: (HRN 2) (APŞ 3) (KK 5) (YED 48) (HN 9) (ERD 1)

‘ Ārş-ı Mu‘ allā: “*Dokuzuncu kat gök*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Aşhāb-ı kehf: “*Kur'an'ın on sekizinci suresinde haklarında geniş olarak söz edilen kimseler.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Aşhābu'l-kehf: “*Uzun zaman bir mağarada uyumuş olan meşhur yedi kişi ile köpekleri*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘ Azīm: Allah (AK 1) (KAE 1)

Azīm: Allah (DAH 1)

‘ Azīz: Allah (FN 5)

‘ Azrā’īl: Dört büyük melekten biri (AK 14) (YED 17) (KDK 35)

‘ Azrāil: Dört büyük melekten biri (VHM 17) (RN 1) (MRN 1)

‘ Azrā’īl: Dört büyük melekten biri (ERD 1)

‘Azrāyil: “*Ölüm meleği*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

‘Azrāyil: Azrail (BH 2)

Baḥr-ı aḥzar: “*İlâhî bir mekân olup inanişâ göre göklerde bulunmaktadır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Bā‘işü’l-emvāt: Allah (AD 1)

Bār: Allah (TE 1) (BH 4) (AD1) (MK 3) (HRN 1)

Bar: Tanrı (DN 2)

Bārī: Allah (KK 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (BH 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (HN 3) (KBD 1) (YİŞ 1)

Bāri: Allah (TM 2) (DD 2)

Bārī: Tanrı (DN 3)

Bār-ı ḥudā: Allah (TCE 19)

Başar: Allah (DD 1)

Başīr: Allah (AE 1) (GN 1) (DD 1) (MK1)

Bennā: Allah (GN 10)

Beyt-i Ma‘mūr: “*Yedinci kat gökte, Kâbe hizasında, Allah’a yakın meleklerin tavaf ettikleri kutsal ev.*” (Yiğit, 1986) (AE 1) (BŞN 4) (MN 1) (HN 1) (ND 3) (AİM 1) (DN 1)

Beytü’l-ma‘mūr: Mit adı (HK 2) (YED 1)

Beytü’l-mā‘mūr: Mit adı (MRN 3)

Beytü’l-ma‘mūr: “*Gökte, Kâbe hizasında Kerrübiya’nın tavafı olan Beyt-i şerif.*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’izetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Bī-niyāz: Tanrı (BH 2)

Bir: “*Allah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (DN 2)

Cabbār: Allah (ADD 1) (BH 9)

Ceberūt: “*Allah’a varmanın üçüncü basamağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Cebbār: Allah (VHM 1) (GN 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 2) (MK 3) (HN 1)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ADD 1) (ND 1)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 22)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AK 8) (ŞHŞ 2) (MR 73) (YED 9) (KDK 2) (HN 2) (ND 4)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 2) (ERD 3) (ND 1)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BN 8) (VHM 4)

Cebra'îl: “*Dört büyük melekten biri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cebra'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1) (TCE 2)

Cebra'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1)

Cebrā'îl/Cebrāyil: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 34)

Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KK 3) (ŞD 2)

Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 13)

Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 4)

Cebreîl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (VHM 9)

Cebre'îl /Cebrā'îl : Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KEMŞ 3)

Cebrā'îl-i emîn: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 3)

Cebrāyil: (bk. Cebrā'îl) (MR 5)

Celâl: Tanrı (GN 1) (YED 2)

Celil: Tanrı (GN 17)

Celîl: Tanrı (AK 1) (FN 1) (ADD 1) (BH 1) (MK 2)

Celîl: Allah (VHM 5)

Cemîl: Allah (DN 1)

Cennet-i ‘Adn: Mit adı (AD 1)

Cennetü’l-me’vâ: Mit adı (ND 2)

Cibrîl: (bk. Cebra’il) (BŞN 1) (TE 1) (TM 1) (YED 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1) (AİM 3)

Cibrîl: Cebra’il (VHM 2) (MRN 3)

Cibrîl-i Emîn: (bk. Cebra’il) (BŞN 2) (ŞD 1)

Çalab: Tanrı (AK 1) (VHM 1) (APŞ 2) (YED 26) (ŞD 1) (MK 22) (ND 1) (AİM 3) (KBD 9) (ERD 1)

Çalâb: Tanrı (FN 1)

Çalap/Çalab: Tanrı (DN 14) (ŞHŞ 3) (HN 44)

Çalabı: Tanrı (BH 3)

Çalap: Tanrı (HRN 1) (VHM 3) (KEMŞ 6) (KK 2) (MRN 3) (DAH 1) (GN 46) (DD 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 37) (KDK 1) (ND 1) (KBD 8) (ERD 3) (BH ?)

Çeleb: Tanrı (FN 9)

Çeleb/Çelep: Tanrı (MTB 2)

Çelep: Tanrı (ÇN 1) (VH 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1)

Çetr-i Ferîdün: “*Sekizinci kat gök*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Dâbbetü’l-arz: “*Kıyamet kopacağı sırada ortaya çıkacak olan korkunç bir ahir zaman yaratığı.*”(Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Dâbbetü’l-Arz: Mit adı (DN 1)

Dârü’l-ğarâr: “*Kıyametten sonra kalınacak alan*”(Akdoğan, 1979) (AD 5)

Da’vet: “*Peygamberlikte bir makam, Hz. Nuh bu makamdadır.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Deccāl: “*Kıyamet günü yaklaştığında Mehdi’den önce orta çıkacak ve yeryüzünde fesat çıkaracaktır.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 4) (YED 1) (ŞD 1) (HN 1)

Deccāl: Mit adı (HRN 1)

Deyyān: Tanrı (BH 3) (YED 1) (MK 3) (HN1)

Ebed: Tanrı (DN 1)

Eḥad: Tanrı (ND 3)

Eḥad: Allah (DN 1)

Ehremen: Mit adı (HN 1) (ND 1)

Eşḥāb-ı Kehf: Ashab-ı Kehf (ND 1)

Eşḥāb-ı kehf: Ashab-ı Kehf (ND 1)

Ev-ednā: “*Mirācdā bir makam olup Hz. Muhammed’e aittir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Evvelü’l-Fikr: Tanrı (AD 1)

Ferd: Tanrı (ÇN 1) (HRN 1) (VHM 2) (BH 1) (HN 2) (ND 1) (KBD 1)

Fettāḥ: Allah (MK 4)

Fettāḥ: Allah (ERD 1)

Fettāḥ: Allah (DN 1)

Ġaffār: Allah (AE 1) (BH 2) (AD 1) (HN 1) (ERD 2)

Ġāfir: Allah (AD 1) (MK 6)

Ġafur: Allah (GN 2)

Ġafūr: Allah (AK 1) (KAE 1) (AD 2)

Ġafūr: Allah (DN 1)

Ġānī: Allah (KD 1)

Ġanī: Allah (HK 1) (VHM 3) (MK 12) (DN 3)

Ġanī: Allah (AK 6) (YED 8) (AİM 1) (ERD 1)

Ġanī: Allah (MRN 1)

Girdigār: Allah (DN 2)

Girdigār: Tanrı (DTAO 1)

Ġufrân: Allah (HN 1)

Gufrân: Allah (YED 3)

Ḥabir: Allah (GN 1)

Hādî: Allah (HN 1)

Hādīmü'l-lezzat: “*Azrâil*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥaḵ(ḵ): Tanrı (ÇN 5) (VH 2) (DSM 2) (AE 2) (HK 2) (AK 13) (TCE 22) (SVTM 18) (HRN 1) (KAE 6) (VHM 21) (APŞ 19) (KEMŞ 20) (RN 24) (KK 141) (ŞHŞ 6) (MRN 51) (DAH 18) (KD 7) (FN 26) (GN 12) (TE 31) (TM 8) (DD 12) (ADD ?) (BH ?) (AD 2) (YED 317) (ŞD 49) (KDK 19) (MK ?) (HN 130) (ND 714) (AİM 12) (KBD 31) (YİŞ 4) (ERD 124) (DN 21)

Hak(k): Tanrı (DTAO 22)

Ḥaḵ(ḵ): Tanrı (ND 25)

Hak(k): Tanrı (GSMH 14)

Ḥaḵḵ: Tanrı (ND 1)

Ḥāk: Tanrı (KBD 1)

Hak: Tanrı (KBD 5)

Hak: Tanrı (HN 1)

Ḥaḵ: Tanrı (HN 1)

Ḥākim: Tanrı (DN 2)

Ḥakim: Allah (AE 1)

Ḥakīm: Allah (KAE 1) (GN 8) (DD 1) (MK 8)

Hakīm: Allah (HN 1)

Ḥākim-i muṭlaq: Allah. (KK 1)

Ḥalīm: Allah (KK 1)

Ḥalīm: Allah (DN 1)

Ḥannān: Allah (AK 2) (BH 1) (ND 2)

Hannān: Allah (KBD 1)

Hārūt: Harut (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 2) (YED 2) (HN 1) (KBD 2) (ERD 1)

Hārūt: Melek adı (ND 1)

Ḥārūt: Melek adı (ADD 2)

Hāviye: “*Cehennem’in yedinci katı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Ḥavz-ı Kevser: Kevser suyu (AK 1)

Ḥay(y): Tanrı (ÇN 1) (KEMŞ 1) (GN 1) (TE 2) (BH 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 5) (MK 8) (HN 3) (ND 9) (AİM 1) (DN 5)

Hayy: Tanrı (GSMH 1)

Ḥayy: Tanrı (KBD 1)

Hayy: Tanrı (SVTM 1)

Hay(y): Tanrı (HRN 2) (RN 1)

Ḥikmet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İsa’nın makâmıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥilāfet: “*Peygamberlikte bir makam olup Dâvud aleyhisselâm bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥilm: “*Allahu taâlâ’nın sıfatlarındandır.*” (Yavuz, 1991) (KK 8)

Ḥoca: Allah (AİM 5)

Hû: Allah (VHM 2) (YED 5)

Ḥudâ/Ḥudâ/Hudâ: Allah (HN 24)

Ḥudā: Allah (AE 1) (ŞEM 3) (VHM 3) (KEMŞ 1) (RN 1) (FN 2) (DD 5) (ADD 9) (YED 1) (ŞD 2) (MK 23) (ND 33) (KBD 2) (DN 11)

Ḥudā: Allah (ND 1)

Hudā: Allah (GSMH 5)

Hudā: Allah (DD 1)

Ḥudā: Allah (KK 4) (AİM 2)

Ḥudāvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1) (ŞD 2) (ND 1) (KBD 1)

Hudavend: Allah (DAH 1)

Ḥudāvend: Tanrı (KEMŞ 1)

Ḥudāvend: Allah (BH 3)

Ḥudāvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1)

Ḥudāvend/Ḥudavend: Allah (HN 11)

Hudāvend: Allah (HN 1)

Hūdī: Allah (TE 1)

Ḥuld: “*Sekiz cennetten biri*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Ḥuld bağı: “*Cennetin en güzel makamlarından birinin bahçesi.*” (Özmen, 1984) (AD 1)

Ḥullet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İbrahim bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥutāme: “*Cehennem’in beşinci katı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Ḥuzā: Allah (VHM 6) (CC 35) (TE 2) (BH 1) (ŞD 3)

Ḥuzā: Allah (KBD 1)

Ḥuzāy: Allah (BH 1)

Huza: Allah (DAH 4)

Ḥuzāvend: Allah (VHM 1) (TE 4) (BH 12)

Ḥuzavend: Tanrı, Allah (CC 3)

Hüdā: Tanrı (GSMH 1)

Ḥüdā: Tanrı (AD 1) (ERD 4)

Ḥüdā: Tanrı (AD 1)

Ḥüdā: Tanrı (KBD 2)

Hüdā: Tanrı, Allah (AK 2)

Ḥüdāvend: Allah (AD 4)

Hüdā: Allah (ERD 1)

Hürremābād: “*Kaf Dağı eteğinde bir yer.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hüza: Allah (DAH 1)

Irahman: Rahman, Tanrı (YED 1)

İştafā'il: “*Melek adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 3)

‘İfrit: “*Arap mitolojisinde şeytana verilen isim.*” (Kaymaz, 1989) (GN 2)

İrem: “*Yeryüzü cenneti olarak bilinen Şeddad’ın kurduğu efsanevi kent.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1) (DD 1) (ADD 16) (ŞD 5) (HN 5) (ND 8) (KBD 8) (ERD 1)

İrem Bağ: Mît adı (KD 1)

İsmā'il: “*Birinci kat göğün kapısında vazifeli olan melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 3)

İsrā: Hz. Muhammed’in Mescid-i Haram’dan Mescid-i Aksa’ya götürülmesi olayına verilen ad. (ND 1)

İsrāfîl: Dört büyük melekten biri (BŞN 2) (AK 12) (MN 1) (MR 9)(ADD 1) (BH 9) (AD 1) (YED 12) (ND 3) (ERD 1)

İsrâfil: Dört büyük melekten biri (ND 2)

İsrâfil: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (MRN 2)

İttişâl: “*Allah’a kavuşma makamı olup Hz. Muhammed’e aittir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

İzed: Tanrı (BH 1)

İzi: Tanrı (BH 4)

İzid: Allah (TM 1)

Ḳābīzu’l-ervāḥ: Azrail (BH 1)

Ḳadīm: Allah (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (RN 4) (FN 2) (GN 5) (AD 3) (YED 2) (MK 6) (HN 1)

Ḳadīm: Allah (TCE 5)

Kadīm: Allah (HRN 1) (DAH 2)

Kadır: Allah (APŞ 1)

Ḳādir: Allah (AE 1) (BH 11) (AD 1) (YED 6) (ŞD 1) (KDK 33) (MK 11) (HN 3) (ND 2) (AİM 1) (DN 8)

Kadīr: Allah (RN 1)

Ḳadir: Allah (ŞEM 2) (HN 1)

Ḳaf: Kaf Dağı (DN 9)

Ḳāf: Kaf Dağı (BŞN 1) (GN 4) (MN 2) (ADD 3) (BH 3) (AD 1) (YED 18) (ŞD 3) (MK 8) (HN 11) (ND 16) (KBD 2)

Ḳaf: Kaf Dağı (KK 2) (HN 1)

Ḳāf dağı: Kaf Dağı (BN 23)

Ḳaḥḥār: Tanrı (HN 2)

Kaḥḥār: Tanrı (APŞ 1)

Ḳaḥḥār: Tanrı (ND 2)

Ḳahhār: Allah (BH 1) (KDK 1) (MK 1)

Kār-sāz: Tanrı (GN 2)

Ḳāsımü'r-rezzaḳ: “*Bütün mahlûkların rızkını bölmekle görevli melek.*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Ḳassām-ı Ezel: Allah (AD 1)

Ḳaviyy: Allah (AE 1) (MK 3)

Ḳayyum: Allah (AE 1)

Kayyûm: Allah (RN 1)

Ḳayyûm: Allah (TE 1) (AD 1) (YED 1) (MK 5) (HN 2) (ND 1) (DN 2)

Kayyûm: Allah (KBD 1)

Kefûr: Allah (MK 1)

Kerîm: Allah (AE 1) (AK 1) (SVTM 1) (RN 1) (FN 2) (GN 13) (AD 1) (YED 4) (MK 18) (HN 3) (ND 1)

Kerîm: Allah (GSMH 3)

Kerîm: Allah (DN 6)

Kerim: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (DAH 7)

Kerîm: Tanrı (VHM 3)

Kevşer: “*Cennette bir havuzun adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 2) (DD 3) (ADD 11) (BH 3) (AD 4) (ŞD 11) (MK 1) (HN 1) (ND 61) (KBD 1)

Kevser: Kevser suyu (ŞHŞ 2) (YED 7) (HN 1)

Kevser: Kevser suyu (KBD 3)

Ḳıl Burâḳlar: “*Battal Gazi Destanı’na göre insanlar diyarının ötesindeki yaratıklar diyarında bir kavim.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Kilîmküşler: İnsanlar diyarının ötesinde bir yer (BN 3)

Kirdgār: Allah (VHM 2) (DD 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 3)

Kirdigār: Allah (DD 3) (BH 1) (AD 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1)

Kirāmen kâtibin: “*Omuzlardaki yazıcı melekler*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (BH 2) (YED 1)

Kirāmen kâtibin: “*İnsanların iki omzunda bulunup iyiliklerini ve kötülüklerini yazan iki melek.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kirāmen kâtibin: Melek adı (AİM 1)

Ḳuddūs: Allah (HK 1) (MK 1)

Kürs: Mit adı (HRN 1) (ERD 1)

Kürsi: “*Levh-i Mahfuz’un bulunduğu yer*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

Kürsī: Kürsü (KK 1) (FN 9) (ADD 2) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (ND 8) (KBD 1) (ERD 2)

Kürsī: Mit adı (AK 1)

Kürsī: Mit adı (VHM 2)

Lāh: Tanrı (BH 1)

Latiaza: Mit adı (GSMH 1)

Lāṭīf: Allah (SUL 1)

Laṭīf: Allah (BH 4) (AD 1) (MK 3)

Levh: Levh-i mahfuz (GN 4) (AD 1) (YED 11) (ND 1)

Levh: Levh-i mahfuz (BH 6)

Levh: Levh-i mahfuz (HRN 1)

Levh-ı Maḥfūz: Levh-i mahfuz (ND 13)

Levh-ı maḥfūz: Levh-i mahfuz (ND 1)

Levhü'l-mahfûz: “Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı olduğu manevi levha” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Leylâ vü Su' âd: “Cennet hurilerinden ikisinin ismidir.” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ma' bûd: Allah (TCE 1) (AD 1) (MK 4) (HN 1) (DN 2)

Ma' bud: Tanrı (BH 1) (KDK 1)

Mâcid: Allah (MK 1)

Mâcid: Allah (TE 2)

Mâcuc: “Kısa boylu mitolojik kavim” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Mâlik: “Yedi cehennemın hâkimi ve kapıcısı olan, zebanileri idare eden melek” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 8) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 2) (MK 1)

Mâlik: Melek adı (VHM 4)

Manduluz: Mit adı (GSMH 1)

Mârût: Melek adı (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 1) (YED 2) (ERD 1)

Mârut: Melek adı (ND 1)

Marût: Melek adı (KBD 1)

Matreman Yandulus: Mit adı (GSMH 1)

Mecid: Allah (AK 2) (AD 1)

Me'cûc: (BN 1) (MRN ?)

Mehdî: Mit adı (ŞD 1))

Melekü'l-mevt: Azrail (MR 2) (BH 5)

Melik: Allah (TE 2)

Memleket: *“Peygamberlikte bir makam olup Hz. Süleyman bu makamdadır.”*
(Yavuz, 1991) (KK 1)

Mennân: Allah (YED 1) (MK 1) (KBD 1)

Mennân: Allah (ND 2)

Metîn: Allah (MK 1)

Me’vâ: Meva cenneti (BH 1)

Mevlâ: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (TE 2) (YED 2) (ŞD 1) (ERD 6) (DN 1)

Mevlâ, Mevlî: Tanrı (BH 19)

Mevlî: Allah (ŞD 1) (MK 19)

Mîkâ’îl: Dört büyük melekten biri (AK 6)

Mikâ’îl: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (KK 1)

Mikâ’îl: Mikail (MR 4) (YED 1)

Mikâ’îl, Mikâyil: Dört büyük melekten biri (BH 7)

Mikâyil: (bk. Mikâ’îl) (MR 1)

Mi’râc: Mit adı (AE 2) (ÇN 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (ŞHŞ 1) (ADD 3) (BH 24)
(YED 22) (ŞD 3) (MK 1) (HN 3) (ND 18) (KBD 3) (ERD 2)

Mi’râc: Mit adı (KBD 2)

Mi’yâ’îl: Melek adı (MRN 3)

Muhtâr: Allah (HN 1)

Müheymin: Allah (MK 2)

Mükâlemet: *“Peygamberlikte bir makam olup Hz. Musa bu makamdadır.”* (Yavuz, 1991) (KK 1)

Münezzilü’l-berekât: Allah (ŞD 1)

Münker: *“Öldükten sonra kabirde insanları sorguya çeken iki melekten biri.”*
(Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (YED 7) (MK 1) (ND 1) (AİM 1)

Münkir: “*Mezarda ölüleri sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (BH 2) (ND 2)

Müsebbibü'l-esbâb: Allah (ŞD 1)

Nafî': Tanrı (DN 1)

Naşam: “*Hız. Muhammed'in Mi'raç esnasında gördüğü Nuh'a tufanın verildiği denizin adı.*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Naqqâş-ı Ezel: Allah (AD 2)

Nārınūr: Tanrı (DN 18)

Narinur: Tanrı (GSMH 1)

Narnur: Tanrı (GSMH 18)

Naşîr: Allah (AE 1)

Nekîr: “*Ölüleri mezarda sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (KEMŞ 1) (MR 2) (BH 2) (YED 7)

Nekir: Mit adı (ND 1) (AİM 1)

Nūr: Allah (HN 2)

Patreman Yandulus: Mit adı (GSMH 8)

Perverdgâr: Allah (VHM 3)

Perverdigâr: Allah (TCE 1) (AD 2) (HN 2) (AİM 1)

Perverdigâr: Allah (GSMH 2)

Perverdigâr: Allah (KK 1) (ŞEM 1)

Peyk-i âsmân: Mit adı (VHM 1)

Peyk-i Celîl: Mit adı (VHM 1)

Peyk-i hazret: “*Cebrail'in sıfatı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Peyk-i Kader: “*Kader yazan melek*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Peyk-i Sebâ: “*Hüdhüd denilen kuş.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rab(b): Allah (AK 1) (TCE 1) (HRN 1) (VHM 4) (RN 1) (KK 2) (MRN 1) (FN 5) (DD 6) (BH 8) (YED 10) (ŞD 26) (KDK 4) (MK 1) (HN 11) (ND 88) (AİM 3) (KBD 13) (ERD 5) (DN 6) (GSMH 7)

Rabbü’l-celîl: Allah (AK 1)

Rabbe’l-enâm: Allah (FN 1)

Rabbü’l-erbâb: “*Sahiplerin sahibi olan Allah*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Rabbü’l-enâm: Allah (FN 1)

Rabbü’l-menûn: Allah (AK 1)

Ra‘d: Melek adı (MR 1)

Rafî‘: “*Yedinci kat göğün adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Raḥim: Allah (AE 1)

Rahîm: Allah (KAE 1)

Raḥîm: Allah (AK 2) (KK 1) (GN 6) (AD 1) (YED 6) (ŞD 4) (MK 7) (HN 2) (ND 2) (AİM 1)

Rahîm: Allah (GSMH 3)

Rahîm: Allah (KBD 1)

Raḥîm: Allah (VHM 4)

Rahîm: Allah (DAH 1)

Raḥmân: “*Çok merhametli ve bağışlayıcı Tanrı*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (SVTM 1) (GN 3) (TE 2) (BH 12) (AD 2) (YED 11) (ŞD 6) (MK 4) (HN 4) (ND 78) (ERD 5) (DN 1)

Raḥmân: Allah (ND 4)

Rahmân: Allah (KBD 2)

Raḥman: Allah (ND 1)

Raḥmañ: Allah (ND 1)

Rahmān: Allah (KEMŞ 1) (RN 2)

Raḥman: Allah (FN 2)

Ravza-i Na'īm: “*Naim Cennetinin Bahçesi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rāzık: Tanrı (BH 2) (AD 1) (MK 4) (DN 2)

Rezzâk: Allah (HRN 1)

Rezzâk: Tanrı (BH 1) (AD 1) (DN 3)

Rıdvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

Rıdvân: Mit adı (ND 1)

Rıdvân: Mit adı (KBD 2)

Rızvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Rızvân: Melek adı (ADD 13) (BH 10) (HN 1)

Rızvân: Melek adı (ND 2)

Rızvân: Melek adı (ND 1)

Rızvân: “*Cennetin kapıcısı olan melek*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Rûḥ-ı kuds: Cebrail (GN 2) (AD 1) (MK 1)

Rûḥ-ı Kuds: Cebrail (ND 10)

Rûḥ-ı kuds: Cebrail (KBD 1)

Rûḥ-ı kuddūs: Cebrail (HN 1)

Rûḥu'l-kuds: Cebrail (KK 2)

Rûḥu'l-kudsi: Cebrail (HN 1)

- Rūḥ-ı Kudsî: Cebrail (ND 4)
- Rūḥ-ı Kudus: Cebrail (ND 1)
- Rūḥ-ı Kudüs: Cebrail (ND 2)
- Rūḥu'l-Emin: Mit adı (AD 2)
- Rūḥu'l-emîn: Mit adı (KBD 2)
- Rūḥu'l-emîn: Mit adı (HN 1)
- Rūḥu'l-emîn: Mit adı (ND 6)
- Rūḥu'l-kudus: Cebrail (TE 1)
- Rūḥu'l-Kudüs: Cebrail (ND 15)
- Rūḥu'l-Kudüs: Cebrail (AD 1)
- Rūḥu'l-kudüs: Cebrail (ND 1)
- Rūḥü'l-kudüs: Cebrail (MN 2) (ŞD 4)
- Rūḥü'l-Emin: Mit adı (BŞN 1)
- Rūḥü'l-Emin: Mit adı (AD 1)
- Rūḥü'l-emîn: Mit adı (ND 1)
- Ruḥ-ül-emin: Cebrail (ŞEM 1)
- Rūḥü'l-emîn: Cebrail (ADD 4)
- Rūḥü'l-Kudüs: Cebrail (BŞN 2) (ADD 6)
- Rūḥü'l-Kudüs: Cebrail (ND 1)
- Şabūr: Tanrı (DN 1)
- Şabūr: Allah (KK 1) (GN 1)
- Şādıķu'l-va' dü'l-emîn: Allah (ND 2)
- Şafvet: “*Hz. Âdem bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Şahib-cemāl: Mit adı (AE 1)

Şāhib-cemāl: Mit adı (FN ?)

Şāhib-kemāl: Mit adı (FN 1)

Şāhib-kerem: Mit adı (FN 1)

Şāhib-ṭarīk: Mit adı (FN 1)

Şahib-ṭarīk: Mit adı (FN 1)

Şalşā'il: Melek adı (MRN 1)

Şamed: Allah (VHM 1) (MK 5)

Şamed: Allah'ın sıfatlarından (BH 1) (HN 1)

Samed: Allah (KBD 1)

Samed: Allah (DTAO 2)

Şāni': Allah (ŞEM 1) (GN 4) (AD 1) (MK 3)

Şarşa'il: "Yeryüzüne hâkim olan melek." (Yavuzarslan, 2002) (MR 5)

Seksârlar: "Battal Gazi Destanı'na göre insanlar âleminin dışında yaşayan yaratıklar âleminde bir kavim." (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Selsebîl: "Cennette bir çeşme adı" (Akdoğan, 1979) (AD 4) (MK 1) (ND 21) (KBD 1)

Selsebil: "Cennette bir çeşme adı" (Özdemir, 1996) (AİM 1)

Selsebîl: "Cennette bir çeşmenin adı" (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Semî': Allah (AE 1)

Sermedân: Allah (AİM 1)

Settâr: Allah (AE 2) (BH 5) (KDK 1) (MK 1) (HN 1) (AİM 1) (ERD 2) (DN 1)

Şırât: Sırat Köprüsü (ÇN 1)

Siccîn: “*Cehennemde bir yer*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Sidre: “*Göklerle cenneti gölgesi altına alan bir ağaç*”(MRN 2) (AD 1) (ND 27) (AİM 3)

Sidre: “*Mi’rac’da Cebrail’in Hz. Peygamber’e refakat ettiği en son yer*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Sidre: Mit adı (DD 1) (ADD 4)

Sidretü’l müntehâ: “*Yedinci kat gökte bulunan ağaç, yedinci kat gök*”(Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 5) (YED 1)

Sidretü’l-müntehâ: Mit adı (ND 2)

Sirâfîl: İsrâfil (TE 1) (ŞD 2)

Sirâfîl: İsrâfil (MN 1)

Subbuḥ: Mit adı (HK 1)

Subḥân: Tanrı (ÇN 1) (ADD 1) (BH 6)

Subhân: Allah (GN 2)

Subhân: Allah (GSMH 2)

Sulṭân: Tanrı (ÇN 1) (AE 1) (VHM 2)

Şûr: İsrâfil’in kıyamet koparken üfleyeceği aracın adı (ŞD 2) (MK 3)

Sûr: Mit adı (KBD 1)

Şûr: Mit adı (KBD 1)

Şûr: Mit adı (ND 3)

Şûret-i Nakḳâş: Allah (AD 1)

Sübḥan: Allah (HN 1)

Sübhan: Allah (DAH 1)

Sübḥân: Allah (GSMH 1)

Sübḥān: Allah (HN 8)

Sübḥān: Allah (KK 1) (ND 6) (DN 3)

Sübḥān: Allah (APŞ 1) (YED 15) (MK 8)

Sübḥān: Tanrı (KEMŞ 1)

Sübḥān: Allah (ERD 1)

Sübḥān: Allah (ERD 1)

Şekūr: Allah (KAE 1) (GN 1) (MK 2)

Şeref ivi: “*Beytü’l-Mamur*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Tanrı: Tanrı (APŞ 2) (RN 1) (DAH 5) (ADD 13) (ERD 1)

Taṇrı: Tanrı (DSM 6) (AE 14) (KAE 14) (VHM 22) (KEMŞ 5) (ŞHŞ 1) (KD 2) (ŞEM 1) (FN 4) (BH ?) (YED 30) (ŞD 1) (KDK 73) (MK 6) (HN 91) (ND 8) (AİM 27) (ERD 2) (DN 37)

Tanrı: Tanrı (DTAO 8)

Ṭaṇrı: Tanrı (ND 1) (KBD 17) (YİŞ 7)

Tangrı: Tanrı (AK 5) (KK 60) (FN 3) (GN 53) (KBD 1)

Tanru: Tanrı (DAH 1)

Taṇru: Tanrı (HN 3)

Teng: Tanrı (ŞEM 1)

Tengri: Tanrı (TCE 11) (MRN 1) (MÜR 1) (KBD 4)

Teñri: Tanrı (SVTM 63) (DD 1)

Tercemân: “*Metinde “Cebrâil” anlamındadır.*”(Tatçı, 2005) (YED 6)

Tesnim: “*Cennette bir suyun adı*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tübā: “*Cennet’te, Sidre’de bulunan İlahi ağaç.*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ṭūbā: Tuba ağacı (KAE 1) (MRN 1) (DD 3) (ADD 1) (BH 4) (AD 2) (YED 2) (ŞD 1) (HN 2) (ND 37)

Ṭūbī: Cennet ağacı (ADD 3) (ŞD 12)

Ṭūbī: Mit adı (DD 4)

Ṭūbī: Mit adı (ND 8)

Ṭūbī: Mit adı (ND 1)

Ṭūbī: Mit adı (ND 1)

Ṭūbī: Tuba ağacı (KBD 3)

Ṭūbī: Mit adı (KBD 13)

Ṭūfān: Nuh Tufanı (ADD 2) (BH 3) (AD 1) (YED 5) (KBD 1)

Ṭūfan: Mit adı (KBD 7)

Ṭūfān: Mit adı (ND 16)

Ṭūfān: Mit adı (MRN ?)

Uğan: “*Tanrının sıfatlarından Kadir*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Vâcid: Allah (TE 1)

Vâhib: Mit adı (APŞ 1)

Vedūd: Allah (VHM 1) (MK 2) (KBD 1)

Vehhāb: Allah (ŞD 1) (MK 4)

Veylün deresi: “*Cehennemde bir derenin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Vücūd-ı Beḳā: Allah (AD 1)

Vücūd-ı Muṭlaḳ: Allah (AD 1)

Yâcûc ve Mâcûc: Yecuc ve Mecuc Kavmi (BH 4)

Yahūdā: Mit adı (BH 2)

Yanduluz: Mit adı (GSMH 1)

Yaradan: Tanrı (ÇN 1) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 1)

Yaradan: Tanrı (HN 2) (AİM 1)

Yaratğan: Yaratan (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (ADD 1)

Yaratқан: Yaratan (SVTM 1)

Ye'cūc: Mit adı (ŞD 4)

Ye'cuc: Mit adı (HRN 1)

Ye'cūce Macūc: Mit adı (MRN 1)

Yed-i beyzā: Mit adı (ADD 3)

Yed-i Beyzā: Mit adı (HN 1)

Yezdān: Allah (BŞN 3) (KEMŞ 1) (KK 1) (ADD 8) (YED 1) (ŞD 1) (ND 15) (DN 2)

Yezdān: Allah (ND 2)

Yezdāñ: Allah (HN 2)

Yezdān: Allah (HN 3) (ERD 1)

Yezdān: Allah (GSMH 1)

Zencebil: “*Cennette bir ırmak adı*”(Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Zencebîl: Mit adı (AD 1)

Zerzā'îl: Melek adı (MR 3)

Zü'l-Celāl: Allah (RN 1) (MRN 2)

Zü'l-celāl: Allah (ND 1)

Zü'l-minen: Allah (ŞD 1)

3.5. ESER ADI (HREMATONİM) SÖZLÜĞÜ

Ali Hamza Kılıcı: Eser adı (GSMH 1)

‘Arş-nāme: “*Fazlullah Hurufi’nin eseri.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Âyet-i küll: Kur’an (YED 1)

Battal Gazi Kıssası: Battal-name (DN 1)

Baḥr: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bustān: “*Sadi’nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Büstān: “*Sadi’nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Cāmi‘: “*İbni Masûye’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Beşâret-nāme: “*Refî’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Cām-ı cihân-nümây: “*Eski zamanlarda geceleyin kandil gibi yanan ve çevreyi aydınlatan, Keyhusrev’in hazinesindeki meşhur yakutlardan biri. Bu yakut daha sonra Anuşirvan ve ondan da Bağdat halifelerinin hazinesine girmiştir.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cāmi‘i’ş-Şağîr: “*Ebū Hanife’nin önde gelen talebelerinden Şeybânî’nin eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Cāmi‘u’ş-şāğîr: “*Muhammed b. Hasan eş- Şeybânî’nin fıkıh konusundaki eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cāvidān: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 1) (ND 1)

Cāvidān: Eser adı (ND 1)

Cāvidān-nāme: Eser adı (ND 2)

Cāvidān-nāme: “*Fazlullah Hurufi’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cāvidānī-nāme: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 5)

Cebel: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

Cinān-ı Cenān: “*Sultan II. Murat’ın vezirlerinden Hacı İvaz Paşa’nın oğlu Muhammed’in 1431 yılında yazdığı eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Dāmiġatü’l-mübted‘în ve nāşiretü’l-mühtedîn: Eser adı (MR 1)

El-‘ ilel ve’l-‘ arada: “*Calinus’un eseri*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Faķr-nāme: Eser adı (FN 1)

Felek-nāme: Eser adı (KAE 1)

Feraķ-nāme: “*Cemali’nin değerli taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Fetāwā: “*Kadı İmam Fahreddin Han’ın fıkıh konusundaki eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Fîhi Mâ-fîh: “*Mevlana’nın eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Furķān: Kur’an (BŞN 1) (BH 2) (YED 2) (MK 3)

Furkân: Kur’an (KBD 1)

Furkân: Kur’an (GSMH 2)

Furķān-ı ‘ Azîm: Kur’an-ı Kerim (TM 1)

Fürķān: Kur’an (ND 13)

Ėayetü’l-Ėuşvā: “*Metin’de bir fıkıh kitabı olarak geçmektedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gevher-i şeb-ķırāĖ: “*Eski tarihlerde gece kandil gibi yanarak çevresini aydınlatan ve Keyhüsrev’in hazinesindeyken Anuşirvan’ın hazinesine, oradan da Bağdat halifelerinin hazinesine geçen değerli yakutlardan biri.*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Gülistan: “*Sâdi-i Şirâzî’nin 1228’de yazdığı meşhur eseri.*” (Demir, Dânişmend-nāme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gülistānnāme: “*Şirazlı Şeyh Sadi’nin ünlü eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gül-sitān: “*Sadi’nin eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ėabîbetü’l-‘adeviyye: “*Ėbidelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḥacer Esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (HN 1)

Ḥacer-esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (ADD 1)

Ḥacer-i Esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (KEMŞ 1)

Ḥacerü'l-esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (KEMŞ 1)

Hacerü'l-esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (KBD 3)

Ḥavâş: “*İbni Zühr’ün sihirlerle ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥâvî: “*Muhammed b. Zekerıyya’nın taşlarla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥavvâs-ı Ḥayvânât: Eseradı (EM 2)

Hidāye: “*Burhaneddin el-Merginani’nin Hanefî fikhına ait meşhur eseri olan el-Hidāye*”(Efendioğlu, 2007) (CC 3)

Ḥikmet: “*Erdeşir-i Babegan’ın eserinin adı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥurşid-nâme: Eseradı (HN 2)

Ḥurşid-nâme: Eseradı (HN 1)

Ḥurşid-nâme: Eseradı (HN 1)

Hurşid-name: Eser adı (HN 1)

Hübel: “*Kureyşlilerin en büyük putunun adı*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

‘İşk-nâme: Hurşid ile Ferahşad hikayesi (HN 1)

‘İtr-nâme: “*Alayi’nin güzel kokularla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 5)

İhtiyārât ve İhtirāzât: Eser adı (EM 1)

İhyâ: “*İhyâu Ulûmi’d-dîn, İmam Gazâlî’nin eseri.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İlâhî-nâme: Senayi’nin eseri (HN 1)

İncîl: İncil (BŞN 3) (BN 13) (MR 2) (BH 4) (YED 2) (MK 1) (ND 6) (KBD 2) (ERD 1) (DTAO 1)

İncil: İncil (GSMH 1)

İncil: İncil (GSMH 2)

İrşād: “*İbni Cemî’nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḳānūn: “*İbni Sina’nın tıpla ilgili ünlü eseri*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Ḳānūn: Eser adı (MÜR 19)

Kelām-ı kādīm: “*Kur’an-ı Kerim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kelām-ı kadīm: Kur’an (BH 1)

Kelām-ı Mecīd: “*Kur’an-ı Kerim*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Kelāmu’llah: Kur’an (GN 2)

Kenzü’l-küberā ve mehekkü’l-‘ulemā: “*Şeyhoğlu Mustafa’nın 1041 yılında te’lif ettiği siyasetnamesidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 2)

Kenzü’l-zevāhiri fī ma‘rifeti’l-cevāhir: “*Şemseddin-i Belhi’nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Keşşāf: “*Meşhur tefsir ve hadis alimi Zemahşeri’nin ünlü tefsir kitabının adıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Kurlanî’nin ünlü fıkıh kitabının adıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: Eser adı (EM 1)

Kitāb-ı aḥcār: “*İshak-ı Kindi’nin taşlarla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Kitāb-ı ekil: “*İhyâu Ulûmi’d-dîn’de bir bölüm.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı ḥavāşş: “*Razi’nin sihirle ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Kitāb-ı ḥelāl ve ḥarām: “*İhyâu Ulûmi’d-dîn’de bir bölüm.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı İhyā: (bk. İhyâu Ulûmi’d-dîn) (MR 1)

Kitāb-ı 'ilm: “*İhyâu Ulûmi'd-dîn'de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı Nefāyisi'l-‘Arāyiş: “*Özellikle ‘Cedel’ sahasında tanınmış ünlü Haneffî âlimlerinden Ruknuddîn el Amîdî’nin fıkıh kitabıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kitāb-ı şahārîc: “*Tıpla ilgili bir eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kitāb-ı tecribeteyn: “*Hekim Şeyh’in tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kitāb-ı tevḥîd: “*İhyâu Ulûmi'd-dîn'de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitābu minhāc-ı ḥakīm: “*İmam Gazâlî’nin tasavvuf konulu eseridir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳur’ân: Kur’an (ÇN 1) (AE 1) (BŞN 18) (BN 6) (TCE 19) (SVTM 1) (VHM 2) (ŞHŞ 3) (GN 25) (TE 1) (TM 1) (MN 2) (MR 70) (ADD 1) (BH ?) (AD 1) (YED 25) (KDK 2) (MK 1) (HN 7) (ND 57) (ERD 9) (DN 14)

Kur’ân: Kur’an (GSMH 1)

Kur’ân: Kur’an (GSMH 1)

Ḳurân: Kur’an (ERD 1)

Kur’ân: Kur’an (KBD 1)

Ḳur’ân: Kur’an (AİM 4)

Kurân: Kur’an (ND 1)

Ḳurân: Kur’an (ND 1)

Kuran: Kur’an (DTAO 2)

Kur’an: Kur’an (DTAO 1)

Kur’ân: Kur’an (APŞ 1) (RN 1)

Ḳur’an: Kur’ân (KK 5) (ND 1)

Kurāse: “*Kur’an-ı Kerim*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Ḳūtu’l-kulūb: “*Şeyh Ebu Tâlib-i Makki’nin eseridir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1).

Kütüb-ı İhyâ: (bk. İhyâ’u’l-Ulûmiddîn) (MR 1)

Lât: “*İslamiyetten önce Arapların Kâbe’de bulunan putlarından biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1) (HN 1)

Lât: Eser adı (APŞ 1) (ADD 2) (AD 3) (ND 11) (DN 6)

Mahmūd Paşa Menākibnāmesi: Gazavat-ı Sultan Murad b. Mehmed Han adlı eserin içindeki bir bölüm. (GSMH 1)

Maḳāmāt-ı Ḥarirî: “*Hariri’nin hikâye kitabı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Makşūd: Eser adı (MÜR 1)

Manṭıḳu’ṭ-ṭayr: “*Şeyh Attar’ın mesnevisi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Masercūya: Eser adı (MÜR 2)

Mebsūt: “*Büyük Hanefî müçtehit, İmam Serahsî’nin ünlü fıkıh kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Menāfi‘-i Ḥayvānāt: Eser adı (EM 1)

Menāsimü’l-merāsim: “*Gazneliler tarihiyle ilgili bir eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Menāt: Put adı (BN 1) (AD 1) (ND 1) (DN 5) (APŞ 1) (ADD 1) (HN 1)

Meşābih: “*İmam Begavî’nin hadis kitabı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Meşnevî: “*Mevlana’nın meşhur eserinin adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Minhâc: “*Kuhin’in tıpla ilgili eseri olabilir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Minhâc: Eser adı (EM 1)

Minhâc: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Minhâc-ı dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Minhâc-ı Dükkân: Eser adı (MÜR 4)

Minhâcü’d-dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Minḳâr: “*Abbasi hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Muḥabbet-nāme: “*Fazlullah Hurufî’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Mücez: Eser adı (MÜR 2)

Muşhaf: Kur'an (TCE 3) (KEMŞ 1) (GN 1) (ADD 1) (BH 3) (YED) (ŞD 2) (KDK 4) (MK 1) (ND 44)

Mushaf: Kur'an (KBD 4) (APŞ 1)

Muşhâf: Kur'an (ND 23)

Muşhaf: Kur'an (ND 1)

Mushaf: Kur'an (VHM 2)

Müfredât: “*Malaki Baytar’ın aynı adlı eserini şerh etmiştir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 3)

Müfredât: “*Hekim İbni Baytar’ın tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MÜR 7)

Münebbihü’r-râkidîn: “*Mûsâ b. Hâcî Hüseyin b. İsâ’nın ahlâk konusunda yazdığı eser.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mürşid: “*Temimi’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Nâdir: “*Put adı*” (Argunşah, 1999) (MR 2)

Nâme-i ẖudsi: “*Menakıbü’l-Kudsiyye*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Naşîhat-nâme: “*Aristoteles’in İskender’in isteği üzerine yazdığı eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Nihâye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Siğnâkî’nin ünlü eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Oğuznâme: Oğuz Destanı (KDK 7)

Rihle: Eser adı (MÜR 2)

Rûst: “*Kadı Ebu’l-Feth Ahmed b. Mutarref’in eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şahre: “*Kudüs’te kutsal bir kaya*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 11)

Şahret: (bk. Şahre) (KEMŞ 1)

Sırr-ı tabî' at: “*Hekim Belinas’ın kitabının adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sebha: “*Abbasi halifesindeki meşhur beş yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şeb-çerāğ: Mücevher adı (HN 1)

Şeb-çerağ: Mücevher adı (HN 1)

Şeb-çerag: Mücevher adı (HN 1)

Şeh-nāme: Eser adı (HN 1)

Şehristān-ı ‘Uşşāk: eser adı (HN 1)

Şifā: “*İbni Sina’nın felsefe ve tıpla ilgili ünlü eseri*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Tâcu'l-Edeb: Eser adı (TCE 1)

Tansûk-nāme: “*Hoca Nasreddin-i Tusi’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Tansûk-nāme-i İlḥānî: “*Hoca Nasreddin-i Tusi’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Tecribeteyn: “*Hekim Şeyh’in tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Tecribetîn/Tecribeteyn: Eseradı (MÜR 13)

Tervîḥü'l-ervāḥ: “*Ahmedi’nin tıp mesnevisinin adı*” (Özer, 1995) (TE 1)

Tervît: (bk. Tervît) (MR 1)

Tevrât: Tevrat (BH 7) (YED 1) (ND 6) (ERD 1)

Tevrât/Tevrît: Tevrat (BŞN 4)

Tevrît: Tevrat (MR 2) (MK 1) (KBD 1)

Tevrît: Tevrat (DTAO 1)

Tezkire: Eser adı (MÜR 19)

Tîğ-i Dahhāk: “*Dahhak’ın kılıcı*.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Tuḥfe-i Murādī: “*Muhammed Mahmud-ı Şirvani’nin cevhernamesi*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Tuḥfetü’l-mülūk: “*Nari’nin cevhernamesi*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Uşûl-i İḥyâ: “*İhyâ’u Ulûmi’d-dîn adlı kitap.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Uzzâ: Put adı (ADD 1) (AD 1)

‘Uzzâ: Put adı (ND 1) (DN 1)

Uzzâ: Put adı (APŞ 1)

Ümmü’l-kitâb: “*Ezeli olan Kelâm-ı ilahinin ismidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Ümmü’l-kitâb: Eseradı (ND 14)

Viḳāye: “*14. asrın büyük Hanefî âlimi Tâcû’s-Şerîa’nın, torunu Sadrü’s-Şerîa için Hidaye’den yaptığı seçmelerle telif ettiği eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Yâdigâr: (bk. Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf) (YİŞ 2)

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf: Eseradı (YİŞ 1)

Zaḥîre: Eser adı (MÜR 1)

Zaḥîre-i Hârezmsâhî: Eseradı (EM 1)

Zebûr: Zebur (BŞN 3) (FN 1) (MN 1) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 1) (ŞD 2) (ND 6) (ERD 1)

Zebûr: Zebur (DTAO 1)

Zend: “*Zerdüş’tün kendisine indiğini iddia ettiği kitap*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Zendevastâ: (bk. Zend) (AD 1)

Zülfekâr: “*Hız. Ali’nin kılıcı.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Zü’l-feḳâr: Hız. Ali’nin kılıcı (ŞD 1)

Zü’l-feḳâr: Hız. Ali’nin kılıcı (ND 1)

Zü’l-fiḳâr: Hız. Ali’nin kılıcı (BŞN 1) (GN 2) (MN 2)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (ADD 3)

Zü'l-fiķār: Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye armağan ettiği ucu çatallı kılıç. (BN 1)

Zülfıķār: Hz. Ali'nin kılıcı (VHM 2)

Zülfıķār: Hz. Ali'nin kılıcı (DN 1)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (AD 4) (KDK 1)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (ND 1)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (KBD 1)

3.6. GÖK ADI (PLANETONİM) SÖZLÜĞÜ

Āşlan: Burç adı (ADD 5)

Behrām: “*Merih yıldızı*” (Özmen, 1984) (ADD 5) (AD 1) (MK 1) (KBD 2)

Benāt-ı na‘ş: “*Büyük Ayı yıldız kümesi*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Benāt-ı na‘ş: Yıldız adı (KBD 1)

Bercīs: “*Müşteri yıldızı, Jüpiter gezegeni*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2)

Bircīs: Yıldız adı (ADD 1)

Çavuş: Yıldız adı (RN 2) (YED 1)

Ferķād: Gök adı (MK 2)

Ferķadān: Gök adı (AD 2) (ŞD 1)

Ĥamel: Burç adı (ND 1)

Ĥınk-i sipihr: “*Pegasus yıldızı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Ĥüt: “*Balık burcu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İklīl: Gök adı (AD 1)

İ‘ rā: “*Kelbū’l-ekber denilen en büyük ve en parlak yıldız.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳalb-i ‘Āḳreb: Gök adı (AD 1)

Keyvān: “*Zūhal (Satürn) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2) (ADD 8)

Keyvān: Gök adı (AD 6) (YED 1) (ŞD 5) (HN 1) (ND 1) (KBD 4)

Keyvān: “*Zuhal gezegeni*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Merrîḥ: Gök adı (HN 3) (ND 1)

Merrîḥ: Merih Gezegeni (GN 1) (ADD 1)

Merrîḥ: Mirrih Gezegeni (MK 1)

Mirriḥ: Bir gezegen adı (AİM 1)

Mirriḥ: Gök adı (HN 1)

Mirriḥ: Gök adı (KBD 2)

Mirriḥ: Merih yıldızı (ŞD 2)

Mirriḥ: Merih yıldızı (YED 1)

Mirriḥ: “*Merih (Mars) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Müşteri: Müşteri yıldızı (TE 1) (DD 2) (ADD 2) (ŞD 1) (MK 2) (HN 3) (ND 12) (KBD 21)

Müşteri: “*Jüpiter gezegeni*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Müşteri: Müşteri yıldızı (DTAO 1)

Müşteri: Bir gezegen adı (AİM 1)

Müşteri: “*Jüpiter gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 4)

Müşteri: Bir gezegen ya da yıldız adı (AD 4)

Nâhid: “*Venüz yıldızı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 1)

Naḥs: “*Zūhal ve Merih gezegenleri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Neşre: Bir yıldız adı (KBD 1)

Nesr-i t̄ayir: “*Kuzey kutbunda bir yıldız adı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Nesr-i Vāḳi‘: “*Güney yönünde görülen parlak bir yıldız.*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nuḥḥs-ı felek: “*Merih ve Zühal gezegenleri*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Pervîn: “*Ülker yıldızı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 3) (HN 1) (KBD 8)

Rāh-ı Kehkeşān: “*Samanyolu*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sa‘ d: “*Venüs ve Jüpiter yıldızlarının genel adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sereṭān: “*Yengeç Burcu*”(Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 2)

Simāk-i A‘ zel: Gök adı (AD 1)

Simāk-i Rāmih: Gök adı (AD 1)

Sühā: “*Büyük ayı kümesinin en küçük yıldızı*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Süheyl: Bir yıldız adı (ADD 1) (AD 1) (KBD 2)

Süreyyā: Yıldız adı (HN 2)

Şüreyyā: “*Ülker yıldızı*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 1) (ND 2)

Şüreyyā: “*Büyük ayı ve Küçük ayı denilen yedi yıldızdan oluşan yıldızlar topluluğu*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Şevle: Şevle yıldızı (ŞEM 1)

Şi‘ rā: “*İki yıldızın adı*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Ṭarîḳ: “*Sabah yıldızı, Çulpan, Venüs*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tîr: Merkür (KBD 1)

‘Uṭārid: “*Merkür gezegeni*”(Kaymaz, 1989) (GN 1) (ADD) (MK 2)

‘Uṭārid: Gök adı (HN 5)

‘Uṭārid: Gök adı (ND 2)

‘Utarid: Gök adı (KBD 1)

Ülker: “*Süreyya yıldızı*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (BH 1) (HN 2)

Yemānī: “*Şuara-yı yemani yıldızı*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Zöhre: Zühre (DAH 1)

Zuhal: “*Satürn gezegeni*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Zuhal: Gök adı (ŞD 10) (MK 2)

Zuhal: Gök adı (KBD 1)

Zuḥāl: Gezegen adı (AİM 1)

Zühal: Satürn (KBD 1)

Zühal: Satürn (KBD 1)

Zühal: Gök adı (ND 2)

Züḥal/Züḥāl/Züḥāl: Gök adı (HN 3)

Zühre: “*Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran adlarıyla da anılan parlak yıldız*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 7) (ADD 18) (AD 6) (MK 1) (ND 6) (KBD 22) (ERD 1) (GN 1) (TE 1) (YED 4) (ŞD 10) (HN 4)

Zühre: “*Venüs gezegeni*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)

3.7. HAYVAN ADI (ZOOİNİM) SÖZLÜĞÜ

‘Ankā: Anka kuşu (AD 1) (HN 1) (ND 6)

‘Ankā: Anka kuşu (TCE 1) (ADD 2) (KBD 3)

Aşkar (Aşḳardīvzāde): “*Battal Gazi’nin kutsal atı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 125)

Baraḳ: Bir köpek ismi (KDK 1)

Boz: “*Baba İlyas’ın atı*” (Tokatlı, 1984) (MK 19)

Burāk: “*H. Muhammed’in Miraç’ta bindiği binek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (AK 3) (KEMŞ 1) (ŞHŞ 1) (FN 2) (DD 1) (BH 6) (AD 2) (YED 7) (HN 3) (ND 1) (ERD 1)

Buraç: “*Peygamber’in Miraç’ta bindiği hayvan*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AK 1) (GN 2) (MK 2)

Burak: Mit adı (MRN 6)

Burāk: Mit adı (AK 1) (KBD 8)

Burâg: Mit adı (RN 1)

Düldül: Hz. Ali’nin atı (VHM 2) (MN 1) (YED 1) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 1) (HN 5) (ND 1) (KBD 1)

Faqr: Eserde mükemmel olarak tasvir edilen kuşun adı (FN ?)

Hüdhüd: “*Süleyman Peygamber ile Saba melikesi Belkis arasında haber götürüp getiren kuş.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3) (AD 1) (HN 4) (ND 2) (YİŞ 1)

Hümā: Saadet kuşuna verilen ad. (KK 3) (DAH 1) (ADD 9) (AD 4) (YED 4) (ŞD 5) (MK 1) (HN 9) (ND 11) (ERD 2) (DN 1)

Hüma: Saadet kuşuna verilen ad. (APŞ 1)

Hümāy: Hayvan adı (KAE 1) (DD 2)

Hümā: “*Gıdası kemik olan Çin cezâyirine mahsus mârûf kuş.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kıtmir: “*Ashab-ı Kehf’in köpeği*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Ḳıtmîr: Hayvan adı (HN 1) (ND 1)

Ḳuşrā: “*Peygamber’in devesi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Menn: “*İsrailoğullarının Tih Çölünde bulundukları müddetçe kendilerine rızık olarak tayin edilen bıldırcına benzer kuşlardır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Munzir: “*Süleyman’a hediye getiren karınca*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Rahş: Rüstem'in atı (HN 2)

Refref: “*Hız. Peygamber'i Sidre'den Allah'ın huzuruna kadar taşıyan binek*” (Özdemir, 1996) (AİM 3) (KBD 1) (MRN 2)

Selvā: “*Allah'ın ihsanı olan bir kuş*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

S̄imurg: “*Anka da denilen bir masal kuşu, yuvası Kaf Dağı'ndadır.*” (Yavuz, 1991) (KK1) (DD 1) (ADD 1) (MK 1) (ND 8)

Simurg: Hayvan adı (ND 1)

S̄imurg: Hayvan adı (ND 4)

S̄imurg: Hayvan adı (ND 1)

S̄i-murg: Hayvan adı (KAE 2)

S̄imurg: Hayvan adı (GSMH 1)

Şeb-dîz: Hüsrev ile Şirin hikayesinde Şirin'in efsanevi atı (HN 1)

4. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDEKİ ÖZEL ADLARIN (ONİMLERİN) İNCELENMESİ

4.1. KİŞİ ADLARININ (ANTROPONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ

4.1.1. DÖNEMİN ZİHNİYETİNDE DİNİN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI

4.1.1.1. PEYGAMBERLER, HALİFELER VE YAKINLARI

İslâm dininin Göktanrı inancı ile benzerlikler taşıması, Türklerin İslâmiyet’i kabulü noktasında oldukça tesirli olmuştur. İslâmiyet’e geçişten sonra Arap ve Fars dilinin grameri ve kültürü, Türklerin hayatının her alanında kendini iyice hissettirmeye başlamıştır. Bu alanlardan biri de EAT dönemindeki telif eserlerdir.

Dinin tesiri, EAT dönemi eserlerinde tespit edilen peygamber, halife ve yakınlarının adlarının yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Genellikle yabancı kökenli ibârelerden oluşan peygamber, halife ve yakınlarının adları, ad verme geleneği için önemli kaynaklardır. Dinî temayüllerin etkisiyle peygamber, halife ve yakınlarının adlarının verilmesi nesillerden nesillere aktarılacak günümüzde de hâlâ varlığını koruyan bir gelenektir.

Çalışmamız esnasında tespit edilen peygamber, halife ve yakınlarının adları şöyledir:

‘Abbas: “*H. Peygamber’in amcalarından, Mekke’nin fethinde Müslüman olan zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abbas: “*H. Muhammed’in amcası*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Abdân: “*Zekeriyya peygamberin babasının adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullâh bin Zübeyr: “*H. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullâh bin Zübeyr: “*H. Ebu Bekir’in kızı, Esma’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullâh ibni ‘Abbās: “*H. Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

‘Abdullâh ibni ‘Ömer: “*H. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hız. Ömerin oğlu*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Adem: Hız. Adem (DN 5)

Âdem: Hız. Âdem (AE 2) (AK 2) (SVTM 3) (VHM 1) (APŞ 1) (RN 3) (KK 3) (ŞHŞ 2) (MRN 3) (CC 5) (FN 18) (GN 81) (TM 2) (MN 2) (MR 18) (BH 62) (AD 3) (YED 52) (ŞD 3) (KDK 2) (MK 2) (HN 8) (ND 84) (AİM 2) (KBD 14) (ERD 4)

Âdem Peyğamber: Hız. Âdem (BN 3)

‘Âdil: Hız. Ömer (VHM 1)

‘Afāfe: “*Zekeriyya’nın kızı, Yunus peygamberin eşi.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ahmed: Hız. Muhammed (DN 5) (HRN 1) (KEMŞ 3) (ND 1)

Ahmed: Hız. Muhammed (BŞN 20) (BN 5) (AK 1) (VHM 9) (KK 1) (MRN 1) (KD 1) (ŞEM 1) (FN 11) (GN 1) (TM 1) (MN 3) (MR 1)(DD 1) (ADD 1) (BH 1) (AD 1) (YED 5) (ŞD 4) (MK 2) (HN 5) (ND 19) (AİM 2) (ERD 2)

Ahmedî: Hız. Muhammed (ADD 2)

Ahmed-i Muhtar: Hız. Muhammed (DN 2)

Ahmed-i Muhtâr: Hız. Muhammed (BŞN 4) (ŞD 1) (MK 1) (ND 2)

Ahmed-i Muhtar: Hız. Muhammed (AD 1)

Ahmed-i Mürsel: Hız. Muhammed (BŞN 7) (AD 1) (ND 1)

Ahmed-i Ümmî: Hız. Muhammed (BŞN 3)

Ali: Hız. Ali (GSMH 1)

‘Âlî: Hız. Ali (KK 3) (CC 5)

‘Ali: Hz. Ali (DN 7) (GN 1)

‘Alī: Hz. Ali (ÇN 1) (BŞN 2) (BN 19) (AK 7) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 3) (KD 1) (MN 5) (MR 31) (DD 3) (ADD 4) (BH 12) (AD 2) (YED 6) (ŞD 3) (KDK 3) (MK 1) (HN 4) (KBD 7) (ERD 3)

Ali: Hz. Ali (DAH 1)

‘Aliyye’l-Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 1)

‘Aliyy-i Murtaz(ḍ)ā: Hz. Ali (AE 1)

‘Aliyy-i Murṭaẓā: Hz. Ali (BH 5)

Aliyy-i Murtaza: Hz. Ali (YED 1)

Aliyyi Mürtaza: Hz. Ali (APŞ 1)

‘Aliyy-i Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 2)

‘Aliyyü’l-murtaza: Hz. Ali (DN 1)

‘Aliyyü’l-Murtaẓā: Hz. Ali (FN 1)

‘Aliyyü’l-Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 4)

‘Aliyyü’l-Mürṭaẓā: Hz. Ali (ND 1)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (BH 4)

‘Ayşe: Hz. Ayşe (KEMŞ 1)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (AK 1)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (VHM 6) (CC 5) (MR 21) (KDK 2)

‘Āyişe-i Şiddīka: Hz. Ayşe (BH 3)

‘Āyişetü’ş-Şiddīka: Hz. Ayşe (BH 1)

Baḥtiyār: “*Halife Mutasım’ın oğlu, halife.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Bekir: “*Hazreti Ebûbekir*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), 1997) (KDK 1)

Beşîr: Hz. Muhammed (AD 2)

Betûl: “*Hz. Fatıma*”(Akdoğan, 1979) (ŞD 1)

Birâhîm: Hz. İbrahim (MK 1) (KBD 1)

Bû-Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 1) (MK 1)

Bû-Bekr: Hz. Ebubekir (KEMŞ 1)

‘Bû Bekr (-i Şiddîk): Hz. Ebubekir (ŞHŞ 4)

Ca‘fer: “*Hz. Muhammed’in amcazadesi ve Hz. Ali’nin kardeşidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3) (KBD 3)

Ca‘fer(-i Tayyar): “*Hz. Peygamber’in amcası oğlu, Hz. Ali’nin kardeşi.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Ca‘fer-i tayyâr: Hz. Ali’nin kardeşi (KBD 1)

Ca‘fer-i tayyâr: Kişi adı (KBD 4)

Ca‘fer-i Tayyâr: Kişi adı (ERD 1)

Cemşîd: “*Hz. Süleyman’ın lakabı*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Cerci: “*Öldükten sonra dirilen peygamber*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Cercîs: “*Kur’an’da ismi geçmeyen bir peygamber*”(Akdoğan, 1979) (AD 2) (YED 5)

Dâvud: Hz Davut (ÇN 2) (AK 2) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 6) (ŞHŞ 2) (MRN 1) (CC 2) (FN 4) (BH 9) (YED 3) (ND 2) (KBD 1)

Davud: Hz. Davut (DN 2) (ŞEM 1)

Dâvūd: Hz Davut (AE 1) (BŞN 1) (KEMŞ 1) (MN 4) (MR 19) (DD 1) (ADD 1) (MÜR 1) (AD 2) (ŞD 3) (MK 1) (HN 2)

Dāvūt: Hz: Davud (AD 4)

Ebâbekr: Hz. Ebubekir (APŞ 1)

Ebā Bekir: (bk. Ebū Bekir) (MR 3)

Ebā Bekri: (bk. Ebū Bekir) (MR 2)

Ebū Bekir: Hz Ebubekir (BN 4) (KD 1) (CC 3) (MR 4) (BH 2) (KDK 1)

Ebū Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 2)

Ebubekir: Hz. Ebubekir (DAH 1)

Ebūbekir: Hz. Ebubekir (VHM 3) (ERD 1)

Ebū Bekir Şıddīk: Hz. Ebubekir (BH 1)

Ebubekr: Hz. Ebubekir (DN 1) (YED 3)

Ebū Bekr: Hz. Ebū Bekir (MR 16) (MK 1) (HN 2)

Ebūbekr: Hz Ebubekir (ÇN 1) (AE 1) (KEMŞ 7) (GN 1) (KBD 1)

Ebū-bekr: Hz. Ebubekir (AK 5) (MRN 1)

Ebū Bekri: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekr-i şıddīk: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekri'ş-şıddīk: (bk. Ebū Bekr) (MR 1)

Ebū Bekri'ş-şıddīk: Hz. Ebubekir (BH 2)

Ebu'l-Ḳāsım: Hz. Muhammed (ND 1)

Ebū'l-ḳāsım: Hz. Muhammed (BH 1)

Ebu'l-ḳāsım: Kişi adı (ERD 1)

Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed: Hz. Muhammed (AD 1)

Emīn: Hz. Muhammed (VHM 1)

Esedu'llah: Hz. Ali (AD 1)

Esedu'llāh: Kişi adı (ND 1)

Esmā: Esmā bint Ebū Bekir es- Sıddīk (MR 1)

Eyüb: Kişi adı (AE 1)

Eyyüb: Eyüp Peygamber (AK 1) (MN 1) (MR 2) (ADD 1) (BH 3) (YED 8) (ŞD 1) (MK 1) (ND 2) (KBD 3)

Eyyüb: Eyüp Peygamber (AD 2) (ERD 2)

Eyyub: Kişi adı (APŞ 1)

Eyyüb: Eyyüp peygamber (ŞEM 1)

Fārūḡ: Hz. Ömer (AD 1) (ŞD 1)

Fāṭıma: Hz. Fatma (VHM 12) (MRN 1) (MR 12) (BH 1) (KDK 2) (ND 5)

Fāṭıma: Hz. Fatma (AK 1)

Fāṭımatü'z-zehrâ: “*Hz. Muhammed'in kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Fātumatü'z-Zehrâ: “*Hz. Peygamber'in kızı, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in annesidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Fāṭımatü'z-Zehrâ: Hz. Fatıma (BH 4)

Fāṭma: Kişi adı (VHM 1)

Ḥābil: “*Âdem Peygamber'in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Ḥadice: Hatice (MRN 1)

Ḥadice: Hatice (ND 3)

Halîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (ADD 3)

Ḥalîl: Kişi adı (AE 3) (BŞN 4) (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (BH 2) (YED 6) (ŞD 2) (MK 3) (ND 9)

Ḥalîl/Ḥalîl İbrâhîm: Hz. İbrahim (AD 2)

Ḥalīl: Kişi adı (KAE 1)

Halil: Hz. İbrahim (DN 1)

Ḥalīl: Hz. İbrâhim (ERD 1)

Halîl: Hz. Muhammed (DTAO 1)

Ḥalil İbrâhim: Hz. İbrahim (BN 1)

Ḥalīl(u'llâh): Hz. İbrahim (MN 2)

Ḥalīlu'llâh: Hz. İbrahim (BŞN 4) (ŞD 1)

Ḥalîlullah: Kişi adı (MRN 1) (YED 1)

Halīlu'llah: “*Tanrı'nın dostu, İbrahim Yalvaç*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 8)

Ḥalîlullâh: Kişi adı (KBD 1)

Halîlullah: Kişi adı (FN 3)

Ḥâmid: Hz. Muhammed (ND 1)

Hamza: Hz. Hamza (DN 1)

Hamza: Hz. Hamza (GSMH 1)

Hamza: Kişi adı (KBD 2)

Ḥamza: Hz. Hamza (BN 4) (KEMŞ 1) (MR 1) (ADD ?) (YED 5) (ŞD 2) (HN 1)

Hārūn: Hz. Harun (KK 1) (AİM 1) (KBD 1)

Hārūn: “*Musa peygamberin kardeşi ve veziri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hārūnu'r-reşîd: “*Abbasî halifelerinin beşincisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Hārūnu'r-Reşîd: Harun Reşit (BH 1)

Harūnu'r-Reşîd: “*Abbasi halifelerinin beşincisidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ḥasan: Hz. Hasan (AE 1) (AK 2) (BN 4) (VHM 5) (MR 3) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 3) (MK 2) (HN 1) (ND 12)

Hasan: Kişi adı (KBD 3)

Hasan: Hz. Hasan (DN 2) (DAH 1)

Ḥasen: Hz. Hasan (KBD 3)

Hasen: Kişi adı (KBD 1)

Havvâ: Havva (APŞ 1) (YED 2)

Ḥavvâ: Hz. Âdem'in eşi (MR 1) (BH 7) (MK 1) (ND 2) (KBD 1)

Havva: Hz. Âdem'in eşi (DN 1)

Ḥavva: Hz. Âdem'in eşi (BŞN 7)

Ḥaydar: Hz. Ali (ŞHŞ 1) (MN 1) (ŞD 3)

Ḥaydar: Kişi adı (ND 1)

Hayder: Kişi adı (KBD 1)

Ḥayder: Kişi adı (HN 1)

Hazret-i Ali: Hz. Ali (DN 2)

Hazret-i Muhammed: Hz. Muhammed (DN 2)

Ḥŷōca: “*Hz. Muhammed*”(Yavuz, 1991) (KK 2)

Hüseyin: Hz. Hüseyin (DN 2)

Ḥüseyin: Hz. Hüseyin (BN 6) (VHM 5) (KEMŞ 1) (MR 2) (YED 2) (KDK 3) (HN 1)

Ḥüseyyn: Hz. Hüseyin (AE 1) (AK 2) (BH 6) (ŞD 3) (MK 1) (ND 10) (ERD 1)

Hüseyyn: Hz. Hüseyin (DAH 1)

Hüseyyn: Kişi adı (KBD 2)

Ḥüseyyn: Kişi adı (KBD 1)

Ḥüseyyn: Şair adı (MN 4)

İbni ʿAbbās: “*Hz. Peygamber'in amcasının oğludur.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 7)

İbni ʿAbbās: Kişi adı (VHM 1) (MRN 7) (MR 23)

İbni Zübeyr: “İslâm halifelerindendir.” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbnü ‘Abbās: (bk. İbni ‘Abbās) (CC 2)

‘İbnü ‘Ömer: “Hz. Ömer’in oğludur.” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbrāhīm: “Hz. Muhammed’in oğlu” (KEMŞ 1)

İbrāhīm: Hz. İbrahim (BŞN 5) (AK 2) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 2) (CC 5) (FN 4) (MN 1) (MR 37) (BH 26) (YED 6) (KDK 1) (MK 5) (ND 3) (AİM 1)

İbrahim: Kişi adı (APŞ 1)

İdrīs: İdris Peygamber (ŞHŞ 1) (AD 2) (AİM 2)

İdris: Hz. İdris (MRN 1) (ŞEM 9)

İdrīs-i derzi: “Kur’ân-ı Kerîm’de ismen zikredilen peygamberlerdendir. Hz. Şit’in oğlu. Terzilerin piri” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

İlyās: Hz. İlyas (ADD 3) (AD 1) (YED 4)

İlyās: Kişi adı (ERD 2)

İlyās: Kişi adı (HN 4)

İlyās Peygamber: Hz. İlyas (BN 12)

İliyās: Hz. İlyas (ND 1)

İmām: Hz. Muhammed (FN 3)

İmām-ı Muḥammed: (bk. İmām Muḥammed) (CC 2)

‘İmrân: “Musa’nın babası” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AK 1) (MN 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 2) (ND 12) (KBD 2)

‘İsâ: Hz. İsa (AE 1) (AK 1) (EM 1) (KEMŞ 4) (KK 3) (ŞHŞ 2) (CC 22) (GN 1) (MR 25) (DD 1) (BH 32) (AD 1) (YED 13) (ŞD 1) (ND 16) (KBD 1) (ERD 1)

İsa: Hz. İsa (1)

İsâ: Hz. İsa (DTAO 2)

‘İsâ/‘İsâ: Kişi adı (HN 6)

‘İsā: Hz. İsa (AİM 2)

İsā, ‘İsā: Kişi adı (HK 2)

‘İsā: Kişi adı (MÜR 9) (ND 17)

‘İsā: Kişi adı (MÜR 12)

‘İsa: Hz. İsa (DN 9)

‘İsa bin Meryem: Hz. İsa (DN 1)

‘İsā peygamber: Hz. İsa (BN 16)

İşhāk: İshak Peygamber (KEMŞ 1)

İşhāk: Kişi adı (AK 2) (MR 2)

İşhāk Peygamber: Hz. İshak (BN 3)

‘İsī: İsa (AE 2) (SVTM 4) (FN 7) (GN 6) (DD 1) (ADD 5) (AD 3) (YED 1) (ŞD 12) (MK 2) (ND 11) (KBD 17)

‘İsī: İsa (ND 3)

‘İsī/‘İsī: İsa (HN 4)

‘İsī: İsa (MRN 1)

İsmā’il: “*Hz. İbrahim’in oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

İsmā’il: Kişi adı (HN 1)

İsma’il: Hz. İsmail (DN 1)

İsmā’il: Hz. İsmail (ÇN 1) (AK 2) (KEMŞ 1) (MR 8) (BH 6) (AD 1) (YED 6)

İsmail: Kişi adı (APŞ 1)

Ḳābil: “*Hz. Âdemin büyük oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ḳābil: “*Hz. Âdem’in oğlu, kardeşi Habil’i öldürerek ilk cinayeti işleyen insanoğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Ḳanberi: Hz. Ali'nin kölesi (ND 1)

Ḳanberī: Hz. Ali'nin kölesi (ND 1)

Ḳāsım: (bk. Ḳāsım ibni Muḥammed) (MR 1)

Ḳāsım ibni Muḥammed: “*Hz. Muhammed'in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kelīm: “*Hz. Musa*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (HK 1) (ŞHŞ 1) (MN 2) (BH 4) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 1) (ND 6) (KBD 2)

Kelīmu'llāh: “*Hz. Musa*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ŞD 1)

Ken'ān: “*Nuh'un oğullarından Ham'ın oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Maḥmūd: Hz. Muhammed (ND 1)

Mahmud: Hz. Muhammed (DN 3)

Mahmūd: Hz. Muhammed (AE 1)

Maḥmūd: Hz. Muhammed (BŞN 2) (AK 1) (MRN 1) (ERD 1)

Maḥmud: Hz. Muhammed (KK 1)

Mālik: “*İmam Malik*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 3)

Mālik: (bk. Mālik ibni Dīnār) (MR 8)

Mālikü'r-riḳāb: “*Maliki mezhebinin imamıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Māmūn: “*Halife Me'mun*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Manşūr: “*Hammadi hükümdarı Mansur*” (Akdoğan, 1979) (AD 2) (ND 51)

Manşūr: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mehdī: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Me'mūn: Halife Memun (MR 1) (ŞD 1)

Me'mūn: Halife Memun (MÜR 3)

Me'mūn: Halife Memun (HN 1)

Me' mūn: Kişi adı (KBD 1)

Mervān: Halife Mervan (DD 1)

Mervān: Emevi Halifesi Mervan (ND 1)

Mervan: Halife Mervan (ND 1)

Meryem: Hz. İsa'nın annesi (DN 5) (AE 1) (BN 4) (KEMŞ 1) (MRN 3) (ŞEM 3) (MN 2) (BH 3) (AD 3) (YED 3) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (ND 10) (KBD 9)

Mesīh: Hz. İsa (BN 27) (ADD 2) (ŞD 8) (MK 1) (HN 2) (ND 11)

Mesih: Hz. İsa (DN 22)

Mesīh: Hz. İsa (TE 1)

Mesīh, Mesīhā: Hz. İsa (MN 4)

Mesīh: Kişi adı (HRN 1) (AD 1)

Mesīh: Kişi adı (HN 1)

Mesīhā: Hz. İsa (ADD 1) (ŞD 1)

Mesīhā: Kişi adı (ND 8)

Mesīhī: Kişi adı (ND 1)

Mesīhī: Kişi adı (ND 1)

Mışruñ 'Azīzi: Hz. Yusuf (HN 1)

Mu'āviye: Kişi adı (BH 1)

Mu'āviye oğlu Yezid: Kişi adı (BH 1)

Muḥammed: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 2) (BŞN 4) (AK 13) (BN 152) (VHM 16) (KEMŞ 4) (KK 4) (ŞHŞ 20) (MRN 25) (KD 2) (CC 14) (FN 3) (GN 3) (TE 1) (MN 5) (MR 33) (ADD 3) (YED 47) (ŞD 9) (KDK 27) (MK 11) (HN 39) (AİM 1) (ERD 11)

Muhammed: Hz. Muhammed (GSMH 18)

Muhammed: Hz. Muhammed (DTAO 3)

Muhammed: Hz. Muhammed (KBD 3) (ERD 1)

Muhammed el Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)

Muhammed-i ‘Arabî: Hz. Muhammed (DN 1)

Muḥammed-i muḥtâr: Hz. Muhammed (TCE 1)

Muḥammed-i Muḥtâr: Hz. Muhammed (AD 1)

Muḥammed-i Muṣṭafâ: Hz. Muhammed (CC 4)

Muhammed Mustafa: Hz. Muhammed (DN 34)

Muḥammed Muṣṭafâ: Hz. Muhammed (AK 1) (MŞ 1) (KK 1) (CC 3) (KDK 8)

Muhammed’ül-Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)

Muḥtâr: Hz. Muhammed (ŞD 4)

Muḥtâr: Hz. Muhammed (ND 1)

Muḥtedir: “*Abbasi halifesi*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Muḥtedir Billâh: “*Abbasi halifesi*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Murtaẓâ: Hz. Ali (BŞN 4) (KAE 7) (AD 1) (YED 1) (ŞD 2)

Murtaẓâ: Hz. Ali (ND 5)

Mūsâ: Hz. Musa (AE 2) (HK 3) (AK 2) (KEMŞ 1) (KK 4) (MRN 6) (CC 1) (GN 3) (MR 40) (DD 1) (AD 2) (YED 32) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 2) (HN 2) (KBD 1) (YİŞ 4) (ERD 7)

Musa: Hz. Musa (DN 1)

Mūsâ,Mūsî: Hz. Musa (MN 11)

Musâ: Kişi adı (HN 1)

Mūsâ: Kişi adı (KD 1) (AİM 2)

Musa bin İmran: Hz. Musa (DN 1)

Mūsā Peygamber: Hz. Musa (BN 1) (ŞHŞ 3)

Mūsī: Hz. Musa (ÇN 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1) (FN 6) (GN 6) (DD 1) (ADD 4) (YED 12) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (KBD 6)

Mustafa: Hz. Muhammed (DN 35) (APŞ 1) (DAH 2)

Muṣṭafā: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 5) (BŞN 15) (HK 1) (AK 27) (BN 39) (SVTM 1) (KAE 7) (VHM 25) (KEMŞ 1) (KK 14) (ŞHŞ 18) (MRN 7) (KD 2) (CC 61) (FN 6) (GN 21) (TE 1) (DD 2) (ADD 4) (BH 12) (YED 24) (ŞD 8) (KDK 8) (MK 9) (HN 13) (ND 82) (AİM 2) (ERD 4)

Muṣṭafā: Hz. Muhammed (ERD 1)

Muṣṭafa: Hz. Muhammed (AK 1)

Muṣṭafā: Hz. Muhammed (HN 1)

Muṣṭafā: Hz. Muhammed (ND 1)

Mu‘taşım ḥalife: “*Mümin halifenin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Mu‘taşım ḥalife: “*Mümin halifenin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nuḥ: Hz. Nuh (MRN 1)

Nuh: Hz. Nuh (DN 3)

Nūh: Hz. Nuh (BH 9) (KBD 6)

Nūḥ: Hz. Nuh (BŞN 4) (AK 2) (SVTM 4) (VHM 1) (KK 1) (CC 3) (FN 9) (MN 4) (ADD 4) (AD 1) (YED 4) (ŞD 3) (KDK 1) (MK 5) (ND 8)

Nūḥ-ı Necī: “*Âdem peygamberden sonra üçüncü peygamber.*” (Akdoğan, 1979) (AD1)

Nūh Peygamber Hz. Nuh (HRN 1) (APŞ 1)

‘Oṣmān: Hz. Osman (AK 4) (BN 1) (VHM 5) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 4) (KD 1) (TE 1) (MN 1) (MR 7) (ADD 1) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 5) (ERD 1)

‘Osmān: Kişi adı (KBD 1)

Osman: Kişi adı (APŞ 1) (DAH 1)

Oṣmān: Hz. Osman (GN 2)

‘Osman: Hz. Osman (DN 1)

‘Osmān: Hz. Osman (BH 4)

Osmān: Hz. Osman (GSMH 1)

‘Oṣmān: Hz. Osman (AE 1)

Oṣmān: Hz. Osman (ÇN 1)

‘Oṣman/‘Oṣmān: Kişi adı (HN 3)

‘Oṣmān ‘Affān oğlu: Hz. Osman (KDK 1)

‘Oṣmān bin ‘Affān: (bk. ‘Oṣmān) (MR 1)

‘Oṣman ibnū ‘Affān: Kişi adı (HN 1)

Oṣmān-ı zî’n-nüreyn: Hz. Osman (GN 1)

‘Oṣmān-i ‘Ummān-i Ḥayā: Hz. Osman (CC 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DN 1) (ÇN 1) (AE 1) (AK 6) (BN 2) (VHM 6) (KEMŞ 3) (KK 2) (ŞHŞ 4) (KD 1) (CC 9) (GN 3) (MN 1) (MR 50) (BH 6) (AD 2) (YED 4) (ŞD 2) (MK 1) (HN 3) (KBD 2) (ERD 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DTAO 4)

Ömer: Kişi adı (APŞ 1) (DAH 1)

‘Ömer ibni’l-ḥattāb: (bk. ‘Ömer) (MR 5)

‘Ömer-i Farūḳ: Hz. Ömer (CC 1)

Ömer-i Hattāb: Hz. Ömer (YED 1)

Pīr-i Ken‘ān: Kişi adı (ND 1)

Pīr-i Ken‘ānī: Hz. Yakup (MN 1)

Rabî' a: “*İshak peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 2)

Râhime: “*Eyup Peygamberin karısı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Rindâne: “*Abbasi halifesi Muktedir'in sevgilisi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ruĥu'llah: Hz. İsa (AD 2)

Rûĥu'llâh: Hz. İsa (BŞN 2) (MN 1)

Ruhu'llâh: İsa Peygamber (BH 1) (ŞD 1)

Rûĥu'llâh: Kişi adı (ND 3)

Sa'd Ahteri: “*İslâm halifesinin veziri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şafiyye: “*Hz. Muhammed'in eşi olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Safiyye Bânû: “*Halifenin kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şafiyy: “*Ebu'l-beşer Hz. Âdem'in lakabıdır*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (BH 1)

Şafiyyu'l-lah: “*Hz. Âdem*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şaĥibe'l-ĥut: “*Yunus Peygamber'in sıfatı*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şâĥib-i ġâr: “*Ebu Bekir'in lakabı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sâĥib-zemân: Mehdi (KBD 1)

Şâĥib-i zû'l-fîġâr: “*Hz. Ali'nin sıfatı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Şāhibü'l-havz: “*Peygamberin sıfatlarından*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sa'îde Banu: “*Halifenin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Şâlih: Hz. Salih (SVTM 1)

Şâlih: Salih Peygamber (BH 12)

Sâra: “*Hz. İbrahim'in eşi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

Sâre: “*İbrahim peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Şıddık: Hz. Ebubekir (GN 3)

Şıddık: Hz. Ebubekir (VM 1) (KDK 1)

Şıddıka: Hz. Ayşe (VHM 1)

Şıddîk: Hz. Ebubekir (ADD 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (MK 3)

Sirâc: Hz. Muhammed (AD 3)

Süleymân: Hz. Süleyman (ND 30)

Süleyman: Hz. Süleyman (DN 6) (DAH 1)

Süleymân: Hz. Süleyman (ÇN 2) (AE 1) (BŞN 5) (VHM 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (KK 14) (ŞHŞ 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (CC 14) (GN 1) (TM 2) (MN 24) (MR 11) (DD 3) (ADD 36) (BH 6) (AD 3) (YED 22) (ŞD 36) (MK 1) (HN 19) (KBD 19) (ERD 7)

Süleymân Peygamber: Hz. Süleyman (BN 4)

Şâh-ı Merdân: Hz. Ali (ÇN 1) (KDK 2)

Şa'yâ: “*Şaya Peygamber.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

Şebbîr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şeberr: Hz. Hasan (ND 1)

Şebîr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şebr: Hz. Hasan (ND 1)

Şîş: “*Hz. Âdem’in oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şit: Kişi adı (AE 1)

Şît: Kişi adı (AK 1) (YED 1)

Şît: Kişi adı (APŞ 1)

Şu‘ ayb: Kişi adı (AK 1)

Şu‘ ayb: Peygamber adı (ND 1)

Târec: “*İbrahim Peygamber’in kardeşinin oğlu, Lût Peygamber’in atası.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Tayyâr(Ca’fer-i Tayyâr): “*Hz. Ali’nin kardeşi, Peygamber’in amcası oğlu.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Yaḥyâ: Hz. Yahya (ŞEM 2) (MR 3) (BH 4) (KBD 1)

Yahyâ: Hz. Yahya (AİM 1)

Yaḥyâ: (bk. Yaḥyâ bin Sa‘îd-i Kaṭṭan) (MR 1)

Yaḥyâ: (bk. Yaḥyâ bin Yaḥyâ) (MR 1)

Yahya: “*Hz. Zekeriya’nın oğlu.*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Ya‘kûb: Hz. Yakup (ÇN 1) (MN 2) (MR 2) (DD 1) (ADD 3) (BH 6) (AD 1) (YED 8) (ŞD 3) (ND 2)

Ya‘kûb: Kişi adı (KBD 4)

Ya‘kûb: Kişi adı (AE 1) (KEMŞ 2)

Ya‘kub: Kişi adı (APŞ 1)

Ya‘kub: Kişi adı (MÜR 1)

Yûnus: Yunus Peygamber (MR 195) (AE 1) (BH 2) (AD 1) (ND 1)

Yūnus bin Metā: “*Hz. Yunus*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 8)

Yūnus Peyğamber: Hz. Yunus (BN 1)

Yusuf: Hz. Yusuf (DN 1)

Yūsuf: Hz. Yusuf (ÇN ?) (AE 2) (BŞN 4) (APŞ 1) (KEMŞ 1) (RN 4) (MRN 1) (ŞHŞ 2) (MN 11) (MR 3) (DD 4) (ADD 23) (BH 15) (AD 2) (YED 14) (ŞD 9) (MK 10) (HN 11) (ND 21) (AİM 2) (KBD 26) (ERD 4)

Yūsuf-ı Şıddīk: Hz. Yusuf (CC 2)

Yūsuf Peyğamber: Hz. Yusuf (BN 1)

Zehrā: Hz. Fatma (VHM 4) (ND 2)

Zekerīyā: Zekeriya Peyğamber (BH 4)

Zekeriyā: Hz. Zekeriya (MRN 1)

Zekeriyyā: Hz. Zekeriyya (ŞEM 2) (YED 3)

Zekeriyyā: “*Kur’an’da adı geçen peygamberlerdendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 9)

Zekeriyyā: Kişi adı (ND 1)

Zekeryā: Kişi adı (AD 1) (KBD 1)

Zelīhā: “*Mısır azizinin karısı.*”(Yiğit, 1986) (BŞN 2) (KEMŞ 1) (ADD 1) (MK 1)

Zelīhā: Hz. Yusuf’un karısı (KBD 2)

Zelīhā: Hz. Yusuf’un karısı (KBD 1)

Zelīhā: Kişi adı (KBD 2)

Zelīhā: Kişi adı (BH 1) (YED 1)

Zeliha: Kişi adı (KDK 1)

Zelīhā: Kişi adı (HN 1)

Zelīhā: Hz. Yusuf’un karısı (BN 1)

Zī’n-nūreyn: Hz. Osman (HN 1)

Zü'n-nün: “*Yunus Peygamber'in lâkabı.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Zübeyde: “*Harunurreşid'in eşi.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Züleyhâ: Kişi adı (DD 1) (YED 1)

Züleyhâ/Züleyhâ: Kişi adı (HN 2)

Züleyhâ: Kişi adı (ND 1)

Zü'n-nün: “*Yunus peygamber'in lakabı*”(Tokatlı, 1984) (MK 2)

Zü'n-nün: Kişi adı (ND 1)

4.1.1.2. VELİ, EVLİYA, SAHABE, DİNÎ ŞAHSİYETLER

Din olgusunun EAT dönemi üzerindeki etkisini gösteren bir başka belirti ise evliya, sahabe adları gibi dinî kişilere ait adların dönem metinlerinde yoğunlukta olmasıdır. Bu kişilerin isimleri günümüzde ad verme geleneğine kaynaklık etmektedir.

Dinî şahsiyetlere ait kişilerin örnekleri şöyledir:

‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdü’l-kādir: Abdülkadir Geylani (ERD 29)

‘Abdü’l-kādir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)

‘Abdü’l-kādir Geylānī: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

Abdü’r-rezzāk: “*San’an şeyhi*”(Timurtaş, 1972) (YED 4)

Ahî: Kişi adı (KAE 21)

Ahî Evran: Kişi adı (KAE 5)

Ahmed: (bk. Ahmed bin Hanbel) (MR 1)

Aḥmed bin Ḥanbel: “*İbni Hanbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hanbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Aḥmed Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed ibni Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed ibni Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

‘Alî-i ‘Askerî: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alî-i Nakî: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alî Murtaẓâ: (bk. Hz. ‘Alî) (MR 1)

‘Alî Mūsâ Rıẓâ: Kişi adı (ND 1)

‘Alî Mūsâ Rıẓâ: Kişi adı (ND 2)

‘Alî Mūsâ’r-Rıẓâ: Kişi adı (ND 1)

‘Alî Zeynü’l-‘abâ: Kişi adı (ND 1)

‘Asker: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Askerî: On iki imadan biri (ND 7)

‘Askerî ibnü ‘Alî: On iki imamdan biri (ND 1)

Baba: (bk. Baba İlyas) (MK 5)

Baba İlyas: “*Babailik tarikatının şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bāyezîd: “*Evliyânın büyüklerindendir. Silsile-i âliyye’nin beşincisidir. Adı Tayfur idi.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Bāyezîd: Bayezid el-Bistami (YED 1) (ŞD 1)

Bāyezîd Bisṭāmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bāyezîd-i Bestâmî: “*Ebu Yezîd Tayfur, tanınmış sufilerdendir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Bereket Hacı: “*Hacı Bektaş*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bilâl: Bilal-i Habeşî (BŞN 1) (ŞHŞ 1) (DD 1)

Bilâl: Kişi adı (AK 4) (MR 4) (BH 1) (ND 1) (KBD 2)

Bilâl-i Habeşî: Kişi adı (MN 1)

Birahim Edhem: İbrahim Edhem (AD 1)

Bü'l-Hasen: Hz. Ali (ŞD 1)

Ca'fer: (bk. Ca'fer-i şâdık) (MR 4) (BH 1) (ŞD 1) (ND 2)

Ca'fer-i şâdık: “*Caferî mezhebinin kurucusu ve on iki imamın altıncısıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (BH 1)

Ca'fer-i Şâdık: On iki imamdan biri (ND 4)

Ca'fer-i Sâdık: on iki imamdan biri (ND 1)

Ca'fer-i şadık: “*Şiilerin on iki imamından altıncısı*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Celaleddîn: Mevlânâ (MK 1)

Celâlüddîn: “*Celâleddin Muhammed Rûmî*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Cüneyd: Kişi adı (AE 1)

Cüneyd-i Bağdâdî: “*İlk devir Sûfîlerindendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Cüneyd (-i Bağdâdî): “*Bağdatlı Cüneyd diye bilinen Cüneyd (822-991) Süfyân-ı sevrî'den ders aldı. Binlerce veli yetiştirdi. Asrının kutb'u idi.*”(Timurtaş, 1972) (YED 3)

Ebā Ca'fer: (bk. Ebū Ca'fer) (MR 1)

Ebā Hānīfe: (bk. Ebū Hānīfe) (MR 1)

Ebā Hureyre: (bk. Ebū Hureyre) (MR 3)

Ebā Mes'ūd: (bk. Ebū Mes'ūd-ı Enşārî) (MR 2)

Ebā Yezîd-i Bestāmî: (bk. Ebū Yezîd-i Bestāmî) (MR 1)

Ebā Yezīd: (bk. Ebū Yezīd-i Beṣṭāmī) (MR 1)

Ebī Ca‘fer: (bk. Ebū Ca‘fer) (MR 4)

Ebī Sa‘īd-i Ḥudrī: “*Çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebū Ca‘fer: “*Ebū Cafer el- Kârî, on kıraat imamından biri.*” (MR 2)

Ebū Ḥanīfe: “Hanifi mezhebinin kurucusu, Numan bin Sabit” (Önler, 1999) (MŞ 1)

Ebū Ḥanīfe: İmām-ı A‘zam Ebū Ḥanife (CC 6) (MR 3) (BH 1)

Ebū Hureyre: “*Muhaddis ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 25)

Ebu’l-Faẓl: Kişi adı (ND 1)

Ebu’l-Faẓl Nesīmī: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebū Mālīk-i Eş‘arī: “*Sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Manşūr-ı Mātūrīdī: “*Maturidî mezhebinin kurucusu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Mes‘ūd-ı Enşārī: “*Muhaddis ve sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Mūsā Eş‘arī: “*Hakem vakasında Hz. Ali’yi temsil eden fakih ve sahabe.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Ebū Yezīd-i Beṣṭāmī: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Ebū Yūsuf: “*İmām-ı Azam Ebu Hanife’nin en gözde öğrencilerinden, müçtehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (CC 7)

Edhem: İbrahim Edhem (RN 1) (ND 2) (KBD 1)

Edhem: Kişi adı (HN 1)

Emircem: “*Ahmed Yesevi’nin yedinci halifesi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Emre: Yunus Emre (MK 1)

Enes: (bk. Enes bin Mālīk) (CC 1) (MR 21)

Enes bin Mâlik: “*Büyük sahabelerdendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (CC 2) (MR 1)

Enes ibni Mâlik: (bk. Enes bin Mâlik) (CC 1) (MR 4)

Ens İbnü Mâlik: Enis ibni Malik (BH 3)

Eşrefoğlu Rûmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rumi: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Eşrefoğlu: Eşrefoğlu Rumi (ERD 13)

Eşrefzâde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Fazlu’llâh: (bk. Fazl) (BŞN 1)

Fazlu’llâh: Kişi adı (ND 3)

Fazl: Şihabü’l-din Fazlullah (BŞN 15) (ND 26)

Ḥacı Bektaş: Hacı Bektaş-ı Veli (MK 3)

Hâdî: İbni Hadi (ND 2)

Ḥālîd ibni Velîd: “*Hızır Muhammed’in seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabi.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ḥālîd: (bk. Ḥālîd ibni Velîd) (MR 1)

Ḥallâc: Kişi adı (HN 1)

Ḥāmûş: Mevlana’nın mahlası (MTB 1)

Ḥızır: Hz. Hızır (DD 1) (YED 9)

Ḥızır: Hz. Hızır (ŞHŞ 1) (ADD 1) (KDK 2) (MK 3)

Hızır: (bk. Hızır Peygamber) (DN 1)

Ḥızır: Kişi adı (KBD 1)

Hızır: Kişi adı (ERD 1)

Ḥızır İlyās: Hızır ile İlyas (MK 1)

Hızır Peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir. Ab u hayat içip ölmezliğe kavuşmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Hızır peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Hızır: Hızır Peygamber (BŞN 1) (SVTM 1) (KAE 1) (ADD 31) (BH 1) (AD 1) (ŞD 26) (MK 6) (ND 55)

Hızır: Kişi adı (ND 3)

Hızır: Kişi adı (ND 4)

Hızır: Kişi adı (ND 1)

Hızır: Kişi adı (HN 30)

Hızır: Kişi adı (HN 3)

Hızır: Kişi adı (HN 2)

Hızır: Kişi adı (HN 1)

Hızır: Kişi adı (HN 2)

Hızır: Kişi adı (HN 1)

Hızır, Hızır: “*Abıhayatı içtiği için ölümsüzlüğe kavuşan peygamber ya da veli*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Hızır: Hızır Peygamber (KBD 4)

Hızır: Kişi adı (ERD 1)

Hızır: Kişi adı (ERD 5)

Hudâvendgâr: Mevlânâ (YED 1)

Hüzeyfe: “*Hızır Muhammed'in sırdaşı.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Hüzeyfe: “*Tanınmış sahabelerden olup hadis rivayetinde bulunmuştur.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 7)

Hüreyre: Ebu Hüreyre (YİŞ 1)

İbn-i Hâdî: Kişi adı (ND 1)

İbni Mes'ūd: “*Ashabın en güzel Kur'an okuyanlarından ve fıkıh ilminde ileri gidenlerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Mes'ūd: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 14)

İbni 'Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 13)

İbni 'Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 13)

İmām: “*İmam Gazâlî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

İmām A'zam: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām A'zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 3)

İmām Ebū Ḥanīfe: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 1)

İmām-ı a'zam: “*Hanîfî mezhebinin kurucusu*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İmām-ı A'zam: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe: “*Hanefî mezhebinin kurucusudur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 2)

İmām-ı Bâkır: Kişi adı (ND 1)

İmām-ı Ebū Ḥanīfe: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı Zeyn-i dîn: Kişi adı (ND 1)

İmām Mâlik: “*Malikî mezhebinin kurucusu.*” (Yavuzarslan, 2002) (CC 2) (MR 2)

Kâzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Ḳâzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Loḡman: Lokman (AE 1)

Loḡmān: Lokman Hekim (CC 2) (MR 1) (YED 3) (ŞD 1) (HN 1) (ND 1) (ERD 1)

Loḡman Ḥekīm: Kişi adı (YK 1)

Loḡman Ḥekim: Kişi adı (MŞ 1)

Loḡmān Hekīm: Kişi adı (VHM 1)

Loḡmān Ḥekīm: Lokman Hekim (MR 1)

Luḡmān: Lokman Hekim (ÇN 1) (MN 1)

Maḥmūd: “*Baba İlyas’ın oğlu Mahmud Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Manşūr: Kişi adı (KBD 1)

Manşūr: Hallac-ı Mansur (BŞN 2) (MN 7) (ADD 2) (YED 26) (ŞD 4) (MK 1) (ERD 9)

Mansūr: Kişi adı (KBD 16)

Mansūr: Kişi adı (AE 1)

Mansur: Kişi adı (APŞ 2)

Mehdī: “*On iki imamın sonuncusudur*” (Yiğit, 1986) (BŞN 9)

Mehdī: Kişi adı (AE 1)

Mehdī: Kişi adı (ND 16)

Mevlānā: Mevlana (AK 1) (SVTM 3) (YED 4)

Mevlānā Celāluddīn: (bk. Celāluddīn) (KK 1)

Monla Gürānī: Osmanlı sultanı II. Mehmet’in hocası (GSMH 1)

Muḥammed Bākır: On iki imamdan biri (ND 4)

Muḥammed Bākır: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammed Bākır: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammed Mehdī: On iki imamdan biri (ND 5)

Muḥammed Taḳī: On iki imamdan biri (ND 1)

Muhlis: Kişi adı (APŞ 2)

Muḥlis: Baba İlyas'ın oğlu (MK 32)

Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 2)

Musā-yı Kāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Musā-yı Kāzım: On ik imamdan biri (ND 1)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Na'īm: “*Fazlullah Hurufi*”(Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Naḳī: On iki imamın onuncusudur. (ND 7)

Nāḳī: On iki imamın onuncusudur. (ND 2)

Ömer: (bk. Ömer Paşa) (MK 1)

Ömer Paşa: “*Baba İlyas'ın oğlu*”(Tokatlı, 1984) (MK 6)

Rābi'a: “*Rabiatü'l-Adeviyye. Ünlü tasavvuf ehillerinden birisi.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Rabi'atü'l-Adeviyye: Hz. Rabia (CC 1)

Rıza: Kişi adı (ND 1)

Rızā: Kişi adı (ND 2)

Şādık: On iki imamdan biri (ND 1)

Şālīḥ: “*İmam Ahmed Hanbel'in oğlu.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Şalşāl: Sahabeden bir kişi (ŞHŞ 1)

Seleme: “*Seleme b. Hişam, sahabedendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Selmān: Sahabeden bir kişi (KBD 5)

Selmān-ı Fārisī: “*Sahabedendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Selmān: (bk. Selmān-ı Fārisī) (MR 9)

Sultānı Veled: Sultan Veled (AK 1)

Şāfi‘ī: “*Şafî mezhebinin kurucusudur.*”(Yavuzarslan, 2002) (CC 3) (MR 1)

Şāfi‘ī: İmam Şafî (KEMŞ 1)

Şāh ‘Alî: Kişi adı (ND 3)

Şāh Bâkır Ca‘ferî: Kişi adı (ND 1)

Şâhım Edhem: Kişi adı (APŞ 1)

Şāh-ı Hırasan: On iki imamdan biri olan İmam Rıza (ND 1)

Şāh Edhem: Kişi adı (ERD 1)

Şeddād: Kişi adı (AK 1) (ŞHŞ 1) (MN 1) (YED 2) (MK 1) (ND 1)

Şeddād ibni Evs: “*Ebû Ya’lâ künyesiyle de bilinen bu zat sahabedendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Şeyh ‘Abdü’l-kâdir: Kişi adı (ERD 6)

Şeyh ‘Affân: Baba İlyas’ın halifesi (MK 1)

Şeyh Alay: Baba İlyas’ın halifesi (MK 1)

Şeyh Alişir: Baba İlyas’ın halifesi (MK 1)

Şeyh Balı: Baba İlyas’ın halifesi (MK 1)

Şeyh Eşref: Baba İlyas’ın halifesi (MK 2)

Şeyh İhsan: Baba İlyas’ın halifesi (MK 1)

Şeyh İlyas: “*Baba İlyas*”(Tokatlı, 1984) (MK 2)

Şeyh ‘Osmân: Baba İlyas’ın halifesi (MK 3)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis’in oğlu Âşık Ali Paşa*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şeyh San‘ân: Baba İlyas’ın halifesi (MK 1)

Şeyh San‘ân: Kişi adı (ND 1)

Şihābeddīn-i Sühreverdi: “*Evliyanın büyüklerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Taḳı: (bk. Muḥammed Taḳī) (ND 1)

Tāḳī: (bk. Muḥammed Taḳī) (ND 3)

Taḳī: (bk. Muḥammed Taḳī) (ND 5)

Ṭalḥa: “*Talha b. Ubeydullah.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Tapdug/Tapduk (Emre Baba): “*Yûnus Emre'nin şeyhi. Barak Baba veya Hacı Bektaş-ı Veli'nin halifesi.*” (Tatçı, 2005) (YED 22)

Ümmi Seleme: Sahabeden bir kişi (YİŞ 3)

Üveys: Veysel Karani (AD 1) (YED 3)

Üveys-i karan: Veysel Karani (KBD 1)

Valad: (bk. Veled) (SVTM 1)

Veled: Sultan Veled (SVTM 12)

Veys-i Karan: Veysel Karani (MK 1)

Veys-i Karan: Kişi adı (KBD 1)

Yahya Paşa: Baba İlyas'ın oğlu (MK 1)

Yûnus (Emre): Yunus Emre (YED 433)

Zeyne'l-ʿAbā: Kişi adı (ND 1)

Zeyne'l-ʿĀbidīn: On iki imamdan biri (ND 2)

Zeyne'l-ʿİbād: On iki imamdan biri (ND 1)

Zeynü'l-ʿĀbidīn: On iki imamdan biri (ND 5)

4.1.2. DÖNENİM ZİHNİYETİNDE TARİHÎ KİŞİLERİN, LİDERLERİN, KOMUTANLARIN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI

Tarihî seyir içinde yaşamış meşhur kahramanlar, liderler ve komutanlar gibi kişiliklerin adları Türk toplumu için vazgeçilmez ad koyma kaynaklarından birisidir. EAT dönemi içindeki telif eserlerde tespit edilen bu kişilere ait özel adların yoğunluğu dikkat çekicidir. Dönem metinlerinde kayıt altına alınan özel adlar günümüzde de kişilere ad olarak koyulmakta ve adı konulan şahsiyetin özelliklerinin kişiye geçeceği beklentisi oluşmaktadır.

EAT dönemindeki tarihî kişilerin adları Arap ve Fars kökenli olanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Türk kökenli olanların sayısı Arap Fars kökenlilere nispetle daha azdır. Sayılı örneklerine rastladığımız Latince kökenli adlar da bulunmaktadır.

Bu tespitler ışığında elde edilen örnekleri şu şekildedir:

‘Abbās: “*Abbasilerin bir veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

‘Abdü’l-hāşim: “*Battal Gazi Destanı’na göre Habeş padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-mü’min: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mağrip padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ak Şemsed’din: Ak Şemseddin (YİŞ 3)

‘Alâaddin (Sultan): Kişi adı (DTAO 1)

‘Aladîn Sultân: “*Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykūbat*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

‘Alâidîn: Kişi adı (DD 1)

Alaeddin: “*Sultan Alaeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali b. Mūsā: “*Abbasi halifesi Muktedir’in veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Alp Arslan: Alp Arslan (MTB 1)

Alp Eren: (bk. Eylik Koca oğlu Alp Eren) (KDK 1)

Alp Rüstem: “*Düzen oğlu Alp Rüstem, Dış Oğuz beylerindendir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 7)

Āşaf: “*Süleyman Peygamber’in veziri*” (Özmen, 1984) (ADD 3) (ŞD 1) (KBD 2)

Āsaf: “*Hız. Süleyman’ın veziri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Āyāz: “*Gazneli Mahmut’un kölesidir. Zekâsı ve akli sayesinde dikkatini çekti ve Gazneli Mahmud kendisini nedîm, musahib yaptı.*” (Yavuz, 1991) (KK 3) (KBD 1)

Ayaz: Kişi adı (ND 2)

Ayāz: Kişi adı (ADD 2) (KBD 5)

Āzer: Nemrud’un veziri (ND 2)

Bāyezīd: “*Yıldırım Bayezit*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Bayezīd: “*Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Bāyezīd: Kişi adı (KBD 1)

Bāyezīd bin Orhan Beg: Kişi adı (HN 1)

Bāyezīd Hân: “*Dördüncü Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid*” (Canpolat, Ömer bin Mezīd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Bāyezīd ibni Murād Hân: Kişi adı (HN 1)

Behmen: “*İsfendiyar’ın oğlu Erdişir’in lakabı*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 3)

Behmen: “*Vezirin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Behrām: “*Ünlü İran hükümdarı Behram-ı Gur*” (Canpolat, Ömer bin Mezīd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1) (AD 1) (ŞD 1)

Behrām: “*İran hükümdarlarının dördüncü sülalesinden olan Sasanilerin padişahıdır.*” (Akdoğan, 1979) (ŞHŞ 1) (AD 3) (ND 1)

Behrām: Tus’un oğlu (HN 275)

Behrām: Kişi adı (KBD 3)

Behrām-ı Gūr: “*Sâsânî padişahlarından bir padişah olup yaban eşeğini çok avladığından gūr ismiyle anılmıştır. Yezdecerd’in oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Behrām-ı Gūr: (bk. Behram) (AD 1) (HN 2)

Behrām-ı gūr: Kişi adı (KBD 1)

Cem: “*Büyük İskender’in lakabı*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Cem: “*İran’ın mitolojik kahramanıdır. Pişdadiyan sülalesinin dördüncü hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cem’ : “*Büyük ve şanlı padişah olan, Cem*” (Yavuz, 1991) (KK 5)

Cem: İran Hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 18) (ADD3) (AD 6) (ŞD 18) (HN 4) (ND 10) (KBD 3)

Cemşid: “*İran’ın mitolojik kahramanı Cem’in diğer adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cemşid: “*İran’ın efsanevi dördüncü şahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 3)

Cimşid: “*İran’ın mitolojik kahramanı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 13)

Cemşid: İran hükümdarı Cem (ŞHŞ 1) (ADD 2) (ŞD 2) (HN 8) (ND 5) (KBD 1)

Cingiz Han: Cengiz Han (DTAO 1)

Çimşid: (bk. Cemşid) (AD 3)

Çingiz: Cengiz Han (AD 1)

Çingiz Han: Cengiz Han (MK 1)

Destân: “*Efsanevi İran hükümdarlarından Rüstem’in babası*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1) (ADD 3) (AD 2) (ND 2) (KBD 7)

Düzen oğlu Alp Rüstem: “*Bir Oğuz beyi*” (Gökyay, 2000) (KDK 4)

Ebā Müslim Ġāzī: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasîlere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ebû'l Müslüm: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasîlere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Ebû'l Müslüm Mervî: (bk. Ebû'l Müslüm) (DN 2)

Efarsiyap/Afrasiyap: “*İran destanlarında adı geçen efsanevî Türk hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Efrâsiyâb: “*Alp Er Tunga*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (HN 1)

Emîr Sultân: Yıldırım Beyazıd'ın büyük oğlu Çelebi Süleyman. (ADD 1)

Emîr Sülemân: Kişi adı (TCE 1)

Emîr Süleymân (Mîr Sülman) : I. Beyazıd'ın en büyük oğlu. (AD 1)

Emîr Sülman: Yıldırım Beyazıd'ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 2)

Emîr Sülman Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Erdeşîr: “Behmen b. İsfendiyârdır ki Darabşah'ın pederidir.” (Yavuz, 1991) (KK ?)

Erdeşîr: Turan ülkesinin padişahıdır. (AD 1) (HN 1)

Erdişir/Ardeşir: “*İran'ın mitolojik kahramanlarından. Keydaniyan sülalesinden İsfendiyar'ın oğlu. Lakabı “Behmen”dir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Erdeşîr-i Bâbegân: “*Sasani hanedanının kurucusu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Erdevân: Güştasb neslinden bir padişahın adıdır. (AD 1)

Erdivan Şah: “*Erdevan. Güştasb soyundan olan meşhur İran şahı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Er Tuğrul: Osman Gazi'nin babası (DTAO 5)

Eyāz: Gazneli Mahmud'un kölesinin adı (AD 1)

Eylik Koca oğlu Alp Eren: *"Bir Oğuz beyi."* (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ferīdūn: İran'da Pişdadi sülalesinin altıncı hükümdarı (MN 3)

Feridūn: (HN 1)

Ferīdūn: (ŞHŞ 1) (ADD 9) (AD 2) (YED 1) (ŞD 17) (KBD 1)

Ferīdūn: "Pişdâdîlerin altıncı padişahı olup Cemşîd sülalesinden demirci Gâve'nin yardımıyla Zehhâki Mârî'yi öldürmüştür." (Yavuz, 1991) (KK 1)

Firdevs: *"Battal Gazi Destanı'na göre Yahudi padişahı."* (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Firdevsî: Şehname yazarı (ŞD 1)

Firidun: *"İranlı meşhur padişah. Cemşîd sülalesinden olup Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar."* (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firidun: *"Feridun. Efsanevî İran hükümdarıdır. Cemşid'in torunu."* (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firīdun: (TE 1)

Ġāzī Hān Murād: Emir Süleyman'ın dedesi Murad Hüdavendigâr (AD 1)

Gazī Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 3)

Gāzī Murad: (bk. Gazī Murad) (DTAO 1)

Ġıyās: Gıyaseddin Sultan (MK 5)

Ġıyāşdīn: Gıyasdin Sultan (MK 1)

Gıyaseddin: *"II. Gıyaseddin Keyhusrev"* (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ġıyāsdīn Sulţān: Selçuklu sultanı II. Gıyaseddin Keyhusrev (MK 1)

Ġıyās sulţān: (bk. Gıyasdin Sultan) (MK 1)

Gök Alp: (DTAO 1)

Gündüz Alp: (DTAO 1)

Hakan Timur: (bk. Timur) (DN 1)

Halîl: Halil Paşa (GSMH 1)

Halil-i Çenderî: Kişi adı (DTAO 1)

Halîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Ḥusrev: “Geylan padişahlarının adıdır.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hümā: “İsfendiyar’ın kız kardeşinin ismidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hürmüz: “*Sasanî hükümdarı Nuşirevan’ın oğlu ve halefî.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Hürmüz Şah: (bk. Hürmüz) (DN 1)

Hüsrev: “*İranlı hükümdar. Nuşirevan’ın torunu. Sasanî sülalesinden olup Perviz lakabıyla anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥüsrev: “*Fagfur’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

İsfendiyâr: (KAE 1) (ADD 4) (AD 2) (ŞD 2) (ND 1)

İsfendiyar: Kişi adı (KK 1)

İskender: “*Battal Gazi Destanı’na göre Büyük İskender.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İskender: (VHM 1) (KK 1) (TM 3) (MN 3) (DD 1) (ADD 6) (AD 3) (ŞD 9) (ND 1) (KBD 1)

‘İzzeddin: “*Şah ‘İzzeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘İzzeddin Keykavus: “*I. İzzeddin Keykavus*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kāvūs: “*İran’da Keyaniyan sülalesinin ikinci hükümdarı olan Keykāvūs*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Kāvūs: “*Büyük padişahlardan birinin ismidir. Nemrud ya da Firavun olabilir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Key: “*Rüstem’in babası Zal*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Keyhusrev: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Keyhusrev: “*Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Keyhusrev: “*İranlı efsanevî hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keyhusrev: “*Meşhur İran hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Keyhusrev: İran Hükümdarı (ADD 3)

Key-husrev: “*İran’da Keyaniyan sülalesinden Siyavuş’un oğlu olan hükümdar*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Keykavus: “*İranlı efsanevî hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubad: “*İranlı efsanevî komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubâd: “*Key sultanlarının evvelidir.*” (Yavuz, 1991) (1)

Keykubâd: Kişi adı (ND 1)

Keykubâd: Kişi adı (ŞD 2)

Keykubâd: Kişi adı (HN 1)

Kılıç Aslan: “*I. Gıyaseddin Keyhusrev.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kisra: “*Sasani hükümdarı Anuşirevan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kisrî (Kisrâ): “*Îrân’da hüküm süren Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kisrî: (bk. Kisra) (ŞHŞ 1)

Koca İbrâhim Paşa: Osmanlı sadrazamlarından biri (GSMH 1)

Kubad: “*Pers kralı Piruz’un birinci oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳubâd: “*Nuşîrvân’ın babasının adıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḳubâd: Sasani Hükümdarı (ŞHŞ 1) (AD 1)

Ḳubâd: Kişi adı (HN 2)

Kubâd: Kişi adı (KBD 2)

Maḥmud: Gazneli Mahmud (KK 1)

Maḥmūd: Gazneli Mahmud (ADD 3) (AD 3)

Mahmūd: Gazneli Mahmud (KBD 6)

Mehemmed: “*I. Bayezid’in küçük oğlu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Melik: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1060)

Melik Ahmed: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 21)

Melik Dânişmend: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 371)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti’nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik Han: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1)

Melik Kutbeddin: “*Melik Şah. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Melik Orhân: “*Orhan Gazi*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Melik şâlih: “*İyiliği ile meşhur eski bir Mısır sultanı*”(Yavuz, 1991) (KK 4)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Melik Tugrul: “*Selçuklu devletinin kurucusu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Melik Yagı Basan: “*Dânişmendli Devleti’nin kurucusu Dânişmend Gazi’nin torunu Melik Gazi Bey’in oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Melik Zâhir: “*Melik Zahir Baybars*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Mîr mûsî: “*Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân ibni ‘oşmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mîr sül mân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32)

Muḥammed: “*Yıldırım Beyazıd’ın oğlu Çelebi Sultan Mehmet*” (Özmen, 1984) (ADD 11) (§D 12)

Muḥammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Murâd: “*Osmanlı Devleti’nin 3. Padişahı*” (Biltekin, 2003) (§D 1)

Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 4)

Murâd: “*Osmanlı devletinin altıncı padişahı, Fatih Sultan Mehmed’in babası.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 8) (ADD 4) (§D 2)

Murâd: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 2)

Murad Hân: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 1)

Murâd Hân: “*Sultan 1. Murad*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Murâd hân: Sultan II. Murat (ADD 1) (§D 3)

Murâd ibni Muḥammed: Sultan II. Murat (ADD 1) (§D 1)

Murâd ibnu Muhammed Hân: Sultan II. Murat (GSMH 1)

Mūsî Emir Musa: “*I. Bayezid’in küçük oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Nebîre-i Orḥân: “*Emir Süleyman*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nebire-i Sultan Murad Beg: “*Emir Süleyman*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nerîmân: İran Hükümdarı (§HŞ 1) (AD 2)

Nerimân: Kişi adı (HN 1)

Nerîman: Kişi adı (DTAO 1)

Nîrem: (bk. Neriman) (AD 1)

Nûşîrevân: “*Nûşîrvân, adaleti ile meşhur bir acem padişahıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 2) (AD 1) (§D 6)

Nûşinrevân: İran Hükümdarı (ADD 1)

Nuşinrevan: Kişi adı (DTAO 1)

Nuşirevân: (bk. Nuşinrevan) (AD 1) (YED 2) (ŞD 3)

Nuşîrevân: Kişi adı (HN 1)

Nuşirivan Şah: “*Sasani Pers kralı. Kubat’ın en küçük oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nuşirevân: Kişi adı (GSMH 1)

Nuşîrevân: Kişi adı (GSMH 1)

Nuşirvân: “*Meşhur Sasani hükümdarı*”(Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 1) (HN 1)

Orhân: “*Osmanlı Devletinin ikinci padişahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Orhan: Orhan Gazi, Osman Gazi’nin oğlu (DTAO 8)

Orhan: “*Osmanlı sultanlarının ikincisidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 1) (ŞD 1)

‘Osmân: “*Osmanlı Devletinin kurucusu*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Osman: Osman Gazi, Ertuğrul’un oğlu (DTAO 2)

‘Oşmân: “*Osman Gazi*”(Ergin, Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), 1997) (KDK 1) (ADD 4) (ŞD 12)

‘Oşmân: “*Osmanlı Devleti’nin kurucusudur.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Perviz: “*Meşhur İran hükümdarı Hüsrev’in lakabı. Nuşirevan’ın torunu ve Hürmüz’ün oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Perviz: Kişi adı (HN 1)

Rustem: “*İranın ünlü pehlivani*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Rükneddin: “*Rükneddin Kılıç Arslan. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Rüstem: “*İranlı ünlü komutan. Genellikle babasının ismi ‘Zal’ ile anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Rüstem: Kişi adı (KAE 1) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 4) (MN 3) (ADD 9) (AD 6) (YED 2) (ŞD 9) (MK 1) (HN 13) (ND 4) (KBD 13)

Rüstem-i bin zāl: Kişi adı (KBD 1)

Rüstem-i Zal: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Dasitan: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Destān: Kişi adı (AD 2)

Rüstem Nerīmān: “*Meşhur Fars kahramanı Zal Oğlu Rüstem*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Şabūh: “*Şemmas’ın veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sām: “*İran tarihinin ve Şehname’nin kahramanlarından*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 3)

Sām: Kişi adı (KBD 3)

Sām-ı Nerimān: “*Neriman’ın oğlu Sam. Sam’ın oğlu a Rüstem’dir.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2)

Sām-ı Süvār: “*Zal’ın babasının diğer bir unvanı*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Selāmî: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Selçuk: “*Selçuklu devletinin kurucusu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selm: “*Feridun’un büyük veya ortanca oğlunun ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selmān Şāh: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Sencer: “*İran’daki Selçukluların altıncı hükümdarı*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 3) (ŞD 1)

Serhâş: “*Bir Müslüman padişah.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sikender: İskender (HRN 1) (KK 5) (ŞHŞ 1) (ŞEM 1) (TM 5) (MN 8) (ADD 7) (AD 2) (YED ?) (ŞD 15) (HN 5) (ND 8) (KBD 2)

Siyâmek: “*Eski İran’ın ikinci hükümdarı ve Keyumers’in oğludur.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Siyâvuş: Kişi adı (AD 2)

Siyâvûş: Kişi adı (KBD 1)

Siyâvuş/Siyâvûş/Siyâvûş: Pars ikliminin sultanı (HN 93)

Sultan Ala’addin: “*I. Alâeddin Keykubat. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultân Alp Arslan: “*Selçuklu sultanı Alparslan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân Bâyezîd: “*Osmanlı padişahı I. Bayezid*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Bayezid: Osmanlı Sultanlarından I. Bayezid (DTAO 1)

Sultân bin Sultân Sultân Murâd bin Muḥammed bin Bâyezîd bin Murâd bin Orḡan bin ‘Oşmân: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Bū Sa‘îd: “*Sultan Ebu Said. İlhanlı devletinin dokuzuncu hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultân Celâle’d-dîn: “*Azerbaycan atabeglerinden Sultan Celaleddin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân-ı sa‘îd: Osmanlı Sultanlarından I. Murat (DTAO 1)

Sultân İbrâhîm: “*Gazneli hükümdarı Mahmud’un torunu Sultan İbrahim*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultan ‘İzzeddin: (bk. ‘İzzeddin Keykavus) (DN 1)

Sultān Maḥmūd: “*Gazneliler devletinin hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM ?)

Sultān Meḥemmed: “*I. Bayezid’in Şehzade Mehmed*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)

Sultān Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed ibn Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Mehemmed ibn Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)

Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)

Sultān Melikşāh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān Muḥammed: “*Osmanlı hükümdarı Sultan Çelebi Mehmed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)

Sultan Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultān Murād b. Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Murād b. Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Murād Han: Kişi adı (HRN 1)

Sultan Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 2)

Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultān Murad Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 1)

Sultān Murād Han ibn Sultan Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Rükneddin: “*I. İzzeddin Mesud. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sührâb: “*Rüstem’in oğlunun adıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Süleymân: “*Germiyan Beyi Yakup Bey’in babası*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 5)

Süleymân, Mîr Sülman: “*Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Şah Firidun: (bk. Firidun) (DN 1)

Şah İskender: (bk. İskender Şah) (DN 1)

Şah ‘İzzeddin: “*II. İzzeddin Keykavus. Türkiye Selçukluları sultanlarından. Dânişmend-nâme’yi ilk kez Mevlânâ İbn-i ‘Ala’ya yazdıran devlet başkanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şah Keykavus: Kişi adı (DN 1)

Şah Perviz: (bk. Perviz) (DN 1)

Şeh Ğiyâs: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Şehrâb: “*Hindistan padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tehemten: “*Zal oğlu Rüstem*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Temur: “*Moğol imparatoru Timur*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Temür: Kişi adı (DTAO 2)

Timur: “*Maveraünnehr emiri, Timurlular hanedanının kurucusu ve ilk hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Tohtamış: Kişi adı (KBD 1)

Tuğrul: “*Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ṭūs: Mısır Sultanı (HN 11)

Ṭus: Mısır Sultanı (HN 1)

Ṭuş: Mısır Sultanı (HN 1)

Umūr Beg: “*Osmanlı Beylerinden Kara Timurtaş Paşa’nın oğlu.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Üveys: “*Celayiroğulları’nın ikinci hükümdarı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Yagı Basan: (bk. Melik Yagı Basan) (DN ?)

Ya‘kûb Beg: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ya‘kûb Han ibni Süleymân: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*”(Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Yezdecerd: “*Behram-ı gûr’un babasıdır.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdecerd: “*Fars hükümdarlarının sonuncusu olan İbn-i şehriyar b. Pervîz b. Hürmüz b. Nuşirvan ismidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdgird: “*Nuşinrevan’ın torunu*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Żahhāk: “*Cemşid’in yerini alan zalimliğiyle ünlü İran hükümdarı*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Zāl: İran Hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 1) (ADD 1) (AD 2) (ŞD 1) (HN 1) (KBD 4)

Zal u Rüstem: (bk. Rüstem) (DN 2)

4.1.3. MAHLASLAR İLE KURULAN YAZAR/ŞAİR ADLARI

EAT döneminde yazar ve şair adlarının oldukça sık rastlanması, sanata verilen önemi gözler önüne sermektedir. Mahlaslar, yazarların ya da şairlerin kendi adlarının yerine kullandığı isimlere denir. Şairlere/yazarlara, genellikle kendileri tarafından ya da başkaları tarafından verilen mahlaslar bir mesaj verme eğilimiyle ad olarak konulmaktadır. Bununla birlikte nispet i (î)'sinin, dinî temayüllerin ve yer adlarının, mahlasların kurulumu üzerindeki etkisi açıkça görülmektedir.

Bu noktada elde edilen örnekler şunlardır:

‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)

‘Acem Mevlevî: Şair adı (MN 1)

‘Âdil: Şair adı (MN 1)

Aḥî: Şair adı (MN 1)

Aḥmed: Şair adı (MN 2)

Aḥmed Birâder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

Aḥmedî: Şair adı (MN 36)

Aḥmedî: “*Türk edebiyatında ilk manzum İskender-name sahibi ola ünlü şair.*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ahmedî: On dördüncü yüzyıl Türk şairlerinden biri (DTAO 1)

Aḥmed-i Dâ‘î: Şair adı (MN 9)

Aḳbıyık: Şair adı (MN 1)

‘Alâ‘î: Şair adı (MN 3)

‘Alâyî: “*İtname yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 9)

‘Ali: “*Arif Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Askerî: Şair adı (MN 1)

‘Aṭâ‘î: Şair adı (MN 3)

‘Attār: “*Ünlü İran şairi Feridüddin Attar*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

‘Attār: “*Ünlü iran şairi Şeyh Attar*”(Akdoğan, 1979) (AD 3)

Bahâ: Şair adı (MN 2)

Bahşâyîş: Şair adı (MN 2)

Bâyezîd Bisţâmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*”(Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bayram: Şair adı (MN 4)

Bedr-i Toğatî: Şair adı (MN 1)

Behrâm Oğlu: Şair adı (MN 4)

Cemâlî: “*Ferahname isimli eserin yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 5)

Cevrî: Şair adı (MN 1)

Dehhânî: Şair adı (MN 4) (AD 1)

Dil-sûz Muhammed: Şair adı (MN 1)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Ebu'l-‘Abbâs-ı Mervezî: “*Farsça şiir yazan bir şair.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-Faẓl Nesîmî: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebû Tâlib-i Mekki: “*Kûtu'l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ekmel: Şair adı (MN 2)

Elvân Çelebi: “*Âşıkpaşazâde ile aynı sülaleye mensup olup 14. asrın ilk üççeyreğinde yaşamış bir Türk şairidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 2)

Enverî: “*Sultan Sencer devrinin en büyük şairidir.*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ezherî: Şair adı (MN 5)

Fakîh Ahmed Kutbü'd-din: Türk şairlerinden Ahmed Fakih (YED 1)

Fethe'd-dîn: Şair adı (MN 1)

Firdevsî: “*Şehname yazarı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Fürkati: Şair adı (MN 2)

Gülşehri: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Gülşehri: Kişi adı (KAE 2)

Hâbil: Şair adı (MN 1)

Hâce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hâce Mes'ûd: “*Asıl adı Mes'ûd ibni Ahmed'dir. 14. asırda yaşamış önde gelen bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 9)

Hâcî Muṭî'î: Şair adı (MN 1)

Hâkânî: “*İran Şairi Fazluddin İbrahim Bedilbin Ali Şirvani*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Hakîm Oğlu: Şair adı (MN 3)

Hakîm Ya'kûb: “*Cevhername yazarı Hekim Yakup*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Hakîm Ya'kûb b. İshak: “*Cevhername yazarı Hekim Yakup*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Halvetî: Şair adı (MN 1)

Harîmî: Şair adı (MN 2)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Hassân: “*İkinci Murad döneminin ünlü şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Hassân: Şair adı (MN 16)

Hâş: “İsmine ilk olarak *Kenzü’l-Küberâ*’da rastladığımız on dördüncü asırda yaşamış bir Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

H̱oca Dehhānī: “13. yüzyılda yaşamış, divan şiirinin ilk temsilcilerinden olan bir Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

H̱cū: “İranlı şair Kemaleddin Ebu Atai Mahmud ibn Ali. Kirmanlı olduğu için *Hacu-yı Kirmani* diye anılır.” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*, 1982) (MN 3)

Hümāmī: Şair adı (MN 1)

Hüsām: Şair adı (MN 2)

Hüseyn: Şair adı (MN 4)

Hüseynī: Şair adı (MN 1)

Hüseyn ibni ‘Alī ibni H̱ccāc ibni ‘Aliyyi’s-sefnākī: “*Dāmīgatü’l-mübtet’in ve nāşiretü’l-mühted’in adlı eserin yazarı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hüseyn-i H̱yī: Şair adı (MN 1)

‘Işķī: Şair adı (MN 11)

İbni Baytār: “*Arap hekim, Müfredat isimli eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Cemī: “*İrşad adlı eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

‘İmād: Şair adı (MN 1)

‘İmādü’d-dīn: Nesimi (BŞN 1)

İmām: “*İmam Gazâlî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

İşhak bin Murād: Edviye-i Müfrede adlı eserin yazarı (EM 1)

Şanber Oğlu: Şair adı (MN 1)

Şāzī Ebū’l-Feth Aḥmed b. Muṭarref: “*Rust adlı tıp kitabının yazarı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kemāl: “*Ünlü İran şairi Kemal Hucendi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 2) (AD 3)

Kemāloğlu: “*Kemaloğlu, Ahmedî ile çağdaş bir divan şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Kışsa-hân'ı 'Işk: Şair adı (MN 2)

Kîmiyâ: Şair adı (MN 1)

Kindî: “*Arap hekim ve filozof, taşlarla ilgili kitap yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Köylüce: Şair adı (MN 4)

Kühin: “*Minhac adlı eserin yazarı*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Lebîd: “*Arap şairi Lebid bin Rebia*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Lebîbî: Şair adı (MN 1)

Luţfî: Şair adı (MN 1)

Ma' cünî Hasan: Şair adı (MN 1)

Maḥmūdî: Şair adı (MN 2)

Manşûr: Şair adı (MN 1)

Manyâs Oğlu: Şair adı (MN 2)

Mefkûd: Şair adı (MN 1)

Muḥammed: Şair adı (MN 3)

Muḥammed b. Mahmūd-ı Şirvânî: “*Tuhfe-i Muradi'nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥammed Sinōbî: Şair adı (MN 1)

Muḥsin: Şair adı (MN 1)

Muḥbil: Şair adı (MN 3)

Muḥîmî: Şair adı (MN 19)

Mūsā bin Hācī Hüseyn bin 'İsā: “*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarındandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mūsī: Şair adı (MN 2)

Na'īmī: Şair adı (MN 1)

Nāmūsī: Şair adı (MN 19)

Nārī: “*Tuhfetü'l-mülûk adlı cevhernamenin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Nebī: Şair adı (MN 13)

Nesīmī: Şair adı (MN 11)

Nücūī: Şair adı (MN 1)

'Ömer: Şair adı (MN 70)

Raḥīmī: Şair adı (MN 1)

Rāzī: “*Kitab-ı havass'ın yazarı Ebu Bekir Zekeriya Razi*” (Argunşah, 1999) (TM 13)

Rūmī: Şair adı (MN 1)

Rūmī: Eşrefoğlu Rumi (ERD 9)

Şafī: Şair adı (MN 7)

Şāhibī: Şair adı (MN 3)

Şāhibü'l-keşşāf: “*Keşşāf adlı meşhur hadis kitabının yazarı olan Zemahşerî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sa'īdī: Şair adı (MN 2)

Şayrafī: Şair adı (MN 2)

Selmān: “*İranlı şair Cemaleddin Muhammed*” (Akdoğan, 1979) (AD 4)

Selmān: “*Selman-ı Saveci adıyla tanınan İran şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 4) (ŞD 3)

Selmān: “*İran'ın şairlerinden*” (Özmen, 1984) (ADD 4)

Senāyī: “*Gaznelidir, İran edebiyatının büyük şairlerinden biridir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Sinān: Şair adı (MN 7)

Sultān (Aḥmed bin Veys): Şair adı (MN 1)

Süleymān: Şair adı (MN 2)

Şemse’d-dīn-i Belḥī: “*Kenzü’l-kübera isimli cevhernamenin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 10)

Şemsi: Şair adı (MN 9)

Şeyḥ: Şair adı (MN 3)

Şeyḥ: “*Cevhername yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 11)

Şeyḥ Aḥmed-i Cām, Cāmī: “*İran şairlerindendir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şeyḥī: Şair adı (MN 12) (ŞD 221)

Şeyḥ Oğlu: Şair adı (MN 5)

Şeyḥ Sa‘dī: “*13. yüzyılda yaşamış İran’ın büyük mutasavvıf ve mütefekkir şairi.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Şeyyād Ḥamza: 13-14. yüzyıllarda yaşamış Türk şairi (DSM 1) (ŞHŞ 4)

Şeyyad Ḥamza: Şair adı (MN 1)

Şīrazi: Şair adı (MN 7)

Tāc Aḥmed: Şair adı (MN 1)

Tācī: Şair adı (MN 1)

Temīmī: “*Mürşid adlı eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Tifāşī: “*Cevhername yazarı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 12)

Tiğāşī: “*Cevhername yazarı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 36)

‘Ulvi: Şair adı (MN 5)

Üstād H̱ōca Mes‘ūd: “14. yüzyıl Türk şairi”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Yahya Oğlu: Şair adı (MN 4)

Yūsuf-ı meddāh: “14. asır Türk şairidir.”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Zeynī: Şair adı (MN 17)

4.1.4. UNVAN SIFATLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Unvanlar genellikle kişi adlarıyla beraber kullanılan önemli birimlerdir. Kişinin toplum içindeki yerini, saygınlığını, rütbesini vb. bildirmek için kullanılır. İsimden önce ya da sonra kullanılabilen bu unsurlar, toplumsal tabakalaşmaya veya sosyal düzeni sağlama açısından kişiyi belirli kılmaya yönelik deliller olarak gösterilebilir. Buna bağlı olarak soyadı kanunundan sonra resmî işlevi ortadan kalkmıştır.

4.1.4.1. “ĞĀZĪ, GAZĪ, GAZİ” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Gazi kelimesi anlamı itibariyle “savaşmış, gaza yapmış” demektir. Gaza ve cihat kavramı Türklerin anlayışında İslamiyet’in kabulüyle birlikte oluşmuştur. Türkler için önemli bir dinî paye haline gelen gazi unvanı, bazen kişi adlarından önce bazen kişi adlarından sonra bazen de tek başlarına kişilerin unvanı olarak kullanılmıştır. Türkler için gazilik mertebesine erişebilme anlayışı, dine bağlılığın sembolü olarak gösterilebilir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdülvehhâb Gazi: “Hz. Peygamber’in bayraktarı, Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Ahmed-i Tarrân-ı Gazi: (bk. Ahmed Tarran) (BN ?)

Battal Gazi: “Müslümanların, Hristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Battal-ı Ġazi: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Ebā Müslim Ġāzī: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ġāzī Bahādur: “*Musul Atabeyi Seyfeddin*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi’nin oğlu. Dânişmend Gazi’den sonra Danişmentli Devleti’nin sultanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Gāzī Han: Kişi adı (DTAO 2)

Ġāzī Hān Murād: “*Emir Süleyman’ın dedesi Murad Hüdavendigâr*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gazī Murad: Osmanlı Sultanlarından I. Murat (DTAO 3)

Gāzī Murad: (bk. Gazī Murad) (DTAO 1)

Hüseyn Ġāzī: “*Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti’nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Muhsin Ġāzī: “*Müslüman pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Seyyid Battal Gazi: (bk. Battal Gazi) (DN 10)

Seyyid Baṭṭal Ġāzī: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Ġāzī. Müslümanların, Hıristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2862)

Süheyl Ğāzī: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

4.1.4.2. “SULTĀN, SULTAN, SULTAN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT’nin hakim olduğu dönemin yönetim biçimi tek kişinin hükmüne dayanan monarşi düzenidir. Sultan unvanı, bu anlamda yönetimi elinde bulunduran kişilere verilmiştir. Bun anlayışın dışında ise hükümdar yakınları, tasavvufi ve bilge kişiler de kendi adlarından önce ya da sonra bu unvanı kullanmışlardır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Alâaddin (Sultan): Kişi adı (DTAO 1)

‘Aladīn Sultān: Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykūbat (MK 2)

Dede Sultān: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Emīr Sultān: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 1)

Ğıyāsīn Sultān: Selçuklu sultanı II. Ğıyaseddin Keyhusrev (MK 1)

Ğıyās sultān: (bk. Ğıyasdin Sultan) (MK 1)

Nebire-i Sultan Murad Beg: Emir Süleyman (AD 1)

Sultān (Aḥmed bin Veys): Şair adı (MN 1)

Sultan Ala’addin: “*I. Alâeddin Keykubat. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultān Alp Arslan: “*Selçuklu sultanı Alparslan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān Bāyezīd: Osmanlı Padişahı I. Bayezid (AD 1)

Sultan Bayezid: Osmanlı Sultanlarından I. Bayezid (DTAO 1)

Sultān bin Sultān Sultān Murād bin Muḥammed bin Bāyezīd bin Murād bin Orḥan bin ‘Oşmān: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultān Bū Sa'īd: “*İlhanlı devletinin dokuzuncu hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultān Celāle'd-dīn: “*Azerbaycan atabeglerinden Sultan Celaledin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān-ı sa'īd: Osmanlı Sultanlarından I. Murat (DTAO 1)

Sultānı Veled: Kişi adı (AK 1)

Sultān İbrāhīm: “*Gazneli hükümdarı Mahmud'un torunu Sultan İbrahim*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultan 'İzzeddin: (bk. 'İzzeddin Keykavus) (DN 1)

Sultān Meḥemmed: “*I. Bayezid'in Şehzade Mehmed*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)

Sultān Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed ibn Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Mehemmed ibn Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)

Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)

Sultān Melikşāh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān Muḥammed: “*Osmanlı hükümdarı Sultan Çelebi Mehmed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)

Sultan Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultān Murād b. Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Murād b. Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Murâd Han: Kişi adı (HRN 1)

Sultan Murâd Hân: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 2)

Sultân Murâd Hân: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultân Murad Hân: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 1)

Sultân Murâd Han ibn Sultan Mehmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Rükneddin: “*I. İzzeddin Mesud. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultan Seyyid Necmü’-d-dîn: Kişi adı (YED 1)

Sultan Turasan: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin dayısı. Tarihî kaynaklarda Kayseri’nin fâtihi olarak geçer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 28)

Sultânü’l-‘âşîkîn: “*Hz. Mevlana*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

4.1.4.3. “HÂN, HÂN, HAN, HAN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Türklerin İslâmiyet’in kabulünden önceki dönemine ait olan bu kelime, EAT döneminde de kullanılan önemli bir unvandır. Sadece yönetimi elinde bulunduran liderler tarafından kullanılan bu unvanın yazımı noktasında bir birlik olmadığı göze çarpmaktadır. Han unvanının EAT dönemindeki tespitleri, bu dönemin sosyal yapısına ışık tutmaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Bay Böre Hân: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Bay Böre Hân oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre’nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Bâyezîd Hân: dördüncü Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid (MN 1)

Bâyezîd ibni Murâd Hân: Kişi adı (HN 1)

Bayındır Hân: “*Oğuz hanlarının hanı, Bayındır*” (Gökyay, 2000) (KDK 53)

Beyrek Hân: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Boğa Hân: Hıtaı ülkesinin hükümdarı (HN 78)

Boğa Hân: Hıtaı ülkesinin hükümdarı (HN 4)

Boğa Han: Hıtaı ülkesinin hükümdarı (HN 2)

Boğa Hân: Hıtaı ülkesinin hükümdarı (HN 3)

Boga Hân: Hıtaı ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boğa Hân: Hıtaı ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Cingiz Han: Cengiz Han (DTAO 1)

Çingiz Hân: Cengiz Han (MK 1)

Dirse Hân: “*Boğaç Han’ın babası olan Oğuz beyi*” (Gökyay, 2000) (KDK 48)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Gâzî Han: Kişi adı (DTAO 2)

Ğâzî Hân Murâd: “*Emir Süleyman’ın dedesi Murad Hüdavendigâr*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Hân Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır han.*” (Gökyay, 2000) (KDK 4)

Hân Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Gökyay, 2000) (KDK 3)

Hân Kazan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg.*” (Gökyay, 2000) (KDK 9)

Hân Oruz: “*Kazan Bey’in oğlu, Oruz Beg.*” (Gökyay, 2000) (KDK 2)

Ḳāḍî İmām fahre’ d-dīn ḥan: “*Fıkıh âlimi ve Fetâvâ adlı eserin sahibi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳam Ğan oğlu Ğān Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır Han.*” (Gökyay, 2000) (KDK 4)

Ḳazan Ğān: “*Ḳazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Gökyay, 2000) (KDK 2)

Mehammed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Murad Ğān: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 1)

Murād Ğan: “Sultan 1. Murad” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Murād Ğān: Sultan II. murat (ADD 1) (ŞD 3)

Ya‘ḳūb Ğan ibni Süleymān: “*Germiyanoglu Sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

4.1.4.4. “PĀŞĀ, PAŞA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Paşa unvanını kullanan kişiler genellikle dönemin yönetici kadrosundaki kişilerdir. Bu kullanımın dışında az da olsa tasavvufî kişilerde de kullanıldığı görülür.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Alī Pāšā: Kişi adı (ADD 2)

Âşık Paşa: Kişi adı (APŞ 1)

Çan Paşa: Kişi adı (KDK 1)

Halīl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Hasan Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Kassāboğlu Mahmūd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Koca İbrāhīm Paşa: Osmanlı sadrazamlarından biri (GSMH 1)

Mahmūd Paşa: Osmanlı vezirlerinden biri (GSMH 7)

Mahmūd Paşa-i Veli: (bk. Mahmūd Paşa) (GSMH 1)

Ömer Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*”(Tokatlı, 1984) (MK 6)

Paşa: (bk. Âşık Paşa) (APŞ 1)

Paşa Sinan: Sinan Paşa (DTAO 1)

Süleyman Paşa: Kişi adı (DTAO 1)

Şâhin Paşa: Şahabeddin Şahin Paşa, Rumeli Beylerbeyi (GSMH 21)

Şahin Paşa: (bk. Şâhin Paşa) (GSMH 6)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis’in oğlu Âşık Ali Paşa*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Yahya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

4.1.4.5. “MELİK” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Kelime anlamı “padişah, hükümdar” anlamına gelen melik unvanı, daha önce de bahsedilen hükümdarlık alametlerinden bir diğeridir. EAT döneminde ise sadece yönetimi elinde bulunduran kişilerce kullanılmıştır.

EAT döneminde elde edilen veriler şunlardır:

‘Abdu’l-melik: “*Abdülmelik b. Ebû Süleymen, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ağ Melik Çeşme: “*Tekfur adı*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Buğaçuk Melik: Kişi adı (KDK 2)

Danişmend Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Hazret-i Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Çapçak Melik: “*Tekfur adı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ḳara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Ḳara Tüken Melik: Kişi adı (KDK 2)

ḲıpçaḲ Melik: “*Tekfur adı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Melik: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1060)

Melik Ahmed: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 21)

Melik Dânişmend: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 371)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti’nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik Han: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1)

Melik Kutbeddin: “*Melik Şah. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Melik Orḡan: “*Orhan Gazi*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Melik şâlih: “*İyiliği ile meşhur eski bir Mısır sultanı*”(Yavuz, 1991) (KK 4)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Melik Tugrul: “*Selçuklu devletinin kurucusu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Melik Yagı Basan: “*Dânişmendli Devleti’nin kurucusu Dânişmend Gazi’nin torunu Melik Gazi Bey’in oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Melik Zāhir: “*Melik Zahir Baybars*”(Akdoğan, 1979) (MK 1)

Şofī Şandal Melik: Kişi adı (KDK 1)

Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)

Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)

Sultān Melikşāh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

4.1.4.6. “EMİR, EMİR, MİR, MİR” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Karşımıza çıkan diğer bir unvan ise emir,mir ifadeleridir. Kelime anlamı “bey, emirlik başkanı” demek olan bu sözcük gerek liderlerde gerekse dinî kişilerde unvan olarak kullanılmıştır:

Emircem: “*Ahmed Yesevi’nin yedinci halifesi*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Emīre’l-mü’minīn: Kişi adı (AK 1)

Emīre’l-müslimīn: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Emīr ‘Ömer: “*Malatya emiri Numan’ın oğlu. Battal Gazi’nin kayın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 151)

Emir ‘Ömer: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Emīr Sultān: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman. (ADD 1)

Emīr Sülemān: Kişi adı (TCE1)

Emīr Süleymān (Mīr Sūlmān) : I. Beyazıd’ın en büyük oğlu. (AD 1)

Emīr Sūlmān: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 2)

Emīr Sūlmān Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Emīrū’l-mi’min(īn): Kişi adı (FN 2)

Emīrū’l-mü’minīn: Kişi adı (KAE 1)

Emīrū’l-mü’minīn: Hz. Ali (BH 2)

Mîr Hâc: “*Baba İlyas’ın müritlerinden biri*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Mîr mûsî: “*Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân ibni ‘oşmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mîr sül mân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32)

Mûsî Emir Musa: “*I. Bayezid’in küçük oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Süleymân, Mîr Sül mân: Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman. (MN 2)

4.1.4.7. “BEĞ, BEG” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde çeşitli anlamlar içeren bey unvanı, dönemin sosyal yapısını yansıtan öğelerden biridir. Bu unvan, hem yönetici kadrosundaki kişilerde hem de toplum içinde önemli bir mertebeye ulaşmış kişilerde kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ayas Beg: Kişi adı (AD 1)

Bay Bîcân Beg: “*Banı Çiçek’in babası olan Oğuz Beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Bay Bîcân Beg kızı Banı Çiçek: “*Bay Bican Bey’in kızı ve Bamsı Beyrek’in eşi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Bay Böre Beg: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 27)

Bay Böre Beg oğlu Bamsı Beyrek: (bk. Bamsı, Bamsı Beyrek) (KDK 1)

Bāyezīd bin Orhan Beg: Kişi adı (HN 1)

Beg Begil: “*Oğuzların uç beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Beg Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Beglerbaşı Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Beg Yegenek, Yegenek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Beg Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Yegenek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğaç Beg: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boz Atlu Beyrek Beg: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Çavuş Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Dāvūd Beğ: Priştina sancak beyi (GSMH 9)

Emīr Sūlmān Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Evrenus Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenus Beg oğlu Ali Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenuz Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Feriz Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Feriz Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 6)

Feriz Beğoğlu: Kişi adı (GSMH 12)

Feriz Beğoğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi’nin oğlu. Dânişmend Gazi’den sonra Danişmentli Devleti’nin sultanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 8)

Hamza beg: “*Hamza Bey, muhtemelen 1426’da Anadolu beylerbeyi olan kişi*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Hasan Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğzâde İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hızır Beg: “*Saruhanlı Beyliğinin hükümdarı Hızırşah Bey*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH21)

Ishakoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrâhîm Paşa oğlu Mahmûd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrâhîm Paşa oğlu Mahmûd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

İshak Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Karaca Beğ: Anadolu askeri beğlerbeyi (GSMH 13)

Karaca Beği: Anadolu beylerbeyi (GSMH 1)

Kassâb oğlu Mahmûd Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 8)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Çazan Beg: “*Çazan Bey, Ulaş oğlu Salur Çazan, Bayındır Han'ın beylerbeyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 43)

Çazan (Beg) oğlu Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

Çazılık Çoca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Koçi Beğ oğlu Bâyezid Beğ: (GSMH 1)

Mahmûd Beğ: Kişi adı (GSMH 17)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Murād Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Mūsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Nebire-i Sultan Murad Beg: “*Emir Süleyman*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nişancı İbrāhīm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Penc-yekci oğlu İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Sübaşı Şecā’üddīn Süleymān Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Süleyman Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Şāhin Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Şattat Beg: (bk. Şattat) (DN 1)

Turahan Beğ: Kişi adı (GSMH 21)

Ulaş oğlu Kāzan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*”(Özçelik, 2016) (KDK 1)

Umūr Beg: “*Osmanlı Beylerinden Kara Timurtaş Paşa’nın oğlu.*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Uruz Beg: “*Kazan Bey’in oğlu.*”(Gökyay, 2000) (KDK 1)

Uzun Karı oğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yahya Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Ya’kūb Beg: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

4.1.4.8. “ŞĀH, ŞAH, ŞEH” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Şāh, şah, şeh” gibi çeşitli şekilleri bulunan ve “padişah” anlamına gelen bu unvan, yönetimi elinde bulunduran kişi ve devrin ileri gelenlerinin sosyal konumunu belirtmek üzere kullanılmıştır. Bunların haricinde dinî şahsiyetlerin adlarından önce ve sonra da kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Armağan Şāh: “*Hacı Mübārizeddin Armağanşah*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bedrûn Şâh: “*Battal Gazi Destanı’na göre Hamiran adlı padişahın yeğeni ve And-ı Banu’nun kocası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Hürmüz Şah: (bk. Hürmüz) (DN 1)

İskender Şah: “*Dânişmend-nâme’de Zile’yi kurduğu rivayet edilen İskender Şah (İskender-i Yunanî).*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Şamer Şâh: “*Sindebar şehrinin padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 19)

Keyümeşe Şah: Kişi adı (DN 1)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Muhammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Nuşirivan Şah: “*Sasani Pers kralı. Kubat’ın en küçük oğlu.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Şah: (bk. Şattat) (DN 8)

Şâh Edhem: (ERD 1)

Şah Firidun: (bk. Firidun) (DN 1)

Şâh-ı cihân: Hz. Muhammed (VHM 2)

Şâh-ı Ḥorasan: On iki imamdan biri İmam Rıza (ND 1)

Şâh-ı Merdân: Hz. Ali’nin unvanı (ÇN 1) (KDK 2)

Şah İskender: (bk. İskender Şah) (DN 1)

Şah ‘İzzeddin: “*II. İzzeddin Keykavus. Türkiye Selçukluları sultanlarından. Dânişmend-nâme’yi ilk kez Mevlânâ İbn-i ‘Ala’ya yazdıran devlet başkanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Şah Keykavus: Kişi adı (DN 1)

Şah Kişmir: Kişi adı (DN 1)

Şah Perviz: (bk. Perviz) (DN 1)

Şahseb: “*Kayserin pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 22)

Şah Şattat: (bk. Şattat) (DN 26)

Şeh Ğıyās: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

4.1.4.9. “LALA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Hükümdar çocuklarının ve saraya yeni alınan acemilerin eğitimiyle uğraşan kişilere “lala” denir. EAT döneminde kişi adlarıyla birlikte kullanılan lala unvanı, aşağıdaki biçimleriyle tespit edilmiştir:

Bāyezid Lala: Kişi adı (GSMH 1)

Cevher Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Mercan Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Şāhin Lala: Kişi adı (GSMH 2)

Yakut Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Ancak aşağıda tespit edilen kişi adı, lala kelimesiyle kurulmasa da anlatıya göre bu makamın görevini üstlenmektedir.

Ṭavabīl-i Rūmī: “*Battal Gazi’nin her işte görüşünü aldığı lalası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 45)

4.1.4.10. “ĤATUN, HĀTUN, HATUN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde tespit edilen unvanlardan biri de hatun kelimesidir. Kelime anlamı, ‘kadın, hanım’ demektir. Sadece kişi adlarından sonra kullanıldığını tespit edilen bu unvan, dişil bir ifadedir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Burla Ĥatun: “*Salur Kazan’ın karısı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 14)

Ĥıṭā ḥatun: Kişi adı (HN 2)

Ĥıṭay ḥatun: Kişi adı (HN 1)

Meryem Hatun: “*Çankırlıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 18)

Şarı Ṭonlu Selcan Ĥatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Şarı Ṭonlu Selcan Ĥatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Selcen Ĥatun: “*Kan Turalı’nın eşi selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 11)

Şehr Bānū Hātun: Kişi adı (BH 1)

4.1.4.11 “ĤĀCE, HŌCA, HOCA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Ağa, efendi, sahip, üstad, öğretmen” gibi anlamlara gelen bu unvanın da yazım biçimleri farklılık göstermektedir. Bu unvanın sadece kişi adlarından önce kullanıldığı saptanmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

ĤĀce: Hacu Kırmanî (AD 1)

ĤĀce ‘Atṭār: Kişi adı (HN 2)

ĤĀce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

ĤĀce Mes’ūd: “*Asıl adı Mes’ūd ibni Ahmed’dir. 14. asırda yaşamış önde gelen bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 9)

H̄āce Muḥammed bin Alī Ḥakīm: Kişi adı (BH 1)

H̄oca: Hoca Nasreddin-i Tusi (TM 66)

H̄ōca: “*H̄z. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

H̄ōca Dehhānī: “*13. yüzyılda yaşamış, divan şiirinin ilk temsilcilerinden olan bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

H̄ocā Ebū Reyḥān: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

H̄oca Naşīr: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

H̄oca Naşīr-i Ṭūsī: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

H̄oca Naşīrū’ d-dīn-i Ṭūsī: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Hoca Rüstem: Hoca Rüstem (DAH 5)

4.1.4.12. “KÖCA, KÖCA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Muhterem, ihtiyar, ata” gibi anlamlarda kullanılan koca unvanı Türk kültüründe karşı tarafa gösterilen saygının belirtisidir. Kişi adlarından önce veya sonra kullanıldığı görülmektedir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Aruz Köca: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

At Ağızlı Aruz Köca: “*Dış Oğuzların beyi, Salur Kazan’ın Dayısı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Duḥa Köca: “*Deli Dumrul’un babası*” (Kaçalın, 2017) (KDK 2)

Eñse Köca: Kişi adı (KDK 1)

Eñse Köca oğlu Oğçı: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eylik Köca oğlu Alp Eren: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eylik Köca oğlu Dönebilmez Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Eylik Köca oğlu Dülek Evren: (bk. Dülek Evren, Eylik Köca oğlu Dönebilmez Dülek Evren) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Saru Kılmaş: Kişi adı (KDK 1)

Ġaflet Koca: Kişi adı (KDK 3)

Ġaflet Koca oğlu Şer Şemse'ddin: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Kañlı Koca: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 14)

Kañlı Koca oğlu Kan Turalı: “*Kanlı Koca'nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK2)

Kazılık Koca: “*Yegenek'in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 14)

Kazılık Koca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Koca Despot: (bk. Despot) (GSMH 1)

Koca İbrāhim Paşa: Sadrazam (GSMH 1)

Koca Kıral: Macar Kralı Sigismond (GSMH 1)

Koñur Koca (oğlu) Saru Çoban: “*Tepegöz'ün babası.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

4.1.4.13. “DEDE” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Kişi adlarıyla birlikte kullanılan dede unvanı, genellikle bilge ve dinî şahsiyetlerde kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Dede: (bk. Dede Garkın) (MK 9)

Dede: Dede Korkut (KDK 70)

Dede Ġarķın: “*Baba İlyas'ın şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Dede(m) Korkud: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede(m) Korkut: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede Sultan: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

4.1.4.14. “HACI, HACI” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Kişi adlarından önce ya da sonra kullanılan bu unvanlar aşağıdaki kullanımlarıyla tespit edilmiştir:

Bagdın Hacı: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Bereket Hacı: “*Kendek’e yerleşmiş Baba İlyas halifelerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Hacı: “*Baba İlyas’ın halifelerinden Hacı Mihmān*”(Tokatlı, 1984) (MK 2)

Hacı Bektaş: Hacı Bektaş Veli (MK 3)

Hacı İsā: Kişi adı (GSMH 3)

Hacı İsā: Kişi adı (GSMH 2)

Hacı Mihmān: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Hācī Muṭī‘ī: Şair adı (MN 1)

Ulu Hacı: (bk. Mihman) (MK 1)

4.1.4.15. “FİRENK, FİRENG, FRENG” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Cermen, Anglosakson ve Latin ırklarından olan kimselere verilen adlandırmalardan biri olan firenk/fireng unvanı, EAT döneminde kişi adlarından sonra kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

‘Atuş Firenk: (bk. ‘Atuş) (DN 4)

‘Avuc Fireng: “*Bizans beyi*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Beduros Firenk: “*Amasya’da Müslümanlara karşı savaşa katılan ve burada ölen Firenk ordusu komutanı.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Beduros Firenk: “*Amasya’da yapılan savaşta ismi geçen gayri Müslim komutan.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Bedürgene Firenk: “*Amasya savaşı sırasında Dânişmendlilere karşı savaşılan orduya yardım getiren Firenk komutanı.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Bireşkeve Firenk: “*Dânişmendlilere karşı Amasya’da yapılan savaşa ordusuyla yardıma gelen komutan.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Cālūt Freng: “*Kâfir beyi*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ġavni̇ Fireng: “*Frenk komutanı*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳapūs Fireng: “*Babek’e bağlı bey*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nuḳṭā-yı Fireng: “*Kayserin komutanı*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

4.1.4.16. “BAN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Efendi” anlamına gelen ban unvanı, EAT döneminde kişi adlarından sonra kullanıldığı tespit edilmiştir.

EAT dönemindeki elde edilen örnekleri şunlardır:

Baya Ban: Askeri bölge valisi Baya Ban (Efendi) (GSMH 1)

Mirjupane Ban: Mir Jupan (GSMH 1)

Na Ban: Kişi adı (GSMH 1)

Pusko ban: Kişi adı (GSMH 1)

Sekillet (Şakilat) Ban Tomaş: Kişi adı (GSMH 1)

Şakilat Ban: Kişi adı (bk. Sekillet Ban) (GSMH 1)

Tomaş Ban: (bk. Tomaş Jupan) (GSMH 1)

4.1.4.17. “SEYYİD” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Seyyid unvanı, EAT döneminde aşağıdaki kullanımlarıyla tespit edilmiştir. Bu unvan, peygamber soyundan gelen kişilere verildiği gibi “efendi, ağa, bey” gibi anlamlara gelecek şekilde de kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Seyyid: Kişi adı (MRN 1)

Seyyid: (bk. Battal Gazi) (DN 1) (BN ?)

Seyyid: Seyyid Nesimi (ND 4)

Seyyid Ahmed Kebîr: “*Kimliği kesin olarak tespit edilemedi. Ahmet Fakih olabilir.*”(Tatçı, 2005) (YED 1)

Seyyid Battal: (bk. Battal Gazi) (DN 6)

Seyyid Battal Gazi: (bk. Battal Gazi) (DN 10)

Seyyid Baṭṭāl Ġāzî: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Ġāzî. Müslümanların, Hristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2862)

Seyyid Ḥazret: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i Baṭṭāl: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i evvelin ve āḥirîn: Hz. Muhammed (KK 1)

Seyyid-i hazret: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i kevneyn: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i veled-i Âdem: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Seyyid Nesîmî: Seyyid Nesimi (ND 1)

Seyyidü’l-mürselîn: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyidü’l-mürselîn: “*Gönderilenlerin lideri, Hz. Peygamber*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultan Seyyid Necmü’ d-dîn: Kişi adı (YED 1)

4.1.4.18. “ŞEYH, ŞEYH” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde birçok anlama gelecek şekilde kullanılan bu unvan genellikle bilge ve dinî kişileri nitelemektedir.

Bu dönemde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Şeyh: “*Herhangi bir kişinin adı*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şeyh: Şair adı (MN 3)

Şeyh: “*Cevhername yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 11)

Şeyh: Kişi adı (MÜR 35)

Şeyh ‘ Abdü’l-kâdir: Abdülkadir Geylani (ERD 6)

Şeyh ‘ Affân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Aḥmed-i Câm, Câmî: “*İran şairlerindendir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şeyh Alay: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Alişir: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Balı: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh ebū ṭālib-i Mekk-î: “*Muhammed bin Ali, Sofiyye-i âliyye’nin meşhurlarındandır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Şeyh Elvân Çelebi: Elvan Çelebi (KK 1)

Şeyh Eşref: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Şeyhî: Şair adı (HRN 2)

Şeyhî: Şair adı (MN 12) (ŞD 221)

Şeyh İhsan: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh-i san‘ân: Kişi adı (KBD 1)

Şeyh-i San‘ân: Kişi adı (ERD 1)

Şeyh İlyas: “*Baba İlyas*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Şeyhoğlu: Şair adı, (bk. Şeyhoğlu Mustafa) (AD 5)

Şeyh Oğlu: Şair adı (MN 5)

Şeyhoğlu: Kişi adı (DD 1)

Şeyh Oğlu/Şeyh Oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 3)

Şeyhoğlu: “*Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Şeyh ‘Osmân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 3)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis’in oğlu Âşık Ali Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şeyh Re’is Ebû ‘Alî: “*İbni Sina*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 2)

Şeyh Sa’î: “*13. yüzyılda yaşamış İran’ın büyük mutasavvıf ve mütefekkir şairi.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Şeyh San’ân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh San’ân: Kişi adı (ND 1)

4.1.5. ATAERKİLLİK ANLAMI TAŞIYAN KELİMELERLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde ataerkil bir sosyal yapıya işaret eden ifadeler tespit edilmiştir. Kişinin, babasının adıyla ya da lakabıyla anılması yoluyla oluşan bu ifadeler, babadan erkek çocuğa uzanan soy bağına dikkat çekmektedir. Bunun haricinde ise bazen baba, oğlunun adıyla anılmaktadır.

4.1.5.1. “İBNİ, İBNÜ, İBN, BİN BİN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Yabancı kökenli olan ‘ibn ve türevleri olan ifadeler’ kelime anlamı olarak ‘oğul’ demektir. Arapça bir yapıya dayanan bu ifadeler, ‘çocuğun adı + ibn/bin ‘oğul’ + babanın adı’ şeklinde meydana gelmektedir. Görülüyor ki bu tür ifadeler, EAT döneminde ataerkil bir sosyal yapıya ve Arapçanın dönem üzerindeki tesirine işaret olarak sayılabilir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Abdi'r-raḥmān ibni 'Avf: (bk. 'Abdu'r-raḥmān bin 'Avf) (MR 1)

'Abdullah bin 'Abbas: “*Hz. Muhammed'in en küçük amcası olan Abbas'ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

'Abdullāh bin 'Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affan'ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullah bin Mes'ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

'Abdullāh bin Mes'ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

'Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed'in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

'Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir'in kızı, Esmā'nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni 'Abbās: “*Hz Muhammed'in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

'Abdullāh ibni Ca'fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni Hüseyn: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni'l-Mekkî: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni'l-mübârek: “*Tâbiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni Mes'ūd: (bk. 'Abdullāh bin Mes'ūd) (MR 6)

'Abdullāh ibni Mübârek: “*İkinci derecede tabi'inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

'Abdullāh ibni 'Ömer: “*Hz. Ömer'in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

'Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hız. Ömerin oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdu’l-vāhid bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf: “*Hız Muhammed’in cennete gideceğini müjdelediği on kişiden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdu’r-raḥmān ibni Yezīd: “*Medineli Tābiūn, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Aḥmed b. Ebi Hālid: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Aḥmed bin ebi’l-ḥavārī: “*Sûfî zahitlerden olup Şamlıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Aḥmed bin Hānbel: “*İbni Hānbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hānbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Aḥmed b. Yūsuf: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf Cevherī: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf b. Aḥmed Tığaşı: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Aḥmed ibni Hānbel: (bk. Aḥmed bin Hānbel) (MR 1)

Aḥmed ibni Hānbelī: (bk. Aḥmed bin Hānbel) (MR 1)

Aḥnef bin Kays: “*Fetihleri, cesareti ve zekâsı ile tanınan bir kişi olup, muhaddis ve ravidir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Ali b. Aḥmed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Muḥammed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Mūsā: “*Abbasi halifesi Muktedir’in veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Alī bin Erdişir: “*Battal Gazi’nin ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī bin Hâşim: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

‘Ali bin ‘İmran: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin rikabdarıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali bin Mızrab: “*Melik Dânişmend Gazi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī bin Mızrâb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mızrab-ı Harezmî’nin oğlu, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 33)

‘Alī bin Sa‘îd: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

‘Alī ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

‘Âmir ibni ‘Âbd-i Kays: “*Bir âbid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Amr bin Dīnār: “*Sahabîlerin elinde yetişmiş Mekkeli tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

‘Amr bin Mürre: “*Kûfe’nin meşhur hadis hafızı ve zahidi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Askerî ibnü ‘Alī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Aṭā’ bin Yesār: “*Tabiîn devrinin en önemli fıkıh âlimlerinden ve muhaddislerinden.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Aṭā ibni Ebî Rebāḥ: (bk. ‘Aṭā ibni Rebāḥ) (MR 1)

‘Aṭā ibni Rebāḥ: “*Tâbiûndan Mekkeli fakih, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Avn ibni ‘Abdullāh: “*Kûfeli zahitlerden olup Ömer b. Abdülaziz devrinde yaşamıştır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ayās ibni Mu‘āviye: Şahıs adı (MR 1)

Bāyezīd bin Orḡan Beg: Kişi adı (HN 1)

Bāyezīd ibni Murād Ḥān: Kişi adı (HN 1)

Bekr bin ‘Abdullāh: “*Zahit ve âlimlerdendir. Basralı olup Hicrî 108’de vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Bekr ibni Ḥubeys: Şahıs adı (MR 1)

Bel‘ām ibni Bā‘ûre: “*Tevrat ve İslâmî kaynaklarda, önceleri iyi bir mümin iken daha sonra Hz. Musa ve kavmi aleyhine hile tertiplediği cezalandırıldığı rivayet edilen kişi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Beşir ibni ‘Abdullāh: “*Bîşr b. ?sım b. Abdillāh, zahit ve âlim bir kişidir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Bilāl bin Sa‘d: “*Tâbiûn neslinden âbid ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Cābir bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Cābir ibni ‘Abdullāh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Cünd ibni Züheyr ‘Āmirī: Şahıs adı (MR 1)

Dimitri bin Gelyan: (bk. Dimitri) (DN 1)

Dimitri bin Kılasyon: (bk. Dimitri) (DN 1)

Ebān ibni ‘Osmān: “*Ebān b. Osmān b. Affān, Medine valisi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebī ‘Abdullāh ibni Ebī ḥafş-i kebīr: Kişi adı (MR 1)

Ekşüm ibni Żayf: Kişi adı (MR 1)

Ekşüm ibni Żayfī: (bk. Ekşüm ibni Żayf) (MR 1)

Enes bin Mālik: “*Büyük sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 2)

Enes ibni Mâlik: (bk. Enes bin Mâlik) (CC 1) (MR 4)

Ens İbnü Mâlik: Enis ibni Malik (BH 3)

Es'ad bin Sa'id: "*Battal Gazi Destanı'na göre Zengan'ın padişahı.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Eyyub bin Yunus: "*Dânişmend-nâme'ye göre, Abdülvehhâp Gazi öldükten sonra Malatya halkının lider seçtiği komutanlardan.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Eyyub ibn-i Yunus: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 1)

Fânḥāş bin 'Ayzār: "*Musa peygamber zamanında bir kumandanın adı.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Fuḍayl bin 'İyāz: "*Horasan'ın ilk büyük sūfilerindendir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Fuḍayl ibni 'İyāz: (bk. Fuḍayl bin 'İyāz) (MR 3)

Habeş b. Hüseyin: Kişi adı (MÜR 1)

Ḥāce Muḥammed bin Alī Ḥakīm: Kişi adı (BH 1)

Ḥalef ibni Eyyūb: "*Âmirî kabilesindendir. Belh müftülüğü yapmış olup zahitlerdendir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḥālid bin Sa'id: "*İlk Müslümanlardan olup Hz. Muhammed'in kâtibidir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḥālid ibni Velīd: "*Hz. Muhammed'in seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabî.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Hārīk bin Sedūm: "*Lût peygamber zamanında bir hükümdar.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hasan bin Eyyub: "*Destan'a göre Halil'in kardeşi, Gümenek hâkimi, Dânişmendli ordusunda 'alemdarları beyi, Dânişmend Gazi'nin silahtarı ve gaza arkadaşı.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Hasan bin Meşîyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre, Malatya’dan çıkan Müslüman ordusunda olup, Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ḥassân ibni Ebî Sinân: “*Mutasavvıf ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hasan ibn-i Eyyub: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 3)

Ḥasan ibni Sinâ: “*Mutasavvıf.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Herem ibni Ḥayyân: “*Tâbiûn devri kumandanlarından bir zahit.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḥüseyin ibni ‘Alî: “*Tarsus emiri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥüseyin ibni ‘Alî ibni Ḥüccâc ibni ‘Aliyyi’s-sefnâkî: “*Dāmiġatü’l-mübted’în ve nāşiretü’l-mühtedîn adlı eserin yazarı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ibn Fenârî: Kişi adı (GSMH 2)

‘İbâde bin eş-şâmit: (bk. ‘İbâdet ibni Şâmit) (MR 1)

‘İbâdet ibni Şâmit: “*Sahabeden olup Hz. Muhammed zamanında Kur’an’ı cemedelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İbn ‘Abbâs: “*Ünlü bir hadisçi*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 6)

İbn ‘Ammi Muştafâ: Hz. Ali (BH 1)

İbn ‘Aṭâ: Kişi adı (BH 1)

İbn Bayṭar: Kişi adı (MÜR 7)

İbn Cezle: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Cezzâr: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Esüyâ: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Huneyn: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Mâsu: Kişi adı (MÜR 3)

İbn Mes'ūd: Kişi adı (BH 4)

İbni 'Abbās: “*Hız. Peygamber'in amcasının oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 7)

İbni 'Abbās: Kişi adı (VHM 1) (MRN 7) (MR 23)

İbni 'Abbas: (bk. Abdullah bin Abbas) (KK 1)

İbn-i 'Ala: “*Dânişmend-nâme'nin ilk müellifi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İbni 'Aṭā'-i Ḥorasānī: (bk. 'Aṭā'-i Ḥorāṣānī) (MR 1)

İbni 'Avn: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

İbni Bayṭār: “*Arap hekim, Müfredat isimli eserin yazarı.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Cemī': “*İrşad adlı eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Ebi Eş'at: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Edhem: “*İbrahim Edhem*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

İbni Ğalenbese: Şahıs adı (MR 1)

İbn-i Hādī: Kişi adı (ND 1)

İbni Ḥassān: “*Hekim ibni Hassan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni 'İmrān: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

İbni İshak b. 'İmrān: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Kuteybe: “*Tarihçi, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İbni'l-mübārek: (bk. İbnü'l-mübārek) (MR 5)

İbni Māse: “*Bağdatlı Nesturi hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Māsūye: “*Bağdatlı Nesturi hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Mes'ūd: “*Ashabın en güzel Kur'an okuyanlarından ve fıkıh ilminde ileri gidenlerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Mes'ūd: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 14)

İbni 'Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 13)

İbni Rızvân: “*Hekim İbni Rıdvân*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Rüşd: “*Kurtubeli Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Sâlim: “*Sehl-i Tusterî'nin sohbetlerinde bulunan bir zahit.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İbni Şâmit: “*Ünlü sahabelerden Sâmit el-Ensârî'nin oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Sînâ: (bk. Ebû Âlî Sînâ) (MŞ 2) (AD 1)

İbn-i Sînâ: Kişi adı (YİŞ 1)

İbni Sirîn: “*Muhammed b. Sirîn, tâbiûndan hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR2)

İbn-i Şerîf: Kişi adı (YİŞ 2)

İbn-i şîrîn: Kişi adı (KBD 1)

İbn-i yâmin: Kişi adı (1)

İbn-i yemîn: Kişi adı (2)

İbni Zübeyr: “*İslâm halifelerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbni Zühr: “*Endülüslü müdekkik ve hekim*” (Efendioğlu, 2007) (TM 2)

İbnü 'Abbās: (bk. İbni 'Abbās) (CC 2)

İbnü'l-mübârek: “*Mutasavvıf ve zahit.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

'İbnü 'Ömer: “*Hız. Ömer'in oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbnü Selâm: Kişi adı (HN 1)

İbrāhīm bin Mes'ūd: “*Malatya'nın kale kapıcısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İbrāhīm bin Meysere: “*Mekkeli tâbiûnlardan olup meşhur muhaddis ve âlim.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbrāhīm Edhem bin Edhem: (bk. İbrāhīm Edhem) (MR 1)

İlyās bin Sinbāt: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İmām Aḥmed bin Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

‘İmrān ibni Ḥüseyin: “*Ashab-ı Kīram’dan ve Huzaa kabilesinin Kazb kolundandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İşḥāk b. ‘İmrān: “*Hekim İşḥāk oğlu İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

İşḥāk b. İmrān: Kişi adı (MÜR 1)

İşḥāk bin Murād: “*Edviye-i Müfrede adlı eserin yazarı*” (Canpolat & Önler, İşḥāk bin Murād: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Ka‘b bin Esed: Kişi adı (BH 1)

Ka‘b bin Eşref: Kişi adı (BH 1)

Ḳāsım ibni Muḥammed: “*Hız. Muhammed’in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kelb bin Şabbāḥ: “*Kayserin önemli komutanlarından ve beylerinden birisi. Mıstıran kalesi komutanıdır. Daha sonra Müslüman olur ve Abuzer adını alır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 47)

Ḳıssu bin Şā‘ide: “*Kûs b. Sa‘ide.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Leyş ibni ‘Abdu’r-raḥmān: Kişi adı (MR 1)

Ma‘āz ibni Cebel: (bk. Mu‘āz bin Cebel) (MR 2)

Mā‘iz bin Mālīk: “*Hız. Muhammed’in zina suçunda recm eylediği şahıs.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mālīk bin Dīnār: “*Hasan-ı Basri’nin öğrencilerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Malik bin Zayf: Kişi adı (BH 1)

Mâlik bin Zayğam: “*Zahit ve âbid bir kişi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mâlik ibni Dînâr: “*Basra’da yaşamış meşhur bir zahit ve âlim.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 7)

Manşûr bin ‘Ammâr: “*Evliyanın büyüklerindendir*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Manşûr ibni ‘Ammâr: (bk. Manşûr bin ‘Ammâr) (CC 1)

Meymûn bin Mihrân: “*Hicrî 117’de vefat etmiş sıkattan bir âlimdir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Meymûn ibni Mihrân: (bk. Meymûn bin Mihrân) (MR 1)

Mîr selmân ibni ‘oşmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mu‘âviye ibni Şâlih ‘Alî ibni Talha: Kişi adı (MR 1)

Mu‘âz bin Cebel: “*Sahabe ve muhaddis*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mu‘âz ibni Cebel: (bk. Mu‘âz bin Cebel) (MR 1)

Muğîre ibni Şu‘be: “*Hiz. Muhammed’den hadis rivayet etmiş bir sahabedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muhammed b. ‘Abdi’llâh b. ‘Abdi’l-muṭṭalib b. Hâşim b. ‘Abdi’l-menâf: “*Hiz. Muhammed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Muhammed bin ‘Alî: “*İslam ordusunda asker. Musa’nın amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Muhammed bin el-ḥasan: “*Hiz. Hasan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Muhammed bin el-merḥûm el-Ḥacı ‘İvâz el-müfessir: “*II. Murat’ın vezirlerinden ünlü Hacı İvaz Paşa’nın oğlu “Müfessir Muhammed”dir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Muhammed bin Fellâh: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı. Tarsus’da oturur.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muḥammed b. Mahmūd-ı Şīrvānī: “*Tuhfe-i Muradi’nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥammed bin Maḥmūd Şīrvānī: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu’da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muḥammed b. Maḥmūd Şīrvānī: Kişi adı (MÜR 3)

Muhammed bin Zekeriyā: “Muhammed bin Zekerıyyā el Rāzî adıyla bilinen ünlü bilgin.” (Canpolat & Önler, İshāk bin Murād: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Muḥammed bin Zekeriyā: “*Muhammed b. Zekeriya el-Rāzî adıyla bilinen Türk hekimi*” (Önler, 1999) (MŞ 5)

Muḥammed b. Zekerıyyā: “*Hekim Muhammed b. Zekeriya*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Muḥammed b. Zekerıyya: Kişi adı (MÜR 2)

Muḥammed ibni Fellāḥ: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Muḥammed ibni Ḥassān: “*Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî, Hanefî fakihlerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Tarsus padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Üçüncü asır muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ka‘b Kuraẓī: “*Muhaddis ve selef-i sâlihîndendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Münkedir: “*Medine’de yetişen tâbiûn nesli muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Şâlih: “*Hadis âlimi ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Seleme: “*Hadisleri yazıya geçiren âlimlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Sîrin: “*Tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymān: (bk. Muḥammed ibni Süleymān Ḥammād) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymān Ḥammād: “*Hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Vāsi’: “*Basralı olup sikattandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Murād ibni Muḥammed: Sultan II. Murat (ADD 1) (ŞD 1)

Murād ibnu Muhammed Hān: Sultan II. Murat (GSMH 1)

Mūsā bin Ḥācī Ḥüseyin bin ‘İsā: “*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarından.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Musa bin İmran: Hz. Musa (DN 1)

Mūsā ibni Ḥācī Ḥüseyin ibni ‘İsā: (bk. Mūsā bin Ḥācī Ḥüseyin bin ‘İsā) (MR 1)

Naşr ibni Yaḥyā: Kişi adı (MR 1)

Nu‘mān bin Zeyd: “*Battal Gazi Destanı’na göre dönemin ünlü İslam komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

‘Osmān bin ‘Affān: (bk. ‘Osmān) (MR 1)

‘Osman bin Apiyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşı. Kendisi fethettiği için Eflanı’nın adı Osmancık kalmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

‘Osman ibn Apiyye: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 5)

‘Oşman ibnü ‘Affān: Kişi adı (HN 1)

‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azīz: “*Emevî halifelerinin sekizincisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Ömer ibni ‘Abdu’l-‘azīz: (bk. ‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azīz) (MR 2)

‘Ömer ibni’l-ḥaṭṭāb: (bk. ‘Ömer) (MR 5)

‘Ömer bin Ümmiyye: Kişi adı (BN 2)

Rebī’ bin Ḥayṣem: “*İbni Mesūd’un öğrencisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Rūḥlī bin Aḥīr: Kişi adı (BH 1)

Rüstem-i bin zāl: Kişi adı (KBD 1)

Rüstem-i Zal: (bk. Rüstem) (DN 1)

Sa'd bin Ebī Vaḥḥāş: “*Sahabeden olup hadis rivayet edenlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sa'īd bin Cübeyr: “*Tâbiûndan olup muhaddistir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Sa'īd ibni'l-Müseyyeb: (bk. Sa'īd ibni Müseyyeb) (MR 1)

Sa'īd ibni Müseyyeb: “*Hadis ilmiyle uğraşmış tâbiûnlardandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Şa'leb bin el-esâr: (bk. Şa'leb bin Se'r) (MR 1)

Şa'leb bin Se'r: “*Bersâm'ın lâkabı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sâlim ibni Ebi'l-Ca'd: “*Zahit ve âbid bir kişi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sultân bin Sultân Sultân Murâd bin Muḥammed bin Bâyezīd bin Murâd bin Orḥan bin 'Oşmân: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Mehmed ibn Murâd Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Mehmed ibn Sultân Murâd Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultân Melikşâh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân Murâd b. Mehmed Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultân Murâd b. Mehmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultân Murâd Han ibn Sultan Mehmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Süheyl bin Sinbât: “*Rum ordusu komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Süleymân bin Dâvud: Kişi adı (AK 1)

Süleymān b Ḥassan: Kişi adı (MÜR 1)

Süleyman bin Nu‘man: “*Destana göre Dânişmend Gazi ile Malatya’dan gazaya çıkmış, onun en yakın arkadaşı olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Süleyman ibn Nu‘man: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 3)

Şeddād ibni Evs: “*Ebû Ya’lâ künyesiyle de bilinen bu zat sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Şehr ibni Hüşib: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Tavāmık bin Ma‘d: “*Bağdat halifesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tevābık bin Ma‘dī: “*Battal Gazi Destanı’na göre dönemin İslam halifelerinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Ubeyd ibni Cerrāh: “*Hz. Muhammed’in en yakınında bulunanlardan ve sahabenin ileri gelenlerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Ubeydullāh ibni Ya‘lī: “*Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe, tâbiûn devrinde yetişmiş olan fakihlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Ukbe ibni ‘Āmir: “*Sahabeden ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Ukbet ibni ‘Āmir: (bk. ‘Ukbe ibni ‘Āmir) (MR 2)

Urvet ibni Zübeyr: “*Tâbiûn devri muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Usāme ibni Zeyd: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Vehb bin Münebbih: “*Tâbiûn muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Veheb bin Münebbih: Kişi adı (BH 1)

Veheb bin Yahūdā: Kişi adı (BH 1)

Velīd bin Muğīre: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Vüheyb ibni’l-Verid: “*Tâbiûndan muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yahyā bin Ḥamīd: “*Tarsus’ta önemli Müslümanlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahya bin ‘İsa: (bk. Yahya) (DN 3)

Yahyā bin Ma‘āz: “*Yahya b. Mu‘āz, etbau’t-tâbiîn neslinin tanınmış sûfî imamlarındandır.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yahyā bin Maşur: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin arkadaşı ve Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Yahyā bin Muṭī: “*Battal Gazi Destanı’na göre casus.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahyā bin Münzir: “*Müslümanların casusu ve postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahyā bin Sa‘īd-i Kaṭṭan: “*Tâbiûn nesli muhaddislerdendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yahyā bin Yahyā: “*Hicrî üçüncü asrın meşhur muhaddislerindendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yahyā ibni Asbāt: “*Gazâlî’nin İhyâ’u Ulûmi’d-dîn adlı eserinde bu şahsın adı Yahya b. Bestâm olarak geçmekte olup aynı hikâye rivayet edilmektedir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yahyā ibni Efşân: “*Müslüman ordusunda asker.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Yezīd bin Semer: Kişi adı (MR 1)

Yezīd ibni’l-Velīd: Kişi adı (MR 1)

Yūḥanā b. Māse: “*Bağdatlı Nesturî hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Yūnus bin ‘Abdullāh: “*Fıkıh ve hadis âlimidir*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Yūnus bin Metā: “*Hız. Yunus Peygamber.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 8)

Yūnus ibni ‘Ubeyd: “*Zahit ve sûfidir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yūsuf bin Ḥaccāc-ı zālīm: Kişi adı (BN 1)

Zeyd bin Şābit: Kişi adı (BH 1)

4.1.5.2. “ZĀDE, ZADE” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde ataerkil toplumsal düzene işaret eden diğer bir ifade ise ‘zāde (oğul)’ sözcüğüdür. Farsça kökenli olan bu sözcük kişi adlarında ‘baba adı + zāde (oğul) + erkek çocuğun adı’ yapısı şeklinde kullanılmıştır:

Eşrefzāde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Ḥarāmzāde: “*Babek’in yanındaki önemli kişilerden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hasan Beğzāde İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Kümülüzāde: (bk. Kümülüoğlu) (GSMH 1)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Muhtesib zāde: Kişi adı (GSMH 4)

4.1.5.3. “OĞUL” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Türkçe kökenli olan oğul sözcüğü bu dönemde ataerkillik bildiren unsurlardan biridir. Bu sözcük, ‘baba adı + oğul + erkek çocuk adı’ şeklindeki yapı içinde kullanılmıştır. Genellikle orta hecedeki ünlüsü düşmüş biçimle kullanılmıştır ve yazım/implâsı noktasında birlik sağlanamamıştır.

EAT dönemindeki teslif eserlerde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Alī Bū Ṭālib oğlu: Kişi adı (HN 1)

Ali oğlu ‘İsā: Kişi adı (MÜR 2)

‘Alī oğlu Ḥasan: “*Hasan b. Ali, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Arşun oğlu Direk Tekür: “*Bir tekfur adı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Aruz oğlu Basat: “*Aruz Koca’nın oğlu ve Tepegöz’ü öldüren Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Baltaoğlu: (bk. Baltaoğlu Süleyman) (GSMH 15)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Bay Böre Beg oğlu Bamsı Beyrek: (bk. Bamsı, Bamsı Beyrek) (KDK 1)

Bay Böre Hân oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre’nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Begil oğlu Emren: (bk. Emren Bahadır) (KDK 2)

Behrām Oğlu: Şair adı (MN 4)

Bilâl oğlu Ebî Bürde: “*Bilâl b. Ebî Bürde, Basra kadısı ve valisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Boyacıoğlu: Kişi adı (AE 2)

Danışman oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Despotoğlu: (bk. Despot) (GSMH 1)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Drakuloğlu: (bk. Drakul Jupan) (GSMH 1)

Duha Koca oğlu Deli Dumrul: “*Kişi adı, Duha Koca’nın oğlu*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Düzen oğlu Alp Rüstem: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Eflakoğlu: Vlad (bk. Drakul) (GSMH 1)

Eñse Koca oğlu Oğçı: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eşrefoğlu Rûmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rumi: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Eşrefoğlu: Eşrefoğlu Rumi (ERD 13)

Evrenus Beg oğlu Ali Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenuz Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Eylik Koca oğlu Alp Eren: “*Bir Oğuz beyi.*”(Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi*”(Özçelik, 2016) (KDK 2)

Eylik Koca oğlu Dülek Evren: (bk. Dülek Evren, Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Saru Kulmaş: Kişi adı (KDK 1)

Feriz Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 6)

Feriz Beğoğlu: Kişi adı (GSMH 12)

Feriz Beğoğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Gaflet Koca oğlu Şer Şemse’ddin: “*Bir Oğuz beyi.*”(Özçelik, 2016) (KDK 3)

Hakim Oğlu: Şair adı (MN 3)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Hüseyin oğlu ‘Alī: “*Ali b. Hüseyin, muhaddis ve ravi.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ishakoğlu ‘İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İshak oğlu Hakim: “*Hekim İshak oğlu*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kam Gan oğlu Hān Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır Han.*”(Özçelik, 2016) (KDK 4)

Kanber Oğlu: Şair adı (MN 1)

Kañlı Koca oğlu Kan Turalı: “*Kanlı Koca’nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK2)

Kara Göne oğlu Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 4)

Kara Göne oğlu Deli Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 2)

Kara Göne oğlu Kara Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 3)

Karamanoğlu: İbrahim Beğ (GSMH 24)

Karamanoğlu: İbrahim Beğ (GSMH 19)

Karioğlu: Uzun Karioğlu (GSMH 2)

Kassâb oğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Kassâb oğlu Mahmûd Beg: kişi adı (GSMH 1)

Kassâboğlu Mahmûd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 4)

Kazan (Beg) oğlu Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

Kazan oğlu Uruz: (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 4)

Kazılık Koca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Kemâloğlu: “*Ahmedi ile çağdaş bir divan şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Kıyan Selçük oğlu Delü Dunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Kıyan Selçük oğlu Delü Tunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Koç Hüseyinoğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Koçi Beğ oğlu Bâyezid Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Koçoğlu: Koç Hüseyinoğlu Kişi adı (GSMH 2)

Koñur Koca (oğlu) Saru Çoban: “*Tepegöz’ün babası.*”(Özçelik, 2016) (KDK 1)

Kümülioğlu: Sancak beyi (GSMH 3)

Malkoç oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Manyās Oğlu: Şair adı (MN 2)

Mes‘ud oğlu ‘Urve: Kişi adı (BH 1)

Metā oğlu Yūnus: (bk. Yūnus) (MR 1)

Mu‘āviye oğlu Yezid: Kişi adı (BH 1)

Muhtesib oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

‘Osmān ‘Affān oğlu: Hz. Osman (KDK 1)

Ozgur oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Penc-yekci oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Şeyhoğlu: (bk. Şeyhoğlu Mustafa) (AD 5)

Şeyh Oğlu: Şair adı (MN 5)

Şeyhoğlu: Kişi adı (DD 1) (KK 2)

Şeyh Oğlu/Şeyh Oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 3)

Toğsun oğlu Rüstem: Kişi adı (KDK 1)

Turahanoğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Ulaş oğlu Kazan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey*”(Özçelik, 2016) (KDK 1)

Ulaş oğlu Ş/Salur Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey*”(Özçelik, 2016) (KDK 8)

Uşun Koca oğlu: Kişi adı (KDK 3)

Uşun Koca oğlu Segrek: “*Uşun Koca’nın oğlu Segrek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Uzun Ali oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Uzun Karı oğlu: (bk. Uzun Karioğlu Hızır Beğ) (GSMH 8)

Uzun Karı oğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yağrınçı oğlu İlalmış: Kişi adı (KDK 1)

Yağya Oğlu: Şair adı (MN 4)

Yalançı oğlu Yaltaçuk: Kişi adı (KDK 9)

Yalançı oğlu Yartacuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 2)

Yezîd oğlu Velîd: Şahıs adı (MR 1)

4.1.5.4. “EBŪ, EBĀ, EBĪ, ABŪ” İLE KURULAN ÖZEL ADLAR

Erkek çocuğunun adıyla anılan kişi adlarında Arapça kökenli olan “ebû/ebâ/ebî” gibi yapılar kullanılmıştır. EAT döneminde kişi adlarından önce kullanılan bu ifadeler, erkek çocuğun ön plana çıkarılmasını sağlamıştır:

Abū Derd: Kişi adı (GSMH 1)

Abūzer: “*Battal Gazi Destanı’na göre Kelb’in Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 16)

Ebā ‘Alî: (bk. Ebā ‘Alî Cürcânî) (MR 1)

Ebā ‘Alî Cürcânî: “*Sûfî ve zahîd.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebâbekr: Ebu Bekir (APŞ 1)

Ebā Bekir: (bk. Ebū Bekir) (MR 3)

Ebā Bekri: (bk. Ebū Bekir) (MR 2)

Ebā Ca‘fer: (bk. Ebū Ca‘fer) (MR 1)

Eba’d-derdā: (bk. Ebu’d-derdā) (MR 2)

Ebā Hafş: “*Ebû Hafs el- Haddâd, Melâmet ve fütüvvete dair fikirleriyle tanınan Nişaburlu sûff.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebā Hanîfe: (bk. Ebû Hanîfe) (MR 1)

Ebā Hayşem: “*Ebû Hayseme el- Ensârî, sahabî, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebā Hureyre: (bk. Ebû Hureyre) (MR 3)

Eba'l-Hayşem: (bk. Ebā Hayşem) (MR 1)

Eba'l-Kāsım: Herhangi bir şahıs adı. (MR 1)

Ebā'l-kāsım: Hz. Muhammed (BH 1)

Ebā Mes'ūd: (bk. Ebû Mes'ūd-ı Enşārî) (MR 2)

Ebā Müslim Ġāzî: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğin Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ebā Müslim Teberdâr: (bk. *Ebā Müslim*) (BN 2)

Ebā Yezîd: (bk. Ebû Yezîd-i Bestâmi) (MR 1)

Ebā Yezîd-i Bestâmi: (bk. Ebû Yezîd-i Bestâmi) (MR 1)

Ebāzer: (bk. Ebuzerr-i Ġaffârî) (MR 1)

Ebāzer-i Ġaffârî: (bk. Ebūzer-i Ġaffârî) (MR 1)

Ebî 'Abdullāh: (bk. Ebî 'Abdullāh ibni Ebî hafş-i kebîr) (MR 1)

Ebî 'Abdullāh ibni Ebî hafş-i kebîr: Şahıs adı (MR 1)

Ebî Ahvāş: Kişi adı (MR 1)

Ebî Ca'fer: (bk. Ebû Ca'fer) (MR 4)

Ebî'd-derdā: (bk. Ebu'd-derdā) (MR 5)

Ebî Derdā'i: (bk. Ebu'd-derdā) (MR 1)

Ebî'l-ḥakem: “*Ebucehil. Ebu Hakem'den başka İbni Hanzala adı ile de anılır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebî Rāfi': “*Hız. Muhammed'in azatlı kölesi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebî Sa'id-i Hudri: “*Çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebî Yūsuf: Kişi adı (EM 1)

Ebū 'Āli: Arap Hekimi (MÜR 2)

Ebū 'Alī Sīnā: İbni Sina (EM 1)

Ebū Ālī Sīnā: İbni Sina (MŞ 1)

Ebū 'Alī Sīnā: İbni Sina (YİŞ 1)

Ebū 'Aliyyü'r-ruzbārī: “*Mutasavvıf*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Bekir: Hz Ebubekir (BN 4) (KD 1) (CC 3) (MR 4) (BH 2) (KDK 1)

Ebū Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 2)

Ebubekir: Hz. Ebubekir (DAH 1)

Ebūbekir: Hz. Ebubekir (VHM 3) (ERD 1)

Ebū Bekir Şiddīk: Hz. Ebubekir (BH 1)

Ebū Bekir Tirmidī: “*Bir şeyh*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr: Hz. Ebubekir (DN 1) (YED 3)

Ebū Bekr: Hz. Ebū Bekir (MR 16) (MK 1) (HN 2)

Ebūbekr: Hz Ebubekir (ÇN 1) (AE 1) (KEMŞ 7) (GN 1) (KBD 1)

Ebū-bekr: Hz. Ebubekir (AK 5) (MRN 1)

Ebū Bekri: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekr-i Cevzī: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr-i Şiddīk: Hz. Ebubekir: Adı Abdullah'tır. (KK ?)

Ebū Bekr-i şiddîk: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekri's-şiddîk: (bk. Ebū Bekr) (MR 1)

Ebū Bekri's-şiddîk: Hz. Ebubekir (BH 2)

Ebū Bekr-i Verrāk: “*Sûfî zahitlerden Ebû Bekr Muhammed b. Ömer Verrāk Tirmizî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebū Ca'fer: “*Ebû Cafer el- Kârî, on kıraat imamından biri.*” (MR 2)

Ebū Cehil: Ebû Cehil (MR 1)

Ebū Cehl: Ebu Cehil (KK 1) (GN 2) (MK 1)

Ebū-Cehl: Kişi adı (MRN 2)

Ebū Cürâc: “*Hekim Ebu Cürac*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ebū Cüreyh: Kişi adı (MŞ 2)

Ebū'd-Derdâ: “*Sahabe ve ensardan bir zat*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'd-derdâ: “*Dimaşk kadılığı ve Kur'an muallimliği yapan sahabe.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 7)

Ebū Derdâ: (bk. Ebū'd-Derdâ) (CC 1)

Ebū-Derdâ: “*İveymir ibni Mâlik, Ashab-ı Kiram'ın sayılı âlimlerindendir.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ebū Ḥanîfe: “*Hanifî mezhebinin kurucusu, Numan bin Sabit*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 1)

Ebū Ḥanîfe: İmam-ı A'zam Ebu Hanife (CC 6) (MR 3) (BH 1)

Ebū Ḥâzim: “*Ebû Hâzim el- Kâdî, Hanefî fakihî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Hind: Kişi adı (BH 1)

Ebū Hureyre: “*Muhaddis ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 25)

Ebû İshak: “Ebû *İshak Kâzerûnî. İranlı mutasavvıf.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ebû İshak-ı İsferânî: “*Eşarî kelamcısı ve Şafîî fakihî*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-‘Abbās-ı Mervezî: “*Farsça şiir yazan bir şair.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-ervâh: Hz. Muhammed (KK 1)

Ebu'l-Fazl: Kişi adı (ND 1)

Ebu'l-fetiḥ Âhenger: “*Malatya’da bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ebû Leheb: “Hz. *Muhammed’in amcası ve azılı düşmanlarından.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-esved: “*Ebu’l-esved ed-Düelî, Kur’an’a hareke sistemini getiren ve Arap nahvinin ilk esaslarını tespit eden âlim.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-Fazl Nesîmî: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebu'l-Ḳāsım: Hz. Muhammed (ND 1)

Ebû'l-ḳāsım: Hz. Muhammed (BH 1)

Ebu'l-ḳāsım: Kişi adı (ERD 1)

Ebu'l-leyş: (bk. İmām Ebu'l-leyş) (MR 1)

Ebû'l-Leyş-i Semerkandî: “*X. asrın ikinci yarısında yaşamış Hanefî fıkıhçısı ve kelamcısıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-Müslim Necefî: Kişi adı (YED 1)

Ebû'l Müslüm: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifelîğin Emevilerden alınarak Abbasîlere geçmesinde büyük rol sahibi.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Ebû'l Müslüm Mervî: (bk. Ebû'l Müslüm) (DN 2)

Ebû Mâlik-i Eş‘arî: “*Sahabedendir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Maṣṣūr-ı Mātūrīdī: “*Maturidî mezhebinin kurucusu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Mes‘ūd-ı Enṣārī: “*Muhaddis ve sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Meysere: “*Amr b. Şurahbil*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Meysere: “*Ünlü bir muhaddis ve tâbiî.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Meysere ‘-i ‘Ābid: (bk. Ebū Meysere) (CC 1)

Ebū Mūsā Eş‘arī: “*Hakem vakasında Hz. Ali’yi temsil eden fakih ve sahabe.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Ebū Reyḥān: “*Birunlu hekim Ebu Reyhan*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Ebū Sa‘īd: (bk. Ebū Sa‘īd Nūrī) (MR 1)

Ebū Sa‘īd: (bk. Ebū Sa‘īd-i Ḥudrī) (MR 1)

Ebū Sa‘īd-i Ḥudrī: “*Çok hadis rivayet eden sahabelerden biridir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Ebū Sa‘īd Ḥudūrī: Kişi adı (BH 1)

Ebū Sa‘īd Nūrī: “*Zahit ve âbidlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebūsıta: Göz Hekimi (MÜR 1)

Ebū Süleymān: (bk. Ebū Süleymān-ı Dārānī) (MR 1)

Ebū Süleymān-ı Dārānī: “*İlk dönem zahit ve sûfilerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 6)

Ebū Ṭāhir: “*Battal Gazi Destanı’na göre Firdevs’in hapsedtiği Hz. Ömer soyundan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ebū Ṭālib: Hz. Ali (BH 3)

Ebū Ṭālib-i Mekki: “*Kûtu’l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Umāme: (bk. Ebū Umāme-i Bāhili) (MR 3)

Ebū Umāme-i Bāhili: “*Muhaddis ve sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebū Yahyā-yı Şemāsī: Bir hekim adı (YİŞ 1)

Ebū Ya‘kūb: “*Ebū Yakub en- Nehrecûrî, ilk devir sūfîlerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

Ebū Yezîd-i Beşāmî: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Ebū Yūsuf: “*İmam-ı Azam Ebu Hanife’nin en gözde öğrencilerinden, müçtehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (CC 7)

Ebū Yūsuf: Kişi adı (BH 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārî) (MR 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārî) (MR 2)

Ebū Zer: “*Takvası ile meşhur bir sahabe*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebūzer: “*Mıstıran padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ebūzer-i Ğaffārî: “*Ebūzerr-i Ğifarî, servet toplama konusundaki görüş ve mücadelesiyle tanınan sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū’l-Ķāsım Muhammed: Hz. Muhammed (AD 1)

Ĥocā Ebū Reyhān: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

4.1.6. TANRI (ALLAH)’IN İSİMLERİ İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde kişi adlarına kaynaklık eden alanlardan biri de Tanrı’nın isim ve sıfatlarıdır. Ancak Tanrı adları doğrudan kişi adı olarak alınmamıştır, bunun yerine adın önünde ‘abd (kul)’ sözcüğü getirilmiştir. Tanrı adlarının doğrudan kişi adı olarak kullanılmaması Tanrı’ya şirk koşmadan uzak durma inancına olarak sayılabilir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdallāh: Kişi adı (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh bin ‘Āmir) (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abda’l-vāḥid: (bk. ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd) (MR 5)

‘Abda’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abda’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 3)

‘Abdi’r-raḥmān ibni ‘Avf: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)

‘Abdu’l-kerīm: Kişi adı (MR 1)

‘Abdullāh: Kişi adı (MR 1)

‘Abdu’l-lāh: Kişi adı (BH 3)

‘Abdullāh: (bk. ‘Āṣ) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 1)

‘Abdullah: “*Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdullah ismi verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

‘Abdullah bin ‘Abbas: “*Hz. Muhammed’in en küçük amcası olan Abbas’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Abdullāh bin ‘Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affan’ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir’in kızı, Esma’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdullāh ibni ‘Abbās: “*Hz Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

‘Abdullāh ibni Ca‘fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Hüseyn: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘l-Mekki: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘l-mübârek: “*Tâbiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Mes‘ûd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ûd) (MR 6)

‘Abdullāh ibni Mübârek: “*İkinci derecede tabi‘inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh ibni ‘Ömer: “*Hz. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hz. Ömer’in oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ûd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ûd) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Abdu’l-lah Ziyād: “*Battal Gazi Destanı’na göre Küfe’lifir. Abdullah Ziya’nın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdu’l-melik: “*Abdülmelik b. Ebû Süleymen, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdu’l-vāḥid: (bk. ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd) (MR 6)

‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)

‘Abdu’r-raḥmān: “*Herhangi bir şahıs adı, ad vermede uğurlu sayılan adlardandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Abdu’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)

‘Abdu’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdurrahman: “*Dânişmend-nâme’ye göre Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdurrahman adı verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 38)

‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf: “*Hz Muhammed’in cennete gideceğini müjdelediği on kişiden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdurrahman-ı Dükiyye: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 2)

‘Abdurrahman-ı Harzemî: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatyalı bir Türk. Artuhı’nın, annesinden dolayı dedesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdu’r-raḥman-ı Temîmî: “*Hekim Temimi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Abdurrahman-ı Tokadî: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 17)

‘Abdu’r-raḥmān ibni Yezîd: “*Medineli Tâbiûn, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdü’l-kâdir: Abdülkadir Geylani (ERD 29)

‘Abdü’l-kâdir Çelebi: “*Battal Gazi Destanı’na göre Müslüman komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-kâdir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)

‘Abdü’l-kâdir Geylânî: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

‘Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdülvehhâb: (bk. ‘Abdülvehhâb Gazi) (DN 5)

‘Abdü’l-vehhâb: “*Hz. Peygamber’in bayraktarı. Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 180)

‘Abdülvehhâb Gazi: “*Hz. Peygamber’in bayraktarı, Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

‘Abdü’r-raḥman: “*Battal Gazi Destanı’na göre İstanbul’da yaşayan bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Abdü’r-raḥman: “*Hz. Ömer’in soyundan. Ukbe’nin zehirlediği Malatyalı şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Abdü’r-rezzâk: “*San’an şeyhi*” (Tatçı, 2005) (YED 4)

‘Abdüsselâm: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdü’s-selâm: “*Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin ve Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 68)

‘Avn ibni ‘Abdullâh: “*Kûfeli zahitlerden olup Ömer b. Abdülaziz devrinde yaşamıştır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Beşir ibni ‘Abdullâh: “*Bişr b. ?sım b. Abdillâh, zahit ve âlim bir kişidir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Câbir ibni ‘Abdullâh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebî ‘Abdullâh: (bk. Ebî ‘Abdullâh ibni Ebî ḥafş-i kebîr) (MR 1)

Ebî ‘Abdullâh ibni Ebî ḥafş-i kebîr: Şahıs adı. (MR 1)

Fazlu'llāh: (bk. Fazl) (BŞN 1)

Fazlu'llāh: Kişi adı (ND 3)

Fazlullāh Efendi: Gebze Kadısı (GSMH 2)

Ḥalīl(u'llāh): Hz. İbrahim (MN 2)

Ḥalīlu'llāh: Hz. İbrahim (BŞN 4) (ŞD 1)

Ḥalīlullah: Hz. İbrahim (MRN 1) (YED 1)

Halīlu'llah: “*Tanrı'nın dostu, İbrahim Yalvaç*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 8)

Ḥalīlullāh: Hz. İbrahim (KBD 1)

Halīlullah: Hz. İbrahim (FN 3)

Kelīmu'llāh: “*Hz. Musa*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ŞD 1)

Kelīmu'llāh: Hz. Musa (ND 1)

Kelīmu'llah: Hz. Musa (YİŞ 1)

Ruḥu'llah: Hz. İsa (AD 2)

Rūḥu'llāh: Hz. İsa (BŞN 2) (MN 1)

Ruhu'llāh: Hz. İsa (BH 1) (ŞD 1)

Rūḥu'llāh: Hz. İsa (ND 3)

4.1.7. PEYGAMBER, HALİFE VE YAKINLARININ ADLARIYLA KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde dinî temayüllerin etkisiyle peygamber, halife ve yakınlarının adları yoluyla oluşturulan kişi adları tespit edilmiştir.

EAT dönemindeki örnekleri şunlardır:

‘Abbās: “*Abbasilerin bir veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh bin ‘Āmir) (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abdu’l-lāh: Kişi adı (BH 3)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 1)

‘Abdullah: “*Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdullah ismi verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

‘Abdullah bin ‘Abbas: “*Hz. Muhammed’in en küçük amcası olan Abbas’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Abdullāh bin ‘Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affān’ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir’in kızı, Esma’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdullāh ibni ‘Abbās: “*Hz. Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

‘Abdullāh ibni Ca‘fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Hüseyn: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni’l-Mekkî: “*Sûffî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni’l-mübârek: “*Tâbiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 6)

‘Abdullāh ibni Mübârek: “*İkinci derecede tabi‘inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh ibni ‘Ömer: “*Hiz. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hiz. Ömer’in oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2) ‘Abdü’l-loğmın: “*Battal Gazi Destanı’na göre Ebu Bekir’in torunlarından. Battal Gazi’nin arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-mesih: “*Battal Gazi’nin takma adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Aḥmed: Ahmed-i Dai (ADD 2)

Aḥmed: Şair adı (MN 2)

Ahmed: (bk. Ahmed Serkis) (DN 39)

Ahmed: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Aḥmed: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed: (bk. Aḥmed bin ebi'l-ḥavārī) (MR 1)

Aḥmed b. Ebi Hālid: “*Arap hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Aḥmed bin ebi'l-ḥavārī: “*Sûfî zahitlerden olup Şamlıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Aḥmed bin Hānbel: “*İbni Hanbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hanbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1) (CC 1)

Aḥmed Birāder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

Aḥmed b. Yūsuf: “*Hekim Tığaşı*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf Cevherî: “*Hekim Tığaşı*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf b. Aḥmed Tığaşı: “*Hekim Tığaşı*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Aḥmed Hānbelî: (bk. Aḥmed bin Hānbel) (MR 1)

Aḥmedî: Şair adı (MN 36)

Aḥmedî: “*Türk edebiyatında ilk manzum İskender-name sahibi ola ünlü şair.*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Aḥmed ibni Hānbel: (bk. Aḥmed bin Hānbel) (MR 1)

Aḥmed ibni Hānbelî: (bk. Aḥmed bin Hānbel) (MR 1)

Ahmedî: On dördüncü yüzyıl Türk şairlerinden birisidir. (DTAO 1)

Aḥmed-i Dā'î: Şair adı (MN 9)

Aḥmed-i dā'î: Şair adı (ADD 5)

Aḥmed-i Tarrān-ı Gazi: (bk. Ahmed Tarran) (BN ?)

Ahmed-i Turran: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Aḥmed Tarrān: “*Seyyid Battal Gazi'nin en yakın gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 70)

Ahmed Selim: “*Battal Gazi zamanından sonraki devirlerde Sivas Kalesi komutan vekili.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ahmed Serkis: “*Dânişmend-nâme’ye göre Ankara Beyi Kaytal’ın kardeşinin oğludur. Müslüman olduktan sonra adı Ahmet olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 27)

Ahmet Harami: Kişi adı (DAH 24)

‘Alî: İbni Sina (YİŞ 3)

‘Alî: “*Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr veya Zeyd gibi herhangi bir isim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (BŞN 1)

‘Ali: “*Arif Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alî Bekke: “*Medine mezarlığında yatan bir kişi*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Ali b. Aḥmed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Muḥammed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Mūsā: “*Abbasi halifesi Muktedir’in veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Alî bin Erdişîr: “*Battal Gazi’nin ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alî bin Hâşim: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

‘Ali bin ‘İmran: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin rikabdarıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali bin Mızrab: “*Melik Dânişmend Gazi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī bin Mızrāb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mızrab-ı Harezmi’nin oğlu, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 33)

‘Alī bin Sa‘īd: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ali Bu Siyne: İbni Sina (DAH 1)

Ali Efendi: Kadıasker adı (GSMH 5)

‘Alī-i ‘Askerī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alī ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

‘Alī-i Naḫī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alī Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 1)

‘Alī Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 2)

‘Alī Mūsā’r-Rızā: Kişi adı (ND 1)

Ali oğlu ‘İsā: Kişi adı (MÜR 2)

‘Alī oğlu Ḥasan: “*Hasan b. Ali, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Alī Pāšā: Kişi adı (ADD 2)

‘Alī Sinā: İbni Sina (YİŞ 1)

‘Alī Zeynü’l-‘abā: Kişi adı (ND 1)

Bâkır Muḥammed: Kişi adı (ND 1)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Bekr bin ‘Abdullāh: “*Zahit ve âlimlerdendir. Basralı olup Hicrî 108’de vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Boğazça Faṭma: Kişi adı (KDK 3)

Bu-Alî: İbni Sina (KK 1)

Bû ‘Alî: İbni Sina (AD 1)

Cābir ibni ‘Abdullāh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ca‘fer-i şādık: “*Caferî mezhebinin kurucusu ve on iki imamın altıncısıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3) (BH 1)

Ca‘fer-i Şādık: On iki imamdan biri (ND 4)

Ca‘fer-i Sādık: On iki imamdan biri (ND 1)

Ca‘fer-i şādık: “*Şiilerin on iki imamından altıncısı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Dāvūd Beğ: Priştina sancak beyi (GSMH 9)

Ebā ‘Alî: (bk. Ebā ‘Alî Cürcānî) (MR 1)

Ebā ‘Alî Cürcānî: “*Sûfî ve zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebân ibni ‘Osmân: “*Ebân b. Osmân b. Affân, Medine valisi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebî ‘Abdullāh: (bk. Ebî ‘Abdullāh ibni Ebî ḥafş-i kebîr) (MR 1)

Ebî ‘Abdullāh ibni Ebî ḥafş-i kebîr: Kişi adı (MR 1)

Ebî Yūsūf: Kişi adı (EM 1)

Ebū ‘Āli: Arap hekimi (MÜR 2)

Ebū ‘Alî Sīnā: İbni Sina (EM 1)

Ebū Ālī Sīnā: İbni Sina (MŞ 1)

Ebū ‘Alī Sinā: İbni Sina (YİŞ 1)

Ebû İshak: “*Ebû İshak Kâzerûnî. İranlı mutasavvıf.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ebū İshāq-i İsferānī: “*Eşarî kelamcısı ve Şafîî fakihî*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Süleymān: (bk. Ebū Süleymān-ı Dārānī) (MR 1)

Ebū Süleymān-ı Dārānī: “*İlk dönem zahit ve sûfilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 6)

Ebū tālib-i mekkī: “*Muhammed b. Ali, Sofîyye-i aliyye'nin meşhurlarındandır. Kûtu'l-Kulûb adlı kitabı meşhurdur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebū Tālib-i Mekki: “*Kûtu'l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebū Yahyā-yı Şemāsī: Bir hekim (YİŞ 1)

Ebū Ya'qûb: “*Ebû Yakub en- Nehrecûrî, ilk devir sûfilerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Ebū Yûsuf: “*İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin en gözde öğrencilerinden, müctehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2) (CC 7)

Emir 'Ömer: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Emîr Sülemān: Kişi adı (TCE1)

Emîr Süleymān (Mîr Sülman) : “*I. Beyazıd'ın en büyük oğlu*” (Akdoğan, 1979)(AD 1)

Emîr Sülman: “*Yıldırım Beyazıd'ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 2)

Emîr Sülman Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Eyyub: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 34)

Eyyub bin Yunus: “*Dânişmend-nâme'ye göre, Abdülvehhâp Gazi öldükten sonra Malatya halkının lider seçtiği komutanlardan.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Eyyub ibn-i Yunus: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 1)

Fakîh Ahmed Kutbü'd-din: “*Türk şairlerinden Ahmed Fakih*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Fâtıma: “*Emir Ömer’in kızı, Battal Gazi’nin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Fatma: (bk. Boğazça Fatma) (KDK 3)

Halil: “*Gümenek hâkimi Hasan’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Halil-i Çenderî: Kişi adı (DTAO 1)

Halîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Hamza beg: “*Hamza Bey, muhtemelen 1426’da Anadolu beylerbeyi olan kişi*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Hasan: “*Battal Gazi’nin amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Hasan: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 7)

Hasan: (bk. Hasan bin Meşiiyye) (DN 3)

Hasan: “*Kapadokya emiri. Dânişmend-nâme’ye göre Turasan’ın akrabası.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Hasan Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğ oğlu İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğzâde İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan bin Eyyub: “*Destan’a göre Halil’in kardeşi, Gümenek hâkimi, Dânişmendli ordusunda ‘alemdarları beyi, Dânişmend Gazi’nin silahtarı ve gaza arkadaşı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Hasan bin Meşîyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre, Malatya’dan çıkan Müslüman ordusunda olup, Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Hasan ibni Sinā: “*Mutasavvıf.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Hasan Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Hasen: “*Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr ve Zeyd gibi herhangi bir isim.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Hassân: “*İkinci Murad döneminin ünlü şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Hassân: Şair adı (MN 16)

Hassân ibni Ebî Sinân: “*Mutasavvıf ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hekîm İshâk: “*14. yüzyıl hekimlerinden Musullu İshak.*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 2)

Hızır Ağa: Yeniçeri ağası (GSMH 1)

Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH21)

Hızır Beg: “*Saruhanlı Beyliğinin hükümdarı Hızırşah Bey*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Hüseyin: “*Danişmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Yakup’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Hüseyin: “*Battal Gazi’nin arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hüseyin Gâzî: “*Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hüseyin ibni ‘Alî: “*Tarsus emiri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Hüseyin ibni ‘Alî ibni Hüccâc ibni ‘Aliyyi’s-sefnâkî: “*Dāmîğatü’l-mübtet’in ve nâşîretü’l-mühtedîn adlı eserin yazarı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hüseyin: “*Rebi’nin torunu, Ali’nin oğlu, Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 41)

Hüseyinî: Şair adı (MN 1)

Hüseyin-i Hüyî: Şair adı (MN 1)

Hüseyin oğlu ‘Alî: “*Ali b. Hüseyin, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hüseyinü’l-ekber: “*Yahya el-Eldişir’in babası. Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ishak: Şahin Paşa’nın adamlarından biri (GSMH 1)

Ishakoğlu ‘İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbn ‘Abbās: “*Ünlü bir hadisçi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 6)

İbni ‘Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 13)

İbrāhīm: (bk. İbrāhīm Edhem) (MR 12)

İbrāhīm (bk. İbrāhīm Neḥa‘î) (MR 1)

İbrāhīm: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

İbrāhīm: “*Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

İbrāhīm: (bk. İbrāhīm Teymî) (CC 1)

İbrāhīm bin Edhem: (bk. İbrāhīm Edhem) (MR 2)

İbrāhīm bin Mes'ūd: “*Malatya'nın kale kapıcısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İbrāhīm bin Meysere: “*Mekkeli tâbiûnlardan olup meşhur muhaddis ve âlim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Edhem: “*Zahit sūfîlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4) (YED 6)

İbrāhīm Mekkî: “*İbrahim Nâfi el-Mekkî*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Neḥa'î: “*İbni Mesud'un öğrencilerinden olup tâbiûn muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Teymî: “*Hicri birinci asrın ünlü evliyalarındandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3)

İbrāhīm Teymî: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbriyânūs: “*Rebi bin Kayser'in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İlyās bin Sinbāt: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İlyās-ı Rūmî: “*Mihran'ın oğlu Aliyun'un Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İmām Aḥmed bin Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (MR 2)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (CC1)

‘İmran: “*Ankara beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

‘İmrân ibni Hüseyin: “*Ashab-ı Kiram’dan ve Huzaa kabilesinin Kazb kolundandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

İshāk: “*İshak b. İmran olabilir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 3)

İshāk b. ‘İmrân: “*Hekim İshak oğlu İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

İshāk b. İmrân: Kişi adı (MÜR 1)

İshak Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İshāk bin Murād: “*Edviye-i Müfrede adlı eserin yazarı*” (Canpolat & Önler, İshāk bin Murād: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İshāk Hekīm: (bk. Hekim İshak) (MŞ 1)

İshāk-ı Kūfī: “*Kâfir askerlerinden bir pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İshāk-ı Kündī: “*Arap hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İshāk oğlu Hākīm: “*Hekim İshak oğlu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İsī: “*Eski İslam hekimlerinden*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 1)

İsma‘îl: “*Kelb’in oğluna Battal Gazi tarafından verilen ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İsma‘îl-i Semerkandī: “*Padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳāşım: “*İskenderun’da oturan Müslüman bir kişi, Mansur’un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Kasım: (bk. Kasım Beğ) (GSMH 1)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 8)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Kassâb oğlu Mahmūd Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Kassâboğlu Mahmūd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Maḥmud: Gazneli Mahmud (KK 1)

Maḥmūd: Gazneli Mahmud (ADD 3) (AD 3)

Mahmūd: Gazneli Mahmud (KBD 6)

Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 17)

Maḥmūdī: Şair adı (MN 2)

Mahmūd Paşa: Vezir (GSMH 7)

Mahmūd Paşa-i Veli: (bk. Mahmūd Paşa) (GSMH 1)

Meryem Hatun: “Çankırılıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 18)

Mesîḥî: “*Hekim Mesihî*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MÜR 2)

Metâ oğlu Yûnus: (bk. Yûnus) (MR 1)

Mîr Mûsî: “*Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Selmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Selmân ibni ‘Oşmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mîr Sûlmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32)

Mu‘āviye: Kişi adı (BH 1)

Mu‘āviye: “Muaviye *b. Ebû Sufyân*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mu‘āviye ibni Şālîh ‘Alî ibni Tālha: Kişi adı (MR 1)

Muhammed: “*Yıldırım Beyazıd’ın oğlu Çelebi Sultan Mehmet*” (Özmen, 1984) (ADD 11) (ŞD 12)

Muhammed: “*Yaşlı bir adamın esir düşen oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Muhammed: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Cu’de Gazi’nin dört oğlundan biri. Süleyman, Evhad, Musa’nın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Muhammed: “*Müslüman olduktan sonra Artuhı’nın Paniç’e verdiği isim.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muhammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 4)

Muhammed b. ‘Abdi’llâh b. ‘Abdi’l-muṭṭalib b. Hâşim b. ‘Abdi’l-menâf: “*H. Muhammed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Muhammed bin ‘Alî: “*İslam ordusunda asker. Musa’nın amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Muhammed bin el-merḥûm el-Ḥâcî ‘İvâz el-müfessir: “*II. Murat’ın vezirlerinden ünlü Hacı İvaz Paşa’nın oğlu “Müfessir Muhammed”dir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Muhammed bin Fellâh: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı. Tarsus’da oturur.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muhammed b. Mahmûd-ı Şîrvânî: “*Tuhfe-i Muradi’nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muhammed bin Maḥmûd Şîrvânî: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu’da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muhammed b. Maḥmûd Şîrvânî: Kişi adı (MÜR 3)

Muhammed bin Zekeriyâ: “*Muhammed bin Zekerıyyâ el Râzî adıyla bilinen ünlü bilgin.*” (Canpolat & Önler, 2007) (EM 1)

Muhammed bin Zekeriyâ: “*Muhammed b. Zekerıya el-Râzî adıyla bilinen Türk hekimi*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 5)

Muhammed b. Zekerıyyâ: “*Hekim Muhammed b. Zekerıya*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Muhammed b. Zekerıyya: Kişi adı (MÜR 2)

Muhammed ibni Fellâh: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Muhammed ibni Hâssân: “*Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî, Hanefî fakihlerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Hüseyin: “*Tarsus padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muhammed ibni Hüseyin: “*Üçüncü asır muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Ka‘b Kuraî: “*Muhaddis ve selef-i sâlihîndendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Münkedir: “*Medine’de yetişen tâbiûn nesli muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Şâlih: “*Hadis âlimi ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Seleme: “*Hadisleri yazıya geçiren âlimlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Sîrin: “*Tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Süleymân: (bk. Muhammed ibni Süleymân Hammâd) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymān Ḥammād: “*Hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Vāsi': “*Basralı olup sikattandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Muhammed-i Fellah: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muḥammed Sinōbī: Şair adı (MN 1)

Muḥammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Muḥammed Taķī: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammedü'l-Erdiştir: “*Yahya el-Erdiştir'in oğlu, Battal Gazi'nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mūsā: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Cu'de Gazi'nin dört oğlundan birisi. Süleyman, Evhad, Muhammed'in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 36)

Mūsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Musa bin Cu'de: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Mūsā bin Ḥacı Ḥüseyin bin 'İsā: “*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarındandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mūsā ibni Ḥacı Ḥüseyin ibni 'İsā: (bk. Mūsā bin Ḥacı Ḥüseyin bin 'İsā) (MR 1)

Mūsā Ḥavārizmī: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Mūsī Emir Musa: “*I. Bayezid'in küçük oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Naşr ibni Yaḥyā: Kişi adı (MR 1)

Nūḥ-ı Necî: “*Âdem peygamberden sonra üçüncü peygamber.*” (Akdoğan, 1979) (AD1)

Nuḥî: “*Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen miritlerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

‘Osmân: “*Osmanlı Devletinin kurucusu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Osman: Osman Gazi, Ertuğrul’un oğlu (DTAO 2)

‘Oşmân: “*Osman Gazi*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), 1997) (KDK 1) (ADD 4) (ŞD 12)

‘Oşmân: “*Rum’dan gelen bir yiğit.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Oşmânî: “*Osmanlı Devleti’nin kurucusudur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Osman: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 44)

‘Osman bin Apiyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşı. Kendisi fethettiği için Eflânîs’in adı Osmancık kalmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

‘Ömer: Şair adı (MN 70)

Ömer: Kethüdalarından biri (GSMH 2)

‘Ömer: “*Cuhud taciri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azîz: “*Emevî halifelerinin sekizincisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Ömer ibni ‘Abdu’l-‘azîz: (bk. ‘Ömer bin ‘Abdu’l-azîz) (MR 2)

Ömer Paşa: Baba İlyas’ın oğlu (MK 6)

Pâdişâh Mahmūd: Kişi adı (GSMH 1)

Safıyye Bânû: “*Halifenin kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şâlih: “*İmam Ahmed Hanbel’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Süleymân: “*Germiyan Beyi Yakup Bey’in babası*”(Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 5)

Süleymân: Şair adı (MN 2)

Süleymân, Mîr Sülman: “*Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Süleyman bin Nu‘man: “*Destana göre Dânişmend Gazi ile Malatya’dan gazaya çıkmış, onun en yakın arkadaşı olmuştur.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Süleymân-ı Anşâkî: “*Kayserin önemli beylerinden ve komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Süleyman ibn Nu‘man: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 3)

Süleyman Paşa: Kişi adı (DTAO 1)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Uzun Ali oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Yaḥyâ: “*Abbasi devletine hizmet etmiş devlet adamı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Yahya: “*Dânişmend Gazi’nin casusu ve gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Yahyâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin silah arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yahya Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yahyâ bin Hamîd: “*Tarsus’ta önemli Müslümanlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahya bin ‘İsa: (bk. Yahya) (DN 3)

Yahyâ bin Ma‘âz: “*Yahya b. Mu‘âz, etbau’t-tâbiîn neslinin tanınmış sûfî imamlarından.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yahyâ bin Manşur: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin arkadaşı ve Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Yahyâ bin Muṭî: “*Battal Gazi Destanı’na göre casus.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahyâ bin Münzir: “*Müslümanların casusu ve postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahyâ bin Sa‘îd-i Kaṭṭan: “*Tâbiûn nesli muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yahyâ bin Yahyâ: “*Hicrî üçüncü asrın meşhur muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yahyâ el-Erdişîr: “*Battal Gazi Destanı’na göre Hz. Hüseyin’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yahyâ ibni Asbât: “*Gazâlî’nin İhyâ’u Ulûmi’-d-dîn adlı eserinde bu şahsın adı Yahya b. Bestâm olarak geçmekte olup aynı hikâyeye rivayet edilmektedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yahyā ibni Efşān: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Yahya Oğlu: Şair adı (MN 4)

Yahya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Yahyā-yı şemāsī: “*Ebu Yahya-yı Şemasi*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Ya‘kub: “*Danışmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Hüseyin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ya‘kub Beg: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ya‘kub Han ibni Süleymân: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Yûnus: (bk. Yûnus ibni ‘Ubeyde) (MR 1)

Yûnus (Emre): Yunus Emre (YED 433)

Yûnus bin ‘Abdullâh: “*Fıkıh ve hadis âlimidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Yunus Ağa: Kişi adı (GSMH 1)

Yûnus ibni ‘Ubeyd: “*Zahit ve sûfidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yûsuf-ı meddâh: “*14. asır Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

4.1.8. YER ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde bazen kişi adlarıyla birlikte kullanılan bazen de doğrudan kişi adı olarak kullanılan birtakım yer adı kökenli ifadeler tespit edilmiştir. Bu yer adlarına genellikle kişinin doğduğu yer ya da yaşadığı bölgede kaynaklık eder. Arapça ve Farsça gramer yapısı ve genellikle yer adlarına nispet î’sinin eklenmesi bu adların oluşumunda önemli bir faktördür.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdurrahman-ı Dükiyye: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 2)

‘Abdurrahman-ı Harzemî: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatyalı bir Türk. Artuhı’nın, annesinden dolayı dedesi.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

‘Abdurrahman-ı Tokadî: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 17)

‘Abdü’l-kâdir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)

‘Abdü’l-kâdir Geylânî: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

‘Acem Mevlevî: Şair adı (MN 1)

Aliyün Rûmî: “*Ankara Beyi Mihran’ın oğlu. Sonradan Müslüman olmuş ve Battal Gazi tarafından adı İlyas Rumi olarak değiştirilmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

‘Atâ’-i Horāsânî: (bk. ‘Atâ’-i Horāsânî) (MR 1)

‘Atâ’-i Horāsânî: “*Atâ b. Müslim-i Horasanî, Belhli olup Şam’a göç etmiştir. Hicrî 135’te vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Bâyezîd Bisâmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bâyezîd-i Bestâmî: “*Ebu Yezîd Tayfur, tanınmış sufilerdendir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Bedr-i Toḡatî: Şair adı (MN 1)

Behmen Gürci: “*Amasya’da Danişmentlilere karşı savaşan orduya yardım etmek için gelen Gürcistan ordusu komutanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Bilâl-i Habeşî: Kişi adı (MN 1)

Bilalük-i Rumî: “*Dânişmendlilere karşı Turhal’da savaşa katılan Rum ordu komutanı. Giregi’nin babası.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Binevâ-yı Hindî: “*Müslüman padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Celâleddîn-i Kâratâyî: Vezir Celaleddin Karatayî (MK 1)

Ebā Yezīd-i Bestāmī: (bk. Ebū Yezīd-i Bestāmī) (MR 1)

Ebū'l-Leys-i Semerkandī: “*X. asrın ikinci yarısında yaşamış Hanefi fıkıhçısı ve kelamcısıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-Müslim Necefi: Kişi adı (YED 1)

Ebū Yezīd-i Bestāmī: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Ehron Gürci: “*Gürcistan beyi*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 6)

Eşrefoğlu Rūmī: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rūmī: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Faytol-ı Rūmī: “*Turhal yakınlarındaki Turas kasrı çevresinde Dânişmend Gazi'ye karşı savaşan Hristiyan ordusuna yardıma gelen Rum komutan.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ferīdūn-ı 'Acemī: “*Battal Gazi Destanı'na göre Rum ordusunda asker.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Gülşehri: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Gülşehri: Kişi adı (KAE 2)

H̱āce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Halil-i Çenderî: Kişi adı (DTAO 1)

Horezmî Ahmed: Kişi adı (DN 1)

Horasan-ı Rūmī: “*Turhal yakınlarında yapılan savaşta Şattat'ın ordusuna yardıma gelen Rum komutan.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

'Irākī: “*Iraklı bir tabip.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Kāhū-yı Hindī: “*Kâfir askeri*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kaliyon-ı Rumî: “*Amasya savaşına katılan bir Rum komutan.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ḳālūn-ı Hindî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Köylüce: Şair adı (MN 4)

Mekhûl-i Dımışkî: “*Şam’da yetişen muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Mekhûl-i Şâmî: “*Mutasavvıf ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mızrâb-ı Havârizem: “*Ali bin Mızrab’ın babası, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu ile evlenmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mihayıl Rumî: “*Halkümbed Kalesi beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (bk. Mihayıl) (DN 1)

Mîlâz-ı Rûmî: “*Şemaseb’in pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Muḥammed b. Mahmûd-ı Şîrvânî: “*Tuhfe-i Muradi’nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥammed bin Maḥmûd Şîrvânî: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu’da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muḥammed b. Maḥmûd Şîrvânî: Kişi adı (MÜR 3)

Muḥammed Sinöbî: Şair adı (MN 1)

Mumlân-ı Havârizemî: “*Harezmli İslam komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 27)

Mûsâ Havârizmî: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Müheng-i Hindî: “*İstanbul’da nalbant.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 38)

Müncâyil Mağribî: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Naqqâş-ı Çîn: “*Maniheizm dininin kurucusu Maninin lakabı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Necmeddîn Semerkândî: Kişi adı (MÜR 1)

Nikola Rumî: “*Turhal'da Dânişmendlilere karşı savaşa katılan Hristiyan beyi.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Pîr-i Ken'ân: Hz. Yakup (ND 1)

Pîr-i Ken'ânî: “*Hz. Yakup*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Rûmî: Şair adı (MN 1)

Rûmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 9)

Selmân-ı Fârisî: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Sercâ'il-i Rûmî: “*Tariyun'un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sivasdos-ı Rumî: (bk. Sivasdos) (DN 1)

Süleymân-ı Anşâkî: “*Kayserin önemli beylerinden ve komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Şams-i Tabriz: Kişi adı (MTB 2)

4.1.9. HAYVAN ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI

Bilinen en eski geleneklerinden bir tanesi çocuğa belirli bir yaşa gelene kadar başardığı bir işe göre ad verilmesidir. EAT döneminde de bu geleneğe uygun olan bazı tespitler mevcuttur.

Ancak bu anlayışın dışında kişinin görünüşüne göre de hayvan adı kökenli adlar verilebilir. Tüm bunlarla birlikte kişiye, adı verilen hayvanın özellikleri geçeceği beklenir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

At Ağızlu Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Salur Kazan’ın Dayısı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Boğa: Hıtaý ülkesinin hükümdarı (HN 190)

Boğaç Beg: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğa Hân: Hıtaý ülkesinin hükümdarı (HN 78)

Boğa Hân: Hıtaý ülkesinin hükümdarı (HN 4)

Boğa Han: Hıtaý ülkesinin hükümdarı (HN 2)

Boğa Hân: Hıtaý ülkesinin hükümdarı (HN 3)

Boga Hân: Hıtaý ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boğa Hân: Hıtaý ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boz atlu: Baba İlyas (MK 5)

Boz Atlu Beyrek Beg: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boz Aygırlı (Bamsı) Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Boz Buraklı: Baba İlyas (MK 2)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Geyiklü Baba (Hasan): “*Bursa kurbinde Keşiş Dağı eteğinde, Orhan Gazi zamanında yaşayan bir erdir.*” (Timurtaş, Yunus Emre Divanı, 1972) (YED 2)

Kara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Koç Hüseyinoğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Koçoğlu: Koç Hüseyinoğlu (GSMH 2)

4.1.10. RENK ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde görünüş özelliklerine göre kişilere birtakım renk adları verilmiştir. Bu adlar bazen kişi adlarıyla birlikte kullanılırken bazen de doğrudan kişi adlarının yerine kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ağ Melik Çeşme: “Tekfur adı” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Akbıyık: Şair adı (MN 1)

Akkuş: “*Battal Gazi’nin kullandığı bir lakap.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ak Şemsed’din: (YİŞ 3)

Eylik Koca oğlu Saru Kılmaş: Kişi adı (KDK 1)

Kara: Siyah, Siyeh, Siyahî köle (HN 2)

Kara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Kara Budak: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 8)

Kara Burc: “*Trabzon beyi Puthil’in kuvveti ile meşhur askeri.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 16)

Karaca Beğ: Anadolu askeri beğlerbeyi (GSMH 13)

Karaca Beği: Anadolu beylerbeyi (GSMH 1)

Karaça Çoban: “*Salur Kazan’ın çobanı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Karaçuk Çoban: “*Salur Kazan’ın çobanı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 7)

Kara Çekür: Kişi adı (KDK 1)

Kara Göne: “*Salur Kazan’ın kardeşi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 25)

Kara Göne oğlu Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 4)

Kara Göne oğlu Deli Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 2)

Kara Göne oğlu Kara Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 3)

Ḳara Tekür: “*Tekfur adı.*”(Özçelik, 2016) (KDK 3)

Ḳara Tüken Melik: Kişi adı (KDK 2)

Kara Tigin: “Battal *Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, El Tigin’in kardeşi. Çankırı fatihlerindendir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 19)

Kara Togan: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatya’dan fetihler yapmak için çıkan, Sivas yakınlarında ikiye ayrılan ordunun İstanbul tarafına giden kısmında önemli şahsiyet. Tarihî kaynaklarda ismi Kara Tonga olarak geçmektedir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 6)

Ḳoñur Ḳoca (oğlu) Saru Çoban: “*Tepegöz’ün babası.*”(Özçelik, 2016) (KDK 1)

Şarı Ṭonlu Ḳız: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*”(Özçelik, 2016) (KDK 2)

Şarı Ṭonlu Ḳız: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*”(Özçelik, 2016) (KDK 3)

Şarı Ṭonlu Selcan Hatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*”(Özçelik, 2016) (KDK 5)

Şarı Ṭonlu Selcan Hatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*”(Özçelik, 2016) (KDK 2)

Sarıca: Topçubaşı (GSMH 1)

Şarimü’d-dīn Şaruca: Kişi adı (MK 1)

Saruca : Topçubaşı (GSMH 1)

Şaru Hacı: Kişi adı (MK 1)

Şaru Kulmaş: (bk. Eylik Ḳoca oğlu Saru Ḳulmaş) (KDK 1)

Siyāh: Köle adı (HN 46)

Siyeh: Siyah, köle adı (HN 1)

Şoğan Şaru: Kişi adı (KDK 1)

4.1.11. MESLEK ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT dönemindeki sosyal yapıya ışık tutan öğelerden biri de meslek adlarıdır. Meslek adları bu dönemde, kişi adlarına kaynaklık eden ifadelerden biridir. Tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Boyacıoğlu: Şair adı (AE 2)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Kapıcıbaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Kapucibaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Nişancı İbrâhîm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Oğçı: (bk. Eñse Koca oğlu Oğçı) (KDK 1)

Topcubaşı Saruca: Topçubaşı (bk. Sarıca) (GSMH 2)

4.1.12. ARAÇ ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde tespit edilen araç adları, kişi adlarıyla birlikte ya da doğrudan kişi adlarının yerine kullanılmıştır.

Baltaoğlu: Baltaoğlu Süleyman (GSMH 15)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Beg Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Hân Kazan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg*.” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 9)

Kazan: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 340)

Kazan Beg: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 43)

azan (Beg) oğlı Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

azan H  n: “*Kazan Bey, Ulaş oğlı Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (  z elik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

azan oğlı Uruz: (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 4)

Kılıç Aslan: “*I. Gıyaseddin Keyhusrev.*” (Demir, D  nişmend-n  me:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil   zellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ulaş oğlı azan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (  z elik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ulaş oğlı ř/Salur azan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (  z elik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 8)

4.2. YER ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.2.1. RENK ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI

EAT döneminde renk adları, görünüş özelliklerine göre yer adlarına temel oluşturmaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ağ a ala: “*Kars’ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindendir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Ağ a ala Sürmelü: (bk. Ağ a ala, Sürmelü) (KDK 2)

Ak Danışman: Yer adı (GSMH 1)

Akdeniz: (GSMH 1)

A  Hışar al’ası: Kale adı (KDK 1)

A  Saz: “*Arpaçayı’nın Aras Suyu’na karıştığı yerden yarım saat yukarısındaki yatağı boyunda, bugün “Ağ Kamışlık” denilen sazlık olmalıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Akça kızanlık: Dağ adı (GSMH 2)

A  aş: “*Çin’de yeşim çıkarılan bir ırmak*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ak Saça: “*Tiflis’in 150 km batısında, Kars’tan 115, Ardahan’dan 60, Türkiye’nin kuzeydoğu sınırından 12 km uzakta bulunan yer adı.*” (Kaçalın, 2017)

Ak Saça Kāl’ası: “*Sovyetler Birliği’nin Gürcistan Cumhuriyeti içinde olup bir Gürcü kalesidir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Akşehir: Akşehir (YİŞ 1)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Ala Tag: “*Ağrı*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ala Tağ: “*Ağrı Dağı*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 18)

Gökçe Deñiz: Gökçe Deniz (KDK 1)

Göksu: Yer adı (GSMH 4)

Karabag: “*Günümüzde Azerbaycan’a bağlı bölge.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Karaçuk: “*Diyarbakır yakınında Dicle Nehri boyunda Türklerin yaylak edindikleri bir dağın adı.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 3)

Kapulı Kāra Dervend: “*Kafkas Dağlarının Demir Kapı Derbendinden sonra ikinci ve daha uzun, aşılması güç ve çok taşlı, uçurumlu geçidi olan Tiflis’in kuzeyindeki Dar-Yal (Dar-Boğaz) kapısıdır.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Kāra Deñiz: Kara Deniz (KDK 2)

Kara deñiz: Karadeniz (KBD 1)

Karadeniz: Karadeniz (GSMH 3)

Kāra Dere: “*Gökçe Göl’ün fazla sularını Aras Nehri’ne boşaltan Zengi Su’nun eski adı.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Karahisar: “*Günümüzde Giresun iline bağlı Şebinkarahisar ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kārahişār: Yer adı (ŞD 1)

Karakuş: “*Çin’de yeşim çıkarılan bir ırmak*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Karakuş: “*Günümüzde Ordu iline bağlı Akkuş ilçesi.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Karakuş kal’ası: Günümüz’de Ordu iline bağlı Akkuş ilçesinde bulunan kale (DN 1)

Lācivert: “*Bedahşan hududunda Ükran ile Tümkan arasında laciverd madeni olan dağın adı.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Saruhan: Yer adı (GSMH 5)

Saruhan: Yer adı (DTAO 1)

4.2.2. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI

Yer adlarına kaynaklık eden kişi adları EAT döneminde birçok metinden tarama yöntemiyle elde edilmiştir. Bu kişi adlarının ise doğrudan bulunulan yöreye ad olarak verilmesi söz konusudur. Ancak bu kişiler ya bölgenin ilk kurucularıdır ya da o bölgeye hükümdarlık yapmış önemli birisidir. EAT döneminde bu kişi adlı yer adlarında kurucuların isminin genellikle korunduğu görülmektedir. Bunun yanında devirler değiştikçe konuşulan dil de değişeceğinden kişi adlarının, o dilin yapısına dönüştüğü görülmektedir. Ünlü dil bilimci Doğan AKSAN¹⁰¹ bu durumu dil karışımı olarak nitelendirmiştir. Elde edilen veriler sonucunda EAT dönemindeki hoşgörü ve bölgenin kurucusuna olan değer verme eğilimi rahatça gözlemlenmektedir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdü’l-mü’min şehri: Şehir adı (BN 1)

Antakiyye: Antakya (DN 1)

Antakīya: Antakya, “*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*” (Umar, 1993) (MÜR 1)

Antakīyya: Antakya (TM 3)

Başı Açuk Tıtyan: Başı Açuk Tıtyan Kal’ası (KDK 1)

¹⁰¹ “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Battal Gazi Mescidi: “*Dânişmend-nâme’de Sivas Kalesi içinde olduğu rivayet edilen cami.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Benî Süleym: “*Arabistan’da bir de?ne madeni*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Burışa: Bursa, “... *bu kenti Kroisos’a karşı savaştan (?) bir kral Prousius kurmuş.*” (Umar, 1993) (AD 1)

Bursa: Bursa (TM 2) (ND 1) (YİŞ 2) (GSMH 9) (ADD 1) (DTAO 2)

Bursâ: Bursa (MN 1)

Burusa: Bursa (YİŞ 6)

Cem-Âbâd: Yer adı (HN 13)

Cimşîdiyye: Yer adı (BN 1)

Ebu İshâkî: “*Nisabur’da pîruze madeni olan bir yer adı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Edirne: Edirne, “*Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, ‘Hadrianus’un Kenti’ anlamında görünür.*”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Edrene: Edirne (GSMH 74)

Edirne kapısı: Yer adı (GSMH 1)

Endrin: Edirne (GSMH 1)

Endrine: Edirne (GSMH 3)

İbni ‘Ömer: “*Arabistan’da madeni pa?zehrin kaynağı olan yerin adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

İskender Çeşmesi: “*İskender-i Yunanî’nin Zile’de yaptırdığı rivayet edilen çeşme.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳar‘-ı Ġâzî: “*Zümrüt madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḳal‘a Cebbâr: Cebbar Kalesi (MK 1)

İstanbul: İstanbul, “... ilkçağdaki adı Konstantinoupolis adı Rumca’da Konstantinoupoli’ye döndüğünden, Poli, bu adın kısaltılmışı olarak kullanılır.” (Umar, 1993) (GSMH 11)

İrân: İran (HN 8)

İrân: “İr’in ülkesi, Acemistan”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

İrân: İran (ŞD 1) (HN 8) (ND 1)

İstambul: (bk. İstanbul) (KDK 1)

İstanbul: (bk. İstanbul) (DN 14) (ŞEM 2) (GSMH 11) (BN 46) (KDK 1)

İskenderiye: İskenderiye (BN 1)

İskenderiyye: İskenderiye (TM 2)

İskenderûn: İskenderun (BN 5)

İslambol: (bk. İstanbul) (YİŞ 1)

İzinbol: İznebol, “İlkçağ kenti Zenonopolis/Zenopolis (Hellen dilinde; Zeno/Zenon’un kenti; sözü geçen kişi Bizans imparatorudur.)”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Kayserî: Kayseri, “... şimdi Kayseri. Kaisareia, Hellen dilinde Kaisar (=Caesar) Yurdu demektir. Bu adın, hangi Roma imparatorunun anısını yaşatmak için verildiği tartışmalıdır.”(Umar, 1993) (YED 2)

Kayseri: Kayseri (KBD 1)

Kayseriyye: “Kayseri”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Koştañtin: İstanbul (ŞEM 13)

Kostantiniyye: “İstanbul” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mesîh kal’ası: “Afyon kalesi” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Niksar: Tokat sınırlarında bir yer adı, “*Neokaisareia: Hellen dilinde Neo (=Yeni) öntakısıyla, Caesar/Kaisar (Roma imparatoru olan kişi kastediliyor) Yurdu anlamında Kaisareia’dan, ‘Caesar’ın Yeni Kenti*”(Umar, 1993) (DN 19)

‘Osmançuk: “*Çorum’a bağlı ilçe.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Saruhan: Manisa sınırları içinde yer adı (DTAO 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (ERD 1)

Seyyid Battal Gazi: “*Battal Gazi mescidi*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sikenderiyye: “*İskenderiyye*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Sivas: Sivas, “*Sebasteia: İl merkezi Sivas’ın eski adı. Hellen dilinde: ‘Sebastos (yani, Augustus, Roma imparatoru) Yurdu*”(Umar, 1993) (DN 16) (YED 1) (KBD 1) (DTAO 1)

Sīvās: Sivas (ŞD 1)

Sivās: Sivas (ND 1)

Sivas kal’ası: Sivas Kalesi (DN 9)

Siyāvuş Paşa Cami’i: Cami adı (GSMH 1)

Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlere göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Süleymānī: “*Lal madeni olan bir yer adı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

4.2.3. BÖLGENİN YAPISINA GÖRE VERİLEN YER ADLARI

Bir bölgenin görünüş ya da yapısal özellikleri, ad verme geleneği üzerinde etkili olmuştur. Bu adlandırma sisteminde bölgenin ve çevresinin bitki türleri,

akarsuları, konumu, görünüş özellikleri, yer altı zenginlikleri, toprak yapısı gibi faktörlere önemli rol oynamıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ağaç denizi: Su adı (GSMH 3)

Ağlağan: “*Bugünkü adlarıyla Akbaba-Loru-Penbek(Kara-Kilise) gibi üç bölgenin sınırını ayıran dağın adıdır.*”(Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ak Saz: “*Arpaçayı’nın Aras Suyu’na karıştığı yerden yarım saat yukarısındaki yatağı boyunda, bugün “Ağ Kamışlık” denilen sazlık olmalıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (KDK 1)

Aras: Aras Nehri, “*Arsa kök sözcüğü, Aras’ın çeşitlenmesidir ve Luwi dilinde ‘Akmak’ anlamına gelen Arsiya fiilinden türetilmiştir.*”(Umar, 1993) (AD 1) (ŞD 1) (ND 2) (KBD 2)

Bergama: “*İzmir iline bağlı ilçe merkezi*” (Özmen, 1984) “*Pergamon: Adın aslı, Luwi dilinde Parga-(u)ma ögelerinden türetilmiştir. ‘Yüksek Yerin Halkı’(nın kenti) anlamında Pargama’dır.*”(Umar, 1993) (ADD 1)

Büyük Kamçi suyu: Su adı (GSMH 1)

Biga: “*Çanakkale iline bağlı ilçe merkezi kasaba. Onun Biga adının aslı Pegai idi. Pegai, Hellen dilinde ve Rumcada a. Pınarlar, b. Pınar Halkı anlamlarına gelmektedir.*”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Çorum: Çorum, “*Adın kökeni Ermenice Dzorum (= Akım, akıntı)’dır. Adı oradan geçen Çorum Çayı’ndan gelir.*”(Umar, 1993) (DN 3)

Dağ: Balkanlar (GSMH 3)

Erciş: “*Ermeni ağzında Arceş. Van iline bağlıve Van Gölü’nün kuzey ucunda bulunan ilçe merkezi.Belki Bizanslıların göle verdiği ad, Arsissa, bu adla bağlantılıydı.Arsissa adının, Ars(a)-İssa, Akarsu-Kenti ögelerinden türetildiğini görmekteyiz.*”(Umar, 1993) (DN 1)

Erzincân: Erzincan, “*Arzan Can, adın Arap ağzındaki biçimidir. Sanıldığına göre bu ad, ilkçağ Ermeni dilinde ‘Kayalı, Taşlı’ demek olan Eriz sözcüğünden gelmektedir.*”(Umar, 1993) (TM 2) (ADD 1) (ŞD 1)

Erzincan: Erzincan (KBD 1)

Eski: Babaeski (GSMH 1)

Göksu: Yer adı (GSMH 4)

Gelibolu: Gelibolu, “*Hellen dilinde ‘Güzel Kent’*”(Umar, 1993) (YİŞ 2)

Gelibolu: Gelibolu (GSMH 3)

Gerede: “*Günümüzde Bolu’ya bağlı ilçe.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gerede: Gerede, “... *aslı kanımca Kra-(a)da, Doruk’lu ögelerinden türetilmiş Krada’dır.*”(Umar, 1993) (EM 1)

Germiyân: Kütahya ili ve yakın çevresi, “... *Germiyan adı, Farsçada ‘Ilıca’ anlamına gelen Germâ sözcüğünden, yine Farsçadaki çoğul üretme takısı –yân ile türetilmiştir, Ilıcalar anlamındadır...*”(Umar, 1993) (ŞEM 2) (ŞD 15) (HN 1)

Germiyan: Yer adı (DTAO 1)

Gül-şehir: “*Kırşehir-Nevşehir yolu üzerinde bir ilçe.*”(Tulum, 2017) (MK 1)

İncügiz: İncegiz köyü, İstanbul’da bir yer adı (GSMH 1)

Kerman köyü: *Yer adı, “Bolu ilinin Göynük ilçesine bağlı köy. Görünüşe bakılırsa adının aslı Bizans çağında Germanos, Anadolulu kültür çağında Germana yani Germa-(wa)na, Ilıca Ülkesi idi.*”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Keşmîr: Yer adı, “... *Güzel/Kutlu Gürsu ya da Kutlunun/Ana Tanrıçanın Gürsuyu anlamına geldiğini ...*”(Umar, 1993) (KBD 2)

Kös ova: Kosova, Köse ova (GSMH 1)

Kıbrıs: Kıbrıs, “*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra ögelerinden türetildiğini, ‘Güzel/Kutlu Gürsu’ ya da ‘Kutlu’nun, Ana Tanrıça’nın Gürsuyu’ anlamına geldiğini...*”(Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Kıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Kubrus: “*Kıbrıs*”(Akpınar, 2010) (TE 4)

Lârende: Karaman sınırları içinde yer adı, “*Luwi dilinde Lara-wanda, Kum-lu.*” (Umar, 1993) (ND 1)

Lârende: Yer adı (DTAO 1)

Limni: Limni Adası, “... *Kaya Halkı demek olduğunu, adanın kayalık yapısına işaret ettiğini sezebiliyoruz*”(Umar, 1993) (YİŞ 1)

Limnūs: (bk. Limni) (YİŞ 1)

Sınab: “*Sinop*” (Demir, 2002) “*Sinuwa: Sinop kentinin adının Hitit belgelerinde geçen biçimi. Sinuwa adının S(wa)-În(a)-uwa, ‘Güzel-balık-lık’ öğelerinden türetildiğini sanıyorum.*”(Umar, 1993) (DN 6)

Söğüd ili: Yer adı (DTAO 1)

Tanrıbunarı: Yer adı (GSMH 1)

Tarabilus: “*Trablusşam. Akdeniz kenarında Lübnan’da liman şehri.*” (Demir, 2002) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde ‘Üçlü Kent’, ‘Üç kentler birliği*”(Umar, 1993) (DN 1)

Tarabuzan: “*Trabzon*” (Demir, 2002) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde ‘Düzlüklü’ demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*”(Umar, 1993)(DN 12)

Ṭarsūs: “*Tarsus, günümüzde Mersin’e bağlı ilçe.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Bu ad Luwi dilinde ‘akarsu, ırmak’ anlamına gelen sözcüklerden Arsa ile türetilmiştir.*”(Umar, 1993)(BN 9)

Ṭırābulūs: “*Trablus*” (Argunşah, 1999) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde ‘Üçlü Kent’, ‘Üç kentler birliği*”(Umar, 1993) (TM 1)

Ṭırabuzan: “*Trabzon*” (Ergin, 1997) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde ‘Düzlüklü’ demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*”(Umar, 1993) (KDK 3)

Uzun bıñar: Yer adı (KDK 1)

4.2.4. ÇEVREDEKİ YAPILARDAN YARARLANILARAK VERİLEN YER ADLARI

Yer adı verme geleneğinde bölgedeki yapılar önemli bir etkindir. Bölgede bulunan köprü, set, ribat, ibadethane gibi unsurlar ve özellikle kaleler EAT dönemindeki sosyal yapıyı yansıtarak dönemin adlandırma geleneğini oldukça etkilemiştir.

Bu doğrultuda elde edilen veriler şu şekildedir:

Ak Hışar Kāl'ası: Yer adı (KDK 1)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Ağça Kala: “ *Kars'ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindendir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Ağça Kala Sürmelü: (bk. Ağça Kala, Sürmelü) (KDK 2)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Dimetoğa: “*Batı Trakya'da, Türkiye sınırına 5 km. uzaklıkta Yunanistan'a ait bir kasaba*” (Özmen, 1984) “*Adın aslı Didymoteikhon'dur. Hellen dilinde 'İkizhisar' demektir.*” (Umar, 1993) (ADD 1)

Eski hisar: Yer adı (GSMH 1)

Hisār: Yanbolu (GSMH 2)

Hisarlık: Yer adı (GSMH 1)

Karahisar: “*Günümüzde Giresun iline bağlı Şebinkarahisar ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Karaḥiṣār: Yer adı (ŞD 1)

Kirmān kāl'ası: “*İran'da eyalet ve kent*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Köprihisar: Yer adı (DTAO 1)

Midye: Trakya bölgesinde yer adı, “*Adının aslı Salm(a)-ud(a)-assa öğelerinden Salmudassa olsa gerek: Salma-hisarı-kenti.*” (Umar, 1993) (GSMH 2)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1) (ERD 1)

Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlere göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Turas kasrı: “*Turhal yakınlarında Dânişmend Gazi zamanında Harkil Zahid’in başrahip olduğu dini yer.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

4.2.5. DİNÎ TEMAYÜLLERİN ETKİSİYLE VERİLEN YER ADLARI

Kişi adlarıyla birlikte yer adı verme zihniyetini de etkileyen dinî temayüllerin verileri oldukça tespit edilmiştir. İslâmiyet öncesi dönemden gelen tanrıların adları, çağlar boyunca dil karışmasına¹⁰² uğrayarak günümüze kadar gelebilmiştir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Amasiye: Amasya, Ana Tanrıça’nın kenti “... *Ama Kenti*” (Umar, 1993) (KBD 1)

Amâsiye: Amasya (KBD 1)

Amâsiyye: Amasya (AD 1)

Amasiyye: Amasya (DN 24)

Amasiyye kal’ası: Amasya Kalesi (DN 1) Gümenek şehri: Tokat sınırları içinde bir yer, “... *Kuwa-(A)ma-(u),(wa)na ‘Kutlu Ananın Ülkesi’... aslında, Komana’dan bozma Gömene olmalıdır; sondaki -k, köyün küçüklüğünü belirtmek için ad’a eklenmiş takıdır.*” (Umar, 1993) (DN 1)

Amasiyye yazısı: Amasya Ovası (DN 2)

Amasiyye suyu: “*Yeşilirmek*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Amîk: Amik Gölü, “... *bu ad, ‘Ama (Ana Tanrıça) Halkı’nı belirtir.*” (Umar, 1993) (AD 1)

¹⁰² “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Beytu'llâh: “*Kâbe*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (TCE 1)

Beytullah: Kâbe (KK 1)

Beytu'llâh: Yer adı (ND 1)

Haç deyri: “*Tokat'ta olduğu rivayet edilen manastır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Ḳar‘-ı Ġâzî: “*Zümrüt madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kemah: “*Günümüzde Erzincan’a bağlı ilçe.*” (Demir, 2002) “*(Kamakha: Kemah’ın Roma ve Bizans çağlarındaki adları... Kamakh adı, Anadolulu Kama yani K(uwa)-Ama, Kutsal Ana adına, Ermenicenin, -halkı anlamında –ukh takısının kısaltılmışı –kh eklemekle oluşturulmuştur. ‘Kutsal Ananın Halkı’ demektir.*”(Umar, 1993) (DN 9)

Keşmîr: Yer adı, “*... Güzel/Kutlu Gürsu ya da Kutlunun/Ana Tanrıçanın Gürsuyu anlamına geldiğini ...*”(Umar, 1993) (KBD 2)

Kıbrıs: Kıbrıs, “*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra öğelerinden türetildiğini, ‘Güzel/Kutlu Gürsu’ ya da ‘Kutlu’nun, Ana Tanrıça’nın Gürsuyu’ anlamına geldiğini...*”(Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Kıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Kütahyye: Kütahya, “*Kotiaëion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen’lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin ‘-yeri’ anlamındaki takısı –eion vardır. Kök bölüm görünüşündeki Kotia’nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, ‘Kadys/Kotys tapkısının yeri’ anlamındadır.*”(Umar, 1993) (YİŞ 1)

Ḳubbetü'l-islâm: “*Peygamber’in amcası Hamza’nın türbesinin bulunduğu yere verilen ad.*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḳubrus: “*Kıbrıs*”(Akpınar, 2010) (TE 4)

Mağnissâ: Manisa, “*Magnesia:.. dolayısıyla ‘Ma yeri ülkesinin kenti’ anlamında Ma-k(a)-wan(a)-assa öğelerinden türetilme bir adla...*”(Umar, 1993) (MŞ 1)

Mağnisa: Manisa (YİŞ 2)

Manastır: Makedonya sınırları içinde şehir adı (GSMH 2)

Maraş: Maraş, “*Marass: Adın aslı görülüyor ki, Ma-(u)ra-(a)ssa, ‘Yüce Ma Kenti’dir.*” (Umar, 1993) (YED 1)

Mesîh kal‘ası: “*Afyon kalesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mihalıc: Bursa sınırları içindeki yer adı, “*Bu ad, (melek) Mikhail’in adına, -itis takısı eklenerek türetilmiştir. ‘Mikhail Yurdu’ demektir.*” (Umar, 1993) (GSMH 3)

Samsun: Samsun, “*Sampson adının öz biçimi Samissos’dan gelir. Samissos adı, yine hiç kuşkusuz, Sam(a)-issos, ‘Kutlu Ananın Kenti’ öğelerinden türetilmiştir.*” (Umar, 1993) (DN 7) (DTAO 1)

Semendire: Belgrad yakınlarında tarihsel bir yer adı, “*... Semendria adının aslının Samadra yani Sama-(A)dra ‘Kutsal Ananın –Erkeği’ iken Bizans çağında, adra bölümünün içine, nice başka örnekte olduğu gibi bir n sokuşturularak adın Samadra edildiğini ve buradan Semendria, Semendire adlarının çıktığını sanıyorum.*” (Umar, 1993) (GSMH 6)

Semendire kal‘ası: Kale adı (GSMH 1)

Semerband: Semerkant “*Marakanda: Semerkant’ın ilkçağdaki adı. Aslı Luwi dilinde de bulunan Ma- (u)ra-Kanda, ‘Yüce Ma’nın Kanda’sı’ öğelerinden türetilmiştir. Kanda, Ana Tanrıça Ma’nın erkeği olan baş tanrının sanı’dır.*” (Umar, 1993)(KBD 2)

Semerband: Semerkant (BN 1) (AD 1)

Tanrıburnu: Yer adı (GSMH 1)

Üsküdar: “*Üsküdar, İstanbul’un Anadolu yakasında yerleşim yeri.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra öğelerinden türetilmiştir. ‘(tanrı) Adra/Odra’nın Adası’, ‘(tanrı) Adra/Odra’nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir.*” (Umar, 1993)(BN 1)

4.2.6. KÖKEN ADLARINDAN OLUŞAN YER ADLARI

EAT döneminde ırk (soy) adları, yer adlarının oluşumunda kaynak öğelerdir. Bazen yalın halde bulunan soy ırk adları yer adı olarak kullanılırken bazen de ırk adlarına Farsça “+(X)stan” eki eklenmiştir.

Dönem metinlerinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Bulğar: “*Bulgaristan*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Bulğar: “*Bulgar milleti, Bulgaristan*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Bulğar: Bulgar, Bulgaristan (ND 1)

Ermeniyye: “*Ermenistan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (TM 1)

Firengistân: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Frengistân: Avrupa (GSMH 1)

Firengistan: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Frenk: Avrupa (GSMH 1)

Gürcistan: Gürcistan (DN 11) (DAH 1) (KDK 5)

Gürcistân: Gürcistan (BN 2)

Ḥıṭâyistân: “*Bir ülke*”(Kaymaz, 1989)(GN 1)

Hindistân: Hindistan (BN 7) (TE 1) (BH 1) (AD 1) (ND 2)

Hindūsitân: Hindistan (TM 20)

Hindūsitân: Hindistan (AD 1) (ŞD 1)

Hindustan: Hindistan (DN 1) (TM 3)

Hindüstân: Hindistan (YK 2) (MÜR 15) (HN 2) (KBD 2) (DTAO 1)

Hindustân: Hindistan (ŞEM 1) (HN 3) (KBD 3)

Hindüstân: Hindistan (AD 1)

Kıpçak ili: “*Kıpçak ili. 13. yüzyılda Türkistan’da, Altay Dağları’ndan Avrupa’nın ortalarından geçen Tuna Nehri’ne kadar uzayan geniş coğrafyaya verilen genel ad.*”

(Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Laz eli: Sırbistan (GSMH 3)

Türkistan: Türkistan (BN 1)

Türkistân: “*Türklerin ana yurdu olan Taşkent, Hive, Kırgız, Fergana, Buhara ve Semerkant’ı içine alan büyük bölge*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 4) (AD 1) (KDK 2)

Yūnān: Yunanistan (TM 1)

4.3. KÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.3.1. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI

EAT döneminde ataerkil yapıya kişi adlarından sonra kök adları da işaret etmektedir. Kişi adlarına nispet i (î)’si eklenerek, kesre-i izâfet yoluyla ya da ‘oğul’ sözcüğüyle yapılan kök adları dönem zihniyetindeki bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Abbāsîler: Abbasîler (TM 1)

Aḥmedî: Ahmedî (TE 2)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

Āl-i Büveyh: “*Büveyhoğulları, bir İran hanedanı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Āl-i ‘Osmān: “*Osmanlı sülalesi*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

‘Āl-i ‘Osmān: Kök adı (GSMH 2)

Āl-i Osman: Kök adı (DTAO 1)

Āl-i Osman: Kök adı (GSMH 1)

Āl-i ‘Osmān: Kök adı (GSMH 11)

Āl-i Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Āl-i Dāvūd: Kök adı (AD 1)

Bābekī: “*Babek’e bağlı olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Bayat: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Bayındır: Bir Oğuz boyu (KDK 66)

Benī ‘Abbās: “*Abbasiler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Benī Sāsān: “*Sasaniler*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Benī Seleme: “*Bir Arap kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Benī ūibe: “*Beni ūibe kavmi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Benī Ümeyye: “*Emeviler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bügdüz: “*Oğuzların Üç-ok kolundan bir boyun adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (KDK 1)

Ca‘ferī: Kök adı (ND 2) (KBD 2)

Cebbāri: “*Hız. Musa zamanında yaşamış bir kavmin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cimşidī: “*Cemşid’e ait*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Dāvūdī: Hz. Davud'a ait (AD 1)

Feriz Beğogulları: Kök adı (GSMH1)

Hāşimī: Kök adı (ND 2)

Hāşimī: Kök adı (ND 1)

Hayderī: Kök adı (KBD 3)

Hüseyinî: Hüseyin'e ait (ŞD 1) (ND 6)

İsevi: Kök adı (AD 1) (ŞD 2)

İsevi: “*Hız. İsa'ya ait*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İsevi: Kök adı (ND 1)

İsevi: Kök adı (ND 2)

Kayı: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Maḥmudîler: “*Gazneli Türk devletinin hükümdarı Sultan Mahmud'un soyundan gelenler*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mâlikî: “*İmam Malik mezhebinden olan*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 1)

Mervânî: “*Bir tarikat.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mervanîler: “*Abbasîlerin Mervan koluna mensup olanlar.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Mesih Dini: “*Hristiyanlık*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Mevlevî: Mevlevi (KBD 2)

Muḥammedî: “*Hız. Muhammed'e ait*”(Argunşah, 1999) (TM 1) (ŞD 4) (YİŞ 1) (ND 1)

Muhammedî: Kök adı (GSMH 1)

Mūsavî: “*Yahudi*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Müsevi: Musevi, Yahudi (ŞD 2)

Oğuz: Oğuz kavmi, Oğuz ülkesi (KDK 183)

Oğuz: Oğuz Kavmi (DTAO 1)

Osḡmânî: “*Osmanlıya ait*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

Osmânîler: Kök adı (GSMH 1)

Osmâni(ler): Osmanlılar (DTAO 3)

Osmanlar: Kök adı (DTAO 1)

Osmanoğlanları: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 34)

Osmānoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmānoğulları: “*Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazi...*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ömer Fārūḳî: Hz. Ömer’e ait (HN 1)

Rüstemi: Rüstem’e ait (DTAO 1)

Salur/Şalur: Oğuz boylarından biri (KDK 2)

Sāsānī: “*Sāsān’a ve devletine mensup*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Selçūk: Kök adı (MK 3)

Selçukiler: Selçuklular (DN 2)

Selçuḳīler: Selçuklular (TM 1)

Süleymānī: Kök adı (MÜR 1) (MK 2)

Süleymānī: Kök adı (KBD 1)

Süleymānī: Kök adı (ND 2)

Şāfi: Kök adı (AK 1)

Taş Oğuz: Dış Oğuz (KDK 23)

Turgut: Kök adı (DTAO 1)

4.3.2. YER ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI

Kök adı verme geleneğinde etkili olan faktörlerden biri de kişinin doğduğu ya da yaşadığı bölgeye duyduğu bağlılıktır. Nispet i (î)'si, izâfet kesresi ve Türkçe '+l(X)' yapım eki bu adların oluşumunda önemli rol oynamaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Adenî: Kök adı (MÜR 1)

Bâbilî: Babil’e ait (KBD 1)

Bağdâdî: Kök adı (HN 1)

Bağdadî: Kök adı (YİŞ 2)

Benî İsrâ’îl: “*İsrail oğulları, Yahûdiler*”(Yavuz, 1991) (KK 1) (MR 28)

Beni İsrail: “*İsrail oğulları*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Beni İsrail: Kök adı (DTAO 2)

Benî İsrâîl: “*İsrailoğulları*”(Akpınar, 2010) (TCE 2)

Ben-i isrâîl: Kök adı (YİŞ 2)

Berberî: Kök adı (ND 1)

Berberiyye: “*Berber kavmine mensup olan*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Çînî: Çin’e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

Çorumlu: Çorum’a mensup (DN 1) (DN 220a/15)

Dehrî: Kök adı (ERD 1)

Dımışkî: Kök adı (HN 1)

Dımışkî: Kök adı (HN 1)

Dimişki: Kök adı (HN 1)

Geylânî: Geylan şehrine ait (ERD 3)

Ḥabeṣî: Kök adı (MÜR 3) (ŞD 1)

Ḥabeṣî: Kök adı (ND 1)

Habeṣî: Kök adı (KBD 3)

Hatayî: Hıtai (DAH 1)

Ḥ'avārizmî: “*Harezmlî*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ḥayberî: “*Hayberli*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Ḥıṭâyî: “*Çin'in kuzey bölgesine ait olan*” (Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 4)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 1)

Ḥıṭâyî: “*Çin'in kuzey bölgesinden olan kimse*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtai: Kök adı (DAH 1)

Ḥıṭâyî: “*Çin'in kuzey bölgesine ait olan*” (Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 4)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 1)

Ḥıṭâyî: “*Çin'in kuzey bölgesinden olan kimse*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtai: Kök adı (DAH 1)

Hindüstânî: Hindistana ait (TE 1)

Horasânî: Kök adı (MÜR 1)

Ḥorāsānîler: “*Horasanlılar*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥorāsānîler: Horasaniler (KK 1)

Horezmî: “*Harezmi'de yaşayan Türkler*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Horezmîyân: “*Harezmliler, Harezmi’de yaşayan Türkler*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ḥutenî: Hutanlı (ADD 1)

‘Irakîler: Iraklılar (TM 1)

‘Irakî: Kök adı (MÜR 5)

‘Irākî: Kök adı (ND 1)

Isfahānî: Kök adı (MÜR 6)

Īsfahānî: Kök adı (MÜR 1)

İzniķî: Kök adı (ERD 2)

Karamanlu: Karamanlı (DTAO 1)

Kaşānî: İranda bir şehre ait (MÜR 2)

Ken‘ānî: Kenan şehrine ait, Kenanlı(DD 1)

Keşmîrî: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ŞD 1)

Ḳımārî: “*Hindistan’da Kımar şehri ile ilgi*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Kirmānî: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (TE 1) (MÜR 10)

Kirmānî: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (KBD 2)

Kişmîrî: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ADD 1)

Mağribî: “*Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika halkından olan kimse.*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MÜR 1)

Māverāü’n-nehrîler: “*Maveraünnehir bölgesinde yaşayanlar*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mevlevî: Mevlevi (KBD 2)

Mıṣrî: Mısır’a ait, mısırlı (TE 2) (ADD 4) (MÜR 11)

Mısrî: Kök adı (ND 1)

Mıṣrî: Kök adı (HN 1) (YİŞ 1)

Mısrî: Kök adı (KBD 2)

Mısrîler: Mısır'a ait olanlar, Mısırlılar (TM 2)

Mısrılı: Mısırlı (KEMŞ 2)

Rûmî: “*Rum ülkesinden, Anadolulu*”(Akpınar, 2010) (TE 17) (ADD 4) (HN 1)

Rumî: “*Rum diyarına mensup, Anadolulu*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 7)

Rûmî: Rum'a ait (DN 30)

Rûmî: Kök adı (DAH 1)

Rûmî: “*Anadolu'ya mensup.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (MÜR 3) (YİŞ 11)

Rumîler: “*Anadolu'da yaşayan Bizans ve diğer Hristiyan dinine mensup olan insanlar.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 25)

Rûmîler: “*Anadolu halkı*”(Yavuzarslan, 2002) (TM 2)

Sıfâhânî: Kök adı (ND 1)

Şîni: “*Çinli*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Şîni: Çin'e ait (SUL 1)

Şâmî: Şam'a ait, Şamlı (TE 2) (MÜR 2) (YİŞ 1)

Şîrâzî: Şiraz'a ait, Şirazlı (KBD 1)

‘Ummânî: Kök adı (AD 2)

‘Ummânî: Kök adı (DD 1)

Yemânî: Yemen ülkesine ait, Yemenli (SUL 1) (ADD 1) (KBD 2)

Yemenî: Yemen ülkesine ait, Yemenli (TE 5) (MÜR 3) (KBD 1)

4.3.3. NİSPET İ (Î)'Sİ İLE KURULAN KÖK ADLARI

EAT dönemindeki kök adlarında nispet î'sinin kullanımının yoğunluğu dikkat çekmektedir. Genellikle soy adlarına, kişi adlarına, yer adlarına gelerek kök adı oluşturan bu unsur pratik olma noktasında oldukça önemlidir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Abbāsîler: Abbasîler (TM 1)

‘Adenî: Kök adı (MÜR 1)

Aḥmedî: Ahmedî (TE 2)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

‘Arabi/‘arabî: Arapça, Arap’a ait (SUL 3)

‘Arabî: “*Arapça*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Arabî: “*Araba ait*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

‘Arabî: Kök adı (ND 1)

‘Arabî/ A‘râbî: Arabî, Arap (BH 8)

‘Arabî: Kök adı (MÜR 2)

Bâbilî: Babil’e ait (KBD 1)

Bâbekî: “*Babek’e bağlı olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Bağdâdî: Kök adı (HN 1)

Bağdadî: Kök adı (YİŞ 2)

Bârsî: “*Farsi*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Berberî: Kök adı (ND 1)

Ca‘ferî: Kök adı (ND 2) (KBD 2)

Cebbāri: “*Hız. Musa zamanında yaşamış bir kavmin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cimşidî: “*Cemşid’e ait*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Çinî: Çin’e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

Dāvūdî: Hz. Davud'a ait (AD 1)

Dehrî: Kök adı (ERD 1)

Dımışkî: Kök adı (HN 1)

Dımışkî: Kök adı (HN 1)

Dimişki: Kök adı (HN 1)

Enşārî: “*Hız. Peygamber’e ve muhacirlere yardımcı olan Medineli Müslümanlar*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ermenî: Ermeni (GN 1) (TM 2) (MK 2)

Ermenî: Kil-i ermeni (YİŞ 32)

Ermeni: Ermeni (ŞEM 2)

Ermini: Ermeni (BH 1)

Fārîsî: “*İran halkından olan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Fārîsî: Kök adı (KBD 1)

Fārîsî: “*Farsça, İranla ilgili olan*” (Akpınar, 2010) (TE 7)

Farisî: Kök adı (MÜR 3)

Farsi: Kök adı (MÜR 5)

Fārîsî: “*Farsça*” (Argunşah, 1999) (TM 19)

Fārîsî: “*Farsa ait*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Geylānî: Geylan şehrine ait (ERD 3)

Habeşî: Kök adı (MÜR 3) (ŞD 1)

Habeşî: Kök adı (ND 1)

Habeşî: Kök adı (KBD 3)

Hâricî: “İslamiyet’te görülen bozuk fırkalardan birisidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hâricîler: “Hz. Ali’ye isyan eden cemaat fertlerinden her biri.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hâşimî: Kök adı (ND 2)

Hâşimî: Kök adı (ND 1)

Hatayî: Hıtayî (DAH 1)

Hayberî: “Hayberli” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Hayderî: Kök adı (KBD 3)

Hıtâyî: “Çin’in kuzey bölgesine ait olan” (Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Hıtâyî: Kök adı (HN 4)

Hıtâyî: Kök adı (HN 1)

Hıtâyî: “Çin’in kuzey bölgesinden olan kimse” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtayî: Kök adı (DAH 1)

Hıtâyî: “Çin’in kuzey bölgesine ait olan” (Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Hıtâyî: Kök adı (HN 4)

Hıtâyî: Kök adı (HN 1)

Hıtâyî: “Çin’in kuzey bölgesinden olan kimse” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtayî: Kök adı (DAH 1)

Hindüstânî: Hindistana ait (TE 1)

Horasânî: Kök adı (MÜR 1)

Horāsānîler: “Horasanlılar” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥorāsānīler: Horasaniler (KK 1)

Horezmî: “*Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Horezmîyân: “*Harezmîler, Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ḥutenî: Hutanlı (ADD 1)

Ḥüseynî: Hüseyin’e ait (ŞD 1) (ND 6)

‘İraqîler: Iraklılar (TM 1)

‘İrakî: Kök adı (MÜR 5)

‘İrâkî: Kök adı (ND 1)

İsfahānî: Kök adı (MÜR 6)

‘İsfahānî: Kök adı (MÜR 1)

İrmenî: Kök adı (MÜR 22)

‘İsevi: Kök adı (AD 1) (ŞD 2)

‘İsevi: “*Hiz. İsa’ya ait*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘İsevi: Kök adı (ND 1)

‘İsevi: Kök adı (ND 2)

Ḳaderî: “*Kaderiyye mezhebinden olan.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳaderî: Kök adı (ERD 1)

Ḳalenderî: Kök adı (ND 1)

Kalenderî: Kök adı (KBD 2)

Kaşānî: İranda bir şehire ait (MÜR 2)

Ken‘ānî: Kenan şehrine ait, Kenanlı (DD 1)

Keşmirî: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ŞD 1)

Ḳıṃārī: “*Hindistan’da Kımar şehri ile ilgi*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Kirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (TE 1) (MÜR 10)

Kirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (KBD 2)

Kiṣmīrī: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ADD 1)

Lāhūtī: Tanrısal (ERD1)

Mağribī: “*Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika halkından olan kimse.*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MÜR 1)

Maḥmudīler: “*Gazneli Türk devletinin hükümdarı Sultan Mahmud’un soyundan gelenler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mālīkī: “*İmam Malik mezhebinden olan*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 1)

Māverāü’n-nehrīler: “*Maveraünnehir bölgesinde yaşayanlar*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mecūsī: “*Ateşe tapan kimse veya Mecūs dinine mensup*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Mecūsī: Ateşe tapanlar (MR 2)

Mecūsī (bk. Mecūsī) (MR 1)

Mervānī: “*Bir tarikat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mervanīler: “*Abbasîlerin Mervan koluna mensup olanlar.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Mısrī: Mısır’a ait, mısırlı (TE 2) (ADD 4) (MÜR 11)

Mısrī: Kök adı (ND 1)

Mısrī: Kök adı (HN 1) (YİŞ 1)

Mısrī: Kök adı (KBD 2)

Mısrīler: Mısır’a ait olanlar, Mısırlılar (TM 2)

Muhammedî: “*Hız. Muhammed’e ait*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ŞD 4) (YİŞ 1) (ND 1)

Muhammedî: Kök adı (GSMH 1)

Mûsavî: “*Yahudî*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mûsevî: Musevi, Yahudi (ŞD 2)

‘Osmânî: “*Osmanlıya ait*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

Osmânîler: Kök adı (GSMH 1)

Osmânî(ler): Osmanlılar (DTAO 3)

‘Ömer Fârûkî: Hz. Ömer’e ait (HN 1)

Pârisî: “*Farsça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pârisî: Kök adı (HN 1)

Parsi: “*Farsça*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Pârsice: “*Farsça*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 9)

Pehlevîyanca: Kök adı (MÜR 1)

Rûmî: “*Rum ülkesinden, Anadolu*” (Akpınar, 2010) (TE 17) (ADD 4) (HN 1)

Rumî: “*Rum diyarına mensup, Anadolu*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 7)

Rûmî: Rum’a ait (DN 30)

Rûmî: Kök adı (DAH 1)

Rûmî: “*Anadolu’ya mensup.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (MÜR 3) (YİŞ 11)

Rumîler: “*Anadolu’da yaşayan Bizans ve diğer Hristiyan dinine mensup olan insanlar.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 25)

Rûmîler: “*Anadolu halkı*” (Yavuzarslan, 2002) (TM 2)

Rüstemi: Rüstem’e ait (DTAO 1)

Sāsānī: “*Sāsān’a ve devletine mensup*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Selçukiler: Selçuklular (DN 2)

Selçukîler: Selçuklular (TM 1)

Sıfāhānī: Kök adı (ND 1)

Şīnī: “*Çinli*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Şinī: Çin’e ait (SUL 1)

Süleymānī: Kök adı (MÜR 1) (MK 2)

Süleymānī: Kök adı (KBD 1)

Süleymānī: Kök adı (ND 2)

Şāmī: Şam’a ait, Şamlı (TE 2) (MÜR 2) (YİŞ 1)

Şirāzī: Şiraz’a ait, Şirazlı (KBD 1)

‘Ummānī: Kök adı (AD 2)

‘Ummānī: Kök adı (DD 1)

Yemānī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (SUL 1) (ADD 1) (KBD 2)

Yemenī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (TE 5) (MÜR 3) (KBD 1)

4.3.4. KÖK ADLARINDAN OLUŞAN DİL ADLARI

Kök adları içinde değerlendirilen dil adları, genellikle ırk (soy) bildiren ifadelerle kurulmuştur. Bu adların oluşumunda Farsça nispet î’si ve Türkçe ‘+ce, +ca’ eki etili olmuştur.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Acemce: “*Farsça, Acemce*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

‘Arabca: Arapça (MR 1) (TM 1) (YK 1)

‘Ārabca: Arapça (YİŞ 27)

‘Arabça: Arapça (BH 1)

‘ Arab dili: Arapça (DN 1) (DN 93a/4)

‘ Arabî: “*Arapça*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘ Arabî/‘ arabî: Arapça, Arap’a ait (SUL 3)

Fârisî: “*Farsça, İranla ilgili olan*”(Akpınar, 2010) (TE 7)

Fârsî: “*Farsça*”(Argunşah, 1999) (TM 19)

İbrânîçe: İbranice (BH 1)

Pârisî: “*Farsça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pârisî: Kök adı (HN 1)

Parsî: “*Farsça*”(Kaymaz, 1989) (GN 1)

Pârsîce: “*Farsça*”(Küçüker, 1994) (YİŞ 9)

Pehlevîyanca: Kök adı (MÜR 1)

Rûmca: Rumca (YİŞ 1)

Rum dili: Rumca (DN 11)

Rum hattı: Rumca (DN 1)

Süryânîçe: “*Süryani dilince*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ṭat Dili: Dil adı (HN 2)

Tâziçe: “*Arapça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Türkce: Türkçe (YİŞ 62) (KBD 1) (MK 1)

Türkçe: Türkçe (HN 1) (SVTM 2) (BH 3)

Türkî: “*Türkçe*”(Yavuz, 1991) (KK 4) (ND 4) (HN 3) (ŞD 1) (BŞN 2) (KBD 15) (MR 1) (TE 1)

Türki: Kök adı (HN 1)

Türkî: Türkçe (DN 1)

Türkîce: Türkçe (DN 1)

Yunanîce: Yunanca (MÜR 2)

4.4. MÎT ADLARININ (MÎTONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ

4.4.1. ALLAH (TANRI)'IN İSİMLERİ

EAT dönemi telif eserlerinde Tanrı (Allah)'ın isim ve sıfatları yoğun olarak mevcuttur ve dinin bu dönem üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte daha önce de değinildiği üzere dinî temayüllerin etkisiyle bu adlar; kişi adları, yer adları gibi özel ad alanlarına kaynaklık etmektedir:

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Aḥad: Tanrı (AK 1) (GN 1) (AD 2) (MK 2)

Aḥed: Tanrı (BH 2)

‘Alîm: Tanrı (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (AD 1) (ŞD 1) (HN 1)

‘Alîm: Mit adı (KBD 1)

Alîm: Mit adı (HRN 1)

‘Ālim-i Ġayb: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-Esrār: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-ġayb: Allah (ND 1)

‘Ālimü'l-Ġuyub: Allah (AD 1)

Allah: Tanrı (AE 4) (YK 3) (VHM 1) (RN 1) (KK 77) (ŞHŞ 3) (MRN 9) (DAH 2) (ŞEM 1) (GN 36) (TE 7) (MÜR 1) (AD 3) (YED 75) (KDK 55) (MK 25) (ND 1) (KBD 1) (YİŞ 14) (ERD 3) (GSMH 1)

Allāh: Tanrı (AK 3) (KAE 1) (KEMŞ 11) (KD 2) (FN 5) (TM 11) (DD 1) (BH 6) (ŞD 8) (ND 51) (AİM 2) (KBD 23) (ERD 18) (GSMH 42) (DN 62)

Allah/Allāh: Tanrı (HN 34)

Allah Tanrı (DSM 1)

‘Azîm: Allah (AK 1) (KAE 1)

Azîm: Allah (DAH 1)

‘Azîz: Allah (FN 5)

Bâr: Allah (TE 1) (BH 4) (AD1) (MK 3) (HRN 1)

Bar: Tanrı (DN 2)

Bârî: Allah (KK 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (BH 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (HN 3) (KBD 1) (YİŞ 1)

Bâri: Allah (TM 2) (DD 2)

Bârî: Tanrı (DN 3)

Başar: Allah (DD 1)

Başîr: Allah (AE 1) (GN 1) (DD 1) (MK1)

Bennâ: Allah (GN 10)

Bî-niyâz: Tanrı (BH 2)

Bir: “*Allah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (DN 2)

Celâl: Tanrı (GN 1) (YED 2)

Celîl: Tanrı (GN 17)

Celîl: Tanrı (AK 1) (FN 1) (ADD 1) (BH 1) (MK 2)

Celîl: Allah (VHM 5)

Cemîl: Allah (DN 1)

Çalab: Tanrı (AK 1) (VHM 1) (APŞ 2) (YED 26) (ŞD 1) (MK 22) (ND 1) (AİM 3) (KBD 9) (ERD 1)

Çalâb: Tanrı (FN 1)

Çalap/Çalab: Tanrı (DN 14) (ŞHŞ 3) (HN 44)

Çalabı: Tanrı (BH 3)

Çalap: Tanrı (HRN 1) (VHM 3) (KEMŞ 6) (KK 2) (MRN 3) (DAH 1) (GN 46) (DD 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 37) (KDK 1) (ND 1) (KBD 8) (ERD 3) (BH ?)

Çeleb: Tanrı (FN 9)

Çeleb/Çelep: Tanrı (MTB 2)

Çelep: Tanrı (ÇN 1) (VH 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1)

Deyyān: Tanrı (BH 3) (YED 1) (MK 3) (HN1)

Ebed: Tanrı (DN 1)

Eḥad: Tanrı (ND 3)

Eḥad: Allah (DN 1)

Evvelü'l-Fikr: Tanrı (AD 1)

Ferd: Tanrı (ÇN 1) (HRN 1) (VHM 2) (BH 1) (HN 2) (ND 1) (KBD 1)

Fettāḥ: Allah (MK 4)

Fettāḥ: Allah (ERD 1)

Fettāḥ: Allah (DN 1)

Ġaffār: Allah (AE 1) (BH 2) (AD 1) (HN 1) (ERD 2)

Ġāfir: Allah (AD 1) (MK 6)

Ġafur: Allah (GN 2)

Ġafūr: Allah (AK 1) (KAE 1) (AD 2)

Ġafūr: Allah (DN 1)

Ġānī: Allah (KD 1)

Ġānī: Allah (HK 1) (VHM 3) (MK 12) (DN 3)

Ġānī: Allah (AK 6) (YED 8) (AİM 1) (ERD 1)

Ġānī: Allah (MRN 1)

Girdigār: Allah (DN 2)

Girdigār: Tanrı (DTAO 1)

Ġufrān: Allah (HN 1)

Gufrân: Allah (YED 3)

Ḥabir: Allah (GN 1)

Hādî: Allah (HN 1)

Ḥaḵ(ḵ): Tanrı (ÇN 5) (VH 2) (DSM 2) (AE 2) (HK 2) (AK 13) (TCE 22) (SVTM 18) (HRN 1) (KAE 6) (VHM 21) (APŞ 19) (KEMŞ 20) (RN 24) (KK 141) (ŞHŞ 6) (MRN 51) (DAH 18) (KD 7) (FN 26) (GN 12) (TE 31) (TM 8) (DD 12) (ADD ?) (BH ?) (AD 2) (YED 317) (ŞD 49) (KDK 19) (MK ?) (HN 130) (ND 714) (AİM 12) (KBD 31) (YİŞ 4) (ERD 124) (DN 21)

Hak(k): Tanrı (DTAO 22)

Ḥaḵ(ḵ): Tanrı (ND 25)

Hak(k): Tanrı (GSMH 14)

Ḥaḵḵ: Tanrı (ND 1)

Ḥāk: Tanrı (KBD 1)

Hak: Tanrı (KBD 5)

Hak: Tanrı (HN 1)

Ḥaḵ: Tanrı (HN 1)

Ḥākim: Tanrı (DN 2)

Ḥakim: Allah (AE 1)

Ḥakīm: Allah (KAE 1) (GN 8) (DD 1) (MK 8)

Hakīm: Allah (HN 1)

Ḥākim-i muṭlaḵ: Allah. (KK 1)

Ḥalīm: Allah (KK 1)

Ḥalīm: Allah (DN 1)

Ḥannān: Allah (AK 2) (BH 1) (ND 2)

Hannān: Allah (KBD 1)

Ḥay(y): Tanrı (ÇN 1) (KEMŞ 1) (GN 1) (TE 2) (BH 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 5) (MK 8) (HN 3) (ND 9) (AİM 1) (DN 5)

Hayy: Tanrı (GSMH 1)

Ḥayy: Tanrı (KBD 1)

Hayy: Tanrı (SVTM 1)

Hay(y): Tanrı (HRN 2) (RN 1)

Ḥilm: “*Allahu taâlâ’nın sıfatlarındandır.*” (Yavuz, 1991) (KK 8)

Ḥoca: Allah (AİM 5)

Hû: Allah (VHM 2) (YED 5)

Ḥudâ/Ḥudâ/Hudâ: Allah (HN 24)

Ḥudâ: Allah (AE 1) (ŞEM 3) (VHM 3) (KEMŞ 1) (RN 1) (FN 2) (DD 5) (ADD 9) (YED 1) (ŞD 2) (MK 23) (ND 33) (KBD 2) (DN 11)

Ḥudâ: Allah (ND 1)

Hudâ: Allah (GSMH 5)

Hudâ: Allah (DD 1)

Ḥudâ: Allah (KK 4) (AİM 2)

Ḥudâvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1) (ŞD 2) (ND 1) (KBD 1)

Hudavend: Allah (DAH 1)

Ḥudâvend: Tanrı (KEMŞ 1)

Ḥudâvend: Allah (BH 3)

Ḥudâvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1)

Ḥudāvend/Ḥudavend: Allah (HN 11)

Hudāvend: Allah (HN 1)

Hūdī: Allah (TE 1)

Ḥuzā: Allah (VHM 6) (CC 35) (TE 2) (BH 1) (ŞD 3)

Ḥuzā: Allah (KBD 1)

Ḥuzāy: Allah (BH 1)

Huza: Allah (DAH 4)

Ḥuzāvend: Allah (VHM 1) (TE 4) (BH 12)

Ḥuzavend: Tanrı, Allah (CC 3)

Hüdā: Tanrı (GSMH 1)

Ḥüdā: Tanrı (AD 1) (ERD 4)

Ḥüḍā: Tanrı (AD 1)

Ḥüdā: Tanrı (KBD 2)

Hüdā: Tanrı, Allah (AK 2)

Ḥüḍāvend: Allah (AD 4)

Hüdā: Allah (ERD 1)

Hüza: Allah (DAH 1)

Irahman: Rahman, Tanrı (YED 1)

İzed: Tanrı (BH 1)

İzi: Tanrı (BH 4)

İzid: Allah (TM 1)

Ḳadīm: Allah (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (RN 4) (FN 2) (GN 5) (AD 3) (YED 2) (MK 6) (HN 1)

Ḳadīm: Allah (TCE 5)

Kadīm: Allah (HRN 1) (DAH 2)

Kadır: Allah (APŞ 1)

Ḳādir: Allah (AE 1) (BH 11) (AD 1) (YED 6) (ŞD 1) (KDK 33) (MK 11) (HN 3) (ND 2) (AİM 1) (DN 8)

Kadīr: Allah (RN 1)

Ḳadir: Allah (ŞEM 2) (HN 1)

Ḳaḥḥār: Tanrı (HN 2)

Kahhâr: Tanrı (APŞ 1)

Ḳahhâr: Tanrı (ND 2)

Ḳahhâr: Allah (BH 1) (KDK 1) (MK 1)

Kār-sāz: Tanrı (GN 2)

Ḳassām-ı Ezel: Allah (AD 1)

Ḳaviyy: Allah (AE 1) (MK 3)

Ḳayyum: Allah (AE 1)

Kayyûm: Allah (RN 1)

Ḳayyûm: Allah (TE 1) (AD 1) (YED 1) (MK 5) (HN 2) (ND 1) (DN 2)

Kayyûm: Allah (KBD 1)

Kefûr: Allah (MK 1)

Kerīm: Allah (AE 1) (AK 1) (SVTM 1) (RN 1) (FN 2) (GN 13) (AD 1) (YED 4) (MK 18) (HN 3) (ND 1)

Kerīm: Allah (GSMH 3)

Kerīm: Allah (DN 6)

Kerim: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (DAH 7)

Kerīm: Tanrı (VHM 3)

Kirdgār: Allah (VHM 2) (DD 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 3)

Kirdigār: Allah (DD 3) (BH 1) (AD 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1)

Ḳuddūs: Allah (HK 1) (MK 1)

Lāh: Tanrı (BH 1)

Lāṭīf: Allah (SUL 1)

Laṭīf: Allah (BH 4) (AD 1) (MK 3)

Ma‘būd: Allah (TCE 1) (AD 1) (MK 4) (HN 1) (DN 2)

Ma‘bud: Tanrı (BH 1) (KDK 1)

Mācid: Allah (MK 1)

Mācid: Allah (TE 2)

Mecīd: Allah (AK 2) (AD 1)

Melik: Allah (TE 2)

Mennān: Allah (YED 1) (MK 1) (KBD 1)

Mennān: Allah (ND 2)

Metīn: Allah (MK 1)

Mevlā: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (TE 2) (YED 2) (ŞD 1) (ERD 6) (DN 1)

Mevlā, Mevlī: Tanrı (BH 19)

Mevlī: Allah (ŞD 1) (MK 19)

Muḥtār: Allah (HN 1)

Müheymin: Allah (MK 2)

Münezzilü’l-berekāt: Allah (ŞD 1)

Müsebbibü’l-esbāb: Allah (ŞD 1)

Nafi‘: Tanrı (DN 1)

Nārīnūr: Tanrı (DN 18)

Narinur: Tanrı (GSMH 1)

Naḳḳāş-ı Ezel: Allah (AD 2)

Narnur: Tanrı (GSMH 18)

Naşîr: Allah (AE 1)

Nūr: Allah (HN 2)

Perverdigār: Allah (VHM 3)

Perverdigār: Allah (TCE 1) (AD 2) (HN 2) (AİM 1)

Perverdigār: Allah (GSMH 2)

Perverdigār: Allah (KK 1) (ŞEM 1)

Rab(b): Allah (AK 1) (TCE 1) (HRN 1) (VHM 4) (RN 1) (KK 2) (MRN 1) (FN 5) (DD 6) (BH 8) (YED 10) (ŞD 26) (KDK 4) (MK 1) (HN 11) (ND 88) (AİM 3) (KBD 13) (ERD 5) (DN 6) (GSMH 7)

Rabbü'l-celîl: Allah (AK 1)

Rabbe'l-enām: Allah (FN 1)

Rabbü'l-erbâb: *“Sahiplerin sahibi olan Allah”* (Yavuz, 1991) (KK 1)

Rabbü'l-enām: Allah (FN 1)

Rabbü'l-menûn: Allah (AK 1)

Raḥim: Allah (AE 1)

Rahîm: Allah (KAE 1)

Raḥîm: Allah (AK 2) (KK 1) (GN 6) (AD 1) (YED 6) (ŞD 4) (MK 7) (HN 2) (ND 2) (AİM 1)

Rahîm: Allah (GSMH 3)

Rahîm: Allah (KBD 1)

Raḥīm: Allah (VHM 4)

Rahîm: Allah (DAH 1)

Raḥmān: Tanrı, Allah (ÇN 1) (SVTM 1) (GN 3) (TE 2) (BH 12) (AD 2) (YED 11) (ŞD 6) (MK 4) (HN 4) (ND 78) (ERD 5) (DN 1)

Raḥmān: Allah (ND 4)

Rahmān: Allah (KBD 2)

Raḥman: Allah (ND 1)

Raḥmañ: Allah (ND 1)

Rahmān: Allah (KEMŞ 1) (RN 2)

Raḥman: Allah (FN 2)

Rāzıķ: Tanrı (BH 2) (AD 1) (MK 4) (DN 2)

Rezzâk: Allah (HRN 1)

Rezzâķ: Tanrı (BH 1) (AD 1) (DN 3)

Şabūr: Tanrı (DN 1)

Şabūr: Allah (KK 1) (GN 1)

Şādıķu'l-va' dü'l-emîn: Allah (ND 2)

Şamed: Allah (VHM 1) (MK 5)

Şamed: Allah'ın sıfatlarından (BH 1) (HN 1)

Samed: Allah (KBD 1)

Samed: Allah (DTAO 2)

Şāni': Allah (ŞEM 1) (GN 4) (AD 1) (MK 3)

Semī': Allah (AE 1)

Sermedān: Allah (AİM 1)

Settār: Allah (AE 2) (BH 5) (KDK 1) (MK 1) (HN 1) (AİM 1) (ERD 2) (DN 1)

Subh̄an: Tanrı (ÇN 1) (ADD 1) (BH 6)

Subh̄an: Allah (GN 2)

Subh̄an: Allah (GSMH 2)

Sult̄an: Tanrı (ÇN 1) (AE 1) (VHM 2)

Ş̄uret-i Nak̄k̄aş: Allah (AD 1)

Sübhan: Allah (HN 1)

Sübhan: Allah (DAH 1)

Sübh̄an: Allah (GSMH 1)

Sübh̄an: Allah (HN 8)

Sübh̄an: Allah (KK 1) (ND 6) (DN 3)

Sübh̄an: Allah (APŞ 1) (YED 15) (MK 8)

Sübhan: Tanrı (KEMŞ 1)

Sübh̄an: Allah (ERD 1)

Sübh̄an: Allah (ERD 1)

Şek̄ur: Allah (KAE 1) (GN 1) (MK 2)

Tanrı: Tanrı (APŞ 2) (RN 1) (DAH 5) (ADD 13) (ERD 1)

Tañrı: Tanrı (DSM 6) (AE 14) (KAE 14) (VHM 22) (KEMŞ 5) (ŞHŞ 1) (KD 2) (ŞEM 1) (FN 4) (BH ?) (YED 30) (ŞD 1) (KDK 73) (MK 6) (HN 91) (ND 8) (AİM 27) (ERD 2) (DN 37)

Tanrı: Tanrı (DTAO 8)

Ṭañrı: Tanrı (ND 1) (KBD 17) (YİŞ 7)

Tangrı: Tanrı (AK 5) (KK 60) (FN 3) (GN 53) (KBD 1)

Tanru: Tanrı (DAH 1)

Tañru: Tanrı (HN 3)

Teng: Tanrı (ŞEM 1)

Tengri: Tanrı (TCE 11) (MRN 1) (MÜR 1) (KBD 4)

Teñri: Tanrı (SVTM 63) (DD 1)

Uğan: “*Tanrının sıfatlarından Kadir*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Vâcid: Allah (TE 1)

Vâhib: Mit adı (APŞ 1)

Vedūd: Allah (VHM 1) (MK 2) (KBD 1)

Vehhâb: Allah (ŞD 1) (MK 4)

Vücūd-ı Beḳā: Allah (AD 1)

Vücūd-ı Muṭlaḳ: Allah (AD 1)

Vücūd-ı Beḳā: Allah (AD 1)

Vücūd-ı Muṭlaḳ: Allah (AD 1)

Yaradan: Tanrı (ÇN 1) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 1)

Yaradan: Tanrı (HN 2) (AİM 1)

Yaratğan: Yaratan (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (ADD 1)

Yaratқан: Yaratan (SVTM 1)

Yezdān: Allah (BŞN 3) (KEMŞ 1) (KK 1) (ADD 8) (YED 1) (ŞD 1) (ND 15) (DN 2)

Yezdān: Allah (ND 2)

Yezdāñ: Allah (HN 2)

Yezdān: Allah (HN 3) (ERD 1)

Yezdān: Allah (GSMH 1)

Zü'l-Celāl: Allah (RN 1) (MRN 2)

Zü'l-celâl: Allah (ND 1)

Zü'l-minen: Allah (ŞD 1)

4.4.2. MELEK ADLARI

Genellikle yabancı kökenli olan melek adları dönemin sosyal yapısında dinî unsurların tesirini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

EAT dönemi metinlerinde tespit edilen melek adları şunlardır:

‘Azrâ’îl: Dört büyük melekten biri (AK 14) (YED 17) (KDK 35)

‘Azrâil: Dört büyük melekten biri (VHM 17) (RN 1) (MRN 1)

‘Azrâ’îl: Dört büyük melekten biri (ERD 1)

‘Azrâyil: “*Ölüm meleği*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

‘Azrâyil: Azrail (BH 2)

Cebbâr: Allah (VHM 1) (GN 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 2) (MK 3) (HN 1)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ADD 1) (ND 1)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 22)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AK 8) (ŞHŞ 2) (MR 73) (YED 9) (KDK 2) (HN 2) (ND 4)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 2) (ERD 3) (ND 1)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BN 8) (VHM 4)

Cebra’îl: “*Dört büyük melekten biri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cebra’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1) (TCE 2)

Cebra’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1)

Cebrâ’îl/Cebrâyil: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 34)

Cebre’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KK 3) (ŞD 2)

Cebre’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 13)

Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 4)

Cebreîl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (VHM 9)

Cebre'îl /Cebrâ'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KEMŞ 3)

Cebrâ'îl-i emîn: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 3)

Cebrâyil: (bk. Cebrâ'îl) (MR 5)

Cibrîl: (bk. Cebra'îl) (BŞN 1) (TE 1) (TM 1) (YED 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1) (AİM 3)

Cibrîl: Cebra'îl (VHM 2) (MRN 3)

Cibrîl-i Emîn: (bk. Cebra'îl) (BŞN 2) (ŞD 1)

Hâdimü'l-lezzat: “*Azrâil*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hârût: Harut (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 2) (YED 2) (HN 1) (KBD 2) (ERD 1)

Hârut: Melek adı (ND 1)

Ḥârût: Melek adı (ADD 2)

İştafâ'îl: “*Melek adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 3)

‘İfrit: “*Arap mitolojisiinde şeytana verilen isim.*” (Kaymaz, 1989) (GN 2)

İsmâ'îl: “*Birinci kat göğün kapısında vazifeli olan melek*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 3)

İsrâfîl: Dört büyük melekten biri (BŞN 2) (AK 12) (MN 1) (MR 9)(ADD 1) (BH 9) (AD 1) (YED 12) (ND 3) (ERD 1)

İsrâfil: Dört büyük melekten biri (ND 2)

İsrâfil: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (MRN 2)

Ḳâbüzu'l-ervâḥ: Azrail (BH 1)

Ḳâsımü'r-rezzaḳ: “*Bütün mahlûkların rızkını bölmekle görevli melek.*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Kirāmen kâtibin: “*İnsanların iki omzunda bulunup iyiliklerini ve kötülüklerini yazan iki melek.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kirāmen kâtibin: Melek adı (AİM 1)

Mâlik: “*Yedi cehennem hâkimi ve kapıcısı olan, zebanileri idare eden melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 8) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 2) (MK 1)

Mâlik: Melek adı (VHM 4)

Mārūt: Melek adı (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 1) (YED 2) (ERD 1)

Mārut: Melek adı (ND 1)

Marūt: Melek adı (KBD 1)

Melekü’l-mevt: Azrail (MR 2) (BH 5)

Mikā’îl: Dört büyük melekten biri (AK 6)

Mikā’îl: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (KK 1)

Mikā’îl: Mikail (MR 4) (YED 1)

Mikā’îl, Mikāyil: Dört büyük melekten biri (BH 7)

Mikāyil: (bk. Mikā’îl) (MR 1)

Mi’yā’îl: Melek adı (MRN 3)

Münker: “*Öldükten sonra kabirde insanları sorguya çeken iki melekten biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (YED 7) (MK 1) (ND 1) (AİM 1)

Münkir: “*Mezarda ölüleri sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (BH 2) (ND 2)

Nekîr: “*Ölüleri mezarda sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 2) (BH 2) (YED 7)

Nekir: Mit adı (ND 1) (AİM 1)

Peyk-i hazret: “*Cebrail’in sıfatı*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Peyk-i Kader: “*Kader yazan melek*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ra‘d: Melek adı (MR 1)

Rıdvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

Rıdvân: Mit adı (ND 1)

Rıdvân: Mit adı (KBD 2)

Rızvan: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Rızvân: Melek adı (ADD 13) (BH 10) (HN 1) (ND 2)

Rızvân: Melek adı (ND 1)

Rızvân: “*Cennetin kapıcısı olan melek*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Rûh-ı kuds: Cebrail (GN 2) (AD 1) (MK 1)

Rûh-ı Kuds: Cebrail (ND 10)

Rûh-ı kuds: Cebrail (KBD 1)

Rûh-ı kudûs: Cebrail (HN 1)

Rûhu'l-kuds: Cebrail (KK 2)

Rûhu'l-kudsi: Cebrail (HN 1)

Rûh-ı Kudsi: Cebrail (ND 4)

Rûh-ı Kudus: Cebrail (ND 1)

Rûh-ı Kudüs: Cebrail (ND 2)

Rûhu'l-kudus: Cebrail (TE 1)

Rûhu'l-Kudüs: Cebrail (ND 15)

Rûhu'l-Kudüs: Cebrail (AD 1)

Rûhü'l-kudüs: Cebrail (MN 2) (ŞD 4)

Şalşâ'îl: Melek adı (MRN 1)

Şarşa'îl: “*Yeryüzüne hâkim olan melek.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 5)

Sirâfîl: İsrâfil (TE 1) (ŞD 2)

Sirâfîl: İsrâfil (MN 1)

Tercemân: “*Metinde “Cebrâîl” anlamındadır.*” (Tatçı, 2005) (YED 6)

Zerzâ'îl: Melek adı (MR 3)

4.4.3. TASAVVUFUN DÖNEM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ GÖSTEREN MÎT ADLARI

EAT döneminde mit adlarında değerlendirilen tasavvufî makamlara ait veriler bulunmaktadır. Bu makam adları, dönem içinde tasavvuf anlayışına dair malumatı ortaya koymasından önemlidir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ceberût: “*Allah’a varmanın üçüncü basamağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Da'vet: “*Peygamberlikte bir makam, Hz. Nuh bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ev-ednâ: “*Mirâcda bir makam olup Hz. Muhammed’e aittir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hikmet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İsa’nın makâmıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hilâfet: “*Peygamberlikte bir makam olup Dâvud aleyhisselâm bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

İttişâl: “*Allah’a kavuşma makamı olup Hz. Muhammed’e aittir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Memleket: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. Süleyman bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Mükâlemet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. Musa bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Şafvet: “*Hz. Âdem bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

4.4.4. AHİRET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI

EAT döneminde ahiret inancı ile ilgili mitolojik öğeler tespit edilmiştir. Bu adlar genellikle yabancı kökenli olup dönemin dinî politikasına dair bilgiler içermesi bakımından oldukça önemlidir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Akşâ: “*Tanrı katındaki meclis*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘Arş: “*9. kat gök*” (Mansuroğlu, İstanbul) (ÇN 1) (AE 1) (AK 8) (KEMŞ 2) (RN 3) (ŞEM 1) (FN 5) (GN 14) (ŞD 12) (MK 6) (ND 46) (KBD 4) (ERD 10)

Arş: (HRN 2) (APŞ 3) (KK 5) (YED 48) (HN 9) (ERD 1)

‘Ârş-ı Mu‘allâ: “*Dokuzuncu kat gök*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Beyt-i Ma‘mûr: “*Yedinci kat gökte, Kâbe hizasında, Allah’a yakın meleklerin tavaf ettikleri kutsal ev.*” (Yiğit, 1986) (AE 1) (BŞN 4) (MN 1) (HN 1) (ND 3) (AİM 1) (DN 1)

Beytü’l-ma‘mûr: Mit adı (HK 2) (YED 1)

Beytü’l-mâ‘mûr: Mit adı (MRN 3)

Beytü’l-ma‘mûr: “*Gökte, Kâbe hizasında Kerrübiya’nın tavafı olan Beyt-i şerif.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Cennet-i ‘Adn: Mit adı (AD 1)

Cennetü’l-me‘vâ: Mit adı (ND 2)

Çetr-i Ferîdûn: “*Sekizinci kat gök*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Hâviye: “*Cehennem yedinci katı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Havz-ı Kevser: Kevser suyu (AK 1)

Huld: “*Sekiz cennetten biri*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Huld bağı: “*Cennetin en güzel makamlarından birinin bahçesi.*” (Özmen, 1984) (AD 1)

Hutāme: “*Cehennemın beşinci katı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Kevşer: “*Cennette bir havuzun adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 2) (DD 3) (ADD 11) (BH 3) (AD 4) (ŞD 11) (MK 1) (HN 1) (ND 61) (KBD 1)

Kevser: Kevser suyu (ŞHŞ 2) (YED 7) (HN 1)

Kevser: Kevser suyu (KBD 3)

Kürs: Mit adı (HRN 1) (ERD 1)

Kürsi: “*Levh-i Mahfuz’un bulunduğu yer*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

Kürsî: Kürsü (KK 1) (FN 9) (ADD 2) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (ND 8) (KBD 1) (ERD 2)

Kürsî: Mit adı (AK 1)

Kürsî: Mit adı (VHM 2)

Levh: Levh-i mahfuz (GN 4) (AD 1) (YED 11) (ND 1)

Levh: Levh-i mahfuz (BH 6)

Levh: Levh-i mahfuz (HRN 1)

Levh-ı Maḥfūz: Levh-i mahfuz (ND 13)

Levh-ı maḥfūz: Levh-i mahfuz (ND 1)

Levhü'l-maḥfūz: “*Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı olduğu manevi levha*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Leylā vü Su'ād: “*Cennet hurilerinden ikisinin ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Me'vā: Meva cenneti (BH 1)

Nekîr: “*Ölülerî mezarda sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 2) (BH 2) (YED 7)

Münker: “*Öldükten sonra kabirde insanları sorguya çeken iki melekten biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (YED 7) (MK 1) (ND 1) (AİM 1)

Münkir: “*Mezarda ölülerî sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (BH 2) (ND 2)

Nekir: Mit adı (ND 1) (AİM 1)

Rafî: “*Yedinci kat göğün adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Ravza-i Na‘îm: “*Naim Cennetinin Bahçesi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rıdvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

Rıdvân: Mit adı (ND 1)

Rıdvân: Mit adı (KBD 2)

Rızvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Rızvân: Melek adı (ADD 13) (BH 10) (HN 1)

Rızvân: Melek adı (ND 2)

Rızvân: Melek adı (ND 1)

Rızvân: “*Cennetin kapıcısı olan melek*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Selsebîl: “*Cennette bir çeşme adı*” (Akdoğan, 1979) (AD 4) (MK 1) (ND 21) (KBD 1)

Selsebil: “*Cennette bir çeşme adı*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)

Selsebîl: “*Cennette bir çeşmenin adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Şırât: Sırat Köprüsü (ÇN 1)

Siccîn: “*Cehennemde bir yer*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Sidre: “*Göklerle cenneti gölgesi altına alan bir ağaç*” (MRN 2) (AD 1) (ND 27) (AİM 3)

Sidre: “*Mi’rac’da Cebrail’in Hz. Peygamber’e refakat ettiği en son yer*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Sidre: Mit adı (DD 1) (ADD 4)

Sidretü’l müntehâ: “*Yedinci kat gökte bulunan ağaç, yedinci kat gök*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 5) (YED 1)

Sidretü’l-müntehâ: Mit adı (ND 2)

Tesnîm: “*Cennette bir suyun adı*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tübâ: “*Cennet’te, Sidre’de bulunan İlâhi ağaç.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ṭübâ: Tuba ağacı (KAE 1) (MRN 1) (DD 3) (ADD 1) (BH 4) (AD 2) (YED 2) (ŞD 1) (HN 2) (ND 37)

Ṭübî: Cennet ağacı (ADD 3) (ŞD 12)

Ṭübî: Mit adı (DD 4)

Ṭübî: Mit adı (ND 8)

Ṭubî: Mit adı (ND 1)

Tübî: Mit adı (ND 1)

Ṭübî: Tuba ağacı (KBD 3)

Tübî: Mit adı (KBD 13)

Veylün deresi: “*Cehennemde bir derenin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Zencebil: “*Cennette bir ırmak adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Zencebîl: Mit adı (AD 1)

4.4.5. KIYAMET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI

EAT döneminde ahiret inancının yanında kıyamet inancıyla da ilgili mit adları tespit edilmiştir. Bu tespitler dinin tesirinin dönem metinleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır:

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

Dābbetü'l-arz: *“Kıyamet kopacağı sırada ortaya çıkacak olan korkunç bir ahir zaman yaratığı.”*(Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Dābbetü'l-Arz: Mit adı (DN 1)

Deccāl: *“Kıyamet günü yaklaştığında Mehdi'den önce orta çıkacak ve yeryüzünde fesat çıkaracaktır.”*(Yiğit, 1986) (BŞN 4) (YED 1) (ŞD 1) (HN 1)

Deccāl: Mit adı (HRN 1)

İsrāfīl: Dört büyük melekten biri (BŞN 2) (AK 12) (MN 1) (MR 9)(ADD 1) (BH 9) (AD 1) (YED 12) (ND 3) (ERD 1)

İsrāfīl: Dört büyük melekten biri (ND 2)

İsrāfīl: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (MRN 2)

Sirāfīl: İsrāfīl (TE 1) (ŞD 2)

Sirāfīl: İsrāfīl (MN 1)

Şūr: İsrāfīl'in kıyamet koparken üfleyeceği aracın adı (ŞD 2) (MK 3)

Şūr: Mit adı (KBD 1)

Şūr: Mit adı (KBD 1)

Şūr: Mit adı (ND 3)

4.4.6. DİNİ MUCİZELERLE İLGİLİ MİT ADLARI

EAT döneminde İslam inancına ait mit adları tespit edilmiştir ve bu adların genellikle peygamberlerle ilgili mucizeler olduğu görülmektedir. Bu tema etrafında birleşen mit adları şunlardır:

İsrâ: Hz. Muhammed'in Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürülmesi olayına verilen ad. (ND 1)

Mi' râc: Mit adı (AE 2) (ÇN 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (ŞHŞ 1) (ADD 3) (BH 24) (YED 22) (ŞD 3) (MK 1) (HN 3) (ND 18) (KBD 3) (ERD 2)

Mi' râc: Mit adı (KBD 2)

Naşam: “Hz. Muhammed'in Mi'raç esnasında gördüğü Nuh'a tufanın verildiği denizin adı.”(Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Sidre: “Mi'rac'da Cebrail'in Hz. Peygamber'e refakat ettiği en son yer” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ṭufân: Nuh Tufanı (ADD 2) (BH 3) (AD 1) (YED 5) (KBD 1)

Tufan: Mit adı (KBD 7)

Ṭufân: Mit adı (ND 16)

Ṭufân: Mit adı (MRN ?)

4.5. ESER ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.5.1. OKURA MESAJ İLETME EĞİLİMİYLE VERİLEN ESER ADLARI

EAT döneminde yazarın/şairin eserine ad verirken okuyucuya bir mesaj verme kaygısı güttüğüne işaret eden bulgulara rastlanılmıştır. Dönem metinlerindeki bu eğilime yönelik tespit edilen eser adları şunlardır:

‘Arş-nâme: “Fazlullah Hurufî'nin eseri.”(Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Beşâret-nâme: “Refîî'nin eseri”(Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Câmi': “İbni Masûye'nin tıpla ilgili eseri”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Câmi'î's-Şağîr: “Ebû Hanîfe'nin önde gelen talebelerinden Şeybânî'nin eseridir.” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Câmi'u's-şagîr: “Muhammed b. Hasan eş- Şeybânî'nin fıkıh konusundaki eseri.” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cāvidān: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 1) (ND 1)

Cāvidān: Eser adı (ND 1)

Cāvidān-nāme: Eser adı (ND 2)

Cāvidān-nāme: “*Fazlullah Hurufi’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cāvidānī-nāme: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 5)

Felek-nāme: Eser adı (KAE 1)

Ferah-nāme: “*Cemali’nin değerli taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Fīhi Mā-fīh: “*Mevlana’nın eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ġayetü’l-Ġuşvā: “*Metin’de bir fıkıh kitabı olarak geçmektedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Hidāye: “*Burhaneddin el-Merginani’nin Hanefi fikhına ait meşhur eseri olan el-Hidāye*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3)

Hikmet: “*Erdeşir-i Babegan’ın eserinin adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İhtiyārāt ve İhtirāzāt: Eser adı (EM 1)

İhyā: “*İhyâ Ulûmi’d-dîn, İmam Gazâlî’nin eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İrşād: “*İbni Cemî’nin cevhernamesi*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ġānūn: “*İbni Sina’nın tıpla ilgili ünlü eseri*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Ġānūn: Eser adı (MÜR 19)

Kitāb-ı helāl ve harām: “*İhyâ Ulûmi’d-dîn’de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı İhyā: (bk. İhyâ Ulûmi’d-dîn) (MR 1)

Kitāb-ı ‘ilm: “*İhyâ Ulûmi’d-dîn’de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı Nefāyisi’l-‘Arāyiş: “*Özellikle ‘Cedel’ sahasında tanınmış ünlü Hanefi âlimlerinden Ruknuddin el Amîdî’nin fıkıh kitabıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kitāb-ı şahārīc: “*Tıpla ilgili bir eser*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kitāb-ı tecribeteyn: “*Hekim Şeyh’in tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Makşūd: Eser adı (MÜR 1)

Kütüb-ı İhyā: (bk. İhyâ’u’l-Ulûmiddîn) (MR 1)

Mebsût: “*Büyük Hanefî müçtehit, İmam Serahsî’nin ünlü fıkıh kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007)(CC 1)

Minhâc: “*Kuhin’in tıpla ilgili eseri olabilir.*”(Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Minhâc: Eseradı (EM 1)

Minhâc: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Minhâc-ı dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Minhâc-ı Dükkân: Eser adı (MÜR 4)

Minhâcü’ d-dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mücez: Eser adı (MÜR 2)

Münebbihü’r-râkidîn: “*Mûsâ b. Hâcî Hüseyin b. İsâ’nın ahlâk konusunda yazdığı eser.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mürşid: “*Temimi’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Nâme-i Kudsî: “*Menakıbü’l-Kudsiyye*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Nihâye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Siğnâkî’nin ünlü eseridir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Tuḥfe-i Murādî: “*Muhammed Mahmud-ı Şirvani’nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Tuḥfetü’l-mülûk: “*Nari’nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Yâdigâr: (bk. Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf) (YİŞ 2)

4.5.2. BENZETME YOLUYLA VERİLEN ESER ADLARI

EAT döneminde eser adı verilirken yazarın/şairin kendi eserini değerli, göze hitap eden bir unsura benzetmesi ya da abartı anlamın katan nesnelerden yararlanmasi söz konusudur. Yabancı kökenli tespitlerin yoğunlukta olduğu bu adlandırmalar, EAT dönemindeki eser adlarında anlam sanatlarının ne kadar önemli olduğunu ifade etmektedir.

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

Bağr: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bustān: “*Sadi’nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Büstān: “*Sadi’nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Cām-ı cihān-nümāy: “*Eski zamanlarda geceleyin kandil gibi yanan ve çevreyi aydınlatan, Keyhusrev’in hazinesindeki meşhur yakutlardan biri. Bu yakut daha sonra Anuşirvan ve ondan da Bağdat halifelerinin hazinesine girmiştir.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cebel: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

Cinān-ı Cenān: “*Sultan II. Murat’ın vezirlerinden Hacı İvaz Paşa’nın oğlu Muhammed’in 1431 yılında yazdığı eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gevher-i şeb-çırāğ: “*Eski tarihlerde gece kandil gibi yanarak çevresini aydınlatan ve Keyhüsrev’in hazinesindeyken Anuşirvan’ın hazinesine, oradan da Bağdat halifelerinin hazinesine geçen değerli yakutlardan biri.*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Gülistan: “*Sâdi-i Şirâzî’nin 1228’de yazdığı meşhur eseri.*” (Gökay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Gülistānnāme: “*Şirazlı Şeyh Sadi’nin ünlü eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gül-sitān: “*Sadi’nin eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Kenzü’l-küberā ve mehekkü’l-‘ulemā: “*Şeyhoğlu Mustafa’nın 1041 yılında te’lif ettiği siyasetnamesidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Kūtu’l-kulüb: “*Şeyh Ebu Tâlib-i Makki’nin eseridir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Meşābīh: “*İmam Begavî’nin hadis kitabı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Minḳār: “*Abbasi hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Şeb-çerāğ: Mücevher adı (HN 1)

Şeb-çerağ: Mücevher adı (HN 1)

Şeb-çerag: Mücevher adı (HN 1)

Tācu’l-Edeb: Eser adı (TCE 1)

4.5.3. ANLATILAN KONUNUN İÇERİĞİNE GÖRE VERİLEN ESER ADLARI

EAT dönemindeki telif eserlerde işlenen konuya göre eser adı vermeye yönelik veriler saptanmıştır.

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

‘Arş-nāme: “*Fazlullah Hurufî’nin eseri.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Beşāret-nāme: “*Refîî’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Cāmi’: “*İbni Masûye’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cāmi’i’ş-Şağîr: “*Ebû Hanîfê’nin önde gelen talebelerinden Şeybânî’nin eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Cāmi’u’ş-şāğîr: “*Muhammed b. Hasan eş- Şeybânî’nin fıkıh konusundaki eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cāvidān: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 1) (ND 1)

Cāvidān: Eser adı (ND 1)

Cāvidān-nāme: Eser adı (ND 2)

Cāvidān-nāme: “*Fazlullah Hurufî’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cāvidānī-nāme: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 5)

Ferah-nāme: “*Cemali’nin değerli taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

‘Işk-nāme: Hurşid ile Ferahşad hikâyesi (HN 1)

‘İtr-nāme: “*Alayi’nin güzel kokularla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 5)

İhyā: “*İhyâu Ulûmi’d-dîn, İmam Gazâlî’nin eseri.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İrşād: “*İbni Cemî’nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Kitâb-ı aḥcār: “*İshak-ı Kindî’nin taşlarla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Kitâb-ı İhyā: (bk. İhyâu Ulûmi’d-dîn) (MR 1)

Kütüb-ı İhyā: (bk. İhyâ’u’l-Ulûmiddîn) (MR 1)

Manṭıku’ṭ-ṭayr: “*Şeyh Attar’ın mesnevisi*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Menāfi‘-i Ḥayvânât: Eser adı (EM 1)

Naşîḥat-nāme: “*Aristoteles’in İskender’in isteği üzerine yazdığı eser*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

4.5.4. ANLATILAN KAHRAMANIN ADININ AYNEN VERİLDİĞİ ESER ADLARI

EAT döneminde tespit edilen eser adlarında, anlatılan kişi veya unsur ne ise bunların adları doğrudan esere ad olarak verilmiştir.

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

Battal Gazi Kıssası: Battal-name (DN 1)

Faḫr-nāme: Eser adı (FN 1)

Ḥurşid-nāme: Eser adı (HN 2)

Ḥurşid-nāme: Eser adı (HN 1)

Ḥurşid-nāme: Eser adı (HN 1)

Hurşid-name: Eser adı (HN 1)

Mahmūd Paşa Menākibnāmesi: Gazavat-ı Sultan Murad b. Mehemmed Han adlı eserin içindeki bir bölüm. (GSMH 1)

Oğuznāme: Oğuz Destanı (KDK 7)

4.5.5. DİNİ TEMAYÜLLERİN DÖNEMİN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ GÖSTEREN ESER ADLARI

Dinî temayüllerin etkisi eser adı verme anlayışında da kendini hissettirmektedir. EAT dönemi metinlerinde tespit edilen tanıkları şunlardır:

Âyet-i küll: Kur'an (YED 1)

İlâhî-nâme: Senayi'nin eseri (HN 1)

Kelâm-ı kâdîm: “*Kur'an-ı Kerim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kelâm-ı kadîm: Kur'an (BH 1)

Kelâm-ı Mecîd: “*Kur'an-ı Kerim*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Kelâmu'llah: Kur'an (GN 2)

Keşşâf: “*Meşhur tefsir ve hadis alimi Zemahşeri'nin ünlü tefsir kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Kurlanî'nin ünlü fıkıh kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: Eser adı (EM 1)

Kitāb-ı tevḥîd: “*İhyâu Ulûmi'd-dîn'de bir bölüm.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitābu minhâc-ı ḥakîm: “*İmam Gazâlî'nin tasavvuf konulu eseridir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

4.5.6. SAHİBİNİN ADIYLA ANILAN ESER ADLARI

EAT döneminde sahibinin adıyla anılan eser adlarına az da olsa rastlanılmıştır:

Ali Hamza Kılıcı: Eser adı (GSMH 1)

Maḳâmât-ı Ḥarîrî: “*Harîrî'nin hikâye kitabı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Tiğ-i Dahhâk: “*Dahhak'ın kılıcı.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf: Eseradı (YİŞ 1)

4.6. GÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.6.1. YABANCI KÜLTÜRÜN TESİRİYLE VERİLEN GÖK ADLARI

EAT döneminde yıldız, burç, gezegen adları gibi gök adı unsurları, Arap ya da Fars kültürünün etkisiyle adlandırılmıştır:

Behrām: “*Merih yıldızı*” (Özmen, 1984) (ADD 5) (AD 1) (MK 1) (KBD 2)

Benāt-ı na‘ ş: “*Büyük Ayı yıldız kümesi*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Benāt-ı na‘ ş: Yıldız adı (KBD 1)

Bercīs: “*Müşteri yıldızı, Jüpiter gezegeni*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2)

Bircīs: Yıldız adı (ADD 1)

Çavuş: Yıldız adı (RN 2) (YED 1)

Ferķād: Gök adı (MK 2)

Ferķadān: Gök adı (AD 2) (ŞD 1)

Ḥamel: Burç adı (ND 1)

Ḥınk-i sipihr: “*Pegasus yıldızı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Ḥūt: “*Balık burcu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İklīl: Gök adı (AD 1)

İ‘ rā: “*Kelbū’l-ekber denilen en büyük ve en parlak yıldız.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳalb-i ‘ Āķreb: Gök adı (AD 1)

Keyvān: “*Zūhal (Satürn) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2) (ADD 8)

Keyvān: Gök adı (AD 6) (YED 1) (ŞD 5) (HN 1) (ND 1) (KBD 4)

Keyvān: “*Zuhal gezegeni*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Merrīḥ: Gök adı (HN 3) (ND 1)

Merrīḥ: Merih Gezegeni (GN 1) (ADD 1)

Merriḥ: Mirrih Gezegeni (MK 1)

Mirriḥ: Bir gezegen adı (AİM 1)

Mirriḥ: Gök adı (HN 1)

Mirriḥ: Gök adı (KBD 2)

Mirriḥ: Merih yıldızı (ŞD 2)

Mirriḥ: Merih yıldızı (YED 1)

Mirriḥ: “*Merih (Mars) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Müşteri: Müşteri yıldızı (TE 1) (DD 2) (ADD 2) (ŞD 1) (MK 2) (HN 3) (ND 12) (KBD 21)

Müşteri: “*Jüpiter gezegeni*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Müşteri: Müşteri yıldızı (DTAO 1)

Müşteri: Bir gezegen adı (AİM 1)

Müşteri: “*Jüpiter gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 4)

Müşteri: Bir gezegen ya da yıldız adı (AD 4)

Nâhid: “*Venüz yıldızı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 1)

Naḥs: “*Zühal ve Merih gezegenleri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Neşre: Bir yıldız adı (KBD 1)

Nesr-i ḥayir: “*Kuzey kutbunda bir yıldız adı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Nesr-i Vâḳi': “*Güney yönünde görülen parlak bir yıldız.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nuḥûs-ı felek: “*Merih ve Zühal gezegenleri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Pervîn: “*Ülker yıldızı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 3) (HN 1) (KBD 8)

Râh-ı Kehkeşân: “*Samanyolu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sa‘d: “*Venüs ve Jüpiter yıldızlarının genel adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sereṭān: “*Yengeç Burcu*”(Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 2)

Simāk-i A‘zel: Gök adı (AD 1)

Simāk-i Rāmiḥ: Gök adı (AD 1)

Sühā: “*Büyük ayı kümesinin en küçük yıldızı*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Süheyl: Bir yıldız adı (ADD 1) (AD 1) (KBD 2)

Süreyyā: Yıldız adı (HN 2)

Şüreyyā: “*Ülker yıldızı*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 1) (ND 2)

Şüreyyā: “*Büyük ayı ve Küçük ayı denilen yedi yıldızdan oluşan yıldızlar topluluğu*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Şevle: Şevle yıldızı (ŞEM 1)

Şi‘rā: “*İki yıldızın adı*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Ṭarîk: “*Sabah yıldızı, Çulpan, Venüs*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tîr: Merkür (KBD 1)

‘Uṭārid: “*Merkür gezegeni*”(Kaymaz, 1989) (GN 1) (ADD) (MK 2)

‘Uṭārid: Gök adı (HN 5)

‘Uṭārid: Gök adı (ND 2)

‘Utarid: Gök adı (KBD 1)

Ülker: “*Süreyya yıldızı*”(Özmen, 1984) (ADD 1) (BH 1) (HN 2)

Yemānî: “*Şuara-yı yemani yıldızı*”(Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Zöhre: Zühre (DAH 1)

Zuḥal: “*Satürn gezegeni*”(Kaymaz, 1989) (GN 1)

Zuḥal: Gök adı (ŞD 10) (MK 2)

Zuhal: Gök adı (KBD 1)

Zuḥāl: Gezegen adı (AİM 1)

Züḥal: Satürn (KBD 1)

Zühal: Satürn (KBD 1)

Züḥal: Gök adı (ND 2)

Züḥal/Züḥāl/Züḥāl: Gök adı (HN 3)

Zühre: “*Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran adlarıyla da anılan parlak yıldız*”
(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 7) (ADD 18) (AD 6)
(MK 1) (ND 6) (KBD 22) (ERD 1) (GN 1) (TE 1) (YED 4) (ŞD 10) (HN 4)

Zühre: “*Venüs gezegeni*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)

SONUÇ

Bu bölümde maddeler sıralanırken çoktan aza doğru bir düzen gözetilmiştir. Bu sebeple en çok tespit edilenden en aza doğru olmak üzere kişi adları, yer adları, kök adları, mit adları, eser adları ve gök adları biçiminde verilmiştir.

1. EAT döneminde ataerkil sosyal yapıya işaret eden özel adlar oldukça yoğun olarak tespit edilmiştir. Bu ibarelerde kurulum yolları noktasında Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere üç dilin gramer özelliklerinden yararlanılmıştır.

a. Bu dönemde kişilerin, babasının adıyla anıldığı eğilimi görülür. Erkek çocuk anlamına gelen Arapça “ibn, bin ve türevleri”, Farsça “zâde” ve Türkçe “oğul” kelimeleri, kişi adlarında yoğun olarak kullanılmıştır. Bu kullanımlara şu örnekler verilebilir:

‘Alî ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

Bāyezīd ibni Murād Ḥān: Kişi adı (HN 1)

Bay Böre Ḥān oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre’nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eşrefzāde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Ḥarāmzāde: “*Babek’in yanındaki önemli kişilerden biri.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 1)

Hasan Beğzāde İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Ḥakīm Oğlu: Şair adı (MN 3)

İbni Sīnā: (bk. Ebū Ālī Sīnā) (MŞ 2) (AD 1)

b. Arapça kökenli olan “ebâ/ebû/ebî (peder, baba, ata)” ifadeleri ise erkek çocuğunun adıyla anılan kişi adlarında görülmektedir:

Ebā Müslim Ġāzī: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğin Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 2)

Ebî Aḥvāş: Kişi adı (MR 1)

Ebū Reyḥān: “*Birunlu hekim Ebu Reyhan*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

2. EAT döneminde ad verme hususunda en önemli unsurlardan biri de dinî temayüllerdir.

a. Bu temayüllerin etkisiyle Tanrı'nın ad ve sıfatları kişi adlarına kaynaklık etmiştir ancak ad olarak aynen alınmamıştır. Bu durum, Tanrı'ya şirk koştuktan uzak durma olarak nitelendirilebilir. Bundan dolayı Tanrı'nın isimlerinin önünde genellikle abd "kul", daha az sayıda olmak üzere halil "dost", ruh "can, nefes" gibi ifadeler kullanılmıştır. Buna karşın günümüze geldikçe bu inancın aksine Tanrı'nın ad ve sıfatları, kişilere yalın bir şekilde aynen verilmiştir:

‘Abdu’r-raḥmān: *“Herhangi bir şahıs adı, ad vermede uğurlu sayılan adlardandır.”* (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Abdü’r-rezzâk: *“San’an şeyhi”* (Tatçı, 2005) (YED 4)

Ḥalîlullâh: Hz. İbrahim (KBD 1)

Rûḥu’llâh: Hz. İsa (ND 3)

b. Bu dönemde peygamber, halife ve yakınlarının adları kişi adlarına kaynaklık etmiştir.

‘Ali: *“Arîf Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.”* (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

‘Ali b. Mūsâ: *“Abbasi halifesi Muktedir’in veziri”* (Argunşah, 1999) (TM 1)

Boğazça Faṭma: Kişi adı (KDK 3)

Fâṭma: *“Emir Ömer’in kızı, Battal Gazi’nin karısı.”* (Demir & Erdem, 2006) (BN 8)

3. Kişi adlarını niteleyen unvan sıfatları, kişinin saygınlık bakımından toplumdaki yerini bildirmekte aynı zamanda sosyal ve kültürel ayrımlara da işaret edebilmektedir. EAT döneminde bu konudaki tanıklara bolca rastlanmaktadır.

a. EAT dönemi telif eserlerinde hükümdarlığı nitelemek üzere kullanılan sultan, melik, şah, emir, mir, han, bey gibi unvanlar ilk sırada yer almaktadır. Bu anlayışın dışında ise bu unvanlar; hükümdar yakınları, dinî ve bilge kişilerin adlarında da kullanılmıştır. Bu tespitlere örnek olarak gösterilebilecek bazı kişi adları şunlardır:

Bay Böre Beg: *“Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.”* (Özçelik, 2016) (KDK 27)

Beg Kazan: *“Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg”* (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Dânişmend Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Dede Sultān: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Emir ‘Ömer: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*” (Gökyay, 2000) (DN 2)

Emîr Sultān: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 1)

Ḥān Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Ḥān Kazan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg.*” (Özçelik, 2016) (KDK 9)

Melik Orḥān: “*Orhan Gazi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mîr Ḥāc: “*Baba İlyas’ın müritlerinden biri*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Sultānı Veled: Kişi adı (AK 1)

Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)

Sultānū’l-‘āşīkīn: “*Hz. Mevlana*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Şelçukluları sultanlarından.*” (Gökyay, 2000) (DN 14)

Şāh-ı Ḥorasan: On iki imamdan biri İmam Rıza (ND 1)

b. EAT dönemindeki toplumsal duruma dair bilgi veren unsurlardan bir diğeri de paşa ve lala unvanlarıdır. Lalalar, hem şehzadelerin hem de saraya yeni alınan acemilerin terbiyesiyle meşgul olan kişilerdir. Paşa unvanını kullanan kişiler ise genellikle dönemin yönetici kadrosundaki kişilerdir.

Bāyezid Lala: Kişi adı (GSMH 1)

Halîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Paşa Sinan: Sinan Paşa (DTAO 1)

Şāhin Lala: Kişi adı (GSMH 2)

Yakut Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Yaḥya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

c. EAT döneminde hatun, hoca, koca, firenk, ban gibi sosyal yapıya işaret eden unvanların kullanımlarına da rastlanmaktadır. Hatun “kadın, hanım”, hoca “ağa, efendi, sahip, üstad, öğretmen”, koca “muhterem, ihtiyar, ata”, firenk “Türklerin Cermen, Anglosakson, Latin ırklarından olan kimselere verdiği unvan”, ban “efendi” gibi ifadelerin bu dönemdeki örneklerinden bazılarına şunlar verilebilir:

‘Avuc Fireng: “*Bizans beyi*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 7)

Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Baya Ban: Askeri bölge valisi Baya Ban (Efendi) (GSMH 1)

Burla Hatun: “*Salur Kazan’ın karısı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 14)

Cālūt Freng: “*Kâfir beyi*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 5)

H̄āce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

H̄ocā Ebū Reyhān: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

Ġaflet Koca: Kişi adı (KDK 3)

Meryem Hatun: “*Çankırlıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.*” (Gökyay, 2000) (DN 18)

Mirjupane Ban: Mir Jupan (GSMH 1)

d. Gazi, şeyh, hacı, seyyid, dede gibi unvanlar dönemin zihniyetinde dinî temayüllerin, ne kadar güçlü olduğunun bir sembolü olarak gösterilebilecek öğelerdir. Bu dönemde tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

Bereket Hacı: “*Kendek’e yerleşmiş Baba İlyas halifelerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Dede Ġarqın: “*Baba İlyas’ın şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Dede Sultān: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi’nin oğlu. Dânişmend Gazi’den sonra Danişmentli Devleti’nin sultanı.*” (Demir, 2002) (DN 8)

Ġāzī Hān Murād: “*Emir Süleyman’ın dedesi Murad Hüdavendigâr*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Hacı: “*Baba İlyas’ın halifelerinden Óacı MiómĀn*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Hüseyin Ġāzī: “*Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 1)

Seyyid: Seyyid Nesimi (ND 4)

Seyyid Baṭṭal Ġāzī: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Gazi. Müslümanların, Hristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 2862)

Şeyḥ: Şair adı (MN 3)

Şeyḥ ‘Affān: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyḥ İlyas: “*Baba İlyas*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

4. EAT dönemindeki ad koyma geleneği içinde, kişinin doğduğu ya da yaşadığı yer adlarını kullanılması tespit edilen bulgular arasındadır. Bu yer adları bazen kişi adıyla birlikte bazen de doğrudan kişi adının yerine kullanılmıştır. Oluşumunda ise Arapça, Farsça gramer unsurlarının ve özellikle nispet i (î)’sinin etkili olduğu görülmektedir:

‘Abdü’l-kādir Geylānī: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

Gülşehrī: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Muḥammed Sinōbī: Şair adı (MN 1)

Pīr-i Ken‘ān: Hz. Yakup (ND 1)

Rūmī: Şair adı (MN 1)

Sivasdos-ı Rumî: (bk. Sivasdos) (DN 1)

5. EAT döneminde kişilere, renk adlarından oluşan birtakım yakıştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu durum, kişinin görünüm özelliklerine göre ad verme eğilimine dayandırılabilir. Bu doğrultuda elde edilen verilerden bazıları şunlardır:

Akbıyık: Şair adı (MN 1)

Ak Şemsed’din: Kişi adı (YİŞ 3)

Karaca Beğ: Anadolu beylerbeyi (GSMH 13)

Kara Tigin: “Battal Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, El Tigin’in kardeşi. Çankırı fatihlerindendir.” (Gökyay, 2000) (DN 19)

Siyâh: Köle adı (HN 46)

Saruca : Topçubaşı (GSMH 1)

6. EAT döneminde kişilere, meslekleriyle ilgili ad vermeye yönelik eğilimler tespit edilmiştir.

Boyacıoğlu: Şair adı (AE 2)

Nişancı İbrâhîm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Topcubaşı Saruca: Topçubaşı (bk. Sarıca) (GSMH 2)

7. EAT döneminde kişi adlarında kullanılan yönelimlerden biri de o dönemin sosyal yapısını yansıtan araç adlarıdır:

Baltaoğlu: Baltaoğlu Süleyman (GSMH 15)

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Kılıç Aslan: “*I. Gıyaseddin Keyhusrev.*” (Gökyay, 2000) (DN 1)

8. Türk dilinin sözlü kültür ürünlerine konu olmuş en eski ad verme geleneklerinden biri de kişilerin belli bir yaşa gelene kadar gösterdikleri kahramanlık ve başarılarla istinaden ad verilmesidir. Ancak bu adlandırma, bir hayvan adından oluşuyorsa hayvanın özelliklerinin kişiyi etkileyeceği yönünde yorumlanabilir. Bu ad verme eğilimine şu örnekler gösterilebilir:

Ahi: (bk. Ahi Evran) “... Kırşehir’in ünlü Âhi Evren’i, yöreyi inim inim inilen bir yöresel Evren’i¹⁰³ zararsız hâle getirdiği için Âhi Evren adını almıştır.” (Umar, 1993) (KAE 21)

Ahi Evran: Ahi Evran (KAE 5)

Boğaç Beg: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

¹⁰³ “Sözcük Türkçe’de ‘Ejderha, canavar, dev yılan’ demektir.” (Umar, 1993)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

9. Türklerin atalar kültürüne göre, ölen ata ruhunun değişik varlıklara bürünerek aileden hayatta olanlara görüldüğü ve onlarla iletişimini kesmediği inancı yaygındır. Bundan dolayı Türkler, ölen atalarının ruhlarının kendilerine zarar vermesini engellemek ya da ölen atalarına saygı göstermek için onların adlarını yeni doğan çocuklarına vermişlerdir. EAT döneminde, bu inanca uygun olarak yapılan adlandırmalardan bazıları şunlardır:

Gıyaseddin: “*II. Gıyaseddin Keyhusrev*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mehammed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Murād: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 2)

Murād: “*Osmanlı devletinin altıncı padişahı, Fatih Sultan Mehmed’in babası.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 8) (ADD 4) (ŞD 2)

Sultân bin Sultân Sultân Murād bin Muḥammed bin Bāyezîd bin Murād bin Orḡan bin ‘Oşmān: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Mehmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)

Sultân Mehmed Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

10. Türkçenin Arap ve Fars edebiyatı etkisi altındaki bütün yazı dili sahalarında geçerli olduğu gibi mahlas verme kültürü, EAT döneminde de aynı şekilde yer almaktadır. Kişi adlarının bir alt kolu olan mahlasların verilmesi noktasında birtakım etkenler görülmektedir.

a. Okura bir mesaj verme amacı taşıyan mahlaslar tespit edilmiştir:

‘Ādil: Şair adı (MN 1)

Dil-sûz Muḥammed: Şair adı (MN 1)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Muḡbil: Şair adı (MN 3)

Nesîmî: Şair adı (MN 11)

b. Şair/yazarın doğduğu veya yaşadığı yerin adından yararlanılarak kullanılan mahlaslar mevcuttur:

Ahmed Birāder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

Bedr-i Tōkātī: Şair adı (MN 1)

Gülşehrī: “13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Muhammed Sinōbī: Şair adı (MN 1)

c. Dinî temayüllerin etkisiyle kullanılan mahlaslara rastlanılmıştır:

‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)

Ahmed: Şair adı (MN 2)

Ahmedī: Şair adı (MN 36)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Raḥīmī: Şair adı (MN 1)

11. Dinî temayüller, kişi adlarından sonra yer adlarında da nüfuzunu göstermektedir. EAT coğrafyasında hem İslam öncesi dinî unsurlar hem de İslam inancının unsurları, yer adı olarak kullanılmıştır. İslam öncesi adların nispeti İslami adlara göre daha fazladır. Bugün ise dil karışmasına¹⁰⁴ uğramış biçimlerine rastladığımız yer adları için tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

Amasiye: Amasya, Ana Tanrıça’nın Kenti “... *Ama Kenti*” (Umar, 1993) (KBD 1)

Beytu’llāh: “*Kābe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (TCE 1)

Kıbrıs: Kıbrıs, “*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra öğelerinden türetildiğini, ‘Güzel/Kutlu Gürsu’ ya da ‘Kutlu’nun, Ana Tanrıça’nın Gürsuyu’ anlamına geldiğini...*” (Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Kubbetü’l-islām: “*Peygamber’in amcası Hamza’nın türbesinin bulunduğu yere verilen ad.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Kütahiyye: Kütahya, “*Kotiaeion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen’lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin ‘-yeri’ anlamındaki takısı –eion vardır.*”

¹⁰⁴ “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Kök bölüm görünüşündeki Kotia'nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, 'Kadys/Kotys tapkısının yeri' anlamındadır." (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Mihalıc: Bursa sınırları içindeki yer adı, *"Bu ad, (melek) Mikhail'in adına, -itis takısı eklenerek türetilmiştir. 'Mikhail Yurdu' demektir."* (Umar, 1993) (GSMH 3)

Üsküdar: *"Üsküdar, İstanbul'un Anadolu yakasında yerleşim yeri."* (Demir & Erdem, 2006) *"Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra öğelerinden türetilmiştir. '(tanrı) Adra/Odra'nın Adası', '(tanrı) Adra/Odra'nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir."* (Umar, 1993)(BN 1)

12. EAT döneminde kişi adları, yer adlarına kaynaklık etmektedir. Genellikle bölgenin ilk kurucusu ya da önemli bir hükümdarının adı, aynı bölgeye yer adı olarak verilmiştir. Doğan AKSAN'ın dil karışması olarak nitelendirdiği bu türdeki özel adların, dönem metinlerindeki örneklerinden bazıları şunlardır:

Antakīya: Antakya, *"I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı."*(Umar, 1993) (MÜR 1)

Edirne: Edirne, *"Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, 'Hadrianus'un Kenti' anlamında görünür."* (Umar, 1993) (GSMH 1)

Kayserî: Kayseri, *"... şimdi Kayseri. Kaisareia, Hellen dilinde Kaisar (=Caesar) Yurdu demektir. Bu adın, hangi Roma imparatorunun anısını yaşatmak için verildiği tartışmalıdır."* (Umar, 1993) (YED 2)

Niksar: Tokat sınırlarında bir yer adı, *"Neokaisareia: Hellen dilinde Neo (=Yeni) öntakısıyla, Caesar/Kaisar (Roma imparatoru olan kişi kasediliyor) Yurdu anlamında Kaisareia'dan, 'Caesar'ın Yeni Kenti"* (Umar, 1993) (DN 19)

‘Osmançuk: *"Çorum'a bağlı ilçe."* (Demir, 2002) (DN 1)

13. EAT döneminde İslam öncesi inancın etkisi ile oluşturulmuş yer adlarına, İslam dışı şahıslara nispetle verilen yer adlarına müdahale edilmemesi, fethedilen yeni topraklardaki gayrimüslim topluluklara olan saygının, hoşgörünün dolaylı bir işaretidir. Bugün ise halk arasında İslam dışı etkenlerle verilmiş adların bilgisi zaten körelecek kaybolmuştur.

Antakīya: Antakya, *"I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı."*(Umar, 1993) (MÜR 1)

Edirne: Edirne, *"Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, 'Hadrianus'un Kenti' anlamında görünür."* (Umar, 1993) (GSMH 1)

Kütahya: Kütahya, “Kotiaeion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen’lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin ‘-yeri’ anlamındaki takısı –eion vardır. Kök bölüm görünüşündeki Kotia’nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, ‘Kadys/Kotys tapkısının yeri’ anlamındadır.” (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Üsküdar: “Üsküdar, İstanbul’un Anadolu yakasında yerleşim yeri.” (Demir & Erdem, 2006) “Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra ögelerinden türetilmiştir. ‘(tanrı) Adra/Odra’nın Adası’, ‘(tanrı) Adra/Odra’nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir.” (Umar, 1993)(BN 1)

14. EAT döneminde ırk adları, yer adı verme hususundaki kaynak alanlardan biridir. Kurulumu noktasında ise Farsça “+(X)stân” eki ve diğer unsurlar etkili olmuştur. Bu dönemde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ermeniyeye: “Ermenistan” (Gökyay, 2000) (DN 1) (TM 1)

Gürcistan: Gürcistan (DN 11) (DAH 1) (KDK 5)

Gürcistân: Gürcistan (BN 2)

Türkistan: Türkistan (BN 1)

Türkistân: “Türklerin ana yurdu olan Taşkent, Hive, Kırgız, Fergana, Buhara ve Semerkant’ı içine alan büyük bölge” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 4) (AD 1) (KDK 2)

15. EAT döneminde bölgenin çevresel özelliklerine göre yer adı vermeye yönelik birtakım bulgular tespit edilmiştir. Bu ad verme sisteminde bölgenin ve çevresinin bitki örtüsü, akarsuları, konumu ve görünümü, hayvanları, yer altı ve yer üstü özellikleri gibi faktörlerin esas alındığı görülmektedir. Bununla birlikte bu ifadeler de dil karışmasına¹⁰⁵ örnek oluşturmaktadır:

Bergama: “İzmir iline bağlı ilçe merkezi” (Özmen, 1984) “Pergamon: Adın aslı, Luwi dilinde Parga-(u)ma ögelerinden türetilmiştir. ‘Yüksek Yerin Halkı’(nın kenti) anlamında Pargama’dır.” (Umar, 1993) (ADD 1)

Çorum: Çorum, “Adın kökeni Ermenice Dzorum (= Akım, akıntı)’dır. Adı oradan geçen Çorum Çayı’ndan gelir.” (Umar, 1993) (DN 3)

¹⁰⁵ “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Germiyân: Kütahya ili ve yakın çevresi, “... *Germiyan adı, Farsçada ‘Ilıca’ anlamına gelen Germâ sözcüğünden, yine Farsçadaki çoğul üretme takısı –yân ile türetilmiştir, Ilıcalar anlamındadır...*” (Umar, 1993) (ŞEM 2) (ŞD 15) (HN 1)

Gül-şehir: “*Kırşehir-Nevşehir yolu üzerinde bir ilçe.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Kerman köyü: *Yer adı, “Bolu ilinin Göynük ilçesine bağlı köy. Görünüşe bakılırsa adının aslı Bizans çağında Germanos, Anadolu kültür çağında Germana yani Germa-(wa)na, Ilıca Ülkesi idi.”* (Umar, 1993) (GSMH 1)

Limni: Limni Adası, “... *Kaya Halkı demek olduğunu, adanın kayalık yapısına işaret ettiğini sezebiliyoruz*” (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Sınab: “*Sinop*” (Demir, 2002) “*Sinuwa: Sinop kentinin adının Hitit belgelerinde geçen biçimi. Sinuwa adının S(wa)-În(a)-uwa, ‘Güzel-balık-lık’ ögelerinden türetildiğini sanıyorum.*” (Umar, 1993) (DN 6)

Söğüd ili: Yer adı (DTAO 1)

16. EAT döneminde yer adı verilirken renk adlarından yararlanıldığı görülür. Bu şekilde yapılan adlandırmalar, bölgenin görünüm özelliklerine göre yapılan ad verme anlayışına işaret olarak sayılabilir.

Akça Kızanlık: Dağ adı (GSMH 2)

Akşehir: Akşehir (YİŞ 1)

Ala Tağ: “*Ağrı Dağı*” (Gökyay, 2000) (KDK 18)

Çara Deniz: Kara Deniz (KDK 2)

17. EAT döneminde bölgedeki yapılar, yer adı verme geleneği üzerinde tesirli olmuştur. Bölgede bulunan köprü, set, ribat gibi yapıların ve özellikle kalelerin, yer adı olarak kullanımına yönelik örnekler bulunmaktadır:

Ağça Kala: “*Kars’ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindendir.*” (Gökyay, 2000) (KDK 2)

Dimetoğa: “*Batı Trakya’da, Türkiye sınırına 5 km. uzaklıkta Yunanistan’a ait bir kasaba*” (Özmen, 1984) “*Adın aslı Didymoteikhon’dur. Hellen dilinde ‘İkizhisar’ demektir.*” (Umar, 1993) (ADD 1)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1) (ERD 1)

Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*” (Gökyay, 2000) (DN 4)

Turas kasrı: “*Turhal yakınlarında Dânişmend Gazi zamanında Harkil Zahid’in başrahip olduğu dini yer.*” (Demir, 2002) (DN 1)

18. EAT dönemindeki ataerkil yapıya gönderme sayılabilecek unsurlardan biri de kişi adlarından oluşan kök adlarıdır. Bu şekilde oluşan kök adları, sadece erkek adlarına gelerek dönemin sosyal yapısını aydınlatmada elde edilen önemli işaretlerdendir. Kurulum yolları üzerinde ise birtakım faktörler mevcuttur:

a. Bu adların oluşumunda Farsça izafet kesresi, Farsça nispet i (î)’si ve Türkçe “oğul” kelimesi önemli rol oynamaktadır.

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

Âl-i Osman: Kök adı (DTAO 1)

Âl-i Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Benî Ümeyye: “*Emeviler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Osmānî: “*Osmanlıya ait*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

b. a. maddesindeki gramatik oluşum şartlarının haricinde kişilerin adı, yalın biçimde bizzat boy adı olarak da kullanılmıştır:

Bügdüz: Oğuzlar’ın bir boyu (KDK 1)

Kayı: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Oğuz: Oğuz Kavmi (DTAO 1)

Salur/Şalur: Oğuz boylarından biri (KDK 2)

Turgut: Kök adı (DTAO 1)

19. EAT dönemindeki kök adlarının oluşumunda rol alan faktörlerden biri de kişilerin doğduğu ve yaşadığı bölgelerin adlarıdır. Oluşumunda ise Farsça nispet i (î)’si, ve Türkçe “+I(X)” yapım eki etkili olmuştur:

Çorumlu: Çorum’a mensup (DN 1)

Geylānî: Geylan şehrine ait (ERD 3)

İzniķi: Kök adı (ERD 2)

Karamanlu: Karamanlı (DTAO 1)

Mışırlu: Mısırlı (KEMş 2)

Rum : “*Rum diyarına mensup, Anadolu*” (Gökyay, 2000) (DN 7)

20. Kök adı verme geleneğinde Farsça nispet i ( )’si yoğun olarak kullanılmıştır. Irk/soy adlarına, yer adlarına ve kişi adlarına gelerek kök adı oluşturur:

B bili: Babil’e ait (KBD 1)

 ini: Çin’e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

F risi: “* ran halkından olan*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Hind st ni: Hindistana ait (TE 1)

 or s niler: “*Horasanlılar*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

 isevi: “*Hz. İsa’ya ait*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

 oşm ni: “*Osmanlıya ait*” ( akır & Argunşah, 2018) (YK 1) (şD 1)

21. EAT dönemindeki kök adları içinde değerlendirmeye alınan dil adları, bu dönemde oldukça bol bulunmaktadır. Dil adları, ırk adlarına Farsça nispet i ( )’si, Türkçe “+ca, +ce” gibi eklerin gelmesiyle oluşturulmaktadır. Bu dönemde tespit edilen örnekleri şunlardır:

  rabca: Arapça (Yİş 27)

 Arab a: Arapça (BH 1)

 Arabi: “*Arapça*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Türkce: Türkçe (Yİş 62) (KBD 1) (MK 1)

Türkçe: Türkçe (HN 1) (SVTM 2) (BH 3)

T rk i: “*Türkçe*” (Yavuz, 1991) (KK 4) (ND 4) (HN 3) (şD 1) (BşN 2) (KBD 15) (MR 1) (TE 1)

22. EAT döneminde İşlam inancının etkisi ile oluşmuş mit adları yoğun olarak bulunmaktadır. Bu durum, İşlam inancının, dönemin sosyal yapısına ne denli

nüfuz ettiğini, toplumun geleneklerinin oluşumunda ne kadar güçlü bir yer edindiğini kanıtlar niteliktedir. İslam inancına yönelik tespit edilen mit adları çeşitlilik göstermektedir:

a. Tanrı (Allah) adları ve onun sıfatları en yoğun tespit edilen mit adlarıdır:

Çalap: Tanrı (HRN 1) (VHM 3) (KEMŞ 6) (KK 2) (MRN 3) (DAH 1) (GN 46) (DD 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 37) (KDK 1) (ND 1) (KBD 8) (ERD 3)

Çelep: Tanrı (ÇN 1) (VH 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1)

Fettâh: Allah (MK 4)

Rahmân: Allah (KEMŞ 1) (RN 2)

Şamed: Allah (VHM 1) (MK 5)

b. EAT dönemi metinlerinde mit adları kategorisinde değerlendirilen öğelerden biri de melek adlarıdır:

Mâlik: “*Yedi cehennemin hâkimi ve kapıcısı olan, zebanileri idare eden melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 8) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 2) (MK 1)

Mikâ’îl: Mikail (MR 4) (YED 1)

Rıdvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

c. EAT döneminde mit adı olarak elde edilen diğer bir unsur da tasavvufî ve dinî makamlardır:

Ceberût: “*Allah’a varmanın üçüncü basamağı*” (Canpolat, 1965) (BH 3)

Hikmet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İsâ’nın makâmıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Memleket: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. Süleyman bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

23. EAT döneminde ahiret ve kıyamet inancına dair tespit edilen mit adları da yine dönemin inançla sıkı ilişkisine işaret eden durumlardan biridir:

Cennet-i ‘Adn: Mit adı (AD 1)

Dābbetü'l-arz: “*Kıyamet kopacağı sırada ortaya çıkacak olan korkunç bir ahir zaman yaratığı.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Deccāl: “*Kıyamet günü yaklaştığında Mehdi'den önce orta çıkacak ve yeryüzünde fesat çıkaracaktır.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 4) (YED 1) (ŞD 1) (HN 1)

Kevser: “*Cennette bir havuzun adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 2) (DD 3) (ADD 11) (BH 3) (AD 4) (ŞD 11) (MK 1) (HN 1) (ND 61) (KBD 1)

Rızvan: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Şūr: İsrail'in kıyamet koparken üfleyeceği aracın adı (ŞD 2) (MK 3)

24. EAT döneminde dinî mucizelere dair inancın mevcudiyetine yönelik mit adları tespit edilmiştir:

Mi' rāc: Mit adı (AE 2) (ÇN 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (ŞHŞ 1) (ADD 3) (BH 24) (YED 22) (ŞD 3) (MK 1) (HN 3) (ND 18) (KBD 3) (ERD 2)

Tūfān: Nuh Tufanı (ADD 2) (BH 3) (AD 1) (YED 5) (KBD 1)

Tūfan: Mit adı (KBD 7)

Tūfān: Mit adı (ND 16)

25. EAT döneminde eser adları verilirken etkili olan unsurlardan biri anlam oyunlarıdır. Bu dönemde yazarlar/şairler eserlerini, değerli ya da önemli bir unsura benzetmişlerdir. Bunun dışında ise anlama abartı katan öğelerden de yararlanmışlardır:

Baḥr: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cinān-ı Cenān: “*Sultan II. Murat'ın vezirlerinden Hacı İvaz Paşa'nın oğlu Muhammed'in 1431 yılında yazdığı eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gül-sitān: “*Sadi'nin eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Tācu'l-Edeb: Eser adı (TCE 1)

26. EAT döneminde yazarların, eserlerine ad verirken okuyucuya bir mesaj iletme kaygısı taşıdığına yönelik bulgulara rastlanılmıştır:

Fīhi Mā-fīh: “*Mevlana'nın eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ġayetü'l-Ġuşvâ: “*Metin’de bir fıkıh kitabı olarak geçmektedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Mürşid: “*Temimi’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Yâdigâr: (bk. Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf) (YİŞ 2)

27. EAT döneminde eser adlarına kaynaklık eden alanlardan biri de dinî temayüllerdir. Bu anlayışla verilen eser adlarına şu örnekler verilebilir:

Âyet-i küll: Kur’an (YED 1)

İlâhî-nâme: Senayi’nin eseri (HN 1)

Kelâmu’llah: Kur’an (GN 2)

Kitâb-ı tevḥîd: “*İhyâu Ulûmi’d-dîn’de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

28. EAT döneminde esere ad verilirken eserin kahramanından ilhamla hareket edildiği görülmektedir:

Battal Gazi Kıssası: Battal-name (DN 1)

Ḥurşîd-nâme: Eser adı (HN 2)

Oğuznâme: Oğuz Destanı (KDK 7)

29. EAT döneminde eser adı koyma noktasında eser sahibinin adıyla anılması söz konusudur:

Maḳâmât-ı Ḥarîrî: “*Hariri’nin hikâye kitabı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf: Eser adı (YİŞ 1)

30. EAT döneminde eser adı verme hususunda eserin içeriği etkilidir. İçerdiği temaya uygun olan öğelerin kullanıldığı eser adlarına şu örnekler verilebilir:

Feraḥ-nâme: “*Cemali’nin değerli taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Manṭıḳu’t-ṭayr: “*Şeyh Attar’ın mesnevisi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Naşîḥat-nâme: “*Aristoteles’in İskender’in isteği üzerine yazdığı eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

31. EAT döneminde yıldız, gezegen gibi gök adlarında yabancı kökenli adlar tercih edilmiştir:

Keyvân: “*Zuhal gezegeni*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Şüreyyâ: “*Ülker yıldızı*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 1) (ND 2)

Ṭārık: “*Sabah yıldızı, Çulpan, Venüs*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

32. Buraya kadar verilen örneklerden hareketle Arapça ve Farsçanın, EAT dönemi ad verme kültüründe oldukça etkili olduğu izlenmektedir. Dönem içindeki telif eserlerde Arap ve Fars kültürüne ait yalın özel adlar bulunmaktadır. Bununla birlikte gramatikal unsurlar olan harf-i ta’rif ve kesre-i izâfet yoluyla kurulan özel adlar da tespit edilmiştir.

33. Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazım hususunda birlik olmadığı, alan üzerindeki çeşitli araştırmacılar tarafından sıkça dile getirilen yaygın bir görüştür. Bu görüşe paralel olarak tezimizdeki özel adların yazımında da birlik mevcut değildir:

Ḥurşid: “*Cemşid ü Hurşid mesnevisinin Hurşid adlı kahramanı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥurşid: “*Hurşid ü Ferahşad öyküsünün erkek kahramanı*” (Canpolat, 1982) (MN 1)

Ḥurşid /Ḥurşid/Hurşid/ Ḥurşid/Ḥurşid Bânū/Ḥurşid Bānu: Siyavuş’un kızı (HN 305)

Ḥurşid Bânū: Siyavuş’un kızı (HN 1)

Rûm: Anadolu (BŞN 3) (EM 1) (BN 99) (MŞ 2) (HRN 1) (KAE 1) (MTB 1) (KEMŞ 3) (ŞHŞ 1) (TE 3) (TM 1) (MN 13) (MR 3) (DD 3) (ADD 8) (MÜR 1) (DAH 2) (BH 3) (AD 3) (YED 1) (ŞD 11) (KDK 2) (MK 28) (HN 4) (ND 12) (KBD 17) (YİŞ 3) (ERD 2) (DTAO 3)

Rum: Rum, Anadolu (DN 64) (DSM 1) (ND 1) (MK 1)

Rûm eli: “*Bizans, Doğu Roma toprakları ve buna bağlı olan yerler; İstanbul, Anadolu*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Rum eli: Trakya (GSMH 3)

Rumeli: Trakya (GSMH 42)

Rûm ili: “*Anadolu, Trakya*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rum ili: Yer adı (DTAO 1)

Rûmiyye: “*Anadolu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Tanrı: Tanrı (APŞ 2) (RN 1) (DAH 5) (ADD 13) (ERD 1)

Taňrı: Tanrı (DSM 6) (AE 14) (KAE 14) (VHM 22) (KEMŞ 5) (ŞHŞ 1) (KD 2) (ŞEM 1) (FN 4) (YED 30) (ŞD 1) (KDK 73) (MK 6) (HN 91) (ND 8) (AİM 27) (ERD 2) (DN 37) (DTAO 8)

Ṭaňrı: Tanrı (ND 1) (KBD 17) (YİŞ 7)

Tangrı: Tanrı (AK 5) (KK 60) (FN 3) (GN 53) (KBD 1)

Tanru: Tanrı (DAH 1)

Taňru: Tanrı (HN 3)

34. EAT döneminin belirgin bir ses özelliği, düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olarak bulunmamasıdır. Bunun sebebi gerek bazı morphemlerin sadece yuvarlak ya da dar ünlülü biçimlerinin bulunması gerekse bazı sözcüklerin zaman içindeki fonetik değişiklikleridir. Bu durumun yansıması dönem içindeki özel adlarda da aynen görülmektedir:

Geyiklü Baba (Hasan): Kişi adı (YED 2)

Ḳaraçuḳ: “*Diyarbakır yakınında Dicle Nehri boyunda Türklerin yaylak edindikleri bir dağın adı.*” (Kaçalın, 2017)(KDK 3)

Ḳıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Ḳubrus: “*Kıbrıs*” (Akpınar, 2010) (TE 4)

Oḳçı: (bk. Eñse Ḳoca oğlu Oḳçı) (KDK 1)

Saruca: Topçubaşı (GSMH 1)

KAYNAKÇA

- Ademler, B. (2007). *Düstûr-nâme-i Enverî (Dil Özellikleri-Metin)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Akar, A. (2017). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akaydın, H. (1981). *Ahmet Harami Destanı*. İstanbul: Tercüman.
- Akdoğan, Y. (1979). *Ahmedî Dîvânı ve Dil Hususiyetleri (Gramer-Sentaks-Sözlük) (Cilt II)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- Akpınar, A. (2010). *Ali b. Hüseyin Amasi: Kitâb-ı Tâcu'l-Edeb (Giriş-Metin-İnceleme-Gramatikal Dizin)*. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Argunşah, M. (1999). *Tuhfe-i Muradi: İnceleme-Metin-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ayan, H. (1979). *Şeyhoğlu Mustafa: Hurşid-nâme (Hurşid ü Ferahşad) (İnceleme-Metin-Sözlük-Konu Dizini)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Banarlı, N. S. (1983). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bayat, A. H., & Okumuş, N. (2004). *Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî: Mürşid*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Bektaş, E. (1996). *Ahmed-i Dâ'î Dîvânı ve Bugünkü Türkçesi*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi.
- Biltekin, H. (2003). *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bozyiğit, A. E. (1995). *Türk Adbilimi Bibliyografyası (Deneme)*. Ankara: Ayyıldız.
- Buluç, S. (1955). Eski Bir Türk Dili Yادigarı, Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik. *Türk Dili Ve Edebiyatı* (6), 119-131.
- Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi (I-II)*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

- Canpolat, M. (1965). *Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Canpolat, M. (1982). *Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Canpolat, M., & Önler, Z. (2007). *İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrefede*. Ankara: TDK.
- Çakır, M., & Argunşah, M. (2018). *15. Yüzyıl Osmanlı Mutfağı: Muhammed b. Mahmud Şirvani*. İstanbul: Gökkuşbu Yayinevi.
- Çelebioğlu, A. (1999). *Türk Mesnevi Edebiyatı (16. yy. kadar) (Sultan II. Murad Devri)*. İstanbul.
- Dedes, Y. (1996). *Battalnâme (Giriş-İngilizce Tercüme-Transkripsiyon) I-II*. Cambridge: Harvard University.
- Demir, N. (2006). *Dânişmend Gazi Destanı*. Ankara: Hece Yayınları.
- Demir, N. (2002). *Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım (Cilt IV)*. Cambridge: Harvard University.
- Demir, N. (2002). *Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım*. Cambridge: Harvard University.
- Demir, N., & Erdem, M. D. (2006). *Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi)*. Ankara: Hece Yayınları.
- Demirci, K. (2013). *Türkoloji İçin Dilbilim (Konular, Kavramlar, Teoriler)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Deniz, S. (2000). Boyacıoğlu'nun 'Anâsır-ı Erba'â' Adlı Mesnevisi. *Türk kültürü İncelemeleri Dergisi* , 161-182.
- Dilçin, C. (1978). " XIII. Yüzyıl Metinlerinden Yeni Bir Yapıt: Ahvâl-i Kıyâmet". *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (s. 49-86). içinde Ankara.
- Durmaz, E. (1994). *Şeyyad Hamza'nın Ahval-i Kıyâmet'i*. İstanbul.
- Efendioğlu, S. (2007). *Muhammed Bin Hacı İvaz Cinânü'l-Cenân (İnceleme-Metin-Dizin)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Ercilasun, A. B. (2015). *Türk Dili Tarihi: Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Erdem, M. D., Serdar, Y., Gürlek, M., & Ayhan, D. (2013). *Eski Anadolu Türkçesi Bibliyografyası*. İstanbul: Kesit.

Ergin, M. (2009). *Dede Korkut Kitabı I : Giriş-Metin-Tıpkıbasım* (Cilt I). Ankara: TDK.

Ergin, M. (1997). *Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Ergin, M. (1997). *Dede Korkut Kitabı II : İndeks-Gramer* (Cilt II). Ankara: TDK.

Ergin, M. (1980). *Kadı Burhaneddin Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.

Ersoy, E., & Ay, Ü. (2017). *Hoca Dehhânî Dîvânı*. Ankara: TÜBA.

Ersoylu, H. (1996). *Kız Destânı (Hikâyet-i Kız u Cühûd)*. Ankara: TDK.

Feşel Güzelışık, G. (1996). *Mi'racnâme (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Feşel-Güzelışık, G. (1996). *Şeyyad Hamza: Mi'râc-nâme (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Gökyay, O. Ş. (2000). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Gökyay, O. Ş. (2000). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Güncel Türkçe Sözlük. (2019). Ankara: TDK.

Güneş, M. (1994). *Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı (Doktora Tezi)*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Günyüz, M. E. (2001). *Ahmedî Divanı'nın Tahlili*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İlaydın, H. (1978). "Dehhânî'nin Şiirleri". *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (s. 138). içinde Ankara: TDK.

İmer, K., Kocaman, A., & Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

İnalcık, H., & Oğuz, M. (1989). *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Han*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

İslam Ansiklopedisi. (2013). Türk Diyanet Vakfı.

- Kaçalin, M. S. (2017). *Oğuzların Diliyle Dedem Korkudun Kitabı*. Ankara: TDK.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kayasandık, A. (2019). Türkçe Kişi Adları Bibliyografyası Denemesi. *Journal of Strategic Research in Social Science* , 57-90.
- Kaymaz, Z. (1989). *Âşık Paşa ve Garib-nâme (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Kocatürk, V. M. (1970). *Türk Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi)*. Ankara: Edebiyat Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (2017). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Kortantamer, T. (1977). Ahmed-i Dâî'nin Mutayebât Adıyla Tanınan Eseri Üzerine. *Türkoloji Dergisi* , VII, 139-147.
- Köprülü, M. F. (1926). "Selçukîler Devrinde Anadolu Şairleri: Hoca Dehhânî". *Hayat* , I (1), 4-5.
- Kurban, F. (1990). *Şirvani Mahmud: Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Küçük, P. (1994). *Yâdigâr-ı İbn-i Şerif: Dizin (Doktora Tezi)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levent, A. S. (1953). "‘Aşık Paşa’nın Bilinmeye İki Mesnevisi: Fakr-nâme ve Vasef-i Hal” . *TDAY-Belleten* , 205-253.
- Levent, A. S. (1953). "Âşık Paşa'nın Bilinmeye İki Risalesi Daha: Hikâye ve Kimyâ Risâlesi". *TDAY-Belleten* , 265-276.
- Mansuroğlu, M. (İstanbul). *Ahmed Fakih: Çarhnâme*. İstanbul Edebiyat Fakültesi: 1956.
- Mansuroğlu, M. (1958). *Sultan Veleddin Türkçe Manzumeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Mazıoğlu, H. (1974). *Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi’ş-Şerîfe*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Onay, A. T. (1946). *Dastan-ı Ahmet Harami*. İstanbul: TDK.
- Önler, Z. (1990). *Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şîfa I (Giriş - Metin) (Cilt I)*. Ankara: TDK.

Önler, Z. (1999). *Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük)* (Cilt II). İstanbul: Simurg Yayınları.

Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin)* (Cilt II). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut (Dresden Nüshası: Giriş, Notlar)* (Cilt I). Ankara: TDK.

Özdemir, S. (1996). *Aksaraylı İsa'nın Mi'racyesi (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Özer, O. (1995). *Ahmedî: Tervihü'l-Ervah (Giriş-İnceleme-Metin)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Özkırımlı, A. (1987). *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Özmen, M. (1984). *Ahmed-i Dâ'î Divanı (Metin-Gramer-Dizin)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Paçacıoğlu, B. (1993). *Battal-nâme: İnceleme-Metin-İndeks*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Parlatır, İ. (2009). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Sakaoğlu, S. (2001). *Türk Ad Bilimi I (Giriş)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Sevinç, S. (1999). *Yazıcı Salih'in Melhame'si (Kitâbü's-Şemsiyye)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

Şahin, G. (2010). Türkiye'de Yapılmış Toponomi Çalışmaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 134-156.

Şahin, İ. (2016). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi.

Şahin, İ. (2013). Türkiye Yeradbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları. *Avrasya Terim Dergisi*, 46-58.

Tatçı, M. (2005). *Yunus Emre: Divan ve Risaletü'n-Nushiyye*. İstanbul: Bayrak Matbaası.

Timurtaş, F. K. (1949). Harnâme. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 369-387.

Timurtaş, F. K. (1972). *Yunus Emre Divanı*. İstanbul: Terciman 1001 Temel Eser Serisi.

Timurtaş, F. K. (1972). *Yunus Emre Dîvanı*. İstanbul: Tercüman.

- Tokatlı, A. (1973). *Ansiklopedik Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tokatlı, Ü. (1984). *Elvan Çelebi Menâkıb-nâme'si (Doktora Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi.
- Toklu, M. O. (2003). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tulum, M. (2017). *Elvan Çelebi: Nâme-i Kudsî (Kutsal kitap)-Menâkıbu'l-Kudsiyye (Kutsal Menkabeler)*. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Turhal Güner, F. (1996). *Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-selâm*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Türktaş, M. M. (2019). Türklerde Ad Verme İle İlgili Bazı Tespitler. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* , 34-44.
- Uca, A. (2004). Türk Toplumunda Ad Verme Geleneği. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* , 145-150.
- Umar, B. (1993). *Türkiyedeki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Uslu, M. (2007). *Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Uysal, İ. N. (2017). Adlar ve Ad verme Geleneği Üzerine Bir Araştırma: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Örneği. *Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* , 687-704.
- Üçok, N. (2004). *Genel dilbilim (Lengüistik)*. İstanbul: Multilingual.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Yavuz, K. (1991). *Şeyhoğlu:Kenzü'l-Küberâ Ve Mehekkü'l-Ulemâ*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Yavuzarslan, P. (2002). *Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı) (Cilt II)*. Ankara: TDK.
- Yiğit, M. (1986). *Refî't'nin Beşâretnâmesi (Dil bilgisin-Karşılaştırmalı Metin-Sözlük)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yontar, H. (1995). *Kadı Burhâneddin Dîvânı'nın Tahlili*. Edirne: Trakya Üniversitesi.

DİZİN/İNDEKS

A

açıklama	15
<i>ad</i> 8, 9, 13, 15, 16, 17, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 62, 73, 81, 113, 200, 235, 244, 258, 259, 260, 266, 267, 271, 272, 280, 287, 293, 321, 351, 353, 374, 385, 402, 467, 496, 503, 507, 508, 510, 512, 513, 514, 515, 557, 563, 566, 570, 571, 573, 575, 580	
Ad.... 8, 13, 17, 48, 49, 50, 51, 52, 59, 73, 217, 271, 510	
ad bilimi	8, 9, 13, 17, 49, 50, 51
AD BİLİMİ	4, 48, 51
ad verme	9, 13, 571
adlandırma.....	49, 56, 507, 510, 571
adlar.. 15, 16, 57, 385, 496, 497, 533, 551, 581	
Agâh Sırrı LEVENT	35, 36, 46
ahiret	551, 556, 579
Ahmed Fakih.....	29, 39, 113, 404, 477
Ahmedi.....	32, 156, 345, 406, 455
Ahmedî.....	9, 22, 23, 45, 289, 516, 524
AHMEDÎ.....	2, 22
Ahmed-i Dâeî.....	22
AHMED-İ DÂÊÎ.....	2, 22
Ahmet AKPINAR	45
Ahmet Ateş	22
Ahmet KARTAL.....	38
Ahmet Talat ONAY	31
AHVÂL-İ KIYÂMET.....	23
AKSARAYLI İSA	2, 24
Ali bin Hüseyin	45
Ali Haydar BAYAT	42
Anadolu8, 9, 10, 13, 18, 19, 20, 23, 26, 29, 30, 32, 33, 34, 38, 40, 41, 43, 44, 47, 124, 151, 176, 184, 238, 246, 272, 305, 422, 423, 446, 478, 485, 494, 498, 514, 523, 530, 571, 573, 582	
ANÂSIR-I ERBAÊÂ	2, 24
anlam	49, 50, 560, 580
antroponim	13, 16, 17, 59
apelyatif.....	16
araç adı	57
Arapça290, 308, 436, 458, 491, 524, 531, 532, 565, 566, 570, 578, 581	
Asya	19, 20, 242, 245, 246, 253, 257, 264
Âşık Paşa..... 9, 17, 25, 34, 35, 36, 46, 76, 191, 417	

ÂŞIK PAŞA.....	2, 25
ataerkil	435, 436, 452, 516, 565, 576
ayırt etme	15
Azerbaycan	19, 38, 206, 243, 259, 273, 284, 398, 413, 502

B

Balkanlar.....	19, 240, 508
ban	192, 432, 568
Batı 18, 19, 248, 257, 260, 268, 287, 295, 511, 576	
Battal-nâme.....	9, 25, 26
BATTAL-NÂME	2, 25
BEHÇETÜ'L-HADÂ'İK Fİ MEV'İZETÜ'L- HALÂ'İK	2, 26
Behçetü'l-Hadâ'ik	26
belge adı.....	54
Beşâret-nâme	9, 27
BEŞÂRET-NÂME	2, 27
Beylikler	19, 20
bitki adı.....	55
Boyacioğlu.....	24, 25, 89, 453, 499, 571
Burhan PAÇACIOĞLU.....	26

C

Celalüddin Hızır Hacı Paşa.....	41
Cem DİLÇİN	23
Cinânü'l-Cenân.....	28, 29
CİNÂNÜ'L-CENÂN	2, 28
cins ad	16

Ç

Çağatay Türkçesi	18
Çarh-nâme	10, 29
ÇARH-NÂME	2, 29

D

<i>Dağ adları</i>	52
DÂNİŞMEND-NÂME	2, 30
DÂSİTÂN-I SULTÂN MAHMÛD.....	2, 32
DÂSİTÂN-I TEVÂRİH-İ MÛLÛK-İ ÂL-İ OSMAN	2, 32
Dâstân-ı Ahmet Harâmî.....	10, 17, 31, 32
DÂSTÂN-I AHMET HARÂMÎ	2, 31
dede	430, 569
Dede Korkut10, 38, 39, 96, 412, 430, 567, 570	
değişim	56

DEHHÂNÎ DÎVÂNÎ	2, 33
dil 8, 9, 15, 17, 18, 19, 23, 30, 31, 32, 35, 36,	
44, 45, 48, 49, 50, 53, 55, 503, 512, 531,	
573, 575, 578	
dil karışması	574
dil malzemesi	17
dinî 235, 373, 402, 410, 420, 425, 430, 434,	
470, 512, 533, 546, 551, 566, 567, 569,	
579, 580	
Dinî	353, 374, 563, 572, 573
Dinî temayüller.....	573
Dîvân.....	22, 23, 33, 34, 37, 42, 43, 47
Dîvânı 9, 10, 11, 17, 22, 23, 33, 34, 37, 41, 42,	
43, 44, 47	
DÎVÂNÎ	4, 8, 9, 22, 34, 37, 42, 44, 47
dizin.....	17, 18
DLT.....	8, 10, 18
Doğan AKSAN	8, 49, 50, 51, 503, 574
düzlük-yuvarlaklık	583

E

EAT. 9, 10, 16, 17, 19, 20, 353, 373, 385, 402,	
410, 412, 414, 415, 417, 418, 421, 425,	
426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433,	
434, 435, 436, 452, 458, 464, 470, 491,	
496, 497, 499, 500, 501, 503, 507, 510,	
512, 514, 516, 520, 524, 531, 533, 546,	
551, 552, 556, 557, 560, 561, 563, 564,	
565, 566, 567, 568, 570, 571, 572, 573,	
574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 583	
edebî.....	19
EDVÎYE-İ MÜFREDE	2, 33
Elvan Çelebi	40, 108, 216, 434
Ersen Ersoy	33
eser 8, 17, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 31, 32,	
35, 36, 37, 38, 42, 44, 45, 47, 50, 52, 55,	
56, 59, 70, 341, 342, 343, 344, 438, 474,	
557, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565,	
580, 581	
Eski Anadolu Türkçesi.....	19
ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ. 1, 2, 4, 18, 22,	
59	
Eski Türkçe	18, 19, 20
Esra DURMAZ	24
Eşrefoğlu Rumi ... 34, 111, 194, 378, 408, 452,	
453, 454, 493, 495, 566	
EŞREFOĞLU RÛMÎ	3, 34
etimoloji	48
etnonim.....	13, 17, 55, 59

F

Fakr-nâme.....	10, 17, 34, 35, 46
FAKR-NÂME	3, 34
Fars 195, 201, 231, 291, 304, 353, 385, 397,	
402, 572, 581	
Farsça... 40, 104, 289, 294, 304, 404, 452, 461,	
491, 514, 526, 530, 531, 532, 565, 566,	
570, 574, 576, 577, 578	
Ferhat KURBAN	43
firenk	568
fonetik.....	32, 48

G

Garib-nâme	10, 35
GARİB-NÂME.....	3, 35
GAZAVÂT-I SULTÂN MURÂD B.	
MEHEMMED HÂN	3, 35
gelenek.....	13, 15, 55
gelişim	16, 56
gök adı	17, 57, 58
Gülşehri	38, 120, 404, 428, 493, 569
Gülten Fezel GÜZELİŞİK.....	41

H

hacı	245, 569
Halil ERSOYLU.....	39
Halil İbrahim ŞAHİN	8, 17, 51
Halil İNALCIK.....	35
Har-nâme	10, 17, 36
HAR-NÂME.....	3, 36
Hasibe MAZIOĞLU.....	39
hatun	427, 568
hayvan adı.....	17, 58, 496
HİKÂYE.....	3, 36
Hikâyet-i Kız u Cühûd.....	10, 39
hoca	568
Hoca Dehhânî	33
Horasan.. 19, 91, 116, 134, 256, 260, 261, 440,	
493	
hrematonim.....	16, 17, 59
Hurşid-nâme	10, 17, 36
HURŞİD-NÂME	3, 36
Hüseyin Ayan	36, 42
Hüseyin AYAN	36

İ

İbni Şerif.....	46, 215
İbrahim ŞAHİN	50, 52

ikili	19
İnceleme . 18, 26, 29, 35, 36, 43, 44, 45, 47, 49	
insanoğlu	15, 16, 148, 363
İshak bin Murad	33
isim..... 15, 16, 57, 69, 73, 128, 175, 198, 235,	
321, 464, 473, 479, 484, 533, 547	
İslam..... 23, 24, 28, 63, 66, 95, 147, 163, 176,	
179, 187, 202, 218, 222, 298, 354, 374,	
418, 437, 446, 448, 450, 468, 472, 482,	
485, 494, 557, 573, 578	
izafet kesresi.....	576

K

Kadı Burhâneddin	10, 37
KADI BURHÂNEDDİN.....	3, 37
Kadri TİMURTAŞ	32, 36
kahramanlık.....	571
Karahanlı	18
karışık dilli	19
Karışık dilli	20
Kaşgarlı Mahmud.....	18
kaynakça.....	18
Kemal YAVUZ	35, 37
kentlik adı.....	58
Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ... 11, 37	
Kerâmât-ı Ahi Evran	38
kesin	8, 23, 26, 30, 38, 203, 433
Kıpçak Türkçesi	18
kıyamet.....	333, 556, 579
Kız Destânı.....	39
kişi adı	17, 54, 231, 427, 455, 464, 491
KİŞİ ADI.....	4, 54, 59
kişi adları. 50, 52, 59, 470, 503, 533, 565, 567,	
574	
<i>Kişi adları</i>	13, 52
KİTÂB-I DEDE KORKUT.....	3, 38
Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidî'ş-Şerîfe	10, 39
koca	568
kök adı.....	17, 55, 524, 577
kök adları.....	13, 52, 59, 516, 565, 576, 578
Köktürk	18
kültür	13, 20, 48, 49, 50, 57, 264, 509, 571,
575	

L

lala.....	426, 427, 568

M

mahlaslar.....	402, 572
Mahmud-ı Şîrvânî.....	42, 345, 560
Mecdut MANSUROĞLU.....	29, 33, 41, 43, 44
Mecmû'atü'n-Nezâ'ir	11, 40
Mehmet Dursun ERDEM	26
Mehmet ÖZMEN.....	22
MENÂKİBÜ'L- KUDSİYYE	3, 40
Menâkıbü'l-Kudsiyye.....	11, 40
Mevlana11, 17, 40, 41, 93, 124, 134, 161, 171,	
208, 338, 342, 378, 381, 414, 558, 567, 580	
MEVLÂNÂ	3, 40
MÎ'RÂC-NÂME.....	8, 24
MİRÂC-NÂME.....	3, 41
mit adları.....	580
mit adı	17, 56
mit adları... 13, 52, 59, 556, 557, 565, 578, 579	
mitonim	13, 17, 59
Moğol	20, 221, 301, 302, 309, 401
morfoloji	48
Muhammed b. Mahmud Şîrvânî	43
Muhammed Şîrvânî	45, 47
Muharrem ERGİN	37, 39
Musa bin Hacı Hüseyin El-İzniki	41
Mustafa ARGUNŞAH.....	45, 47
Mustafa CANPOLAT	26, 34, 40
Mustafa GÜNEŞ.....	34
Mustafa TATÇI	43, 47
Müjgan ÇAKIR	47
MÜNEBBİHÜ'R-RÂKÎDİN	3, 41
Müntehâb-ı Şifâ	11, 41, 42
MÜRŞİD.....	3, 42

N

Necati Demir	26, 30, 31
Necati DEMİR.....	26, 31
Necdet OKUMUŞ.....	42
Nesimi . 42, 104, 142, 185, 186, 203, 204, 377,	
404, 406, 433, 462, 570	
NESÎMÎ	3, 42
nispet i (î).....	402, 516, 570, 576, 577, 578

O

Oğuz 18, 19, 20, 26, 35, 37, 39, 72, 75, 80, 81,	
82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 97, 98, 99, 100,	
108, 110, 112, 117, 125, 150, 151, 155,	
158, 215, 222, 289, 291, 299, 303, 306,	
307, 309, 344, 386, 388, 389, 415, 416,	

421, 422, 423, 429, 453, 454, 455, 456, 496, 497, 517, 518, 519, 520, 563, 568, 577, 581	
Oğuz Türkçesi	18, 19, 20
Oğuzlar	18, 19, 577
olga-bolga	19
onim	16, 55
<i>Onim</i>	16
ONOMASTİK	9, 48, 51
<i>Onomastik</i>	49
Orhan Şaik GÖKYAY	38
Orta	19, 20, 245, 257
Osman ÖZER	45
<i>Osmanlı</i> . 19, 32, 37, 43, 47, 82, 118, 168, 174, 178, 179, 180, 188, 189, 206, 207, 208, 224, 270, 290, 293, 304, 381, 386, 390, 392, 393, 394, 395, 396, 398, 399, 400, 401, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 424, 425, 449, 486, 487, 488, 516, 519, 567	

Ö

ölçüt	17
Ömer bin Mezîd	40
örgüt adı	55
Örgüt adı	55
özel 8, 9, 13, 16, 17, 18, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 385, 533, 565, 574, 577, 581, 582, 583	
özel ad	16, 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 533
Özel ad	16, 49
özel adlar	9, 13, 16, 17, 18, 50, 53, 59, 385, 565, 577, 581
özel adları	50
<i>Özel adların</i>	13, 48, 49, 50
<i>özel isim</i>	16, 58

P

Paki Küçüker	46
paşa	568
Paşa YAVUZARSLAN	41
planetonim	17, 59

R

Refî'î	27
Risâletü'n-Nushiyye	11, 42, 43, 47
RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE	3, 42
Rüzgâr adı	53, 54

S

Saadettin BULUÇ	44
Saim SAKAOĞLU	8, 50, 52
<i>Selçuklu</i> 19, 20, 68, 75, 118, 168, 169, 200, 206, 207, 208, 223, 385, 390, 393, 394, 397, 398, 399, 400, 401, 412, 413, 414, 419, 420, 449	
Sema ÖZDEMİR	24
semantik	48
seyyid	569
sınıflandırma	15, 18
Sibel SEVİNÇ	44
soy (ırk) adları	574
Sultan Veled 11, 17, 43, 206, 227, 383, 384	
Sultaniye	43
Süleyman EFENDİOĞLU	29

Ş

şekil bilgisi	20
Şemsiyye	11, 43, 44
şeyh	76, 102, 460, 569
ŞEYHÎ	3, 44
Şeyhî	36, 44, 216, 434
Şeyhoğlu Mustafa	36, 37, 340, 561
Şeyyad Hamza ... 11, 17, 23, 24, 32, 41, 44, 46, 215, 217	
ŞEYYAD HAMZA	3, 44
Şeyyad İsa	23, 24
Şîrvânî	45

T

Tâc-ı Edeb	11, 45
<i>Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü</i>	11, 17
tanım	50
tanımlama	15
tanımlayıcısız	16
Tanrı 97, 199, 304, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 331, 333, 334, 335, 359, 464, 469, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 552, 566, 573, 578, 582, 583	
tarama	9, 17, 503
tasavvufî	551, 579
telif	9, 13, 17, 23, 25, 26, 32, 34, 35, 36, 38, 40, 47, 345, 353, 385, 533, 561, 567, 581
TELİF	10, 59
tematik	18, 53

Tervihü'l-Ervâh.....	45
Tez.....	9
toplum.....	410, 421
toplumsal.....	18, 410, 452, 568
toponim.....	13, 16, 17, 59
TOPONİM.....	9, 10, 58, 237
TTS.....	11, 17
Tunca KORTANTAMER.....	22, 23
tür adı.....	16
Türk... 8, 10, 18, 19, 24, 25, 26, 30, 35, 36, 38,	
39, 40, 44, 47, 49, 50, 51, 52, 62, 66, 95,	
107, 108, 113, 119, 120, 128, 133, 176,	
181, 226, 233, 257, 291, 300, 307, 308,	
309, 385, 388, 403, 404, 405, 407, 409,	
410, 428, 429, 446, 447, 467, 473, 477,	
485, 487, 491, 493, 494, 518, 529, 569,	
570, 571, 572	
Türkçe ... 11, 13, 15, 16, 17, 22, 26, 33, 35, 38,	
40, 41, 42, 43, 45, 53, 65, 273, 308, 309,	
452, 520, 531, 532, 533, 565, 566, 571,	
576, 577, 578	
Türkçesi... 9, 10, 13, 18, 19, 22, 26, 30, 32, 34,	
44, 46, 582	
Türkiye.. 8, 19, 25, 26, 30, 161, 168, 194, 206,	
208, 210, 211, 237, 257, 393, 396, 398,	
400, 412, 414, 419, 425, 426, 489, 501,	
511, 568, 576	
Türkmen.....	20, 309
Türkmenistan.....	19

U

unvan.. 420, 421, 425, 427, 432, 434, 567, 568	
unvanlar.....	430, 567, 569
Uygur.....	18
uzay adı.....	56

Ü

Ümit TOKATLI.....	40
Ümran Ay.....	33
ürün adı.....	57

V

varlık.....	16, 49
Vasf-ı Hâl.....	11, 17, 25, 46
Vasfî BABACAN.....	43, 47
Vefât-ı Hazret-i Muhammed.....	11, 46

Y

Yadigâr-ı İbn-i Şerif.....	46
Yaşar AKDOĞAN.....	23
yazı dili.....	18, 20, 26, 572
yazım.....	17, 20, 428, 452, 582
YEMEK KİTABI.....	4, 47
yer adı 17, 58, 237, 239, 240, 241, 245, 246,	
247, 249, 255, 257, 258, 261, 262, 264,	
265, 267, 268, 272, 491, 501, 504, 506,	
507, 508, 509, 511, 512, 514, 573, 574,	
575, 576	
YER ADI.....	4, 5, 58, 237
<i>Yer adları</i>	50, 52
yıldız adı.....	54, 348, 349
Yunus Emre11, 42, 43, 47, 109, 232, 377, 384,	
491	
Yusuf-ı Meddah.....	39

Z

Zafer ÖNLER.....	34, 42
zaman adı.....	56
Zeki KAYMAZ.....	35
zoonim.....	16, 17, 59